הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · מקור חיים

מקור חיים - ג (טור ברקת חלק א)

רבי חיים הכהן מארם צובה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מקור חיים - ג (טור ברקת חלק א)

רבי חיים הכהן מארם צובה

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מקור-חיים-ג-טור-ברקת-חלק-א/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן תכט 5
סימן תל 15
סימן תלא 16
סימן תלב 19
סימן תלג 20
סימן תלד 31
סימן תלה 33
סימן תלו 34
סימן תלז 44
סימן תלח 52
סימן תלט 55
סימן תמ 65
סימן תמא 70
סימן תמב 72
סימן תמג 83
סימן תמד 92
סימן תמה 95
סימן תמו 99
סימן תמז 105
סימן תמח 116
סימן תמט 122
סימן תנ 124
סימן תנא 127
סימן תנב 146
סימן תנג 151
סימן תנד 157
סימן תנה 160
סימן תנו 161
סימן תנז 163
סימן תנח 166
סימן תנט 167
סימן תס 173
סימן תסא 177
סימן תסב 184
סימן תסג 191
סימן תסד 194
סימן תסה 195
סימן תסו 196
סימן תסז 201
סימן תסח 212
סימן תסט 223
סימן תע 225
סימן תעא 226
סימן תעב 229
סימן תעג 235
סימן תעד 243
סימן תעה 244
סימן תעו 248
סימן תעז 249
סימן תעח 252
סימן תעט 252
סימן תפ 253
סימן תפא 254
סימן תפב 254
סימן תפג 255
סימן תפד 255
סימן תפה 256
סימן תפו 257
סימן תפז 257
סימן תפח 258
סימן תפט 259
סימן תצ 262

סימן תצב 263
סימן תצג 264
סימן תצד 266

סימן תכט

הקדמת המחבר:

יתבארו ההקדמות וסתרי התורה בדרוש הזה וכל משכיל יבין כי להשיב על כמה ספיקות הנמצאים בספרי החכמים הראשונים אשר העירו הספיקות ואין כדאי להשיג פתח התשובה לכן דע והבן כי החכמה האלהית ראה ברצונו הפשוט לעשות זה העולם השפל שהוא חומר להודיע גדולת חכמתו ית' כי מענין זך בלתי בעל תכלית הוציא חומר עכור הווה ונפסד ובכח חכמתו יחזור הכל לשורשו ז"ש הכ' וישוב העפר אל הארץ כשהיה וכו' (קהלת יב) ירצה כי החומר זה עתיד לשוב לערך השורש שלו כהוא שאמר ר' יוסי נטל הקב"ה עפר מתחת הכסא הכבוד וזרק על המים וכו' שנאמר בצקת עפר למוצק והיינו ע"י השתלשלות העולמות ממדרגה למדרגה עד שהגיע בזה העולם להתהוות זה החומר וכן נמי ישוב לעפר זה החומר אל השורש הראשון הנקרא ארץ ומ"ש כשהיה ר"ל כי ג"כ הארץ הנז' יזדכך יותר כשהיה מעיקרא בחינת כלי זך והרוח דהיינו הפנימיות תשוב אל האלהים וזה שאמר תשוב בלשון נקבה הוא מש"ה כלם בחכמה עשית והבן ז"ש אל האלהים ומ"ש אשר נתנה יכלול בזה מקום שאין שם ענין כנוי כלל אמנם כדי שיהיה הזדככות זה לחזור כלי למעשהו ראה הקב"ה בחכמתו שיהיה. נמצא בעה"ז אדם שיהיה מורכב מחומר וצורה וע"י מעשיו יהיה נתקן הכל מה שנתהוה מן ההשתלשלות האחרון להמצא קליפה וסטרא אחרא אשר לכן בענין הפנימי של אדם זה נכלל בו ראשית הכל הוא חלק חכמה העליונה שנאמר בה כלם בחכמה עשית כי מלת עשית יכלול נמי עולם המעשה ובחלק החומר שלו כלל כל חלק החיצון הנקרא' בחינת כלי מכל העולמות עד עולם זה שהוא החומר העכור הוא משחז"ל א"ה צבר הקב"ה עפרו מכל העולם ולכן לא נברא אלא מעולם הזה ואח"כ ויניחהו ה' בג"ע לעבדה ולשמרה ומשחז"ל אלו מ"ע ומל"ת אין הכונה להוציא המקרא מידי פשוטו אלא לבאר הפ' כאשר נתבאר אצלי בכל מקום חז"ל באים לפרש הפ' וכונת חז"ל להודיע כי זה שנאמר לעבדה היינו בערך מ"ע שלנו כגון ציצית ותפילין ולשמרה בערך מל"ת ובזה מדוייק מ"ש אלו מ"ע ומל"ת מלת אלו ר"ל הצווי זה עצמו גם הודיעו ענין התפלה כמשחז"ל הזרעים היו על פתח הקרקע ולא צמחו עד שהתפלל עליהם א"ה להודיעו כי הכל היה נתקן על ידי מעשיו ואדם זה נאמר בו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו שיכלול בזה שני עניינים שהם ארבע מלת בצלמנו הוא הפרצוף צורה אלהית ומזה מובן כי שורש צלם זה חקוק למעלה ומלת כדמותנו ירצה חלק החומר שיהיה אלו שורש בכל העולמות בבחינת החיצוניות שלהם הוא מש"ה וייצר ה' אלהים את האדם שתי יצירות והנה יצירה הפנימית הוא

הצורה הוא דבר פשוט דומה לבורא יתברך בצד מה הוא הנרצה בדברי חז"ל וז"ל עשרה דברים משמשים את האדם כבד לכעס טחול שוחק וכו' הנה מבואר כי חלק הצורה אין בה שינוי רק בענין האיברים אלו ועוד אמרו חז"ל מה ראה דהע"ה לומר ברכי נפשי את ה' וכו' (מאמר) אלא תבא הנפש שיש בה ה' דברים שהיא חיה ואינה ישינה וסובלת הגוף וכו' ותשבח להקב"ה שיש בו ה' דברים אלו ומשחז"ל מה ראה דוד ר"ל כי יותר נאה היה לברך בגוף ונפש ולכן השיב כי דבר גדול רצה ללמד כי הנפש נמצא בה ה' שבחים אלו ולכן לה בלבד נאה לשבח ליוצרה ואם תדקדק בדבריהם לומר מניינא למה לי ולמה נקט חלק הנפש תדע כי סודות עמוקים דברו חז"ל ראשונה מ"ש עשרה דברים משמשים את האדם הם רמז לעשרה כלים שבכל עולם ומ"ש חמשה דברים הללו בנפש להודיע כי אפילו בחלק הנפש נכלל בה כל הדברים הרוחניים כמשחז"ל פרשת קרח נפש רוח נשמה חיה יחידה הם סוד חמשה פרצופין והבן כלל הדברים שהקב"ה ברא את האדם להיותו בלתי בעל תכלית כמ"ש חז"ל בפ' אם חרוצים ימיו וכו' והתולדות שלו יהיו כמוהו חיים וקיימים גם את העולם ברא בשלימות כמשחז"ל כל הדברים בקומתן נבראו בצביונן נבראו בדעתן נבראו גם הככבים והמזלות כדאיתא בב"ר שהככבים והמזלות היו מהלכים בדרך קצרה ומפני עון א"ה סיבבן הקב"ה בדרך ארוכה והתבונן כמה גדולים דברי חז"ל כי בזה נפסלו כל המחשבות זרות מפגלות הרוצים להכריח שהעולם קדמון או שהעולם יש בו שבעה שמיטות מפני מהלך הככבים הגדולים הנה ע"י מאמר זה נסתלקו כל הספיקות דאע"ג כי יש ככב שמהלכו בכמה אלפים שנה זה היה מצד העון ואין זה מכריח כי ישלים הלוכו רק כשיתראה בהשגחת הבורא יבטל הלוכו וכמו שעשה למזל צדק בעבור אאע"ה אמנם כל זה גרם עון א"ה מפני שנטה אחרי החומר שבו נפש המתאוה ולא שברא הקב"ה בו מלאך רע הנקרא יצה"ר חנינה שהרי נאמר אשר עשה ה' את האדם ישר בא ללמד שנא נברא בו דבר רע זולת הדברים הצריכים אל חלק החומר כדי לקיים אותו ולהיות קיים במין ולכן לא צוהו רק על ענין האכילה המכוון לנפש המתאוה ולפי שנטה אחרי החומר נטרד וקלקל כל היצור וכל העולמות כלם בבחינת הצורה ובבחינת החומר שלהם הם הכלים הנ"ל ולכן האדם ע"י מעשיו הוא גורם תיקון או קלקול ח"ו בכל העולמות מלמטה עד סוף המדרגה שממנה נחצב לפי כי כך אחז"ל ברא כרעא דאבוה ר"ל כי להיות כי יעקב אבינו ע"ה היה מעין שופריה דאדם כמשחז"ל תיקן הפגם שלו לגמרי רק הרגלים פגם בהם מפני שנהנה מלבן הארמי כי הממון הוא מכונה אל הרגלים שנאמר היקום אשר ברגליהם לכן שלט בו סמא"ל ונגע בכף ירכו ולכן כל יוצאי ירך יעקב הם מתקנים בח"י הרגלים וסוף כי

עון עקבי יסבני ונחרב ב"ה עקב של אלף החמישי והודי נהפך עלי למשחית ולכן כל הדברים הם תלויים בעקב שנאמר והיה עקב עד זמן עקבי משיחא שלכן הוא עני ורוכב על חמור לפי שהרגלים לא נתקנו ע"י משיח בן יוסף עד שמתקיים מש"ה מה נאוו על ההרים רגלי מבשר וכאשר נתקן הכל אז נאמר ועמדו רגליו על הר הזתים וכו' לפי שכל הדברים עליונים הם מושרשים באדם להיותו כלול מחומר וצורה ועם זה יובן משחז"ל כל אדם יש לו חלק אחד בג"ע וחלק בגיהנם זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע שנאמר לכן בארצם משנה יירשו לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם שנאמר ומשנה שברון שברם וקשה כי הדברים הללו צריך להבין מהיכן נתחדשו שהרי לא אחז"ל בתחילה כי הנבראים באים זוגות ואם כן הוא לאשמעינן בתחילה כי שנים שנים באים לעולם ואח"כ יודיענו ענין החלוקים וכי תימא אשמעינן תרתי זה אי אפשר שהרי נאמר נעשה אדם ובודאי כי אחריו כל אדם ימשוך וכן שנינו אדם נברא יחידי וכו' וטענות הללו שייך בכל מין האדם וע"ק מ"ש ענין חלקים מהו כן הי"ל כל אחד יש לו מקום בג"ע ומקום בגיהנם כנז' במקומות רבים מחז"ל:

אמנם הענין כי חז"ל אמרו זה דרכם לכלול בדברים עיקרים גדולים נכוחים למבין והכל בדרך קצרה ולכן הודיעו במ"ש כל אחד יש לו חלק וכו' הפך מן המובן לקמן לפום ריהטא שנבראים שנים שנים אינו כך אלא כל אחד הוא נברא לבדו וזה מדוייק במ"ש כל אדם יש לו שני חלקים דמשמע כל אחד לבדו יש לו שני חלקים חלק א' בג"ע וכו' זה הענין הוא מושרש בכל איש הישראלי מצד אדם הראשון שלהיות שהוא היה יציר כף של הקב"ה ויפח באפיו נשמת חיים זהו החלק אשר נמצא לאדם בג"ע שר"ל חלק מהקדושה המכונה לג"ע ובלי ספק כי זה העיקר הוא סיבה שיהיה לו מקום בג"ע אלא כי הראשון נקרא חלק אמנם זה נקרא מקום וזה הוא גורם לזה והיינו מ"ש בזוהר פ' וירא כי ב' ג"ע הם עליון ותחתון ע"ש העליון הוא חלק אלוה ממעל והתחתון נקרא מקום והוא מצד הקדושה וזש"ה הנה מקום אתי והבן כל זה נמצא באדם מצד א"ה מחלק הנפש מאותו רוח חיים שלו וכאשר נטה אחר חלק החומר ואכל מעץ הדעת טוב ורע לכן כל התולדות הנמצאים ממנו נמשך בהם מצד אותו הרע והוא נמי חלק לפי כי כן החומר של א"ה היה מחלק החומר של העולמות כנ"ל וזה החומר אע"ג שהזה זך ע"י ששמע לעצת הנחש והאמין לדבריו נהפך לנחש הוא הנרצה כמשחז"ל א"ה מין היה שנאמר ויאמר לו איכה להיכן נטה לבך ולכן כל אדם הנמצא מתולדותיו הוא נמשך בו חלק מאותו הרע דסטרא אחרא והוא חלק ממש הוא מש"ה הן בעון חוללתי וכו' וזה החלק הוא הגורם שיהיה לו מקום בגיהנם דהיינו גיהנם התחתון אבל גיהנם העליון

הוא חלק ממש כאמור ולכן אם זכה האדם ע"י מעשיו נוטל שני חלקים לפי כי דבר זה הוא תלוי בענין המעשה לא בענין לימוד התורה לפי כי עיקר העון הוא עושה פגם בעולם המעשה ולכן כנגד המעשה הטוב נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע הוא חלק העליון כנז' והוא סוד משחז"ל בא לטהר מסייעין אותו (מאמר) זה הסיוע היינו מחלק הטוב אשר נמצא ברשע כאשר מצא מין את מינו חוזר ובא אצל בעל מעשה זה שזכה עתה הוא סוד מש"ה יגמר נא רע רשעים וכו' (תלים ז) מלת נא ומלת ותכונן מובן על ידי הנז' לפי כי על ידי מעשה הטוב נתקן חלק הרע שבכל אדם והבלתי יכול להתקן יוצא ממנו ומתערב עם חלק הרע הנמצא ברשע כאשר בא לטמא פותחין לו וז"ש יגמר נא באותה שעה שבא לטמא פותחין לו אותו החלק שהיה סגור מתחלה הבלתי נתקן הוא נדבק בזה הרשע נמצא כי לא נגמר רע של רשעים והולך ולכן נקט רשעים בריבוי שנים הם ותכונן צדיק אחד ע"י מעשה הטוב שעשה מושך אצלו הטוב של אותו רשע שנאמר מפני שרי גבירתי אנכי בורחת וע"י כן הרשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם החלק העליון הנזכר ומכ"ש שיורש מקומו בגיהנם והיינו מש"ה לכן בארצם משנה יירשו כי מלת לכן הוא מורה על הנזכר להגיד כי מאחר שהצדיק זכה ונטל חלק העליון של הרשע א"כ לכן מתחייב כי בארצם נמי הוא ג"כ הארץ ירש מקומו ובזה מסתלק הספק הנמצא כי הפ' לא זכר זולת ירושה לא אמר חלק והוא הפרש גדול כנ"ל אלא שהענין הוא כי מאחר שזכה בחלק העליון שהוא בערך אב נמצא כי מקום תחתון זה הוא ירושה לו וכן ג"כ הרשע יש לו משנה שברון הראשון הוא חלק העליון שנשבר ממנו הטוב והלך אצל הצדיק ובא אצלו שבר אחר מחלק הרע של הצדיק שנשבר והלך ממנו ובא ברשע ולכן יורש מקומו בגיהנם שלכן עשה הקב"ה שני מיני גיהנם אחד של אש ואחד של שלג ואע"ג שהראשונים אמרו כי גיהנם של שלג הוא למתעצל ממ"ע וגיהנם של אש הוא לעובר על מל"ת דא לא תברא אדרבא בעיקר זה מתבאר הענין הדק הטיב כי לפי שהזוכה הוא ע"י מ"ע שהוא זריז בהם ובזה ימתק מ"ש במאמר זכה ולא זכה ולא אמר חטא ולא חטא מפני כי אין דבר זה תלוי במעשה הרע אלא העיקר הוא על ידי מעשה המצות ולכן אם זכה שעשה חלק מ"ע של אותו רשע הרי נטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן כאמור ואם לא זכה ונתעצל במעשה המצות ולא עשה אותם נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם היינו גיהנם של שלג נמי מ"מ מה שאמר חבירו ר"ל בן גילו והיינו מ"ש ר' אבהו ע"ה ואני אמרתי לריק יגעתי וכו' (מאמר) כי הוא יחשוב כי מעשה המצוה זה כחו לאלהיו לדחות ממנו חלק הרע כנזכר דהיינו ריק וג"כ לחלק המתברר בו הנתקן מכונה הבל ותהו אמנם בשעת פטירתו הבין וידע כי מעשה המצות מתקן גם כן למעלה בצלם

העליון שהוא שורש הנשמה וז"ש אכן משפטי את ה' וכו' כי ע"י מ"ע ומל"ת מתקן שתי מדות הנק' ה' ואלהי כביכול הוא צלם ודמות הנזכר:

עוד י"ל במאמר זה כי באדם אחד מיירי ומ"ש חבירו הוא ע"ד מה ששנינו חבר טוב אשר נתבאר בזוהר שהוא יצה"ט וחבר רע הוא יצה"ר כי שנים אלו הם נבראים באדם עצמו בקרב איש ולב עמוק ובזה תבין מה שביארתי בפי' התורה כי אזהרת עץ הדעת היינו בלב ובכן היה ראוי אעע"ה להבראות קודם א"ה מפני שהוא מן הלב שנאמר ומצאת את לבבו נאמן והיינו משחז"ל הלב רואה הלב שומע הלב נופל וכו' (מאמר) נראה דברים שאין להם שחר ודבר גדול אמרו להודיע כי שם נמצאו כל כחות הללו היינו באותו היצר אשר נמצא שם והיינו אדם דיצירה הנמצא שם בלב אדם וזש"ה וייצר ה' שתי יצירות הנמצאים בעולם דיצירה עבד טוב ועבד רע והיינו משחז"ל בשני יצריך יצה"ט ויצה"ר והם שני פרצופים ממש ע"ד הנמצא באישון בת עין שהוא פרצוף ממש והם שני עינים שני פרצופים רק שאלו הם בסוד אדם דעשיה ולכן הם נגלים אמנם השנים שבלב הם סוד אדם דיצירה ולכן הם בהחבא בסוד ויתחבא האדם ואשתו (בראשית ג') היינו משחז"ל עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה ולא אמרו העינים ומנינא למה רק להורות כי עין אחת בלבד הוא הסרסור והוא המתחיל ואח"כ הלב האחר חומד ולהיות שהאדם נכללו בו כחות הללו לכן אם זכה שנתגבר בו חלק הטוב על ידי מעשיו אז הוא נוטל חלקו של יצה"ט וחלק חבירו הוא יצה"ר בג"ע בחלק של הקדושה הוא מ"ש בזוהר פ' תצא כי מבחינת שהיה היצר שד נעשה שדי מלאך והיינו משחז"ל בע"ש נבראו השדים (מאמר) ולפי שקדש היום לא נברא להם גופים ולכן על ידי מעשה הטוב נברא לשד גוף ונטהר שלכן הראשונים היו משתמשים על ידי שדים לא מהעדר בני אדם המשמשים ת"ח אלא בכוונה כדי לתקן אותם ולכן הם נכנסים לקדושה וזש"ה לכן בארצם משנה יירשו כי ארצם הוא כינוי לחלק החומר כנודע ר"ל לפי שתקן להם מציאות החומר ונשלם לכן נמי בארצם הוא עולם העשיה משנה יירשו למעלה ולמטה ע"ד הנ"ל כי זה גורם לזה והרשע עשה הפך מזה ונשבר לבו בקרבו חלק הטוב ונהפך לנחש לכן משנה שברון זה נשבר הוא גם כן ואם כן נמצא כי כל זה שייך יותר למעלה אם עיני שכלך פתוחות ומ"ש חבירו הוא מש"ה למען אחי ורעי וכאשר זוכה היינו שמתגבר זה על זה מחנה אלהים על מחנה סטרא אחרא אז נאמר כבלע רשע צדיק ממנו וה' יכפר בעד ועניין תגבורת זה הוא מ"ש במאמר הקודם עשרה דברים משמשים את האדם כבד לכעס טחול לשחוק וכו' (מאמר) דבר גדול אמרו מלבד הנ"ל והענין כי הנה כוונת חז"ל להגיד כי עשרת איברים אלו אין עיקר בריאתן לדברים אלו שאם אתה אומר שהכבד נברא לצורך הכעס

והטחול נברא לצורך השחוק וכו' א"כ למה נצטוינו על ההוללות והשחוק כמ"ש החכם שחוק הכסיל וכו' וכן לענין הכעס משחז"ל כל הכועס כאלו עובד ע"ז שנא' לא יהיה בך אל זר חלילה לאל יתברך שיעניש לאדם שלא מן הדין מאחר שהקב"ה ברא לאדם אלו האיברים לרצונו למה יעניש ולכן חז"ל באו לחלק הספק זה במתק דבריהם מ"ש כי אברים אלו הם משמשים את האדם שימוש בעלמא אמנם לא לענין זה הצורך נבראו אלא הכבד נברא כדי לבשל המאכל וכו' כל אחד מן האיברים לצורך נברא אמנם להיות שהכבד הוא שורש לחום הטבעי לכן משמש ג"כ כי ממנו תצא אש של הכעס ומזה תבין ותדין עד אפס מקום להשיב את הטפשים שמבינים כי יש שינוי למעלה חלילה נמצא כי הזוכה שכל איבריו שלמים הם הנה הוא מתקן אדם דיצירה ואדם דעשיה כי שם הוא צורך התיקון היינו בסוד הרגלים של יעקב הם רגלים של כל העולמות ולפי שהתיקון נמצא ע"י יוצאי ירך יעקב נאמר מה נאוו על ההרים רגלי מבשר לפי שכל הפגם היה בסוד הרגלים מתחילה כמשחז"ל בפ' אל תבואני רגל גאוה הוא בחינת נחש הקדמוני כאשר נתעסק עם חוה ודחפה על עץ הדעת שלכן נגע בכף ירך יעקב אמנם לפי שנא' טבעו בארץ שעריה ואחז"ל מיום שחרב ב"ה כל השערים ננעלו ולכן נסתם קץ הגלות כי עון עקבי יסבני ואין מתגלה האור עליון מהם ולכן נאמר עני ורוכב על חמור באשר אין הדור זכאי כמשחז"ל כי עדיין לא נתקנו בחינת הרגלים אבל ע"י התיקון אז ועמדו רגליו על הר הזתים ולכן נאמר מה נאוו על ההרים רגלי מבשר שנתקנו ולכן נתגלו על ההרים בפרהסיא מפני כי על ידי אורך הגלות הם נתקנים כדאיתא פ' פקודי עד דמטו רגלין ברגלין בענין סוד קנה המדה ואיתא פרשת ואתחנן מאן דידע במדידו דרגלין ידע אימת אתי משיחא וכל זה הוא תיקון לחטא אדם הראשון כדאיתא פ' תרומה כי עון של קין נתקן אבל עון של אדם הראשון נתקן והולך עד ביאת הגואל במהרה בימינו מפני כי אע"ג שנתקן כאשר עמדו ישראל לפני הר סיני פסקה זוהמתן היא הזוהמא של הנחש של חטא אדם הראשון עכ"ז חזרה הטומאה למקומה ע"י מעשה העגל ולכן ימצא כל הצוויים אשר צוה ה' בענין יציאת מצרים הוא כדי לתקן החטא של אדה"ר ולפי שחטאו בעגל חזר ושנה עליו כמו שמצאנו בענין הפסח שצוה ה' ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו כדי שיהיה נוהג ג"כ לדורות לתקן העון הנזכר מפני שאותו הדור חזרו וקלקלו ואין עוד תקנה אלא במה שאנו עושים מדי שנה בשנה ולכן אנו מצווין על ביעור החמץ ועל אכילת מצה לקיים סור מרע ועשה טוב וכל החילוקים הם מתבארים הדק היטב ע"י מה שהגיע לאדם הראשון כאשר יבא לקמן:

והענין בקיצור נמרץ כי הנה כאשר נתבונן בכל מה שהגיע לאדה"ר באו לנו כל הצווים שם נאמר וייצר ה' את האדם עפר מן האדמה ואח"כ ויקח את האדם ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה והוא ברצונו ובחינתו הרעה פגם במחשבה ובמעשה כדאיתא בתיקונים ע"ש ואמנם ענין הפגם שבמחשבה יהיה כאשר נכנס דברי הנחש בדעתו ונטה אחר עצתו ולכן גרם ע"י זה ונכנס הנחש לתוך ג"ע הגם כי ענין זה צריך ביאור שהרי מצאנו כי בתחלה נכנס הנחש ופיתה לחוה אמנם מ"ש אדם חטא במחשבה היה קודם לכן ואין בזה מקום ביאורו כי כבר נתבאר בזוהר ובתיקונים ומפני כי כן נטמא המקום על ידי שנכנס בג"ע לכן צוה הקב"ה שאור לא ימצא בבתיכם ומפני כי כל מקום של ג"ע היה ברשות של אדה"ר לכן נאסר החמץ בכל מקום שהוא רשות של ישראל ומפני כי הלך אחר לבו ומראה עיניו שנאמר ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל לכן נאסר החמץ בבל יראה ובל ימצא ומן התורה מבטלו בלבו ודיו כי העיקר הוא הלב אלא כדי לעשות שיהיה כל התיקון שלם לכן צריך ביעור מדרבנן לפי כי חכם עדיף מנביא שנאמר ונביא לבב חכמה נמצא כי ת"ח הוא הלב ולכן גזרו על חיוב הביעור שיהיה למראית העין כמ"ש דלא חזיתיה כדי לתקן עינא ולבא שהיו תרי סרסורי דעבירה לאכילה של עץ הדעת טוב ורע והנה נודע מחז"ל כי אדה"ר נברא בניסן לסברת ר' אליעזר שאמר בניסן נברא העולם ואדם הראשון נברא יום ו' ולכן ישראל ג"כ בניסן נגאלו אמנם היה הגאולה בט"ו בניסן לפי כי שבוע ראשון היה פגום מפני חטא של אדה"ר ואמנם בשבוע השני נתקן ובו נגאלו והיינו משחז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כראוי מיד היו נגאלין והוא ע"ד הנזכר כי הקב"ה צוה על השבת במרה כמו שחז"ל שבת ודינים במרה אפקוד שנאמר כאשר צוך ה' אלהיך והיה גמר התיקון של עון אדה"ר כדלקמן והם חללוהו ויצאו מן העם ללקוט המן ופגמו פעם אחרת בענין האכילה ולכן לתקן העון צריך שישמרו שבת אחרת ולכן צריך שישמרו ב' שבתות וכן הוא הענין בזה כי הוצרך שבוע אחת תחלה לתקן השבוע שפגם בה א"ה בכל הנבראים בששת ימי בראשית ואח"כ שבוע א' לעצמה ולכן נעשה חילוק בענין איסור החמץ אם נתערב קודם זמן איסורו הוא בטל בששים דהיינו כנגד השבוע שפגם בה אדה"ר אבל אם נתערב בזמן איסורו במשהו מפני כי צורך התיקון זה גדול הוא והענין כי הנה החמץ קודם זמן איסורו עושה רושם ופגם חיצוני שהוא רמז לששת ימי המעש' שהיה הפגם בהם מאדה"ר גרמא בנזקין ולכן אחז"ל גרמא בנזקין פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים (דין) ולכן הוא בטל בששים רמז לששת ימי המעשה ולכן באכיל' העון שהוא תיקון האכילה של אדה"ר שם נאמר ששת ימים תלקטוהו ואמנם בזמן החמץ שהוא לעומת עון המעשה הוא אוסר

במשהו ומטעם זה גם כן היה האיסור של חמץ חמור מכל איסורין שבתורה לפי שהוא היה העון הראשון ולכן נמי האוכל חייב כרת לפי שכן נגזר מעיקרא ביום אכלך ממנו מות תמות ולפי כי אדה"ר בא על נערה המאורסה לכן אחז"ל האוכל מצה בערב פסח כבועל ארוסתו בבית חמיו כי הנה המצה קודם שאוכל אותה האדם מברך שבע ברכות נמצא שהוא דוגמא של הבא על ארוסתו בבית חמיו זהו כפי פשוטו כי כן נמי אדה"ר בא על חוה קודם שנכנס יום השבת שנאמר בו ויברך ה' את יום השביעי ובתפלת ליל שבת יש בה ז' ברכות ואחז"ל בפ' והנחש היה ערום לא היה צריך קרא למימר אלא ויעש ה' לאדם כתנות עור וילבישם אלא להודיעך מאיזה חטא קפץ עליו אותו רשע מתוך שראה אותם עסוקים בדרך ארץ נתאוה לה ולכן נאסר הזווג ליל הפסח כדאיתא בזוהר כי מאחר שחז"ל אמרו מאיזה חטא וכו' באו ללמד כי אותו הזווג הוא עסק ביש אמנם אסרה התורה החמץ מתחלת שעה שביעית בי"ד מפני כי תחלת בריאת האדם ועיקרו היה מאותה שעה ואילך כמשחז"ל ואז בזמן שהיה מוטל גוף ולא נפח בו עדיין נשמה נתקבצו עליו אלף רוחין להכנס בו כמ"ש בזוהר עד שגער בהם הקב"ה ונפח בו נשמת חיים וכן נמי לעת ערב ברא הרוחות ולא נגמר בריאתן כי לא נברא להם גופות כדאיתא בזוהר ולכן מפני כל אלו הסיבות נאסר החמץ בזמן הזה וכן היה זה לאות לנו על מה שעתיד להיות בזמן הגאולה כאשר יבא הביאור לקמן וכן נמי כל הדברים אשר צוה ה' לעשות ליל הפסח הכל מיוסד על מה שהגיע לאדה"ר ולעדת ישראל ואחריו כל אדם ימשוך ולפי שפגם במחשבה ובמעשה ואחריו נמי חטאו בעגל במחשבה. ובמעשה ולכן צריך שיהיה התיקון במחשבה טובה וכוונה מלבד המעשה כי בזה ימצא הפרש בין עובד אלהים לאשר לא עבדו ולכן ראיתי ונתון לבי לתת רמז לכל הדינים אלו וג"כ כפי הסוד כדי לעשות כל הדברים במחשבה. ובמעשה שניהם שוים לטובה והם בדרך רמז כדי לזכות את הכל והחי יתן אל לבו להעמיק יותר בכל העניינים מאחר שימצא פתח תקוה ובדרך זה תפסתי משום כבוד אלהים הסתר דבר אוחילה לאל כל יראי שמים ידין אותי לטובה כי כך היא הכונה לזכות את הרבים ויתקיים בימינו מש"ה כי מלאה הארץ דעה את ה' בביאת גואלנו

יגלה הכבוד ומלכות העליון על כל הכתוב לחיים יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

הלכות פסח:

שו"ע או"ח סימן תכט

[א] יודעים האזינו והבינו הדברים לא מראש בסתר דברתי אלא לתת טעם כפי פשוטו ואח"כ המצטרך אל האדם ואח"כ קצת מן הדברים הנעלמים ולכן מ"ש הגאון ז"ל שואלים בלבד אע"ג כי חז"ל אמרו שואלים ודורשים בהלכות הפסח וכו' דמשמע מינה שני דברים כי שואלים הוא לענין דינא ומ"ש ודורשים הוא ענין דרשה מ"מ ממשחז"ל לעולם ילמד אדם לתלמידיו דרך קצרה לכן כלל הכל במ"ש שואלים דהיינו שואלים לענין דינא ומשמע נמי שואלים בענין דרשה למסבר קראי תורה. נביאים וכתובים ומפני כי דיני הפסח והלכות י"ט נמי רבים הם וגם הדרשה רבה היא על האדם בענין הניסים שעשה הקב"ה לכן צריך ל' יום לדעת כדי לספר ליל הפסח כל הצורך וסימן לדבר מגיד דבריו ליעקב (תלים קמז) הוא הדרשה וההגדה חוקיו ומשפטיו לישראל הם הדינים אשר צריכים לדעת ובזה יכלול הכתוב השאלות של ארבעה בנים שאמרו חז"ל כנגד ד' בנים דברה תורה ואע"ג שאמרו חז"ל משה תיקן להם לישראל שידרשו הלכות הפסח בפסח וכו' היינו כדי לקיים חציו לכם וחציו לה' ובענין הנוגע בימות הפסח דורשים בפסח אבל לכל דבר המצטרך קודם יהיה ל' יום קודם שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר לענין פסח שני איש כי יהיה טמא לנפש וכו' והענין הוא להיות כי גם את זה לעומת זה עשה ה' ואחז"ל קיסרין וירושלם כשזה נופל זה קם שנאמר אמלאה החרבה ולכן תכף כאשר נפל המן ובניו שהם עשר כתרין דמסאבותא כדאיתא בתיקונים וז"ל באלין עשר כתרין דמסאבותא אתלבש קב"ה ושכינתיה לנטרא להו לישראל ולכן כאשר שבר ה' מטה רשעים לכן תכף מט"ו באדר התחיל להתגלות סטרא דקדושה אור התורה העליונה שבע"פ ולכן מועיל מאד ענין הדרשה והלימוד בעצם אדם ללמוד בהלכות פסח ל' יום כדי להרויח ט"ו ימים של חדש אדר בקדושה כי לכן היו מעברים את השנה בחדש אדר ולא בר"ח ניסן שהרי נתמעט מי שכתוב בו אדרת שער ונתקדש אדר מלכות והבן:

[ב] ולפי כי נפילת אפים הוא צורך להפיל סטרא אחרא והוא סיבה להתגלות אור הסתום של הקדושה ונמשך למטה לכן אנו נופלים לארץ כלומר דבקה לארץ נפשנו ואחר כך אנחנו קמים ע"ש קומה עזרתה לנו וכן נמי נעשה בסטרא דקדושה שנאמר כי נפלתי קמתי שנאמר סומך ה' לכל הנופלים וזהו סיבה שנופל סטרא אחרא כנז' במקומו ואין להקימה כמשחז"ל א"ה אין להם סומכים ולכן לסיבה זו אין צורך לנפילת אפים בכל חדש ניסן שהנה כבר נפל סטרא אחרא שנאמר כי נפל תפול לפניו ולכן הקדושה מתעלה ומתגלה ואיתא בזוהר פרשת בהעלותך דף קנ"ב: וז"ל פיקודא לעשות פסח שני על אינון דלא יכילי או דאסתאבו במסאבא אחרא אי רזא דפסח רזא דמהמנותא דישראל עאלין בה שלטא בניסן וכדין איהו זמנא לחדווא איך יכלין אלין דלא יכילו או דאסתאבו למעבד

בירחא תניינא דהא אעבר זמנא אלא כיון דכנסת ישראל מתעטרא בעטרהא בניסן לא אתעדיאת כתרהא ועטרהא מינה תלתין יומין וכל אינון ל' יומין מן יומא דנפקו ישראל מפסח יתבא מטרוניתא בעטרהא וכל חילהא בחדווא מאן דבעי למחמי למטרוניתא יכיל למחמי כרוזא כריז בארבעה עשר לירחא תניינא מאן דלא יכיל למחמי למטרוניתא ייתי ויחמי עד לא ינעלון תרעי:

ואין אומרים צדקתך בשבת במנחה מן הטעם שנתבאר בר"ח ואין מספידים בו כי ההספד הוא מסטרא אחרא ומאחר שכבר נכנע אין ראוי לעורר אותה. וכן נמי מטעם זה אין ראוי לעשות בכיה בלילה על חרבן ב"ה אותם הנוהגים לעשות בחצי הלילה כדאיתא בזוהר רק יאמר המזמורים בלבד חוץ ממזמור יענך ה' ביום צרה כאשר מתבאר בר"ח מפני כי כן נמי למעלה אין עושה בכיה והספד רק הקב"ה נכנס לג"ע להשתעשע בנשמות הצדיקים ולכן ראוי להתחיל מזמור שאו שערים ראשיכם ויבא מלך הכבוד כי כן אומר הכרוז בשעה שנכנס הקב"ה לג"ע וכן שאר המזמורים כלם הם שבח והודאה להקב"ה לענין המצטרך באותה שעה ואחר כך יעסוק בתורה עד אור הבקר כדי להתחבר עם מטרוניתא ולעלות עמה דהיא יתבא בכתרהא ועטרהא וענין זה נלמד מן המאמר עצמו מן הלשון מ"ש וכל חילהא בחדווא כלומר משא"כ בזמן אחר שנאמר הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון ר"ל מלאכי שלום העושים שלום במרומיו מר יבכיון ר"ת מ"ר מלכות רחל שנאבד ולכן שלום הבית בטל לכן יבכיון ואיתא בזוהר כד אתפלג ליליא קב"ה אתער בבכיה וכו' צעקו חוצה מהו חוצה מאריהון לגו ואינון לבר אמנם בימים הללו כל חילהא בחדווא ולכן ישראל שהם חילהא למטה כך צריכים לעשות. והבכורות מתענים בע"פ וכו' להיות כי הבכור נאחז בו סטרא אחרא מטעם משאחז"ל בפ' ואלה המלכים וכו' (וישלח) הה"ד נחלה מבוהלת בראשונה (מאמר) ולכן הבכור הוא מן האם שנאמר ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום והבן ולכן אחז"ל כל ההתחלות קשות ואיתא בזוהר פרשת בראשית דף י"ד. וז"ל פקודא תליסר למעבד פורקנא לבריה לקשרא ליה בחיין דתרין ממנן נינהו חד דחיין וחד דמותא וקיימין עליה דבר נש וכד יפרוק בר נש לברי' מידא דההוא מותא פריק ליה ולא יכיל לשלטאה עליה ורזא דא וירא אלהים את כל אשר עשה בכלל והנה טוב דא מלאך חיים וכו' וע"ד בההוא פורקנא אתקיים דא דחיים ואתחלש ההוא דמות בפורקנא דא קני ליה חיים כמה דאתמר וההוא סטרא בישא שבק ליה ולא אחיד ביה עכ"ל הנה מבואר מן המאמר כי הבכור להיות כי נאחז בו סטרא אחרא צריך לפדותו ולכן נמי צריך להתענות בע"פ כדי להכניע הקליפה בחולשת החומר של הגוף שלכן היה מכת בכורות באותו הזמן וצוה הקב"ה לתת מן הדם של

כריתת הערלה על המשקוף ועל שתי המזוזות כדי להציל לישראל שהרי אפ' גדול הבית מת כמשחז"ל ולכן היה הכנעה גדולה לסטרא אחרא ואיתא בזוהר פרשת פנחס דף רנ"א. וז"ל ובגין דאיהו בכור ורב כל ממנן כתיב וה' הכה כל בכור (בא) דמשמע כי מפני כי השר של מצרים גדול לכן וה' הכה כל בכור אפילו גדול הבית כאמור:

סימן תל

[א] שבת שלפני הפסח וכו' אשר חכמים חז"ל הגידו כי לעתיד הקב"ה מביא ליצה"ר בפני הצדיקים ובפני הרשעים הללו בוכים איך לא יכולנו לכבוש חוט שערה זה והצדיקים בוכים איך יכולנו לכבוש הר הגדול זה גם הקב"ה תמה עמהם שנאמר והיה כי יפלא בעיני העם הזה גם בעיני יפלא עוד איתא בגמרא שלש טעיות עתיד לטעות שר של רומי אחת כי הוא יחשוב כי בצר במדבר היינו בצרה שנית שאינו קולט אלא בן אדם והוא מלאך וכו' והקב"ה מביא אותו ושוחטו בפני הכל וכן איתא בזוהר פרשת בא דף מ"א. וז"ל לזמנא דאתי ייתי קב"ה ליצה"ר ויכוס ליה והשתא ושחטו אותו וכו' והנה יצה"ר הנז' אשר חכמים הגידו הוא השר של רומי והוא ע"ד משחז"ל הוא יצה"ר והוא שטן הוא מלאך המות והשחיטה הנז' תהיה בשמים ממעל ומפני כי אנחנו מאמינים כי כן תתקיים נאמר שהוא שבת הגדול כי גדול יהיה הנס האחרון מן הראשון שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים וכו' ואיתא בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ט. וז"ל ובחדש הראשון מאן ראשון דא ניסן תמן אולידת ההיא חיה לקיים מה דאוקמו' מ"מ בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל וביד דיליה ויאמר כי יד על כס יה תמן אומי לאעברא מעלמא זרעא דעשו עמלקיים בההוא זמנא משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח וכו' עוד לקמן דף ר"ן:

וז"ל ר' חייא פתח בארבעה עשר יום לחודש פסח לה' אימרא דאיהו פיסחא אמאי אלא בגין דכתיב הן נזבח את תועבת מצרים מאי תועבת מצרים אלא דחלא דמצראי ואלהא דילהון אקרי תועבת מצרים כמה דכתיב כתועבת הגוים דחלא דשאר עמין וכו' אמר קב"ה מבעשור לחדש סיבו דחלא דילהון דמצראי ותפסי ליה ויהא אסור ותפוס בתפיסה דילכון יומא חד ותרין וג' וביומא רביעאה אפיקו ליה לדינא ואתכנשו עליה ובשעתא דמצראי הוו שמעין קל דחלא דילהון דתפיס בתפיסה דישראל ולא יכלין לשזבא ליה הוו בכאן והוה קשיא עלייהו כאלו גרמייהו אתעקידו לקטלא וכו' הנה כל הניסים הללו הם ממה שהיה לשעבר גם מן הניסים שעתידים להיות במהרה אמנם גם יש תועלת גדול בהווה בכל זמן ביום הזה היינו מ"ש בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ט. וז"ל ת"ח משכו וקחו

לכם צאן מאי משכו כמאן דמשיך מאתר אחרא לאתר דא משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין יומין עילאין אינון שס"ו כמנין משכו יומין תתאין זמנין דאינון שס"ה ובזמנא דאתנהירת סיהרא באשלמותא סליקו למהוי אינון יומין שס"ה כמנין משכו חסר חד משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין למהוי כלהו כחד' בחיבורא חדא ומאן משיך לון אינון עשר דלסטר ימינא דכתיב בעשור עכ"ל הנה מבואר כמה תועלת נעשה למעלה וממילא משתמע כי מועיל מאד בנפש הגורם זה:

סימן תלא

[א] אמר הגאון ז"ל בתחלת ליל י"ד מפני שצריך בדיקה לאור הנר כמש"ה אחפש את ירושלים בנרות ואור הנר יפה לבדיקה בלילה ועוד נמי מטעם כי אז כל העם מצויים בבתיהם אמנם מ"מ טוב להיות קודם שתחשך שהרי השני טעמים הם נמצאים אם לענין כי אור הנר יפה לבדיקה בלילה ג"כ יפה קודם מעט דלא גרע בדיקה זו מבדיקה של יום כי אם לא בדק בלילה בודק ביום ג"כ לאור הנר מפני כי אור הנר לעולם הוא יפה לענין הבדיקה ומקיים מה ששנינו אור לי"ד שיהיה עדיין אור בעולם ולפי שהמצוה חביבה בשעתא לכן אין ראוי להחמיץ אותה בשום ענין אפילו לעת קביעות התורה מפני שיכול ללמוד אח"כ אך אם התחיל ללמוד מבע"י כבר חל החיוב של הקביעות עליו ות"ת עדיף: מה שראוי להקדים בענין זה הוא כי הנה בענין של חג הפסח נמצא כי יש חיוב על האדם להזהר בו בשלשה דברים ראשונה הוא ענין הביעור לטהר את הבית מן החמץ וזאת שנית צורך הגעלת הכלים אמנם שני מצות חיוב אלו הם מחוץ אל האדם אמנם השלישית יותר בה הוא ענין המאכל שצריך האדם להיות נזהר מכל ענין של אכילת חמץ במשהו ולכן יבא בזה לאשר התחיל הדין מענין הבדיקה של החמץ שהוא ל"ל י"ד כאמור ומצינו כי יש דברים רבים שהם נעשים קודם זמן זה ולכן אע"ג דלכאורה היה יותר ראוי להתחיל הדין מענין של החטים והטחינה וכיוצא מ"מ עם זה הנז' ימצא טוב טעם לענין התחלה מדין הבדיקה הנה זה תורת הבית והנה מוסכם הוא מחז"ל כי ענין החמץ הוא כינוי ליצה"ר ובזוהר פ' פנחס דף רנ"א וז"ל אמר רבי אלעזר כתיב כל מחמצת לא תאכלו וכתיב לא יאכל חמץ אלא דא דכר ודא נוקבא עכ"ל לענייננו והנה מבואר מזה המאמר כי החמץ הוא רמז וכינוי לסטרא אחרא ועוד נלמוד מזה המאמר טוב טעם למה הצריכו חז"ל לעשות בדיקה ליל לארבעה עשר שהנה ביום י"ד היה מספיק או תהיה הבדיקה ליל י"ד בלבד שכן שנינו לא בדק ליל י"ד יבדוק בי"ד אמנם עם הקדמה זו מבואר הענין כי להיות שעיקר ביעור זה הוא כדי להוציא הקליפה לדחות אותה לחוץ

לכן צריך בדיקה לילה ויום מפני כי הקליפה הוא דכר ונוקבא לכן הצריכו חז"ל לעשות הביעור בלילה מפני כי שליטת הנקבה של הקליפה הוא בלילה כמש"ה בנשף בערב יום וכו' והנה אשה לקראתו שית זונה וכו' שלכן המזיקין הם שולטים בלילה ולכן אנו מתפללים ושמור צאתנו ובואנו כדאיתא בזוה' והבדיקה של יום י"ד הוא כנגד הזכר של הקליפה ואע"ג כי עיקר הכנעת הקליפה הוא יהיה בליל הפסח כאשר יבא בע"ה מ"מ ענין ביעור זה הוא לשתי סיבות אחת הוא לתת רמז אל האדם שיפשפש במעשיו אור לארבע' עשר כאשר נתחייב במצות ונכנס בו יצה"ר יהיה נזהר לבדוק עצמו תחלת ארבע עשרה שנה מפני כי עונשין אותו ב"ד שלמטה וסיבה אחרת כי זה יהיה ענין הכנה מקודם ע"ד והכינו את אשר יביאו ר"ת את אשר יביאו היא י"ב לרמוז כי מזמן י"ב שנים צריך האדם הכנה למצות מדרבנן. והנה להיות כי ארבעה עולמות הם כנודע מן הזוהר והתיקוני' שנאמר ולכבודי בראתיו יצרתיו ואלו כללות העולמות אמנם בפרט אין להם מספר כמשחז"ל עתיד הקב"ה לתת לכל צדיק ש"י עולמות שנא' להנחיל אוהבי יש ובחגיגה איתא שהקב"ה רוכב על כרוב ושט בי"ח אלף עולמות מזה תדין כי אין מספר אמנם בכלל הם אבי"ע ומתחילה בזמן הבריאה היתה הקליפה למטה מעולם העשיה כי לצורך האדם נבראה הוא כונת משחז"ל בב"ר למלך שקנה עבד והיה סורו רע קנה לו מגלבין וכו' כך התקין הקב"ה הקליפה לייסר האדם לתועלת שלו כדאיתא בזוהר פ' תרומה משל של הזונה ע"ש שנא' והנה טוב מאד אמנם כאשר חטא אדם הראשון עלתה הקליפה למעלה, מ"מ ישראל תקנו העון כאשר עמדו לפני הר סיני כמשחז"ל ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן אמנם אח"כ ע"י מעשה העגל חזרה הקליפה להתגבר ועלתה בעולמות כדאיתא בזוהר פ' תשא דף קצ"ב וז"ל בסטר קדישא ההוא אלהים דקשוט מלך על עלמא בתלת עלמין אתתקף בבריאה ביצירה בעשיה והא אתמר רזא דכל חדא וחדא הכא לקבל בריאה ויקח מידם מלה דלא הוה ביה עד כען כלום לקבל יצירה ויצר אותו בחרט לקבל עשיה ויעשהו עגל מסכה מאן חמא חרשין בעלמא בכל אלין עכ"ל הנה נת' מזה המאמר כי בעבור מעשה העגל חזרה הקליפה לעלות למעלה ונכנעה בעולמו' בי"ע ולכן הוצרך הכתוב להזהיר פעם אחרת על הפסח שנא' ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו כי באמת לולי שנא' והמה כאדם עברו ברית כבר נתקן העולם מעון א"ה ממה שנעשה פסח מצרים ככל חוקותיו על מצות ומרורים אמנם בעבור מעשה העגל הוצרך הדבר להיות נוהג לדורות לתקן העון ולכן צריך לבער החמץ מכל מקו' שדרך להכניס שם החמץ היינו בכל העולמות העליונים ואמר שדרך להכניס שם למעט מעולם האצילות כי אין נכנס שם קליפה כלל ודבר זה מוסכם מהזוהר ומן

התיקוני' ולכן נמי כל מקום שאין מכניסים בו חמץ בעולם זה אין צריך בדיקה זולת בחורין ובסדקין של בית שמכניסין בו לפי שיש מקומות בעולמות המכונים כך ושם נכנס החמץ סטרא אחרא כדלקמן ולכן צריך בדיקה ומה גם כי זה הוא רמז אל האדם שיעשה בדיקה בכל איבריו לבער מהם העון והמנהגים הרעים בכל מקום שמכניסים חמץ כי יש צדיקי' כי אין שולט בהם יצה"ר כלל כדאיתא פ' ויקהל לפתח חטאת רובץ ואינון נשמתין דצדיקייא לית ליה רשו ולא אשתכח תמן ולכן מקום הנמצא מחשבות רעות במוח והרהורים רעים שהם בחורים של הלב צריך בדיקה כדלקמן והכל סובב על שלשה אופני קדש כאשר נת' כי כן מיוסד כל ביאור זה בכל פרטיו:

[ב] יזהר כל אדם וכו' להיות כי ענין המלאכה היא מלאכת מחשבת ונאחז בה סטרא אחרא כי לכן נאסרה המלאכה בשבת וי"ט אבות מלאכות ט"ל ותולדותיהם לפי כי לעומתם יש ט"ל קללות שנתקללו אדם וחוה והאדמה ולכן עתה אין ראוי להתחיל שום מלאכה לעשותה עד שיבדו' שלא לחזק הקליפה בשע' שצריך להכניע אותה וכן הוא לענין האכילה לפי כי כך אחז"ל שעת אכיל' שעת מלחמה ונת' אצלי כי לפי שהשטן נמצא שם לקטרג כי השולחן אתקש למזבח כמשחז"ל פתח הכתוב במזבח שנ' המזבח אמות וכו' וסיים בשולחן שנ' זה השולחן אשר לפני ה' לכן השלחן דוגמא למזבח אם נתקבל הקרבן אז האריה רובץ עליו ואוכל אותו הוא המלאך ואם לאו הכלב יאכלנו כך בשולחן בכל דבריו כנז' בזוהר ולכן אז הוא שעת מלחמה בשטן ולכן יש סכנה שמא יקדים קנה לוושט ואין לדבר ולכן אין לאכול עד שיבדוק שלא יתגבר השטן בעון זה ויסתכן ולפחות אז לא יהיה זה השולחן אשר לפני ה' ונמצא מתגבר סטרא אחרא בשעה שצריך להכניע אותו ולכן אע"ג כי יבדוק אח"כ לא יעשה בו רושם אמנם לענין הלימוד הוא מטעם אחר ששנינו המקבל עליו עול תורה פורקין ממנו עול דרך ארץ היינו החמץ עצמו ולכן מי שיש לו עת קבוע ללמוד אין שולט עליו אז קליפה כלל כך אחז"ל בראתי יצה"ר בראתי לו תבלין התורה אבן ויצה"ר נק' אבן ולכן בעת הלימוד אין עליו צורך לענין בדיקה כי התורה מגינה ומצלה בשעתה ומאחר כי אין תועלת בעצם אדם גם לשאר הדברים אינו מועיל ואנו צריכים להכניע הקליפה ע"י מצות הבדיקה בשעה זו ששולט בלילה כנ"ל ולכן אפילו מי שיש לו עת קבוע ללמוד לא ילמוד עד שיבדוק כאמור כדי להכניע סטרא אחרא מעצמו ומכל המקומות של הקדושה שנכנס שם מפני העון בעת שהגיע הזמן שנכנעה הקליפה מזמן גאולת מצרים ע"י מכת בכורות כאמור אמנם אם התחיל ללמוד מבעוד יום אין צריך להפסיק דקים ליה בדרבא מניה ואח"כ יעשה הבדיקה:

סימן תלב

[א] הבדיקה היא התחלה אל הביעור ולכן הברכה היא על עיקר הדבר אמנם מפני כי כן נמי תכלית של הביעור הוא ביום לפי כי החמץ הנמצא עתה אין מבערים אותו עד למחר ולכן הוי כאלו מברך מעכשיו על תכלי' הביעור שיהיה למחר ולכן אין מברכים ברכה אחרת אח"כ:

ענין הברכה לפי הנראה הוא כי הוא שבח להקב"ה אשר קדשנו במצותיו ואין זה עיקר הדבר אלא מפני כי נמצא צורך גדול בברכה לכל מעשה המצות כנ"ל כי איך יתכן שיעשה רושם המעשה אשר יעשה אדם הגשמי אם לא על ידי כח הדיבור המסור בו מן הקב"ה שהוא בעל חי מדבר וכבר נת' במקומו כי כל ענין מעשה צריך להיות שלם כדי לעשות פעולה וזה יהיה על ידי המחשבה והדיבור מצורף עם המעשה ולכן אין ראוי לדבר בין הברכה לתחילת הבדיקה מפני שנמצא מכניס החיצוני אל מקום של הקדושה א"כ מה מועיל בענין הבדיקה ומטעם זה ימצא כי אע"ג שכבר התחיל לעשות הבדיקה והפסיק לדבר אע"ג כי אין זה הפסק גמור אבל מ"מ הנה כבר עשה רושם בקדושה כי כל ענין הפסק בזה יצדק מש"ה הוגעתם ה' בדבריכם ולענין צורך הברכות הנה נת' פ' עקב בזוהר וז"ל רזא דברכאן דגרים לאמשכא ברכאן ממקורא דכולא ע"ש אמנם למען דעת כי כל מה שיעשה האדם הוא לטוב לו ולצורך עצמו לכן צריך להעיר הערה אחת והוא כי לא יפלא בעין כל מי שהוא בן דעת דברים הללו כי הם כבשונו של עולם אמנם יש ג"כ בהם לצורך האדם כאשר יתבונן כי כל הדברים הנמצאים בעולם זה התחתון הם דוגמא למה שלמעלה ולולי כי כן נמצא למעלה לא היה איפשר להמצא כך למטה מפני כי כל הדברים בהכרח הוא שיהיה להם שורש למעלה ולכן נתבונן כי הנה מצאנו ראינו כי בעה"ז השפל יש נמצא בתים רבים לצורך האדם שנאמר כתפארת אדם לשבת בית דמובן הוא בעולם העליון בלי ספק ולאו דווקא בעולם אחד בלבד אלא בכל עולם יש לאדם בית ומדור לפי כבודו הלא המה דברי חז"ל בפ' כי הולך האדם אל בית עולמו (קהלת י"ב) ובזה יובן מ"ש אשת רבי שמעון לרבינו כי הוא אמר אם יחסר שולחנך אני משלים לך משולחן שלי ואמרה לו אשה החכמה זו וכי אנו זוכים לראות פניך לעתיד וכו' דאע"ג שהענין יובן כי דברה עמו בדרך ענוה אמנם מ"מ השיבה לו על עיקר זה כי מאחר שנאמר הולך האדם אל בית עולמו דיש מדור לכל אחד לפנים מחבירו לפי כבודו מדקאמר לבית עולמו ולא אמר לביתו או לעולמו לחוד משמע מינה תרתי כי יש לכל צדיק מדור לפי כבודו ויש ג"כ עולמו' רבים זה למעלה מזה א"כ לא יראה פניו לעתיד שיהיה בעולם יותר עליון ואיתא בתיקונים כי הנפשו' הם בעולם העשיה וחלק הרוחות

הם בעולם היצירה והנשמות הם מן הבריאה ובלי ספק כי כל חלק מאלו נפש או רוח או נשמה יש לו מדור לפי כבודו כמשחז"ל ואין להאריך בדבר הפשוט:
ואית' בזוהר פ' אמור דף צ"ג. וז"ל ותמן כתיב תלת מדורין עבד קב"ה לצדקייא וכו' מדורא תניינא הוא ג"ע דבארעא ביה קב"ה עביד מדורין עילאין יקירין וכו' וכל רוח מתלבש בלבוש יקר וכו' מדורא תליתאה ההוא מדורא עילאה קדישא דאקרי צרורא דחיי וכו' אמנם בכל המעשה אשר יעשה האדם בלי ספק כי באחת מהנה עשה טובה לעצמו לבער סטרא אחרא מכל הבתים והמדורות אשר ישכון שם ולכן מטעם זה יש לאדם לברך ברכה אחת על כמה בתים ויהיו שם בני ביתו עומדים ויפזרו עצמן אח"כ לבדוק כל הבתים אשר לו כי הדוגמא כך היא למעלה וכאשר ידענו נאמנה כי כאשר האדם יעשה מצוה הוא נברא מלאך כמו ששנינו עשה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד והוא מלאך לכן ע"י המצוה זו אשר יעשה בשלימות ע"י מחשבה דיבור ומעשה הוא בורא מלאך כלומר אם יש לאדם בחינת נפש בלבד הנה יברא מלאך אחד ואם יש לו בחינת רוח יברא מלאך שני וכן נמי אם נמצא בו נשמה יברא מלאך שלישי מפני כי כל כח הנמצא בו הוא פועל ונברא ממנו מלאך וימצא ענין זה מקביל כפי הבתים אשר יש לו בעולמות ולכן ימצא כי ע"י המעשה אשר יעשה האדם אותו המלאך נמצא בו כח להוציא הקליפה מן הבית שלו ולכן נמי יהיה לו כח הגשמי ע"י הברכה לבדוק כל הבתים על ידי בני ביתו דוגמת המלאכים אשר הם בודקים הבתים שלו למעלה כאמור והיינו בכל העולמות שהם מקום שמכניסין שם חמץ כאמור:

סימן תלג

[א] מאחר שהנחתי למעלה כי עיקר הבדיקה הוא כדי לדחות הקליפה ולהוציא אותה מכל המקומות ומן העולמות ולהוריד אותם למטה כמו שהיה בתחילת הבריאה לכן צריך כח גדול לכוין ולעשות הדבר הזה ולכן אינו מספיק לעשות הבדיקה על ידי הלבנה אלא על ידי הנר ואע"ג דקים לן כי אור הלבנה הוא מועיל יותר לענין המזיקין כמשחז"ל אור הנר חשיב כתרי אור הלבנה חשיב כתלת היינו לענין המזיקין להגין על האדם מפני כי כן נמצא כח באור של הלבנה זו לדחות אותם אמנם לצורך הבדיקה לא כן מפני כי זה המעשה הוא כדי להוציא הקליפה מן המדורות העליונים ומן העולמות ולכן אין מספיק בזה כח אור הלבנה מפני כי עיקר האחיזה של הקליפה הוא בלבנה העליונה שהיא יונקת ממנה שנא' רגליה יורדות מות ולכן נמי בעולם זה התחתון אינו מספיק אור של הלבנה אמנם צריך לבדוק ע"י אור הנר מפני כי אור הנר הוא יותר עליון וסימן

נר ה' נשמת אדם ועיקר הדבר יובן עם מ"ש בזוהר פרשת תרומ' דף קס"ו. וז"ל פתח ואמר כי נר מצוה וכו' נר אמאי אקרי נר אלא כד מקבלא רמ"ח שייפין עילאין והיא פתחת לגבייהו תרין דרועין דילה כדין אתכלילו אלין תרין דרועין בהו ואקרי נר עכ"ל הנה למדנו ממאמר זה כי כינוי נר הוא במדה האחרונה אמנם יש הפרש בזה כי הכינוי שנקרא נר הוא יותר עליון כי זה הוא כונת מה ששאל אמאי אקרי נר ר"ל כי מאחר שפירש למעלה הפ' כי נר מצוה הוא המשנה שנאמר והתורה והמצוה שהוא המשנה ונודע כי המשנה הוא במדה האחרונה א"כ אמאי אקרי נר ולכן פירש כי כינוי זה הוא מורה על זמן של השלימות הנמצא בה ולכן מועיל הנר הגשמי יותר מן הלבנה לענין הבדיקה מפני הרמז שלו ופנה למעלה לדחות את הקליפה ולהוציא אותה לחוץ מן העולמות ולהוריד אותה למטה כאמור:

וביותר יהיה טוב טעם לענין כי כבר נתבאר למעלה כי עיקר בדיקה זו הוא לתועלת האדם לשני דברים ראשונה אחת היא להוציא סטרא אחרא מכל המקומות והבתים אשר ישכון שם האדם בג"ע ובעולמות העליונים וזאת שנית כי יתעורר לב האדם לעשו' תשוב' וזה גורם לזה כי ע"י התשוב' מעביר מאבריו כל העונו' וע"י כן ג"כ מפנה כל המקומות עליוני' ולכן נמצא טוב טעם להיות הבדיק' בו בעצמו בתחילה כדאיתא בזוהר ובתיקונים במשנת אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כי זה הוא רמז לאדם הגשמי שמתחייב לבדוק מעשיו בזמן שהתחיל י"ד שנים וענין הבדיקה הוא ע"ד משחז"ל בפ' ויסב חזקיה פניו אל הקיר ויתפלל אמר לפניו רבש"ע חזרתי על כל אבר ואבר ולא מצאתי אבר שהכעסתי לפניך בו וכן אחז"ל שהתפלל מקירו' לבו ולכן כל כונת הבדיק' העיקרית הוא בגוף האדם לבדוק איבריו מן החטא והם הבתים בתי הלב והמקומו' אשר נכנס שם החמץ יצה"ר אמנם מקום שאין מכניסים בו חמץ שהוא צדיק גמור אין צריך בדיקה ולכן הבדיקה שיעשה הוא להועיל לזולת להוציא הקליפה שעלתה למעלה בסיבת הכלל ולכן כל כונת האדם יהיה בענין הבדיקה להגביר כח הנשמה שלו על ידי מעשה המצוה ובכן יוכל לדחות הקליפה מעליו ומה גם מכל המקומות העליונים אשר ישכון שם ובכן נמצא טוב טעם שצריך להיות הבדיקה על ידי נר שכן כתיב נר ה' נשמת אדם ואיתא בזוהר כי נר ר"ל נפש רוח ועוד איתא בזוהר פ' משפטים מאי נר נשמה רוח נמצא כי יש ללמוד משני מאמרי' אנו כי מלת נר הוא משמש נפש רוח נשמה וזה מכוין אל הענין האמור כי הבדיקה הוא צורך כדי לדחות הקליפה מן הבתים ומן העולמות בכל המקום אשר ישכון שם האדם בכל הבחינות שלו בכל עולם ועולם אשר הכניס הקליפה שם ע"י מעשיו עתה דוחה אותה לחוץ:

[ב] אין בודקין לאור האבוקה וכו' אשר חכמים ז"ל הגידו למה הם דומים הצדיקים לפני השכינה כנר לפני האבוקה (מאמר) והנה מבואר מזה כי חז"ל כינו אור הגדול של השכינה אל האבוקה ולהיות כי דבריהם כגחלי אש נימא ביה מלתא כי אבוקה הוא כינוי אל השכינה בזמן שמקבלת אור מכל מדות הזכר ת"ת ישראל שהוא שם הויה במנוי אלפין העולה מ"ה ומתחבר עם השכינה הנק' חדני שהוא בגי' ס"ה אז הכל קי"ד כמנין אבוקה עם הכולל ארבע אותיות אדני ומי הגורם חיבור זה צד ה' שהוא נשמת אדם היינו נפש רוח שהם נמשכים משני שמות הנזכר והם המעוררים הייחוד זה על ידי המעשה אשר יעשו ולכן אין לעשות ביעור ע"י אור האבוקה שהוא דוגמא נחור הגדול זה חיישינן שלא ישרוף הקליפה מפני כי אין הרצון בענין הביעור לבטל את הקליפה לגמרי רק לדחות אותה ולהוציא אותה לחוץ כמשפט הראשון כי ביטול הקליפה לא יהיה עתה רק לעתיד שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום וכו' ואומר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אמנם עתה מה שאנחנו עושים לפי שעה לתקן העון שגרמנו להגביר כח הקליפה כנ"ל וכדי להכניע אותה לכן מדאורייתא בביטול בעלמא סגי שנאמר תשביתו שאר מבתיכם מבטלו בלבו ודיו אבל חז"ל הצריכו להיות ביעור מפני שכל השנה הקליפה שם מושבה וצריך לדחות אותה לחוץ ע"י ביעור אמנם מ"מ נא יהיה ע"י אבוקה חור הגדול של השכינה כשהוא בסוד אבוקה אנח ע"י חור הנר כי מעט הוא בערכה מפני כי תשרוף הקליפה אש זרה כך אחז"ל ה' אשות הן אש אוכלת אש (מאמר) דשכינה דאמר מר הושיט אצבעו ביניהם ושרפן וזה לא יתכן להיות עתה אלא לעתיד כאמור וזה הענין הוא לצורך כללות העולמות ומה גם לצורך האדם הגשמי כי לא יתכן להנצל מן הקליפה לגמרי לפי כי היצר הוא ענין מוכרח להיות בחדם נענין הצורך שלו ואם מתבטל לגמרי אין עוד שכר ועונש ולכן אין ראוי להיות בדיקה ע"י אבוקה כלל אמנם מ"מ חין בודקין בנר של חלב ולא של שמן מפני שהוא חס על בגדיו שלא יתקלקלו והנה הבגדים הוא כמשמעו וגם הוא כינוי אל גוף האדם אשר כבגד יבלה והנה כנגד הבגדים ממש הרמז בזה כי אם הבדיקה תהיה בנר של חלב וכיוצא יהיה חס על בגדיו של עה"ב חלוקא דרבנן כי הנה הרמז של נרות הללו הם דוגמא אל הקליפה שהוא חלב טמא וכן נמי נר של שומן ומאחר כי נלוה אל הבדיקה אחת מהנה לא יבדוק יפה במעשיו ונר של שמן הוא בהפך כי לרוב קדושתו יגבה לבו ולא יבדוק יפה בכל האיברים ונמצא פוגם בגדיו אשר נעשים ממעשה המצות וכאשר נאמר הרמז לגוף הוא כבגד אכלו עש חיישינן כי כאשר יבדוק בנר אחד מאלו להיות מצד הקליפה חלב ושומן ומצד הקדושה נר של שמן בכל האברים שבגוף אולי יחשוב

כי ע"י כך מתעורר היצר לגבות ממנו מעשים שעשה אשר לא טובים ויירא מן היסורין שלא יבואו על גופו ולכן אין בודקין באחת מאלו כי לכן ימצא שנותן כח לקליפה או לפחות אינו מועיל במעשיו ולכן העיקר הוא לבדוק בנר של שעוה ע"ש שנאמר כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלהים ולכן מצוה מן המובחר בנר של שעוה להכניע אותם כאמור:

[ג] בודק כל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ וכו' כבר נתבאר למעלה כי עיקר של הביעור הוא כדי להוציא הקליפ' מן העולמות העליונים כי בעבור עון הכולל שעשו בעגל נוסף על אשר כבר עשהו אדה"ר לכן נתעלית הקליפ' שהית' למטה ונכנס' בתוך העולמות וכן נמי דוגמא לזה הוא עון של הפרט כל א' מן העדה ע"י המעשה הרע אשר יעשה הוא מכניס סטרא אחרא בכל עולם בבית שלו ר"ל שאם נמצא בו בחינת נפש בלבד הוא מגביר הקליפ' בעולם העשיה כי שם הם חלק הנפשות ואם נמצא בו חלק מבחינ' הרוח הוא בעונו מכניס הקליפ' בעולם היצירה וכו' ולכן נאמר שאר לא ימצא בבתיכם ר"ל בבתיכם דווקא אשר הם מיוחדים לכם בעולמות למעלה כי בית זה נקרא לכם כי הוא הבית האמיתי הקיים לכם בעצם אדם ולכן אינו אומר שאר לא ימצא בבית בלשון יחיד אלא בבתיכם כדי לרמוז לנו כי כל איש יחיד מישראל יש לו הרבה בתים מפני כי בכל עולם ימצא לו בית אחד כאמור ואם יזכה יהי' לו כמה בתים הכל לפי כבודו עוד אמר לכם ע"ד משחז"ל הוא לבדו יעשה לכם ולא לכותים כך נאמר בבתיכם לרמוז כי אלו הבתים הם שלכם בתיכם דוקא ולפי כי יש צורך להוציא את הקליפ' גם כן מן העולמות לכן שנה עליו הכתוב ונא' ולא יראה לך שאר בכל גבולך דהיינו בעולמות כי כל העולמות העליונים הם גבול ישראל דווקא ולא לעוע"ג מפני כי האיש הישראלי יש לו נפש מן העשיה ורוח מן היצירה וחלק הנשמ' מעולם הבריאה כדאיתא פ' משפטים וז"ל כיון דאתייליד בר נש יהבין ליה נפש מסטרא דאופני קדש זכה. יתיר יהבין ליה רוח וכו' ולכן כל העולמות הם נק' גבולך אבל לענין הבית לפי שהוא של כל אחד ואחד נאמר בבתיכם ועוד דייק הפ' ממ"ש לא יראה ושם נאמר לא ימצא לומר כי מאחר לדחות הקליפה מן העולם עצמו גם מן הבתים הנמצאים שם ולכן כנגד מה שנוגע כנגד העולם בעצמו בכללותו אמר לא יראה מפני כי סטרא אחרא אשר שם היא נגלית ומפורסמת לעין כל עין קוץ ולכן מצוה הכתוב להוציא אותה משם ולא יראה שם חמץ כלל אמנם כנגד הבתים אשר צריך להוציא מתוכם הקליפ' לכן נאמר ולא ימצא שאר בכל גבולך ר"ל אע"ג שאינו מפורסם לעין כל ואינו נראה מתחייב עליו בבל ימצא וזה טוב טעם לשני לאוין אלו מפני כי ענין הביעור הוא בשני מקומות אלו הזהיר עליו הכתוב על

החמץ לעבור עליו בשני לאוין בבל יראה ובל ימצא ולכן ימצא חילוק אחד ביניהם כי הוא בודק בכל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ אבל במקום שאין מכניסים אין חיוב ביעור ואמנם אע"ג שיש ספק שמא הכניסו שם חמץ צריך בדיקה מפני כי הסיבה אחת היא לבער הקליפה הנכנסת בבתי ישראל הנמצאים בכל עולם מאלו א"כ אנחנו לא נדע באיזה עולם הגיע הפגם מן האיש הגשמי הפרטי מי עלה שמים וירד להגיד לכל אחד כמה היה הפגם שלו ולכן יבא החיוב בהשואה אחת לכל כי כל המקום שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ חייב לבער מפני כי יש אדם שבעונו הוא מכניס סטרא אחרא בעולם העשיה ויש שהוא מכניס ג"כ בעולם היצירה ויש שהוא מכניס ג"כ בבריאה הכל כפי מעשיו של אדם וכדאיתא בזוהר אית מאן דחובוי וזכווי לתתא ואית מאן דזכווי וחובוי לעילא וזה יהיה ג"כ כפי גדולתו כאמור אם יש בו נפש או רוח או נשמה כנזכר ולכן מאחר כי ידענו נאמנה כי העון הוא פוגם באלו השלשה עולמות רק שהוא ספק אם נכנס באותו בית לכן חייב לבער:

[ד] אמנם יש נמצא חילוק אחד הוא מ"ש המקומות הגבוהים שאין היד שולטת בהם וגם התחתונים פחות משלשה טפחים אין צריכים בדיקה והענין הוא כי הנה נתבאר למעלה. כי באצילות אין מגיע שם עון ולכן מ"ש שאין היד שולטת שם היינו על עולם האצילות כי אין מגיע שם פגם ולא קליפה כלל כנודע מן הזוהר והיינו מ"ש שאין היד שולטת שם ר"ל ע"י העון ולא מבעיא כי מעיקרא לא שלט שם פגם העון של אדם הראשון ולא העון של ישראל של מעשה העגל אלא גם היחיד לא יעשה פגם שם ע"י העון וזה מפני שתי סיבות אחת היא מפני כי הזוכה שיהיה לו חלק מנשמה דאצילות אין חטא בא על ידו ועליו נאמר לא יאונה לצדיק כל און ועוד גם אם יחטא ואשם מסתלק אותו חלק ממנו ואינו עושה שם רושם באצילות א"כ עכ"פ אין היד שולטת שם וכן המקום שהוא למטה משלשה טפחים אין צריך בדיקה דהיינו למטה משלש ספירות תחתונות שבעולם העשי' אין צריך בדיקה מפני כי שם הוא מוכרח להיות שם קליפה ולכן לא בא החיוב בזה לבער לפי כי מזמן הבריאה שם היתה הקליפה אמנם אחר חטא אדם הראשון נאחזה בשלש ספירות תחתונות ומה גם אחר כך שנאמר ויגע בכף ירכו ומפני מעשה העגל חזרה הקליפה ולכן לא יועיל שם הבדיקה כאמור:

אמנם הנני מודיעך ענין גדול מן הסודות כי בזה לא יקשה לך מאמרי הזוהר שנראה שהם חלוקים והוא כי הלא לך לדעת כי לא מבעיא כי בפנימיות עולם האצילות גם בחיצוניות אין שולט שם קליפה כלל אלא אפילו בעולמות התחתונים אין שולט שם קליפה אלא בשבעה מדות התחתונות מה שאין כן בשלש מדות העליונות כי שם נאמר לא יגורך

רע אבל ימצא בהם ענין של העדר ובהקדמה זו יובן לשון של הירושלמי דנקט למעלה מעשרה טפחים והקשו עליו ואמרו כי אין עיקר אלא מקום שהיד שולטת בו אמנם כוונת הירושלמי היינו מה שאמרו חז"ל מקור שאין היד שולטת בו אלא כי הירושלמי ותלמוד בבלי הם מיוסדים על סודות התורה כדאיתא בזוהר ובתיקונים תיקון ל"א ע"ש אין להאריך בזה והנה נמצא כי כונת הירושלמי הוא לחייב על הביעור עד י' טפחים כלומר שהם סוד עשר ספירות אשר יש בכל עולם מאלו הנז' כי כן כל ספירה נקרא טפח כדאיתא פרשת תשא דף קמ"ט וז"ל כוס דברכה אצטריך למהוי זקיף שיעורא דאקרי זר זקוף מן פתורא לברכא לקב"ה ודא הוא ונשא מגבעות מגבעות מאי הוא אלא בינה ובין בתולותיה רעותיה שיעורא דזרת וכו' והיינו מ"ש בירושלמי מגביהו מן השולחן טפח והוא שיעור ספירה אחת ולכן יאמר בירושלמי כי למעלה מעשרה טפחים שהם סוד עשר ספירות אין צריך בדיקה כלומר כי בתוך עשרה צריך והיינו על יסוד הסוד הנז' דאע"ג דקים לן כי אין סטרא אחרא עולה ושולט אלא עד שבעה בלבד שהם עולם הבניין מ"מ מאחר כי מעשה התחתונים גורם העדר בשלשה ספירות עליונות נמי לכן צריך בדיקה עד עשרה טפחים והוא הענין עצמו מקום שהיד שולטת בו וכי תימא והנה אנחנו רואים בחוש הראות כי היד שולט למעלה מעשרה בגשמי הענין הוא כי הנה אע"ג שאמרנו כי הביעור הוא כנגד עולמות העליונים מ"מ לענין הבית הזה הגשמי של האדם מוכרח הוא לומר שהוא כולל לכל העולמות העליונים בכונת הביעור דאי לא תימא הכי א"כ היה מוכרח לאדם שיהיה לו שלשה בתים ויהיה זה למעלה מזה כדי שיהיה דוגמא לעולמות העליונים ואז יהיה חייב בביעור ואם אין לו לא יעשה ביעור וזה לא יתכן ולכן מוכרח הוא כי כל בית מושב הוא רומז אל כללות כל העולמות העליונים ולכן נמצא כי מ"ש י' טפחים הוא רמז לעולם אחד ומ"ש למקום שאין היד שולטת בו יהיה הרמז לעולם יותר עליון מכולם אמנם אין בכל עולם יותר מעשרה ומ"ש למטה מג' טפחים בא הרמז למטה מעולם העשיה הנ"ל:

[ה] גג היציע והמגדל וכו' הנה נתבאר למעלה כי ענין הבדיקה הוא להוציא סטרא אחרא אשר נכנס בעולמות למעלה ואמנם נודע הוא מחז"ל כי הם שבעה רקיעים וברור הוא בעיני בני אדם כי בין רקיע לרקיע יש כמה כתות מלאכים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל כי י' כתות הם וכת העשירית נקראי' אשים לפי כי הם המדברים עם בני האדם אמנם מ"מ הרקיע עצמו אינו רק להבדיל בין עולם לעולם והוא דוגמא לגג היציע והמגדל שהם משופעים מפני כי כלם הם כדוריים ואין ראוים לתשמיש ולכן אין שולט בהם קליפה ולכן הדוגמא שלהם גגים המשופעים אין צריכים בדיקה כי אין אלו דומים לחורי הבית

וזיזין הבולטים לפי כי שם אפשר להיות אחיזה לקליפה ליהנות משם אבל הרקיע עצמו לא כן ולכן גגי הבית וכו' אין צריכים בדיקה לפי שהם משופעים ואם יהיה שם חמץ נופל למטה אפילו הם בתוך הבית כי כן הוא דוגמא לרקיעים שבין העולמות כאמור:

[ו] הנה כאשר נמצא בעולם זה השפל ארבע מדרגות דומם צומח ובעל חי ומדבר כך הוא נמצא למעלה והם שורש לאלו וכמו שיש בהמות חיות ועופות מדבריות כך נמצא מהם בני תרבות כדאיתא פרשת ויחי דף רכ"ג:

וז"ל ת"ח בן ירד ממש דתנינן עשר ירידות ירדה שכינה וכו' ותחות האי כמה חיותא קיימין דאקרון חיות ברא ממש ולכן יש בני תרבות כנראה לחוש והנה כל הבריות אלו לא נמצא בהם בחירה להרע או להטיב זולת הטבע הניתן בהם משעת הוייתם הלא אלו דברי חז"ל בפ' שור או כשב או עז כי יולד לא אמר עגל או שה או גדי כי יולד להגיד כי משעה שנולדו עד שהם גדולים אין בהם שינוי לא כן סוג האדם שנמצא בו יצר סמוך שלכן האפרוח בשעה שנולד יש בו הבנה לברוח מדבר המזיק אותו לא כן הוא התינוק שמתכוין לאבד עצמו מפני היצר שלו ולכן לכל הנבראים לא נתן להם הקב"ה לחם לאכול זולת לחלק האדם שנאמר בזיעת אפיך תאכל לחם וזה היה לו לאחר שחטא כי בזה יהיה תיקון אל העון כמשחז"ל חטה היתה והיינו משאחז"ל כמה נתייגע א"ה עד שאכל לחם וכל טורח זה הוא תיקון אל העון וביותר ענין האכילה ומאחר כי התיקון הוא לאכול לחם חמץ תדע ותשכיל ממוצא דבר זה כי מה שאסר הקב"ה החמץ בזמן הפסח הוא כדי להכניע היצר מן האדם ונכנע שורשו מלמעלה מכל העולמות כנז' ולענין זה היה מספיק מניעת האכילה אבל מה שאמר הכתוב לא יראה ולא ימצא הוא כדי לדחות סטרא אחרא למטה כאמור ולכן רפת של בקר אינו צריך בדיקה לפי שכבר נת' כי מין הבעל חי אין נמצא בו יצה"ר ולכן לא יכנס שם חמץ שאם היה שם חמץ הבהמות יאכלוהו כלומר אם באולי יכנס שם כח מן החמץ סטרא אחרא אצלם נמצא מתבטל כי אין לו תועלת מהם זולת מחלק המדבר לפי שמחטיא אותו ולכן יונק ממנו וכן לול של תרנגולים אינו צריך בדיקה ע"ד הנז' כי אין ליצר הנאה מהם שאם היה שם חמץ מתבטל כי התרנגולים יאכלוהו ולכן חלק מהם וכן אמצעה של חצר כי הנה בכל העולמות יש בחינת בית והם ההיכלות והחצר הוה חוץ מהם שנאמר ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך ולכן אמצעה של חצר אין צריך בדיקה שאם היה שם חמץ אם נכנס סטרא אחרא לשם עורבים ושאר עופות יאכלוהו ואין מועיל בהם היצר כאמור מתבטל פעולתו כי יאכלוהו והני מיני בספק חמץ אבל ודאי חמץ לא כי מאחר שהתכלית הוא להכניע הקליפה ולהוריד אותה למטה אין ראוי להניח חמץ אפילו באמצע החצר לפי

כי כן נמי נשאר הקליפה בעולמות העליונות בחצרות וזה הוא עובר עליו בבל יראה לך חמץ כאמור:

[ז] חור שבין יהודי לחבירו וכו' הנה דין חור זה שבין יהודי לחבירו וכן מ"ש למענה בדין הקודם חורי הבית הכל הולך חל מקום אחד ולכן לא נתבאר למעלה והנה סוד הענין הוא הדבר שנתבאר בברכת אשר יצר את האדם וברא בו נקבים נקבים וכו' אמנם כל זה הוא באדם דעשיה כי ממנו מתחחז סטרא אחרא משני נקבים שנו אמנם כבוד אלהים הסתר דבר הא דלית לך חספא ואתה תבין לעצמך אמנם נחזור לבאר נקבים אנו עם מה שנתבאר במשחז"ל שלשה דברים אין להם חזקה אחד מהם הוא היזק ראיה דהיינו כי מאחר שהנחתי כי יש בכל עונם ועולם נמצא סטרא אחרא והם בעלי עין הרע כי זה הוא סוד משאחז"ל הרשעים תחשכנה עיניהם מראות מפני שהם מביאים רעה לעולם על ידי מראית העין שלהם שנאמר וישקף אבימלך בעד החלון וירא והנה יצחק משחק וכו' ולכן כל החורים צריך לעשות בהם בדיקה אם נמצא בהם חמץ הוא ענין מראית העין של סטרא אחרא צריך לבער אותו משם כי אין לו חזקה ולכן חור שבין יהודי לחבירו דהיינו עולם תחתון לשלמעלה ממנו וכן נמי זה ימצא בכל עולם עצמו בין בית לבית של ישראל לחבירו ואל תתמה על זה התבונן מ"ש פרשת ואתחנן דף רס"ח. וז"ל אמר ר' יצחק כמה מדורין על מדורין אית להו לצדיקייא אלין על אלין ומדורא עילאה אינון דרחימותא דמאריהון אתקשר בהו עוד פ' ויחי דף רי"ח. וז"ל מאן חברין דקיימין הכא אתעטרו בגיניה דר"ש שאלתא שאיל ואתייהב ליה ולא דא בלחודוי דהא שבעין דוכתי מתעטרן הכא דיליה וכל דוכתא ודוכתא פתחין פתיחן לשבעין עלמין וכל עלמא ועלמא אתפתח לשבעין רהיטין וכל רהיטא ורהיטא אתפתח לשבעין כתרין עילאין ומתמן אתפתחו ארחין לעתיקא סתימאה דכולא למחמי בההוא נעימותא עילאה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כמה מקומות נמצא לצדיק אחד וחנונות פתוחות מזה לזה ועוד מבואר הדבר ממ"ש למעלה ושם נאמר ז"ל אמר ליה אבא ומה אנא התם א"ל תלתין יומין הוו דחפו אדרא דמשכבך ותקינו לך כוין פתיחן לאנהרא לך מד' סטרין דעלמא וכו' ולכן יאמר נא חור שבין יהודי לחבירו כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת לדחות סטרא אחרא שלא יכנס שם ויחזור לנוקבא דתהומא רבא: אמנם כאשר נשים לב להבין דין זה בדרך אחר מיוסד על מה שנתבאר כי עיקר הבדיקה יהיה באדם עצמו במעשיו וישוב אל ה' וירחמהו וע"י כן ימצא יכולת במעשיו להכניע הקליפה למעלה ולדחות אותה מכל המקומות הנז' שאם לא יתן אל לבו אע"ג כי מצוה קא עביד לא יוכל לעשות פעולה גדולה זו למעלה מאחר כי יצרו עודנו באשר הוא ממקומו לא ימיש ולכן

עיקר הדבר התשובה והחרטה בעצמו ואמנם דין זה ימצא אם החוטא אהנו מעשיו ולמד אחר ממנו וחטא צריך לתקן אותו והנה אחז"ל שהמחטיא חת הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה פירוש דחף על גב דקים לן בא לטהר מסייעין אותו שאני המחטיא כי אין מסייעין אותו וזהו אין מספיקין בידו ולכן על סוג אדם זה אחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות והדבר קשה למה חז"ל מייעצים כך לאדם הלא טוב לומר עשה תשובה והפטר ואז יהיה צדיק גמור לא כך במעשה חבילות של מצות כי אז העבירות בדקיימי קיימי אמנם הענין מתיישב על דרך זה כי הכא במאי עסקינן שעשה תשובה אמנם היה מחטיא את הרבים ולכן אין מספיקין בידו להעזר מעט קט מאחר שבא ליטהר מפני שהחטיא את הרבים ולכן נאמר כי בתחבולות תעשה לך (משלי ט"ו) לעצמך מלחמה זו שבקרבך מיצ"הר ואין מי שיסייע אותך כדרך כל הבא ליטהר וזה יהיה עוד שאם עשית חבילות של עבירות כלומר כי בהצטרף אחרים במעשיך שלמדו ממך נעשו חבילות ואין הרצון לומר שעשה עבירות הרבה דא"כ הל"ל אם עשית הרבה עבירות עשה כנגדן הרבה מצות מהו חבילות אלא הענין כדאמרן אם עשית עבירו' כדרך של חבילות שהם נקשרים הרבה יחד כך למדו ממך אנשים הרבה עשה כנגדן חבילות של מצות ר"ל עשה כנגדן של החוטאים נמי חבילות של מצות כי אין כונת חז"ל במלת כנגדן על תמורתן שהרי נאמר בפרט כנגד עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך א"כ מ"ש כנגדן מיותר ולמה ידברו בלעגי שפה יאמרו בפירוש עשה תמורתן חבילות של מצות מהו כנגדן ולכן מתיישב בזה שהוא נגד החוטאים ובפירוש זה לא יקשה משאחז"ל אין עושים מצות חבילות ובזה אמר עושים כי מ"ש אין עושים ר"ל מצות רבות באנגריא אבל זה יאמר כל מצוה לחוד רק שיעשה אותם נגד החוטאים שלמדו ממנו לכן כאשר יעשה חבילות של מצות בחבורה לנגד פניהם יעשו תשובה ולכן מסיים הפ' ותשועה ברוב יועץ כלומר אם באולי מה שלמדו ממנו לא היה בהזדמן אלא כי הוא הדריך אותם ונתן לפניהם מכשול לכן יהי' מייעץ אותם לעשות תשוב' ובכן ינצל מדין גיהנם והיינו מ"ש חור שבין יהודי לחבירו היינו על ידי העון כדאמר ויקוב בן האשה ואחז"ל ע"ש שנאמר ויקוב חור בדלתו שלכן מתחייב לירד לגיהנם שפיה צר כמו חור שנאמר ואף הסיתך מפי צר וכו' וכן הוא הדין מ"ש למעלה חורי הבית וכו' כי לפי שחטא על הנפש מתחייב לירד לגיהנם שלמטה בארץ וגם הוא נידון בגיהנם עליון והם חורי הבית העליונים כי כן גיהנם הוא נוקבא דתהומא רבא ולכן אלו החורים הנמצאים בבתים העליונים שנעשו על ידי העון שנמצא שם חמץ הקליפה לחטוף הנפשות כאשר מתבאר אצלי בפי' איכה בפסוק כי עלה מות בחלוננו הוא הקליפה להכרית עולל מחוץ

הוא הנמצא בחצר כי לא זכה להכנס לפנים ונשאר בחצר שנאמר ישכון חציריך וגם בחורים מרחובות ולכן חייב לבער הקליפה משם ומה גם חור שבין יהודי זה החוטא שנמשך לחבירו וחטא ג"כ זה בודק עד מקום שידו מגעת בכל האפשר לו לעשות על ידי חבילות של מצות כאמור וזה בודק עד מקום שידו מגעת והבדיקה תהיה דבר המקביל זה לזה כמשחז"ל עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך וכו' והשאר מבטלו בלבו ודיו מה שלא זכר מן העונות בביטול בעלמא סגי כי כן מן התורה הוא ענין הוידוי והחרטה כמ"ש הרמב"ם ז"ל שנאמר והתוודו את עונם וכו' וגם יש טעם בזה והנני מודיעך בפעם הזאת מפני מה אמרה תורה בביטול בעלמא סגי שנאמר תשביתו שאר מבתיכם ומפני מה חז"ל הצריכו לעשות ביעור והענין הוא הדבר שביארתי למעלה כי הנה כל המעשים שאנחנו עושים בענין מניעת החמץ הוא כדי להכניע הקליפה אשר גברה מזמן חטא א"ה גם אנחנו חזרנו על עון ראשון וחזרה הקליפה לעלות למעלה ולכן בהגיע זמן אשר שבר ה' מטה רשעים עשר קליפות על ידי עשר מכות שהכה אותם במצרים לכן באותו זמן נמצא בנו כח להכניע אותם אבל עכ"ז אין בנו כח לבטל אותם לגמרי עד לעתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ולכן מן התורה בביטול בעלמא סגי שנאמר תשביתו שאר מבתיכם הם כל העולמות כאמור וכל הבתים של הקדושה אמנם חז"ל התבוננו מאד כי בענין הגשמי בעה"ז יש חששא שמא ימצא האדם גלוסקא יפיפיה ויאכל אותה ולכן תחזור הקליפה להתגבר שנאמר בה עגלה יפיפיה מצרים שנאמר והנה אשה לקראתו שית זונה וכו' ולכן הצריכו ענין הביעור ולכן בענין זה שהוא חור שבין יהודי לחבירו כי הכל הוא בסוד הקדושה לכן בביטול בעלמא סגי אמנם חור שבין ישראל לכותי אין צריך בדיק' כלל והענין הוא כי הנה צריך לדעת הקדמה א' והוא כי הנה בכל עולם מן הנ"ל נמצא בתוכם שבעה היכלות דקדושה כדאיתא פ' בראשית וגם הם נזכרים פ' פקודי ויש ג"כ היכלות לנשים כדאיתא פ' שלח לך ולכן אנשים ונשים שוים לטובה בדין זה והנה כדוגמא שיש שבעה היכלות בסטרא דקדושה כך כמוהם יש שבעה היכלות של סטרא אחרא והם אלה נוכח אלה נמצא כי כמו שיש השבעה היכלות דסטרא דקדושה לצורך הנשמות הקדושו' כי כל אחד הוא עולה למקום הראוי לו כנז' פ' בראשית כל אחד עולה על פי מדותיו כך ג"כ אותם שבעה היכלות של סטרא אחרא והם מוכנים לישמעאלים סטרא אחרא היושבים שם אלה נוכח אלה ומה גם אשר חז"ל הגידו בשבעה מדורות של גיהנם כי כל אחד יורד שם כפי עונו ולכן על כל צד מאלו אם נמצא חור בין ישראל לעו"ג סטרא אחרא ואין לו כח למנוע אותו חמץ משם מבטלו בלבו להכניע אותו ודיו: [ד] בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכים בדיקה מפני כי הם רמז להיכלות של סטרא דקדושה

אשר הם למעלה בעולמות צריך לבדוק בהם והטעם מפני כי התינוקות מכניסים בהם חמץ כי הנה אחז"ל צדיקים אין להם מנוחה מפני שמוליכים אותם מישיבה לישיבה אבל אין מכניסים שם חמץ עמהם שנאמר ילכו מחיל אל חיל וכו' ואין נכנס שם קליפה אמנם התינוקות שהם מסטרא דההוא נער מט"ט שהוא בסוד תינוק יונק משדי אמו לדכאה לון כדאיתא בזוהר והם לומדים המשנה שיש בה איסור והיתר פסול וטמא לכן נאחז משם סטרא אחרא ליינק ולכן צריך להוציא את הקליפה משם כאמור:

[יא] המכבד את חדרו וכו' היינו מ"ש רבה ע"ה ידע איניש בנפשיה אם צדיק גמור הוא ולכן יאמר נא כי המכבד את חדרו היינו החדר תחתון חדרי בטן וחדרי לבו להוציא המחשבות הרעות אשר בקרב איש ולב עמוק וזה גורם שמכבד חדרו העליון כי מאחר שמכבד חדר תחתון ומוציא את הטומאה לחוץ כך מכבד חדרו העליון ע"י מעשיו הטובים ובתורתו יהגה כמש"ה ואל חדר הורתי והתורה נקרא כבוד כמשחז"ל בפ' ויהי יעבץ נכבד מאחיו מפני שהיה בן תורה ובזה גורם שהוא מכבד חדר עליון מדם טמא ומדם טהור והיינו חדר הורתי הוא חדר של ההריון כמו ששנינו החדר והפרוזדור כי בישראל נאמר העמוסים מני בטן כי הנה בזמן שנמצא עון בישראל ח"ו כ"י רואה טיפת דם כאשר יבא לקמן בע"ה ולכן המכבד חדרו בכל דרכים אלו הנז' בי"ג בניסן ר"ל קודם הביעור וזמן הבדיקה באיזה זמן שיהיה ימצא לו יתר שאת מ"מ צריך לבער אע"ג שנתכוין לבדוק החמץ ולדחות את הקליפה למטה ונזהר שלא להכניס עוד שם חמץ מצד העון כי דוגמא לזה הוא מפני כי זה האדם הוא יודע בעצמו שהוא צדיק גמור וזה היה לו מזמן בחרותו בעוד שהיה עוד נער קטן ועדיין לא בא לכלל עונשין ועדיין אינן מצווה ועושה והוא מתכוין לבדוק החמץ סטרא אחרא ולבערו כי הנה נזהר שלא לחטא וביותר נוסף עוד כי נזהר שלא להכניס שם חמץ שמץ מנהו מענין מחשבה מפלגת או מנהג רע אף עפ"י כן צריך לבדוק ליל י"ד וזה יהיה מן הטעם האמור מפני כי כונת הביעור נוגע בכלל ובפרט מצד העון הכולל וגם מצד העון אשר יעשה האדם לאשמה בה כי אלו הם דוגמא של החוטא יחיד מעורר חטא א"ה ושל רבים מקביל חטא ישראל ולכן אע"ג כי מענין תקנת הפרט אינו צריך כלום שהרי הוא צדיק גמור מ"מ הוא חייב לבער מסיבת עון הכלל מפני כי כל ישראל הם ערבים זה לזה ולכן מעון הכולל מתגבר סטרא אחרא בעולמות ולכן צריך לבער להוציא הטומאה משם ולהוריד אותה למטה ולכן צריך לברך על ביעור זה על ביעור חמץ כי הנה נתבאר למעלה כי על ידי הדיבור יש כח והוא נברא מלאך קדוש ופנה למעלה לדחות הקליפה מכל מקומות הקדושה:

סימן תלד

[א] כבר נתבאר למעלה כי כל עיקר המעשי' אלו הם נעשים כדי להכניע הקליפה ולדחות אותה למטה למקומה הראשון ולכן התחיל הענין זה מיום העשירי כי כן פסח מצרים מקחו מבעשור ואח"כ כאשר נכנע יותר בליל י"ד על ידי הבדיקה והביעור ולכן צריך להיות נזהר בחמץ שנשתייר אחר הבדיקה להצניעו יפה והוא דוגמא אל מאסר הטלה שהיה אסור וכפות בכרעי המטה ארבעה ימים מקודם ואח"כ היה שוחט אותו לפי כי בעשור משתלמת השכינה בסוד עשר כנז' בזוהר ולכן הטלה שעובדים לע"ז היה נאסר בכרעי המטה העליונה דאלו מתחילה נא' ויגע בכף ירכו ועתה נהפוך הוא כי הקליפה אסור שם בכרע שלה ארבעה ימים עד תשלום ט"ו יום שהיא בסוד ה' על עשר כדאיתא פ' אמור ואח"כ שוחט אותו וכך יהיה בענין זה החמץ כי צריך להזהר בו כדי שלא יהא צריך בדיקה אחרת כדי להכני' אותו ואמנ' אם כופה עליו כלי אינו צריך עוד לבדוק מפני כי סוד הכלי הוא בחינת הקדושה כמו שנתבאר במקומו כי הוא נק' כלי מחזיק ברכה ולכן כאשר החמץ סטרא אחרא הוא נכנע תחת הכלי של הקדושה מספיק אמנם לענין הביטול צריך לבטל ולומר בסוד זה לבטיל ולהוי כעפרא והענין כי הנה כאשר נחש הקדמוני החטיא את האדם נתקלל שנ' ועפר תאכל כל ימי חייך ואחז"ל לא עפר מכל מקום אלא מגיע לסלע או לבתולת הקרקע ושומט גידים מהאדמה ואוכל ואיתא בזוהר פ' ויקרא דף ט"ו. וז"ל רשב"י הוה יומא חד יתיב אבבא דתרעא דלוד זקף עינוי חמא שמשא וכו' אדהכי אתחשך נהורא וכו' עד דהוו אזלי עאלו בההוא כרם חמו חד חויא דהוה אתי ופומיה פתיחא ומלהטא בארעא בעפרא אשתניק ר"ש וקטפר ידוי ברישיה דחויא מאיך וכו' אמר גוזר אנא כמו דתתאה אתחזר לנוקבא דעפרא כך עילאה יתחזר לנוקבא דתהומא רבא עכ"ל הנה מבואר מן המאמר כי כל הדברים התחתונים הגשמיים כדמיון שלהם הוא למעלה ברוחניים שכן כאשר אמר ר"ש לנחש התחתון שהיה לשונו מרחיש אל חיויא חיויא זיל ואימא להההוא חיויא דרשב"י שכיח בעלמא עייליה לרישיה בחד נוקבא דעפרא ולכן אמר לו כך מפני כי זה הנחש הגשמי גזר עליו הקב"ה שיהיה טמון בארץ חבלו בעפר וכך נגזר על נחש הקדמוני הרוחני שהוא יהיה טמון בנוקבא דתהומא רבא אמנם על ידי מעשה התחתונים הרע הוא יוצא משם ועולה ומקטרג לפני הקב"ה ולכן על ידי מעשה המצוה נמצא כח ביד האדם להכניע אותו ולהוציא אותו מלפני הקדושה ולהחזיר אותו אל מקומו הראשון לנוקבא דתהומא רבא כי הוא עפר העליון כי לכן נאמר ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן וכו' לבדוק בו הסוטה ולכן עתה תכף אחר הביעור צריך לבטל חמץ הגשמי כדי להכניס הרוחני הוא הקליפ' סוד

הנחש כאמור מאחר כי כן גזר הקב"ה ואמר תשביתו שאר מבתיכ' ובזה נמצא כח מסור ביד האדם זה הגשמי להכניע הנחש הרוחני העליון ולכן הנוסח של הביטול צריך לומר לבטיל ולהוי כעפרא ואין ראוי לומר ליבטיל וליהוי הפקר מפני כי אין תכלי' הכונה על חמץ הזה הגשמי כי בזה שייך לומר הפקר אבל בחמץ הרוחני העליון הוא הקליפה אין שייך לומר כן ולכן אין לומר זולת ענין ביטול בלבד ואמנם בביטול של הלילה אינו מספיק מפני כי כבר נתבאר כי הביטול של הלילה הוא מכוון כנגד הקליפה סטרא דנוקבא כי השליטה שלה הוא בלילה כמש"ה בנשף בערב יום וכו' והנה אשה לקראתו שית זונה אמנם ביום הוא כנגד שליטת הזכר שבקליפה ואנו מכוונין בביטול זה כי עתה יחזור לנוקבא דתהומא רבא ולכן בביטול של היום מוסיף עוד דברים ואומר דחזיתיה ודלא חזיתיה וכו' וסוד הענין הוא הדבר הנז' לעיל כי הנה כל הדברים העליונים על ידי מעשה הרע של התחתונים לכן הקליפה נכנס בבתי' ובפלטים שלהם ולכן יהיה זה הביטול בזה הנוסח כי הוא כענין וידוי דברים שאנו אומרים בנוסח הוידוי על הנסתרות ועל הנגלות כנגד זה יאמר נא דחזיתיה ודלא חזיתיה ולפי כי ימצא ג"כ דברים שאדם חטא ועשה מהם תשובה ע"ד משחז"ל אם ראית ת"ח שחטא אל תהרהר אחריו שמא עשה תשובה אלא ודאי עשה תשובה אמנם לא היה כח באותה תשובה לעקור סטרא אחרא מאותו המקום העליון שנכנס שם כדאיתא בזוהר בפ' אל תפן אל קשי העם הזה כי המקטרג עומד לפני הקב"ה ותובע דין ויש מעשה רע כי עדיין לא עשה האדם ממנו תשובה וזה ודאי כי עדיין החמץ הקליפה עודינו עומד שם ולכן על שני מיני סוג של אדם זה נתקן לומר דביערתיה ודלא ביערתיה על הכלל של צדדי' הללו הוא חוזר ואומר לבטיל ולהוי הקליפה נחש הקדמוני כעפרא כלומר יחזור להכנע ולשוב אל חלק העפר כמו שהיה מתחילה שנאמר ועפר תאכל כל ימי חייך:

[ד] שלוחו יכול לבטל וכו' מפני כ' כן נמי השליח של אדם הגשמי הוא מבטל החמץ הקליפה למעלה והשליח של האדם הוא המלאך קדוש הנברא ע"י מעשה המצוה כמו ששנינו העושה מצוה קנה לו פרקליט אחד ולכן גם למטה בענין הגשמי שלוחו של אדם מבטל ואמנם כמו כן למעלה בסטרא דקדושה כמו שהאדם דקדושה הוא מכניע סטרא אחרא ויכול לבטל אותה כמו כן השליח שלו שהוא מט"ט כדאיתא בזוהר ובתיקונים והוא יכול להכניע סטרא אחרא ס"מ כדאיתא בזוהר פ' בשלח בפ' וצא הלחם בעמלק ע"ש אין להאריך:

אם אין האיש בביתו יבטל במקום שהוא. דמאחר כי יש כח מסור בידו להכניע הקליפה בזמן הזה שנאמר תשביתו שאר מבתיכם אין ישיבת הבית מעכבת וצריך לומר הביטול

מפיו כך אחז"ל דברים שבלב אינם דברים ואין עושים רושם למעלה שלכן דיבור אסור בשבת אבל הרהור מותר דלא עביד מידי כנז' בזוה' מפני כי הדיבור הוא כח אלהי מסור ביד האדם כאמור וכן האשה יש בה כח לבטל החמץ ע"י מעשה המצו' כי כן נמי גם השורש שלה למעלה הוא מכניע ומבטל סטרא אחר מפני כי עתה הלבנה העליונה היא במלואה וסטרא אחר נכנע מלפניה כאשר יבא לקמן בע"ה:

סימן תלה

[א] אל יקשה בעיניך מה שהצריכו חז"ל לעשו' ביעור בתוך המועד או גם לאחר המועד כי אם הטעם הוא מפני שחמץ זה אסור בהנאה ומה בכך אם ימצא חמץ בתוך המועד אז ישלך אותו ומה גם אם ימצא חמץ לאחר הפסח ולמה שנינו לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד ולמה קנסו חז"ל כל כך דהא גם שנאמר כי חז"ל עשו חיזו לדבריהם כשל תורה מכל מקום הלא דבר הוא ולא על חנם עשו הדבר הזה כי הנה מאחר שהנחנו כי כל דברי חז"ל הם מיוסדי' ע"ד האמת א"כ ראוי לתת טעם לכל מבין הענין הזה שנראה קשה עד מאד מאחר שהנחנו כי ענין הביעור הוא כדי להכניע הקליפה ולהוציא אותה לחוץ א"כ גם כי האיש הזה עבר ולא עשה הביעור הרי כבר נכנע ונתבטל הכח של הקליפ' בליל הפסח שהוא זמן העיקריי של הכנעת הקליפה כאמור א"כ מאי דהוה הוה ומה יועיל עוד כי יעשה ביעור בתוך המועד או לאחר המועד וגם אם נאמר כי בתוך המועד עדיין יש בו משום בל יראה ובל ימצא אמנם הבעור שלאחר המועד מה יש לנו להשיב. ולכן הענין יהיה מתבאר כאשר נחזור להעיר על הקדמה שנתבארה למעלה כי בענין הביעור נמצא שני עיקרים האחד הוא הביעור שהוא כדי לתקן מה שנתעוות מתחלה על ידי מעשה העגל והוא מה שנתעלית אז הקליפה ונכנסה בעולמות העליונים ותיקון השני הוא לצורך האדם הפרטי לכל אחד לתקן מה שקלקל שלכן נאמר תשביתו שאר מבתיכם דהיינו מן הבתים של הפרטים של כל אחד ואחד ונאמר ולא יראה לך שאר בכל גבולך דהיינו על הכלל כנ"ל ולכן כאשר האדם הוא יעשה הביעור ליל י"ד הנה אז הוא מכניע את הקליפ' ומוציא אותה לחוץ של העולמות עליונים כנ"ל ומה גם הוא מועיל לו לעצמו וכאשר חוזר ושונה הביעור יום י"ד ומבטל החמץ בפיו אז נשלמה ההכנעה של סטרא אחרא על כן ירים ראש סטרא דקדושה כאשר קדש היום אשר על כן אנחנו אומרים הלל גמור בבית הכנסת משא"כ בשאר המועדות אמנם אם היחיד הזה עבר ולא עשה ביעור ליל י"ד עדיין הן עוד היום גדול ואפשר לו לתקן הדבר בשני הצדדין האמורים בין לענין הכולל ובין לצורך עצמו מפני

כי היום הולך אחר הלילה שנאמר ויהי ערב ויהי בקר יום א' וכמו שבסטרא דקדושה זכר ונקבה אחד הם נקראים אדם שנאמר זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם וסימן לדבר מש"ה הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו וכמו כן גם את זה לעומת זה עשה ה' בסטרא אחרא כדאיתא פרשת ויצא דף קמ"ח. וז"ל וילך חרנה סטרא דאשת זנונים סטרא דסטרין מגו תוקפא דטיהרא דיצחק נפק מגו דורדייא דחמרא נפק חד נעיצו קטירא כליל דכר ונוקבא וכו' דכורא אקרי סמא"ל נוקביה כלילא בגויה תדיר כמה דאיהו בסטרא דקדושה הכי נמי בסטרא אחרא דכר ונוקבא כלילן דא בדא וכו' ולפי כי העיקר היא הנקבה דסטרא אחרא היא השולטת בלילה כנז' אח"כ לכן צריך להתחיל מליל י"ד אמנם אם לא ביער בלילה הוא יעשה הביעור יום י"ד מטעם כי היום והלילה הם חשובים כאחד כאמור כי כן נוקבא כלילא בגויה כנזכר אמנם אם לא בדק יום י"ד הן אמת כי בליל הפסח שהוא ליל ט"ו הוא נכנע כל סטרא אחרא ומתבטל אבל זה יהיה בענין מה שהוא נוגע אל הכולל שנכנע סטרא אחרא מאליו לענין מה שהוא נוגע לעולמות אמנם ההכנעה שהיא מצד הפרטים כי כל אחד הוא מכניע אותו החלק שלו הנוגע לו מן הבתים אשר נכנס שם סטרא אחרא בעונו אינו נתקן ולכן עדיין ימצא לזה תקנה כי אז בזמן המועד יעשה הביעור אז טוב לו מפני כי הוא מקיים מש"ה תשביתו שאר מבתיכם שהוא מן הבתים של הפרטים שיש בכל העולמות וכיון שכך הוא מועיל לו ראוי עדיין לברך עליו על ביעור חמץ מפני כי כן יש בידו כח מסור עדיין להוציא סטרא אחרא מן הבתים העליונים שהם שלו אמנם אם עבר המועד ולא ביער אז חייב לבער מדברי סופרים שהרי הם עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה כלומר כי הרי נאמר צדיק מושל יראת אלהים אמנם אין לברך מפני כי אין כח זה נמצא לאדם המבער רק מן התורה שלכן יוכל להשליך הקליפה למטה כנ"ל אמנם איך מברך וצונו על ביעור חמץ וה' לא צוה בזמן זה ואין לומר כי וצונו זה הוא ע"ד מה שאנו מברכים תמיד וצונו שהוא מלאו דלא תסור שצונו לשמוע דברי חכמים מאחר כי אדם זה לא שמע דבריהם זה כמה פעמים היה לו לעשות ביעור מדבריהם ולא עשה:

סימן תלו

[א] אחר שהנחתי למעלה כי בענין של הבדיקה איכא תרתי לטיבותא ראשונה אחת היא כי מפני שעדיין לא הגיע זמן ההכנעה דסטרא אחרא עד ליל ט"ו לניסן לכן עשו חז"ל שיהיה ענין מעשה הבדיקה מקודם כי ע"י כן נתחיל להכניע אותה זאת ועוד אחרת כי לפי שענין הבדיקה היא מד"ס הוא יותר חמור משל תורה מפני כי צדיק מושל יראת

אלהים ולכן מסיבת שני טעמים אלו הכל יכולים לעשות הבדיקה נשים וקטנים מפני כי יש בהם כח להכניע הקליפה כאמור אבל המפרש בים מן היבשה ואינו מניח מי שיבדוק בביתו אז אנחנו הולכים אחר הכוונה של אדם זה אם דעתו לחזור קודם הפסח אם לאו: אמנם סוד ענין דין זה הוא הנוגע לזמן החרבן והגלות כי אז נאמר אלכה ואשובה אל מקומי וכו' אך יש חילוק בזה כי הנה פעמים שהקב"ה מתעלה ופנה למעלה לענין הטובה ע"ד מש"ה עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר אמנם לפעמים הוא ענין הסתלקת ואינו נקרא עילוי ועל כיוצא בזה נאמר עזב ה' את הארץ אלכה ואשובה אל מקומי והנה כאשר הוא ענין עילוי שהוא לשבח הוא מ"ש בזוהר פ' ויצא דף קנ"ז: וז"ל ותצא לאה לקראתו אימא עילאה לגבי ברא יחידא ותאמר אלי תבא תחות גדפאי לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין ועידונין עילאין הא עידן רעוא ועינוגא למיהב לך נייחא דרוחא עילאה לגבי ההוא שדה עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק עכ"ל לענייננו הנה עלייה זו לטובה ויש עלייה שהוא ענין העדר לרעה כדאיתא בזוהר פ' א"מ דף ע"ה. וז"ל אוי כד אסתלק מלכא לעילא לעילא וצווחין בני נשא ולא אשגח בהו וההוא עילאה אהיה טמירא סליק לוא"ו ויו"ד לגביה בגין דלא יתקבלון צלותין וכו' וכדין תשובה לא אשתכח עכ"ל לענייננו הנה מבואר משני מאמרים אלו כי שני מיני עילוי הם האחד הוא לטובה וזה נקרא עילוי ע"ש שנ' עלה אלהים בתרועה והאחר שהוא לרעה נקרא סילוק כמ"ש בלשון המאמר כד סליק וכו' והנה האחד שהוא עלייה לטובה הנה כדומה לזה הוא דין המפרש בים כי הנה כדומה לזה הוא למעלה כי המלך הקדוש הולך מן המדה הנקרא יבשה היא כ"י כדאיתא בזוהר בפ' ויקרא ה' ליבשה ארץ והולך לים הוא ים הגדול הנקרא ים אוקיינוס המקיף את כל העולם היא ה' עילאה כמש"ה ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא (בראשית כ"ח) והנה בעלייה זו הוא מניח מי שיבדוק בתוך ביתו כי כן אמר במאמר הקודם ויבא יעקב מן השדה ותצא לאה לקראתו אימא עילאה ותאמר אלי תבא לאעלאה לך תחות גדפאי ולרוואה לך בתפנוקין למיהב וכו' להאי שדה א"כ השדה שהוא חקל תפוחין הוא במקומו וזה הוא ביתו ואז הוא מניח מי שיעשה ביעור והענין בשני פנים אי תימא כי העושה הביעור הוא הצדיק מפני כי הצדיק אינו זז ממקומו והוא עושה הביעור בבית הזה שלא יכנס שם קליפה או יהיה הביעור בסוד בנימין הצדיק כי גם הוא יכול לבער מפני כי זה הוא אצלי סוד פסוק כי אם רחץ ה' את צואת בנות ציון וכו' (ישעיה ה) הוא הקליפה צא תאמר לו ואת דמי ירושלם סוד ה' דמים טמאים ידיח מקרבה וזה יהיה ברוח משפט ר"ל רוח הנקרא משפט בסוד הצדיק וברוח בער הוא סוד בנימן הצדיק כאשר מתבאר במקומו כי שנים האל הם העושים הביעור מפני שהם בקרבה והבן. אמנם מי

שמפרש מן היבשה הנז' לים העליון ואינו מניח בביתו מי שיבדוק כי זה הוא דוגמא לזמן החרבן כמ"ש במאמר השני כד אסתלק מלכא עילאה לעילא דהיינו שנכנס בים העליון ולא נשאר שם מי שיעשה ביעור מפני כי הצדיק גם כן נסתלק עמו כנזכר במאמר ובנימין הצדיק גלה ממקומו ולכן צריך להתבונן בענין זה באופן אחר אם הוא בתוך ל' יום אם לאו כלומר כי גם זה הוא עיקר אחר הקדמה ידוע בענין עליות אלו כי אע"ג שנתבאר כי שני מיני עליות הם עוד יש לך לדעת כי גם נמצא חילוק בענין הזמנים הוא סוד מש"ה לכל זמן ועת וגו' ופי' הכתוב אח"כ כ"ח עתים י"ד עתים לטובה י"ד לרעה ולכן בכל זמן שהוא מזמני ששון ומקראי קדש העליה אז היא לטובה כדאיתא פ' קרח דף קע"ה. וז"ל רש"א קריאי מועד קראי כתיב חסר יו"ד מ"ט מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע ורזא דא כל אינון כתרין עילאין דשמא קדישא אתאחיד בהו כולהון זמינין מאתר דאקרי קדש ואימתי בשעתא דמועד זמין בעלמא וכגוונא דקדש עילאה וכו' הכי קדש תתאה זמין לחילוי לאעטרא ולאעלא להו וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כל עליות אלו הם בזמן המועדים לטובה אמנם יש עלייה אחרת שהיא לרעה שנק' העדר וסילוק והיינו באותם ימי הרעה כאמור כי אז מסתלק אותיות ו"י למעלה וכו' ולכן נתן בהם סימן אם הוא בתוך שלשים יום אז יהיה זקוק לבדוק מפני כי עלייה זו מורה ענין הסתלקות מפני כי כן ימי הרעה הם כ"א יום שהם בין המצרים ולכן זקוק אז לבדוק כדי שלא להדמות לעלייה זו כדי שלא יתחזק סטרא אחרא אבל אם הוא יותר משלשים יום אין זקוק לבדוק מפני כי זה הוא הרמז לעלייה שהיא טובה כאמור ואין יכולת לקליפה להתגבר כאמור עוד נמצא דרך עמדי כי זה וזה הם שני עליות שוים לטובה אמנם יש הפרש ביניהם אם הוא בתוך שלשים דהיינו ענין עלייה שהיא נמצאת תמיד אז זקוק לבדוק ולהכניע הקליפה אבל אם ההליכה היא קודם ל' יום אינו זקוק לבדוק מטעם אחר מפני כי אז אין יכולת ביד האדם להכניע הקליפה ואם דעתו לחזור קודם הפסח צריך לבדוק ואח"כ יצא דחיישינן שמא יחזור ע"פ בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער והענין הוא כאשר הנחתי למעלה כי אותו המפרש מן היבשה לים הוא רמז לענין הגלות בסוד מש"ה עזב ה' את הארץ והלך למעלה לעולם העליון הנקרא ים אוקיינוס והיוצא בשייראַ הוא הצדיק שהולך בחברת שש קצוות ת"ת ישראל ופנה למעלה עמו כדאיתא בזוהר פ' א"מ וסליק ליוד רישא דיסוד עמיה ונא' הצדיק אבד שהוא הולך מטולטל בגלות טלטולי גברא שנא' כי הנה ה' יוצא ממקומו ולכן אין שם מי שיעשה ביעור אז נתבונן אם דעתו לחזור שכן הוא אומר איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה כדאיתא בתיקונים נפיק קלא ואמר איזה ספר כריתו' אמכם וכו' ולכן חיישינן שמא יבא בערב פסח שנא' כימי צאתך

מארץ מצרים וכו' ולא יהיה לו פנאי לבער מפני כי תהי' לעת ערב שנ' והיה לעת ערב יהיה אור ואין שם פנאי ולכן חייבו חז"ל לבדוק בתחילה ואח"כ יצא וזהו סוד משחז"ל כי היוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו ואפילו סמוך לעונתה ואח"כ יצא מפני כי ע"י כן תהיה הכנעה אל הקליפה מאותה שעה כי הנה נת' למעלה כי העיקר לאדם הוא ענין הכוונה והמחשבה והסוד מש"ה מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית במחשבה אתבריר כולא כדאיתא בזוהר וכן העושה את ביתו אוצר הוא מש"ה יראת ה' היא אוצרו אמנם הוא בסוד בית כנודע ורוצה לעשות אותו אוצר באחת משני פנים כי הסיבה שנק' אוצר הוא מ"ש בזוהר כל גנזייא דמלכא אעיל בה ועוד יהיה מה שעושה אוצר הוא מ"ש במאמר הנ"ל דפ' קרח וז"ל כגוונא דאינון כתרין עילאין זמינין מקדש עילאה הכי נמי קדש תתאה זמין לחילוי לאעטרא ולאעלא להו עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי קדש תתאה הנק' בית ע"ד משחז"ל אין בית אלא אשה נעשה אוצר בזמן המועד כאשר זמינת לכל חילהא הם המחנות התחתונים כי באופן זה נעשית בחינת אוצר להם אז נראה אם הוא בתוך שלשים יום זקוק לבדוק כדי שלא יכנס עמהם איזה שורש מסטרא אחרא ואח"כ כונס אוצרו לתוכו כל סטרא דקדושה כאמור אמנם קודם שלשים יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח כי יחזרו אותם המזומנים למקומם צריך לבדוק בתחילה פן ימצא שם שורש פורה ראש ולענה אמנם אם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אלא הוא חפץ שיהיו שם אותם המזומנים נמצאים לתועלת שלהם כדי ליקח מאותו השפע הנמשך להם מלמעלה אז אין צריך לבדוק מפני כי בודאי הם דוחים סטרא אחרא שלא יקרב אליהם ליהנות מאותו השפע הנמשך להם כאמור:

[ב] וי"א דקודם שלשים יום שאין צריך לבדוק היינו כשאין דעתו לחזור קודם הפסח וכו' והכל מובן ע"ד האמור:

אמנם עוד יש לפרש דין זה באופן אחר על מט"ט כי הוא פעמים שהוא מפרש מן היבשה לים ופעמים שהוא יוצא בשיירא והענין כדאיתא פ' ויחי דף רמ"א וז"ל פתח ר' אבא ואמר ויעש את הים מוצק וכו' והים עליהם מלמעלה וכו' ואיתא בפ' א"מ דף ס' וזיל ר"ש פתח ואמר הנה מטתו שלשלמה וכו' וע"ד כתיב זה הים גדול ורחב ידים וכו' שם אניות יהלכון כד"א היתה כאניות סוחר וכו' תנינייא אזלין תחות האי ימא רבא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי מט"ט הוא ההולך לים זה כנז' במאמר זה והוא מפרש מן היבשה שהוא בעולם שלו סוד השפחה הנקרא יבשה ועולה אל הים בסוד תינוק יונק שדי אמו לדכאה להו ופעמים שיוצא בשיירא כי כן הוא יוצא באוכלוסא תמיד מפני שהוא מלך בעולם היצירה כדאיתא בזוהר מטרוניתא אמיה אפקידת בידיה בלסטראין רומחין וכו' וכל

אינון מגיחי קרבא וכאשר הולך אינו מניח מי שיבדוק בתוך באותו עולם שלו הוא מ"ש פ' תרומה דף קע"ג. וז"ל בראשיתא דליליא כל אינון רוחין בישין וזינין בישין מתבדראן כלהו ומשטטי בעלמא וכו' מלאכין עילאין כד בעאן לאתאחדא במאריהון לא יכלין עד דדחיין לה לבר מה עבדין נחתין ס' ריבוא דמלאכי קדישי ואפילו שינתא על כל בני עלמא וכד איהי נחתא קא דחיין לה לבר ויהבי לה כל עלמא דא בההיא שינתא כדין איהי שלטא עלייהו ומקבלין מסאבו מנה וכו' ואי תימא תינח לתתא אבל לעיל' מאי קטרוג' תמן אלא לעילא בגין דאיהו רוח מסאבא ואינון רוחין קדישין עד דמשדרי רוחא מסאבא מביניייהו לא יכלין לקרבאן לגבי מאריהון דהא קודשא גו מסאבא לא מתערב לעלמין עכ"ל ולכן אלו הם שעושים הביעור אמנם פעמים אינו מניח מי שיעשה ביעור כי העלייה היא בעלות השחר כמו שאחז"ל משמרה שלישית תינוק יונק משדי אמו ולכן אם הוא תוך שלשים זקוק לבדוק האדם הגשמי מפני כי על ידי כך מכניע הקליפה ועשה נחת רוח ליוצרו קודם שלשים אין זקוק לבדוק מפני כי אז אין כח באדם להכניע הקליפה כאמור ואם דעתו לחזור קודם הפסח בודק ואחר כך יצא וכן העושה את ביתו אוצר הכל בדרך זה כדי לדחות הקליפה למטה:

עוד לאלוה מילין בענין הנוגע אל האדם כי ענין המפרש מן היבשה לים יהיה מה שאחז"ל בפ' טוב שם משמן טוב וכו' משל לשתי ספינות שהיו פורשות לים הגדול וכו' כך נולד אדם וכו' מת אדם וכו' ועוד אחז"ל כשמת אדם ומתחייב לפני המקום אומר להם הניחוני ואעשה תשובה אומרים לו העולם שיצאת ממנו דומה ליבשה והמפרש בים ואינו מוליך עמו מן היבשה מה יאכל ועוד דומה ליישוב ולמדבר אם אינו מוליך מן היישוב מה יאכל במדבר והנה מאמר זה מתבאר אצלי על שלשה זמנים שיש לאדם לעשות תשובה ראשונה בימי הבחרות שדומה מיום ששי לשבת מפני כי אין הפרש כלל ביניהם רק שהאדם מקדש היום כמו שאמר טורנוסרופוס הרשע לר' עקיבא ע"ה מה היום מיומים כך האדם עדיין בכחו ובבחרותו עומד רק כי נתכוין לפרוש עצמו מן האיסור ומקדש עצמו על דרך משחז"ל כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה (מאמר) ויש זמן אחר כאשר שיבה זרקה בו וכדמיון מן היישוב למדבר כי יחשוב שלמחר ימות ושכן חררים במדבר ויש זמן אחר כאשר נפל למשכב והוא הדמיון מן היבשה לים כי ירא גלי הים והוא סוער עליו ולכן ישוב אל ה' ומאחר כי בכל שלשה זמנים אלו לא עשה תשובה אין עוד תקנה ולכן יאמר המפרש מן היבשה לים שהוא חלק אחד מענין התשובה והיוצא בשייראה שהוא חלק אחר מזמן שיכול לעשות תשובה החי יתן אל לבו מפני כי כבר נתבאר למעלה כי עיקר הביעור הוא יהיה בעצם אדם כי יפשפש במעשיו

ויבדוק עצמו מכל דבר שחוצץ ומפריש ממנו הקדושה שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין אלהיכם ולכן ישים לנגד מגמתו דינים אלו של המפרש מן היבשה לים וכן מי שיוצא בשיירא כי שני דמיונות הללו הם מקביל לשני זמנים של העושה תשובה בהם כי אלו אינם משובחים כל כך כאמור לפי כי עיקר התשובה בזמן הבחרות כאשר יבא לקמן בפ' וזכור את בוראך בימי בחרותך (קהלת יב) ולכן הדין שלו הוא אם אינו מניח בביתו מי שיבדוק היינו שאין לו בן שנאמר יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו לתקן מעשיו אין קץ לכל עמלו מן הדין שנותנים עליו ולכן תוך שלשים יום צריך לבדוק כלומר כי הנה לא על חנם בא הדין של שלשה לבכי שבעה להספד שלשים לגיהוץ ולתספורת אלא מפני כי המת הוא מצטער בימים הללו ונותן דין כפי מעשיו כדאיתא פ' ויקהל דף קנ"ט וז"ל מה כתיב ויהי יונה בימי הדג שלשה ימים וכו' אלין תלת יומין דבר נש בקברא ואתבקעו מעוי לבתר תלתא יומין ההוא טינופא אתהפך על אנפוי וא"ל טול מה דיהבת בי וכו' לבתר דא מתלתא יומין ולהלאה אתדן בר נש מעינוי מידוי ומרגלוי ואוקמוה עד תלתין יומין כל אינון תלתין יומין אתדנו נפשא וגופא כחדא. ובגין כך אשתכחת נשמתא לתתא בארעא דלא סלקת לאחרה כאתתא דיתבא לבר כל יומי מסאבותא וכו' ולכן בא הדין כן לענין הגשמי בעולם הזה וקודם שלשים יום אין צריך לבדוק מפני כי אין מועיל דוגמתו בנפש האדם כי בפחות משלשים יום אינו נתקן ואין נשמתו יכולה לנוח כנז' במאמר ואם דעתו לחזור קודם הפסח הנה חלוקה זו הוא דוגמא לאדם המהרהר לעשות תשובה צריך לבדוק ר"ל במעשיו ואח"כ יצא מן העולם או יהיה הבדיקה ר"ל העונש שלו כדומה לזה דין חיבוט הקבר כי אז נבדק האדם בכל האיברים שלו על ידי הייסורין שמכים וחובטים בו ואחר כך יוצא ר"ל מן החיוב והולך לג"ע במקום הראוי לו וכל הצדדים אלו שהכריחו לעשות מפני דחיישינן שמא יחזור ערב הפסח בין השמשות כלומר כי ענין פסח הוא כנוי לעת שהולך האדם לבית עולמו כאמור לעיל ולכן יאמר אם דעתו לחזור בתשובה קודם הפסח ר"ל קודם שימות לכן צריך לעשות כל תנאים הללו דחיישינן שמא יחזור בתשובה ערב פסח בין השמשות בזמן שהעריב שמשו ולא יהיה לו פנאי לבער כי הנה עיקר התשובה לאדם הוא כי יעיד עליו יודע תעלומות שלא לעשותם עוד כמ"ש הרמב"ם ז"ל ואחר כך יבא לידו איזה חטא מענין שעבר ואינו חוטא וזה להיות שיעשה תשובה קודם המיתה אין לו פנאי לבער ולא מאחת מהנה ולכן מעיקרא לא יסמוך על סברתו לומר אח"כ אעשה תשובה כשאחז"ל אל תאמר למחר אעשה תשובה שמא הוא אינו בעולם למחר וכן העושה ביתו אוצר משאחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות והיינו שע"י כך עשה ביתו אוצר למלאת אותו מן המצות ביתו

זה גופו תוך ל' יום זקוק לבדוק היינו בזמן כי אדם זה מת ולא עשה תשובה כנ"ל ולכן אם תוך שלשים יום צריך לבדוק כלומר כי צריך שיתן אל לבו העונש אשר מגיע אל האדם באותם ל' יום שלאחר המיתה כאמור אשר הם דנין אותו מעיניו מאזניו מידיו מרגליו ועושים בו משפט בכל אבר ואבר ולכן גם הוא יהיה נזהר לבדוק בגופו בכל איבריו ועל כל אבר שחטא בו יעשה כנגדו מצוה כמשחז"ל עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך ואחר כך יעשה עצמו אוצר לעשות מצות אף על גב שאין מקבילות לצד העון קודם ל' יום אם דעתו לפנותו קודם הפסח וכו' כלומר קודם שיתבונן בעונש זה הנעשה באדם תוך שלשים יום אחר המיתה כאמור יש מציאות אחר להנצל באופן אם דעתו לפנותו קודם הפסח בית זה הוא הגוף שלו אם היה בדעתו לעשות תשובה קודם הפסח היינו קודם שימות מאחר כי עדיין לא עשה תשובה צריך לבדוק לעשות חבילות של מצות ע"י בדיקה באיברים שלו באיזה מהם חטא ולא יעשה המצות חבילות בלי השקפה אל העון ואם אין דעתו לפנותו קודם הפסח אינו נותן דעתו לעשות תשובה קודם שימות אינו צריך לבדוק כי מה מועיל לו הבדיקה של העונות ואינו עושה תשובה מהם שהרי אחז"ל בפ' כי אתה תשלם לאיש כמעשהו לאחר שמת אדם בודקין מעשיו נמצא שחטא עשרים עונות ועשה עשרים מצות הוא אומר הוציאו אלו בעבור אלו ולא תענשו אותי אין מקבלים ממנו אלא ענוש יענש על מעשיו הרעים ואחר כך נותנים לו שכר המצות אם כן מה מועיל לזה מה שעשה חבילות של מצות כנגד חבילות של עבירות הנה ענוש יענש על העונות מכל מקום ולכן עיקר התשובה לא אמרו חכמים ז"ל עשה חבילות של מצות אלא כדי להעזר כנגד היצר שנשתרש בו אבל סוף ותשועה ברוב יועץ כנ"ל הוא התשובה להיות נושע מן העונש ולכן אם אין דעתו לפנותו ע"י התשובה כאמור אין צריך לבדוק מעשיו לעשות כנגדן חבילות של מצות אע"ג כי מקבל עליהם שכר מכל מקום ענוש יענש על כל דבר פשע שעשה כאמור. וסברת יש אומרים תדין לדרך זה אין להאריך אמנם יש דרך אחרת בענין הבדיקה מתחילה ועד סוף כי לא על דבר קל הצריכו חז"ל לעשות הבדיקה והסוד הוא מה ששנינו כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת והוא על דרך מה שהצריכו חכמים ז"ל הבדיקה בנדה כשפסקה מלראות דם ולכן זאת הבדיקה צריכה בחורים ובסדקים בכל מקום שידו מגעת ע"ד הבדיקה של האשה בחורי הבית שהשמש דש וכן הוא בענין בדיקת החמץ ואיתא בזוהר פ' אמור דף צ"ז וז"ל וספרתם לכם וכו' אבל ת"ח ישראל כד הוו במצרים הוו ברשותא אחרא דהוו אחידן במסאבותא כאתתא דא כד היא יתבא ביומי דמסאבות' בתר דאתגזרו וכו' פסק ההוא זוהמא מנייהו כדא אתתא כד פסקו מינה דמי מסאבותא בתר דאתפסקו

מינה מה כתיב וספרה לה וכו' אוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדישא פסקה מסאבו מנייהו ואמר קב"ה מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא וספרתם לכם עכ"ל לענייננו והנה דליית לך חספא מכאן ואילך תן דעתך על כל הפרטים של הבדיקה כי אין ראוי לפרש אותם דכתיב כבוד אלהים הסתר דבר ומ"ש יזהר שלא יתחיל בשום מלאכה ולא יאכל עד שיבדוק היינו הבדיקה שקודם שימוש והמלאכה הוא מש"ה ויבא הביתה לעשות מלאכתו אמנם יש דברים קודמים שנקרא התחלת מלאכה זו והבן. וכן לא יאכל בסוד הלחם אשר הוא אוכל עד שיבדוק ואפילו יש לו עת קבוע ללמוד אדם זה בתורה שבע"פ בזמן התפילה שעשה הייחוד כדאיתא בזוהר בפ' ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף כי כאשר המלכים נועדו אז עברו כל מאריהון דדינין מפני שהם יחדיו ואם התחיל ללמוד מבעוד יום אין צריך להפסיק לפי כי כל מאריהון דדינים נדחים מעצמן:

הבדיקה צריך שתהיה לאור הנר כי הנה כל הדברים יגעים שעושים ישראל עושים פגם ח"ו למעלה שנאמר צור ילדך תשי ואיתא פ' בלק בזמנא דסליקת כ"י למנקט עידונין וכיסופין ומומא אשתכח בישראל ח"ו וכו' כדין אתער ס"מ בקל תקיף וכו' ומטילה טיפת דם כחרדל ויתיבת עלה יומין במנין ולכן גם הבדיקה לענין הטובה נעשה ע"י נשמות של ישראל הנקרא נר שנאמר נר ה' נשמת אדם שנאמר תנו עז לאלהים על ישראל גאותו וכה"א נר ה' נשמת אדם (משלי ך) ומה מועיל נר זה לעשות בדיקה וז"ש חופש כל חדרי בטן שהם סוד משחז"ל במשנ' החדר והפרוזדור:

[ג] ישראל היוצא מבית עו"ג תוך שלשים יום וכו' דין זה צריך להודיע בתחילה הקדמה אחת הוא מ"ש בזוהר פרש' א"מ דף ע': וז"ל ותמן כתיב תלת מדורין עבד קב"ה לצדיקייא חד דלא אשתציאו מהאי עלמא וכו' ומדורא תניינא הוא גן עדן די בארעא ביה עבד קב"ה מדורין עלאין יקירין כגוונא דהאי עלמא וכגוונא דעלמא עילאה והיכלין בתרין גוונין דלית להון חושבנא וכו' ובהאי אתר שארי ההוא דאקרי רוח דאינון צדיקייא וכו' מדורא תליתאה ההוא מדורא עילאה קדישא דאקרי צרורא דחיי דתמן מתעדנא ההוא דרגא עילאה קדישא דאקרי נשמה וכו' והנה נלמד ממאמר זה כי היוצא מבית כותי הוא הנפש שפורש מן העולם השפל זה הנקרא ביתו של כותי מפני כי שם הוא מדור של הקליפות ואיתא פרשת משפטים דף צ"ה. וז"ל תו ודא רזא יקירא מכולא בעמודא דקיימא לטקלין גו אוירא דנשבא אית טיקלא חדא בהאי סטרא ואית טקלא אחרא בהאי סטרא בהאי סטרא מאזני צדק ובהאי סטרא מאזני מרמה והאי טקלא לא שכיך לעלמין ונשמתין סלקין עאלין ותבין אית נשמתין עשיקין כד שלטא אדם באדם דכתיב עת אשר שלט האדם באדם לרע לו לרע לו ודאי וכו' הכא אית רזא היך מתעשקן נשמתין אלא האי

עלמא אתנהגא כלא באילנא דדעת טוב ורע וכד אתנהגן בני עלמא בסטרא דטוב טיקלא קיימא ואכרע לסטרא דטוב וכד אתנהגן בסטרא דרע אכרע להההוא סטרא וכל נשמתין דהוו בההיא שעתא בטיקלא הוא עשיק לון ונטיל לון אבל לרע לו דאינון נשמתין כפיין לכל מה דאשכחן מסטרא בישא ושצאן לון וסימן ארונא קדישא דאתעשק גו פלשתים דשליטו ביה לרע לון אוף הכי הני נשמתין אתעשקן מסטרא אחרא לרע לון עכ"ל לענייננו והנה כאשר סטרא אחרא הם עושקים הנשמו' הם מוליכים אותם אצלם והנה כבר נתבאר כי כאשר גם זה לעומת זה עשה האלהים לכן יש היכלות לסטרא דקדושה ולעומתם כנגדם היכלות לסטרא אחרא כאשר מפורש בזוהר פרש' פקודי ע"ש ובכן יובן דין זה ישראל שהיה בבית מצרי היא אותה נשמה קדושה אשר היא עשוקה מסטרא אחרא והיא עתה שוכנת בביתו של עו"ג היא הטיקלא דעשיקת נשמתין ומוליכה אותם להיכלות הטומאה שהם בתי עוע"ג הנה כאשר הנשמה זו יוצאה משם הוא בתוך ל' יום ואינו נכנס בבית אחר צריך לבער והענין לפי דרך הראשון כי ביתו של כותי' הוא העולם הזה שיוצא ממנו ופנה למעלה להכנס בג"ע הארץ או שעלה לג"ע העליון אם הוא בתוך שלשים יום שנפטר מן העולם או תוך שלשים שהיה בג"ע ועתה עלה למעלה חייב לבער אם נשאר בו צד לכלוך מן העון והיינו כי תחילה הוא נידון בנהר דינור כדאיתא בזוהר פרש' ויקהל ולכן הדין הוא כי ישראל שיצא מבית עוע"ג תוך שלשי' יום ונכנס בבית אחר בעיר זו דהיינו בעולם זה בג"ע הארץ או הולך לעיר אחרת שעולה לעולם יותר עליון בג"ע עליון אינו צריך לבער בית עו"ג דהיינו לבער הקליפה משם כי זה לא יתכן להיות בזמן הזה עד לעתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שהרי יקיים מצות ביעור באותו בית אחר וע"י כן הוא מכניע הקליפה אבל אם הוא מפרש או יוצא בשיירא שהם השני זמנים הנ"ל המועילים לענין התשובה ולא יכנס בבית אינו עולה לשום בית מאלו הנז' יש מי שאומר שחל עליו חובת ביעור כיון שהוא תוך שלשים יום וצריך לבער בית עעו"ג שהוא יוצא ממנו כדי לקיים מצות ביעור להכניע הקליפה ולענין דרך השני כך היה אומר ישראל שהיה יוצא מבית עעו"ג מאותם היכלות הטומאה שעשקה אותה הטיקלא והכניסה אותה שם ועתה יצא משם ונכנס בבית אחר בהיכלות של הקדושה בעיר זו באותו עולם או בעיר אחרת דהיינו שעולה לעולם עליון אינו צריך לבער בית עעו"ג שהרי לא יתכן להעביר הקליפה עד לעתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שהרי יקיים מצות ביעור באותו בית אחר כי המצוה הוא להכניע הקליפה בלבד אבל אם הוא מפרש או הולך בשיירא ולא יכנס בפסח בבית יש מי שאומר שחל עליו חובת ביעור. ואם כה נאמר כי הביעור הוא כי הנה אז אותה נשמה מוציאה משם מתוך

הקליפה איזה ענין כדרך שעשה הארון בשדה פלשתים נקמה ולכן האיש הישראלי הגופני היוצא מבית עוע"ג צריך לבער אם אינו נכנס בבית אחר ואל יקשה בעיניך כי הנה הביעור הוא להוציא החמץ וכיצד מתקיים ענין זה למעלה אמנם זה הענין הוא סוד משחז"ל בפ' דודי ירד לגנו וכו' (מאמר) למלך שהיה לו בן נתן לו פרדס כשהוא עושה רצונו רואה איזו נטיעה, יפה עוקרה ונוטעה בתוך הפרדס כך רואה הקב"ה. חסיד מהאומות כגון יתרו רחב ונוטען בישראל א"כ אע"ג כי הוא חמץ מצד הקליפה אח"כ נתקן ונכנס אל הקדושה אמנם מ"ש אם נכנס בבית אחר או שהולך לעיר אחרת אינו צריך לבער בית עוע"ג הנני מודיעך כי הקליפה כאשר עושקת הנשמה או שנמסרת בידה מפני העון שלה אין העונה שוה בזה אלא זה יהיה כפי ערך החטא שלה אשר חטאה והנעשקת יהיה לה כפי ערך החטא של התחתונים כך הנשמה גולה וסורה וזה תתבונן ממ"ש בזוהר פ' פקודי כי כפי החטא כך היא נכנסת הנשמה במדרגה יותר תחתונה וכך הוא הענין בזה כי כאשר יוצא מבית אחד של עוע"ג ונכנס בבית אחר של עוע"ג הדומה לזה הוא כשיוצאה הנשמה ממדרגה למדרגה דהיינו ממדרגה החמורה התחתונה אל העליונה היותר קלה ממנה או הולך לעיר אחרת היינו שעולה אל עולם אחר כי הנה כבר נתבאר למעלה כי בכל עולם ועולם שם נמצאו ושם היו קליפות ונמצא שם היכלות לסטרא אחרא ולכן אע"ג שהוא הולך אל עיר אחרת שהדוגמא לזה הוא ההולך לעולם אחר אמנם עדיין הוא בבית עוע"ג אין צריך לבער. הבית הראשון מפני כי הוא מקיים מצות ביעור אל כל המקום אשר הוא הולך שם לפי כי משם הוא מוציא החמץ הוא הנשמה מחסידי עוע"ג שעתיד להוציא כשיוצא משם כנזכר ולכן אינו חייב לבער אם חוזר ונכנס בבית עוע"ג ומכ"ש אם הוא נכנס בבית של ישראל היינו בהיכלות של סטרא דקדושה. כי אז ודאי אם נשאר עדיין איזה צד של קליפה מן הנכנס שם בסיבת העון הוא יבער אותה ולכן אין צורך לבער בבית הראשון של עוע"ג אמנם כי הנה הביעור יש בו שתי סיבות או יהיה להכניע הקליפה או יהיה כדי להוציא משם איזו נשמה מחסידי א"ה כאמור ושתי סיבות אלו אינן ביוצא מבית עוע"ג שאם כונתו להכניע הקליפה בביתו של עוע"ג לא יתכן זה כי שם ביתו ושליטה שלו ומה יכול לעשות ואם הרצון להוציא איזו נשמה משם גם בזה אין לו כח שהרי עדיין הולך לבית אחר של עוע"ג מפני כי עדיין נמצא אתו עון למרק אותו ומאחר כי אין לו כח להוציא את עצמו איך יוכל להוציא לזולת אבל אם רצה לבער הרשות בידו אם לא יועיל לא יזיק:

אמנם לענין מ"ש אם הוא תוך שלשים יום זה הענין צריך הקדמה אחרת וזה הוא תלוי בענין משחז"ל בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים

שנא' עשה ה' לי וכו' וזה הענין תלוי בענין גלות הנשמות כאשר נתבאר במקומו ומה גם לגאולת רוחו ונשמתו שהם בבית האסורים בעון שלו וע"י מעשה מצות אלו יוצא לחירות שנ' לאמר לאסורים צאו כדאיתא בתיקונים הילכך נקטינן כי מדי שנה בשנה נמצא גאולה לאיש הישראלי בפסח בכח גם בפועל וכן נמי נמצא גאולה לכל הנשמות אלו הם הגולים גאולה תהיה להם ויוצאים לחירות כאמור:

סימן תלז

[א] הנה נתבאר למעלה כי ענין הבדיקה הוא בשני פנים אחד הוא כדי לבער ולהוציא הקליפה מן העולמות בכלל ועוד ענין אחר כדי להוציא סטרא אחרא מהבתים אשר שם מושב לנשמות בכל עולם ועולם וכבר נתבאר בדברי חז"ל כי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק י"ש עולמות אשר על כן אלו הבתים שנותן הקב"ה לצדיק הם מכירה גמורה לפי שהקב"ה קרא לישראל רעים שנא' למען אחי ורעי ואומר רעך וריע אביך זה הקב"ה אל תעזוב הרי שהם נתונים לבני האדם אמנם ימצא בהם ג"כ ענין שכירות כי לולי שהאדם מרבה בתורה ובמצות לא נתן לו הקב"ה בתים אלו ומה גם כי כפי מעשיו נותנים לו מדור לפי כבודו נמצא כי שכירות לוקח הקב"ה מכל בית מאלו מבני האד וכן נמצא הענין באופן אחר שהוא רמז אל הישיבות של מעלה כדאיתא פ' שלח לך דאע"ג כי שם נאמר שהם שתי ישיבות מתיבתא דרקיעא ומתיבתא עילאה זה הוא בדרך כלל וכן איתא פ' בלק דף ר"ה וז"ל אמר לון ר' יוסי חבריא לא אתייהיב לי רשו לגלאה וכו' ואומינא לכו חברייא דבשעתא דפתח בההוא פסוקא וגעא באינון מילין אזדעזעו תלת מאה לפי ספסלי דהוו במתיבתא דרקיעא וכו' אמנם איתא בזוהר פ' בראשית דף ד': וז"ל אדהכי שמע קלא דאמר פנון אתר פנון אתר דהא מלכא משיחא אתי למתיבתא דר"ש בגין דכל צדיקייא דתמן רישי מתיבתא ואינון מתיבתי דתמן רשימין אינון וכל אינון חברין די בכל מתיבתא סלקין ממתיבתא דהכא למתיבתא דרקיעא ומשיח אתי בכל אינון מתיבתי וחתים אורייתא מפומייהו דרבנן וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הישיבות רבים הם והנה ענין השכירות הוא שוה אל המכירה שהיא נקנית בשלשה דרכים אחד מהם בכסף ובשטר ובחזקה והנה אין להאריך בפירוש דרכים אלו עד יזכני ה' לבאר אותם במקומם אמנם הענין בקיצור הוא כי הכסף שנקנה בו הבית הזה הוא המצות ובפרט מעשה הבדיקה בשטר הוא לימוד התורה ובחזקה שלא יעשה הדבר דרך מקרה ולכן אם גדר ונעל ואפילו הלך קנה ואם ישב ג' שנים הוא ענין חזקה גמורה והנה כך הדין של השכירות דומה בדומה שהוא נקנה באחד מג' דרכים הללו רק ענין

אחד נמצא הפרש בין השכירות לענין המכירה כי הנה המכירה היא עומדת לעד אמנם השכירות הוא לזמן ידוע ולכן הנני מודיעך כי השכירות יצדק באחד משני פנים האחד הוא אשר חכמים ז"ל הגידו כי כל אחד מישראל יש לו שני חלקים זכה אדם נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע שנא' לכן בארצם משנה יירשו והנה חלק זה אינו זוכה בו הצדיק לגמרי עד שימות הרשע כמו שהוא מבואר אצלי בפ' יגמור נא רע רשעים ותכונן צדיק (תלים ז) עד שימות הרשע ויגמור להיות רע אז מתכונן הצדיק ויורש המקום והחלק שהיה של הרשע אמנם כל זמן שהרשע לא מת אינו זוכה הצדיק באותו החלק אלא הוא אצלו בדרך השאלה חיישינן אולי יעשה תשוב' כמשחז"ל בפ' במות אדם רשע תאבד תקוה, וכך הוא מפורש אצלי במות אדם רשע תאבד תקוה של התשובה ממנו ולכן ותוחלת אונים אבדה הוא התוחלת שהיה לו ליירש פי שנים חלקו וחלק חבירו כדמיון הבכור שנקרא כחי וראשית אוני ותוחלת אונים אבדה וסמיך ליה צדיק מצרה נחלץ (משלי יא) מגיהנם הנקרא צרה נחלץ ונמלט מאותו חלק שהי' לו שם ויבא רשע תחתיו בגיהנם ולכן בעוד הזמן הזה שאינו יורש הצדיק זה החלק לגמרי זה יקרא אצלו כענין שכירות שהוא עשה תורה ומצות לתת שכר בעבור המקום הזה עוד ימצא ענין השכירות באופן אחר והוא כי גם בעל הבית זה המשכיר יהיה אדם צדיק אבל בעבור אחד משלשה דברים ימצא משכירים הבית שלו הדרך האחד יהיה כי עדיין הצדיק ישנו בעולם חי על האדמה ונותנים הבית שלו בדרך השאלה או שכירות לזולת וזאת שנית הוא דאפשר כי עדיין לא הגיע זמנו לעלות אל אותו הבית מפני כי הוא מדרגה עליונה ובין כך משכירים הבית לצדיק זה או נותנים אותה לו בדרך השאלה או יהיה כי אותו הצדיק עלה במעלה רמה למעלה וזה הצדיק נותנים לו מקום זה בדרך שכירות על פי מדותיו והנה אני מעיר אותך אל תחשוב בדעתך כי אלו הדרכים בלבד הם הצודקים אין עוד מלבדה אין הענין כן כי רבו מלספור אבל אני השמעתי והגדתי כפי קוצר דעתי דברים שהם פשוטים לעיני בשר אבל המשכיל יבין מדעת עצמו כמה דברים אחרים כנז' ואיתא פ' ויקהל בפ' וברא ה' על כל מכון הר ציון כי הנשמות עולות מג"ע הארץ לעולם העליון ע"י העמוד הנקרא מכון הר ציון ע"ש והנה המדור העליון בלי ספק כי לפעמים יכנס שם צדיק אחד בדרך השאלה והיינו השבח שאמרו לרשב"י פרשת שלח לך ריש מתיבתא שאיל בשלמך ושם נאמר דף קס"ז. וז"ל ריש מתיבתא עילאה נפק לגבן ואמר שאילו בשלמיה דבר יוחאי אתריה דבר יוחאי הא פנו ליה מכמה יומין לית מאן דיקרב לגביה זכאה חולקיה עכ"ל הנה זה מורה באצבע כי בשאר מקומות יכנס צדיק אחר בהשאלה שלכן מבשר לר"ש כי אתריה לית מאן דיקרב לגביה ואיתא פרשת תרומה דף

קל"ו. וז"ל וכד אתקדש יומא במעלי שבתא כל אינון משריין דמלאכין קדישין דממנן גו גנתא דלתתא כלהו סלקין להני נשמתין דשריין גו גנתא דלתתא וכו' כיון דאלין רוחין סלקין כדין רוחין אחרנין נחתין וכו' נשמתין סלקין ונשמתין נחתין וכו' מכאן תדין לכל הדברים האמורים בסוד נפש ורוח ונשמה שהם פרטים רבים ועוד ימצא באופן אחר הוא מ"ש בתיקונים בהקדמה וז"ל כצפור דא שכינתא נודדת מקינה כן איש דא איש צדיק נודד ממקומו אינון נשמתין דאזלין ערטילאין בתר קב"ה ושכינתיה וכו' והנה אלו הגולים מדעת עצמם לרצונם לכבוד הקב"ה ושכינת עזו ולכן המקום שלהם אינו פנוי בלי ספק אלא הוא ניתן לצדיקים אחרים כל זמן שהם גולים בגלות החיל הזה ולכן על כל הצדדים אלו וזולתם בא הדין זה בגשמי ברוב ענין כי ג"כ באדם זה הגשמי שייך ענין השכירות ולכן יאמר נא המשכיר בית לחבירו לצורך י"ד וממנו ואילך וקנאו בא' מן הדרכים ששכירות הקרקע נקנה בו אבל הספק הוא על ענין מסירת המפתח כי זה יהיה העדר מצד היראה שלא נמצא בזה האדם הוא משחז"ל בפ' יראת ה' היא אוצרו משל למי שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתח החיצון לא מסרו לו בהי עייל ולכן יאמר אם חל י"ד קודם שמסר לו המפתח על המשכיר לבדוק שהנה כבר קנה זה הבית בא' מן אותם הדרכים הנ"ל אמנם נתחסר מן היראה ולכן לא מסרו לו המפתח ואע"ג כי זה המפתח הוא בא' משני פנים איפשר כי הוא מצד היראה החיצונית או יראה הפנימית אמנם יש רמז למפתח אחר דהיינו מי שלא למד כהוגן שאלו למד אין שום פתח יכול להיות סגור בפניו כד"א בזוהר פרשת וישב דף קס"ב. וז"ל מאן דאשתדל באורייתא לשמה כד נפיק מהאי עלמא אורייתא אזלא קמיה וכו' וכמה תרעין אתברו מקמה דאורייתא עד דעל' לדוכתא וכו' ולפי כי זה לא עסק בתורה לשמה כהוגן לכן לא מסרו לו המפתח או מפני שלא היה עונה אמן אחרי הברכות כמשחז"ל בפ' פתחו שערים ויבא גוי צדיק שאומר אמן והנה כבר הגדתי שאין הרצון אלא לקצר בכל האיפשר ולכן בכל הצדדין אלו והדומה להם כל זמן שלא מסרו לו המפתח חיצון או פנימי חל י"ד שהוא זמן התשובה אז על השוכר לבדוק מפני כי האדם זה כבר קנה ע"י אותם הדרכים אמנם אין בו כח לבדוק ולהוציא הקליפה משם לחוץ מפני שנתחסר א' מן הדברים שנרמז בסוד המפתח ואמנם מאחר שכבר נמצא באדם זה דברים המועילים לכן ה' הוא יגמור בעדו הוא המשכיר בית זה לצדיק או יהיה מט"ט המשכיר הנז' כנ"ל והוא יעשה בדיקה להוציא הקליפה משם ולטהר את הבית ואם משמסר לו המפתח חל י"ד אז על המשכיר לבדוק מפני כי נמצא בו כח להוציא את הקליפה משם ולהכניע אותה ע"י מעשיו הטובים הקודמים שקנה בהם השכירות ומה גם נוסף עוד מסירת המפתח כי אז אין מי שיכול למנוע אותו

מליכנס במקומו ולכן ידחה ס"א משם אמנם זה יהיה כאשר בית זה לא היה בדוק כי על הספק נודע כי נכנס שם קליפה מפני כי אין אדם צדיק בארץ אשר לא יחטא אבל השופר בית מחבירו בי"ד ואינו יודע אם הוא בדוק אם לאו אם הוא בעיר שואלו וכו'. ולהבין ענין זה אקדים משחז"ל בפ' כי שמי בקרבו וז"ל הזהרו שלא תהיו גורמים שישמט שמי מקרבו ואחז"ל הנה אנכי שולח מלאך זה מט"ט ששמו כשם רבו וא"כ זה יהיה מ"ש אם הוא בעיר שואלו כי מאחר שהמשכיר הבית הוא הקב"ה לכן אם נמצא בעיר בסוד שמי בקרבו בעה"ז עם מט"ט אז שואלו לפי כי פעמים לא נמצא שם לפי כי נשמט ה' מקרבו ולכן נמי אם יאמר כי הבית הוא בדוק כי אין שם קליפה אין האדם בודק ואם לא אז הוא ביד' להסיר הקליפה משם כאמור ואם אינו נמצא בעיר אחזוקי איסורא לא מחזיקין ולכן חזקתו שהוא בדוק מאחר שהיה בו השלימות לקנות הבית רק כי נתחסר מסירת המפתח כאמור אז אין יכולת לקליפה ליכנס שם על הסתם ואין צריך בדיקה כאמור. א"נ המשכיר בית זה יהיה בסוד יעקב ומשכיר אותו ליוסף הצדיק והשכירות הוא מש"ה הנה נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן היינו משחז"ל כשאדם חוטא נוטל הקב"ה הבנים שנאמר ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני מי אומר לפני קדיש וברכו נמצא גם אני מפסיד כביכול ולכן על תועלת זה נמצא משכיר בית זה ליוסף הנז' וזה לצורך י"ד כי אז לבנה במלואה והייחוד יותר בשלימות כי אין שולטים הקליפות וקנאו באחד מן הדרכים שהקרקע נקנית בו כדבר האמור בכסף בשטר ובחזקה אם עד שלא מסר לו המפתח הוא הכח הנמצא בו לפתוח הפתח כי לכן נקרא חי העולמים ולכן נאמר ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש כמשחז"ל בדק עצמו ולא נמצא איש ולכן אם חל י"ד ועדיין לא מסר לו המפתח כלומר לפי שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך וזהו סוד משחז"ל גדולים מעשה הצדיקים יותר מבריאת שמים וארץ דאלו התם נאמר ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים והסוד מפני כי מעשה הצדיקים גורם שיורדים ידים עליונים ומכוננים מדה האחרונה דהיינו הכונה הצריכה לכוין בפ' בידך אפקיד רוחי ולכן אם חל י"ד זה העליון בארבעה עשר לחדש אין לאחר הייחוד אלא על המשכיר לבדוק ואם משמסר לו המפתח נמצא בו כח לפתוח על השוכר ליכנס ולבדוק כמש"ה אם רחץ ה' וכו' ברוח משפט וברוח בער כנ"ל:

המשכיר בית מחבירו כאמור ואינו יודע אם הוא בדוק אם הוא בעיר שואלו כי הנה נתבאר ענין המפרש בים והיוצא בשיירא הוא בסוד ת"ת יש' בזמן שעולה למעלה וכו' ולכן פעמים שאינו נמצא בעיר אלהינו וכאשר הוא שם שואלו ואם אינו בעיר חזקתו בדוק מאחר שהוא בי"ד כנז' ומבטלו בלבו ענין החמץ ודיו לפי כי בודאי אין מתאחז

ממנה סטרא אחרא באותו זמן כי הלבנה במלואה ולכן מעביר מלבו ספק זה ומבטלו. עוד לאלוה מילין כי יהיה המשכיר בית הוא יעקב והשוכר הוא יוסף הצדיק כאמור אמנם בית זה הוא בסוד לאה וכבר נתבאר אצלי כי יוסף יש בו שני כחות האחד למטה והשני פנה למעלה זה התחתון הוא בסוד יוסף בן שבע עשרה שנה ולפי כי הוא נוטריקון טוב נאמר מצא אשה מצא טוב (משלי יח) שנאמר מה רב טובך אשר צפנת ליריאך את האור כי טוב וכח השני הוא מש"ה ויוסף בן שלשים שנה ומתחבר עם לאה כנז' ולכן יהיה הדין אם עד שלא מסר לו המפתח הוא סוד אור העליון המתפשט בתוכו כמש"ה וללבן ב' בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל (בראשית כט) כי לבן הוא משאחז"ל בפ' הידעתם את לבן מי שהוא מלבין עונותיהם של ישראל הוא אור זה המתעלה ביוה"ך ונמשך למטה ומדקאמר קרא שם הגדולה ושם הקטנה ולא אמר וללבן שתי בנות לאה ורחל הוא לרמוז על כי כל אחד מהם השורש שלה למעלה הנקרא שם אחד הוא ברוך שם כבוד מלכותו והאחר מש"ה ומה תעשה לשמך הגדול והוא נרמז בפ' שמע ישראל ר"ת שם ולכן אם עד שלא מסר לו המפתח זה חל י"ד על המשכיר לבדוק והנה הענין הוא מפני משחז"ל כי רחל נתנה הסימנים שנתן לה יעקב אותה הלילה לאחותה שלכן בא אליה כי זה מורה שרחל נותנת המדות שלה ללאה כדי שיהיה לה ייחוד ואז רחל מתמעטת ונשארת בסוד נקודה ולכן צריך לעשות בדיקה שלא יתאחז ממנה סטרא אחרא ולכן אם חל י"ד אז לבנה במלואה ועל המשכיר לבדוק מפני כי היא שוה אליו בקרוב ואם חל י"ד משמסר לו המפתח על השוכר לבדוק הוא יוסף הצדיק וכן נמי יהיה המשכיר בית לחבירו ואינו יודע אם הוא בדוק הכל על דרך זה מובן אם הוא בעיר שואלו ר"ל אם מדת הת"ת מתחבר לכלה הנקרא עיר ה' עיר אלהינו ע"י הצדיק הוא מגיד לו אם בדקו ואם אינו בעיר רק הוא עתה מתחבר עם לאה חזקתו בדוק ומבטלו בלבו ודיו שהוא מקיים מש"ה שימני כחותם על לבך כך שאלה כ"י ממנו ודיו אין צריך בדיקה:

עוד אגיד לך דרך אחרת בענין דין זה המשכיר בית הוא ת"ת ישראל לחבירו הוא מט"ט בסוד כי ישבו אחים יחדיו והבית הוא בסוד מדת המלכות כשיורדת למטה בעולם היצירה להתייחד שם עם הצדיק ע"י מט"ט כדאיתא בתיקונים בפ' כי עוף השמים דא מט"ט דמתייחדין צדיק וצדיק ע"י בשית יומין דחול והנה בית זה השכיר אותו מט"ט ע"י מעשיו הטובים כדאיתא בפר"א אמר מט"ט תופר מנעלים הייתי ועל כל תפירה ותפירה הייתי מייחד שמו של הקב"ה ולכן זכה להיות מייחד שמו למעלה ג"כ ולכן אם עד שלא מסר לו המפתח הוא דצדיק שהוא המתייחד עם הכלה על ידו כאמור חל י"ד כי אז מט"ט הוא עולה במעלה שנקרא זקן ביתו כדאיתא פ' פנחס בפ' כי רוח עברה בו

הוא רוח עליון ולכן ולא יכירנו עוד מקומו אז על המשכיר לבדוק הוא סוד הת"ת שבודק הבית בכל צדדיו לתת לה שלימות גדול אמנם אם משמסר ת"ת המפתח למט"ט וכבר רוח עברה בו אז על המשכיר הוא מט"ט לבדוק ולהוציא משם הקליפה כי כדרך שבזמן שנעשה הייחוד עליון ת"ת ישראל הוא אומר הוציאו כל איש מעלי כדאיתא בזוהר ולכן כאשר המלכים נועדו אז עברו כל מאריהון דדינין מפני שהם יחדיו ואין היתר לשמש בפני כל חי ואפילו עכברים שהם הקליפות כדלקמן ולכן מט"ט ג"כ בעת ובעונה הזאת חייב לבער סטרא אחרא ולא יראה שם ערות דבר וכן נמי הוא דין השוכר בית מחבירו בי"ד ואינו יודע אם הוא בדוק כלומר אם נמצא בו תכלית השלימות להיות זמן י"ד אם ת"ת ישראל הוא בעיר ונתחבר עמה למעלה שואלו אם בדקו ואם אינו בעיר שהנה מדה זו נקרא בתולה מפני כי כן הוא לעולם היא בסוד בתולה ולכן כאשר ת"ת ישראל בעיר שואלו אם הוא בדוק כי כבר מצא לה בתולים ואם אינו בעיר כי כבר עלה למעלה כאמור חזקתו בדוק מפני כי כן נאמר בטח לה לב בעלה שלא נטמאה האשה אמנם כל זה נתבאר במקומו כי ענין זה הספק הוא בסוד מט"ט ולכן כל ענין תביעת טענת בתולים נער כתיב אמנם כאשר נמצאת טהורה פעם אחד בלבד כתוב נערה ולכן בית זה שהוא סוד כ"י שבאה מלמעלה לעשות שם הייחוד עם הצדיק ע"י מט"ט בחול בית זה הוא בחזקת בדוק ובתולה היא ומבטלו בלבו אין לו צורך לבדוק הוא סוד משחז"ל בענין החליצה כי האשה אינה צריכה בדיקה לפי כי מלת איש כתיב ככה יעשה לאיש וכו' ולכן מבטלו בלבו ודיו ואין צריך לבדוק ומה גם כי עיקר הביטול הוא מן התורה והוא העיקר שנאמר תשביתו שאר מבתיכם שהם כל הבתים הנזכר בתי ישראל וכבר נתבאר הטעם למעלה מפני שאין התכלית לבטל הקליפה לגמרי כי זה לא יהיה עד לעתיד שנא' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אמנם בזמן הזה בביטול בעלמא סגי לפי כי הרצון הוא להכניע הקליפה ולהוריד אותה למטה כמו שהיה בתחלה בזמן הבריאה אמנם זה הוא הקדמה למה שעתיד להיות בליל הפסח תגבורת סטרא דקדושה וכדי שלא ימצא ענין של עיכוב כאשר יבא לקמן לכן תקנו חז"ל לעשות ביעור בליל י"ד גם ביום כדי להכניע כח הקליפה כנ"ל ולכן אם אין המשכיר בעיר לשאול אותו בביטול בעלמא מספיק כי הוא מן התורה ולכן מבטלו בלבו ודיו כי כן נמי הוא עיקר התשובה החרטה שהוא בלב ומספיק להיות נחשב צדיק גמור:

[ג] כבר נתבאר למעלה ענין המשכיר הבית מי הוא וכיצד הוא הענין של הבדיקה שהצריכו חכמינו ז"ל להוציא הקליפה ולדחות אותה לחוץ כי בזמן הזה צריך להכניע אותה כנ"ל ולכן המשכיר בית לחבירו בחזקת שהוא בדוק הנה כבר נתבאר כי בית זה

של השכירות יהיה מכמה פנים כנ"ל אמנם כבר ידעת מה ששנינו הדר בחצר חבירו אין צריך להעלות לו שכר והוא בחצר דלא קיימא לאגר' משום ושאיה יוכת שער ולכן ימצא כי זה המשכיר בית לחבירו על הסתם הוא בחזקת בדוק כי מאחר דקיימא לאגרא אין רשות למזיק להכנס שם ולא סטרא אחרא אמנם אם נמצא אח"כ שאינו בדוק ונכנס שם הקליפה והסיבה מפני שכבר נתבאר כי בית זה הוא מאותו הרשע שיש לו ב' חלקים חלק אחד בגן עדן ומפני רשעתו נאבד ממנו ולכן משכירים אותו לאדם צדיק זה ולפי כי עדיין לא מת הרשע לכן אינו זוכה בו הצדיק לגמרי להיות ביתו שלו רק שניתן לו בתורת שכירות אמנם נמצא שנכנס שם קליפה מן הרשע ולכן על השוכר לבדוק כי אין מן הדין שהמשכיר הוא הקב"ה יבדוק להוציא הקליפה משם מפני כי הבחירה מסורה ביד האדם והרשע הכניס שם סטרא אחרא על ידי מעשיו ולכן הצדיק השוכר הבית חייב לבדוק ולהוציא הקליפה משם מאחר שרצונו לזכות בבית זה שהרי נאמר תשביתו שאר מבתיכם ואין זה מקח טעות שהרי אפילו בבית שהוא שלו קנין כספו צריך לבדוק מכ"ש בית זה שהרויח אותו ובא לו עתה מדין שכירות ולכן אפילו במקום שבודקים בשכר על השוכר לבדוק והענין הוא מה ששנינו אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס והטעם לפי כי מעשה המצוה יעשה פועל גדול למעלה מכ"ש אם האדם עשה מצוה ע"י מתן דמים ונותן שכר שקונה קדושה עצומה כדאיתא פ' תרומה דף קכ"ח. וז"ל פתח ר"ש ברישא ואמר ויקחו לי תרומה וגו' האי מאן דבעי לאשתדלא במצות ולאשתדלא בקב"ה אצטריך דלא ישתדל ביה בריקניא ובמגנא אלא אצטריך ליה לבר נש לאשתדלא ביה כדקא יאות וכו' אשתדלותא דקב"ה למנדע ליה כל מאן דבעי זכי ביה בלא אגרא כלל אבל אשתדלותא דקיימא בעובדא אסיר לנטלא ליה למגנא ובריקנייא בגין דלא זכי בההוא עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא דקודשא אלא באגר שלים עכ"ל והענין לומר דאע"ג שאנו אומרים בברכה אשר קדשנו במצותיו מ"מ כדי להמשיך רוח הקדש עליו צריך מדרגה יותר כי אין האדם מתקדש כראוי בלא כסף אלא באגר שלים כאשר מתבאר במקומו בעז"ה ולכן אדם זה אע"ג שנותן שכר לבדוק מה טוב חלקו שיזכה להתקדש על ידי שנותן מעות בזה אמנם כאשר נתבונן כיצד ימצא כי הבודק נוטל שכר מהשוכר או מן המשכיר כיצד מתקיים ענין זה למעלה על הבתים עליונים והענין יהיה בקיצור כאשר כבר נתבאר כי המשכיר הבית הוא הקב"ה לצדיק כפי מעשיו והוא הבודק הבית ע"י המצוה אותו המלאך הנברא הוא המכניע הקליפה ומוציא אותה לחוץ כנ"ל אמנם כאשר הוא נמצא שעשה שליח לבדוק והשליח הוא מט"ט כדאיתא בתיקונים ובזוהר בענין שלוחו של אדם כמותו ואיתא בזוהר פרשת בשלח מטרוניתא אמיה יהיבת ליה

זיונין לאלקאה וכו' איתא נמי פ' בשלח דף ס"ו. וז"ל אר"ש בשעתא דנפק יהושע נער. אתער נער דלעילא ואתתקן בכמה תיקונין בכמה זיונין וכו' והנה נלמד כי ע"י שעושה אדם שליח למטה מתעורר הנער השליח למעלה כדי להכניע הקליפה כנזכר ושם נאמר חמא משה לסמאל נחית לסייעא לעמלק אמר משה ודאי האי נער לקבליה לנצחא ליה ולכן כדי לעשות בדיקה זו להכניע את הקליפה אז נוטל שכר מן הקב"ה הוא המשכיר הבית בחזקת שהוא בדוק היינו אותם זיונין לעשות מלחמה כדי להכניע לסמאל כאמור או פעמים נוטל שכר מן המשכיר כאשר השכיר ע"מ שאינו בדוק והשכר הוא באותו כסף מלא מן המעשה הטוב שהוא עשה ולכן נמי ימצא כי האדם הגשמי אע"ג שנותן שכר על הבדיקה מצוה קא עביד אז טוב לו כאמור:

[ד] בית שהוחזק שלא בדקו המשכיר הנה זאת תורת הבית דלא עביד לאגרא מפני כי הוא מאותם הנשמות דאזלין מתתדכין בחר קב"ה ושכינתיה ולכן בית זה מוחזק כי לא בדקו מפני כי חזקת אותם הבתים כי אין נכנס בהם ס"א כלל לפי שהם צדיקים גמורים כנ"ל ולכן אם אמרו אשה או קטן או עבד אנו בדקנוהו הרי אלו נאמנים ואע"ג שאינם בתורת שליח והטעם מתבאר במקומו מפני שהבדיקה היא מדרבנן לכן אלו הם נאמנים אמנם צריך שיהיה הקטן בן דעת כדי שידע לבדוק שנאמר ונער קטן נוהג בם לולי שיש בו דעת אינו יכול לנהוג ארבין דימא שאם אין בו דעת איך מתגבר על זקן וכסיל: עוד יובן הענין ע"ד הנ"ל כי השוכר הבית הוא מסוד ת"ת ישראל הוא הצדיק בחזקת בדוק כי הנה נתבאר למעלה כי הבית זה הוא סוד כ"י והוא בחזקת בדוק כי כן לעולם היא בסוד בתולה ואיש לא ידעה אמנם נמצא שאינו בדוק דהיינו בזמן שירדה למטה בעולמות כי אז יש טענת בתולים כנ"ל כי כל נערה הנזכר שם נער כתיב שהוא בסוד מט"ט אמנם מלת נערה היינו כאשר נמצאת טהורה והיינו כי באופן זה שיורדת בעולמות נמצא שאינו בדוק כי עדיין לא פרשו השמלה לפני זקני העיר אז על השוכר לבדוק הוא הצדיק יבדוק אותה כי ודאי טהורה היא ואינו מקח טעות שהרי נאמר בטח בה לב בעלה ואפילו במקום שבודקים בשכר והענין יובן כמ"ש בזוהר פ' אמור דף צ"ז. וז"ל והניף את העומר וכו' עמר דא מקרבין ישראל בדכיותא דילהון וכו' למיעל רחימו בין אתתא ובעלה אשת זנונים אתרחקת מתמן וכו' אשת חיל קריבת גרמה לקרבנא לגבי כהנא רבא ודאי טהורה היא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הבודק הוא כהנא רבא והוא נוטל השכר כנז':

וכן נמי מתבאר ע"ד כי המשכיר הבית הוא ת"ת ע"ד משחז"ל ובא אשר לו הבית זה הקב"ה והגיד לכהן זה ירמיהו כנגע נראה לי זה ע"ז ולכן כאשר המשכיר בית זה למט"ט

ע"ד הנ"ל בחזקת בדוק כאמור ונמצא שאינו בדוק כי רגליה יורדות מות על השוכר לבדוק הוא מט"ט כי הוא נמצא בו כח להכניע הקליפה כנ"ל ואינו מקח טעות מפני כי כך היא המדה ואפילו במקום שבודקים בשכר כמשחז"ל משכן משכן ב' פעמים מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן ומזבח למעלה ומיכאל השר הגדול מקריב עליו נשמות הצדיקים בזמן החרבן א"כ בדיקה זו היא בשכר וטוב לו שהרי מצוה הוא עשה מט"ט השוכר ומייחד ע"י צדיק וצדק כנ"ל ולכן בית מוחזק שלא בדקו המשכיר ואמרו אשה או קטן או עבד אנו בדקנוהו הרי אלו נאמנים כי זה הוא מדרבנן והוא שיהא קטן שיש בו דעת לבדוק שחכמינו ז"ל אמרו ושם אתנו נער שוטה ולכן צריך שיהיה בן דעת כאמור:

סימן תלח

[א] להבין דינים הללו צריך להקדים הקדמה אחת כי הלא לך לדעת כי השמנה שרצים הכתובים בתורה הם הפיסולת של שמנה מלכים שמלכו בארץ אדום ולכן שמנה שרצים אלו יש להם עורות כאשר הובא במקומו ואמנם אלה המלכים כלם הם מסטרא דנוקבא כדאיתא באדרא רבה דף קמ"ב. וז"ל המלכים אשר מלכו בארץ אדום אתר דכל דינין משתכחין תמן ואינון תיקוני אתתא אשר היו לא כתיב אלא אשר מלכו עכ"ל והנה הדבר מבואר שלכן הם נקראים מלכים מפני כי היו מסטרא דמלכות שמים ולכן העכבר והדומים לו מזונות שלהם הם הוא בקרקעות וכמשחז"ל חולדה זו שהיא דרה בעיקרי בתים ולכן יאמר עכבר שנכנס לבית בדוק כלומר דאע"ג כי בית זה אע"ג שהוא בדוק ואין שם קליפה וס"א מ"מ איפשר להכנס שם כי עכבר שהוא טומאה חמורה וזה ע"י שכבר בפיו שהו' ענין חמץ ע"ד כי ציד בפיו והוא העון של מעשה התחתונים ולכן אם נכנס אחריו האדם לעשות ביעור מן העונות שבידו ומצא פירורין דברים דקים כגון מנהגים רעים שמורגל בהם אפילו כדי כל הככר עדיין אין זה נחשב לביעור לומר כי עשה תשובה צריך לבדוק במעשיו אחר הככר שהכניס שהוא עון פלילי והטעם מפני כי אין דרכו של עכבר לפרר כלומר אין דרכו של עכבר לחזור אחר פירורין שהם דברים דקים חלא הוא מחזר על עונות גדולים ע"ד כי בעד אשה זונה עד ככר לחם וע"י כן הוא עולה אל הקדושה ליינק משם ולכן אלו הפירורין שמצא אדם זה שבדק ופשפש במעשיו מעלמא אתו הם דברים אחרים שלא מעין הככר שהוא העון שהכניס העכבר ולכן עדיין צריך לבדוק במעשיו ולכן אחז"ל המזלזל בפירורין דנהמא עניות קא רדיף אבתריה כדאיתא פרש' פנחס ע"ש מפני כי הפירורין אוכל אותם העכבר ואינו מניח אותם ואפילו שהם דברים דקים וקלים ולפי כן מתחייב להיות עני מפני כי זה גרם

שיהיה ג"כ מתעורר ס"א ופנה למעלה ומתאחז בשורשו בסוד משחז"ל בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא וכל זה מפני כי אכל העכבר אותם הפירורין שיורי ברכה מן השולחן אשר לפני ה' ולכן אלו הפירורין שמצא הם חוץ מן הככר כאמור ולכן עדיין צריך לבדוק שלא ישאר שום חמץ מן הקליפה שום צד של עון בבית זה הבדוק הטהור מפני כי אלו הפירורין מעלמא אתו מאח' כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא אבל אם תינוק נכנס בבית הבדוק וככר בידו וכו' הנה נתבאר כי התינו' הרמז שלו הוא המט"ט הנקרא תינוק כדאיתא בזוהר בסוד תינוק יונק משדי אמו הוא מט"ט דיניק משדי אמיה בגין לדכא' להו והנה זה התינוק הוא נכנס לבית הבדוק הוא סוד מתיבתא דרקיעא וככר בידו היינו הלכה אחת ואמנם הוא מפרר פירורים מאותה הלכה כי הוא מלמד לת"ח אשר שם כדאיתא פ' שלח לך הכי פריש רב מתיבתא וכן נמי הוא נכנס בשאר בתי ישראל הם הישיבות וחתים אורייי' מפומיהו דרבנן כנ"ל ולכן אם נכנס אדם אחריו אין צריך לבדוק מפני כי זה הוא מסטרא דקדושה ואינו דומה לככ' שהיה בפיו של עכבר: עוד תשוב ותראה מ"ש בזוהר פ' פנחס דף רמ"ד. וז"ל אמר רעי' מהימנא מאן דמזלזל בפירורין דנהמא וזריק לון באתר דלא אצטריך האי כ"ש מאן דמזלזל בפירורין דמוחא דאינון טיפין דזרע דזריק לון בארעא דאתמר בהון כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ או דזריק לון בנדה או בבת אל נכר וכו' כ"ש וכ"ש מאן דמזלזל בפירורין דנהמא דאורייי' וכו' כ"ש מאן דמסר רזין דאורייתא וכו' לאנשים דלאו אינון הגונים דשליט עלייהו יצה"ר אשה זונה דאתמר עלה כי בעד אשה זונה עד ככר לחם ולית לחם אלא כ"ב אתוון דאורייתא ולית ככר אלא אפי' הלכה אחת וכו' הנה נלמד מזה המאמר דבר והפכו כי הנה ככר זה הוא הלכה אחת מן התורה אשר אותו תינוק לומד מן הקב"ה אותה הלכה שמחדש בישיבה של מעלה כמשחז"ל בפ' והגא מפי יצא ואותה הלכה הוא מלמד אותה מפני כי הוא ראש הישיבה והיינו הפירורין שהוא מפרר ולכן אין צריך בדיקה במקום שהוא נכנס אמנם מפני כי האדם מזלזל בענייניים אלו הנזכר במאמר באחד מן הדרכים לכן העכבר בא ונוטל אותו הככר שהוא בסוד אשה זונה עד ככר לחם וכדי לתת רמז אל הענין תמצא כי כן והעכבר עולה בגימ' אשה כי כך כתוב בתורה החולד והעכב"ר בגי' ש"ט עם האותיות וכן אשה עם האותיות בגי' ש"ט ולכן פלימו ע"ה נתן שיעור לסתירת הטומאה כדי שתפשוט ידה לתוך הסל ליטול ככר ונתן זכר לדבר שנאמר כי בעד אשה זונה עד ככר לחם: עוד הנני מודיעך כי בית זה הבדוק הוא ע"ד הנ"ל שהיא סוד הבדיקה שתעשה האשה כשפוסק ממנה דם נדות ואח"כ בימי הליבון נקרא בית בדוק כי כן צריכה לבדוק אח"כ בימי הליבון ז' נקיים ואז אפשר ליכנס עכבר לבית זה הבדוק וככר

בפיו הוא סוד מ"ש בזוהר פ' בלק דף קצ"ז. וז"ל רבי אבא פתח אם לא תדעי לך היפה בנשים וכו' ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למלקט ענוגין וכיסופין ומומא אשתכח בהו בישראל לתתא כדין מטי לגבה טיפה כחרדל ומיד אעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכדין ידעין לעילא דמומא אשתכח בהו בישראל ואתער שמאלא וכו' כדין אתערו דסמאל בקל תקיף לאתערא על עלמא וכו' והיינו העכבר הנז' והככר שנטל בפיו הוא העון הנמצא בישראל שלכן משטין מפיו על אותם הדברים הנ"ל ולכן צריך בדיקה אחריו בכל הימים של הליבון אמנם ההפך הוא כאשר אותו התינוק הקדוש הוא נכנס לבית זה הבדוק וככר בפיו הוא אותה הלכה הוא מש"ה וכל בניך למודי ה' וכאשר. נכנס אדם עליון אחריו ומצא פירורין אין צריך בדיק' הבית מפני כי כן דרכו של תינוק זה לפרר היינו הפירורין הנז' שם במאמר כי הוא גורם להיות שם פירורין אלו בבית זה העליון הבדוק כאשר נכנס לשם כמשחז"ל תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה והבן כל זה ולכן בא אל נכון מ"ש אח"כ ויש אומרים אם אין בפירורים כדי כל הככר צריך לחזור ולבדוק כי הענין צודק בשני הפירושים האמורים ראשונה בענין של הלימוד מאחר שהנחנו כי הככר הוא ההלכה והפירורין הוא שמלמד תורה לת"ח ומחלק להם לכל אחד ולכן אם אין שיעור באותם הפירורין באותו הלימוד כדאי של ההלכה עצמה אינו מועיל לדחות סטרא אחרא ולכן צריך לחזור ולבדוק הבית כדי לדחות הקליפה כנז':

וגם על דרך זה של הייחוד צריך שיהיה שיעור הפירורין כדי הככר כי הפירורין הם תשעה שיעור ההלכה והבן אמנם פירו' ראשון עיקר כי בלי ספק שאכל הככר הוא ההלכה ולמד אותה לעצמו ואלו הפירורין הוא מה שמלמד בענין הפלפול ולכן נמי לעניין הייחוד הוא אוכל הככר בסוד הלחם אשר הוא אוכל והפירורין הם הטיפות הנמשכים משם וההפך הוא מובן מפני כי העכבר אין דרכו לפרר מפני כי אל אחר אסתרס כדאיתא פרש' בלק בפ' אשר הלך חשכים דשארי בחיבורא וסיים בפירודא:

[ב] כזית חמץ בשמי קורה וכו' הנה החמץ שהוא הקליפה כנ"ל אינה נכנסת בבית העליון אלא למטה וכמ"ש בעכבר הנמצא בעיקרי הבית וכן החולדה כי אפילו בזמן שנתאחז הקליפה ביעקב לא יכול לו ואז ויגע בכף יריכו אמנם בזמן החרבן שגבר העון אז נאמר היו צריה לראש כלומר הגיע סטרא אחרא עד הראש של הקדושה ולכן יאמר אם יהיה כזית חמץ מן הקליפה עד הקורה מחייבים אותו להביא סולם להורידו והנה סולם זה הוא בסוד מט"ט כדאיתא פ' ויצא דף קמ"ט. וז"ל ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וכו' ז"ל חמא מט"ט סבא דביתא דשליט בכל דיליה דאיהו קאים בשולטנו על האי עלמא וכו'

ולכן ע"י מט"ט יכול להוריד החמץ הוא סטרא אחרא וכנ"ל שהוא נלחם עם ס"מ ומכניע אותו וז"ש מפני שפעמים נפל משמי קורה ויכנע מפני כי כן מתחילה הפילו הקב"ה ממקו' קדושתו כשהחטיא לא"ה כדאיתא בפר"א ולכן עכ"פ יביא סולם זה להורידו עתה ג"כ לפי כי גם בגשמי צריך להביא סולם להורידו מפני שפעמים יפול לארץ ויבא לאכול אותו לפי שהוא מתעה את הבריות אבל אם היה חמץ בבור אין מחייבין אותו להעלותו דהיינו אם סטרא אחרא היא נאחזת למטה בסוף הקדושה אין מחייבים אותו להעלותו לדחות אותו לחוץ מפני כי בדבר קל הוא נדחה ויוצא לחוץ ולכן בביטול בעלמא סגי כי הנה נתבאר למעלה כי דבר תורה הוא זה שנאמר תשביתו שאר מבתיכם הם הבתים הנ"ל ולכן ביטול זה אע"ג כי אין אומר מפיו כלום רק מבטל בלבו כנ"ל מספיק:

עוד ירצה מה שכתב שם פרשת ויצא דף קמ"ט. וז"ל חמא מט"ט סבא דביתא וכו' דאיהו קאים בשולטנו על האי עלמא שדי וכו' וראשו רשם שדי איהו יו"ד ודא מגיע השמימה וכו' ולכן כשהחמץ שהוא הקליפה בשמי קורה סוד ת"ת ישראל כמחז"ל בפ' וישראל מקוראי כאשר נתעלה ביותר מביא סולם זה להורידו לפי כי כאשר נתקן סולם זה ומתעלה אז סטרא אחרא שמתאחזת ממנו יורדת למטה וחיישינן שלא יאכל ממנה שנאמר בה אכלה ומחתה פיה וכו' והיא מפתה לאדם שנאמר וחלק משמן חיכה ולכן מבער אותה אבל אם החמץ בבור שהוא דוגמא לקליפה שנא' בארות נשברים אין מחייבים להעלותו ולבערו מאחר שאין הבור בגבול הקדושה רק הוא מארבע אבות נזיקין בארות נשברים כנז':

סימן תלט

[א] הנה הדין זה מתבאר עם מה שנת' למעלה בענין הפירורין והוא דבר והפכו כי העכבר שהוא סטרא אחרא הוא נכנס לבית העליון הקדוש ואע"ג שהוא בדוק ופסק ממנה ענין הזוהמא מן הטומאה הראשונה או שהוא בדוק מן הימים האחרונים שהם ימי הליבון ועכבר זה הוא יכול ליכנס שם בעבור מעשה התחתונים באחד משני פנים או יהיה על ידי החמץ כי הוא השורש שלו דאע"ג כי כל השנה הוא מותר החמץ והוא מאכל אדם לחם מן הארץ בסוד הלחם אשר הוא אוכל כי אותו החמץ אשר בתוכו קדוש הוא שנא' כי אלהים קדושים הוא אמנם הימים האלה הם נזכרים ונעשים בטהרה כדי לדחות את הקליפה לחוץ כדלעיל ולכן צריך בדיקה כאמור ולכן כאשר עכבר זה סוד הקליפה נכנס לקדושה והיה שם ט' צבורין של מצה מסטרא דקדושה ואחד של חמץ והוא כי לענין הרמז זה הוא בשני פנים האחד הוא ע"ד משחז"ל אין בית אלא אשה כי היא צריכה

בדיקה כמו ששנינו כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת ולכן ט' צבורין מצה הם ט' מדות שלה כלם נק' מצה כי אין שם חמץ כלל אמנם בחינה אחת שלה האחרונה היא נקרא חמץ מפני כי ממנה נאחז סטרא אחרא כד"א רגליה יורדות מות ובא עכבר בחינת הקליפה הנז' ונטל משם קצת שפע ולא ידענו אם נטל חמץ מפני כי משם הוא עיקר יניקתו כאמור או אם נטל מצה דהיינו שנתאחז יותר למעלה ונטל שפע יותר עליון מן המדות עליונות הנק' מצה כאמור ואע"ג כי דבר רחוק הוא כדאיתא פ' פנחס דף רנ"א וז"ל מצה אמאי אלא הכי תנינן שד"י בגין דאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די אוף הכי מצוה בגין דמברחת לכל סטרין בישין ועביד קטטה כגוונא דשד"י דמזוזה דמבריח לשדים אוף הכי איהי מברחת לון מכל משכני קדושה ועביד קטטה ומריבה בהו כד"א מסה ומריבה ע"ד כתיב מצה והא מסה בסמך איהו אלא תרגומו מצותא עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי המצה היא מברחת סטרא אחרא אבל עדיין מספקא לן אם עכבר זה נטל מצה אם נהנה מאותו השפע מפני כי אע"ג כי המצה היא מברחת סטרא אחרא היינו מצד הכח שלה אבל מפני עון התחתונים הקליפה נאחז משם שהרי נת' במאמר דאפילו בימי הטהרה מפני מעשה התחתונים מגיע לה טיפת דם כחרדל ואז נכנס לבית הבדוק הוא בזמן הטהרה כאמור ולכן צריך לחזור ולבדקו כי הנה נת' כי בכל יום של הליבון צריך בדיקה מפני שכל הקבוע כמחצה על מחצה ר"ל מאחר שהוחזק הקליפה להתאחז משם מן המדה האחרונה בדרך קבע מזמן הבריאה ושכן מקדם לג"ע וכו' ואת להט החרב המתהפכת כי הוא סטרא אחרא ומה גם אע"ג כי אז נתאחזה בסופה אח"כ ע"י מעשה העגל נתאחזה יותר למעלה כנ"ל ולכן נעשה מוחזק מחצה על מחצה ולכן צריך לחזור ולבדוק כאמור ואם פירש הככר ממקומו ממקום קביעתו הענין הוא כי הנה כבר נתבאר למעלה כי ענין הככר הוא יהיה רמז לעון התחתונים אשר הוא פוגם למעלה וזה באחד משני פנים או בענין היותה מצה קדש או חמץ שכבר נמצא שם עון וכן הענין בתשעה צבורין אלו שהם התשעה מדות שלה ואחד של חמץ הוא במדה האחרונה וכאשר הם בחזקת טהרה שהם בדוקים אז אין צריך לבדוק שכל הקבוע מחצה על מחצה הוא אבל פירש הככר הוא העון התחתון שנתאחז באותו ככר שלכן נאמר בעד אשה זונה עד ככר לחם פירש ממקום קביעתו הוא המקום הבדוק הנז' ונטלו העכבר כי נתאחז ממנו הקליפה משם אין צריך לחזור ולבדוק דכל דפריש מרובא פריש ולכן האשה שבדקה עצמה בתחילה והיתה טהורה וכן נמי בסוף ז' נקיים ג"כ בדקה עצמה אע"ג כי באמצע של הימי' לא בדקה א"צ בדיקה דכל דפריש מרובא פריש וכן נמי זה הענין יהיה בנשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא שם דם כאשר יבא במקומו בע"ה:

[ב] שני צבורין אחד של חמץ ואחד של מצה הנה ע"ד הנז' יהיה כאשר נאמר שהם שני מדות הנקראי' עמודים נצח והוד אשר הבית נשען עליהם והנה נתבאר בזוהר כי מש"ה ויגע בכף ירכו והוא באחד מהם אמנם מפני כי לא נתברר בפי' באיזה מהם נגע לכן נאסרו שניהם שהרי שנינו גיד הנשה הוא נוהג בירך ימין ובירך שמאל וכן איתא פ' בראשית דף כ"א וז"ל והוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל על ירכו כתיב ולא ירכיו דא דרגא רביעאה דלא אתנבי בר נש מתמן עד דאתא שמואל ועליה כתיב וגם נצח ישראל וכו' כדין אתקין ועוד לקמן ז"ל נצח ירכא שמאלא דיעקב ובג"כ אתא דוד וכלי"ל ליה בימינא דכתיב נעימות בימינך נצח ימינך לא כתיב אלא בימינך עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי בשני המדות נגע כאשר היה מתחילה מדת נצח ירכא שמאלא דיעקב ונכלל בימין והדברים עתיקים אמנם העיקר הוא מפני כי שני מדות הלנו הם חשובים כאחד לפי שהם תרי פלגי גופא כדאיתא בזוהר מ"מ נקטינן כי מה שנגע המלאך באחת מהנה ולכן ימצא כי האחת נק' של חמץ אותה שנגע בה בכף ירכו ואחת של מצה השנית אשר לא נגע בה אמנם כנגד אנו הם שני בתים שנא' והיה למכשול וכו' לשני בתי ישראל האחד בדוק והאחד שאינו בדוק ובאו שני עכברים זה נטל חמץ וזה נטל מצה כל אחד מסטרא אחרא מתאחז מבית אחד כי לא על חנם נאמר בלבן ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל והנה התרפים שם היו אלא שנהפכו ונעשו קיטוניות כמו שאחז"ל בפ' ולא מצא את התרפים והנה כי עכבר זה נכנס בבית שאינו בדוק הוא ולבן הארמי שנכנס לשני אהלים אלו שעל האמת אחד הוא שנאמר ורחל עקרה עיקר של בית הנק' אשת יעקב כמו שאחז"ל והנה בית זה אינו בדוק מפני שהיה שם תרפים אמנם עכבר אחר שנכנס לבית הבדיקה הוא סוד פרעה אשר משך לשרה אצלו שהיא בית בדוק ולא היה בה צד קליפה כלל ומ"ש זה נטל חמץ וזה נטל מצה היינו בסוד הקליפה לבן הארמי נטל חמץ כי לולי שהיה שם תרפים שהוא עון מן התחתונים כנ"ל לא היה נכנס שם והאחד שנטל מצה היינו פרעה כאשר תפס לשרה אצלו גם זה היה מפני העון הוא הדבר אשר חכמי' ז"ל הגידו מפני שירד אאע"ה למצרים שלא ברשות נמשכה שרה ונצטער הילכך נקטינן כי יש עון מן התחתונים שעל ידי כן מתגבר הקליפה ומתאחז ממקום עליון אף על גב כי קדוש הוא ומ"ש ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל החמץ כלומר כי הנה כבר הגדתי כי יש למעלה שורש לשני בתים הנז' הם הנקרא בתי ישראל וגם נמצא שורש נשני קליפות נפרדים הנרזמים נשני עכברים שהם אשות הזימה וגם ימצא כי נכנסו בשני הבתים כאמור שנאמר עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו והראיה כי כן נחרבו שני מקומות בית ראשון ושני א"כ מאחר כי כן הוא בא הספק בענין התחתון

הגשמי שהוא דוגמא כי מאחר אשר כל מגמתינו הוא כדי להכניע סטרא אחרא ולדחות אותו מעל האדם ומה גם לדחות אותו למטה כדי שלח יתעכב הייחוד העליון שנעשה בליל הפסח הנקרא ליל שמורים כאשר יבא בע"ה לכן אנו צריכים לחוש לכל ספיקות הללו כדי לעמוד על דבר אמת ולכן אם נסתפק אם נכנס עכבר זה ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל החמץ דאנו הנוטל מצה לא איכפת לן כי זה אין לו תועלת ופרעה שנטל שרה יוכיח אבל הספק בא על שנטל חמץ בסוד נערה המאורסה כי בשדה מנאה וכן על כל אותם הספיקות אין צריך לבדוק עוד מאחר שכבר נעשה הבדיקה כתקנה כאמור. וכאשר נעמיק להבין הענין יותר השני בתים אלו הם מה ששנינו משל משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור וכבר נתבאר פרשת בלק כי כאשר נמצא עון למטה אז אשת חיל רואה טיפת דם כחרדל ולכן צריך בדיקה וזה יהיה עד מקום שהשמש דש לדעת אם הוא דם טוהר ובזה תבין כל אלו הספיקות אין להאריך בזה משום כבוד אלהים הסתר דבר אמנם הבדיקה הנוגע לאדם הגשמי כבר נת' שצריך שיבדוק בשני בתי הלב לפנות משם הנגלה והנסתר בין נענין מעשה בין הרהורים רעים ומדות הפחותות שהם נאחזים מהם ב' עכברים ס"מ ונחש הם שורש לעון א"ה כי הטעהו ס"מ ועון העגל על ידי נחש ובכן יטהרו הבתים העליונים שלהם מכל העולמות: [ג] הניח תשעה ככרות חמץ ומצא עשרה וכו' גם זה הדין הוא דומיא של ט' צבורין הנ"ל כאשר נתבאר רמז הענין הוא בתשעה מדות וכן נמי הענין הוא בככרות רק כי הצבורין הם בכלל והככרות הם בענין הפרט כלומר כי כאשר עושה הנחה כי בתשעה מדות הנקראים ככרות הוא הספק כי הצבורין הם כל אחת ככולה מעשר כמו שאחז"ל אין קדושה פחותה מעשרה ועתה נאמר כי מדה ומדה מהם לא יכנס הספק בכל עשר בחינות שלה זולת במדה האחרונה שבכל ספירה מהם והם הככרות לפי כי בזה שייך להדבק החמץ הוא סטרא אחרא מטעם שנאמר רגליה יורדות מות שמובן מלת רגליה רוצה לומר המדות האחרונות שבכל ספירה שלה הנקרא רגליה אלו יורדות מות ולכן נקרא חמץ ולכן נקרא חמץ ולכן הניח כי בתשעה מדות חנו ט' ככרות של חמץ אמנם אחר כך מצא עשר מפני כי גם במדה העליונה ממנה אפשר שתתאחז סטרא אחרא בסופה שנאמר עון עקבי יסבני ולכן צריך לבדוק אחר כל התשעה ולהוציא מהם הקליפה וכן אם הניח עשר ומפני העון ימצא על ידי החקירה שהם תשע צריך לבדוק אחר כל העשרה שאנו אומרים מה שהניח נטל והענין יובן לקמן כאשר ית' כי יש עון שעושה פגם עד למעלה ויש פחות ממנו ומ"ש יש אומרים ה"מ בקשורים יחד היינו בזמן שהמדות עליונות הם קשורות יחד אז אפשר כי ישלוט העון והפגם עד למעלה בעשרה מדות הנרמזים בעשר ככרות כנז' אבל אם אין קשורים יחד

אין צריך לבדוק אלא אחר האחד מפני כי כן הוא למעלה כאשר נמצא עון בתחתונים מסתלקים התשעה מדות כדאיתא בזוהר בפרשת תזריע דף מ"ו. וז"ל תאני כד שארי חוייא לאתגלאה מסתלקין סמכין ובניינין ומתעברן ואתי חוייא תקיפא ואטיל זוהמא וכדין אשתכח מקדשא מסאב מאן מקדשא כמה דאת אמר ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם עכ"ל הנה מבואר מן המאמר כי מפני העון הם מסתלקין סמכין ובניינין הם המדות הנז' לא נשאר רק המדה האחרונה וממנה נאחז סוד הקליפה כאמור ולכן אין צריך בדיקה זולת חנק האחד כי שם נאחז החמץ הוא סוד הקליפה כאמור:

[ד] הניח חמץ בזוית זו וכו' מש"ה אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתיך והם תרי סאבי אשר הבית נשען עליהם וכבר נתבאר למעלה כי החמץ שהוא סוד הקליפה מהחילה היא נאחזה בכף ירך יעקב ועל הספק באיזו מהם נגע ולכן דין גיד הנשה הוא נוהג בשתיהן ולכן נמי אם הניח חמץ שהוא סוד הקליפה בזוית תחת מפני העון שהוא בסוד ירך אחת ונמצא בזוית אחרת נתפשט מזה לזה מפני שהם תרי פלגי גופא כאמור ולכן שניהם חשובים כאחד לכן לעולם צריך לחזור ולבדוק מפני כי מדות אלו הם מעותדים להתאחז מהם סטרא אחרא כמדובר:

ועתה הנני חוזר לבאר הדינים האלה על דרך השני הנ"ל עם הבתים בכלל ובדרך פרט והנה הענין של תשעה צבורין הללו הרמז שלהם הוא מה שאומרים חכמים ז"ל בפ' כי בתחבולות תעשה לך מלחמה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך ונתבאר אצלי בפירושי על התורה כי באו ללמד חכמים ז"ל מיתור מלת לך דרשה זו כלומר כי הפשט לא יופשט לעולם כי המלחמה הגשמית היא נעשית בתחבולות ודאי גם כן מלחמה אחרת שהיא לך פנימית בעצם אדם היא נעשית ג"כ בתחבולות והב"ע כי לא יכול לעשות תשוב' מפני כי נשרש בו העון והנה חז"ל אמרו אם פגע בך מנוול זה ר"ל פגע בך ע"י העון כד"א לך פגע בו משכהו לבית המדרש וכו' אם אינו נמשך וירא כי לא יכול לו אז ע"י תחבולות פנימיות יותר תעשה מלחמה עם היצר מפני כי אין אתה יכול לו מפני כי רבו העונות ולכן עשה כנגדן חבילות של מצות ותנצל מפני כי כן שנינו העושה עבירה קנה לו קטיגור אחד והעושה מצוה קנה לו סניגור אחד לכן עתה מתגברים הפרקליטין על הקטיגורים והם נכנעים מפניהם אמנם שפיל לסיפיה דקרא ותשועה ברוב יועץ היא התשובה שמושיע כמו ששנינו תשובה כתריס וכו' כי בה נתייעץ הקב"ה וברא העולם כנזכר במקומו ולכן יאמר אם באמת כך היה שנמצא לאדם תשעה צבורין של מצה שהם רמז אל המצות שעשה חבילות חבילות וצבור אחד של חמץ היינו חבילה אחת של עבירות ובא עכבר

הוא הקליפה יצר סמוך ונטל אחד ולא נודע אם נטל חמץ או אם נטל מצה והענין כי הספק אם נטל מצה שהוא המצוה מן החבילות שעשה הוא מפני דקים לן עבירה מכבה מצוה ונמצא זה שנטל מצה מפני כי אותיות מצה היינו מצוה עצמה אבל מפני שעדיין חסר ממנו התורה כי לא משך היצר לב"ה לתורה נקרא מצה כי התורה מגינה ומצלה לא כן המצוה וכנ"ל שנק' מצה מפני שהוא מסה ומריבה עם סטרא אחרא ומה גם עם מה שביארתי יאות למצוה זו להקראת מצה ע"ש כי בתחבולו' תעשה לך מלחמה עם היצר ע"י מצוה זו ולכן לא נודע אם נתגבר הקליפה עכבר זה ונטל אחת כאמור גם יש יש ספק אם נטל חמץ כיצד ע"ד ואתן אדם תחתיך הוא אדום שנאמר ונשא השעיר עליו הוא סטרא אחרא את כל עונותם הם עונות ישראל כשאחז"ל ואיתא בזוהר פ' בשלח דף מ"ה. ויקם פרעה לילה לקטלא ולשיצאה אורחוי דכלבא כד מחיין ליה באבנא איהו אתי ונשיך לחבריה עכ"ל אמנם זה ימצא ע"י התשובה ובכן מספקא לן בכלל ובפרט אם ימצא בכללות ישראל גם בשרידים ענין זה שנטל העכבר הקליפה חמץ או מצה ונכנס לבית הבדוק באחד מן הבתים של הלב הרהור רע או בבתים העליונים כנ"ל זה גורם לזה והבית הזה מן הכלל או מן הפרט ונכנס להיות יונק מן השפע של סטרא דקדושה הנמצא בהם ולכן צריך לחזור ולבדוק ולהוציא משם סטרא אחרא ע"י התשובה והחרטה ולכן יהיה כח להוציא מן הבתים עליונים נמי סטרא אחרא ולהכניע אותה שכל הקבוע כמחצה על מחצה מאחר כי העון הוא דבר מצוי קבוע שנאמר כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ומה גם כי כל המקומות של הבתים הנז' נמצא בהם מום קבוע של סטרא אחרא אין מקום נקי מהם שנאמר כי אין בית אשר אין שם מת בין בתי הלב בין בתים עליונים ולכן צריך לחזור ולבדוק כדבר האמור ואם פירש הככר ממקום קביעותו דהיינו אותה המצוה שלקח טרא אחרא או ככר של חמץ של עון כבר לקח אותו ויצא ופירש הככר ממקום הבית הבדוק אז אין צריך לחזור ולבדוק דכל דפריש מרובא פריש ר"ל אם נטל ככר מצה שהוא מצוה כבר אין לו תקנה מאחר שכבר פירש ואם לענין הבית עצמו כבר יצא משם ולא ישוב עוד ואם נאמר שנטל חמץ שהוא עבירה לא ישוב עוד לביתו שהרי נדחה משם והלך לארץ גזרה כמש"ה ונשא השעיר עליו וכו' ולכן אין צריך לבדוק: שני צבורין אחד של חמץ ואחד של מצה וכו' הנה כבר נתבאר כי ענין זה יצדק באותו שעושה חבילות של מצות כנגד חבילות של עבירות שעשה ולכן אם באולי ימצא כי כעת הם שני צבורין שהם חבילות חבילות זה מקביל לזה חבילה אחת של חמץ מן העונות וחבילה אחת של מצות שהם של מצה ושני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק וכנ"ל כי יש מקומות שאין צריך בדיקה ע"ד מ"ש כל מקום שאין

היד שולטת בו ויש מקום שהוא צריך בדיקה להוציא סטרא אחרא מאותו הבית ובאו שני עכברים הם שני קליפות כי כבר נתבאר מן התיקונים כי הם עבר כתרין דמסאבותא אז יהיה השני עכברים בסוד זכר ונקבה שבקליפה כנ"ל כי לכן הצריכו חכמינו חז"ל בדיקה בלילה וביום כנ"ל ולכן נכנסו שני עכברים זה שנטל חמץ היא הנוקבא שבקליפה הנאחזת בענין העון שהוא חמור וזה נטל מצה הוא הדכורא שבקליפה כי מפני שהוא נאחז יותר בסטרא דדכיו כדאיתא בזוהר פרשת פנחס לכן הוא הנוטל מצה הוא המצוה כאמור כדאיתא פרשת ויקהל כי בתוך התפילין צריך שיהיה שער של עגל כדי לתת לו אחיזה ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל חמץ שמא נכנס לבית הבדוק בעבור העון וכן נמי שני בתים בדוקים בכלל ובפרט של רבים ושל יחיד אחד של חמץ מצד העון ובא עכבר אחד שבקליפה ונטל אותו עון ולכן נכנס ואין ידוע לאיזה בית נכנס או שידע שנכנס לאחד מהם כאשר הרגיש בעצמו ענין העון ונכנס אחריו ובדק ולא מצא כלום מקיים מה שאחז"ל יפשפש אדם במעשיו ופשפש ולא מצא כלום או שבדק קצת מהבית ומצא ככר שר"ל פשפש ומצא איזה עון אינו צריך לחזור ולבדוק כנראה כי לא נמצא אתו יותר או ששכח אין מטריחין אותו פעם אחרת:

הניח תשעה ככרות הנה כאשר האדם הזה היה עושה חבילות של מצות כנגד חבילות של עבירות והניח תשעה ככרות של חמץ היינו חבילות תשעה עונות כך היה מחשב בדעתו שהיה בידו אלו בלבד אמנם אחר העיון והפשפוש מצא עשרה עונות צריך לבדוק אחר כל התשעה מאחר כי זה האדם לא פשפש כראוי לו מעיקרא לא דק ולכן אע"ג שמצא תשעה בלי ספק כי נמצא אתו עונות אחרים שלא בדק אותם מעיקרא וכן אם הניח תשע ומצא עשר כלומר כך עשה הנחה בדעתו וסברתו שנמצא אתו תשעה עונות ואח"כ אחרי החיפוש מצאם עשר מפני שפשפש במעשיו צריך לבדוק אחר העשרה כלם בדיקה אחרת מפני שאנו אומרים מה שהניח נטל ואלו אחרים הם כלומר בלי ספק כי מה שהניח בדעתו שהיה בידו מן העונות כבר נטל אותם על ידי חבילות של מצות שעשה אמנם אלו העבירות הם אחרות שעשה אותם מחדש או עונות שהיו בידו מתחילה ולא נתן אל לבו באחד מהם. ויש אומרים דהני מילי כאשר הם קשורים יחד כלומר כאשר זה החטיא את הזולת והיה עמהם יחד וכו' מפני אותה התקנה אשר יעשה האדם על ידי חבילות של מצות הוא מועיל לדחות הקליפה מצד העונות שלו שעשה ובכן לא יוכל להכנס החמץ הוא הקליפה בבית שלו אמנם אם החטיא את הזולת אין בם מועיל המצות שלו לדחות הקליפה מן הבתים העליונים ואף אם הבית זה הוא של עצמו הנה נכנס שם אותו המשחית אשר נעשה על ידי עון הזולת שנעשה יחד עמו ומכל

שכן אם הבית זה הוא אשר קנה מאותו חלק של חבירו כנ"ל מ"ש חכמים ז"ל זכה אדם נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן הנה לא יוכל לזכות בבית זה מפני כי האדם חטא על ידו איך יזכה בבית זה אבל אם אינם קשורים יחד רק כי חטא זה הוא חטא לעצמו ולא נתחבר עם הזולת באותו עון אין צריך לבדוק רק אחר עון האחד שידוע שהוא שלו וידחה אותו לחוץ:

הניח חמץ בזוית זו ומצא בזוית אחרת הענין הוא כי כאשר אדם זה היה מפשפש במעשיו הרעי' ועשה כנגדן חבילות של מצות או הניח בדעתו מסקנא לעשות מצוה כנגד עבירה שעשה במקום פלוני אמנם אחר כך מצא בזוית אחרת כאשר נתן אל לבו נזכר כי עשה עבירה במקום אחרו' בזוית כד"א ואצל כל פנה תארוב וכו' צריך לחזור ולבדוק מפני כי כך אומרים חז"ל היכי דמי בעל תשובה גמורה באותו מקום באותה שעה:

עוד אשכילך ואורך בדרך זו תלך בדינים הללו בדרך ישרה על דרך האמור למעלה בענין הטיקלא דעשיקת נשמתין מפני העון של התחתונים אמנם עוד יש סוג נשמות אחרות שהם עשוקים מצד עון אחר שהוא עתיד לחטא ע"ד משחז"ל הן בעבדיו לא יאמין וכן חנוך נסתלק קודם שיחטא ואיתא בזוהר פ' משפטים בפ' אם רעה בעיני אדוניה שלכן אתמסרת בידה דההיא אמה ועשיקת לה קודם שתחמיץ ובכן ימצא חילוק בזה כי הנשמה שהיא נעשקת מצד מעשה התחתונים מצד העון נק' מצה מפני כי טהורה היא מצד עצמה אמנם הנשמה הנעשקת מעצמה קודם שתחטא תקרא חמץ על צד העון הנדבק בה או איפכא כי הנשמה העשוקה מפני מעשה התחתונים נק' חמץ מפני כי נגע בה הפגם של מעשה התחתונים ועשה בה רושם שלכן נעשקה מן הטיקל' דעשיק' נשמתין אמנם הנשמה הנעשקה קודם שתחטא ראוי לקראתה מצה מפני כי עדיין לא היה עון אשר חטא ולכן יאמר כי כאשר ימצא תשעה צבורין של מצה הם הנשמו' של קדושה שאין בהם עון ונעשקו וצבור א' של חמץ הם הנשמו' שהם עתידים לחטא ובא עכבר הוא הקליפה ונטל ולא ידענו אם נטל חמץ אם נטל מצה כי מי עלה שמים וירד להגיד לנו מה היה לו ונכנס לבית בדוק והענין כי הנה נתבאר כי בכל עולם נמצא סטרא אחרא מן היכלות הטומאה אשר שם אך בלי ספק אין כל הקליפה של כל העולמות בהשואה אחת לא ראי זה כראי זה ולכן כאשר ידענו בדעתנו לאיזה בית נכנס אף על גב שהיה בדוק צריך לחזור ולבדוק והענין כי הנה נתבאר בזוהר פרשת משפטים כי אותם נשמות כאשר הם מכניסים אותם בבית של הקליפה הוא בסוד מש"ה עת אשר שלט האדם באדם וכמ"ש בעלי התוספות כי מלת האדם משמש לעעו"ג אך אדם אלו ישראל שנא' אדם אתם ולכן אמר הכתוב עת אשר שלט האדם דסט"א הנק' אדם בליעל

באדם של הקדושה הוא לרע לו מפני כי אח"כ הם יוצאים אותם הנשמות מתוך הקליפה ומוצאים עמהם מתוך הקליפה איזה נשמות מחסידי של א"ה ולכן הדין הוא דאע"ג כי הבית שהלכו אלו הנשמו' לשם לתוך ס"א והבית הזה כבר היה בדוק מפני כי כבר נבדק ע"י נשמו' אחרות אשר בצאתם משם הם בדקו והוציאו אותם נשמו' של חסידי א"ה עדיין צריך לחזור ולבדוק כדי להוצי' משם פעם אחרת איזו נשמה משם כך אמרו חז"ל בפ' ואבדיל אתכם מן העמים אלו נאמר ואבדיל העמים מכם לא היתה תקומה אבל אמר ואבדיל אתכם מן העמים כזה שהוא בורר וחוזר ובורר ולכן נמי צריך לחזור ולבדוק בעולם הגשמי זה אע"ג שהוא בדוק הבית הזה לפי שכל הקבוע כמחצה על מחצה כי מאחר שהוחזק הקליפה לעשוק הנשמו' משם ולהוליך אותם לבית שלו גם הוחזק בית של הקליפה שנמצא שם איזה נשמות מן הכותים שיש בהם ברירה ולכן צריך לחזור ולבדוק כדי להוציא משם איזה חסיד היותר מבורר מהם להוליך אותו אל הקדושה:

ואם פירש הככר אותה הנשמה ממקום קביעותה הוא הבית אשר היה שם בתחילה בתוך הקליפה ונטלו העכבר סטרא אחרא לאחר שיצא משם אין צריך לחזור ולבדוק דכל דפריש מרובא פריש ושמא לא נותר עוד בתוך הקליפה שום נשמה להוליך אותה או אין עוד בו כח להוציא שום דבר:

שני ציבורין אחד של חמץ היינו אותה הנשמה שעשקה הטיקלא מפני מעשה התחתונים ואחד של מצה הוא הנשמה הקדושה שנעשקה מפני שהיא עתידה לחטא כנז' ושני בתים שהם בסטרא אחרא האחד בדוק מפני כי כבר הוציאו הנשמה היותר קרובה להטהר ובית אחד אינו בדוק כי לא יצא משם שום נשמה להתקן ובאו שני עכברים של ס"א זה נטל חמץ וזה נטל מצה כי האחד מן הקליפות עשק נשמה אחת של הטיקלא הנז' מפני עון התחתונים ועכבר אחר נטל אותה נשמה של אותו שעתיד לחטא שהוא ילד כנז' במשפטים ואין ידוע לאיזה בית נכנס זה שנטל החמץ שהיא הנשמה שהיא עתידה לחטא וכן שני בתים שהם של סטרא אחרא שהם בדוקים שכבר נבדקו להוציא משם איזה נשמות מן המתוקנות קצת כנז' וצבור אחד של חמץ מאות' הנשמו' שהם עתידים לחטא ובא עכבר של הקליפה ונטל אותה נשמה ואינו ידוע לאיזה בית נכנס או שידע לאיזה בית נכנס לאחד מהם ונכנס אחריו ובדק האדם ולא מצא כלום מן העון בידו זה יורה מפני כי אותו הככר היינו אותה הנשמה הלכה לה ולא תראה עוד בבית של הקליפה וז"ש בזוהר פ' משפטים דף צ"ו: וז"ל אם רעה בעיני אדוניה וכו' מאי והפדה פריק לה קב"ה השתא דסלקא ריחא עד לא תחמיץ וסליק לה לרומי מרומים במתיבתא דיליה וכו' ואי תימא דהאי סטרא אחרא אעילת לה בההוא ינוקא לאו הכי אלא נטלת

לה וחדאת בהדה ופרחת מן ידהא ועאלת בההוא אתר' וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי זאת הנשמה הנעשקת מסטרא אחרא פרח' מן ידהא ולכן נכנס האדם אחר העכבר של סטרא אחרא ולא מצא כלום מפני כי זהו אות שהלכה הנשמה זו מיד הקליפה ולכן אין צריך לחזור ולבדוק כי במה יבדוק הבית של סטרא אחרא מאחר כי הנשמה הקדושה שעל ידה נעשי' הבדיקה להוציא ולברר מסטרא אחרא חסיד מא"ה כבר הלכה לה או בדק קצת מן הבית של סטרא אחרא ומצא שם ככר אין צריך לבדוק מפני כי זה מורה שהנשמה למעלה היא תעשה בדיקה כאשר תצא משם כאמור לעיל:

הניח תשעה ככרות של חמץ ומצא עשרה וכו' הלא לך לדעת כי בדרך זה אשר אני הולך עליה שמדבר בענין הנשמות הנה הבודק בזה יהיה כח אלהי מאת הקב"ה הוא הגורם הראשון להציל הנשמה הנעשקת מן הקליפה או מסטרא אחרא או מן הטיקלא והוא הנותן כח באותה הנשמה לבדוק באותו הבית של סטרא אחרא ולברר ולהוציא משם ניצוצות של קדושה והם מאותם מלכין קדמאין דמיתו ומה גם מנשמות של חסידי האומות כדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף צ"ה צ"ו וזה לשונו ובת כהן כי תהיה לאיש זר דא נשמתא קדישא וכו' אם רעה בעיני אדוניה וכו' והפדה מאי והפדה פריק לה קדוש ברוך הוא ומאחר שלמדנו כי הקדוש ברוך הוא הוא הפודה אותה היינו מש"ה פודה נפש עבדיו מסטרא אחרא ולא יאשמו כל החוסים בו ר"ל לא יעשה בהם פגם העון של התחתונים להיות נעשקים מן הטיקלא לפי שהם חוסים בו ולכן מפני כי ענין של הבדיקה זו היא נעשית על ידו מזה תלמד לכל הדברים האמורים למעלה גם למה שיבא לקמן כי אין הרצון אלא לקצר בכל האפשר ולכן יאמר הניח תשעה ככרות של חמץ ומצא עשרה איך יתכן להיות הדבר הזה אמנם יתב' הענין בסוד מש"ה ויש נספה בלא משפט כדאיתא בזוהר כי ענין זה נאמר על החוטא ולא מלאו הימים שלו למספר כ' שנה כי אז עדיין אין לו חטא משפט מות מפני כי אין מענישין בב"ד של מעלה עד עשרים שנה אמנם זה החוטא עליו נאמר עונותיו ילכדונו את הרשע ונספה בלא משפט בעידן רתחא ח"ו מפני כי עת רעה היא ואיתא בזוהר פ' משפטים מן המאמר הקודם ז"ל לעם נכרי לא ימשול למכרה ודאי בבגדו בה דעשיק לה בעשיקו דגלגולא דטיקלא וכו' ואי תימא דהאי סטרא אעיל לה בהאי ינוקא לאו הכי אלא נטלת לה ופרחת מן ידהא ועאלת בההוא אתר וכו' עד דלבתר נטיל קב"ה נשמתא והיא לגופא לבתר ולאו איהו ברשותא דקב"ה עכ"ל והנה מבואר מזה המאמר כי סוג נשמה זו היא נעשקת מסטרא אחרא מבלתי רשות הקב"ה ולכן ימצא כי שני מיני סוגי נשמות הם יש קצת מהם שעושקת סטרא אחרא אותם ברשות הקב"ה כפי המתחייב בדין ויש נשמות שעושקת אותם ס"א

שלא ברשות שנאמר ויש נספה בלא משפט ולכן יאמר אם הניח הקב"ה תשעה ככרות הם נשמות של חמץ אשר נמצא בהם עון מצד עצמן או מפני מעשה התחתונים ומצא עשרה כי אותה נשמה אחרת היא שנטלה בלא משפט צריך לבדוק אחר כל התשעה כאשר מוציא אותם משם כדי להוציא עמהם הניצוצות של הקדושה כאמור וכן אם הניח עשר ומצא תשע כי האחת הלכה משם צריך לבדוק אחר כל העשרה ואע"ג כי אין יוצאים הנשמות כלם כאחד צריך לבדוק אחר כל העשרה אע"ג כי נעשה בדיקה אחר כל אחד מהם כאמור כי בכל פעם שיוצא משם נשמה אחת נעשה בירור אחריו אמנם צריך לבדוק אחר העשרה מפני שאנו אומרים מה שהניח נטל ואלו אחרים הם כלומר אנו בני אדם הגשמיים מפני מה צריכים לעשות בדיקה אחר כל העשרה יחדיו לפי כי אין אנו יודעים מעשה ה' ולכן אנו אומרים מה שהניח הקב"ה נטל ואלו אחרים הם כי מאחר כי יש נשמות שלוקח סטרא אחרא שלא ברשות ולא הניח אותם הקב"ה שם א"כ יש להסתפק אם אלו הם אחרים ולכן צריך לבדוק בגשמי וי"א דה"מ בקשורים יחד אותם עשרה כלומר כאשר הם יוצאים יחד מן הקליפה אז צריך בדיקה למטה אבל אם אינם קשורים שהדוגמא שלהם הוא שיוצא אחד אחד מן הקליפה אז אין צריך לבדוק זולת אחר האחד כי כן הוא למעלה כשיוצא הנשמה מוציאה משם אותם הניצוצות כאמור:

הניח חמץ בזוית זו וכו' הדוגמא לזה הוא אם הניח הקב"ה הנשמה באותו בית דסטרא אחרא הוא חמץ מצד העון הניח אותו בזוית אחת של אותו הבית כי הנה נתבאר כי יש בעולמות כמה היכלות לסטרא אחרא וגם בכל היכל והיכל כמה מקומות משונים זה מזה כדאיתא פ' פקודי וגם בברייתא דריב"ל ולכן אם הניח חמץ היא אותה הנשמה בזוית של הבית של סטרא אחרא ומצא בזוית אחרת נשמה של חמץ מצד העון צריך לחזור ולבדוק ממה נפשך אם היא אותה נשמה הראשונה עצמה שיצאה מזוית זו והלכה לזוית אחרת לסיבות רבות צריך לבדוק ג"כ באותו זוית כדי להוציא ניצוצות אחרים משם מן הקליפה ומכ"ש אם היא נשמה אחרת היינו ככר אחר הנמצא שם צריך לבער ולהוציא ניצוצות משם כדבר האמור:

סימן תמ

[א] הנה נתבאר למעלה כי סטרא אחרא הוא דוגמא אל סטרא דקדושה שנאמר גם את זה לעומת זה עשה האלהים ולכן כמו שבסטר דקדושה משם הם נמצאים כל הנפשות של איש ישראל כך הוא בסטרא אחרא כי כל הנפשות של רשעים נמשכים מהם ולכן כמו שבעדת ישראל יש נמצא בהם צדיק ורשע כך הוא בסטרא אחרא כי יש נמצא בהם

חסידי א"ה והרשעים כים נגרש ולכן בא הדין עו"ג שהפקיד חמצו אצל ישראל וכו' כי זה יצא באחד משלשה דרכים ראשונה ע"ד הנ"ל כי ס"א היא נמצאת בעולמות כל אחד כפי בחינתו ומה גם בבתים של הפרטים שהם מיוחדים לכל אחד ואחד ולפי כי הקליפה אין עיקר דירתה בבתי הקדושים ולכן ימצא כי כאשר נכנסה סטרא אחרא באותם הבתים יקרא שהוא ענין פקדון מפני שהוא בדרך עראי ואינו בדרך קבע והיינו משחז"ל לית שמיה פקדון אלא פו"ק דו"ן לפי שצריך לצאת משם ולידון ולכן גם בשפלים הגשמיים יהיה כן כי עו"ג שהפקיד חמצו אצל ישראל ר"ל בבית מושבו בעולם העליון אם הוא חייב באחריותו האיש ישראל מגניבה הענין יובן עם מ"ש בזוהר פ' משפטים דף קי"ג. וז"ל ואראה את כל העשוקים מאי עשוקים אלין דהוא אמר אינון ינוקין דמתין בתוקפא דאמהון דקא עשוקים מכמה סטרין עשוקים באתר עילאה ועשוקים אינון לתתא וכו' לית עשוק כאינון עשוקים דהוה איהו עשוק בקדמיתא או מתלתא לאחרא כמה דכתיב פוקד עון אבות על בנים וכו' שלמה מלכא צווח ואמר אדם עשוק בדם נפש וכו' כיון דהוא עשוק בדם נפש הוא או בנו או בן בנו יהון עשוקים בטיקלא דכתיב עד בור ינוס אל יתמכו בו עד ההוא בור רק ינוס מאתר קדישא ואל יתמכו בו וכו' הנה מבואר מן המאמר כי יש עון שמחייב לאדם שיגזלו בניו ובני בניו ממנו ולכן יאמר אם חייב באחריותו וכו' אינו חוזר על אחריות החמץ אלא על האחריות של עצמו של המופקד אצלו החמץ אם הוא באחריותו כגון זה שיש עליו אחריות מאותו עון שהוא עשוק בדם נפש ולכן חייב בגניבה ואבידה שגוזלים ממנו נשמות של בניו ואם נאמר כפי פשוטו שהוא חייב באחריות של החמץ ר"ל כי מאחר שנאמר ואהבת את ה' בכל לבבך בשני יצריך הנה הוא מתחייב לתקן אותו החמץ שהופקד אתו מן היצר הרע ולכן אם לא יעבוד ה' באופן זה נמצא מתחייב מגניבה ואבידה כאמור ומאחר שאינו יכו למתק ולתקן אותו על דרך האמור לכן חמץ זה שהוא הקליפה בין שהוא בביתו ר"ל בית הפרטי בקרב לבו או הבית המיוחד לו למעלה בין שהוא בכל מקום של העולמות שהוא ברשותו חייב לבערו משם וזה הוא להנאתו ולטובתו מפני כי אם ישאר שם סטרא אחרא הוא עובר על ולא יראה לך שאר בכל גבולך ועובר על ובל ימצא שנאמר שאר לא ימצא בבתיכם ובעבור כך יעשוק התולדות שלו ס"א שם כאמור ולכן חייב לבער ויש אומרים שאפילו אינו עליו אלא שומר חנם שהוא חייב בפשיעה ר"ל כי אין עליו עון מוקדם אלא אם כן פשע ועשה עון מחדש או שפשע ולא עבד ה' בכל לבו כנז' חייב לבערו כדי שלא יתאחז ויונק משם ואפילו אם אינו חייב באחריותו כדין כלומר כי אין בו צד עון פרטי אלא שיודע כי עעו"ג אלם דהיינו קליפה תקיפא כדאיתא בזוהר כי הקליפו' הם דוגמא אל קליפת האגוז יש

מהם יותר קשי' זה מזה ולכן אם יכפהו הקליפה לשלם על איזה צד של חטא בשוגג או על התרשלות מלעשות מצות עשה דקנסי עליה בעידן רתחא כההיא דרב קטינא ע"ה לכן הוא חייב לבערו ויש חולקים מפני כי ידענו מענין זה של רב קטינא שלא היה לו ציצית ושם נאמר דאין קונסין אעשה אלא בעידן רתחא והא ליתי הכא ומאחר שאין לו יכולת להתאחז מן הקדושה אינו חייב לבער כי מעצמו יהיה נדחה:

[ב] ואם אינו חייב באחריותו מפני כי אין בו אותו עון של דם נפש הנזכר אינו חייב לבערו אפי' כבוש תחת ידו כגון שהוא גר תושב ושרוי עמו בחצר דהיינו מחסידי האומות כאמור וצריך לעשות מחיצה בפניו של אותו חמץ הנזכר ר"ל מחיצה של קדושה גבוה עשרה טפחים כי אין קדושה פחותה מעשרה והיינו כדי שלא ישכח ותחזור ותשלוט בו השכחה הוא סטרא ויאכילנו סטרא אחרא אח"כ לאדם זה או יהיה כי כאשר ישלוט באדם ס"א יאכלנו וישלוט עליו כי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות קודם על האדם ויחטא ויאכל החמץ הוא העון כאמור:

[ג] כותי שנכנס לבית ישראל וכו' הנה נתבאר כי זה מורה על ס"א שמכניס אותו חמץ שלה הוא היצר במושבות הקדושה של איש הישראלי היינו בתי הלב להחטיא אותו ואח"כ עולה ונכנס בעולמות גם בבית הפרטי של האדם כנ"ל מאחר שהחמץ בידו וברשותו דבק עמו והוא בזמן שכבר נכנעה הקליפה אינו זקוק להוציאו אעפ"י כי ישראל רואה ענין הקליפה חמץ זה של כותי אין בכך כלום מאחר שהחמץ הוא ביד כותי ברשותו כי הנה אם לענין יצה"ר לא סני בלאו הכי ואם לצד עילאה ימלל הנה בכל עולם נמצא ס"א ולא סגי בלאו הכי אבל מ"מ אסור להעלותו על השולחן עמו איש הישראלי שהוא בתוך הקדושה לא יעשה מעשה שיוכל לעלות למעלה אחר שכבר נכנע וירד למטה אסור להעלותו ואפילו בהפסק מפה היינו המחיצה שבין שני בתי הלב לא יכניסנו לשם ע"י הרהור רע וכיוצא וכן נמי לא יהיה סיבה להעלות אותו על השולחן הטהור אעפ"י שיש הפסק מפה מצד הקדושה ולכן אין מתערב עמה מאחר שהיה מחיצה של עראי אינו מועיל גם שיועיל אסור לעשות כך שלא לתת לקליפה אחיזה כלל:

[ד] ישראל שהפקיד חמצו וכו' הנה נתבאר למעלה משחז"ל כי כל אחד מישראל יש לו שני חלקים אחד בג"ע ואחד בגיהנם ובלי ספק כי העונות הם חלק החמץ שלו והוא מפקיד אותו אצל ישראל חבירו עד עת בא דברו למות ואז כל אחד הוא יורש מקומו ובערך זה יהיה ג"כ ישראל שהפקיד חמצו של העונות אצל הנכרי ע"ד הנז' לעיל כי האיש הישראלי כאשר הוא יעשה תשובה גמורה אז נאמר ונשא השעיר עליו את כל עונותם אמנם אם הוא מאותם העושים חבילות של מצות כנגד חבילות של עבירות אז

אין נמצא בו כח לדחות העונות שעשה ולתת אותם על ס"א לגמרי אבל הם נקראים בדרך פקדון ויש ג"כ אשר חז"ל הגידו כל הנושא אשה עונותיו מתפקפקים עד שיעשה תשובה וכל זמן שעדיין לא עשה תשובה הם בדרך פקדון אצל הקליפה ולכן זה וזה אעפ"י שקבל עליו הנפקד אחריות של החמץ של העונות הנז' עכ"ז עובר עליו המפקיד מפני כי חייב אדם לבדוק עונותיו ולהוציא אותם לחוץ מן הקדושה עד שילכו אל הקליפה כאמור:

עוד יהיה כונת מ"ש כותי שהפקיד חמצו אצל ישראל כאשר נודע כי יצה"ר הוא נתון באדם משעה שנולד כמשחז"ל שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו משעה שננער מבטן אמו והיינו החמץ שמפקיד הקליפה אצל האיש הישראלי אם הוא חייב באחריותו מגנבה ואבדה הענין הוא כי הנה היצר שהוא נתון באדם תכלית הכונה בזה הוא כדי שהאדם יתקן אותו ע"י מעשיו ויחזור אותו אל הקדושה שלכן נאמר ואהבת את ה' בכל לבבך ואחז"ל בשני יצרך ביצה"ט וביצה"ר ולכן ימצא כי פעמים היצר הוא קבוע באדם על מעשים רעים אשר יעשה אותם האדם וכאשר מחזיר אותו למוטב לעבוד את ה' כמאן דליתיה דמי שנאמר בו רוח הולך ולא ישוב וכן נמי יהיה חמץ זה ענין של עון מחדש אשר יעשה האדם כי כך אחז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח של שטות וזה הוא מלבד היצר הקבוע באדם שלכן אחז"ל עבירה גוררת עבירה וכן נמי בדרך זה מתבאר אם כותי הפקיד חמצו הוא סטרא כנז' הפקיד חמצו הוא אותו היצר שהכניס באדם רוח של שטות מן אותו הנקרא זקן וכסיל ולפי כי האיש הישראלי הוא מסטרא דקדושה לכן נקרא שהוא בדרך פקדון אצלו כי אין העון אצלו הקליפה בעצם אדם שהנה אנחנו מעידים בכל יום ואומרים נשמה שנתת בי טהורה היא ולכן אם הוא חייב בגנבה ואבדה כלומר כי הנה האדם זה נשתרש בענין של זה העון פעמים שלש עם גבר ולכן בין אם הוא בבית הוא לב האדם כדאיתא בזוהר בפ' הוקר רגלך מבית רעך והוא בענין של קבע שם או שהוא בכל מקום ברשותו היינו באחד מן האיברים שלו ע"ד מ"ש חז"ל בפסוק ויסב חזקיהו פניו אל הקיר אמר לפניו רבש"ע חזרתי על כל האיברים שלי ולא מצאתי אבר שהכעסתי לפניך בו ולכן בכל אלה הצדדין חייב לבער כדי שלא יהיה ענין עיכוב אל השראת הקדושה ליל הפסח בכלל ובפרט ויש אומרים שאפילו אינו עליו אלא שומר חנם כלומר כי מעולם לא עשה אותם העונות אלא בשוגג בדרך מקרה אף על גב שחטא כמה פעמים נפרדים על הנפש השוגגת מאחר שהוא חייב בפשיעה שהנה הוא מותרה ועומד להיות בורח מן העבירה ואחז"ל אל ידאג אדם על חטא קל שבא על לידו אלא מפני שנפתח לו פתח לחטא במזיד ולכן חייב לבער מכל מקום ואפילו אינו חייב באחריותו לפי כי כל מה שחטא לא היה אצלו אלא בדרך מקרה ולכן אינו חייב

בדין מפני כי כך אחז"ל הקב"ה מוחל לאדם שלשה פעמים שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר וכו' פסק הרמב"ם ז"ל ואם יודע שהכותי אלם כלומר אם אדם זה האיש הישראלי הוא בן דעת ומבין כי הקליפה הוא מכריח את האדם לחטא בעל כרחו כדאיתא בזוהר פ' תרומה כי הקליפה היא שורה על האדם ומתדבקת עמו שלא ברצונו ומכריח אותו לחטא ולכן כופה אותו לשלם אם יאבד ר"ל אע"ג כי לא ימצא העון שעשה מפני כי נאבד מדעתו בדרך שכחה חייב לשלם מן המצות שעשה כמו שאחז"ל עבירה מכבה מצוה ולכן חייב לבער מפני שנפרע ממנו ויש חולקים מאחר שחטא בשוגג והוא לא ידע בו כלל אין חייב לבער. ואם אינו חייב באחריותו ר"ל כי לא היה בו העון נמצא בדרך קבע ולא נשתרש בו אינו חייב לבערו מאחר שאינו זוכר אותו שהרי אינו עובר עליו על לא יראה ולא ימצא ואפילו הוא כבוש תחת ידו כגון שהוא גר תושב ושרוי עמו בחצר הוא הדבר שביארתי שלא היה באדם זה העון בדרך קבע מכל מקום צריך לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים היינו הרחקה יתירה כאשר מפורש בענין הפורש מן החטא כדי שלא ישכח ויאכלנו ע"ד הלחם אשר הוא אוכל ולא ישוב עוד לאותו חטא פעם אחרת כנז':

עו"ג שנכנס לבית ישראל וחמצו בידו וכו' הנה נתבאר כי בית של ישראל הרמז הוא אל הלב לפי שהוא בערך המקדש לענין השראת שכינה כשחז"ל ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם של כל אחד מישראל בקרב איש ולב עמוק שלכן נאמר אני ה' חוקר לב ולכן עו"ג שהוא הקליפה שנכנס לבית ישראל הוא הלב וחמצו בידו כלומר כי עדיין לא עשה בו מעשה לומר שהפקיד אצלו חמץ כנז' לעיל אלא עדיין החמץ שלו היה בידו הוא היצר דהיינו כי נכנס לשם על ידי איזה ענין להכניס בלבו מחשבת פגול כדי שיהיה נעתק מן המחשבה רעה אל ענין המעשה אינו זקוק להוציאו כי הנה לענין היצר עצמו שהוא נתון באדם מזמן הלידה אינו יכול לבער אותו לגמרי כנ"ל שלכן מן התורה החמץ בביטול בעלמא סגי ולכן אין זקוק להוציאו משם וכן נמי בענין ההווה לא עשה עון בזה להיות זקוק להוציאו שהרי אחז"ל למחשבה רעה אין מצטרפין למפרע ולכן אף ע"פ שהאיש הישראלי הוא רואה החמץ של כותי והוא נודע כי כל כונת היצר הוא להחטיא את האדם עתה עדיין לא חטא כלום אבל אסור להעלות אותו על השולחן הוא הלב עצמו מ"מ צריך להיות נזהר ממנו שלא יעשה בו רושם הרהור רע כמש"ה והעלה על רוחכם כשחז"ל אין העלה באה אלא על הרהור הלב ואחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה ולכן אפילו על ידי הפסק מפה אסור והענין כי הנה בלב יש שני חללים כמשחז"ל יצה"ט בימין ויצה"ר בשמאל שנאמר לב חכם לימינו

ולב כסיל לשמאלו ויש ביניהם כותל אחד מפסיק בין זה לזה ולכן יאמר כי אפילו על ידי הפסק מפה שנמצא בין זה לזה אינו מועיל מאחר שמכניס בלבו מחשבת פיגול מה מועיל אותו הפסק לעכב אותו שלא יחטא ולכן אסור להעלות אותו חמץ שם כלל לא יעלה הרהור רע על לבו מ"מ: ישראל שהפקיד חמצו אצל ישראל חבירו הוא הדבר אשר חכמים ז"ל הגידו המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה כדי שלא יהיה הוא בגן עדן והלומדים ממנו בגיהנם לכן זה האיש הישראלי שהפקיד חמצו הוא העון שעשה אצל ישראל חבירו שהחטיא אותו ונקרא פקדון מפני כי יש בידו לעשות תשובה וגם יעשה תשובה לחבירו שהחטיא אותו מפני כי אין המחטיא את הרבים בערך אחד עם המחטיא את היחיד מפני כי הרבים אין בידו יכולת להחזיר אותם בתשובה מפני כי אין מספיקין בידו אבל ליחיד איפשר להחזירו ולכן אם הפקיד אצלו חמץ של עון או הפקיד אצל כותי כגון שעשה ישראל זה תשובה ולכן נשא השעיר עליו העון שלו אע"פי שקבל עליו הנפקד אחריות אם לענין הישראלי ר"ל שקבל עניו העון ונשתרש בו והמחטיא עשה תשובה ואם כותי קבל עליו אחריות שהרי נשא עליו העון שהרי המשחית שנברא מן העון נטמע במצולות ים של סטרא אחרא בנוקבא דתהומא רבא מ"מ עובר עליו המפקיד הוא אותו שעשה תשובה אע"ג שאין החמץ ברשותו מאחר שהחטיא הזולת עשה אותו הכתוב כאלו הוא ברשותו לעבור עליו בבל יראה ובל ימצא כדבר האמור:

סימן תמא

[א] הנה נתבאר למענה כי נכרי זה הוא סטרא אחרא ככינוי יצה"ר שהלוה את ישראל על חמצו הוא העון כאמור ומשכנו בידו הוא מ"ש בתיקונים דף קמ"א וז"ל ובזמנא דחובין אינון רברבין דמלוה בר נש על משכונא חובין אבד משכונא דאיהי נשמתא ולא חזרת לגביה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי דין המלוה על המשכון הוא שהאדם ממשכן הנשמה שלו בעבור העון וזה המשכון שהוא הנשמה ממשכן אותה ביד הקליפה כמש"ה ותמוגנו ביד עוננו ונאמר תמותת רשע רעה ולכן כאשר כותי זה הקליפה הלוה את ישראל ביד עונו על חמצו ומשכנו בידו הנפש שלו כי מפני העון נעשית חלק מסטרא אחרא חתיכה דאיסורא ע"ד משחז"ל נפשותיהן של רשעים הם הם המזיקין ואמר ליה האיש הישראלי לעו"ג מעכשיו יהא שלך נפש זו אם לא אפרע לך לזמן פלוני והנה הפרעון זה יהיה באחד משני פנים או יהיה נפרע מפני כי יעשה תשובה ואז זדונות נעשו כזכיות ולכן העון שהיה בידו נהפך לזכות ונהנה ממנו כי על ידי כן ימצא כי המעשה

הרע עצמו הוא נשאר אצלו והוא סוד ונשא השעיר עליו סטרא אחרא את כל עונותם היינו עונות איש תם כנ"ל או יהיה כי יפרע לו על ידי איזו מצוה שיעשה האדם ולוקח אותה סטרא אחרא וכדאיתא בתיקונים דף קמ"א: וז"ל ואי אית ליה חובין ואית ליה זכוון אתפרעו חובין בזכוון ואתמר יצא שכרו בהפסדו עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי פעמים המצות אשר יעשה אותם האדם לוקח אותם סטרא אחרא פירעון בעבור העבירות שיש בידו והיינו מה שאמרו חכמים ז"ל תלה הכתוב המצוה בנר להיות כי עבירה מכבה מצוה דוגמא של הרוח שהוא מכבה את הנר הגשמי כך רוח עוים של העון אשר חכמים ז"ל אמרו אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בקרבו רוח של שטות וזה הרוח מכבה המצוה כד"א ויצא הרוח וכו' ויאמר אני אפתנו כדאיתא בזוהר שהיה רוח דסטרא אחרא ולכן אם האיש הישראלי אמר לעכו"ם הזה מעכשיו יהיה שלך זה החמץ אם לא אפרע לך לזמן פלוני באחד מן הדרכים הנז' וקבע לו זמן עם ענין התשובה יש זמנים רבים בענין ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש ותשובה עם כל אחד ואחד מהם ואם לענין פרעון מן המצות יש להם זמנים רבים כגון ציצית ותפילין וסוכה וכיוצא ולכן אם הזמן הגיע ולא פרע מותר שהנה קים לן כי מחשבה טובה מצטרפת למעשה ומאחר שחשב לעשות תשובה או מצוה ונאנס ולא עשאה נחשב לו כאלו עשאה ולכן מותר חמץ זה אפילו לא הגיע הזמן שקבע עד אחר הפסח ובזמן הזה היה צריך לבער מפני כי כאשר יגיע הפסח אז מתבטל סטרא אחרא או אפילו אחר הפסח כשיגיע הזמן ולא פרעו נקנה לו אותו חמץ למפרע מאחר שכבר קבע זמן לעשות תשובה נקנה לו למפרע מאותה השעה הראשונה והוי ליה חמצו של כותי כמש"ה ונשא השעיר עליו את כל עונותם כנ"ל: [ב] ישראל שהלוה לנכרי על חמצו וכו' הנה אשר נתבאר למעלה כי הנשמות של ישראל הנעשקות מסטרא אחרא כאשר הם יוצאים משם הם מוציאים עמהם איזה בירור מסטרא אחרא כדאיתא בזוהר פרש' משפטים בפ' עת אשר שלט האדם דקליפה באדם ישראלי לרע לו ולכן יאמר כי ישראל שהלוה על ידי עסק התורה והמצוה הלוה לנכרי סטרא אחרא על חמצו הוא אותו חלק הטוב הנמצא שם כי להיותו שהוא חלק מסטרא אחרא אף על גב שהוא היותר טוב שבהם מ"מ הוא חמץ עד שיחזור אל סטרא דקדושה והנה כבר נתבאר למעלה מ"ש בזוהר פ' משפטים כי כאשר נעשה פתגם הרעה למעלה הוא מפני כי למטה נעשה איזו עבירה שנמצא בישראל ח"ו ולכן אז באותה שעה אותם הנשמות שהם באותה טיקלא מטה או סטרא דרע ומכריע לצד שמאל ונעשקים אותם הנשמות באותה הטיקלא כנ"ל ולכן כמו כן כאשר יהיה בהפך מזה כי ימצא מעשה הטוב בתחתונים ועסק התורה היא יוצאה משם הנשמה מתוך

סטרא אחרא כדאיתא שם בפ' אם רעה הנשמה בעיני אדוניה זה הקב"ה אשר לא יעדה בתחילה ואחר כך והפדה על ידי תורה או מצוה או תשובה אז כאשר יוצאה זו הנשמה מן הקליפה מוציאה גם כן איזה ניצוצות של קדושה משם או נשמה מחסידי האומות והיינו מ"ש כי הלוה הישראלי על חמצו של עו"ג אם משכנו בידו על דרך הנז' שאמר לו מעכשיו והגיע הזמן אפילו לאחר הפסח ולא פרעו הכותי אותה הלואה שיש לו עליו האיש הישראלי מתורה ומצוה מפני כי נשאר בצדקו ובתורתו יהגה ולא חטא כדי להפסיד המלוה זו אפילו אין אחריותו עליו כי החמץ של עכו"ם אין אחריותו עליו של ישראל לפי כי איש אחר מישראל איפשר שיעשה תורה ומצוה ועל ידו מוציא אותו חמץ הנז' מיד הכותי עכ"ז אסור אותו חמץ כלומר חייב לבער אותו מתחילה משום דקני ליה איש הישראלי למפרע משעה שאמר לו מעכשיו הנה חשב ללמוד תורה או לעשות מצוה ועל ידי כן מוציא אותו חמץ משם ומתקן אותו אבל אם לא אמר לו מעכשיו לתקן הדבר ואין אחריותו עליו דאיפשר כי איש אחר יוציאנו משם כאמור אז מותר לו אותו חמץ והוא מתקן אותו כמדובר:

סימן תמב

[א] להבין דינים אלו צריך להקדים הקדמה אחת והוא הנרצה בכל ענייני הביעור והבדיקה כי יש בזה עיקר גדולה ממ"ש בזוהר פרשת תרומה דף קע"ג. וז"ל רזא לחכימין מלאכי עליונין וישראל לתתא כלהו דחקי בההוא סטרא אחרא מלאכין עליונין כד בעאן לאתאחדא במאריהון לא יכלין עד דדחיין לה לבר וכו' כגוונא דא ישראל לתתא לא יכלי לאתאחדא במאריהון עד דדחיין לההוא סטרא מנייהו ויהבי לה חולקא במה דאתעסקת ולבתר אינון מתקרבין לגביה מאריהון ולא אשתכח מקטרגא עילא ותתא ואי תימא תינח לתתא אבל לעילא מאי קטרוגא תמן אלא לעילא בגין דאיהו רוח מסאבא ואינון רוחין קדישין עד דמשדרי רוחא מסאבא מבינייהו לא יכלין לאתקרבא לגבי מאריהון דה קב"ה גו מסאבא לא מתערב לעלמין וכו' ואי תימא הא כולהו אשא ואשא לא מקבלא מסאבותא ת"ח כתיב עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט עושה מלאכיו רוחות אלין דקיימין לבר משרתיו אש לוהט אינון מלאכין דקיימין לגו איהו רוח מסאבו ואינון רוח. רוחא ברוח לא עייל דא בדא רוח מסאבו ברוח קדישא לא אתערבו דא בדא ובג"כ אינון דאקרון רוח לא יכלין לאעלא לגו בגין ההוא רוח מסאבו אינון דלגו אינון אש וההוא אש דחי לההוא מסאבו דלא עייל לגו ובג"כ כלא דחיין לה לבר דלא יתערב בהדייהו וע"ד מלאכי עילאי קא משבחן ליה לקב"ה בתר דדחיין ליה למסאבו לבר עכ"ל הנה מבואר מזה

המאמר כי הוא צורך גבוה לדחות סטרא אחרא ולהוציא אותה לחוץ מן הקדושה והוא צורך ג"כ לישראל התחתונים הגשמיים ולכן בא המצוה זו של ענין הבדיקה והביעור לעולם זאת על ישראל מפני כי על ידי כך מתעוררים ג"כ למעלה לאתייחדא במאריהון וכדאיתא בזוהר בכמה מקומות בעובדא דנתתא אתער עובדא לעילא ולכן נמצא הכנעה לסטרא אחרא מכל הצדדין ובזה מתעלה סטרא דקדושה ומתייחדת עם דודה בליל הפסח כדלקמן ולכן יאמר נא כי תערובת חמץ כאשר יש איזה חמץ ס"א שמתערב עם הקדושה עוברים עליו בבל יראה ובל ימצא שהנה נת' למעלה. כי ענין הביעור הוא יהיה בשני פנים אחד הוא דחיית הקליפה מן העולמו' ואחד הוא מן ההיכלות שלכן נאמר לא יראה לך חמץ בכל גבולך הוא בעולמות שהם גבול ישראל בלבד ונאמר שאר לא ימצא בבתיכם היינו בהיכלות לא יהיה לך סיבה להכנס שם ס"א ע"י מעשי' אשר לא טובים וכדאיתא בזוהר בראשית בהיכלות ז"ל ס"ם חייבא אשתכח תמן מפני כי הוא עולה ומקטרג כמשחז"ל ולכן על ענין תערובת של חמץ שהדוגמא הוא שמתערב ס"א עם הקדושה באיזה צד שיהיה עוברים עליו בבל יראה ובל ימצא מפני כי כך צריך לדחות ס"א ולהוציא אותה חוץ ממקום הקדושה כאמור והנה בא החיוב הזה בענין החמץ בדברים הנאכלי' כלומר כי דבר הנאכל הוא ענין הנבלל בגוף האדם ומתערב בתוכו לזה צריך לבער וכן בדומה לזה הוא סטרא אחרא הנק' רוח הטומאה מפני כי זה איפשר להתערב עם אות' המלאכים שנא' בהם עושה מלאכיו רוחות לכן בא החיוב בגשמי לאסור כדי לבער אותם ולהוציאם לחוץ מן הקדושה אבל בדבר שאינו נאכל אין חייב בביעור מפני כי זה הוא דוגמא לאותם המלאכים שנאמר בהם משרתיו אש לוהט כי אלו אין איפשר לסטרא אחרא להתערב בהם ולכן אין צריך ביעור מפני כי הם בעצמם סטרא אחרא הם נדחים מפניהם ויוצאים לחוץ מפני כי הם מתייראים שישרפו אותם כאמור:

או יהיה ענין תערובת חמץ ע"ד הנ"ל מענין הנשמות העשוקות כדאיתא פ' משפטים והכי קאמר תערובת חמץ זה היא סטרא אחרא ההיא טוקלא דעשיקת נשמתין שהוא מתערב עם הנשמות הקדושו' ולוקח אותם אצלה עוברים עליו בבל יראה ובל ימצא כלומר משעה הראשונה ומה גם עתה כי הנה כבר נאמר כי אנו הנשמות הנעשקות הסיבה הוא מפני מעשה התחתונים כנ"ל מן הזוהר בפ' משפטים כי כאשר נמצא למטה מעשה בלתי טהור אז אותם הנשמות הנמצאות שם הם נעשקות מפני כי אז הטיקלא אכרע לסטר אחרא ולכן מי שגרם זה על ידי מעשיו הרעים שנעשקה אותה הנשמה למעלה עובר על בל יראה ובל ימצא מפני כי סטרא אחרא היא למטה ואין לה רשות

לעלות ולראות למעלה ועל ידי העבירה קונה כח לעלות ולראות כדאיתא בזוהר בראשי' דף מ' וס"ס חייבא אשתכח תמן ובפרט בעון לשון הרע כדאיתא פ' פקודי יובא לקמן בע"ה אם כן לאיש אשר לו הוא עובר על בל יראה ובל ימצא החמץ סטרא אחרא למעלה וכן נמי הוא מוזהר ומצווה שנא לחבול בעצמו שנאמר ונשמרתם לנפשותיכם. ומה גם הוא מצווה שלא לחבול בחבירו ואפילו גרמא בנזקין חייב בדיני שמים ולכן מאחר כי חין דרך לנשמות הקדושות להיות אצל סטרא אחרא ולכן נמצא הגורם להם ללכת שם למקום טומאה הוא עובר גם כן בבל יראה ובל ימצא הנשמה הקדושה בסטרא אחרא ועוד נמי מאחר שהוא חייב לבער ולהוציא משם אותם על ידי התשובה או מעשה הטוב באחד מן הדרכים הנ"ל כאשר אינו עושה כן הוא עובר בבל יראה ובל ימצא אמנם זה הענין הוא יהיה בדבר הנאכל הוא הדבר הנ"ל בפסוק עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כי אותם הנשמו' העשוקות כאשר יוצאות מן הטיקלא לא תצא כצאת העבדים אלא היא יוצאה בארמ' על רישא ומוציאה הבירור משם מס"א מחסידי האומות ומבררת כמה ניצוצות מעלמין קדמאין דאתחרבו ומפני כי כל זה הוא מאכל אדם העליון כי תדע:

אבל דבר שיש בו תערובת חמץ מס"א כאמור ואינו ראוי לאכילה וזה יהיה באחד משני פנים או מפני כי עדיין לא הגיע זמן אותה הנשמה לצאת משם מפני כי עדיין לא נטהרה מן העון ולכן אי איפשר לה לברור ולהוציא מן הקליפה שום דבר לא נשמות ולא ניצוצות ועוד יהיה באופן אחר מה שאינו ראוי לאכילה ר"ל כי אינו ראוי למאכל אדם אבל ראוי הוא למאכל בהמה היינו בהמה הרבוצה על אלף הרים כמשחז"ל באיזה צד מאלו מותר לקיימו בפסח אם מפני שאין לו כח להוציא אותה הנשמה כאמור או מפני כי עדיין אינו ראוי רק למאכל בהמה ולכן נמי בעולם הגשמי בא הענין בדומה לזה כי כל דבר שנפסדה צורתו של חמץ מותר לקיימו מפני כי כן מאחר כי תערובת הנשמה הקדושה בס"א היא גורמת הפסד צורתה בהמשך הזמן נפסד הצורה רעה שלה אף על פי כי עדיין לא נתקן לגמרי מותר לקיימן בפסח שהנה גם למעלה אינו יכול לתקן אותם קודם הפסח כאמור:

[ב] הפת עצמה שעפשה וכו' הנה ראוי לדעת כי שלשה מדרגות נמצא בענין זה האחד הוא ענין לחם והשני הוא תערובת חמץ וזה השלישי הפת עצמה שעפשה וכו' והענין מתבאר בדרך נסתר והוא כי הנה הלחם הוא מאכל אדם כנראה לחוש אמנם הוא מכונה אל הייחוד שנאמר הלחם אשר הוא אוכל ונאמר אכלה ומחתה פיה והוא כי מפני שנמצא בו מעט מן החמץ הוא סיבה אל האכילה והוא סוד מש"ה יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט וכבר נתבאר אצלי בפי' קהלת שהוא סוד אות אלף של סמאל והוא הקדושה שהיה בו מתחילה אמנם אחר שהחטיא לאדם הראשון הפילו הקדוש ברוך

הוא ממקום קדושתו כדאיתא בפר"א ולכן נקרא כסיל שנאמר הכסיל חובק את ידיו כדאיתא פרש' שלח לך ונאמר מלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר מפני כי אין בו דעת ולכן אמר בזוהר פרש' בראשית דף מ"ט וז"ל ולעילא סטרא דצפון ממש דאיהו חדווא בלא זוהמא דיצר הרע אחיד בה בקדמיתא דכתיב שמאלו תחת לראשי וכו' והנה זה הוא בסוד הלחם אמנם ענין החמץ הוא יצר הרע סטרא אחרא והיינו מה ששנינו אחד החמץ ואחד השאור שבו מצמיחין אחד הוא ולכן ענין התערובת שלו הוא אוסר כאשר נתבאר לעיל אמנם הפת עצמה שעפשה איפשר לומר כי זה יהיה מ"ש בזוה' פרשת בלק בשעתא דאיהי סלקא למקלט כסופין ועדונין לעילא ומומא אתחזי בהו ישראל לתתא מטי לגבה טפה כחרדל אתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכו' ולכן זה יהיה העיפוש הנמצא בפת זו ולכן נפסל מאוכל אדם עליון אמנם מ"מ אינו אוכל אותה הכלב דאע"ג כי ס"מ מתעור' כנז' באותו המאמר פ' בלק שאמר וכדין ס"מ אתער בקל תקיף וכו' הוא הכלב עליון מ"מ אינו יכול לאכול אותה שהרי נא' הצילה מיד כלב יחידתי או יהיה פת זו של סטרא אחרא עצמה שעפשה כי אין בה מסטרא דקדושה ולכן אין עוד ממנה תקוה טובה להיות חוזרת לסטרא דקדושה כי אין זו כמו קליפת נוגה שמתמתק' רק זו נפסלה וזה הי' מאכילת הכלב ר"ל מפני כי הכלב החיצון אכל אותה ולא ניצולה ממנו כמש"ה הצילה מיד כלב יחידתי ולכן נפסלה ואין הכלב סטרא אחרא צריך לרדוף אחריה ולכן אינו חייב לבער מפני כי לא יועיל הביעור זה לתקן אותה וכן מלוגמא שנסרחה והיינו ריח רע שיש לו עיקר כנז' במקומו ולכן אין חייב לבער מפני כי אין מועיל בה כלו' לתקן אותה לפי כי אלו הם בבחינת רע גמור:

[ג] בגדי' שכבסו אותם בחלב חטה וכו' וכן ניירות שבדקן בחמץ וכו' נודע הוא כי כל בחינ' מעשה אשר יעשה האדם לחטא בהנה הוא נעשה ממנו בגדים צואים כדאיתא פ' שלח לך בפ' ויהושע היה לבוש בגדי' צואים כי כן נמי נעשה ע"י מעשה הטוב חלוקא דרבנן ולכן יאמר בגדים אלו בין שהם מצד הטוב חלוקא דרבנן או כי בגדים אלו הם מצד העון בגדים צואים אמנם כבסם בחלב חטה שהוא לימוד של תורה אמנם היה בה צד מן העון שרמוז במלת חטה כדאיתא פ' בלק ה' דגן בנקיו חטה ח"ט סמוך לה אולי הוא הרהור רע וכן הניירות שהרמז הוא ללימוד ע"ד ששנינו הלומד ילד דומה לכותב על נייר חדש אמנם דבקן בחמץ הוא צד העון הנמצא בזה ובזה ולא למד כהוגן וכן כל כיוצא בזה מותר לקיימן בפסח וזה הטעם הוא בהפך מן הטעם הקודם והוא מפני כי אין צורת החמץ קיימת שהרי לימוד התורה מפסיד צורתו כמשחז"ל התורה נק' אבן ויצה"ר נק' אבן ולכן זה מבטל לזה ומפסיד צורתו לפי כי סטרא אחרא אתקשטת בקישוטין דלא

הוו כדאיתא בזוהר ולכן נמצא כי אותו מעט מן החמץ הוא העון כבר נתקן ונכנס לתוך הקדושה ולכן בגשמי נמי מותר לקיימן בפסח כמדובר:

[ד] דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל וכו' הנה מתחילה אמר אינו ראוי לאכילה מפני כי הענין היה כי באותה שעה אינו ראוי למאכל אדם מן הסיבות הנ"ל אבל עתה יאמר כי מתחילה ועד סוף אינו מאכל אדם והענין כי הנה כבר נת' למעלה כי בסטרא אחרא יש בחינה שאיפשר לברור ממנה כי אפשר שיהיה בו צד מקדושה מפני דלא סגי בלאו הכי כי אין דבר בעולם שאין בו חלק של קדושה כדאיתא פ' פקודי הובא לעיל ונאמר ונוגה לו סביב ולכן ימצא בס"א בירורין בשני פנים אחד הוא מחסידי האומות או מאותם ניצוצות מאותם עלמין קדמאין שנתחרבו מלכין קדמאין דמיתו אמנם הפיסולת הוא הנקרא סטרא דמסאבא כדאיתא בזוהר בענין בלעם ולכן יאמר נא כי דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל כי זה הוא הרמז למעלה על סטרא דמסאבא כי אין בה דבר שמועיל לברור ממנה כדי להעלות אותו אל תוך סטרא דקדושה להיות מאכל אדם או מפני שאינו מאכל כל אדם כגון התרייק וכיוצא כי אין זה מאכל של הצדיקים שהם בריאים ואין בהם חולי הנפש אמנם הוא רמז למש"ה כי חולת אהבה אני אף ע"ג שמותר לקיימו בפסח מפני כי אי איפשר לבטל אותו חלק המעט מן היצה"ר בזמן הזה עד לעתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אמנם בפסח הענין הוא כדי להכניע את הקליפה בלבד ולברר ממנה איזה דבר להכניס אותו אל סטרא דקדושה ולכן זה הדבר שלא יש כח להעביר אותו מן העולם לכן מותר לקיימן בפסח אמנם אסור לאכלו עד אחר הפסח וזה מפני כי כבר נאמר כי באותו זמן של הפסח צריך לבדוק ולהכניע ס"א בכל האיפשר והתכלית הוא כדי לברר ממנה חלק היותר ראוי למאכל אדם ומאחר כי זה הדבר לא יתכן לברר ממנו כלל נהי שמותר לקיימו עד עת בא דברו להבטל לגמרי היינו לעתיד או לעת המצטרך לאוכלו בדרך רפואה כאמור כי חולת אהבה אני אבל לא מפני כך יהיה מותר לאכלו בפסח כדי שלא לעורר ס"א לתת לה תגבורת להדבק אל הקדושה משום לך לך אמרין נזירא סחור לכרמא לא תקרב ואעפ"י שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא ולמ"ד החמץ קודם הפסח בטל בששים כנ"ל אעפ"י כן אסור לאכלו כדי שלא לעורר הקליפה:

שכר שעושים מחטים ושעורים חייב לבערו כי אין זה מכלל חמץ שנפסדה צורתו שהרי כל כח החמץ עודנו עומד בו ככחו אז כחו עתה והרמז שלו לענין ריבוי השתיה הנמשך מריבוי האכילה וכבר אחז"ל כי זה גרם כל הרעה מזמן א"ה ונח נדב ואביהוא ועשרת השבטים ושבט יהודה ובנימן שנאמר וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו לפי שהוא סיבה

לתגבורת הקליפה ולכן חייב לבערו להכניעו ולהוציא אותו חוץ מן הקדושה וכן אם העמיד גבינה בחלא של שעורים אע"ג כי אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר מ"מ ריבוי המאכל בהתמדה אסור ולכן המעמיד יותר קשה ולכן אם יהיה של שעורים או חטים חובה עליו לבער אותו ולהכניעו כדרך שעשה הקדוש ברוך הוא לנחש שקצץ רגליו המעמידים אותו:

ואיפשר לומר נמי כי זה המעמיד פוגם למעלה והוא סוד משחז"ל המעמיד בן או תלמיד רשע וכו' ולכן המעמיד גבינה כמש"ה הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני וזה היה במחשבה רעה כחלא כמ"ש חומץ בן יין וזה היה לו מפני שהיה שיכור כי זה הבן רשע נעשה משכר שעורים או חטים ולכן חייב לבערם הוא הקב"ה שנאמר וברותי מכם המורדים והפושעים כי אלו הם מבני תשעה מדות כמשחז"ל בני שכרות וכו':

נהגו לגרר הכתלים והכסאות שנגע בהם חמץ ומנהג יפה הוא ויש להם על מה שיסמוכו וכפי הדרך ישכון אור הענין הוא כדי להכניע הקליפה בכל האפשר ויש בזה ג"כ סמך שהוא הרמז אל העונות אשר יעשה האדם בכותלי ביתו הם נדבקים למעלה ונאמר תשביתו שאר מבתיכם ואף ע"פ כי אין זה מן העונות החמורים שמגיעים למעלה עד הקורה כאשר יבא לקמן מ"מ צריך לגרר אותו שהנה חזקיהו ע"ה גרר עצמות אביו על מטה של חבלים לכפר עליו וזה יהיה אפילו מאותם כ"ד דברים שהם מעכבים את התשובה שפירש הרמב"ם ז"ל ע"ש וכאשר יבא לקמן ואם יש חמץ בסדק שאינו יכול לחטט אחריו יטיח עליו מעט טיט כי יחשוב בלבו מש"ה כי עפר אתה ואל עפר תשוב כי אין זה דוגמא לחור שבכותל שעשה רושם שהתם בודק עד מקום שידו מגעת מפני כי נשתרש בחטא והשאר מבטלו בלבו ודיו דהתם לא נודע אם יש שם חמץ מפני שכבר חזר בו ולכן הוא מבטל אותו שנאמר הנסתרות לה' אלהינו ולכן בביטול בעלמא סגי שהוא מן התורה אבל בזה מירי שיש שם איזה חמץ עדיין ונודע לו שחטא רק שהוא בשוגג ואם מעט הוא יטיח עליו מעט טיט והוא זכר אל הקדושה כדלקמן לקיים מש"ה ולא יראה לך חמץ:

וכפי הדרך הנ"ל כל אלו הדינים שורשם למעלה אח' שנתבאר על הפת עצמה שעפשה שהוא מדבר במדה האחרונה כנ"ל אח"כ מבאר ענין הבגדים שכבסן בחלב חטה מפני כי כן נמי האשה הגשמית כאשר תטהר מטומאתה צריכה טהרת בגדים ולכן יאמר כי אלה הבגדים שכבסן בחלב חטה וכו' הסוד הוא כאשר הריח החכם בגדי אותה אשה ואמר דם חימוד הוא וטהר אותה וכן נמי אלו הבגדים שנמצא בהם חלב חטה שמץ מן התאוה וכן ניירות שדבקן בחמץ הוא ע"ד זה וכן כל כיוצא בזה מותר לקיימן בפסח

מפני כי זהו דוגמא לדם חימוד כאמור והוא טהור שהרי אין צורת החמץ קיימת: דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל וכו' הנה נודע מן הזוהר כי סטרא דקדושה הוא בסוד אדם ולכן נאמר בישראל אדם אתם אבל ס"א הם ברז' דבהמה ולכן יאמר דבר שנתערב בו חמץ ס"א ודבר זה הוא ענין ייחוד ע"ד מה ששנינו ראוה מדברת אבל זה אינו מאכל אדם סטרא דקדושה כלל או שאינו מאכל כל אדם כי זה הייחוד אינו נעשה תמיד אלא לפרקים כגון התרייק וכיוצא כי הנה בזה משפט אדם ומשפט בהמה שוים אעפ"י שמותר לקיימו כל אחד לצורכו כפי בחינתו אמנם אסור לאכלו עד אחר הפסח כי לענין אותו ייחוד שאינו מאכל אדם אין ראוי לאכלו להיות גרמא לעשות אותו הייחוד ע"י איזה צד של עון שהוא סיבה לעורר אותו שהרי נתבטל בפסח וכן נמי לענין מה שאינו ראוי לכל אדם ג"כ אסור לאוכלו בפסח ואעפ"י שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא הרי זה אסור לאכלו שהרי נכנע ס"א בפסח ואין ראוי לעורר אותו שהרי הייחוד הנעשה בפסח הוא סוד רחמים גמורים כי לכן אנו מחוייבים לשתות בהסיבה:

[ה] שכר שעושים מחטים ושעורים הנה נתבאר למעלה המעורר הייחוד העליון הוא סטרא דצפון שהוא בלא זוהמא כלל בסוד שמאלו תחת לראשי ולכן שכר שהוא מחטים ושעורים שהוא בחינת חמץ חייב לבערו מפני כי אין מעורר ייחוד אלא שגורם להתאחז סטרא דשמאלא למעלה וכן אם העמיד גבינות בחלא כי לא נעלם מעין כל קורא אשר בלתי כי מן הייחוד העליון נמשכים הנשמות של בני אדם למטה שנאמר הן כל הנפשות לי הנה ונאמר ממני פריך נמצא ולכן יאמר כי הנה אע"ג כי דבר גדול הוא היות האדם ע"י מעשיו גורם זווג למעלה אמנם מכל מקום צריך להיות נזהר עד מאד מדבר מפגל אפילו במחשבה בשעת עסק התורה ומעשה הטוב ולכן אם העמיד גבינות בחינת נשמות העמיד אותם ע"י מעשיו שלא יהיו בחינת נפלים אמנם היה בלימוד זה או במצות מחשבה רעה דוגמת החומץ של שעורים או של חטים חייב לבערם כל הרהורים הרעים ומחשבות זרות לתקן אותם הנשמות כאמור:

[ו] נהגו לגרר הכתלים והכסאות וכו' זה הדין והסמוך אליו כלם כאחד הם רומזים בדבר נסתר הלא הוא זה הדין הנוהג באשה הגשמית כי קודם שתטבול צריכה לחוף גופה ושערה ולהדיח בית השחי ובית הסתרים וכו', ולכן באו דינים הללו ואם יש חמץ בסדק שאינו יכול לחטט אחריו וכו' לכן צריך הדחה וכיוצא וכן בצק שבסדקי עריבה הכל הולך אל מקום אחד אין להאריך בפירוש דברים הללו והמשכיל יבין מדעתו:

[ז] ונחזור לענין בצק שבסדקי העריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער כי מאחר שהנחנו כי בזמן הזה צריך להכניע ס"א ולהוציאה מכל המקומות של הקדושה מן הכלל

ומן הפרט ולכן בכל מקום שיש כזית ממנה שהוא סוד אות יוד של לילי' חייבתא שהוא הפך מן הקדושה מאות יוד שהוא שיעור כזית כדאיתא בזוהר ובתיקונים ולכן צריך לבער אותה כדי שלא תתחזק ותתגבר פעם אחרת ואם לאו שאין בו כזית נשוב ונראה אם עשוי לחזק שברי העריבה או לסתום בו נקב הוא הדבר הנ"ל כי יש אותו המעט מן החמץ בסוד מה שאמר הכתוב יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט וזה הוא אשר מחזק שברי העריבה בזמן שנא' שבר גדול נשברה בתולת בת עמי או עשוי לסתום בו נקב הוא מ"ש פ' בלק דף ר"ט. וז"ל ותאנא מבין סטרי חולקיהון דעמלקים נפיק חד שביל דקיק דמתמן אתנגיד חולקא לאינון תתאי ומתמן מתפרש לכמה סטרין ודא קרינן ליה תמצית דנפיק מסטרא דארעא קדישא ועל דא עלמא כוליה מתמצית דארץ ישראל קא שתי מאן ארץ ישראל הא אוקימנא ובין לעילא ובין לתתא כל אינון עמלקים לא אתזנו אלא מההוא תמצית ולא תימא דאינון בלחודוי אלא אפי' אינון כתרין תתאין מההוא תמצית שתיין וכו' כד חמא ההוא מלאכא דהא בלעם אסטי לאתון להההוא סטרא דכתיב להטותה הדרך מיד ויעמוד מלאך ה' במשעול הכרמים לאסתמא ההוא שבילא דלא יסתייעון ביה אינון עעו"ג וכתרין תתאין עכ"ל והנה מובן ממאמר זה כי זה הוא הנקב של התמצית שהולך משם השפע לכתרין תתאין ולכן זה שהוא סותם את הנקב זה הוא בטל במיעוטו ואין צריך לבער אותו ולבטלו לפי שהוא מועיל לסטרא דקדושה כאמור ואם לאו חייב לבער כדי שלא יהיה מתאחז משם ליינק:

[ח] היו בו שני חצאי זתים בשני מקומות הוא אות יו"ד שנחלק בשני מקומות לפי שהם שני עונות רק שהיה ביניהם ענין של שוגג הוא החוט כד"א מושכי העון בחבלי השוא והיינו בצק שעדיין לא החמיץ והוא ביניהם אע"ג שהם מפוזרים ונפרדים שלא עשה אותם בזמן אחד רואים כל שינטל החוט נטלים עמו חייב לבער הוא הענין נמי על העונות שיעשה האדם כי פעמים אותו העון נעשה שהוא לחזק במזיד או שהוא בשוגג ולכן אמר בתחלה בצק שהוא בסדקי העריבה דהיינו שחטא חטא קל בשוגג אם יש כזית במקום אחד כלומר אע"ג כי הוא בשוגג אין הכל בשוה שהנה שנינו אחד שוגג ואחד מזיד בחילול ה' ולכן אם יש כזית במקום אחד כלומר כי אותו חטא הוא מום קבוע במקום אחד ידוע באבר אחד מן האיברים כגון מראית העין או שמע שוא או לשון הרע וכיוצא צריך לבער אותו ולשוב בתשובה כדי להכניע סטרא אחרא בזמן הזה ואם לאו שאין זה קבוע אם עשוי לחזק שברי העריבה או לסתום בו נקב היינו משחז"ל גדולה עבירה לשמה וזה מחזק נמי העריבה הוא סטרא דקדושה או כדי לסתום מעשה הרשע שנמשל אל הקודח בספינה כמשחז"ל וזה בטל במיעוטו מאחר שעשה זה לשמה ואם לאו חייב

לבער כדי שלא ירגיל עצמו לדבר עבירה ואם היו בו שני חצאי זתים היינו שחטא שני פעמים בשוגג ואינם במקום אחד היינו באבר אחד או בפשוטו בשני מקומות אמנם חוט של בצק ביניהם הוא משחז"ל לעתיד מביא הקב"ה ליצה"ר וכו' לרשעים נדמה להם לחוט של שערה הם אותם דברים קלים שאדם דש בעקיבו שהם מסכבים אותו ליום הדין ולכן רואים כל שינטל הבצק החוט נטלין עמו מצטרפין ולכן צריך לבער אותם שהרי הם שלשה חטאות והנה איתא בדברי הרמב"ם ז"ל ליחיד מוחלים לו שני פעמים ולרבים ג"פ שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר ולכן מאחר שחטא ג"כ אע"ג שהוא קל בשוגג צריך לבער אותם ולעשות תשובה מהם כי צריך להכניע ס"א עתה בכל האפשר ואם לאו כי אין ניטלים עמו ולא נצטרפו השלשה רק נחשבים לשנים אינו צריך לבער לפי שהקב"ה מוחל אותם במה דברים אמורים בעריבה אבל בבית אע"פ שאם ינטל החוט אין נטלין עמו חייב לבער והנה ההפרש שבין העריבה אל הבית יהיה כי העריבה הרמז שלה הוא במקומות הנפרדים שהם לפרטים והבית הוא יהיה בעולם עצמו שהוא לכולל ולכן כאשר חצאים אלו הם העונות הנזכר הם בענין הנוגע לעריבה שהוא הרמז לפרטים לכן מאחר כי אין החוט ניטל עם שני החצאין כי זה מורה, שלא נצטרפו לכן אין חייב לבער כנז' אבל אם הוא בבית שהוא מורה על העולם עצמו אע"פ שאין ניטלין עמו ואין מצטרפין חייב מפני שהוא מקבץ אותם וחטא של רבים הוא חמור טפי ואם כה נאמר בהפך כי הבית הוא של היחיד והעריבה הוא מקום של רבים כך יהיה הענין מפני כי היחיד הוא יותר חמור מצד אחד וקל מצד השני בעבור דלא מפרסם חטאיה אמנם הוא חמור מפני כי אין הקב"ה מעביר עונו אלא שני פעמים אמנם של רבים הוא בהפך כי מצד א' הוא קל מפני שהקב"ה מעביר להם על ג' עונות אמנם הוא חמור מפני כי הוא מפורסם עונו והיינו כמשחז"ל בענין התשובה למה הוצרך התשובה של דור המדבר ושל דהע"ה צריכא סד"א של יחיד לא מפרסם חטאיה של רבים מפרסם חטאיה וכו' ולכן נמי בנדון דידן בענין העריבה הוא הדוגמא לענין הנוגע בעולמות שהם של רבים אז בזמן שחוט הבצק כאשר ניטל הם ניטלים עמו שני חצאי הזתים שהם שני עונות האחרים הנה נעשו ג' עונות ולכן חייב לבער אותם אמנם אם כאשר ניטל החוט הקל אין ניטלין עמו הרי כי אינן מצטרפין ולכן אין צריך לבער כי הנה הקב"ה מעביר להם ג"פ שנאמר הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר אבל אם חצאי זתים אלו הם בבית של הפרטים אע"פ כי כאשר ינטל חוט זה הקל אין ניטלין עמו שני חצאי זתים ואין מצטרפין חייב לבער לפי שפעמים מקבץ אותם כאשר העולם נידון וליחיד הקב"ה מעביר שני פעמים לחוד והרי הם ג' חטאות ולכן צריך לעשות תשובה כדי לבער אותם:

היה חצי זית בבית וחצי זית בעליה וכו' דין זה הוא מתבאר עם הדין הנזכר למעלה מ"ש חמץ שהיה למעלה על הקורה שהוא כזית מחייבים אותו להביא סולם להורידו והענין כי הנה כבר נתבאר. כי החמץ הוא היצר המתגבר על האדם ומחמיץ אותו להחטיא אותו ואמנם לא כל העונות הם בהשואה אחת ולכן כאשר נעריך שהבית הזה הוא כינוי לגוף האדם כדאיתא בזוהר כמשחז"ל מי מעיד באדם קורות ביתו ולכן צריך לבער ממנו החמץ של העונות ואמנם יש עונות שהם מכונים לחמץ הנכנס בקירות של הבית הם חורי הבית ואמנם זה החמץ שהוא על הקורה בלי ספק שהוא הרהור עו"ג ושל מינות שנאמר בהם למען תפוש את בית ישראל בלבם ומגיע עד למעלה כמשחז"ל בפ' ויהי דוד בא עד הראשון אין ראש אלא עו"ג שנאמר אנת הוא רישא די דהבא ולכן כזית זה הגיע עד הקורה למעלה ועוד הוא יהיה רמז אל הענין הגאוה שהוא בראש ואחז"ל המתגאה כאלו עעו"ג שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך ולכן על כל אלה הדברים צריך להביא סולם להורידו והוא עסק התורה כמשחז"ל בב"ר והנה סלם זה סיני וכו' וכך אחז"ל אמר הקב"ה לישראל בראתי יצה"ר בראתי לו תבלין התורה ולכן מביא סולם היא התורה להורידו אמנם אם חמץ זה בבור כלומר כי לא בא לו העון מצד הגאוה אלא מפני העוני שהיה בתכלית העניות כמש"ה בחרתיך בכור עוני ואחז"ל עניות לא הניח מדה טובה לישראל מבטלו בלבו ודיו כמש"ה פן אורש וגנבתי ותפשתי שם אלהי ולכן מבטלו בלבו ודיו ולכן אם היה חצי זית בבית וחצי זית בעליה הוא משחז"ל ת"ח צריך להיות נמצא בו אחד משמנה בשמינית ומעטרא ליה כסאסא דשבולתא אר"י לא מינה ולא מקצתה מי זוטר מ"ד תועבת ה' כל גבה לב והנה זה הסוג הוא הנקרא חצי זית ר"ל שהוא קצת מן הגאוה וזה היה בבית שמתגאה על בני ביתא שנאמר גבר יהיר ולא ינוה וחצי זית בעליה הוא הגאוה שבראש כאמור או יהיה כחצי זית בבית כלומר קצת עונות היה לו בקירות הבית הם האיברים כאמור וחצי זית בעליה מן הגאוה כנז' כחצי זית בבית דהיינו מעונות שבסתר וחצי זית באכסדרא מן העון מפורסם ופרוץ לעין כל חצי זית בבית זה וחצי זית בבית של פנים ממנו הוא הגאוה פנימית וחיצונה כנז' אצלי בפ' כי יום לה' על כל גאה ורם שהם ב' מיני גאים והיינו בית שלפנים ממנו שהם עון תיכון וחיצון הואיל וחצאי זתים אלו הם דבוקים בכתלות או בקורות או בקרקעות ואינם עונות שלמים במזיד אינו חייב לבער אותם אמנם מבטל אותם בלבו ודיו כי יעיד עליו יודע תעלומות שלא לעשותם עוד ודיו כמ"ש הרמב"ם ז"ל יתודה שהוא מן התורה וכן נמי בזה מן התורה בביטול בעלמא סגי ודיו מפני כי כן המקדש אשה ואמר לה ע"מ שאני צדיק גמור אע"פ שהוא רשע מקודשת חיישינן שמא עשה תשובה בלבו ודיו

מדין התורה כאמור: [ט] חמץ שנתעפש קודם זמן איסורו וכו' ונפסל מאכילת הכלב וכו' הנה הדין כבר נתבאר למעלה בדין שאמר הפת עצמה שעפשה ובלי ספק כי זה הוא קודם איסורו ושם נאמר אין צריך לבער וכאן נאמר מותר לקיימו בפסח והכל הולך אל מקום אחד אמנם מ"ש חמץ שנתעפש היינו מדי דהוי חמץ ואינו פת וכבר נתבאר כי הפת הוא בסוד כ"י שהגיע לה צד מן ההעדר אמנם החמץ שנתעפש דמשמע שהוא חלק מן הקליפה שנתעפש ונפסל מעצמו קודם זמן איסורו דמשמע קודם מש"ה ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ונפסל מאכילת הכלב כי אין לו ייחוד עמו מותר לקיימו מפני כי אין נחשב לכלום כלל אמנם מ"ש חמץ שנשרף באש ונתחרך עד שאינו ראוי לכלב הוא הדבר אשר ביארתי למעלה כי כל עיקר הבדיקה והביעור הנעשה בזמן הזה הוא כדי להכניע את הקליפה ולהוציא אותה מחוץ לעולמות כמו שהיה מתחילה בזמן של הבריאה שהיתה למטה כנ"ל והנה לא נפלאת היא ממך מ"ש ר"א בניסן נברא העולם ולכן כמו כי אז בזמן של הבריאה כאשר חטא א"ה נפרע הקב"ה מן הגורם הראשון הוא ס"מ כדאיתא בפר"א כי כאשר היה אדם הראשון מסיב בג"ע היו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין אז נתקנ' בו ס"מ ובחר מכל הנבראים חכם להרע ולא מצא כמו הנחש שנאמר והנחש היה ערום וכו' ורכב עליו והחטיאו לא"ה ולכן מה עשה לו הקב"ה קצץ כנפיו והפילו ממקום קדושתו ולכן אנחנו ג"כ בזמן הזה חוזרים ומעוררים זה הדין הנעשה מאז ומכניעין הקליפה ולכן חמץ שהוא הקליפה והוא העון עצמו אשר יעשה האדם ששרפו וחרכו עד שאינו ראוי לכלב הן מפני כי לעתיד נאמר והיה בית יעקב אש וכו' ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו ונא' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אבל אין זו עכשיו ולכן מאחר כי נפסל מאכילת הכלב מספיק מפני כי החמץ הוא סוד הזכר שבקליפה כדאית' פרשת פנחס דף רנ"א. וז"ל חמץ דכר מחמצת נוקבא וכו' ולכן הוא מאכל הכלב שהוא בבחינת הנקבה של הקליפה ולכן שאלו לבן זומא מהו לסרוסי כלבא אמר להו ובארצכם לא תעשו אמנם מאחר שנעשה הדבר מעצמו ונפסל זה החמץ מאכילת הכלב הגשמי למטה הוא מורה כי כן נמי למעלה יתפרדו כל פועלי און ולכן גם אם ייחדו לישיב' והוא ענין הכנעה וגם יזכור לו מש"ה ונחש עפר לחמו ואחז"ל הכל מתרפאין לעתיד חוץ מן הנחש נמצא כי וטח פניו בטיט שהו' חלק העפר והרי נתקיים לא יראה ולא ימצא ולכן מותר לקיימו בפסח:

[י] דיו שהוא מבושל בשכר שעורים מותר לכתוב בו מפני דאיכא תרתי לטיבותא ראשונה כי הנה הדיו הרמז שלו הוא אות יוד כדאית' פרש' תרומה דף קנ"ט והנה להיות שהוא עליון לכן אין יכולת אל החמץ ס"א להתאחז משם ומה גם שהוא מבושל ואינו

מאכל אדם כי השעורים עצמן הם מאכל בהמה ומה גם עתה ושם נאמר בזוהר ז"ל דיו לעבד להיות כרבו דיו יוד ידו חכמה ותבונה ודעת דכתב בר נש בידו בדיו עכ"ל:
[יא] עריבות שלשין בהם חמץ וכו' כבר נתבאר למעלה כי הרמז שלהם הוא בעולמות שנכנס לשם ס"א היינו שלשין בהם חמץ ולכן אין לסמוך על מה שרוחצין ומנקרין אות' כי אפשר שלא ישאר בין הכל כזית והכלי מצרפו כי כן בחינת הכלי הוא סוד כלי מקבל טומאה (ולכן מצרף החמץ הזכר עמו ולכן צריך ליתנו במתנה לכותי ר"ל להורידו אצל הקליפה לתתו לו במתנה או לטוחן בטיט כי יזכור מש"ה ונחש עפר לחמו כי בזה לא יראה ולא ימצא כדבר האמור לעיל.

סימן תמג

[א] כבר נתבאר למעלה כי כל אלו הדברים אשר צוה ה' לעשות בזמן הזה הוא. הכנה למה שעתיד להיות לעתיד מפני כי כן כאשר נתבונן כל מעשה ה' ממעשה המצות יש בו תועלת באותה שעה בהווה וגם הוא הכנה אל מה שעתיד להיות לעתיד בזמן התחיה ונוסף עוד לעולם הבא ולכן נמי הקדים ענין איסור החמץ מיום י"ד שנאמר אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם דהיינו ראשון קודם יום ט"ו והנה הדבר הזה הוא מועיל בזמן הזה בהווה מפני כי כן הוא לתת רמז אל האדם שיתבונן במעשיו ולבבו יבין לקיים מש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה דמשמע מינה תרתי ראשונה הוא אזהרה על מ"ע ועל מל"ת כי מ"ש וזכור את בוראך הזכירה הוא בשני פנים ראשונה הוא אזהרה לאדם שיזכור לעשות המצות ע"ד מש"ה וזכרתם את כל מצותי ועשיתם אותם כי הזכירה מביאה לידי מעשה ואמר עד אשר לא יבאו ימי הרעה היינו מ"ש רב קטינא למלאך וכי קנסיתו אעשה א"ל בעידן רתחא קנסינן א"כ לכן הזהיר הכתוב אל יתרשל האדם במעשה המנות מסיבת כי יראה שאין קונסין עליהם בעה"ז דהא קמן כי בעידן רתחא קונסין אעשה ולכן זכור את בוראך לעשות אותם עד אשר לא יבאו ימי הרעה (קהלת י"ב) דקנסי בהם ואמר את בוראך ר"ל שיעשה אותם האדם לשם המצווה אותם כמשחז"ל ויזכור נמי מחז"ל כל העושה המצות כאלו עשאני כביכול ונוסף עוד אות דאות וא"ו של וזכור להזהיר האדם שיעשה תשובה ממעשיו הרעים כי מה הנאה יהיה להקב"ה אם יעשה תורה ומצות ויעשה מעשים רעים נמצא שם שמים מתחלל על ידו ולכן וזכור את בוראך ר"ל שעשיית התשובה תהיה לשמו מאהבה זכור להיות את בורך כי בזה תהיה דבעי לשמו כמש"ה ובו תדבקון וזה יהיה בימי בחורתך לא אמר בבחרותך אלא בימי כדי לתת רמז על שני ימים האחד הוא בזמן

י"ד שנה מפני כי אז ב"ד של מטה הם מענישים וזאת שנית בזמן העשרים שנה מפני כי אז הם מענישים ב"ד של מעלה וז"ש בימי מיעוט רבים שנים הם כי לכן שנו חכמים אור לארבעה עשר בודקין את החמץ דהיינו לאיש אשר בחשך הלך בנערותו כד"א והיה במחשך מעשיהם אז בשנת י"ד יעשה פתח בלבו של תשובה להכנס אור בו ולכן בא זמן של הבדיקה מתחלת הלילה שהרמז לשנת שהוא סמוך לשלשה עשר לא עשה אז בדיקה יבדוק ביום גם אם בלילה הלך חשכים יש תקוה לעשות בעם אמנם אף ע"ג כי גם בלילה לא שכב לבו ועשה בדיקה מן העון יחזור ויבדוק ביום לפי שהוא מכוון ליום העשרים שנאמר בימי בחורותך ולכן נאמר אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם (שמות י"ב) כי מ"ש אך ביום הראשון ר"ל על האמת שני ימים הם שנאמר בימי בחורותך שהוא זמן של התשובה אך העיקר הוא ביום הראשון ואמר ביום הראשון סתם ללמד על שני ימים הנז' ימי בחורותך כי כל אחד מהם נקרא ראשון ע"ד משחז"ל בפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון שהוא ראשון לחשבון עונות כך ראשון זה דפסח הוא יהיה ראשון לחשבון עונות ביום י"ד הוא ראשון לחשבון עונות של ב"ד של מטה ויום עשרים ראשון לחשבון עונות של ב"ד של מעלה ולכן צוה תשביתו שאר מבתיכם והיינו כינוי לגופים שהם בתי חומר כנ"ל ומה גם מן הבתים שנאמר בהם קרבם בתימו לעולם ולכן חמץ משש שעות ולמעלה ביום י"ד אסור בהנאה מן התורה מפני כי עד עכשיו לא היה מצווה אבל מכאן ואילך ב"ד מענישין ולכן הוא אסור בהנאה כל ענין חמץ שהוא כינוי אל העון הנמצא מצד יצה"ר המחמיץ לאדם ע"ד מ"ש חומץ בן יין ומ"ש אסור בהנאה הוא להעיר על משחז"ל בפ' טוב מראה עינים יותר הנאה בראיה מן המעשה עצמו ולכן לא מבעיא כי באכילה אסור שהוא כינוי אל המעשה הלחם אשר הוא אוכל ונאמר אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און אלא אפילו בהנאה אסור דהיינו ראיה או חיבוק ונישוק וכיוצא וכן המדה לכל העונות לשון הרע ניבול פה דברים בטלים הכל אסור בהנאה ר"ל לא מבעיא שהוא אסור בביטוי פה אלא אסור ליהנות מהם שנאמר אל תשת ידך עם רשע וכו' לא תשא שמע שוא ואחז"ל אל תשיא ונאמר זעו' ה' יפול שם וכך אחז"ל לא ישמיע אדם דברים בטלים לאזניו וכו' והנה כל אזהרות אלו הם כדי שלא יהיה האדם נענש בב"ד של מטה כ"ש וק"ו כי צריך האדם להיות נזהר אח"כ קודם שיגיע לעשרים שנה כי אז יענש בב"ד של מעלה ולכן יזהר מקודם לכן שלא יהיה מאותם שנאמר בהם ויש נספה בלא משפט כדאיתא בזוהר שהוא קודם עשרים שנה כי זה הוא בכלל מש"ה עד אשר לא יבאו ימי הרעה שהוא עדן רתחא כאמור ולכן בא אזהרה משש שעות ולמעלה ביום י"ד שנאמר אך ביום הראשון אך חלק משש שעות ולמעלה אמנם אסרוהו חז"ל

שתי שעות קודם דהיינו משחז"ל בענין עשיית מלאכה בשבתות וי"ט בכניסה וביציאה שצריך להוסיף מחול על הקדש וכן נמי בענין התענית שני זמנים עשו כי לקטן עד עשר שנים מחנכים אותו בן י"א שנה מתענה ומשלים מדברי סופרים הרי כי מה שאסרו חז"ל שתי שעות מקודם הרמז הוא לשתי שני קודם י"ד הנז' שני זמנים ומ"ש ומיהו בכל שעה חמישית מותר באכיל' היינו בזמן הראשון שעדיין הוא קטן אז החמץ שלו כל אשר יעשה לאשמה בה מאחר שאינו מצווה נראה לו כהיתר ענין ההנאה למראה עיניו ובאזניו ישמע זמר ושמע שוא וכיוצא כנ"ל ולכן כנגד זה הותרה שעה חמישית הנאת החמץ הגשמי ורשאי למוכרו לנכרי ע"ש שנאמר עיניך יראו זרות ואפי' הרבה ביחד שודאי לא יאכלנו קודם הפסח עכ"ז מותר וגם מותר להאכילו לבהמ' לחיה ולעוף כי הרמז לזה הוא לומר דאע"ג שמחטיא את הזולת אז בהיותו קטן לאותם הנקראים בהמה חיה ועוף הם הבלתי שלמים שאינם בכלל אדם שהוא השלם כמשחז"ל בפ' אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וכו' מן הבהמה וכו' הם עם הארץ הדומים לבהמה ובלבד שיעמוד עליהם לראות שלא יצניעו ממנו ר"ל אותם הלומדים ממנו יעמוד עליהם אח"כ להחזירם למוטב כדי שלא יצניעו מאותם מעשים רעים ויוסיפו לעשות אותם או יהיה שיצניעו ממנו ויעשו במחשך מעשיהם אלא יעשה תשובה מהם ויבער מה ששיירו ממנו כמש"ה ושבה והיתה לבער כי ע"י התשוב' אשר יעשה האדם זה מבער כל הדברים הרעים ומתחילת שעה ששית הוא הזמן השני שקבעו חז"ל מאחר עשר שנים ומעלה עד שיהיו שלימות אסרוהו חז"ל וגם בהנאה שנא' ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כי כן אסרה התורה הקדושה ליהנות מכל הדברים יגעים כדבר האמור:

ועוד הוא יורה על גאולתינו ועל פדות נפשינו אשר חז"ל הגידו אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף העתידות לבא ועוד אחז"ל אם ישראל עושים תשובה מיד נגאלים שנ' היום אם בקולו תשמעו ולכן באו כל אלה המעשים אל עמק שוה בזמן הזה שכן כתיב ליל שמורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמורים לכל בני ישראל לדורותם והנה בפסוק זה יכלול התועל' הנמצא לכל בני ישראל בעצם אדם בכל שנה ושנה כדבר האמור וגם הוא לילה המשומר ובא לענין הגאולה כמשאחז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל והנה לענין פדות נפשנו ע"י כל הדברים האלו אשר נעשו בזמניהם זמנים רבים תקנו להם חכמים לענין הביעור כנ"ל גם לכל הדברים השאר הנזכרים בפה ונעשים בתורת מעשה כי באמצעות כלם הוא ליל שימורים להוציאם מן הגלות של הקליפה הנקרא ארץ מצרים כמשחז"ל כל הרשעים נק' מצרי' ע"ש שהם מצירים לישראל והרי אנחנו מעידים אלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים עדיין

אנו ובנינו היינו משועבדי' לפרעה במצרים ועיקר זה הדבר הוא מ"ש בזוהר פ' אמור דף צ"ה וז"ל ת"ח בארביסר בשעתא דזווגא דסיהרא אשתכח בשלימו עם שמשא וכתרין תתאין לא משתכחין כל כך בעלמא וכו' בגין כך ישראל קדישין מתקנין לון ביתא כל ההוא יומא וכו' זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי וכו' ליל שימורים לכל בני ישראל לדורותם דהא מכאן והלאה אתאחדו ואתקשרו בקישורא דשמא קדישא ונפקו מרשותא אחרא בגין כך בארבעה עשר מתקני גרמייהו ומבערי חמץ מבינייהו ועיילי ברשותא קדישא וכדין מתעטרי חתן וכלה בעטרוי דאימא עילאה ובעי בר נש לאחזאה גרמיה דאיהו בר חורין עכ"ל לענייננו הנה מבואר מן המאמר מש"ה שמורים לה' כי כן הוא למעלה גם מש"ה שימורים לכל בני ישראל היינו בכל שנה ושנה נמצא פדות נפשנו וגם הוא מורה על גאולתנו שעתידה להיות מחר כדאיתא בתיקון תליסר דף נ"ד וז"ל שתיתאה הללויה הללוהו ודא הוא עליה אתמר ליל שמורים הוא לה' דאיהו עמודא דאמצעיתא ורזא דמלה השמיעו הללו ואמרו הושע ה' את עמך את שארית ישראל לקיים קרא כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ורזא דמלה 'מה "שהיה "הוא שיהיה וביה ממכון "שבתו "השגיח בגין דאיהו דיוקנא דעמודא דאמצעיתא בההוא זמנא אתקיים רזא דמתניתין דאמר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש דהיינו אלף חמשאה ושורפין בתחילת שש דאיהו אלף שתיתאה ובגין דלא למעבד הפרשה בין שש דאיהו עמודא דאמצעיתא ובין שבע דאיהו בת זוגיה צריך לבערא שאור וחמץ דאינון ערב רב דלא יתחזון בין שש דאיהו ו' ובין שבע דאיהי דאתמר בה שבע ביום הללתיך בגין דערב רב אפרישו בין שש לשבע במתן תורה עכ"ל לענייננו הנה מבואר מזה המאמר מפני מה אסרה התורה החמץ משעה ששית כי גם י"ד שהוא כדי לתקן העון הקודם שהיה במעשה העגל בשעה ששית שנ' וירא העם כי בושש משה כמשחז"ל באו שש ולא בא ובזה נתעורר העון הקודם שעשה אדם הראשון לשש שעות שנ' ולא יתבוששו לא באו שש שעות כמשחז"ל ואגב אורחין נבאר משחז"ל שלשה לא המתינו בשלותן שש שעות א"ה ולא יתבוששו לא באו שש ישראל וירא העם כי בושש משה באו שש ולא בא סיסרא מדוע בושש רכבו לבא באו שש ולא בא באמת כי כל איש הנלבב לבו יחיל בקרבו בראות מאמר זה מאי נפקא לן מינה אם היה מעשה זה בשש שעות או פחות או יותר ואיפשר שיאמר הנה דברי חכמים לשון הבאי חלילה וע"ק כי א"ה חטא בשעה עשירית ואין שייך לומר בו באו שש וע"ק כי בשלמא א"ה שייך לומר כי לא עמד בשלותו שש שעות מפני כי באותו היום שנברא לא עמד בשלותו אמנם ישראל עמדו בשלותן כמה ימים לאחר מתן תורה וכן סיסרא כמה שנים עמד בשלותו גם ראוי להבין מניינא למה לי מ"ש שלשה לא עמדו

בשלותן אמנם הענין מתבאר עם מ"ש בזה המאמר כי שש איהו עמודא דאמצעיתא ולכן נברא העולם לששה ימים שנא' כי ששת ימים עשה ה' והבן וגם תחילת הכנת א"ה היה בשעה ששית כי אז הוצבר עפרו כמשחז"ל ולכן היה צריך להזהר שלא לאכול מעץ הדעת לפחות עד שש שעות מן הצווי או לפחו' שש שעות משעה שהוצבר עפרו כי הנה בזה היה נמצא שלימות גדול לששת ימי הבריאה הרוחניי' ויגיע לאדם זה השלימות מפני כי הנשמה שלו נאצלה מיום ראשון שנאמר ורוח אלהים מרחפת על פני המים זה רוחו של א"ה כמשחז"ל הרי כי כאשר חטא לא עמד בשלותו שהשניט שלו היא שש שעות כמו כן הגיע לישראל כי לאחר שנטהרו מעון זה של א"ה כמשחז"ל ישראל שעמדו לפני הר סיני פסקה זוהמתן ולכן מן הראוי היה שימתינו שש שעות גמורות באותו היום כדי לתקן חטא הראשון לגמרי גם בפרטי זה אמנם לא עמדו בשלותן שש שעות ר"ל אותם שש שעות אמנם ערב רב עשו מעשה ולכן הפרישו בין שש לשבע כנז' במאמר וכאשר ישראל תקנו חטא א"ה בזמן דבורה אשר חז"ל הגידו שהי' מושך בערלתו ולכן בפרו' פרעות בישראל (שופטים ה') ע"י הפריעה שעשו אז עשו הפירעון לחטא א"ה כנז' לכן נפל סיסרא ולא בא עליו שש שעות כי הוא לחץ את ישראל בחזקה בחירופין וגידופין כמשחז"ל היינו מעשה נחש הקדמוני ולכן נפל ביד אשה כמו שהוא הפיל האשה מעיקרא עתה נפל בידה ולפי כי הנחש אמר אהרוג לאדם ואקח את חוה וכן עשה כמשחז"ל בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא ואח"כ:

נקצצו ידיו ורגליו כך סיסרא בין רגלי' כרע נפל ואח"כ נהרג ובפירו' רוח בפ' ותקם בטרם יכיר איש את רעהו אשר חז"ל הגידו בטרום כתיב מלמד שנשתהית שם שש שעות שם תראה דבר נחמד אין להאריך בזה אמנם עלה בידינו היו' איסור החמץ מן התורה משש שעות ומעלה לצורך התיקון של עון הקודם של א"ה ושל ישראל שנא' בהם והמה כאדם עברו ברית בשש שעות ולכן הוא אסור בהנאה אשר ע"י כן יהיה התועלת לעתיד במהרה מה ששנינו ושורפין בתחילת שש שנ' והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו הוא החמץ לקש ודלקו בהם ואכלום ולכן איסור החמץ במשהו לקיים מש"ה ולא יהיה שריד לבית עשו אמנם חכמים ז"ל אסרוהו שתי שעות קודם כמו ששנינו אוכלי' כל ארבע ותולין כל חמץ היינו ע"ד מש"ה ואכלת את כל העמים ותולין כל חמש ולכן כל שעה חמשית מותר בהנאה ומוכרו לנכרי אפילו הרבה ביחד זה הענין ירמוז למ"ש בזוהר כדין יתער עמא חד מסייפי עלמא על רומי חייבא וכו' כדאיתא פ' וארא דף ל"ב וז"ל בההוא זמנא יפער עמא חד על רומי חייבא ויגח בה קרבא תלת ירחין ויתכנשון תמן עממיא ויפלון בידייהו עד דיתכנשון כל בני אדום עלה וכו' הנה יהיה עתה זה הענין

ע"ד זה המאמר כי החמץ הוא עשו אבי אדום שהוא מוכרו לנכרי היינו לאותם האומות שהם מתכנסים ובאים על רומי חייבא ונמסרת בידם ובלי ספק כי ישראל נמצא להם הנאה מזה לראות בהם נקמת ה' נקמת היכלו ואע"ג שידוע שלא יאכלנו קודם הפסח כי הנה נתבאר בזוהר פ' משפטים דף ק"ב וז"ל אבל בדרגא דמשיח בן יוסף איהו דקא רמיז עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השו' את ירק השדה דעלייהו אתמר בפרוח רשעים כמו עשב וק"ו מפסח ועד תשרי יהא פורקנא דאיהו עד ומתמן ואילך יהא השמדה דילהון להשמדם עדי עד וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי נותר' מהם פליטה לאחר הפסח עד תשרי ולכן נמי כך הוא בענין הגשמי וגם יכול להאכילו לבהמה חיה ועוף הוא מ"ש בזוהר פ' אמור דף פ"ט וז"ל ר' אבא פתח מי זה בא מאדום וכו' זמין קב"ה ללבשא לבושי נוקמא על אדום דאחריבו ביתיה ואוקידו היכליה וגלו לכנסת ישראל ביני עממיא ולמעבד להו נקמת עלמין עד דישתכחון כל טורין מטורי עלמא מליין מקטולי עמין ולמקרי לכל עופא דשמיא עלייהו ולכל חיות ברא ויתזנון מנייהו תריס' ירחי שתא ועופא דשמיא שבע שנין וכו' הה"ד כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום עכ"ל ולכן נמי בענין הדין בגשמי כי חמץ זה יכול ליתנו לבהמה חיה ועוף שנאמר כה אמר ה' אמור לצפר כל כנף ולכל חית השדה הקבצו ובאו על זבחי אשר אני זובח לכם וכו' בשר גבורים ודם נשיאי הארץ תשתו וכו' אמר ובלבד שיעמוד עליהם לראו' שלא יצניעו ממנו מפני כי כן הקב"ה הוא עומד עליה' עד תום כל הדבר שנ' ולא היה שריד לבית עשו כי ה' דבר ויבער מה שיניחו ממנו כי כן כב"ה מבער אחריהם כאשר יבער הגלל עד תמו ואמנם משעה ששית ומעלה אסור בהנאה כמש"ה הנה היו כקש אש שרפתם ולא יצילו את נפשם מיד להבה כאשר יבא לקמן:

[ב] ישראל שהיה בידו חמצו של ישראל אחר וכו' הנה כי האמץ הוא מורה על רשעי עו"ג ועתה מדבר על רשעי עו"ג כי ישראל שהיה בידו חמץ של ישראל אחר הוא מורה על הדבר שהוא הווה וגם על העתיד והנה נתבאר למעלה כי כל א' מישראל יש לו שני חלקים חלק א' בג"ע וחלק א' בגיהנם וכאשר זוכה האדם נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע גם הרשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם ועל הצדיקים נאמר לכן בארצם משנה ירשו ועל הרשעים הוא אומר ומשנה שברון שברם לכן יאמר ישראל זה אשר לא טוב עשה אשר ע"כ נמצא בידו חמץ שהם מעשים רעים של ישראל אחר בפקדון דאף ע"ג שנתחייב אותו החייב הרשע ונוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם מ"מ חנק זה הוא נקרא פקדון אצלו מפני כי יש בידו יכולת לתקן את אשר עותו ע"י א' מן הדרכים הנ"ל ולכן כל זמן כי הרשע לא מת עדיין אפשר לו לתקן מעשיו כמש"ה במות אדם רשע תאבד תקוה של

התשובה ממנו ולכן כל זמן שהרשע עודינו בעה"ז ועודינו לא ישוב לכן אותו החמץ של חבירו הם מעשים הרעים של חבירו הם בתורת פקדון אצלו:

ועוד יהיה ענין חמץ זה המופקד ביד ישראל ע"ד השני הנ"ל הוא האדם המחטיא את חבירו וזה הוא ישראל המחטיא שהיה בידו חמץ הוא העון של ישראל אחר שהוא מופקד בידו מפני כי עודינו לא ישוב ולכן מעכבו בידו עד שעה חמשית הוא הזמן הראשון אשר אסרו חכמים כנ"ל שהוא עד עשר שנים כי אז מחנכים הקטן במצות ולכן נמי צריך להרחיק אותו מן העונות כי סור מרע קודם ואח"כ ועשה טוב ולכן יכול הוא לעכבו בידו העון זה ואם לא באו בעליו הם השנים הנזכר הוא האדם שנתן לו חלקו לגמרי מפני כי זה היה רשע וכן נמי אותו שהחטיא אותו לא באו לתקן כל אחד כפי בחינתו כלומר אותו שהפקיד אצלו חלקו של גיהנם מפני שהי' צדיק עודנו בצדקו ולא בא לקחת זה הפקדון של עונות מיד החוטא וכן נמי אותו המחטיא את זה לא בא כדי להחזיר אותו למוטב בדרך שהתע' אותו ולכן הצד השוה לזה הנפקא הוא למכור לכותי החמץ הוא העון וזה יהיה ע"ד הנ"ל בסוד ונשא השעיר עליו את כל עונות תם ולכן נאמר ואתן אדם תחתיך היינו אדום כמשחז"ל וזה יהיה ע"י התשובה אמנם המעות שלוקח מן הכותי היינו משחז"ל צדקה וחסד שהעמלקי עשה עם ישראל מחייב אותם לגיהנם מפני שהם עושים לחרף אותנו שנאמר הנה פתחתיך היום וכו' כי חטאתם לו אמנם אם לא מכרו באותו זמן חייב לבערו בזמן איסורו שהוא שעה ששית כי אז הוא החיוב מן התורה כנ"ל דהיינו בזמן שנתחייב במצות אפי' אם אינו חייב באחריותו מפני שהוא ענין קל בשוגג או אחד מן הדרכים הנ"ל:

[ג] אם קנו שום דבר בחמץ אחר שש שעות וכו' הנה כבר נאמר כי משש שעות ואילך בא הרמז אל זמן שהוא מן התורה והוא חייב במצות ולכן אם קנה שום דבר דהיינו שנהנה בו בא' מן הדרכים הנ"ל למראית העין וכיוצא מותר כלומר דאע"ג שנתבאר כי אע"פ שב"ד שלמטה הם מענישים בן י"ג ויום א' היינו י"ד מ"מ אין ב"ד שלמעלה מענשים עד עשרים ולכן יאמר כי לענין דברים הללו והדומה להם שהם של הנאה בלבד מותר כי אין מענישים עליהם בב"ד של מטה גם בב"ד עליון עדיין אין מענישים מפני כי החמץ כגון זה אינו תופס דמיו על ענין ההנאה אין נתפס עליו דמיו בו. עוד ירצה במאמר זה חמץ משש שעות ומעלה ביום י"ד היינו מ"ש בזוהר פרשת קדושים דף פ"ז: וז"ל האי קרא לדרשא הוא דאת' מפני שיבה תקום וכו' אזהר ליה לבר נש עד דלא יסתלק בסיבותא דיקים בקיומא טבא בעלמא בגין דדין הוא הדורא ליה אבל לסוף יומוי לית שבחא ליה לבר נש כ"כ כד איהו סיב ולא יכיל למהוי ביש וכו' ושלמה מלכא צווח ואמר

גם במעלליו יתנכר נער וכו' ולכן אמר חמץ משש שעות ומעלה דהיינו כי על הסתם נאמר ימי שנותינו בהם ע' שנה ע"ד משחז"ל משעה שנברא העולם חרץ הקב"ה ימיו של כל א' שנאמר אם חרוצים ימיו ולכן החמץ משש שעות ומעלה שהוא הרמז אל ס' שנה ומעלה אז הוא אסור בהנאה מה"ת כאמור שנא' מפני שיבה תקום וזה שהוא אסור בהנאה הוא על כל הדרכים של ההנאה הנ"ל אמנם אסרוהו חכמים ז"ל שתי שעות קודם דהיינו מתחלת שעה חמשית רמז לבן נ' שנה מפני כי אז הוא בכחו כי יחם לבבו והוא אינו עשה שנאמר ומבן נ' שנה ישוב וכו' ולא יעבוד עוד ליצרו ומיהו כל שעה חמשית מותר בהנאה ע"ד הנ"ל כלו' דאע"ג שאמר ר"ע ע"ה לא זכה פוחתין לו מ"מ זה יהיה לענין מעשה אבל לא לענין הנאה כי למה יענש לפחות מימיו על דברים קלים ומתחילת שעה ששית ומעלה אסרוהו גם בהנאה הכל כנ"ל מאחר כי כבר הגיע לששים שנה וכבר חשש כחו גם כי ישוב ולא נמנע מן ההנאות והולך אחר מראית העין ושמע שוא וזמרא בביתא וקול של אשה וכיוצא אין זה בעל תשובה ולכן הכל אסור:

ישראל שהיה בידו חמצו של ישראל אחר בפקדון באחד מן הדרכים של העון הנזכר מעכבו עד שעה חמשית דהיינו עד זמן חמשים שנה מפני כי אין הפרש בעון שהוא שלו שעשה לשאר העון אשר הפקד אתו כי הכל צריך לעשות מהם תשובה מעלייא בבחרותו כנזכר:

עוד ירצה במאמר זה של חמץ של ישראל וכו' הוא מ"ש בזוהר על ענין הגלגול פ' פנחס דף רי"ג. וז"ל אמר ר"ש האי בר נש דנטיל גלגולא דנשמתא ולא זכי דיתתקן ביה כאלו משקר בקושטא דמלכא ואנא קרינא עליה האי קרא או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר וכחש בה טב ליה דלא אברי עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי אדם המגולגל יש בידו עון הקודם והיינו חמץ של ישראל של גלגול הראשון וזה הוא אשר מטעה ומחטיא אותו כאמור ולכן יכול לעכבו עד שעה חמשית כלומר אותו העון הקודם נמצא בו כח שיכול לעכב את האדם מלעשות תשובה עד זמן חמשים שנה ואחר כך אם לא באו בעליו כלומר כי בענין זה יש הפרש כי פעמים האדם עצמו הנשמה שלו מתגלגל פעם אחרת בגוף אחר וזה הוא בעליו דהשתא ופעמים יהיה בסוד עיבור אותה נשמה בקרבו ולכן יאמר כי מעכב עון זה אותו החמץ אם לא באו בעליו אלא שנכנס בו בסוד העיבור ימכרנו לכותי כלומר אותו עיבור שנכנס בו מאחר שאינו מתקן אותו מבן חמשים שנה יהיה נמשך אל רעה אחרת כי העיבור זה הוא ימכרנו לאדם זה לכותי הוא עיבור אחר יותר רע הוא סוד מה שאנו אומרים בכל יום שלא עשאני גוי והבן ואם לא מכרו ניצול מענין

זה של עיבור כותי חייב לבערו בזמן איסורו בן ששים שנה אפילו אינו חייב באחריותו דאפשר שילך ממנו אותו העיבור בעודנו חי כנודע מ"מ חייב לבער ולתקן מעשיו:
אם קנה שום דבר בחמץ אחר שש שעות הוא זמן ששים שנה כאמור מותר דאע"ג כי כל מעשה אשר יעשה זה האדם בתורה ובמצוה הוא נמצא לצורך תיקון אותה נשמה כאמור מ"מ אם קנה שום דבר כמו ששנינו העושה מצוה אחת קנה לו סניגור אחד מותר מפני כי זה מועיל לאדם עכ"פ להליץ עליו מפני כי חמץ זה שנתגלגל בו אותה הנשמה אינו תופס דמיו של האדם כי הנה עשה מצוה ע"י מעותיו והיה זה של האדם זה:
ועוד ירצה במאמרו על דרך הנ"ל על הגאולה העתידה במהרה וכך היה אומר חמץ של ישראל וכו' והוא באחד משני פנים זה יצא ראשונה אשר חז"ל הגידו אלף דור עלו במחשבה להבראות שנאמר דבר צוה לאלף דור ולפי שהיו רשעים טרדן הקב"ה ועמד ושתלן בכל דור ודור והם עזי פנים שבדור והיינו מ"ש ישראל שהיה בידו חמץ של ישראל אחר כי אלו הם בפקדון ואינם עיקר בישראל רק שהם שתולים בהם או יהיה חמץ זה אשר חז"ל הגידו בפ' וברותי מכם המורדים והפושעים בי ואחז"ל אלו הם בני תשעה מדות תשעה מיני ממזרים והיינו מ"ש ישראל שהיה בידו חמצו של ישראל אחר בפיקדון כי הנה תשעה מיני ממזרים אלו הם פעולת כל איש הישראלי והם פקדון אצל ישראל ר"ל כל עדת ישראל כי לא יתכן לבא הגאולה עד שיתבררו ישראל מהם כדאיתא פ' משפטים דף ק"ב וז"ל וכן בגלותא רביעאה כי כרם ה' צבאות בית ישראל וכו' ולבתר דיהיו נקיים מגו פסולת יתקדשון לבי מקדשא ביין לנסכא על גבי מדבחא ומאן יזכה להאי יין דלא אתנסך לעו"ג דערב רב אינון יין דאתנסך לעו"ג ומנהון מינים אפיקורסים וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הנה אלה רשעים הם המעכבים את הגאולה ולכן צריך לברר אותם וכך אחז"ל קודם הגאולה מביא הקב"ה דבר גדול ומתים אנשים צדיקים ג"כ שנאמר וגם הוא חכם ויבא רע וכל כך למה וקם על בית מרעים ועל חברת פועלי און ולכן כל אנשים הללו שהם חמץ גמור הם נקרא פקדון ביד איש ישראל ולכן יעכבנו עד שעה חמשית כלומר הנה אלה רשעים הם מעכבים את הגאולה עד שעה חמשית מפני כי כן שנינו ותולין כל חמש ואז הקדוש ברוך הוא מברר אותם שנאמר וברותי מכם המורדים והפושעים בי ואם לא באו בעליו באותו זמן הוא הקדוש ברוך הוא לא בא לברור אותם מישראל באופן זה כאמור כמש"ה בא יבא לא יאחר ימכרנו לכותי היינו מ"ש המאמר ומנהון מינים אפיקורסים כי מאחר שהם מאבדים עצמן לדעת אינן נחשבים עוד מכלל ישראל לעכב הגאולה או יהיה מה שאמר ימכרנו לכותי ע"ד מה שאמרו חז"ל בפ' וכי ימכור איש זה הקב"ה את בתו אלו ישראל כך יעשה הקב"ה כמש"ה ומכרתי

את הארץ ביד זרים היינו משחז"ל אם אין ישראל עושים תשובה מעמיד עליהם הקב"ה מלך שקשים גזרותיו ואם לא מכרו באופן זה אז חייב לבערו הקב"ה כדי להביא הגאולה שנא' ובערת הרע מקרבך וזה יהיה בזמן איסורו כדי שלא יהיה מעכב את הגאולה וזה יהיה אפילו אינו חייב באחריותו מפני כי הבחיר' מסורה ביד האדם והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים מ"מ מאחר כי כך הוא ית' הבטיח אותנו על יד נביאו אע"ג כי אינו חייב באחריותו חייב לבער אותם מפני כי כן נאמר אמרות ה' הם אמרות כמ"ש חז"ל כי מבטיח ועושה:

סימן תמד

[א] להיות אמת כי ביום השבת אז הקליפה היא נכנעת ויורדת למטה שלכן הקדושה של שבת היא חמורה מכל המועדות ואפילו מיוה"ך כמו ששנינו אין בין שבת ליוה"ך אלא שזה ענוש כרת ובשבת חייב מיתה למען דעת כי הקדושה של שבת גדולה היא ולכן נמצא כח בשבת לדחות את הקליפה ולהוריד אותה למטה כי לכן אנו אומרים שיר ליום השבת ושם נאמר יתפרדו כל פועלי און שהם ס"מ ונחש כי הם פעלו און בעולם והתעו לאדם הראשון והביאו המיתה לעולם אז בזמן שקדש היום ליל שבת הם מתפרדים כמו שנעשה להם בזמן הבריאה אשר ע"כ היה איפשר כי האדם יבין כי מאחר שכן הוא פועל בהם סטרא דקדושה ע"י הקדושה של שבת מעצמה א"כ מעתה לא יהיה צורך עתה לענין הביעור בי"ד שחל להיות בשבת דקים ליה בדרבא מניה לכן שנינו י"ד שחל להיות בשבת מבערים את הכל מלפני השבת והענין הוא מפני ב' דברים האחד הוא כדי לעשות היכר דהיינו ענין מעשה לפי כי העולם הזה הוא עולם המעשה ולכן צריך לעשות דברים ניכרים בענין מעשה כי הנה בשבת אע"ג כי יש בו תוספת טובה בענין הכנעת הקליפה כאשר הוא דוחה אותה למטה אמנם בזה נמצא דבר של תוספת טובה על השבת דהיינו כי בשבת לא יש רק ענין דחייה בלבד שהקליפה נדחית למטה לארץ אמנם בחג המצות היא נכנעת יותר הקליפה מפני שאנחנו שורפים את החמץ כמו ששנינו אין ביעור חמץ אלא שריפה כאשר יבא לקמן ומאחר כי כן הוא הכח של חג הפסח להכניע הקליפה ביותר לא נמצא כך בשבת ודבר זה הוא נמסר בידינו לעשות אותו מן התורה מטעם מה שנת' למעלה מ"ש בזוהר בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא א"כ בלי ספק כי כך מחוייב האיש הישראלי לעשות בי"ד שחל להיות ע"ש ואע"ג כי יראה האיש הנלבב כי גם בע"ש אנחנו עושים בדבר הזה בענין הרחיצה שהאדם עושה בע"ש שהוא רוחץ פניו ידיו ורגליו כנז' למעלה במקומו ושם נאמר כי ע"י מעשה זה אשר יעשה האדם למטה

כך הוא מתעורר למעלה ענין הרחיצה ע"י אותו שלהבת יה ודוחה את הקליפה למטה מן העולם התחתון אעפ"י כן אין ענין זה מספיק וזה מן הטעם עצמו אשר אמרתי כי הנה שם באותו מעשה שהאדם רוחץ פניו ידיו ורגליו במים חמין ע"י כן הוא גורם שמתעורר אותו כח עליון שלהבת יה ודוחה את הקליפה למטה בדחייה בעלמא והוא ענין הצלה פורתא אבל בזה הוא ענין שריפה והוא ענין הכנעה גדולה ביותר שמגיע אל הקליפה ולכן מטעם זה אנחנו נוהגים להכין ליל י"ד עשרה חתיכות של פת בכמה מקומות מן הבית וזה יהיה קודם הביעור כדי שע"י כך אע"ג שלא נמצא שם חמץ כלל הרי יכול הוא לומר אח"כ הנוסחא כל חמירא דאיכא ברשותי וכו' ואח"כ ביום אחר של הביעור אנחנו שורפים אלו העשרה זתים של חמץ כדי לקיים ביעור חמץ על ידי שריפה מפני כי הנה העשרה זתים של חמץ אלו אנו מכוונים בהם שהם רומזים לעשר קליפות כדאיתא בתיקוני' עשרה כתרין מסאבין אינון ושם נאמר ועל זה נאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם א"כ כאשר אנו שורפים אותם העשרה חתיכות שהם כזית בכל אחד ימצא בזה שני תועלות הבאים כאחד. ראשונה כי הנה ע"י שאנחנו שורפים חתיכות הללו כמו כן נעשה למעלה ביעור חמץ באותם עשרה כתרין דמסאבותא עשר קליפין ע"י שיוצא אש מסטרא דקדושה והורג ושורף אותם שלכן באה הסברת מ"ד כי אין ג'יהנם לעתיד לבא אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאים בה ורשעים נידונים בה שנאמר כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא כי הנה חז"ל כל דבריהם כגחלי אש ומה גם שהוא מקרא מלא והענין כי הנה לעתיד הקב"ה הוא המאציל ית' שמו מוציא חמה הוא סטרא דקדושה מנרתקה הם עשר קליפות הללו שהקדושה מתלבש' בתוכם כנז' שם במאמר זה בתיקונים וז"ל באילין קליפין אתלבש קב"ה בגין לנטרא להו לישראל ולכן נאמר לעתיד וכל מלבושי אנאלתי (ישעיה ס"ג) מהאש יצאו והאש תאכלם ולכן ג"כ למטה רשעים נידונים בה שנאמר והיו כל זדים וכל עושי רשעה וכו' הוא מה שאנו אומרים שובר אויבים ומכניע זדים ולכן על עיקר זה אנחנו שורפים י' זתים אלו שהם י' קליפין הנז' ולכן מפני כך נמצא כח זה לשרוף את הקליפה בזמן הזה לא נעשה כך בכל מועדי ה' ולא בשבת ולכן הצריכו חז"ל לעשות הביעור זה לשרוף אותם אפילו בי"ד שחל להיות בשבת כך יעשה בי"ג בין בלילה ובין ביום י"ג כדלקמן ועוד מטעם אחר צריך לעשות כך כי הדבר זה הוא חמור חג הפסח מן השבת שהרי בליל הפסח אנחנו אומרים הלל גמור לרוב הקדושה הנמצא בו משא"כ בשבת כי עיקר עילוי הקדושה הוא ביום נמצא כי גם לענין הקדושה נמצא יותר עילוי ליל פסח מליל שבת ועוד מטעם אחר צריך לעשות כך מפני כי בדבר זה הוא

חמור חג זה יותר מן השבת בענין איסור החמץ לא נמצא כך בשבת כי הנה בשבת אע"ג כי קדושת שבת הוא דוחה על ידו את הקליפה למטה אמנם מ"מ אנחנו אוכלים חמץ פת ולחם דהיינו מפני כי השורש של סטרא אחרא אינו מתבטל משא"כ בחג הפסח כי זהו סוד המשנה א"ר אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות כאשר יבא לקמן בע"ה כי זה הייחוד לא ימצא אפילו בליל שבת זולתי ליל חג הפסח הראשון א"כ מכל הצדדים גדול כח הקדושה של ליל הפסח זו כחו לאלהיו ולכן חייב בביעור ליל י"ג כדי לעשות הייחוד הגדול זה בליל חג הפסח כאמור: ועוד נמצא טעם ד' בדבר זה כי הנה הקדושה של ליל השבת הוא דוחה את הקליפה ליל שבת ויום שבת בלבד אבל חג הפסח הקדושה שלו הוא דוחה את הקליפה שבעה ימים רצופים שלכן נאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם מפני כי כך הוא נעשה למעלה כנ"ל ולכן מפני כל הסיבות הללו נמצא יפה כח חג המצות מן השבת ומפני כך בא החיוב זה בי"ד שחל להיות בשבת בודקין ליל י"ג ומבערים הכל מלפני השבת ומשיירין מזון של ב' סעודות שהם צורך בשבת והוא ע"ד הנ"ל כי ענין החמץ יש בו צורך כשאר ימות השנה מפני כי אותו המעט אשר בתוך הלחם הוא צורך גבוה ע"ד משחז"ל והנה טוב מאד הוא יצה"ר מפני שאלולי כך לא היה האדם נושא אשה ולא יבנה בית כי יראה כי הכל למיתה הס עומדים והיה נחרב העולם וכן נמי צריך התעוררו' עליון כנ"ל בפ' יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט אמנם לצורך סעוד' שלישית א"א לעשות אותם ע"י פת של חמץ שהנה נאסר מן התורה מחצות היום ואילך שנאמר אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם אך חלק כנ"ל וגם על ידי מצה א"א כי הנה חז"ל אמרו האוכל מצה בע"פ כבועל ארוסתו בבית חמיו כאשר יבא לקמן בע"ה ולכן יעשה הסעודה במצה עשירה ואף על גב כי לענין סעוד' הג' רבו בה הסברות וי"א כי ע"י פירות יוצא ידי חובתו מ"מ ע"י. מצה עשיר' עדיף שהנה מאחר שהוא קובע סעודתו עליה ודאי צריך לעשו' נטיל' וברכת מזון ונמצא מברך כמה ברכו' באותה סעודה ובזה נמצא שהוא משלים המאה ברכו' שצריך לברך האדם בכל יום כנ"ל ומה גם כי האכילה ע"י פת הוא צורך גדול כנז' בענין שבת כי הנה באכילת הפת הוא כינוי אל הייחוד כמש"ה הלחם אשר הוא אוכל לא כן הדבר בענין אכילה של פירות וכיוצא אמנם אמר כי צריך לעשו' סעודה זו קודם שעה עשירית מפני כי כן כתב למעלה כאשר יבא במקומו וכפי זה צריך להתפלל תפילת המנחה קודם ע"י כך נמצא שיאכל בלילה בתיאבון:

[ב] טוב לבער בע"ש קודם חצות וכו' כי מאחר שכבר הנחנו למעלה כי כל הדברים אשר הם נעשים תחת השמש הם עושים רושם למעלה כי ע"י עובדא דאתעביד לתתא

הכי אתער לעילא א"כ כך צריך לעשות כל הדברים הנעשים בי"ד שהיה בחול כך צריך לעשות בי"ג כאשר חל י"ד בשבת כדי לעורר כך למעלה לבער הקליפה מלפני סטרא דקדושה גם זה הטעם שנאמר כדי שלא יבא לטעות בי"ד שהיה בחול בשאר שנים לבער אחר חצות הוא טוב טעם מפני כי הכל נאמנים על הביעור נשים ועבדים וקטנים כנ"ל וזה יהיה להם טעם כדי שלא יבאו לטעות:

[ג] אין מבשלים לשבת זו דייסא ולא פת הצנומה וכיוצא והענין הוא כדי שלא יצטרך הדחת הכלי ואע"ג כי בשבת מותר להדיח הכלי היינו כאשר יש בכלי צורך לסעודה אחרת אבל בזה אי אפשר מפני כי כלי זה הוא של חמץ ואין ראוי להשתמש בו מעתה אפי' בצונן אלא יניחנו במקום מוצנע כדלקמן ויקנח הקערות באצבעו ויטמנם מן העין ולכן אין לבשל תבשילים אלו כלל אבל תבשילים אחרים שאין ניכר בהם החמץ ואין צריך הדחה למה לא יעשה לכבוד שבת בכל האיפשר:

מאחר שהנחנו למעלה כי ענין של הביטול הוא משל תורה שנאמר תשביתו שאר מבתיכם ויש בו צור' גדולה להכנעת הקליפה מן הכלל ומן הפרט לכן אין אנו חוששים אם יש שם חמץ דאע"ג כי לא נשאר חמץ כלל מבטל ואומר דחזיתיה ודלא חזיתיה דבערתיה ודלא בערתיה וכן נמי יהיה בי"ד שחל להיות בשבת כי מאחר שתכלית דברים הללו הוא על שורש החמץ כנ"ל לכן שפיר קאמר על הנסתרות ועל הנגלות הכל כנ"ל:

[ז] ההולך ביום י"ד לדבר מצוה וכו' אע"ג דקיים לן העוסק במצוה פטור מן המצוה לא יהיה זה הביעור שהוא מדרבנן חמור מק"ש שהוא דבר של תורה והעוסק במצוה או אפילו בצרכי ציבור יגמור ואח"כ יקרא ק"ש אמנם מ"מ אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור ויבער מפני שהוא מצוה המועיל לזמן רחוק ודבר המועיל לנפש אדם כנ"ל ואם יצא לצורך עצמו יחזור מיד מאחר כי אין בזה מצוה כלל אמנם הצד השוה בכל אלו הדברים בין בענין העושה מצוה ובין בענין דבר הצלת נפשות שהוא חמור מאד כמשחז"ל כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא אין צריך לחזור אלא אם כן היה החמץ כביצה וכן נמי מי שהיה טרוד ויירא שמא תחמיץ עיסתו בכל אלו מבטלו בלבו דבר תורה אמנם יהיה קודם זמן איסורו כנזכר שהרי לאחר שהחמיצה כבר גברה הקליפה ואין ביד האדם עוד כח לבטל אותה מטעם לא תחסום שור בדישו כנודע:

סימן תמה

[א] מקרא מלא הוא כי הדין של הביעור שעתיד להיות אל סטרא אחרא והקליפות הוא יהיה במהרה ע"י האש שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וזה יהיה על ידי

האש שנאמר כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל רשעה קקש וליהט אותם היום הבא וכו' ונאמר מהאש יצאו והאש תאכלם גם הגופניים הדין שלהם כך הוא ע"י האש שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה וכן כל המתגאה נידון באש כמשחז"ל שנאמר חזי הוית וכו' עד די קטילת חיותא ויהיבת ליקידת אשא אמנם בזמן הזה להיות כי זה המעשה אשר צוה ה' לעשות הוא ענין הכנה אל מה שעתיד להיות מענין הכנעת סטרא אחרא כד"א זכר עשה לנפלאותיו ר"ל זכר עשה בזמן הזה לנפלאותיו שעתיד לעשות ולכן בא הענין של הביעור של עתה בכמה פנים שונים זה מזה מאן דעביד הכי לא משתבש ומאן דעביד הכי לא משתבש ולכן יאמר כיצד ביעור חמץ שורפו והוא היותר ראוי להיות כאמור שנאמר מהאש יצאו והאש תאכלם (יחזקאל טו) וסוד הדבר מ"ש בזוהר האי בוצינא דקרדינותא זרק ניצוצין לכל עיבר וכו' ומסוף אותו האש יצאו הקליפות והיינו מהאש הידוע יצאו וכן נמי והאש הידוע תאכלם היינו אש דשכינה כמשחז"ל יש אש אוכלת אש וגו' דאמר מר הושיט אצבעו ביניהם ושרפם או מפרר וזורה לרוח שנאמר תזרם ורוח תשאם ונאמר כי רוח עברה בו ואיננו ונאמר אם רחץ ה' את צואת בנות ציון וכו' ברוח משפט וברוח בער או זורקו לים שנאמר על צור הרשעה עת נשברת מימים במעמקי מים ונאמר ותשלך במצולות ים כל חטאתם ואם היה החמץ קשה כי זה מורה שהוא קליפה תקיפא ולכן אין הים מחתכו במהרה הרי זה מפררו בתחילה ואח"כ זורקו לים כאמור:

[ב] ואם נתנו לנכרי קודם שעה ששית וכו' כבר נתבאר למעלה כי באחד משני דרכים האדם הוא מתקן מעשיו הדרך האחד הוא משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות והדרך השני היותר טוב הוא לעשות תשובה ולכן כנגד זה באו אלו השני צדדין בדין זה אם נתנו חמץ זה שהוא העון לכנעני ע"י מעשה המצות כי להיות שם עבירה קודמת והעבירה מכבה מצוה נמצא כי כאשר האדם עשה מצוה נמצא שדחה אותה עבירה ממנו אותו חמץ שהיה בביתו למעלה ונתנו לכותי הוא הקליפה זה הוא הביעור שלו ואמנם זה יהיה קודם שעה ששית וכבר נתבאר למעלה מהו ענין השתי שעות חמישית וששית כי הרמז שלהם הוא באדם בעצמו בזמן הנמצא לו לעשות תשובה וגם הוא רמז לענין הגאולה כמו ששנינו אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחילת שש אין להאריך עוד כי הדבר ברור הוא ולכן אם התיקון שעשה האדם הוא קודם שעה ששית אינו צריך בענין מעשה המצות הוא קודם שעה ששית אינו צריך לבער מפני כי כבר נכנעה הקליפה והוא הנרצה בזה אמנם אם שרפו דהיינו אם עשה תשובה וזה היה קודם שעה ששית קודם שהיה בן ששים שנה שהרי

קיים מש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותך הרי זה מותר ליהנות ממנו בפחמין שלו בתוך הפסח כי מאחר שעשה תשובה מעולה זו בזמן הבחרות אנן סהדי כי עשה אותה מאהבה ולכן ימצא כי זדונות נעשות לו כזכיות ולכן מותר ליהנות בפחמין הם העונות עצמן יהיה לו הנאה מהם אפי' בתוך הפסח ויהיו מכלל הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב מאחר כי כך הם נחשבים לזכיות שלכן במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד אבל אם שרפו משעה ששית ומעלה כי תשובה זו אינה כתקנה מפני שעשה אותה בזמן הזקנה שהם ששים שנה ומעלה שיעור שבעים שנה כי אז תשש כחו ולא יוכל לחטא הואיל וכן הוא אסור בהנאה מפני כי אין עונות שעשה נחשבות כזכיות אלא הם נעשים כשגגות כמשחז"ל השב מיראה זדונות נעשים לו כשגגות ומאחר כי השב עשה תשובה בזמן שבעים שנה ודאי הוא כי מיראת העונש עשה התשובה עד אשר לא יבאו ימי הרעה ולכן אסור בהנאה אמנם מ"מ לא יסיק בו תנור וכירים באותם העונות כלומר דאע"ג כי עשה התשובה מפני היראה מ"מ מועילה לו זאת התשובה להגין עליו רמז ששנינו תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות וכן מצלת אותו מן הייסורים ומדין גיהנם כדאיתא בזוהר פרשת בראשית דף י"א. וז"ל יבלה ר"ש ואמר ווי אי אימא ויי אי לא אימא אי אימא ינדעון חייבין איך יפלחון למאריהון אי לא אימא אבדון חברייא האי מלה באתר דיראה קדישא שרי מלרע אית יראה רעה דלקי ומחי ומקטרג ואיהי רצועה לאלקאה לחייביא ומאן דדחיל בגין עונש דמלקיותא וקטרוגא כמה דאתמר לא שרייא עליה ההיא יראת ה' דאקרי יראת ה' לחיים אלא מאן שרייא עליה ההיא יראה רעה וכו' הנה מבואר מזה המאמר דבר והפכו כי מאן דעביד האי שעושה תשובה מפני יראת העונש אינו זוכה שתשרה עליו היראה הפנימית שנקרא יראת ה' לחיים כלומר דאע"ג דקים לן כי התשובה מארכת ימיו של אדם שנאמר יראת ה' תוסיף ימים זה יהיה. לעושה תשובה מאהבה אמנם אם היה ירא ממאורעות הזמן או דין גיהנם וכיוצא ועשה תשובה מפני יראת העונש אין זה זוכה להאריך ימים ובזה ימצא כי בא אל נכון מחלוקת ר' עקיבא ע"ה ורבנן חד אמר זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין לו וחד אמר זכה משלימין לו ואם לא זכה פוחתין לו ואל יעלה על לב אדם שהם חולקים במציאות אלה שהם מדברים בלשון נסתר שהרי הרשב"י ע"ה בכה ולא רצה לגלות הדבר הזה מפני הרשעים ולכן שים לבך לדברים אלו מפני כי אלו ואלו הם דברי אלהים חיים ולא פליגי אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא והענין מיוסד על הקדמה זו כי הנה אם האדם זכה כלומר שעשה מפני יראת העונש אז משלימין לו שני הדורות שנגזר עליו מזמן הבריאה שנאמר אם חרוצים ימיו וכו' ואם

לאו פוחתין לו אמנם אם זכה אדם לעשות מפני יראת הרוממות אז שורה עליו היראה הנקרא יראת ה' לחיים ואז מוסיפין לו הנה הדבר מבואר כי גם אם עשה תשובה מפני יראת העונש הוא ניצול מן הפורענות בעולם הזה ומדין גיהנם לעתיד ולכן כדומה לזה בא הדין בענין הגשמי לא יסיק בו תנור וכירים שהרמז שלו הוא לענין גיהנם מכוון לאש שלו שהוא גשמי אמנם אין לו הנאה לענין שיאכל פירותיהן בעולם הזה ואין מאריכין ימיו כאמור ולכן בא הדין מכוון בגשמי כי אין לו הנאה ממנו ולכן אם בישל או אפה אותו התבשיל או הפת אסורין בהנאה מפני כי אין להם פירות בעולם הזה וגם הפחמין שלו הם העונות עצמן הם אסורים בהנאה הואיל ושרפו אחר שנאסר בהנאה כאמור:

[ג] קודם זמן איסורו יכול להשליכו במקום שהעורבים מצויים שם וכו' עוד ימצא תועלת למי שעשה תשובה בזמן של הבחרות כי הוא מועיל מאד לזולת הוא מה שחז"ל מנין לעשה תשובה שמוחלים לו ולכל העולם שנא' ארפא משובתם אוהבם נדבה לרבים מפני כי שב אפי ממנו מן היחיד שעשה תשובה ולכן אותם העונות זורק אותם הקב"ה על עעו"ג שנאמר ונתן ה' אלהיך את כל האלות האלה על אויביך וכו' ואתה תשוב וגו' וכן נעשה למעלה בי כל אותם המשחיתים שנבראים מן העונות כמו ששנינו העושה עבירה אחת קנה לו קטיגור אחד וכאשר יעלה למעלה כח של התשובה אז ידחה אותם בנוקבא דתהומא רבא אצל סטרא אחרא שנאמר ותשלך במצולות ים כל חטאתם כדאיתא בזוהר פ' א"מ דף ע'. וז"ל תאנא בההוא שעתא דהוה בר נש חב גבי מאריה וכו' מתערין רחמי ודינין מתבסמן ותשובה אריק ברכאן במבועין דנגדין ונפקין ומתברכין כולהו בוצינין כחדא ובר נש אתדכי מחוביה ת"ח קב"ה אפיק עשר כתרין נטירין לעילא קדישין וכו' לקבל דנא אית עשר כתרין דלא קדישין לתתא וכו' ואיתא בזוהר פ' אמור דף ק"ב. וז"ל רבי יצחק אמר לשטיא דקאים קדם מלכא הב ליה וכו' אוף הכא הא קאים דלטורא תדיר קמיה מלכא ישראל יהבין ליה האי דורון ובהאי דורון פתקא לכל בישין ולכל טעוון ולכל חובין דעבדו ישראל והוא אתי ומשבח להו לישראל ואתעביד סניגורא עלייהו וקב"ה אהדר כולא לרישא דבישי דעמיה בגין דכתיב כי גחלים אתה חותה על ראשו הנה מבואר מזה המאמר איך על ידי התשובה שעושים ישראל ביוה"כ הם זורקין העונות שלהם על ראש עעו"ג וגם אותו המקטרג היה נעשה להם סניגור וכך הוא נמי לענין היחיד כי השטן המקטרג עליו נעשה סניגור עליו לפני הקב"ה כמשחז"ל בפ' אם יש עליו מלאך מליץ וכן בזוהר אין להאריך ע"ש ולכן נפקא מינה לענין דינא אם קודם איסורו היינו בשעה חמשית דהיינו בשנת החמשים או קודם לכן עשה תשובה האדם אז יכול להשליך אותו חמץ של העונות שעשה לעורבים היינו מושב הקליפות הם ההיכלו'

דסטרא אחרא הנזכר בזוהר כדאיתא פרשת פקודי ואם ימצא אחר זמן איסורו דהיינו שעה ששית שהוא לסוף ששים שנה אז נמצא שלא אכלו אותו חמץ העורבים היינו העונות וזה יהיה מפני כי לא נזהר כראוי אחר התשובה מעון עקרי מאיזה חטא קל שלכן לא נאכל החמץ זה העון שהרי נאמר ותשליך במצולות ים כל חטאתם ושם בל יראה ובל ימצא ולמה נמצא אחר זמן איסורו אין זה אלא מפני שלא נזהר כראוי ולכן אע"פ שהוא מקום הפקר של סטרא אחרא שהוא כדוגמת הזונה שמפקרת עצמה שנאמר והנה אשה לקראתו וכו' והחזיקה בו ונשקה לו וכו' נמצא כי חמץ זה אינו כ"כ חמור אמנם לא יניחנו שם אלא יבערנו ע"י התשובה כמדובר:

סימן תמו

[א] כבר נתבאר למעלה כי ענין הביעור הוא בא מכוון לעומת שני דברים כנגד הכלל וכנגד הפרט ומה שנוגע לענין הכלל הוא אשר נמצא בעולמות תגבורת של הקליפה מן הזמן שעבר משעה שחטא אדה"ר ומה גם איסור נוסף כאשר ישראל שבו על עונות אבותם ומה גם לענין הפרט כי כל איש הישראלי על ידי מעשיו אשר לא טובים הוא גורם להכניס ס"א בכל מקום אשר נמצא לו חלק למעלה אשר ע"כ נאמר שאר לא ימצא בבתיכם ונאמר ולא יראה לך שאר בכל גבולך דהיינו לעומת הנמצא בעולמות ומ"ש בבתיכם הוא מכוון כנגד הבתים של האדם הפרטי כי הוא מחוייב בזמן הזה לתקן מעשיו עד כדי להוציא הקליפה ממקום קדוש העליון ולכן אחר אשר עשה אשר צוה ה' בזמן של הבדיקה זה פעמים בערב ובבוקר ביום י"ד אח"כ אם באולי מצא חמץ הוא ענין העון בביתו שרומז זה הענין למעלה וכיצד ימצא מפני כי ענין הבדיקה כבר נתבאר כי צריך האדם לבדוק בעצמו ע"ד מה שחז"ל אם רואה אדם ייסורין באים עליו יפשפש במעשיו וכך צריך לבדוק בזמן הזה בכל ענייניו ולכן מצוה על האדם אם מצא אח"כ איזה עון אשר חטא לתקן את אשר עותו ומה יעשה אם הוא בחול המועד יוציאנו ויבערנו הוא אשר חז"ל אמרו בפ' מרפא לשון עץ חיים מה תקנה יהיה למספר לשון הרע אם ת"ח הוא יעסוק בתורה שנאמר מרפא לשון הרע הוא עסק התורה הנקרא עץ חיים ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו והנה מזה נלמוד לכל הדברים אשר יעשה אותם האדם לחטא בהנה התקנה העצומה לתקן החטא תכף ומיד ולכן בא החיוב בזה נמי אם זה האדם אשר פשפש במעשיו ומצא עונו לשנא ואינו ת"ח רק הוא דרך חול צריך לבער אותו מיד לעין כל שנאמר מכסה פשעיו לא יצליח וכן נמי בא החיוב בזה כדומה לו אם נמצא החמץ בחה"מ יוציאנו לעין כל וישרפנו כי אין ביעור חמץ אלא שריפה כנ"ל וזה יהיה

מיד כאמור ואם האדם זה הוא ת"ח יש לו רשות להעלים אותו וישוב אל ה' וירחמהו כך אחז"ל ת"ח שחטא כסהו בלילה שנאמר וכשל גם נביא עמך לילה ולכן בא החיוב בזה אם היא י"ט יכפה עליו כלי עד הלילה ואז הוא מבער אותו כך אחז"ל אם ראית ת"ח שחטא אל תהרהר אחריו בלילה שמא עשה תשובה אלא ודאי עשה תשובה:

[ב] ויש מי שאומר די"ט שני דינו כחול המועד לענין זה כלומר דאף ע"ג כי כן אמרו לענין ת"ח שחטא כסהו בלילה ומה גם כי אין להרהר אחריו בלילה שמא עשה תשובה לא אמרו אלה הדברים ע"כ אשר בתואר ת"ח יכונה אלא באדם רשום וגם שיהיה בדברים שבין אדם למקום אבל שאר האדם גם שיהיה יודע ספר אין נכנס בסוג זה לפיכך יש לאדם הרהר אחריו ומה גם במילי דבין אדם לחבירו יש להרהר עד דמהדר למאריה ולכן נמי בענין הגשמי יש מי שאומר די"ט שני שהוא דוגמא אל האיש הזה החוטא והיה דינו כחול המועד כי המוצא חמץ תכף צריך להוציאו ויבערנו כאמור שנאמר מכסה פשעיו לא יצליח:

[ג] גגו של כותי שהיה סמוך לגגו של ישראל וכו' הנה נתבאר למעלה כי כמו שנמצא בתים למעלה בסטרא דקדושה אשר הם ההיכלות אשר הם מושב לנשמות הקדושות כך נמצא בס"א היכלות אשר הם מושב מוכן לסטרא אחרא לעוו"ג כאשר מבואר בזוהר פרשת פקודי אשר על כן ימצא כי גם זה לעומת זה עשה ה' ולכן ימצא כי הוא מתגלגל החמץ של כותי הוא הקליפה והחמץ של ישראל הוא אותו המלאך משחית מן הקליפות הנמצא שם מצד העון של איש הישראלי או יהיה רמז לנפש אחד מן כותי כי כן באותם ההיכלות דסטרא אחרא שם נמצאים הכתות שלהם כדרך אשר ימצא בסטרא דקדושה וזה מבואר בזוהר מן הרוחות הנמצאים שם כל אחד בשמו ובמעשיו ובמקומו אותם שהם מסטרא דקדושה וכן נמי שם נאמר שמות הרוחות הנמצאים בהיכלות דסטרא אחרא ומה גם כי בדרך שנמצא מקום ומושב לנשמות הקדושות שם בהיכלות כדאיתא פ' בראשית ג"כ יהיה בס"א ולכן יהיה כי פעמים החמץ של סטרא אחרא הוא אותו הרוח אשר נמצא שם באותו היכל בגג שלו הוא מתגלגל ונופל לגג של ישראל הוא ההיכל הקדוש בעבור אשר הרוח של סטרא דקדושה נמצא שם וזה יהיה בעבור מעשה התחתונים כך אחז"ל הרוח הנמצא מי"ז בתמוז עד ט"ב מתגלגל ככדור וקושט כחץ וזה ע"ד מ"ש בזוהר פ' משפטים דף צ"ה וז"ל תו ודא רזא עילאה יתירא מכלא בעמודא דקיימ' לטקלין גור אוירא דנשב' אית טקלא חדא בהאי סטרא ואית טיקלא אחרא בהאי סטרא בהאי סטרא מאזני צדק ובהאי סטרא מאזני מרמה והאי טיקלא לא שכיך לעלמין ונשמתין סלקין עאלין ותבין אית נשמתין עשיקין כד שלטא אדם באדם דכתיב עת אשר

שלט האדם באדם וכו' והנה מבוא' מזה המאמר כי תמיד סטרא אחרא מתכוונת לעשוק אותם הנשמות מסטרא דקדושה ולכן זה החמץ של סטרא אחרא הוא אותו הרוח אשר נתגלגל לשם ממקומו כי כן סטרא אחרא מתגלגל שלכן נא' צנוף יצנפך כדור והלך לגגו של ישראל הוא סטרא דקדושה והתכלית שלהם הוא כדי לעשוק נפשות אותם הנמצאי' שם בעבור מעשה הרע של מעשה התחתונים ולכן האיש הישראלי אשר שם דוחפו בקנה היינו בדבר קל ע"ד מאי דאמרינן בעלמא לזה דחית בקנה לנו מה אתה משיב ר"ל ע"י מצוה קלה או על ידי לימוד התורה הנכתב בקנה ואם מעט הוא ולכן בא הדין נמי בגשמי למטה כי כן הוא גגו של כותי שהיה סמוך לגגו של ישראל ונתגלגל החמץ מגגו של עכו"ם לגגו של ישראל הרי זה הישראל דוחפו בקנה אמנם אם הוא בשבת או יום טוב כופה עליו כלי והענין כי הנה כאשר זה יהיה בזמן החול תגבורת סטרא אחרא שרוצה להכנס לתוך סטרא דקדושה זה הענין הוא נעשה בדבר של עון קל אשר ימצא למטה בתחתונים מפני כי כבר סטרא אחרא מועד הוא להכנס לשם מסיבת עון וזה מזמן של הבריאה ומה גם אחר כך כאשר בזמן החרבן ידו פרש צר היא הקליפה על כל מחמדיה הם הנשמות קדושות כי ראתה גוים באו מקדשה כדאית' בתיקונים דעאלו אויבים בחלל דילה את מקדש ה' טמא אמנם בזמן השבת כי אז נמצא הכנעה של סטרא אחרא מאד כנ"ל כי אז היא יורדת למטה לארץ וכן נמי ביום טוב יש להם הכנעה גדולה ולא תהיה לה כח להתגלגל להכנס בסטרא דקדושה אם לא על ידי שימצא עון בית ישראל גדול מאד חלילה ולכן כאשר ימצא דוגמא לזה למטה בגשמי שנתגלגל החמץ מגגו של כותי לגגו של ישראל או ביום טוב כופה עליו כלי מפני כי כן נמי למעלה הוא כופה עליו כלי של הקדושה כדי שלא יזיק ואחר כך מבער אותו וכאשר נא' כי חמץ זה של כותי שנתגלגל הוא נשמה אחת על דרך מה שנתבאר למעלה עת אשר שלט האדם באדם הוא האדם דסטרא אחרא באדם דקדושה הוא לרע לו ומוציא משם פרורין וגם מנשמות חסידי כנענים והנה יאמר כי כאשר נתגלגל החמץ זה הוא הנשמה המתבררת מסטרא אחרא מגגו של כותי מאותם ההיכלות דסטרא אחרא לגגו של ישראל אל אותם ההיכלות שהם בסטרא דקדושה אם הוא בחול דוחפו בקנה רוצה לומר על דרך מה שאנחנו מחוייבים לדחות את הבא להתגייר אמנם כך אמרו חכמי' ז"ל לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת ולכן כך דוחה אותו למעלה האיש הישראלי הן ולאו ורפיה בידיה אמנם אם היה בשבת או יום טוב כי אז סטרא דקדושה מתגבר והקליפה היא נכנעת שנא' יתפרדו כל פועלי און ולכן תכף כופה עליו כלי כדרך שאנחנו

אומרים ופרוש עלינו סוכת שלום כך הוא כופה עליו כלי זה של הקדושה על אותה נשמה ומכניס אותה אל הקדושה כאמור:

[ד] מצא פת בפסח בביתו ואינו יודע אם הוא חמץ או מצה הענין הוא על דרך הנ"ל כי הנה בבית עליון של איש הישראלי ימצא כי פעמים יש נשמה קדושה היושבת שם באותו היכל הקדוש ופעם ימצא שם חמץ הוא נשמה מן הכנענים כי היא נקרא חמץ כי כן היא מסטרא אחרא אלא שעתה נתבררה ונכנסה לתוך הקדושה והנה אם נמצא בפסח פת זו מאחר שנעשה הבדיקה כראוי ועדיין לא נודע אם היא חמץ כלומר כי להיות כי עדיין לא נטהרה כראוי זה יקרא כי עדיין היא חמץ ולכן נתבונן בה אם אין בה עיפוש אז היא מותרת אפילו באכילה והוא באחד משני פנים אמתיים ראשונה יאמר כי לפי שהנשמות למעלה הם מתפרנסים מאותו מן עליון כמשחז"ל למה נקרא שחקים מפני שהם שוחקים מן לצדיקים לעתיד לבא ומאותו מן הם אוכלים הנשמות קדושות של מעלה כדאיתא בזוה' ולכן נמי נשמה זו הנמצאת עתה היא בחזקת טהרה ולכן היא אוכלת ממה שאוכלים הנשמות של ישראל כדאיתא בזוהר פרשת משפטים דף ק"א וז"ל ובת כהן וכו' אי זכאת לאתתקנא מלחם אביה תאכל הואיל ושבה אל בית אביה תתענג מההוא עינוגא דעלמא דנוקבא דאכלי מנהמא דאבירים דנחית מלעילא וכו' ועל דא לא אכיל קדש אלא תרומה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי הנשמות הם מתפרנסות מלמעלה והוא מאותו מן העליון ואין להאריך ולכן גם אותה נשמה שבאה עתה מותרת אפילו באכילה דבתר בתרא אזלינן ולא על חנם נכנסה בהיכל של סטרא דקדושה אלא מפני כי היא ראויה לכך ועוד נמי ירצה במ"ש מותרת באכילה ר"ל כדרך שהנשמות הקדושות של ישראל מקריב אותם המלאך על גבי המזבח עליון כדאיתא פרשת פקודי וז"ל למה משכן משכן שני פעמי' מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה ומזבח בנוי והמלאך עומד ומקריב עליו נשמותיהן של צדיקים ולכן נמי כדרך כי אלה הנשמות הם נעשים בדוגמת מאכל למעלה כך זאת הנשמה הנק' של חמץ מותרת אפילו באכילה למעלה לפי דאזלינן בתר בתרא מאחר שזכתה להכנס בקדושה ג"כ תזכה להיות מאכל עליון ולכן נמי זה יהיה משפט האיש הישראלי בזה העולם הגשמי וכאשר נאמר כי זה וזה מדבר בנשמות של איש ישראל הכי קאמר מצא בית בפסח בביתו האיש הישראל באותו היכל העליון ואין יודע אם היא מצה או אם היא חמץ הענין יהיה מתבאר על כל הצדדין הנ"ל כי יש נשמות שעולות מלמטה מג"ע הארץ למעלה ויש נשמות שהם יוצאים מגיהנם ועולים לג"ע ולכן הנשמה זו שהיא עולה מג"ע הארץ למעלה פשוט הוא שהיא מצה וטהורה היא אמנם האחרת הבאה מגיהנם הנקרא חמץ בזה הוא הספק אם

היא ראויה אם לאו ולכן אמר בזה שהוא מותר באכילה והוא על שני הצדדין הנז' כי הנשמה זו היא אוכלת מאותו לחם אבירים וגם היא עצמה מותרת באכילה למעלה לפי דאזלינן בתר בתרא אף על גב כי לפי הנראה הוא גרעון לנשמה זו מפני שלא שהתה בגן עדן למטה ואחר כך תעלה כמו שאר הנשמות שהם עולות באותו עמוד הנק' מכון הר ציון כדאיתא פ' ויקהל מכל מקום לא כן הדבר אלא בתר בתרא אזלינן ומאחר כי זכתה ועלתה למעלה מותרת אפילו באכילה כאמור ועוד ירצה במאמרו זה על מעשה של המצות והכי קאמר מצא פס בפסח האיש הישראלי בביתו הוא הבית העליון ואינו יודע אם הוא חמץ או מצה כי הנה מעשה המצוה הוא נחלק לשני בחינות כי אינו דומה העושה מצוה כתיקנה כאשר צוני ה' אלהי לעושה מצוה שאינה שלימה וכן נמי אחז"ל גדולה עבירה לשמה ממצוה שנא לשמה ולכן נמצא כי חלק האחד הנמצא בו השלימות הוא נקרא מצה אמנם על אותה המצוה אשר בלתי שלימה היא כאמור או הנמצא בה הערב באחד מן המחשבות הפוסלות לא הונח אלא שעשה שלא לשם בעליו שנפסל הקרבן כך היא נק' חמץ ואמנם המצוה זו דמספקא ליה אם היא שלימה לשמה אם לאו מותר אפילו באכילה כמו ששנינו אלו דברים שאוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לעולם הבא דאזלינן בתר בתרא מאחר כי גמר המצוה כאשר גמר אותה מצוה היתה כתיקנה לכן יש לו השכר ואם הוא מעופש הרבה שאי אפשר לו להתעפש משנכנס הפסח וכו' הענין הוא חוזר על כל הצדדין האמורים לעיל ראשונה הוא מדבר על אותה הנשמה שיצאה מסטרא אחרא ונכנסה אצל הקדושה אם היא מעופש הרבה מן הזוהמא שלו סטרא שאי אפשר להתעפש כל כך משנכנס הפסח כלומר אחר שנטהרה בחג הפסח כי הנה נת' למעלה כי כל תכלית אלו המעשים אשר צוה ה' לעשות הוא כדי לטהר סטרא דקדושה מן הקליפה ואם כן מוכרח הוא כי כל הנשמות נמצא להם שבח נוסף כל אחד ואחד כפי בחינתו צא ולמד ממש"ה והיה מדי חדש וכו' יבא כל בשר וכדאיתא בזוהר בסוף האדרא רבא וז"ל אמר ליה קטירין צדיקייא בקרטופיא דעטרין בריש ירחי ובזמני ובשבתי יתיר מכל שאר יומין א"ל ואף כל אינון דלבר דכתיב והיה מדי חדש וכו' אי אלין אתיין כ"ש צדיקייא מדי חדש בחדשו למה משום דמתעטרי אבהתא רתיכא קדישא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי כל הנשמות שבח שלהם נוסף כל אחד כפי ערכו ולכן זאת הנשמה מאחר שאי אפשר שנתעפשה מסטרא אחרא כל כך משנכנס הפסח לכן אז ודאי הוא חמץ גמור כי לא נתקן מקודם ולכן עתה אין לו תקנה אמנם אם עברו מימי הפסח שיעור שנוכל לתלות כי טומאה זו שנתעפשה הוא משנכנס הפסח כי אי אפשר לומר כי מעשה התחתונים גרם לה להתעפש בסטרא אחרא אז מתבוננים אם

נוהגים לאפות בפסח פת חמה בכל יום וכו' והענין יובן עם מ"ש בזוהר פרשת משפטים דף צ"ה וז"ל אם אחרת יקח לו כמה גלגולין עתיקין הכא דנא אתגלון עד האידנא וכלהו קשוט וכו' אנא תנינן מאן דנטיל ואחיד בנכסי גיורין בקדמיתא זכו בהו אוף הכי כל אינון נשמתין קדישין עלאין דקא זמין לון קדוש ברוך הוא לתתא כדקאמרן כולהון נפקין לזמנין ידיען וסלקין בגין לאשתעשעא בג"ע ופגען באינון נשמתין דגיורין מאן דאחיד בהו מאנין נשמתין דסלקין אחיד בהו וזכי בהו ומתלבשן בהו וכלהו קיימי בהאי לבושא ונחתי גו גנתא בלבושא בגין דבגינתא דעדן לא קיימן תמן אלא בלבושא וכו' וכד סלקין לעילא מתפשטן מניה דהא תמן לא קיימי בלבושא עכ"ל לענייננו והנה מבואר מזה המחמר כי נפשות של הגרים למטה בגן עדן הארץ הם יושבים ואין עולים למעלה אמנם פרשת בראשית דף ל"ח וז"ל היכלא קדמאה אתר מתתקן לתתא למהוי כגוונא דלעילא וכו' בהאי היכלא אית נהורין עילאין לאסתכלא נשמתהון דאינון גיורין דאתגיירו קיימין תמן וענין תמן לאסתכלא ביקרא עילאה ומתלבשאן תמן בלבושא חדא דנהיר ולא נהיר וכו' ותלת זמנין ביומא נהרין מגו נהירו עילאה ומשתעשען תמן ועילא מנהון אנקלוס ועובדיה ושאר גיורין דאתגיירו כגוונא דא לעילא כד זכן לסלקא נשמתהון לאתעטרא תמן וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי נפשות הגרים הם עולים למעלה אמנם העיקר בזה הוא כי צריך אתה לדעת כי שני מיני גרים הם ואין להאריך בענין זה רק כי נלמד משני מאמרים הללו כי ימצא נפש הגר שעולה היא למעלה ויש נמי נפש הגר שאינו עולה למעלה וזה הוא פירוש אחר בפ' מי יודע רוח בני האדם והיינו כאשר נאמר בפ' עת אשר שלט האדם דסטרא אחרא באדם דקדושה וכמו שאמר בתוספות כי מלת האדם משמש על עובדי ע"ג אמנם ישראל נאמר אדם אתם והיינו מה שאמר החכם מאחר שהנחנו כי שני מיני גרים הם אם כן (קהלת ג) מי יודע רוח בני האדם הם הגרים שנקרא הנפש שלהם רוח וההבל דגרמי הוא הנפש מי יודע העולה היא למעלה לגן עדן העליון או אם יורדת היא למטה לגן עדן הארץ ולכן דין זה נתן בהם סימן אם נתעפש ביותר אם לאו כפי הנמצא בה מכח הקליפה ועוד תשוב ותראה אם נוהגים לאפות בפסח פת חמה בכל יום כלומר כי יש נפשות שעולים מחדש למעלה לכן תולין להקל על נפש זו אפילו אם הוא מעופש הרבה וכפי הדרך השני דמיירי בנשמות של ישראל אמנם של חמץ היא אשר לא מטוהרה כל כך על ידי המשך הזמן כי לא עשה תשובה כראוי לכן אם נתעפש הרבה שאי אפשר לו להתעפש כל כך משנכנס הפסח שחטא אז לא נטהר והרי אומרים חכמים ז"ל חייב אדם לטהר עצמו ברגל ולכן אז ודאי היא חמץ והענין מה שאמר בזוהר דף רי"א וזה לשון אלין ארבע רישי נהרין זיעא לה לכרסייא קדישא ומגו מטולא דלהון זעין

ומההוא זיעא דילהון אתעביד נהר דינור וכו' ונשמתין כד סלקין אסתחיין בההוא נהר דינור וסלקין לקרבנא וכו' בזמנא דבעייא לאסתחייא מההוא זוהמא דבה אתעברת בנורא ואסתחיית ונורא אכלא כל ההוא זוהמא דבנשמתא וכו' ולכן אם נשמה זו חמץ היא שיש בה זוהמא אינה נאכלת עד שתעבור בנהר דינור כנז' ואם עברו מימי הפסח שנוכל לתלות שנתעפש כל כך משנכנס הפסח עד עתה הענין הוא מה שאמר פרשת ויקהל דף רי"ב וז"ל ואינון נשמתין דבגינתא דעדן לתתא שטאן בכל רישי ירחי ושבתי וסלקו עד ההוא אתר דאקרי חומות ירושלים דתמן כמה ממנן ורתיכין דנטרי אינון חומות דכתיב על חמותיך ירושלים הפקדתי שומרים וסלקין עד ההוא אתר ולא עאלין לגו עד דאתלבנן וכו' הנה מבואר מזה המאמר. כי אותם הנשמות שנמצא בהם צד לכלוך בזמן הזה קודם שיכנסו לפנים צריך שיתלבנו ולכן אמר אם נוהגים לאפות פת בכל יום בפסח היינו אותם הנשמות שהם עולות לשם כמש"ה והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אז תולין להקל ולכן גם למטה בגשמי אעפ"י שהלא מעופש הרבה אנו תולין לומר כל יום אפה פת חמה ונתנו עליו ולכן הרבה להתעפש ומותר גם באכילה לפי כי כן למעלה הם נאכלים אלו הנשמות ע"י שנעשים קרבן והם אוכלים מן הקדושים כנ"ל וכן הענין בסוג המצות כי הנה שנינו העשה מצוה קנה לו פרקליט אחד ולכן זה המלאך הנברא אע"ג שהוא מעופש ביותר שהוא נברא מאותה עבירה לשמה מותר באכילה בכל אלו הצדדין והוא יהיה מ"ש בזוהר אצל מצמיח חציר לבהמה הם סוג מלאכים הנקרא חציר שהם מוכנים למאכל אותה בהמה שהיא רבוצה על אלף הרים ומגדלים לה מיני בהמות כמשחז"ל ואוכלת אותם והבן:

סימן תמז

[א] ענין מה שאסרה התורה החמץ בפסח במשהו היינו לפי כי הנה הימים האלה נזכרים ונעשים במה שהיה לשעבר ואשר עתיד להיות כאשר נת' למעלה כי כל הדברים האלה הם מועילים עתה בהווה בנפש האדם ומה גם פנה למעלה ומה גם מועילים לזמן העתיד ולפי כי תמיד ענין של הקליפה הוא גורם צרה גדולה למעלה ומונע הטובה ועליו נא' ונרגן מפריד אלוף וכמשחז"ל נרגן זה הנחש שרגן דברים על בוראו הוא הפריד אלופו של עולם היינו לשעבר ומה גם בכל זמן כי לכן אפי' למעלה הם נדחקים ממנו כדאיתא פ' תרומה דף קע"ג וז"ל מלאכי עילאי דחקי בההוא סטרא אחרא וישראל לתתא מלאכין עילאין כד בעאן לאתאחדא במאריהון לא יכלין עד דדחיין לה לבר וכו' ולבת' אינון מתקרבי לגבי מאריהון ולא אשתכח מקטרגא עילא ותתא ואי תימא תינח לתתא אבל

לעילא מאי קטרוגא איכא תמן אלא לעילא בגין דאינון רוחין קדישין ואיהו רוח מסאבא ועד דמשדרי רוחא מסאבא מביניהו לא יכלין לקרבה לגבי מאריהון דהא קב"ה גו מסאבו לא אתערב לעלמין וכו' ואי תימא הא כולהו אשא ואשא לא מקבלא מסאבו ת"ח כתיב עושה מלאכיו רוחות וכו' אלין מלאכין דקיימי לבר משרתיו אש לוהט אלין מלאכין דקיימי לגו איהו רוח מסאבו ואינון רוח ורוח ברוח לא עייל דא בדא רוח מסאבו ברוח דקודשא לא אתערבי דא בדא ובג"כ אינון דאקרון רוח לא יכלין לאעלא לגו בגין ההוא רוח מסאבו אינון דלגו אינון אש וההוא אש דוחה למסאבו דלא עייל לגו ובג"כ כולהו דחיין ליה לבר דלא יתערב בהדייהו וע"ד מלאכי עילאי משבחן ליה לקב"ה בתר דדחיין ליה למסאבו לבר עכל"ה הנה הדבר מבואר במאמר כי הוא צורך עליון מה שדוחים את הקליפה למטה בכל זמן אמנם בזמן חג הפסח כי אז הוא זמן ההכנעה שלה אין זה ענין של שילוח בלבד, אלא ענין ביטול והכנעה שנעשה לה וזה הדבר מתורתך תלמדנו ממה שצוה ה' בפסח ועצם לא תשברו כי זה הוא כדי לבטל ולהכניע הע"ז כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רנ"א. וז"ל הה"ד ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה' כד מטעיין לבריין ועבדין גרמייהו אלהות ובגין דטלה ממנא דיליה איהו רב על כל ממנן דאלהים אחרים מני קדוש ברוך הוא לישראל ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית ואשליט לון עליה ותפסו ליה תפיס בתפיסה דילהון יומא ותרין ותלת ולבתר דא אפיקו ליה לעיניהון דכולא לדינא לאחזאה דאלהא דילהון ברשו דישראל למעבד בי' דינא וכו' ומני לזרקא לגרמי' דיליה בשוקא בבזוי וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי תכלית צווי כל אלה הדברים הוא כדי להכניע ס"א ולכן עשה הכתוב בחמץ הרחקה יתירה ואיסור נוסף על כל שאר האיסורים דאלו בשאר האיסורים יש הפרש בענין התערובות כאשר הוא מין במינו לשאינו מינו ובענין החמץ הוא במשהו והענין כי הנה נתבאר במאמר הקודם דאע"ג כי ס"א כולהו דחקי בה מ"מ כבר חזר ופירש כי שני מיני מלאכים הם שנאמר עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט והנה המלאכים שהם רוחות הם נדחקים מן ס"א מפני כי הם בחינת רוח ואלו הם רוח דמסאבו אבל משרתיו שהם אש לוהט דוחים אותה לחוץ ואינם חוששים ממנה כלום והנה מובן מזה היות הפרש כאשר הוא מין במינו לשאינו מינו לפי כי מין במינו יקרא אותם מלאכים הנק' רוח והללו ג"כ רוח ואע"ג כי לא ראי זה מפני כי הללו הם מסטרא דקדושה ואלו הם מסטרא מסאבא אמנם מפני כי הם יכולים להתערב לכן יקרא להם מין במינו כאשר יבא במקומו בע"ה ואמנם משרתיו שהם אש נקרא מין בשאינו מינו מפני כי הללו הם אש והללו הם רוח והנה בכל זמן יש הפרש בזה מפני כי ס"א הם דוחים אותה מלמעלה כדי להתייחד סטרא דקדושה

קדם מאריהון כנ"ל ולכן אין זה אוסר אלא מין במינו שהם רוח ברוח אבל מין בשאינו מינו אינו אוסר לפי כי אלו ס"א הם רוח אמנם משרתיו הם אש לוהט ולכן אז מתבטל אחד בששים כלומר דאע"ג כי מתערב חלק אחד מס"א מן רות מסאבא עם ששים חלק מן הקדושה מן הריחים הוא מתבטל ואין מעכב אותם מלאתייחדא במלכיהון ואמנם היום שיעור זה בששים דווקא לא פחות ולא יותר אין זה בדרך הזדמן חלילה אלא צורך גדול אין זה מקום ביאורו עד יהיה רצון מלפניו ית' יגיעני למקומו לבאר הענין אמנם מ"מ להוציאך חלק אי איפשר וסוד הענין יובן לך ממשחז"ל דהע"ה מעולם לא ישן שתין גשמי ואיתא בזוהר שתין חסר חד הם נשמי דחיין מכאן ואילך איכא נשמי אחרנין דמותא ולכן אותו חלק אחד כאשר הוא מצטרף עמהם מתמתק:

עוד אגיד לך מש"ה כי ששת ימים עשה ה' כלומר כי זה העולם שהוא עולם הבנין זה הוא אשר נעשה בשש רוחות היינו ד' רוחות העולם ומעלה ומטה וגם היות נמצא בו ששת ימי המעשה ויום השביעי שבת הסיבה לזה הוא לפי כי ששת ימים עשה ה' למעלה ולכן אינו אומר בששת מפני כי יאמר על השרשים עליונים שהם ששה ויום הז' שבעה ובו נח א"כ מאחר כי הם ששת ימי החול אע"ג כי הם בסוד חולין דטהרה ונתערב בהם חלק א' מן הקליפה הוא בטל עמהם וכאשר נודע לך מן הזוהר כי ששת ימי החול הם בסוד מט"ט אשר ג"כ יש בשמו ששה אותיות אז תבין המאמר הנ"ל משה"ה עשה מלאכיו רוחות כי שם הוא עולם המלאכים ולכן גם כאשר מתערב חלק אחר מס"א הוא מאותו זקן וכסיל שהוא כנגד מט"ט אז הוא בטל בששים כי כן כתיב יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט והוא חלק אחד מן סמא"ל אות אל"ף שבו ע"ד משחז"ל בפ' ותחסרהו מעט מאלהים חלק א' ואולי כי מפני שמרע"ה נאמר בו טוב הוא לא נתרצה באותו חלק ומש"ה ותחסרהו דמשמע כי נתחסר בזה אין הצו, רק להודיע שהקב"ה עשה בקשתו ותחסרהו וכו' או נאמר כי לא נתן הקב"ה למרע"ה אותו חלק מעט כדי שיהיה נשרש למעלה אמנם דהע"ה שנא בו טוב ראי היה נזהר מלישן ס' נשמי כי לא חפץ שידבק בו אותו חלק של רע כך אחז"ל דוד היה שונא ע"ז אמנם כאשר מתערב חלק א' זה דס"א בששים של סטרא דקדושה מתבטל והיה קדש אמנם בפסח מפני כי התכלית הוא לבטל ולהכניע סטרא אחרא לכן איסור החמץ במשהו והטעם משום דלא בדלי אינשי מיניה כל יומי שתא דאע"ג שנתבאר במאמר למעלה כי אין המלאכים נכנסים לפנים לאתאחדא במאריהון עד שדוחים סטרא אחרא לחוץ מ"מ זה יהיה לפרקים כנ"ל ועוד דאע"ג כי כן נעשה למעלה אבל לא בדלי אינשי מניה בזה העולם שהוא עולם המעשה ולכן יש בו חומרא יתירה ועוד מפני כי נמצא בו מיתה שלכן האוכלו חייב כרת כדאיתא פרשת פנחס דף

רנ"א. וז"ל מחמצת מאי טעמא בגין דריחא דמותא אית תמן חמץ דכר מחמצת נוקבא רגליה יורדות מות ברישא ובסופה תשכח לה ובנין דא מאן דאכיל חמץ בפסח מותא אקדימת ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי דכתיב ונכרתה הנפש ההיא עכ"ל הנה מבואר כי שעונש שבא מן הכרת הוא נמצא מן הדבר עצמו ולכן החמץ אסור אפילו בהנאה בפסח אבל בשאר התערובות אם לא היה צריך ששים אלא קליפה או נטילת מקום אף בחמץ כן כי אם יהיה חם בחם בלא רוטב די בקליפה כי הנה גזרת הכתוב הוא כל דבר אשר ובא באש תעבירו באש וטהר וכן הדוגמא שלו בענין המאכל הם סטרא אחרא כי מהאש יצאו והאש תאכלם בנטילת מקום בלבד כדרך שהצריך הכתוב להעביר את החלודה בתחילה שנאמר אך את הזהב כך הוא בזה והטעם הוא להיות כי לא יתכן להתערב זה בזה כדאיתא במאמר הקודם כי משרתיו להיות כי הם אש לכן דוחים סטרא אחרא לחוץ דהיינו נטילת מקום או קליפה מאחר שאין שם רוטב כן הוא אם נגע ככר חמץ עם ככר מצה דהיינו כח מסטרא דקדושה עם כח שהוא חמץ מסטרא אחרא ושניהם חמין מצד האש כאמור ואין שם דבר המפעפען שהוא מיסוד המים לא אסר אלא מקום מגעו בלבד מפני שאינו בולע יותר סטרא דקדושה ולכן הוא מותר כנזכר:

וכאשר נרצה להבין הענין על דרך הנ"ל כי כל ענין זה של איסור החמץ והבדיקה הוא רמז על חטאת האדם כי צריך האדם לבדוק במעשיו ולעשות תשובה כי להיות זה הזמן מוכן אל הגאולה העתידה כמש"ה הוא הלילה הזה שמורים לכל בני ישראל לדרותם ולכן נאסר החמץ שהוא מכונה אל יצר הרע המחטיא את האדם במשהו כי כן אין לו שיעור יצר הרע כמש"ה ויבא הלך לאיש העשיר בתחילה הוא נמשל להלך ואח"כ נעשה בעה"ב וכה"א מושכי העון בחבלי השוא ואחר כך נעשה כעבות העגלה ולכן הוא אומר חמץ בפסח הוא אוסר תערובתו כי הנה החמץ שהוא העון כאשר היה ראוי לאדם לעשות ביעור קודם הפסח מכל חטאת האדם והעונות וישב אל ה' אמנם החמץ בפסח אוסר תערובתו דאף על גב שאמרו חז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ובזה ימצא שהוא נדחה סטרא אחרא מפני כי נחלש העון אמנם בפסח אוסר התערובת של החמץ הוא העון עם הזכיות וזה בין במינו בין בשאינו מינו ר"ל אם הוא מעין העון הנמצא בידו כי לכן ימצא עמו איסור נוסף בין בשאינו מינו כי אין בידו עון זולת זה העון כי הנה אסורו במשהו ודין תערובתו כשאר כל התערובות אלא שמה שאוסר שאר התערובות בפחות מששים דהיינו כי העון אשר יחטא עשה פגם למעלה אם באותם ששת ימי החול ומה גם בששת ימים העליונים כנ"ל בפ' ששת ימים עשה ה' ואמנם כדי שיעשה מעשה האדם פגם למעלה ח"ו במדות העליונות צריך

להיות העון במזיד אמנם בפסח הוא פוגם בדבר קל דוגמת החמץ שהוא במשהו מאחר כי נאסר החמץ לטעם זה אבל אם בשאר התערובות לא היה צריך אלא קליפה או נטילת מקום אף בחמץ כן השיעורים הללו יתבארו במקומם הדק היטב בע"ה אמנם הענין בקיצור הוא כי הנה יש הפרש בין קליפה לנטילת מקום והוא על דרך הנראה לחוש כי קליפה הוא קל מנטילת מקום מפני כי כל הדברים הקליפה היא סביב לפרי שנאמר סביב רשעים יתהלכון כדאיתא פרשת משפטים דף ק"ח: וז"ל הכא אית רזא כל עובדין דעביד קדוש ברוך הוא בקדמיתא אקדים ההוא דלבר ואחר כך מוחא דלגו וכו' מוחא אקדים במחשבה ובעובדא ההוא דלבר דהא כל קליפה מסטרא אחרא הוי ומוחא מן מוחא ותדיר סטרא אחרא אקדים ורבי ואגדיל ונטיר איבא כיון דאתרבי זרקין ליה לבר ויכין רשע וצדיק ילבש עכ"ל הנה מבואר מן המאמר כי הקליפה הוא מסטרא אחרא ולכן החמץ שנגע במצה הוא הקדושה אחת דתו לקלוף אותו ולזרוק אותו ופעמים אינו מספיק זה אלא צריך גם כן נטילת מקום מפני כי צריך להוציא אותו משם דהיינו תרתי לריעותא כי הקליפה צריך להפריד אותה מפני שמתערבת עם הקדוש' ואחר כך צריך להוציא אותה מחוץ למחנה ולכן חם בחם בלא רוטב די בקליפה כשאר איסורין להפריד אותה לחוד וכן אם נגע ככר של חמץ עם ככר של מצה ושניהם חמין ואין שם דבר המפעפען הם המים לא אסר אלא מקום מגעו בלבד לפי שאין מבליע יותר אבל בזמן שיש רוטב מצד המים הם נבלעים בתוכו כי כן נגרים שנאמר וכמים הנגרים ארצה וזה נמצא בין במים של הקדושה שנבלעים בסטרא אחרא ולכן הם נאסרים וכן בהפך כי המים זרים הם נבלעים בקדושה ואי אפשר לברר אותם ולהוציא אותם ולכן אסור כנז':

[ב] חמץ שנתערב משש שעות ולמטה וכו' הנה נתבאר למעלה כי יש דרך ישר לפני איש להחליף מעשה הרע במעשה הטוב הוא משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות אמנם הלא צותה התורה מלפני שיבה תקום דהיינו אזהרה לאדם שיעשה תשובה קודם השיבה וכבר נתבאר למעלה בפ' וזכור את בוראך בימי בחורותיך שנרמז בזה לשני זמנים שצריך האדם לפשפש במעשיו וישוב אל ה' וירחמהו אמנם אם אדם זה לא קיים הדברים האלה ונתאחר עד זמן הזקנה ועודנו לא ישוב אלא שהחליף מעשה הרע במעשה הטוב דהיינו דומיא של חמץ מעשה הרע שהחמיץ ונתערב עם הטוב וזה לאדם זה משש שעות ולמטה היינו בזמן של הזקנה עד הערב כאשר העריב שמשו עכ"ז אינו אוסר במשהו אלא דינו כשאר איסורים והוא בטל בששים כי חנון ורחום הוא ואחז"ל ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כי אינו מוציא זה כנגד זה מעשה הטוב כנגד מעשה הרע:

[ג] חטה שנמצאת בע"פ בתרנגולת מבושלת וכו' מאחר שכבר הנחנו כי החמץ בע"פ משש שעות ולמטה אינו אוסר במשהו ואע"ג כי הגיעו עליו ימי הרעה יש לו תקנה והוא בטל בששים ואמנם צורך הדין זה צריכא למימר כאשר חיממו התרנגולת בפסח ועדיין החטה בתוכה כי הנה יש מי שאומר שנתבטל בששים כבר ויש מי שאומר כי עתה בפסח חוזר וניעור:. והענין יתבאר בבירור גמור כי הנה כבר הנחנו למעלה כי כל ענייני הפסח וצורך הבדיקה שהצריכו חז"ל לעשות ולא סגי בביטול אע"ג שהוא מן התורה זה הענין סובב על שלשה אופני קדש האחד הוא לצורך העולמות כדי לדחות משם הקליפה ודבר זה הוא נחלק לשנים נמצא כי הם ארבעה והאחד הוא לצורך טהרת העולמות שלכן נאמר ולא יראה לך חמץ בכל גבולך והשני הוא לצורך טהרת המקומות אשר שם מושב הנשמות כלומר ההיכלות אשר שם כי זה יחשב לענין פנימי וחיצון כי אע"ג שלא נתבאר כל זה למעלה מאחר שנתבאר ההקדמה אחר כך המשכיל יבין מדעתו ועוד יש בזה צורך שני והוא לענין בני האדם דהיינו כי הוא רמז לענין התשובה שצריך האדם לבדוק במעשיו כדאית בזוהר מפני כי הימים אלו הם מעותדים ומוכנים אל התשובה כאשר נתבאר למעלה והיינו מה ששנינו באחד בניסן ראש השנה למלכים ואמרו חז"ל כל ישראל הם בני מלכים והבן אמנם דרך השלישי הוא היותר מוכרח כי זה הוא ענין הנוגע למעלה כדאיתא פרשת אמור דף צ"ז. וז"ל ישראל כד הוו במצרים הוו ברשותא אחרא והוו אחידן במסאבותא כאתתא דא כד איהי יתבא ביומי דמסאבותא בתר דאתגזרו עאלו בחולקא קדישא דאקרי ברית כיון דאתאחדו ביה פסק מסאבותא מנייהו כדא אתתא כד פסקו מינה דמי מסאבותא בתר דאתפסקו מינה מה כתיב וספרה לה שבעת ימים אוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדישא פסקא מסאבותא מנייהו ואמר קב"ה מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא וספרתם לכם לכם דייקא כד"א וספרה לה שבעת ימים לה לעצמה אוף הכא לכם לעצמכם ולמה בגין לאתדכאה במיין עילאין קדישין ולבתר למיתי לאתחברא ביה במלכא ולקבלא אורייתיה עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר הצורך הנמצא בכל אלה הדברים אל כל איש הישראלי וגם בזה נמצא צורך עליון ושם נאמר פרשת אמור דף צ"ה: וז"ל ת"ח בארביסר בשעתא דזווגא דסהרא אשתכח בשלימו עם שמשא וכתרין תתאין לא משתכחין כל כך בעלמא דהא בחדתותי דסיהרא זינין בישין משתכחין ומתערי לאתפשטא בעלמא ובשעתא דזווגא דסיהרא אשתכח בנהירו דשמשא בשלימו מתכנשי כולהו לאתר חד וקדושי מלכא אתערו כדין כתיב ליל שימורים הוא לה' דהא זווגא קדישא אשתכח והוא שמורים בכלא עכ"ל לענייננו והנה כפי של הצד האחד כי כל זה אשר אנחנו עושים בזמן הפסח הוא לצורך העולמות יש להסתפק מאחר שכבר

נדחית סטרא אחרא למטה אולי אחר כך ימצא עון בתחתונים בכלל או בפרט ומפני כך תחזור הקליפה להתגבר ולעלות למעלה ולהדבק שם והיינו מ"ש כי הקליפה שהוא החמץ חוזר ונעור וגם לצד השני שנתבאר שהדברים אלו הם לצורך כל איש הישראלי כי הוא דוגמא לאשה שפירשה מנדתה ואח"כ נטהרה ולכן יתכן כי ע"י חטא קל אשר חטא ואשם חוזרת הטומאה להדבק בנשמתו ונמצא כי זה החמץ הוא העון שלו הוא חוזר ונעור ונדבק בו הטומאה גם בדרך השלישי הוא נמצא יותר זה הספק והוא מאחר כי הנחנו כי סטרא דקדושה בענין זה הוא דוגמא לאשה שפירסה נדה וכדאיתא פ' בלק בשעתא דאיהי סלקא למלקט כיסופין וענוגין ומומא אשתכח לתתא בהו בישראל כדין מטי לגבה כטיפת החרדל ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין ולכן אם ימצא חמץ הוא צד מן העון בתחתוני' ונדבק בתרנגולת זו המכונה לשכינה כדאיתא במדרש משוד עניים עתה אקום כביכול דהדא תרנגולתא כד מנערת גדפהא מן קטמא עכ"ל ולכן מאחר כי עתה קמה ונטהרה ונעשה הייחוד ליל הפסח אם יחזור החמץ ס"א להתאחז בה מפני מעשה התחתונים דאעקא ולכן הנרצה בכל השלשה צדדין אלו הוא כי החמץ בפסח הוא חוזר ונעור ולכן תהיה התרנגולת אסורה מפני כי הנה מתדבק בה ס"א ע"י שמחמם היצר ונדבק בה כביכול:

[ה] ולכן בשר יבש וגבינה ודגים שנמלחו קודם הפסח ולא נזהרו בהם מותר לאכלם בפסח מפני כי אין כאן דין חוזר ונעור מיהו דגים במלח השרויים במים בפסח בכלי חמץ יש להחמיר מטעם שהם בולעים בפסח מפליטת הכלים והם האיברים של האדם שיצא מהם הזוהמא או כלים העליונים וחמץ בפסח במשהו:

[ו] מלח ששמו במדוכה וכו' אשר חכמים ז"ל הגידו מה ראה שהע"ה להפריש ענין הצדקה לחוד מפני שהיא שקולה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וכו' לתת מחצית השקל וכו' והנה חז"ל אמרו מלח ממון חסר ולכן חזר והגיד לאחר שהודיע על משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות אמנם על הכל יתגדל ויתקדש העושה חסד כמש"ה גומל נפשו איש חסד ולכן הגיד על סוג בני אדם א' רך הלבב הנקרא בשר שנאמר יבא כל בשר וכן מי שהוא נמשל לגבינה שהוא נקי כמשחז"ל וכן מי שהוא צדיק נמשל לדג כמ"ש בזוהר שלכן אסיפתן היא טהרתן כל אלו שנמלחו ועשו צדקה ולא נזהרו בהם מאיזה חטא שוגג מותר לאכלם בפסח דהיינו שאוכל מפירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לעה"ב כנ"ל אבל דגים אע"ג שהם אנשים צדיקים והיו מלוחי' ע"י הצדקה אבל היו שרויים במים בפסח בכלי חמץ היינו כי האיברים הם הכלים של האדם והוא לא פשפש במעשיו בכל אבר ואבר כראוי

לעשות תשובה מעולה ולכן נשאר שם כלי חמץ וחמץ בפסח במשהו וכן נמי מלח שדכו במדוכה כנראה שעשה אותה מתוך אונס וכיוצא מותר למלוח בה בשר כי נחשב לו מכלל חבילות של מצות: [ז] בוסר שדכו וכו' אם באולי נמצא בו דברים שמקהה השינים ודכו במדוכות מחומצות אשר חז"ל הגידו ומרפא לשון הרע עץ חיים ואם הוא ע"ה ישפיל דעתו וזה כיתת עצמו מכל אבל מחום נשאר צד חימוץ בו ולא היה נקי מותר לאכלו בפסח ע"ד הנ"ל:

[ח] אשר חז"ל הגידו למה נמשלו ישראל לזית שנא' זית רענן וגו' קרא ה' שמך לומר כשם שהזית חובטין אותו וכו' ואח"כ מוציא שמנו כך ישראל באים הרשעים וחובטין אותם וכו' ואחר כך עושים תשובה נמצינו למדים כי נמשלו ישראל לזתים ע"ש התשובה שעושים ולכן יאמר זתים שנזהרו לחתכן בסכין חדש הוא הדבר שאמרתי בפסוק הנה אנכי בראתי חרש וגו' שהרצון לומר איך כל הדברים נבראו לצורך וכן נמי היצר נברא לתועלת האדם להוליד בנים וכו' אך לא לענין עון ולכן אמר מוציא כלי למעשהו כגון סכין לעשות צורכו אבל לא נברא לחטא ולכן סכין זה הוא היצר אבל אם היה חדש ר"ל שלא חטא בו והרצון להגיד כי זה העושה תשובה רצה להשתמש ביצר בדברים הצריכים לו שהדוגמא לזה הוא סכין חדש שעדיין לא חטא בו רק נשתמש בו לצורך קיום המין ודברים הצריכים לו ולכן אפילו לא נזהרו לכבשם בקדרה חדשה כלומר אע"פ כי זתים הללו שהם דוגמא לאיברים שלו בזמן שעשה תשובה אז לא נזהר לכבשם ולהכניעם שיהיו בקדרה חדשה שתהיה תשובה מעולה לפשפש בכל אבר ואבר שלו במה חטא להתחרט מאותו עון מ"מ אם אינה בת יומא אעפ"י שהיה באותם האיברים צד עון אשר חטא מאחר שאינה בת יומא מותרים לכ"ע מפני שהרי קים לן אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה שודאי עשה תשובה ולכן מאחר כי עון זה אינו בן יומו ודאי הוא שעשה ממנו תשובה ומותר להשתמש באותם איברים הם הזתים הנז' לצורך המותר לו בצרכי העה"ז והיא תשובה גמורה כאמור:

[ט] יבש ביבש אע"ג דבשאר איסורין חד בתרי בטיל הנה ענין זה משתמע לתרי אנפי או יהיה ענין חטא שחטא הוא לבדו ולא היה בו לחלוחית ללמוד ממנו ולכן הוא יבש או שעשה תשובה ומתוך התשובה והחרטה גדולה נעשה העון יבש ולכן יאמר דאע"ג כי בשאר איסורין חד בתרי בטיל כמשחז"ל אם עשית חבילו' של עבירו' עשה כנגדן חבילות של מצות ובדרך זה נמצא שמתבטל העון אבל בפסח לא כן אפילו באלף לא בטיל רק ע"י התשובה כאמור למעלה ויש אומרים דחמץ שוה לשאר איסורים בזה כי כן נמי מועיל דרך זה לבטל החמץ הוא העון עד ישוב אל ה' ורפא לו:

[י] נותן טעם לפגם מות' גם בפסח הענין הוא בקיצור ובמקומו יתבאר הדק היטב והענין הוא משחז"ל גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה ולכן יאמר כי נותן טעם שהוא מעשה המצוה כמ"ש טעמו וראו כי טוב ה' והוא לפגם ר"ל שהיא שלא לשמה מותר גם בפסח ובדרך זו אלך שמדבר במי שעושה חבילות של מצות כנגד חבילות של עבירות נמצא כי נותן טעם הוא מעשה המצוה כאמור רק שהוא לפגם כלומר לתקן הפגם שהם חבילות של עבירות מותר גם בפסח דאף על גב כי אז בחמץ הזה צריך לעשות ביעור מן העבירות ולעשות תשובה מ"מ מותר לעשות באופן זה בפסח לדחות את הקליפה באיזה צד שיהיה לפי שעה עד שיעשה תשובה כאמור להכניע אותה לגמרי: [יא] בין חמץ שנתערב קודם הפסח וכו' בטל בס' כל זה נתבאר למעלה אמנם חמץ נוקשה הוא רמז שנסתלק ממנה הרוחניות שבתוכה הוא אותו חיות של הקליפה ולכן אפילו בעיניה אינו אסור בהנאה שהרי יבש היה נהודים לא נשאר בו לחלוחית מפני החרטה כנזכר אצלי בפסוק הסירו רוע מעלליכם מנגד עיני וכיצד יעשה לכן מסיים חדלו הרע כי על ידי החרטה הוא מעקר הפנימיות של המלאך משחית הנברא מן העבירה על ידי אותה תאוה רעה שהיה לו בשעת מעשה כמ"ש קנה לו קטיגור אחד ועל ידי החרטה נעקר הרע שבקרבו ועל ידי התשובה נכנס בקרבו רוח קדושה ונעשה מלאך קדוש והיינו מחז"ל השב מאהבה זדונות נעשות כזכיות:

[יב] ולכן חמץ נוקשה אפילו בעיניה מותר בהנאה ר"ל כי זה הוא מש"ה אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף כנזכר במקומו וזה הוא ההנאה שנמצא לאדם שמדבר טוב בעדו כאמור:

ועל דרך הנ"ל שמדבר למעלה יאמר נא זתים שנזהרו לחתכן בסכין חדש וכו' הוא סוד מ"ש בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ז וז"ל אבל מאי כתית אלא רזא עילאה איהו וכו' רמז הוא דקא רמיז לשמשא בנוקבא לאנגדא לגבה שמן כתית וכו' לאפקא מזתים דאינון שייפין דגופא לאמשכה ההוא נגידו וכו' וצדיק איהו דכתיש כתישין ואפיק מכל אינון שייפין והנה מבואר מן המאמר כי כינוי זתים הוא מורה על המדות עליונות אשר יוצא מהם השמן עליון ולכן זה הסכין הנזכר הוא יהיה בסוד הצדיק כי הוא המוציא שמן עליון מאותם הזתים כדאיתא שם דכתיש כתישין ואפיק משחא עילאה מאינון זתים ואמנם הוא חדש מפני שבא מחדש שלכן נקרא יוסף הצדיק שהוא לשון תוספת זה הוא מוסף שבת כדאיתא פרשת בראשית ע"ש ולכן יאמר זתים אל שחתכן בסכין חדש כי אותם זתים חותך אותם הצדיק לפי דכתיש כתישין לאפקא זיתא דכיא כנז' ולכן הדין הוא דאע"ג שכבשן בקדרה שאינה חדשה וכו' ר"ל כי הנה ענין הקדרה היא מדה האחרונה

שבכלה הקדושה הנקרא' חדשה בסוד מה ששנינו עיר חדשה שביהודה שנאמר בה תתחדש כנשר נעורייכי לפי שמתמעט' וחוזרת ומתמעט' בסוד הלבנה כדאיתא פרש' שלח לך בפ' ואדוני זקן דסיהרא קדישא אתמר בה אחרי בלותי היתה לי עדנה אבל אדוני הוא מלך זה וכסיל לעולם הוא זקן אשמאי ולכן נקרא סיהרא קדרה חדשה אמנם לא נזהר הצדיק לכבשם אלו הזתים בקדרה חדשה הנז' אם אינה בת יומא מותרים לכ"ע הענין הוא כי הנה המדה זו נודע הוא כי בכל יום ויום היא יורדת למטה בעולמות נ"ל בפסוק דודי ירד לגנו וכו' והנה כאשר היא יורדת למטה אז היא מוכרחת להתלבש בעולמות וכל אשר עושה מן הייחוד שם נקרא בישול כנז' במקומו ע"ד משחז"ל לא יבשל אדם בקדר' שבשל בה חבירו ולכן יאמר אם אינה בת יומא כלומר בזה הייחוד שעשה הצדיק ע"י זתים אלו שהכניס בקדרה זו היה באותו היום ועדיין לא ירדה בעולמות למטה מותר לכ"ע והוא ייחוד מעולה כנז':

יבש ביבש אע"ג דבשאר איסורין חד בתרי בטיל וכו' לא נעלם מעין הקורא ספר כי היבש הוא מורה היות בחינת דין כי הנה גם זה הוא כפי הטבע ולכן יהיה הרמז שלו בשם אלהים שהוא דין כי כן אלהים במלוי יודין עולה ש' והמלוי שלו י"ג אותיות הרי שי"ג כמנין יבש עם הכולל והנה נודע כי שם אלהים קדוש הוא מכלל ז' שמות שאינם נמחקים שנאמר כי אלהים קדושים הוא אמנם לאחרונה יסעו אלהים אחרים ולכן יאמר כי יבש ביבש שהוא ענין כחות הנמצאים מאלהים דקדושה עם כחות דאלהים אחרים חד בתרי בטיל כי הוא חוזר ונבלע בתוך השורש שלו ומתמתק אמנם חמץ במצה אפילו אחד באלף לא בטיל מפני כי עתה אנחנו צריכים להכניע כח סטרא אחרא כאמור ויש אומרים דחמץ שוה לשאר איסורים בזה ומתבטל החמץ סטרא אחרא ומתמתק כאמור ואיתא בזוהר פרש' בלק דף קפ"ח: וז"ל ומאי חטה כללא דכ"ב אתוון וכו' אמר ר' אלעזר ודאי חטה הכי קרינן לה אבל חמינן בשבטין כלהו דלית בהו ח"ט ובה אית ח"ט וקרינן חט"ה אמר ההוא ינוקא ודאי הכי הוא דהא ח"ט שריא סמיך לה וכו' אמאי נקטת אתוון אלין ההיא ברתא אלא אי תנדע חובא דאדם הראשון דאמרו חט"ה הוה תנדע הא ואילנא דא כד נצח כולא סטרא דטוב נקיט לכל סטרא אחרא וכפייא ליה. ולכן י"א כי החמץ שהוא סוד חטה חד בתרי לא בטיל כי כן אותה אינה מבטל' אותיות חט רק לפעמים וי"א גם החמץ מתבטל דאע"ג שלא יבטל אות ה' לשני אותיות מ"מ אחד של איסור בתרי דקדושה בטיל: נותן טעם לפגם מותר גם בפסח הענין הוא הנה נתבאר למעלה המאמר מפ' קרח בפ' קריאי מועד כי הנה כגוונא דקדש עילאה זמין לכל חילהא הכי נמי קדש תתאה זמין לכל חילהא העולמות התחתונים וכו' והנה נודע כי חילהא דקדש תתאה הם

המלאכים וגם העולמות התחתונים והנה נודע כי בעולמות למטה שם נמצא תערובת מסטרא אחרא עם הקדושה ולכן בענין הזמנה אז ימצא פגם החלק בסטרא אחרא הוא נהנה מן השפע הנמשך לשם ולכן הוצרך לומר כי נותן טעם לפגם הן אמת כי בעלמא הוא מותר מפני כי מלמעלה נמשך השפע לתחתונים ומשם יוצרים החיצונים ונמצא כי נותן טוב טעם לחיצונים שהם פגם וכן נמי בהפך ימצא כי הקליפה נותן טעם שבו בקדושה והוא לפגם שהנה נעשה רושם בסטרא אחרא כי מתחסר משם אותה קדושה שבתוכה ויש בחינות אחרות יתבארו במקומ' בע"ה וכל אלו הצדדים מותר ומה גם אפילו במועד שהרי קדש תתאה זמינת לכל חילהא כאמור אמנם אתא לאשמועינן כי גם בפסח שאנו עושים הרחקה יתירה בקליפה להכניע אותה שלכן החמץ אסור במשהו כנ"ל מ"מ גם בפסח מותר שאין הכוונה לבטל הקליפה מכל וכל דלא איפשר כנ"ל עד לעתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ:

בין החמץ שנתערב קודם הפסח ועבר עליו הפסח וכו' הנה נתבאר למעלה ענין דין חוזר וניעור ולכן החמץ שנתערב קודם הפסח אע"ג שנתבטל בס' מ"מ הוא חוזר וניעור בפסח ואסור לאוכלו אמנם לענין לאכלו לאחר הפסח הרי נתבטל בששים כנ"ל:

חמץ נוקשה אפילו בעיניה אינו אסור בהנאה וכו' דבר ידוע הוא כי אפילו סטרא אחרא לא יחסר מתוכה ניצוץ של קדושה המעמיד אותו ומחיה אותו שנאמר ואתה מחיה את כולם וכבר דברו זה חז"ל בלשון צח בשעה רביעית יושב וזן מקרני ראמים עד ביצי כנים ואיתא בזוהר פ' ויקהל בפ' ונוגה לו סביב לית סטרא אחרא דלא אית בה סטרא דקדושה והנה כבר נתבאר כי החמץ הוא בסוד סטרא אחרא רק כי נמצא בקרבו אותו חלק מן הקדושה שמתפרנס ממנה האדם כאשר נתבאר בפ' יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט היינו אותו ניצוץ שלה שבתוכה כי קדוש הוא ולכן חמץ נוקשה להיות שהשורש של החיות שבתוכו נסתלק אותו לחלוחית של הקדושה ולכן מותר אפילו בהנאה לפי כי הוא פרש בעלמא או כלך לדרך אחרת בהפך מזה כאשר נאמר כי דין זה הוא בהשואה אחת לענין עעו"ג כי בהיותם קיימים הם מטמאים ובמותם לא כן הוא וזה מן הטעם שנתבאר בזוהר כי המצרי בהיותו קיים נמצא בקרבו רוח הטומאה סטרא אחרא ולכן יש בו כח לטמא לזולת אמנם לאחר שיצא מתוכו החיות והנפש הטמא אין עוד בו כח לטמא לאחרים רק לו לבדו וכן יהיה דין זה של חמץ נוקשה כי בהיותו חמץ אז בכח סטרא אחרא הנמצא בקרבו לכן נאסר באכילה ומה כי הוא אסור בהנא' נמי בענין טומאת מגע של כותי אמנם אחר כי הלך הלחלוחית שבתוכו הוא כח סטרא אחרא

שלכן היה מחמיץ לזולת אמנם עתה אין בו כח זה ולכן מותר גם בהנאה להסיק בו תנור עליון וכיוצא כי כן הוא בשורש שלו כאמור:

סימן תמח

[א] כבר נתבאר למעלה כי הדוגמא אל החמץ הוא סוד של הקליפה חלק אחד ממנה וכבר נתבאר למעלה כי כל אלו הדברים אשר תיקנו חז"ל מענין הביעור וגם הביטול הכל הוא כדי להכניע הקליפה ולעשות הכנה כי לכן יהיה בליל הפסח ייחוד לסטרא דקדושה ולכן ימצא כי אותו החמץ שהוא החלק של סטרא אחרא מאחר כי כבר נכנע להוציא אותו לחוץ ממקום הקדושה לכן מותר ולכן אחר שנעשה התיקון של סטרא דקדושה בפסח ודאי הוא כי יחזור למקומו כמשפט הראשון כי הנה נת' כי אין התכלית לבטל סטרא אחרא לגמרי כי זה לא יתכן עד לעתיד שנאמר בלע המות לנצח ונאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אמנם בזמן זה הכונה הוא להכניע הקליפה בלבד ולצורך סטרא דקדושה כאמור ולכן לאחר הפסח כל אחד יחזור למקומו ולכן גם כן הדין זה מתחייב כי חמץ של כותי שעבר עליו הפסח וכבר נכנע מותר באכילה והנה זהו הנרצה בענין הנוגע לעולמות הנ"ל כי יש בענין הביעור והביטול של החמץ צד אחד לענין הכנעת הקליפה אשר בעולמות שעליה' נאמר ולא יראה לך חמץ בכל גבולך אמנם לענין הצד השני כי צריך גם לדחות הקליפה מן המקומות של הפרטים שעל זה נאמר שאר לא ימצא בבתיכם ולכן יהיה בזה הדוגמא אזהרה לאדם כי ע"י אלה המצות אשר צוה ה' לעשות יהיה מחליף מעשה הרע במעשה הטוב כנ"ל שנאמר כי בתחבולות תעשה לך מלחמה ולכן אותם המעשים הרעים אשר עשה האיש הישראלי שהם נכנסים בבית שלו למעלה הרי נדחו למטה ע"ד מש"ה וברותי מכם המורדים והפושעים בי וכו' ולכן הרי נדחים אותם המעשים רעים לסטרא אחרא שנאמר ותשליך במצולות ים כל חטאתם והנה העונות של האדם כך היא המדה הנעשה בהם בעבור כי זה האדם לא עשה תשובה אלא קיים משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות כנ"ל ולכן על ידי כך המזיקין הנבראים מאותם העונות עליהם נאמר ונשא השעיר עליו את כל עונות תם כנ"ל והיינו משחז"ל עצומו של יוה"ך מכפר אעפ"י שלא עשה תשובה והם הקלו' וביאר הר"ם במ"זל כי שבועות שוא היא בכלל החמורות ונלע"ד כי זהו מה שהודיע הכתוב לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי מלת תשא ידרשוה בזוהר פ' יתרו מלשון נשיאות ר"ל לא יהיה גורם זה על ידי שנשבע לשקר כי יתעלה ויתנשא אותו החרש הכבוש על התהום שחקוק עליו השם ויחריב העולם וכן אני אומר בזה כי

הודיע הכתוב דאע"ג שהבטיח ואמר ונשא השעיר עליו את כל עונות תם אע"ג כי לא עשה תשובה עיצומו של יום מכפר עכ"ז לא תשא הזהר מלהשבע לשקר לפי שהיא מן החמורות ולא תשא אין אתה יכול להעלות אותה ולטעון אותה על השעיר האמור כי לא ינקה ה' אע"ג שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מפני כי זו היא מן החמורות נמצא כי כאשר יעשה האדם תשובה חוזרים אותם העונות ונמתקים ונכנסים אל הקדושה ולכן הדין הוא כי החמץ של נכרי ג"כ שעבר עליו הפסח מותר אפילו באכילה כי הנה זה החמץ של עכו"ם בלי ספק שיקנה אותו האיש הישראלי בכסף מלא וכן נמי הוא כך הדוגמא בזה כי קנה אותם העונות הישראלי על ידי התשובה כמשחז"ל בפ' מעצי הלבנון על ידי התשובה המלובנת במעשה:

ועוד ירצה הנ"ל על ענין הנשמה עצמה של איש הישראלי שעליה נאמר אם רעה בעיני אדוניה מפני המעשים הרעים שלה הנה באו לה השני זמנים של הבדיקה כנגד מש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותך כנ"ל ולכן אז אם עשה תשובה והפדה לכן לעם נכרי לא ימשול למכרה כדאיתא בזוהר פרשת משפטים והנה ההפך מובן מזה כי אם לא יפדה אותה האדם ע"י התשובה נותן הקב"ה נשמתו לעם נכרי ולכן יאמר נא הדין חמץ של נכרי וכו' כלומר אל יחשוב האדם כי אם באולי לא עשה תשובה בימים האלה הנזכרים אבדה תקותו חלילה אלא אף על גב שחזר בו אחר כך ועשה תשובה מתקבל לפני הקב"ה ופדה נפשו מעבור בשחת ולכן הדוגמא לזה הוא חמץ של כותי הוא רמז לאותה הנשמה של איש הישראלי אשר בעונו נטמעה ביד הכותי הנכרי הנז' אע"ג שעבר עליו הפסח דהיינו שעבר השני זמנים של השני בדיקות והביעור כנ"ל עדיין יש מקוה לישראל והוא מותר דהיינו כי כאשר חוזר ובכלל אותו העון עם האיש הישראלי אחרי טהרתו נמצא כי על ידי זאת ההנאה הנמצא לאיש הישראלי כי לזכות יחשוב לו וגם ימצא הנאה לסטרא דקדושה בכמה פנים ראשונה מפני כי כל המעשים אשר יעשה האיש ישראלי למטה בעולם הזה הוא מעורר ייחוד העליון למעלה על פי מדותיו כנ"ל ממ"ש בזוהר באתערותא דלתתא הכי אתער לעילא א"כ נמצא שמותר בהנאה ועוד נמי מותר באכילה כי כמו שהאדם הגשמי יש מענין המצות שאוכל פירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לו לע"הב גם זה ימצא למעלה ע"ד הקרבן שנקרא אכילה שנאמר אכלתי יערי עם דבשי בסוד הלחם אשר הוא אוכל והוא סוד מה שאמר בזוהר ובתיקונים כי אותיות מצוה הם אותיות הויה כאשר מתחלת אותיות מץ הם יה והתכלית הוא מפני כי מעשה המצוה הוא נעשה בסוד אור חוזר ופנה למעלה ולכן הוא גורם לעשות שני אותיו' מץ דמצוה מתהפכים לשם יה והם מצטרפים בשני אותיו' ו"ה ונעשה הויה והכל הוא בסוד

ו"ה עצמן אלא שהחיבור של אותיות ו"ה הוא בסוד דודים דמתפרשאן וחיבור אותיות י"ה הוא עצמי תמידי כדאיתא בזוהר בפ' אכלו רעים לעילא שתו ושכרו דודים לתתא הרי למדנו כי כינוי אכילה הוא באותיות הויה עצמה באותיות יה שבו והבן ולכן נקטינן כי זה החמץ של כותי הנז' מותר אפילו באפילה כאמור:

[ב] אם כותי מביא דורון לישראל וכו' איתא בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ב: וז"ל פקודא למעבד פסח שני על אינון דלא יכילו וכו' אי רזא דפסח רזא דמהימנותא דישראל עאלין בה שלטא בניסן וכדין איהו זמנא לחדווא איך יכלין אלין דאסתאבו או דלא יכלו למעבד בירחא תניינא דהא אעבר זמנא אלא כיון דכנסת ישראל מתעטרא בעטרהא בניסן לא אתעדיאת כתרהא ועטרהא מינה תלתין יומין וכל אינון תלתין יומין מן יומא דנפקו ישראל מפסח יתבא מטרוניתא בעטרהא וכל חילהא בחדווא מאן דבעי למחמי למטרוניתא יכול למחמי כרוזא כריז כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא ייתי ויחמי עד לא ינעלון תרעי אימתי כרוזא כריז בי"ד לירחא תניינא דהא מתמן עד שבעה יומין תרעין פתיחן מכאן ולהלאה ינעלון תרעי עכל"ה לענייננו והנה מבואר מזה המאמר כי סטרא דקדושה עושה הטבה גדולה לסטרא אחרא ומתנה טובה להעביר הכרוז שאמר כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא דהיינו סטרא אחרא ייתי ויחמי אף על גב דכתיב בהו עינים להם ולא יראו מפני כי כך הוא המדה של הקב"ה להטיב עם ברואיו בסוד ואתה מחיה את כולם אמנם סטרא אחרא על עצמו אינו מזריח כ"ש על אחרים כמשחז"ל בפסוק וכי יאמרו אליכם דרשו אל האובות וכו' אשר אין לו שחר ולכן ימצא כי אדרבא הוא גורם להשרות טומאה על הישראלי שלכן אסרו חז"ל לקבל צדקה מן הכנענים ואחז"ל צדקה של כותים חטאת הוא להם לפי שהם עושים לחרף אותנו כי חרפה היא לנו הטוב הנמצא מהם ולכן כותי שהביא דורון לישראל חמץ בי"ט האחרון של פסח לא יקבלנו ממנו הישראלי וזה מן הטעם האמור כי נמצא שהוא מכניס ע"י כך אותו החלק ממנו לסטרא דקדושה והוא מטמא את מקדש ה' גם אם הוא דורון והנה נמצא לישראל הנאה ממנו אסור וגם לא יהיה ניכר מתוך מעשיו שחפץ בו בדורון כי מאחר שידענו כי מחשבת הלב הוא עושה פועל גדול וכו' יוצא כי גם הכנעני יש נחת רוח מטובת הנאה זו והרי המקדש אשה בדבר שהוא שלה מקודשת באותה טובת הנאה גם בהנאה זו שמקבל כותי הוא נמצא משפיע בסטרא אחרא ולכן טוב שיאמר שאינו רוצה שיקנה לו רשותו כי בזה ימצא שהוא זוכה מן ההפקר:

חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח וכו' הנה נת' כי זמנים רבים תיקנו חז"ל לענין הבדיקה כמו ששנינו לא בדק ליל י"ד יבדוק ביום י"ד לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד

לא בדק בתוך המוע' יבדוק לאחר המועד וכל בדיקות הללו כבר נתבאר למעלה שהם זמנים רבים שיש לאדם לבדוק במעשיו כדי שיוציא כל החמץ שהם העונו' לחוץ ויטהר ע"י התשובה אמנם הבדיקה האחרונה שהוא לאחר המועד אין בדיקה זו מועילה כדי להוציא הקליפה לחוץ מן העולמות כי מאי דהוה הוה ואין ביעור זה מועיל רק לעצמו להוציא כל הטומאה שלו מן הבית העליון שלו ע"י התשובה ולכן קנסו אותו חז"ל להיות אסור בהנאה אותו החמץ כלומר דאע"ג שיעשה האדם תשובה באותם ימי הרעה שבאו עליו ליום המיתה גם שיעשה תשובה גמורה לא יהיה זה בערך הימי' הראשוני' דאלו מעיקרא כאשר עשה תשובה בליל י"ד וביום י"ד שנא' וזכור את בוראך בימי בחורותך שהם שני זמני' הנז' אז החמץ שלו מותר אפילו באכילה מפני כי זדונו' נחשבו' לו כזכיות ולכן אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעה"ב אמנם הבדיקה שבתוך המועד עדיין מועיל לו ע"י השריפה שהרי קיים המצוה גם ע"י הברכה הוא נרצה לו העון ונסלח לגמרי אמנם הבדיקה שלאחר המועד שהוא בסוף ימיו כאשר בא קצו ובית מועד לכל חי אז אע"ג כו מן הראוי היה מותר שנא' תשב אנוש עד דכה עד דכדוכה של נפש כמשחז"ל עכ"ז מאחר שעבר על בל יראה ובל ימצא כי לא עשה תשובה בכל זמנים הללו לכן קנסוהו רבנן אפילו בהנאה לומר כי עונות שלו אע"ג שעשה תשובה הם אסורים בהנאה ר"ל כי אפי' הנאה לא יהי' לו להחליף אותם במעשה הטוב שהנה הקב"ה אינו מוציא העונות בעד הזכיות כמשחז"ל בפ' כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולכן הדין הוא כי חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה אפי' שוגג או אנוס מפני כי התשובה אין צריך בה מעשה כי אפי' בהרהור כי מאחר שהעיד עליו יודע תעלומות כי לא יעשה אותם עוד כמ"ש הר"ם בחז"ל שלכן החמץ בביטול בעלמא סגי שנ' תשביתו שאר מבתיכם מבטלו בלבו ודיו כנ"ל. ואם נתנו או מכרו לכותי אשר מחוץ לבית וכו' הנה למעלה כי עיקר הבדיקה היא כדי לעשות ביעור אח"כ דהיינו לדחות ולהוציא החמץ לחוץ הוא הקליפה ולהוריד אותה למטה ולכן מאחר שעש' האיש הישראלי משפט כתוב הבדיקה בזמנה והביעור יוצ' הקליפה אח"כ ונכנס במקומה הקדושה כנ"ל כי מלאכי השר' שהם נא' בהם עושה מלאכיו רוחות אלו שהם רוח הם דוחי' סטרא אחרא שהוא רוח הטומאה לחוץ לאתייחדא במלכיהון וכאשר יוצאת לחוץ הם יורשים מקומה וכן נמצא ג"כ באדם שבודק במעשיו ומוציא אותם הקליפות אשר נבראו ע"י העונות מוציא אותם חוץ ממקומות ובתי הקדושה ויורדים סטרא אחרא בנוקבא דתהומא רבה שנא' ותשליך במצולת ים כל חטאתם אשר על כן הדין מחייב אם הישראלי מכר החמץ הוא העון והקליפה שלו לכותי הוא סטרא אחרא בענין מכירה דהיינו שהחליף מעשה הרע

במעשה הטוב כנ"ל או שנתן לו החמץ הוא העון במתנה דהיינו על ידי התשובה שנאמר ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה היינו ארצה שעיר נוקבא דתהומא רבה וזה עשה קודם הפסח שמכרו או נתנו למצרי שמחוץ לבית הוא סטרא אחרא לאחר שהוציא אותה לחוץ מן הבית שלו וקיים מש"ה שאר לא ימצא בבבתיכם או אעפ"י שיודע הישראלי אותו ומכיר בו במצרי ויודע בו שלא יגע בו כלל אלא ישמרנו עד לאחר הפסח ויחזור ויתננו לו מותר זה החמץ מפני כי כן הוא למעלה כי הנה אין מתבטל סטרא אחרא לגמרי עד לעתיד אך עתה כל התיקון שאנו עושי' מועיל לענין ההכנעה בלבד ואחר הפסח יחזור למקומו וכן הוא על חטאת האדם שאם חזר וחטא יחזור כמתחילה מ"מ צריך שיתננו איש הישראלי לכותי במתנה גמורה בלי שום תנאי וזה יהיה לו ע"י תשובה גמורה מוחלטת בכל לבו שהוא ענין מכירה שהרי שנינו האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אבל מכירה בדבר מועט שרי ר"ל אע"ג שלא הספיק לעשות תשובה גמורה ג"כ מותר:

וכאשר נפרש הדין ע"ד הראשון כי יש הפרש בין מתנה למכירה כי המתנה יהיה ענין התשובה אמנם המכירה הוא להחליף מעשה הרע במעשה הטוב הכי קאמר כאשר נתן איש הישראלי לכותי החמץ שלו הוא העון נתנו לקליפה שכבר הוציא אותו חוץ לבית כאמור קודם הפסח אעפ"י שמכירו לס"א ויודע בו שלא יגע בו כלל אלא ישמרנו לו עד לאחר הפסח ויחזור ויתננו לו ע"ד הנ"ל מותר ובלבד שיתננו לו מתנה גמורה ע"י תשובה מוחלטת בלי שום תנאי או שימכרנו לו מכירה גמורה דהיינו להחליף מעשה הרע במעשה הטוב אפילו בדבר מועט אבל אם נתן לו החמץ זה של העונות במתנה שהיא התשובה על מנת להחזיר לא מהני דאע"ג כי מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה היינו לענין מעשה המצוה כאשר ית' במקומו אם יעזור הקב"ה אבל בענין החמץ של הקליפה לא מהני שכן שנינו האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה:

[ד] רשאי ישראל לומר לכותי בשעה חמישית וכו' כי הנה נת' למעלה כי שתי שעות הקודמים שעה רביעית ושעה חמישית אשר שנינו אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש הוא מורה על חטאת האדם במדרגות של התשובה אשר יעשה בימי בחורותיו וכן הוא מורה על זמן של הגאולה כדאיתא בזוהר ובתיקונים מפני כי כן עיקר הגאולה הוא על ידי התשובה שנאמר היום אם בקולו תשמעו ולכן העושה תשובה בזמן הבחרות ימצא לו תוספת טובה בכל אחד מן השני דרכים הנ"ל בין אם החליף מעשה הרע ע"י מעשה הטוב בין אם עשה התשובה ע"י תחבולה שנתגבר על יצרו ולכן הדין כך הוא כי יש רשות לאיש הישראלי לומר לכותי בשעה חמשית או קודם עד שאתה לוקח במנה קח

במאתים דמאחר כי אותו מעשה הרע כבר נתעורר עליו לבער אותו באיזה אופן שיהיה הוא טוען כנגד היצר ואומר לו כך ע"ד מ"ש בזוהר פ' לך לך דף פ' וז"ל ויאמר אברהם אל לוט נשמתא אהדרא לגבי יצר הרע ואמר ליה אל נא תהי מריבה ביני וביניך וכו' הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי סגיאין חייבא אינון בעלמא זיל ושוט אבתרייהו ואתפריש מעמי אם השמאל ואימינה וגו' ואוכח ליה ואעיק ליה בכמה קרבין דעביד עמיה בכל יומא עד דכתיב ויתפרדו וכו' ולכן יכול לומר הישראלי לכותי הוא היצר עד שאתה לוקח במנה דהיינו שאתה מתגרה עמי עד שאחטא ויהיה חטא אחד ויהיה בשוגג כי באופן אחר לא אשמע לך ולכן קח לך במאתים הנה כמה רשעים נמצאים בעולם כי בודאי אתה יכול להחטיא אותו פעמים רבות וכן נמי ימצא כאשר האדם מחליף מעשה הרע ואם מעט הוא אומר ליצר כך כדי שלא יקטרג אותו וימנע אותו מלרדוף אחר המצוה יאמר לו קח במאתים שהם עונות רבי' שמא אצטרך אחר כך ואקחנו ממך כי נכסוף נכספת לאותו העון ונמצא שאחזור לקחת אותו ממך אחר הפסח שהוא אחר הביעור: ואם נאמר ע"ד הנ"ל בענין משחז"ל גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה ולכן יש לומר הישראל לכותי הוא היצר עד שאתה לוקח במנה מן החמץ הוא העון קח במאתים דהיינו בכפלים מאותם שהם עבירה לשמה ואל תקטרג אותי ואעשה אותם שמא אצטרך ואקחנו ממך מפני כי סוף סוף עבירה גוררת עבירה מ"מ מותר לו כך כי הוא סיבה להתגבר על יצרו אבל לא ימכור לו ולא יתן לו בכל הדרכים הנ"ל על תנאי לפי שעובר על בל יראה ובל ימצא כנ"ל כי הנה כל אלה הדברים אשר הם מותרים התכלית הוא להמציא טענות ליצרו ס"א לדחות אותו מעליו כמשחז"ל שרי ליה לצורבא מרבנן לומר לכותי עבדא דנורא אנא מ"ט אריא הוא דרביע עלויה ומבריח אותו ממנו ולכן כך יאמר כדי להוציא הקליפה מן הבתים והחצרות העליונים אמנם אם יעשה תנאי על כך אין בו עוד כח לדחות אותם ע"י המצות והם נשארים שם ועבר על מש"ה לא יראה לך שאר בכל גבולך ונאמר שאר לא ימצא בבתיכם כנ"ל:

[ח] חמץ שנמצא בבית ישראל וכו' כבר נאמר כי מכמה סיבות צריך האיש הישראלי לבדוק אחר החמץ ולבער אותו מן הבתים ומן החצרות והמקומות שלו כדי שלא ימצא דבר המעכב הייחוד של הקדושה הנעשה למעלה ולכן אינו מספיק בביטול בעלמא בלבד ולכן נמי אם נמצא חמץ בביתו של ישראל אחר הפסח אסור אעפ"י שעשה ביטול מפני כי העיקר הוא הבדיקה והביעור כדבר האמור:

[ו] אסור להאכיל חמצו בפסח אפי' לבהמת אחרים או של הפקר דאע"ג כי אין לאדם הזה הנאה שהרי היא של הפקר עכ"ז מאחר כי התכלית הוא להכניע הקליפה וכבר

החמץ עצמו הוא נתבטל שהוא מורה על שני דברים טובים הבאים כאחד ראשונה הוא הרמז לאדם כי נרצה עונו כנ"ל ומה גם כי נכנע שורש ס"א וכאשר מאכיל אותו לבהמה בפסח חוזר ומתעורר השורש שלו למעלה ונכנס במקומות העליונים כאמור זאת ועוד רעה אחרת שגורם לחמץ זה שיהיה בסוד אוכל לבהמה העליונה שנאמר מצמיח חציר לבהמה כדאיתא פרשת פנחס והעיקר הוא לשרוף אותו כפי הדין:

אסור ליתן בהמתו לגוי האכילה בימי הפסח וכו' והיינו מפני הטעם הנז' כי מפני שהבהמה של ישראל נצטוה עליה בשבת שנאמר למען ינוח שורך וחמורך וכל בהמתך כנראה דאע"ג שהוא מין טמא לפי שהיא בהמת ישראל קנתה לה קדושה בא וראה חמורו של ר' פנחס בן יאיר ע"ה ושל ר' יוסף בן קסמא ע"ה ולכן מפני כך גם זה אין ראוי שהבהמה של ישראל יתננה לכותי בפסח מאחר שקנתה לה קצת קדושה איך יתננה לכותי שמאכיל אותה חמץ והרי חמורו של ר' פנחס לא רצה לאכול טבל ולא דמאי מ"מ אם הענין ספק אם יאכילנה החמץ אם לאו אין שם איסור מאחר כי דרך הבהמה לאכול שעורים אין זה חמץ אחזוקי איסורא לא מחזקינן והנה אע"ג כי היא ברשות כותי בקדושתה עומד' שם אבל אם הוא יודע שהכותי מאכיל הבהמה שלו פיסולת שעורים שהוא חמץ אסור מפני כי הנה האיש הישראלי נמצא לו הנאה קצת והחמץ בתוך הפסח אפילו של גוי אסור בהנאה כי הוא מורה על שהקליפה חוזר להתעלות למעלה כנ"ל:

סימן תמט

[א] הנה כבר נתבאר למעלה כי האיש הישראלי הוא מצווה לעשות בדיקה ולעשות ביעור מן החמץ הוא סוד הקליפה להוציא אותה מכל המקומות העליונים מן הכלל או מן הפרט כי כן נמצא בית למעלה כדאיתא בזוהר פרשת יתרו דף פ"ה. וז"ל מבית עבדים וכו' כמה דאית ביתא לעילא אית ביתא לתתא ביתא קדישא לעילא דכתיב בחכמה יבנה בית ביתא תתאה דלא קדישא כמה דכתיב מבית עבדים ונאמר ונתתי להם בביתי ובחמותי יד ושם ונאמר אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך ולכן כנגד מה שהוא כנגד הבתים נאמר שאר לא ימצא בבתיכם כנ"ל וכנגד מה שהוא בשאר המקומות נאמר ולא יראה לך שאר בכל גבולך ולכן גמי כאשר חנות של ישראל וכו' והיינו מ"ש בגיטין פ"ו תניא איסי בן יהודה היה מונה שבחן של חכמים וכו' ר' ישמעאל חנות מיוזנת ופרש"י ז"ל חנות מיוזנת יינם מוכן בה תמיד שאין החנוני צריך לומר ללוקחין המתינו ואביא לכם כן נצרך האדם ללמוד מפיו מיומן לו ותלמודו ערוך בפיו עכ"ל והנה האיש הישראלי אשר נמצא לו חנות באותם חצרות בית ה' שנאמר בהם נכספה וגם כלתה

נפשי לחצרות בית ה' ועוד היה לו מן השלימות כי גם כן היא מליאה כל טוב מן התורה ומן המצות אשר יעשה אותם האדם בעה"ז והיינו כינוי למ"ש ומילאי של ישראל היינו הסחורה וכלי החנות שהם כינוי לתורה ומצוה כאמור אמנם הפועלים הנכנסים שם הם כותים מפני מעשים הרעים אשר עשה שנברא מהם משחיתים כמו ששנינו העושה עבירה אחת קנה לו קטיגור אחד ואפי' הם נכנסים לתוך החנות מפני כי כך אחז"ל עבירה מכבה מצוה ומה גם אם בלומדו בתורה היה מזדמן לו הרהורים רעים ג"כ הם נכנסים למעלה לתוך אותה חנות שלו לטמא התורה והמצוה אשר יעשה ולכן חמץ הנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה מאחר כי לא שם לבו להתעורר בתשובה קודם הפסח ולא דעת ולא תבונה דכמה זמנים שהיה לו לעשות בדיקה וביעור ולא שת לבו לזאת לכן אח"כ אין לו תקנה לעולם ובהפך מזה יהיה כאשר הוא חנות של כותים לפי כי גם זה לעומת זה עשה האלהים כדאיתא בזוהר כי כאשר יש בסטרא דימינא היכלות של הקדושה כך נמי נמצא בס"א היכלות לטומאה וכל היכל מהם הוא מלא מאותם כחות הטומאה ולכן כותי זה שיש לו חנות בס"א וגם מלאי של מצרי בתוכם הם כל כחות הטומאה אשר הם שם בקרבו ואמנם הפועלים הנכנסים לשם הם ישראלים דהיינו אותם הנשמות שנאמר בהם ראיתי את כל העשוקים והם מכמה מינים שונים דעשיקת ההיא טיקלא כדאיתא בזוהר פרשת משפטים ולכן חמץ הנמצא שם דהיינו איזה חלק ממותק יותר הנמצא שם כגון חסידים מן האומות מותר אפילו באכילה והענין כי הנה נתבאר בזוהר פרשת משפטים בפסוק עת אשר שלט האדם באדם ר"ל האדם דס"א שלט באדם דסטרא דקדושה ולוקח אותה נשמה משם סוף שהוא לרע לו לסטרא אחרא וסימן לזה מה שעשה הארון מן הרעות בפלשתים כאשר שבו אותו אצלם ולכן אותו החמץ הנמצא שם על הסתם הוא של מצרי בעל החנות והמילאי והיינו אותם הניצוצות של קדושה הנמצאים שם הם מותרים אפילו באכילה והם נכנסים בסטרא דקדושה זה הוא כפי גרסת רש"י ז"ל לפי שהכל הולך אחר בעל החנות ומה גם אם נאמר בדרך מ"ש כי עיקר הנמצא בחנות הוא היין על דרך מה שפירש לשם בחינות מיוזנת שהוא היין אם כן מאחר שנכנסים שם מצרים לכן החמץ הנמצא מהם שהוא אותה הקליפה אסור בהנאה אף על גב שנאמר כי היין עצמו מותר וכן כאשר החנות והמלאי של מצרי מאחר כי בעל החנות עיקר לכן החמץ הנמצא ביד הישראל הוא של בעל החנות ולכן מותר אפילו באכילה כאמור למעלה כי החמץ של כותי מותר אפילו באכילה מפני כי הוא חוזר אל הקדושה כנזכר לעיל:

וכפי גירסת רבינו חננאל שאומר כי העיקר הם הפועלים הנכנסים לשם הענין הוא בהפך וארמוז אותו באופן אחר והמשכיל יתן את של זה בזה והענין כי כאשר החנות והמילאי של ישראל סטרא דקדושה והפועלים הם כותים סטרא אחרא בסוד כי ראתה גוים באו מקדשה ובאו פה פריצים וחיללוה לכן החמץ הנמצא שם אע"ג שהוא אחר הפסח שהרי נעשה הביעור אסור בהנאה כל שהוא נמצא מסטרא אחרא לפי שהוא מטמא מקדש וקדשיו כי העיקר הוא החנות ולפי' ר"ח כי אחר פועלים אזלינן דמשמע כי חמץ זה מן הפועלים שהם כותים אותו החלק מהם הנשאר הנמצא בחנות הוא הטוב והחיות של הקליפה כי הנה בפסח נדחה ויצא לחוץ על ידי הביעור ולכן החלק הנשאר שם מותר אפי' באכילה לפי שהוא נכלל בתוך הקדושה בסוד הלחם אשר הוא אוכל אמנם חנות של כותים ומילאי של כותים והפועלים הנכנסים שם ישראלים שנפלו בתוך הקליפה הנשמות הקדושות החמץ הנמצא שם אחר בעל החנות אזלינן כפי גירסת רש"י ז"ל ולכן החמץ של כותי מותר אפילו באכילה ואותם הפועלים מאליהם נאמר הולך תמים ופועל צדק כדאיתא פרשת אמור ע"ש שהם מתקנים למטרוניתא ומלבישים כתרהא ועטרהא מזה החמץ ולפי' ר"ח שהכל הולך אחר הפועלים הנכנסים שם נמצא כי זה החמץ הוא מצד העון שלהם שהנה עברו עליו בבל יראה ובל ימצא ולא עשו הביעור על העונות ועל הפשעים ולכן מאחר כי זה הנמצא היה אחר הפסח יהיה אסור אפילו בהנאה מאחר שהיו פועלים עצלים והענין בקיצור אם חמץ זה נאמר שהוא אותו פרטי שלא עשה תשובה הנה הוא נדחה ולא יהיה לו הנאה מאותו עון באיזה דרך מן הנ"ל ואם נאמר כי חמץ זה היינו שנשאר איזה חיצוני שה בזמן שדוחים מ"ה לרוח הטומאה כנ"ל ולא נדחה הפסח לכן הוא אסור בהנאה כאשר מכריז הכרוז בי"ד באייר מאן דלא יכיל למחמי למטרוניתא ליתי וייחמי וכו' הנה זה הוא אסור לראות בהנאה זו ובל יראה גאות ה':

סימן תנ

[א] כבר נת' למעלה כי ענין החמץ הוא צורך גדול לאדם ומה גם למעלה כי הנה אחז"ל בב"ר והנה טוב מאד זה יצה"ר שאלמלא כן לא היה האדם נושא אשה ולא יבנה בית וכיוצא והיה העולם חרב אמנם בזוהר פרשת תרומה שם נאמר והנה טוב מאד זה היצר באופן אחר והוא מפני כי בעבורו נוחל האדם ג"ע וחיי העה"ב כמשל של הזונה ע"ש אמנם עוד נת' בזוהר פרשת תצא כי הנה היצר הוא שד וע"י מעשה האדם נהפך לטובה ונעשה שדי ולכן צוה הקב"ה לעבדו בשני יצרים שנא' בכל לבבך ולכן חמץ זה הוא המתקן העיסה ונעשית פת שהוא מאכל אדם ואוכל פרי מעשיו בעה"ז והקרן קיימת לו

לעה"ב וכך נמי למעלה אותו חלק מן החמץ הוא המעורר הייחוד העליון כנ"ל בפ' יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט וע"י כן נעשה לחם בסוד לחם הפנים היינו הלחם אשר הוא אוכל אשר על כן כל מצוה אשר יעשה האדם הוא נקרא ככר אחד כאשר עשה המצוה כתקנה וביצה"ט וביצה"ר כנז' ואיתא בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ד וז"ל אמר רעיא מהימנא מאן דמזלזל בפירורין דנהמא וזריק לון באתר דלא אצטריך האי וכו' כל שכן מאן דמזלזל בפירורין דנהמ' דאורייתא מאן דמסר רזין דאורייתא לאנשים דלאו אינון הגונים דשליט עלייהו יצה"ר אשה זונה דאתמר עלה כי בעד אשה זונה עד ככר לחם ולית לחם אלא אוריית' ולית ככר אלא הלכה אחת וכו' הרי נת' מזה המאמר כי ככר הוא כנוי אל התורה ולכן יהיה פירוש זה הישראל שלוה מחבירו ככר קודם הפסח היינו כינוי אל התורה והמצוה ואמנם הלואה זו הוא סוד גדול ועיקר גדול הוא בידינו הוא משחז"ל כל אחד מישראל יש לו שני חלקים אחד בג"ע ואחד בגיהנם זכה אדם נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע וכו' והנה זה מובן על המקום שיש לו האדם בג"ע לפום ריהטא אמנם כאשר נתן לב בדברי חז"ל כי לא אמרו יש לו שני מקומות אלא שני חלקים דבר גדול אמרו והוא על דרך משחז"ל כי הנשמות הם חלק אלוה ממעל וכן הוא הענין של חלק זה כי כל איש מישראלי יש לו חלק מסטרא דקדושה הנקר' ג"ע בכינוי וכן נמי יש לו חלק מס"א המכונה לגיהנם והבן וכבר ביארתי מאמ' זה אמנם הנרצה בזה הוא כי הנה בלי ספק כי זה החלק אשר יזכה אליו האדם השלם על ידי מעשיו הם התורה והמצות אשר יעשה אותו הרשע כי הלא יש לנו לדעת כי כאשר האדם עשה מצות ועבירות פעמים העבירות דוחים את המצות כמשחז"ל עבירה מכבה מצוה ולכן המצות הם הולכים אצל הצדיק אשר יזכה ע"י מעשיו לקחת חלק זה שלכן אחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ופעמים אין בהם כדאי לדחות אותם ומתקיים כי עבירה מכבה מצוה אמנם זה יהיה כאשר אין בו עוד תקוה כך אחז"ל כל זמן שהרשע בחיים יש תקנה שיעשה תשובה אמנם במות אדם רשע מאבד תקוה אמנם כל זמן שהרשע עדיין קיים לא יאבד המצות שעשה אמנם הם נקראים בדרך הלואה ביד הצדיק והנה כבר נת' כי זמן הפסח הוא מכונה ומעומד חל הבדיקה של מעשים הרעים שהם דוגמא אל החמץ וצריך לעשות בהם מצות ביעור והנה איש הישראלי זה שלוה מצוה זו הוא הככר מחבירו איש הישראלי הבלתי שלם קודם הפסח אע"ג כי אדם זה לא זכר לתקן מעשיו במעשיו בזמן הפסח ולא דעת ולא תבונה לאמר כי הנה כל אלו המעשים של הבדיקה והביעור הם מכוונים לאיש אשר כמוני כדי שיתעורר לבו לעשות תשובה והוא לא כן עשה על כל זה הצדיק שלוה המצוה הנזכר צריך לפרעו אחר

הפסח והענין יהיה באחד משני דרכים האחד הוא הפרעון כאשר הרשע יעשה תשובה אז ישובו אותם המצות אליו ויש בדרך אחרת כאשר אותה המצוה אצל הצדיק שאינו רוצה בכך להיות נהנה בדבר שאינו שלו כאשר נתבאר בכונת ברכת על הצדיקים כמו שכתוב ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת ושים חלקנו עמהם כי יכוין האדם לומר אם באולי חטא וגרם לו העון שהלכו המצות שעשה לזולת יהיה אותו החלק עם צדיק אחר שאינו רוצה ליהנות ממה שאינו שלו ולכן מחזיר לו הכל וכמו כן בנ"ד כי צריך הצדיק לפרוע אחר הפסח ויש בו דין גזל אם אינו פורעו לו כאשר עשה תשובה ולאותו החסיד ג"כ שאינו חפץ ליהנות ממה שאינו שלו לגביה דידיה נחשב משום גזל אם אינו פורע לו כאמור:

[ב] ישראל שקבל מכותי ברבית ככרות וכו' הנה אע"ג כי התורה התירה ליקח רבית מכותי שנא' לנכרי תשיך שיהיה נהנה ממנו כי זה הוא יורה שהוא סיבה ליקח ההארה אשר בקרבו אור בו בסוד אשר שלט האדם באדם לרע לו ע"ד הנ"ל וגם החמץ של כותי מותר ליהנות ממנו מ"מ בזמן הפסח נאסר לגמרי מן הטעם הנ"ל כי הנה בזמן הפסח יש שני סיבות לאסור אותו האחד הוא כדי להכניע הקליפה ס"א ביותר כדי שיהיה זה התחלת ההכנה לזמן העתיד בביאת הגואל במהרה כי אז נעשה הביעור לגמרי שנ' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ זאת ועוד סיבה אחרת לפי כי צריך לבער ולהוציא הקליפה לחוץ כדי שיהיה מקום פנוי אל הקדושה להתייחד כאשר נת' מן הזוהר ולכן כל מין הנאה הנמשך מס"א הוא החמץ אסור ולכן ישראל המקבל מעכו"ם הגשמי ככרות ברבית בכל שבוע אין ראוי לקבל ממנו בפסח אלא יאמר לו קודם הפסח שיתן לו בשבוע של פסח קמח או מעו' ואז כיון כשהתנה עמו כך אע"ג כי אחר הפסח נותן לו לחם חמץ מותר לפי שהם תמורת הקמח והמעות וכבר נת' כי החמץ של כותי לאחר הפסח מותר:

[ד] ישראל שהיה לו תנור יאפה בו כותי חמץ בפסח אפילו מעות אסור לקבל בשכרו וכו' כל אלי הדינים מבוארים הם מתוך הדברים הנאמרים למעלה ואין להאריך:

[ו] מותר לומר לעבד בפסח הילך דינר זה וקנה לך ואכול וכו' איתא בזוהר פ' תצא דף רע"ז:

וז"ל בשכינתא דכתיב בה ומלכותו בכל משלה אית לה כמה נערות עבריות ושפחות עבריות ואית לה עבדים ושפחות נכריות בגין דלא ישתכח מלכות' אחרא בעלמא ואלין שפחות נכריות מסטרא דסם המות נוקבא דס"מאל וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי השכינה יש לה עבדים ושפחות נכריות ובלי ספק כי כמו שהשכינה היא מחלקת מזון לנערותי' העבריו' שכן נאמר באשת חיל ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה כך היא

מחלקת מזון לעבדים ושפחות הנכריות שנא' ואתה מחיה את כלם וכן נמי זאת תורת האדם כי נמצא אתו יצה"ט והמצומתין לו ויצה"ר והמצומתין לו כדאיתא בזוהר פ' בא דף מ"ב. וז"ל דלכל בר נש דאית ביה, ארבע יסודין ארבע מלאכין נחתין עמיה מימינא וארבע' משמאלא ארבע מימינא מיכאל וכו' ארבע משמאלא עון משחית וכו' ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין אבל כפום יסודא דאקדים ביה הכי מקדימין אלין ארבע וכו' והנה בלי ספק כי אלו המלאכים הם נהנים ונזונים ממעשה האדם כל אחד כפי דרכו אותם מלאכים שהם קדושים מסטרא דימינא הם נהנים מתורתו ומעשיו הטובים אמנם אותם שהם מסטרא דשמאלא הם נהנים ממעשים הרעים אשר יעשה האדם לחטא בהנה ולכן משני סיבות הללו מותר לאיש הישראלי לומר לעבדו הגשמי בפסח הילך דינר זה וקנה לך ואכול מאחר שכך הוא צריך לפרנס אותו הרוחני ואעפ"י שהוא יודע שיקנה חמץ מותר שהרי גם למעלה כל הקליפות וס"א אין נהני' מסטרא דקדושה הנקרא מצה מפני שהם נדחים למטה ולכן אין מתפרנסי' אלא מס"א עצמן אבל לא יאמר לו לך ואכול ואני פורע מפני כי יש הפרש גדול בזה דאלו מה שאומר הילך דינר זה וקנה לך לאכול משמע שהוא נותן לו ההנאה מן החטא שכבר עשהו אבל כשאומר לך אכול ואני פורע משמע שפורע ממה שעתיד לחטא בהנה וא"כ משמע שיעשה תנאי לחטא ולכן אסור לומר כן ויש מתירין מפני כי על הסתם אין צדיק אשר לא יחטא מי יאמר זכיתי לבי:
אסור להשכיר כלי לכותי בפסח כדי לבשל בו אבל שכירות החמור מותר לפי שאין ההנאה מגוף החמץ וכבר נת' הכל למעלה כי הנה הכלי הוא רומז לכלי עליון של הקדושה ונמצא מכניס חמץ הוא סטרא דאחרא לתוך הכלי זה אבל החמור הוא מחלק סטרא אחרא ועל כן גם אם יהיה תועלת ממנו לאיש הישראלי הנה מה טוב כי על ידי כך נכנע הקליפה:

סימן תנא

[א] כבר הנחתי למעלה כי הענינים של פסח הם נחלקים לשלשה בחינות האחד הוא על הבתים ועל המושבות והבחינה השנית הוא על הכלים ראשון ושני והבחינה השלישית הוא במאכל אדם וכל חלק מבחינות השלשה אלו הוא נחלק לכמה בחינות וכל בחינה משלשה הללו הוא רומז ג"כ למעלה לדברים עליונים ונעלמים כי לולי שהרצון בכל אלו הדברים לצורך הדברים העליונים הנעלמים לא הוצרך לעשות עניינים אלו בכל שנה ושנה ולולי כי כל דבר מאלו יש לו שורש למעלה לא היה כך בעולם הגשמי למטה והנה כבר נתבאר הבחינה הראשונה של הבתים למעלה הנרצה בה בעולמות ובהיכלות כנ"ל

ולכן עתה אשוב לבאר הבחינה זאת השנית שהוא הנרצה בענין הכלים והוא ג"כ נחלק לשני בחינות אחת היא בגוף האדם והבחינה השנית היא רומזת למעלה ולכן אקדים מ"ש בזוהר כדי להבין זה הענין ושם נאמר פ' בהעלותך דף קנ"ג. וז"ל ואומרים על מאני דפסחא כלים שנשתמשו בהם בצונן מטבילן בצונן והם טהורים אינון נשמתין דאינון מסטרא דרחמי ואינון רחמנים מארי חנא וחסדא לא צריכים לאדכאה במים פושרין כבינונים כ"ש בחמי חמין דבהון מתדכין רשעים גמורים וכו' בגין דזוהמא דילהון נפישא אבל צדיקים גמורים בצונן דעלייהו אתמר כל המשים ריוח בין הדבקים מצננין לו גיהנם ואית נשמתין חמריים שהם כמאני חרס שבירתן זו היא טהרתן כד"א נשברו נטהרו ורזא דמלה זבחי אלהים רוח נשברה וגו' מאני דאמצעיתא דאיהו אור דכתיב בה ותורה אור עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי כל אלו הכלים האמורים בדברי חז"ל הם כינוי אל כל איש ישראל אשר נמצא בהם כמה בחינות לא ראי זה כראי זה אמנם הדברים הללו עדיין הם צריכים ביאור ראשונה צריך לבאר כי הכלים הם נחלקים לשלשה בחינות והם כלי מתכות וכלי עץ וכלי חרש זהו בדרך כלל ואח"כ נבא אל הפרטים וכן ימצא כלי ראשון וכלי שני וכלי שלישי ובכן ימצא כי ג' מיני מים הם אחד אשר על האש ואחר כך המים שהם על ידי הערה ומים קרים וכל זה הוא בדרך כלל:. ועתה אתחיל לבאר מענין הכלים ואע"ג כי בזוהר אמר דרך סתם ולא עשה הפרש זולת במקצת צריך להבין פרטי הדברים כי כמו שאנו רואים בחוש הראות כי בענין הגשמי כל איש ואיש נמצא אצלו כל אלו הכלים ראשון ושני ושלישי כך צריך שיהיה נמצא בעצם אדם שלשה מיני כלים אלו והם חוץ ממנו והאדם משתמש בהם כך יהיה בגוף האדם כי הכלים הם באיברי' שבו והאדם הוא הנשמ' המשתמשת בהם לצורכה כמ"ש חז"ל עשרה דברים משמשים את האדם והם שהמאכל עובר בהם והנה אלה הם חלק אחד:

והחלק השני הוא מה שחז"ל בפ' מעשרה שליטים אשר היו בעיר והחלק השלישי הוא משחז"ל ששה איברים משמשים את האדם שלשה הם ברשותו ושלשה אינם ברשותו ואמנם הכלים הללו הם גשמיים רק הפועל בהם הוא נפש האדם והוא דומה אל הכלים שהאדם משתמש בהם שהם כלי מתכות וכלי עץ וכלי חרס כך הנפש הוא פועל באדם על ידי האיברים הנז' ואמנם המשתמש בכלים חלו הם שלשה כחות ידועות שהם נפש רוח נשמה:

ועתה יתבאר כל פרטי מאלו במקומו והנה התחיל הדין מענין כלי חרס מלמטה למעלה והוא מכלל כלי זכוכית והנה ראוי לנו להקדים הקדמה אחת כדי שיובן הכל והוא כי מאחר שנתבאר כי כל שלשה מיני כלים אלו כלי מתכת כלי עץ כלי חרס הם צודקים

בכל איש ואיש א"כ מפני מה יתואר אדם אחד לכלי חרס ואדם אחר לכלי אחר ומפני מה האדם הנמשל לכלי חרס אין לו תקנה אלא ע"י שבירה כאשר הובא מן המאמר הנ"ל מן הזוהר אמנם הענין הוא כי הנה לעולם אלו הכלים הם שוים לכל אדם כנראה לעין כל כאמור אך ההפרש הוא יהיה באישי הזמן כי האדם אשר נוטה אחר סוג הכלים הנקרא כלי חרס כך נקרא שמו כדמיון המלאכות הגשמיות אשר יעשה האדם כי המתעסק במלאכת הזהב והכסף נקרא זהבי והמתעסק במלאכת כלי חרס נקרא קדר וכן כל אחד נקרא על שם פעולתו כמו כן כל איש אשר נוטה אחרי חלק מן האיברים אלו כך הוא נקרא על שמם ולכן חלק זה הוא הנוטה אחריהם אחר הדברים אשר אין להם אחרית ותקוה כגון אכילה ושתיה וכיוצא לאדם זה נאות ומכוון להקראו' כלי חרס לפי כי הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר ולכן מקונן הנביא בני ציון היקרים המסולאים בפז כי מלאן כח בתורה הנחמדים מזהב ומפז איכה נחשבו לנבלי חרש (איכה ד) ולא ראי זה כראי זה כי כלי חרס הם מעשה ידי יוצר והללו הם מעשה ידי יוצר בראשית ולכן יאמר נא קדרות של חרש שנשתמש בהם חמץ בכל השנה וכו' והענין כי כאשר נתבאר כי הימים האלה של חג הפסח הם נזכרים ונעשים מזמן של הבריאה כי אדם הראשון הנולד בהם חטא בעצת הנחש ועשה תשובה מחטאו שהיה מענין אכילה וישראל אע"ג שפסקה זוהמתן זו כאשר עמדו לפני הר סיני אח"כ חזרו וקלקלו בענין האכילה כמה פעמים כנ"ל כי לפי ששבו על עון אבותם לכן הוצרך הכתוב לצוות פעם שנית על ענייני הפסח וענש עליהם כרת מפני כי כן מתחלה ענש מיתה על אכילת עץ הדעת שנאמר ביום אכלך ממנו מות תמות כאשר יתבאר לקמן הדק היטב בע"ה ולכן מפני כי כן מצות האדם על בדיקת העון בע"פ ולעשות הביעור על ידי התשובה או דבר אחר באופן הנ"ל אשר על כן האדם זה אשר יש לו כלי חרס הם האיברים שנשתמש בהם חמץ כל השנה מחטאת האדם מריבוי מאכל ומשתה הוא מה שהאדם דש בעקביו כל השנה והוא עיקר החטא כמשחז"ל ולכן בא הדין עתה על אותם העושים דייסא או מיני קמחים שמורה על ריבוי האכילה שנבלע ביותר בכלים שלו הם האיברים לכן משפשפן הטיב בענין שלא יהיה החמץ ניכר בהם כי הנה לא אסרה התורה אכילה ושתיה רק דברים שהם אך למותר עד שניכר שממלא רסן בטנו ויעש גם הוא מטעמים מתוקים לחכו ולכן כאשר הוא חוזר וממעט האכילה לכן אלו הכלים מותר להשהותן אחר הפסח בלי שינוי דהיינו אע"ג אשר חז"ל הגידו לאחר ג' ימים כרסו נבקעת ונהפכת על פניו ואומרת טול מה שבחרת ונתת בי לא כאלה חלק המשפשף ומפשפש במעשיו כי מותרת להשהות כלים שלו של האכילה עד לאחר הפסח כמו שהן להשתמש בהם כדי צורכו דמאחר דקים

לן אין בין צדיקים מתים אל החיים אלא הדיבור ודאי שהכלים הם האיברים כדקיימי קיימי ומה גם בהיותו בעה"ז משתמש בהם בין במינו בין שלא במינו היינו בין בענין האכילה בין עניינים אחרים הנעשים מכלים אלו כגון שחוק והיתול ודיבור וכיוצא לא אמרו לאסור אותם אלא הרצון שיסתפק מהם כדי חייו וענין הצורך אמנם מצניען בפסח במקום צנוע כי מפני שעתה עשה תשובה מהם לכן צריך להיות נזהר בהם להיות נוהג בצניעות גדול שנאמר והצנע לכת עם אלהיך כדי שלא יבא להשתמש בהם בפסח לפי כי הנה צותה התורה ושמחת בחגך וכו' חיישינן שמא יחזור להמשך אחר התאות אלו הראשונות של מאכל ומשתה מאחר שאחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין ואנחנו נצטוינו על השמחה אך לא נצטוינו על ההוללות ועל השכרות כמ"ש הרמב"ם ז"ל ולכן טוב לסוגרם בחדר ולהצניע המפתח שלא יהיה מבקש פתח לעשות כמו שהיה עושה בתחילה במעשיו הראשונים והנה חזר והגיד הדין אבל היסק שיסיקם באש אינו מועיל בהם ולא לשום כלי חרש וכו' הנה ענין היסק זה הרמז בו הוא סוד התענית כאשר יבא לקמן שהנה התקינו ז"ל לומר רבש"ע גלוי וידוע לפניך שהרתחתי עצמי ע"י יסוד האש וכו' ולכן יאמר הדין כי לתיקון הדברים האלה אינו מועיל ההסקה אע"ג שיעשה כמה תעניות קודם הפסח מכ"ש התענית שנוהגים לעשות ע"פ כל עוצם הסקה זו אין מועיל ואין מספיק לתקן כלים אלו להשתמש בהם בפסח לרצונו אפילו אם ימלא אותם גחלים הם תעניות רבים אינו מועיל דחיישינן דילמא חייס עלייהו דלא פקעי הוא הדבר מ"ש הראשונים ז"ל כי המתענה כאשר הוא אוכל אח"כ בלילה צריך ליזהר מענין ריבוי האכילה ובמיעוט השתייה כדי שלא יצא שכרו בהפסדו ושמא מתוך כך יראה קרי כי ימצא שהוא מקלקל והיינו מ"ש דאע"ג כי התענית טוב מאד הוא ההיסק כמשחז"ל מפני שהוא קרוב אל התשובה אמנם חיישינן שמא חייס על הכלים אלו הם האיברים שלו דילמא פקעי כי יאמר אם אינו אוכל ושותה כמשפט הראשון יבא לידי חולי או ימות בלא עתו מפני חולשת הגוף ונמצא שאינו מתקן כולם ולכן אין לו תקנה אלא להצניעם ולא להשתמש בהם רמז מתחילה כאמור ומיהו אם החזירן לכבשן שמצרפין בו כלי חרש חדשים מותר כלומר אע"ג שנאמר כי אין התענית מועיל לבטל המדות הרעות אלו משום דחיישינן שמא יקלקלו יותר מ"מ אם החזירן לכבשן וכו' הוא הדבר מ"ש הרמב"ם ז"ל בענין המדות הרעות כי צריך האדם הפורש מהם להתנהג אל הצד השני כדי לבא אח"כ אל המיצוע כי אם היה נוהג בכילית יתנהג לפזר מעותיו עד שאח"כ יתנהג בדרך ישרה שהוא המצוע וכן בענין המרבה באכילה יסגף עצמו ביותר ואח"כ יחזור אל המצוע וזהו היסק גדול מן הסיגוף והיינו דוגמא לכבשן שמצרפין בו כלי חרש

חדשים או יעשה תענית בהפסקה כי אז נחשב לאדם כאלו נעשה בריה חדשה כי כך הוא נחשב ההפסקה גדולה לחשבון מ' יום כפי דרך הראשונים וזה הוא שיעור יצירת הולד ועניין זה הבינו ממ"ש בזוהר פ' שמות כי ר"א היה עומד ודורש בתורה ב' ימים ולילות קרא על דא ר"ש ויהי שם עם ה' מ' יום ומ' לילה ואז כיון שמכניסן כלים אלו האיברים שלו להיסק גדול הזה הסיגוף הגדול והאש הגדולה זו של התענית ודאי לא חייס עלייהו דילמא פקעי שהרי השליך עצמו למות ולכן מותר להשתמש בהם בפסח בכל ענין שירצה כי אנחנו ערבים כי עוד לא ישוב לכסלה:

[ב] כוביא והוא כלי וכו' הנה נת' בענין כלי חרש כל הצורך וממנו נלמוד לכל שאר הכלים הנזכרים כי זה יהיה הרמז שלהם למנהגים הרעים אשר האדם מתנהג בהם לחטא באחת מהנה ולכן ההיסק שעשה מבפנים הוא כי יחם לבבו בקרבו עליהם וימלא אותו גחלים מענין של החרטה והסיגופים מספיק ושרי:

הסכינים וכו' הנה זהו מחלק כלי מתכות וענין כלי מתכות הוא דוגמא לאדם הרודף אחר העבירה כי אדם זה הוא ממית את עצמו ולזולתו כך אחז"ל בב"ר בשעה שנברא הברזל התחילו אילנות מרתתין לא יעלה הכורת עלינו אמנם בענין הפרט בא הרמז שלו באיברים הפנימים שהנשמה תלויה בהם ואמנם בא הכינוי בהם אל הסכין מפני שהם עונות אשר האדם ממית טהרת נפשו וחיות נשמתו בהם ע"ד משחז"ל רשעים בחייהם קרוים מתים והיותר פוגם בנפש הוא ענין הכעס כדאיתא בזוהר בפ' טורף נפשו באפו כי ע"י אפו שכועס נעשה טרפה בנפשו וכן אחז"ל בענין לשון הרע לא תשא שמע שוא וסמיך ליה לכלב תשליכון אותו ולכן על כל אלו העונות של הסכינין מגעילן בכלי ראשון אם יזכה האדם בחייו כאשר ירתיח חלבו ודמו וייחס לבבו בתשובה מתקבל וכמשחז"ל בפ' מרפא לשון הרע עץ חיים שהוא התורה וזה יהיה אחר טהרת התשובה ולאחר המיתה צריך להכנס בגהינם העליון שהוא כלי ראשון:

ואמנם קודם שאכנס בביאור זה לאהבת הקיצור אשיב לבאר אלו הג' מיני כלים הנז' הם כלי חרש וכלי עץ וכלי מתכת שהם כלי עליונים הנמצאים בעולמות למעלה ואדם העליון דסטרא דקדושה משתמ' בהם אשר לסיבה זו נקראים הצדיקים כלי ה' שנאמר הברו נושאי כלי ה' ונאמר וצמית והלכת אל הכלים אלו הצדיקים לחז"ל ולפי שהנשמות שלהם נמשכים מג' מיני כלים הללו לכן גם הם מכונים לכלי עץ כלי חרס כלי מתכת ומפני כי כן נמי נמצא בסטרא אחרא שנאמר כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים לכן אדם בליעל משתמ' ע"י כלים ונפשו' הרשעים והבן כל זה ולכן ימצא כי באותם הכלים פעמים משתמש בהם מצה שהוא ענין קדושה כדאיתא בזוהר כי מצה עם אות

ו' היינו מצוה וכנ"ל כי מצוה הם אותיות מץ שהם אותיות יה בחילוף את בש והם נמשכים לאות ו' ומשם לאות ה' ופעמים משתמש בהם חמץ והוא סטרא אחרא בסוד מש"ה עת אשר שלט האדם באדם לרע לו היינו אדם בליעל באדם דקדושה כדאיתא בזוהר פרשת משפטים והנה הגורם הראשון כל זה למעלה הם מעשים אשר יעשה האדם הגשמי מטוב ועד רע כי פעמים ע"י מעשיו מכניס צלם בהיכל עליון ולכן כדרך שמתחייב האדם לעשות בדיקה מן החמץ הוא סטרא אחרא ולבער אותו מן הבתים הם עולמות העליונות והמדורות והבתים וההיכלות אשר שם כנ"ל כך צריך למנוע הקליפה מן הכלים העליונים ועל ידי כך האדם העליון דקדושה יהיה משתמש בהם לרצונו ולכן בא לענין הגשמי קדרות של חרש שנשתמש בהם חמץ בכל השנה וכו' והנני מודיעך בפעם הזאת כי אלו הג' מיני כלים שייך לפרש אותם בכל עולם לבדו וכן נמי שייך לפרש אותם בג' עולמות לכל א' לבדו אמנם לאהבת הקיצור אבאר אותם בעולם העשייה בלבד והמשכיל יבין בכל עולם ועולם ועוד אקדים לך כי בכל הפרטים הנז' אין צודק הענין לפרש רק בשבעה מדות התחתונות שהם עולם הבנין אמנם בשלשה מדות העליונוה אשר עליהם אחז"ל בשלשה מדות נברא העולם בחכמה בתבונה, ובדעת באלו אין מגיע בהם פגם ולא קליפה כלל והנה ענין כלי חרש אלו יהיה זה מכוון כנגד המדה האחרונה שבעולם העשיה אשר בה הם נאחזים הקליפות ביותר שלכן עליה נאמר רגליה יורדות מות לפי כי אין לך טומאה חמורה מן המת ולכן קדרות של חרש שהם נרמזים במדה זו שנשתמש בהם חמץ בכל השנה מפני כי כן תמיד סטרא אחרא מתאחז ממנה כאמור אפילו אותם שעושים בהם דייסא ומיני קמחים דהיינו לרמוז כי זה הוא הגורם שנדבק שם חמץ ביותר מפני הבישול זה שנאמר אם תכתוש את האויל במכתשת בתוך הריפות הם מעשה הרשעים לכן משפשפן היטב קודם הפסח הוא סוד החפיפה שצריך להיות, אחר הבדיקה הנ"ל בענין שלא יהיה החמץ ניכר בהם כל דבר המעכב הטבילה שהוא חוצץ ומותר להשהותן אחר הפסח להשתמש בהם והנה כבר נתבאר למעלה כי מה ששנינו אמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאות מצרים בלילות וכו' היינו לומר כי בכל השנה אין ענין ייחוד בעולם העשיה זולת בליל פסח וחכמים אומרים כל ימי חייך להביא לימות המשיח ר"ל כי אז יהיה שם ייחוד אבל בזמן הזה סבירא להו כי אין שם נמצא ייחוד ולכן בקדרות הללו דמיירי שנשתמש בהם בחמין שהוא ע חמור אשר יעשה האדם במזיד ע"ד משחז"ל דור המבול ברותחין קלקלו ולכן על ידי זה המעשה שהאדם הגשמי משפשף ומפשפש במעשיו הוא גורם טהרה למעלה ומשתמש בהם אחר הפסח ע"י מעשים הטובים ע"ד משחז"ל שמושה

יותר מלמודה והבן והתבונן מה שנתבאר אצלי בפ' איכה במאמר תולה שק על פתחו ר"ל מאותו שער שנאמר בו איש שעיר שהיה בעל שער מאותו שער תלה על פתחו ואע"ג שנאמר ויצא לך שם בגוים ביופיך בסוד משחז"ל בנות ישראל אין להם שער בית השחי וכו' מפני החרבן שער צמח בו באותו הפתח ולכן על ידי שמשפשף הדק היטב משיר השער ומשתמש בהם באותם שערי צדק מאחר שאין החמץ ניכר בהם שהרי על ידי השפשוף אות ח' של חמץ נעשה ה' כי מסיר אותה נקודה שסותם את הנקב כמשחז"ל קוצותיו תלתלים בנקודה אחת אתה מחריב העולם ונעשה תל כל הנשמה תהלל יה אם אתה עושה אות ה' ח' אתה מחריב העולם וז"ש בתיקונים דעאלו אויבים בחלל דילה חלל ממלכה ושריה ולכן שנינו כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת ומשתמשין בהם בין במינו בין בשאינו מינו הכל בסטרא דקדושה והכל כאשר מדה זו היא העולה למעלה ולכן אמר ומצניען בפסח במקום צנוע שנאמר והצנע לכת עם אלהיך זו הכנסת כלה לחז"ל וזה במקום שאינו רגיל לילך שם כדי שלא יצא להשתמש בהם בפסח למטה בדרך חול ולכן טוב לסוגרם בחדר כד"א ואל חדר הורתי במקום ההריון ולהצניע המפתח ג"כ היינו ההוא מפתחא דכליל שית יצניענו שם שנאמר כבוד אלהים הסתר דבר כדי שלא יראוה מדברת אבל היסק שיסיקם באש אינו מועיל בהם ולא לשום כלי חרש שבכל העולמות אותם שנשתמש בהם חמין כלומר כי על ידי העבירה שעושה למטה הוא גורם שנתקלקלו הצינורות למעלה ונשפע להם בחינת דין וכמשחז"ל ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ולכן מאחר כי נשתמש בהם חמין שהוא דין אפילו שלא על ידי האור שהוא דין חזק העליון אלא שעירה לתוכו רותחין מכלי אל כלי שהוא דין אינו מועיל ואפילו אם ימלאום גחלים מאותם שנאמר בהם רשפיה רשפי אש אין מועיל אמנם זה הוא מטעם אחר לפי שהוא רוב טובה והטעם דחיישינן דילמא חייס עלייהו שמא פקעי לפי כי כך היה בזמן הבריאה שבירת הכלים מרוב האור ולכן לא עביד להו הסקה גדולה מעליא להעביר החמץ מהם היא הקליפה ומיהו אם החזירן לכבשן שמצרפין בו כלי חרש חדשים דהיינו כי הוא גורם שמעלה מדה זו למעלה פעם אחרת ומתחדשת בכבשן עליון אז מותר ואיתא בזוהר כבשן שהוא כובש רחמיו לעמו ונא' יכבוש עונותינו דכיון דמכניסן להיסק גדול כזה ודאי לא חייס עלייהו דילמא פקעי כי זה הוא התיקון אמתי שנ' ובת כהן כי תהיה אלמנה וכו' ושבה אל בית אביה באצילות ואז מלחם אביה תאכל היינו הלחם אשר הוא אוכל וכל זר לא יאכל בו אפילו מן התמצית והבן:

כוביא שהוא כלי מעפר וכן תנור וכו' הנה המדה האחרונה בזמן שהוא בסוד קטנה אז בא הנמשל שלה אל כלי חרש קטן וכאשר היא נגדל' בסוד נערה בא הכינוי שלה בסוד

תנור קטן כד"א אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים לכן אם מלאו גחלים שרי שאין בזה ספק דילמא פקע וכך היא מדה שנ' אשר אור לו בציון:

[ג] סכינים מגעילן בכלי א' וגו' הנה הסכין הוא משבעה מתכות כי נתאחז בו החמץ הוא הקליפה ולכן מגעילן בכלי ראשון וכלי א' נק' שהרתיחו בו מים על האש הוא מ"ש בזוהר בפ' ואל זועם וכו' כי מדת החסד הנקרא אל זועם בכל יום למאריהון דדינים ומכריע אותם ואלולי כך לא היה העולם מתקיים ולכן יאמר נא שאם הגעיל זה הסכין בחינת מלכות שנדבק בו החמץ היא הקליפה בכלי ראשון באות' המים שהם מדת החסד הנמשל למי' כנודע אך הם רותחים להכניע הקליפה ואפי' שעתה אינו על האש בתגבורת הדין להכניע הקליפה רק כי עודינו רותח מספיק אמנם קודם ההגעל' צריך להעביר ממנו החלודה באיזה אופן שיהיה אם מענין דבקות הקליפה הנאחזת בה או יהיה על דרך השפשוף של כלי חרש והבן אמנם אם יש בו גומות כי זה מורה שנתאחז בה הקליפה ביות' עד שנטמעה בתוכה וכדאיתא בתיקוני' דעאלו אויבים בחלל דילה אז אין מועיל בו ההגעלה מן המים להיות כי סוף סוף שהם ממדת החסד ואינו יכול לנקותו יפה במים ולכן צריך ליבון ע"י אש הגבורה החזקה היינו מ"ש בזוהר שהוא הויה בניקוד אלהים והבן ואמנם אם יש בסכין גומות זה יהיה נכנס שם כדי לשרוף החמץ אשר שם:

[ד] כלי' שתשמישן ע"י האור וכו' דהיינו כי נבלע בהם החמץ סטרא אחרא ע"י האש היינו אש זרה לכן צריכים ליבון ע"י האש והיינו ע"ד ממה ששאל המין לר"י אלהיכם כהן הוא דכתיב ויקחו לי תרומה כי קבריה למשה במאי טביל א"ל באש דכתיב כל דבר אשר יבא באש דהיינו אש זרה תעבירו באש דקדושה וטהר וכן בזה צריכים ליבון ע"י אש דקדושה והליבון יהיה עד שיהיו ניצוצות נתזין מהם מפני כי כן האש המתקן אותם הוא מבוצינא דקרדינותא ושם נאמר דזריק ניצוצין לכל עיבר וכן בנדון דידן ובזה יהיה נטהר:

[ה] כלים שנשתמש בהם בחמין וכו' הנה צריך לבאר בתחילה ענין כלי ראשון וכלי שני מהו עניינם למעלה והמים הנמצאים בהם ואח"כ ית' בענייני האדם הגשמי והכלים שלו והמים המגעילים בהם והענין בקיצור כי הנה שני כלים הם למעלה וזה לפנים מזה והיינו משחז"ל לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחי' ואח"כ יתפלל שנ' לשמור מזוזות פתחי (משלי ח) ואמר לשמור כלו' צריך שימור שלא יגרו' האדם ע"י מעשיו שיכנס מות לתוך אות' ב' פתחים וכמשחז"ל מזוזות ר"ל זו מות שהו' הקליפה ולכן בית הכנסת צריך בדיקה מן החמץ כנ"ל ולכן כלים אלו כאשר נשתמש בהם ע"י חמין כי מפני מעשיו הרעי' מעורר אותו אש זרה ומשתמש בכלי של הקדושה ולכן כפי תשמישן כך הכשירן

אם תשמישן בכלי ראשון כגון כף שמגיסין בו הקדרה שכבר נת' מה ששנינו כל היד המרבה לבדוק בנשים משובח' אמנם האדם ע"י העון גורם שנכנס אותו אש זרה ונכנס מבחוץ באותו כלי ראשון ונתקיי' מש"ה יד ליד לא ינקה רע ולכן צריך להכשירן בכלי ראשון של הקדושה ובמקום אותם מים זרים שנאמר כי מרים הם שנתעוררו ונכנסו בכלי החיצון לכן יהיה ההכשר ע"י מים קדושים בכלי קודש ואם תשמישן בכלי שני דסטרא אחרא שנאמר כלים רקים הכשירן בכלי שני דקדושה אמנם כלי שמשתמשים בו בעירוי שמערה המים זדים מכלי ראשון דסטרא אחרא לא סגי ליה בהכשר דכלי שני דקדושה לערות עליו מים קדושים אלא צריך לעלות עליו מכלי ראשון ותדע ותשכיל ממוצא דבר זה כי יש נמי כלים קדושים יותר עליונים שמהם נמשך הטהר' והקדוש' ולכן נא' כל כלי יוצר עליך לא יצלח וענין זה ית' לך יותר עם מה שנת' למעלה בפ' אם רחץ ה' את צואת בנות ציון כי כן דרך האם לרחוץ בניה ושני כלים אלו הם הנק' בנות ציון והטהרה שלהם תהיה ברוח משפט וברוח בער כי משני רוחות הללו הם המים אלו שנ' ורוח אלהים מרחפת על פני המים כי ע"י שנמשכים ונכנסים בתוך אלו הכלים הם נרחצים מטומאתן ונטהרים:

[ו] כל כלי הולכים בו אחר רוב תשמישו וכו' אע"ג כי כן ידוע הוא כי הקליפה היא מתעוררת מפני מעשה התחתוני' והיא עולה ומתאחזת בקדושה אמת הדבר אמנם אין דבר זה בהשואה אחת תמיד מפני כי לפעמים רבים אינה מתאחזת זולת בבחינת החיצונות ולפעמים מתאחזת גם מבחינת הפנימיות דהיינו כלי הפנימי כדאיתא בתיקונים דעאלו אויבים בחלל דילה כי ראתה גוים באו מקדשה ולכן כל כלי הולכים אחר רוב תשמישו הילכך קערות אעפ"י שלפעמים משתמשים בהם בכלי ראשון על האש ואז נהפוך הוא כי הקערות נעשו' שקערורות כמשחז"ל שקע ארורות מפני שנתאחז בהם הקליפה עכ"ז כיון שרוב תשמישן הוא בעירוי שמערה עליהן מכלי ראשון אמנם לפתח חטאת רובץ שהוא ע"י הער' בלבד ולכן כך הוא נמי ענין ההכשר שלהם לערות עליהם מים קדושים:

ואמנם זאת תורת האדם בענין דין המתכו' וענין כלי ראשון וכלי ב' וענין העירוי והמים אלו ולזה אקדים מ"ש בזוהר פ' וירא דף ק"ו וז"ל א"ר יצחק כשם שברא הקב"ה ג"ע בארץ כך ברא גיהנם בארץ וכשם שברא ג"ע מלמעלה כך ברא גיהנם למעלה ג"ע בארץ דכתיב ויטע ה' גן בעדן וגו' גיהנם בארץ דכתיב ארץ עיפחה כמו אופל וגו' ג"ע למעלה דכתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך וכתיב והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנ' גיהנם למעלה דכתיב ואת נפש אויביך יקלענ' בתוך כף הקלע וכו' הנה נת'

מזה המאמר כי יש גיהנם עליון ותחתון והמי' הנגרים ונמשכים בתוכם היינו נהר דינור כדאיתא בחגיגה וז"ל מהיכ' נפיק מזיעתן של חיות הקדש שהם טועניים כסא הכבוד שנ' נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי והיכ' שפיך על ראש של רשעים בגיהנם שנ' הנה סערת ה' יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול וכן נמי כלי ראשון וכלי ב' הנמצאים באדם הם הכבד והלב ומהם מתעורר כח האש ולכן יאמר נא כפי הדין הסכיני' מגעילן בכלי ראשון ומותרין והענין כי הנה הסכין בלי ספק הוא רמז ליצה"ר המחטיא את האדם ואח"כ הורג אותו כמ"ש הפייטן אל מי מגואל דם אזעק וידי' שפכו דמי שנאמר ידיכם דמים מלאו וחז"ל אמרו אם לוקח סכין לעשות צורכו ונופל על אצבעו וחותכו והרצון כי הנה היצר הוא מוכרח לקיום העול' אמנם ע"י מעשה הרע נופל עליו והורגו ולכן הכשירן יהיה ע"י כי מגעילן בכלי ראשון ומותרין כלומ' כי אחר כי מה שנשתמש בהם החמץ הוא בצונן וזה הוא דוגמא לשני דברים אם לענין מעשה הרע שעש' שהיה בשוגג בדברים קלים או שנתעצל ממעשה המצו' ובכל זאת מלבד הפגם שהוא גורם למעלה ג"כ הוא עושה פגם בנשמתו ולכן התקנ' לזה הוא מגעילן בכלי ראשון כי יחם לבבו שהוא כלי ראשון לענין התלהבו' העון בערך הכבד וכאשר מתחרט ממעשיו ע"י כך ינצל מדין גיהנ' העליון הוא כלי ראשון והמי' רותחין שבתוכו הם של נהר דינור כאמור וממיל' משתמע שאם לא עשה תשוב' ודאי כי תאכלהו אש לא נופח בכלי ראשון הוא גיהנם העליון כאמור והיינו מה שאמר הדין וכלי ראשון נקרא שהרתיחו בו מים על האש הוא הנהר דינור כאמור דאע"ג כי אינו עתה על האש כ' הנה הנהר זה הוא ניגר והולך אמנם מאחר שעודינו רותח מותר אמנ' קודם ההעגלה צרין לבודקה יפה ולשופם יפה במשחזת וכו' להעביר כל חלודה שבהם קוד' הכשרו דהיינו כל הדברים הרעי' והמדו' המגונו' הנמצאי' בו שנ' יעזוב רשע דרכו ר"ל מנהגו ואיש און מחשבותיו תחילה ואח"כ וישוב אל ה' הילכך אם יש בו גומות הם מחשבו' הרעות כמשחז"ל אצל פסוק אמרתי להוללי' אל תהולו אלו שלבם מלא חולחליות רעות הללו שמביאים אללי לעולם וכמשחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירי' ולכן אין מועיל בזה הטבילה היינו ההגעלה שהוא דוגמא אל הטבילה בנהר דינור למעלה וצריך ליבון במקו' הגומות והיינו דוגמא לגיהנם תחתון שעתיד להכנס שם לקבל העונש שלו לתקן הגומות שהיו בלבו של מחשבות הרעות:

כלים שנשתמש בהם ע"י האור כי הדוגמ' הוא על האיברי' שהם הכלים שהאדם משתמש בהם שנשתמש בהם החמץ הוא היצר ע"י האש אשר ראה למראי' העין ראיות אסורו' ויחם לבבו ובאזניו ישמע שמע שוא וכיוצא צריכים ליבון לפי כי מהאש של ס"א יצאו והאש של קדושה תאכלם וכמשחז"ל יש אש אוכלת אש דשכינה דאמר מר הושיט

אצבעו ביניהם ושרפן ואיתא בזוהר פ' צו חמש' אשות הן דקדושה ע"ש וזה ע"י התשובה ואשר לא כן יעשה אש של אבדון תאכל והליבון יהיה. עד שיהיו ניצוצות ניתזין מהם וזה דוגמא לדין חיבוט הקבר שדנים אותו בשרביטי אש עד שניתזין ממנו ניצוצות של אש ובזה מתלבן ע"ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

כלים שנשתמש בהם בחמין כפי תשמישן כך הכשירן וכו' הנה הראשונים ז"ל אמרו כי העשה תשובה צריך תנאי' הרבה אחת מהנה היא תשובת המשקל והוא להעריך כפי ערך של ההנאה שהיה לו בשעת העון כך צריך לסגף עצמו כנגד זה דומה בדומה ולכן יאמר נא כי כלים שהם האיברים שלו כאמור שנשתמש בהם בחמין ר"ל שנהנה בהם בחמי' הוא העון שמתחמם ביצר לחטא כפי תשמישן באותו ערך ומשקל שנהנה בהם כך הכשירן ע"י סיגופים עד כי יטהרו כל אות' הכלי' שהם האיברים שלו כי כל איש אשר בו מום לא יקרב לשכון עליו הקדושה עליונה ועוד ירצה למ"ש בזוהר בפ' והשיב את הגזלה אשר גזל להההוא אתר דחב אצטריך לאתתקנא ואי לא עביד כדין לית ליה תקנתא לעלמין ולכן יאמר כפי תשמישן כך הכשירן אם תשמישן בכלי ראשון כגון כף שמגיסין בה בקדירה צריך להכשירן בכלי ראשון כך אחז"ל כי בתחבולות תעשה לך מלחמה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות אמנם צריך להיות באותו אבר ממש עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך וכיוצא ולכן אם חטא בכלי ראשון ההכשר יהיה בכלי ראשון וכבר נת' כלי ראשון וכלי שני הלא הם משחז"ל עינ' ולבא תרי סרסורי דעבירה נינהו עין רואה והלב חומד ולכן אם חטא בכלי ראשון הוא העין שנשתמ' בו ראיה של איסור הכשרו הוא בכלי ראשון נמי והיו לטוטפו' בין עיניך שאם אינו מתקן מעשיו בסדר זה באותו שחטא הנה צריך להיות נתקן באותו עולם בכלי ראשון הוא גיהנם העליון בנהר דינור כאמור ואם תשמישן בכלי שני שהוא לב חורש מחשבות און ג"כ הכשירן יהיה ע"י כלין שני שנ' והיו הדברים האלה על לבבך ואם לא יתקן מעשיו אז צריך להתקן ע"י כלי שני הוא גיהנם תחתון כנ"ל וכלי שמשתמשין כו בעירוי שמערה מכלי ראשון עליו דהיינו כי מכלי עליון ראשון שהם העינים שהם סרסו' הראשון עירה מהם התאוה על הלב ועל הברכים ועל השוקי' שמהלך לעשות תאותו לא סגי ליה בהכשר בכלי שני של והיו הדברים האלה על לבבך אלא צריך לערות עליו מכלי ראשון כי יהי' רץ לב"ה לקיים מצות התפילין וציצית שהם תיקון לעיני' שנ' והיו לטוטפות בין עיניך ונאמר בציצית וראית' אותו בראיה תלייא וזה יהיה כי יעיר בבקר בבקר ללבוש אותם בזמן שלהם שהוא תלוי בענין הראי' דהיינו שיכיר את חבירו ברחוק ד' אמות:

כל כלי הולכים בו אחר רוב תשמישו וכו' מאחר שכבר חז"ל הסכימו כי כל האיברים הם נמשכים והולכים אחר השני כלים הם העינים והלב להיות כי העין רואה והלב חומד ואח"כ הדבר נגמר ע"י כלי המעשה הם איברין של אדם ולכן כל כלי מן האיברים הולכים אחר רוב תשמישו דהיינו העין או הלב דפעמים אין צריך לראות בעיניו כדי שיהיה לבו חומד אלא מרצונו וסורו הרע הוא מתאוה וחומד הילכך קערות שהם דוגמא לאיברי' של אדם אעפ"י שמשתמשים בהם לפעמים בכלי ראשון שהם העיני' על האש דהיינו שמתחמם היצר מאש התאוה שבקרבו כיון שרוב תשמישן הוא בעירוי שמער' עליהם מכלי ראשון כאמור שהנה הידים והרגלים ע"י כלי ראשון של הראיי' הם גומרי' המעש' מ"מ כך הוא הכשרן ע"י עירוי כדבר האמור שיהי' רץ לדבר מצוה ויעשה מצוה בידו לקשור התפילין בזרועו שתלוי בראי' כאמור: [ז] יש מי שאומר דכפות העשויות מקרן וכו' כלומר בידים של האדם שאין בהם לחלוחית של מצוה שלכן בא הדמיון שלהם לקרן על דרך ששנינו הקרנים והטלפי' אין מצטרפין וכו' הללו אין להם תקנה בהגעל' הם הייסורין ע"ד משחז"ל הנני שם אנך היור' הזו מי מעמידה אנכה כך חוננכם אני ביסורין בעה"ז וכו' לפי דכיון שהם מתקלקלים במים חמים הוא מאחז"ל בפ' יד ליד לא ינקה רע הרי שנתן לעבירה בידו א' ועשה צדקה בידו אחת לא ינקה רשע הוא הרי כי הידים הם שניות לטומאה לעשות בהם סיוע לדבר עבירה והנה הם מתקלקלים במי' חמין של הייסורין ולכן חיישינן דילמ' חייס עלייהו יחשוב כי ע"י הייסורין נתקן ולא יעשה תשובה אלא יעשה צדקה כי חייס עלייהו של כפות ידיו ויחשוב כי על כן נתקן ואין הדבר כן אלא הייסורין ילכו להם מפני מעשה הצדק' כנודע מחז"ל אמנם הכפות נשארים במועל ידיהם וכן הוא האמת כי מה מועיל הייסורין להעדר וחסרון המצות ולכן רבים חשבו כי גיהנם מועיל למחוסר מן המצות ואין הדבר כך דאפי' גיהנם של שלג הוא למרק עבירות ידועות וכמשחז"ל תשלג בצלמון בשלג משתל' העון. א"כ יהיה כפות אלו אין בהם מצוה אבל לא יחסר מעון והשאר מובן א"כ יהיה כפו' אלו הידים שנתקנו מקרן כלו' שהיה בהם עון ורצה לתקן אות' ע"י מצות שאוכל פירותיהן בעה"ז והקרן קיימת לעה"ב אין מועיל בהם הגעלה של גיהנם שנ' יד ליד לא ינקה רע כאמור שאם אתה אומר כן חייס עלייהו ולא יתרצה בדין גיהנם ולא בייסורין בעה"ז ולא יקבלם מאהבה רק ירחם עליהם לפדות אותם ע"י מצות ולא יעשה תשובה ולכן אין מועיל הגעלה בהם אחד כלי עץ ואחד כלי אבן ואחד כלי מתכת דינם להכשירם בהגעלה כי יחם לבבו ונמס כל לב ויעשה תשובה כאמור: [ט] המגעיל קודם שעה חמשי' וכו' הנה נת' למעלה כי השתי שעות שהחמירו חז"ל בהם קודם שיגיע לזמן האיסור של תורה

הוא רמז למש"ה וזכור את בוראך בימי בחורותך כי מלת ימי הם שנים שהם שני זמנים שצריך האדם להיות מתעורר לעשות תשובה ולכן יאמר הדין כי המגעיל קודם שעה חמשית דהיינו כי הרתיח את גופו ע"י סגופים והרתיח דמו וחלבו על ידי התענית ועל ידי החרטה בזמן הבחרות היינו קודם שעה חמשית כנ"ל שהוא קודם מלאת לו עשרים שנה לכן יכול להגעיל ביחד כלי ראשון ושני וכלים שבלעו דבר מועט ואינו חושש כלו' נמצא בידו יכולת לתקן למעלה השני כלים ראשון ושני שנפגמו כי הכניס הטומאה לשם בעונו ואיתא בזוהר פ' בלק דף קצ"ז וז"ל ואוליפנא מגו בוצינא קדישא דבשעתא דאיהי סליקת למלקט ענוגין וכסופין ומומא אשתכח בהו בישראל לתתא כדין מטי לגבה טפה כחרדל ומיד אתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין עכ"ל הנה מבואר מדברי המאמר כי מפני העון מטי לגבה טפה כחרדל ונמשך לשני כלים אלו ראשון ושני בסוד החדר והפרוזדור ומתרחקת לכן כאשר עשה תשובה מעולה זו מטהר כלי ראשון ושני הנז' והיינו שנכנס לשם טומאה מלמטה וכלי' שבלעו דבר מועט היינו טפה כחרדל דמטי לה ויכולת זו גורמת שיכול ג"כ להגעיל ולטהר כלי ראשון ושני שלו שהם עינא ולבא סרסורי דעבירה כנ"ל ויכול לתקן מעשיו ולפי שעשה תשובה זו מעולה נהפך לו לזכיות ולמצות כל חטאות ועונות שעשה וכלים שבלעו דבר מועט כגון אם חטא באחד מאיבריו דבר מועט ר"ל פעם או שתים ולא שלש הכל מתקן ביחד ואינו חושש לתקן כל עון מהם לבדו וכנ"ל כי צריך לתקן כל עון לבדו אמנם בזה ימצא כי יש דרך ישר לפני איש לעשות תשובה כללית המכפרת על כל עונותיו ביחד לגמרי ואינו חושש:

[י] סלים שמולחים בהם בשר יש מצריכים להם הגעלה והדמיון לזה הם בני אדם שהדמיון שלהם דוגמא של עץ יבש מן התורה והרי אמרה התורה עץ כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת זהו ע"ה דמשחז"ל אבל מולחים בו בשר הוא הבשר שלהם מולחים אותו ע"י הצדקה מלח ממון חסד וזה מקיים הבשר שלהם בעה"ז שאין כורתין אותו כנזכר ומקיים בשרו לזמן התחיה עכ"ז יש מצריכים להם הגעלה כי אין אדם שלא יחטא וצריך ייסורין ע"ד האמור כדי להנצל מן העונות בעה"ז וגם לעתיד מעונש גיהנם מגעילים הנפש בנהר דינור ויש מי שחולק כי אין צריך הגעלה לפי כי מעשה הצדקה הוא מגין עליו להציל אותו שנאמר וצדקה תציל ממות ומדין גיהנם כמשחז"ל: [יא] מחבת שמטגנין בה וכו' איתא בזוהר בפ' ואם מנחה על המחבת קרבנך וכו' כגוונא דאיהו מרתיח עצמו לדבר רע כך היו מרתחין אותה המנחה באש הקדוש ולכן חזר הדין שהיא מותרת בהגעלה ואם היא ארוכה ר"ל שנטמע ונשתרש בעון הופך חציה כנזכר למעלה משחז"ל מי שיש בידו מעשים רעים יחליפם במעשה הטוב והופך כדרך שהיצר

מתהפך ובא על האדם להחטיא אותו במועצות לרעתו בסוד להט החרב המתהפכת כך יתהפך עליו האדם לענין הטובה ומתחרט בכל שעה על מה שעשה ואם היא ארוכה ביותר שהדוגמא הוא שנטמע באותו עון זמן רב לכן מלבנה באמצע ע"י הרתחת אש של התענית וכיוצא כנ"ל:

[יב] כל הכלים צריך להגעיל ידותיהם כי אין מספיק כי האדם יתקן השני כלים עליונים בלבד כי גם ידותיהם הם שני ידים שהם מתקנים כלים הללו שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך וזה יהיה לאדם המדקדק בתשובתו כי אין מספיק שיתקן העונות בלבד אלא גם יתקן הדברים הקלים ויתרחק מן הסיבות הגורמים ליכשל באותם העונות היד שלו שנאחז בו:

[יג] כלי שיש בו טלאי וכו' הענין בקיצור כי להיות שהכלי עליון הקדוש ניקב בעון האדם כמו שאחז"ל כי מעשה הרשע הוא כמו הקודח בספינה וכה"א ויקוב בן האשה את ה' וכו' ולא עשה תשובה לסתום הנקב אלא עשה טלאי הוא ענין מצות וזאת תורת האדם כי הנה נתבאר למעלה כי כל ענין כלי הוא דוגמא לאבר האדם המשתמש בו כל אחד כפי צורכו ולכן יאמר בדרך כלל כלי וכו' איזה אבר מאיברי האדם שיש בו טלאי דהיינו כנראה לחוש כי הכלי הגשמי מפני שניקב לכן נותנים עליו טלאי לחזק אותו וכך הוא הדוגמא באבר מן האדם לפי שניקב מסיבת העון שעשה בו לכן נתן עליו טלאי מצוה לחזק אותו כמשחז"ל בתחבולות תעשה לך מלחמה אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות ולכן כדי לחזק אותו אבר שניקב נתן עליו טלאי מן המצוה ויחזקהו במסמרים לא ימוט כמשחז"ל אם ראה אדם ייסורין באים עליו יפשפש במעשיו באותו אבר שלקה ונתן עליו טלאי להגין עליו ולכן בבא זמן זה שצריך האדם לבדוק במעשיו כנ"ל יש לו להתבונן אם קדם הטלאי זה מעשה המצוה לבליעת האיסור דהיינו כי האיש הלזה היה עשה מצוה באותו אבר ואח"כ נכשל בדבר האיסור וחטא באותו אבר אין צריך להוציא הטלאי דכבולעו כך פולטו והענין יובן עם מה שביארתי במאמר זה כי בתחבולות תעשה לך מלחמה כי התחבולה זו תהיה עם היצר אם מתגבר עליו ולא יכול לו ע"ד משחז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לב"ה אם אבן הוא נימוח וכו' וירא כי לא יכול לו למשוך אותו לכן יעשה תחבולה זו כדי להלחם עמו אם נמצא בו חבילות של עבירות יעשה כנגדן חבילות של מצות להלחם עמו אמנם זהו לפי שעה ותשועה מן היצר יהיה ברוב יועץ היא עצת התשובה כנזכר במקומו ולכן זה התיקון של המצוה נקרא טלאי מפני שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי וכו' כי אין חפץ להקב"ה בתורה ומצוה של הרשע עד שיעשה תשובה אמנם כל זמן שיעשה מצוה אז נקרא טלאי לפי כי אין זה מועיל רק לפי שעה להלחם עם היצר ולכן אם היה שם הטלאי זה המצוה

בזמן בליעת האיסור כי הוסיף לחטא אז אין צריך להסירו כלומר יזהר כי תמיד יחזיק באותה מצוה אין להסיר אותה ממנו לפרקים עד שיעשה תשובה של ההגעלה לפי דכבולעו כך פולטו ר"ל אע"ג כי העבירה של איסור באה אחר כך לא מפני כך תתבטל כח המצוה הקודמת אלא כבלעו העון כך פולטו אח"כ ע"י ההגעלה הוא התשובה כאמור ואם קדמה בליעת האיסור של העבירה לטלאי של מצוה אז צריך להסיר הטלאי של המצוה קודם ההגעלה כלומר מאחר שהנחנו כי כל זמן שהאדם אינו עושה תשובה כל המצוה אשר יעשה אינה רק דוגמת טלאי להגן עליו בלבד מן העונש אך המחילה לא תהיה אלא ע"י התשובה א"כ כאשר יעשה האדם התשובה היא ההגעלה צריך להסיר הטלאי היא המצוה זו מנגד עיניו קודם שיעשה תשובה כי אל יחשוב כי כנגד המצוה זו יצא ממנו עבירה אחת לפי כי כך אחז"ל אם יש ביד האדם מעשה רע יחליפנו במעשה הטוב כי אין זה להחליט ולהוציא זה כנגד זה שהרי הם אמרו יד ליד לא ינקה רע כנ"ל אלא מועיל להגין עליו בלבד שכן שנינו מעשי' טובים כתריס בפני הפורענות ולכן יסיר הטלאי היא המצוה לחוד ויתבונן במספר העונות אשר על הכלים של האיברים שלו ויעשה הגעלה היא התשובה לכל הכלים האיברים שלו או ישים גחלים הם הייסורין על מקום הטלאי באותו אבר שנעשה העון ושם המצוה היינו הטלאי להגן עליו לכן צריך ייסורים על אותו האבר עד שישרף גוף האיסור כי כן הייסורים ממרקין ואח"כ מגעיל כל הכלי הוא האבר על ידי הרתיחה של החרטה והתשובה כאמור ואם הוא של עץ היינו שאין בו תורה ולא מצוה כנ"ל אין לו תקנה שנאמר עץ אשר לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת כמ"ש חז"ל ולכן אע"ג שנאמר ותשועה ברוב יועץ הם שני יועצים התורה והתשובה כמשחז"ל בפ' מעצי הלבנון בעצת התורה המלובנת במעשיה ובעצת התשובה המלבנת ולכן יאמר הדין אם הוא של עץ אדם זה אין לו תקנה אלא א"כ הרחיב הסדק בהרחבת הלב כמשחז"ל פתחי לי פתח של תשובה וזה יהיה בכלי הפרטי הוא הלב כך אחז"ל עץ חיים היא וכו' הרי שנכשל אדם בעבירה ונתחייב מיתה בידי שמים מה יעשה ויחיה אם למוד לקרות דף אחד יקרא שנים לשנות פרק א' ישנה שנים אין יודע לקראת ולשנות יעשה גבאי צדקה וכל זה הוא דוגמא להרחבת הסדק של כלי עץ ירחיב בתורה אם אינו יודע ירחיב לבו במעשה הצדקה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה ויהיה כל כך עד שיוכל להוציא משם מה שבתוכו מן החמץ של העון כאמור: [יד] כסוי של ברזל שמכסים בו הקדרה אשר חז"ל הגידו בפ' ארץ אשר אבניה ברזל הם ת"ח ולכן גם אלה לחכמים תקנה זו דאע"ג שלא יהיה קשה כברזל רק הכיסוי בלבד כמשחז"ל במה שצוה רבינו הקדוש לבנו נהוג נשיאותך ברמים ופריך והא יהושפט מלך

יהודה כשהי' רואה ת"ח עומד מכסאו ומנשקו ואומר לו ר' מארי מארי ומשני הא בצנעא הא בפרהסיא ולכן יאמר הדין דאע"ג כי ברזל זה שמתנהג בו הוא דוגמת כיסוי דהיינו בפרהסיא או שיהיה בענין הכעס בדרך כיסוי בלבד לפנים אע"פ כן צריך הגעלה וישוב אל ה' כיון שמזיע בכל שעה כי יצרו מזיע מחום הקדרה שהרי מתחמם היצר ע"י אותה תנועה גדולה ואם נתנוהו בפסח על הקדרה בלא הגעלה ר"ל כי לא עשה מזה תשובה בזמן הבדיקה אז כל התבשיל אשר עשה מן המצוה בפסח אסור שזיעת הכיסוי הוא עון גדול מן הכעס ומתערבת בתבשיל והרי נתבאר כי אין זכות המצוה עוקר העון אלא כח התשובה נמצא שנאסר התבשיל של המצו' שעשה:

[טו] כיסוי של ברזל וכו' הנה הכסוי הראשון הוא על הקדרה ר"ל בפרהסיא כאמור אבל כיסוי זה של ברזל נותן אותו על החררה עצמה דהיינו בצינעא דוגמא שהיא נאפית על הכירה שהוא בצינעא או יהיה כי הכיסוי הראשון הוא על הקדרה ואינו נוגע בלבו ממש אמנם זה הכיסוי סוף שנכנס בקרבו על החררה עצמה צריך ליבון כך אחז"ל כל הכועס שבעה מדורי גיהנם שולטים בו ולכן צריך ליבון ע"י אש החרטה והתשובה לעולם:

[טז] מדוכה מותרת בהגעלה הוא מה שחז"ל מי שהקב"ה חפץ בו מדכאו בייסורין שנאמר וה' חפץ דכאו החלי ולכן מי שהוא דוגמא למדוכה זו שמכים בו הייסורין מותר בהגעלה מפני כי הייסורין שהם ההגעלה ממרקין כמשחז"ל ואם היא גדולה ר"ל שהייסורין גדולים ורבים ואינו יכול לסבול אותם היינו דוגמא מ"ש שאינו יכול להכניסו ביורה הוא הלב שהוא הכלי כנ"ל בענין כלי ראשון וכלי שני ולפי כי אחז"ל יכול אפי' לא קבלן מאהבה ת"ל אם תשים אשם נפשו מה אשם לדעת אף ייסורין לדעת ומאחר כי זה גברו עליו הייסורין ולא יוכל לסבול אותם ולהכניסם בלבו לקבלם מאהבה לכן התקנה הוא כי ישים בה מים רותחים הם מימי החסד כנ"ל והם רותחין ע"ד ששנינו מזכירין גבורות גשמים והתכלית להכניע הקליפה ומכניס בתוכה אבן רותחת הוא עסקי התורה שנא' הלא כה דברי כאש ועולה הרתיחה של מים בכל שפתה לרפאת לשון הרע שנאמר מרפא לשון עץ חיים ולכן לא יטיח דברים מן השפה כמשחז"ל אם תשים אשם נפשו ויקבלם מאהבה וזה יועיל להקל מעליו הייסורין מפני דכל כי האי גוונא הוי הגעלה דכלי ראשון של הראיה מועיל כך מועיל להסיר ממנו הייסורין:

[יז] הדף שעורכין עליו כל השנה וכן עריבה שלשי' בה אע"ג שהם מכלל עץ מאחר שיש בהם בית קיבול ונכנס שם החמץ דהיינו תרתי לריעותא ולכן צריכים הגעלה ע"י המים הנז' והנה ענין הדף הוא משחז"ל הרי שנכשל אדם בעבירה אם רגיל לקראת דף אחד יקרא שנים הרי שאינו יודע לקראת ולשנות יתמנה פרנס על הציבור אילו נא' לא

ילמד לא היה תקנה אינו אומר אלא אשר לא יקים ונא' עץ חיים היא למחזיקים בה וכו' ולכן כלים אלו אע"ג שהם של עץ האיברים של זה אין בהם תורה אעפ"י שיחזור וילמוד בסגנון זה אעפ"י כך צריכים הגעלה כי יחם לבבו ע"י הייסורין ושב ממעשיו שנכשל בעץ העון ולכן ורפא לו וזה יהיה לו בה בהצטרף המים של תורה כדבר האמור וע"י מימי התשובה שנאמר שפכי כמים לבך וכבר נא' כי מפני המעשה אשר יעשה האדם כך יקרא לו בשם כלי עץ ע"ד משחז"ל בפ' לא עץ מאכל הוא ונוסף עוד כי כשל כחו ע"י עץ של העון לכן יתקן בעץ חיים: [יח] הנפה צריך לדקדק בה מאד מפני כי ענין נפה זו היא דוגמא לענין הלימוד כמו ששנינו משמרת ונפה נפה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת ולכן הלמד תורה צריך לדקדק בה שכן נמי נא' וסביביו נשערה מאד לכן צריך לדקדק בתחילת הלימוד שלא יעשה בהפך כי יוציא הסולח והקמח וקולט הסובין אלא יהיה קולט הסולת והמובחר וזאת שנית צריך לדקדק אח"כ לקיי' הלימוד שלא ישכח דבר מתלמודו וג"כ צריך לדקדק לקיים כל דבר כדי שלא יתחלל שם שמי' ע"י וצריך לנקות אותה מפתיתי החמץ מאיזה חטא קל מפני ששנינו שגגת תלמוד עולה זדון כי החמץ נסרך ונדבק בנקבי אריגת הנפה הוא משחז"ל בפ' בן יערי אורגים שמעלי' לו ההלכה והוא אורג אותה ובזה יש עון הנדבק שם בכמה פנים לפי שהוא בן תורה ולכן ישפשפנה במים יפה יפה לישא וליתן בתור' עד שתהיה נקיי' והוא הדין לכל שאר כלי הלישה שהם צורך לענין הלימוד שהם מוצאות הפה שהשפשוף בהם עיקר גדול לא ישיח שיחת חולין ולפחות לא יהיה מדבר דברי הבאי כאחת הנבלות שיהיה הפה קדוש כדאיתא בזוהר הלמד תורה ואח"כ מדבר דברי נבלות מטמאים התורה שלמד והפוסק דברי תורה על דברים בטלים מאכילים אותו רשפי רתמים:

[יט] הרחת שקורים פל"ה וכו' בא הרמז בזה אל הלשון המהפך בדברים ומעמיד ומבאר אותם דוגמא אל הרחת ולכן כאשר היא מיוחדת אל החמץ הוא העון יש אומרים שאין מועיל לה הגעלה שהם הייסורים ולכן צריך לקנות חדשה שנ' למדו לשונם דבר שקר העוה נלאו ואם דבר לשון הרע כבר כרתו דוד ברוח הקדש שנא' יכרת ה' כל שפתי חלקות וכו' אבל התקנה לזה הוא משחז"ל בפ' מרפא לשון הרע עץ חיים היא התורה כך אחז"ל אם חטא לשונך שננהו בדברי תורה ובזה יהיה חדשה:

[כ] השולחנות והתיבות שמצניעין בהם אוכלים כל השנה וכו' הנה שנינו שולחן שנאמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו לפני המקום שנ' זה השולחן אשר לפני ה' וצריך להאריך על שולחנו כדי שיבא העני ויתן לו שלכן השולחן מאריך ימיו של אדם כמשחז"ל אמנם השולחנות והתיבות אלו שמצניעין בהם החמץ הוא העון כי לא נאמר

עליו דברי תורה ולא נתן לעני מפני שמצניע ד"ת והאוכל ואין זה בדרך מקרה אלא שהוא רגיל בכך כל השנה לכן רגילי' לערו' עליהם רותחין מן הייסורין כי אין אדם זה נכוה בפושרין אלא בחמי חמין לפי שלפעמי' נשפך מרק מן הקערה לתוכן שנא' כי כל שולחנות מלאו קיא צואה בלי מקום ואינו מרגיש לתקן את אשר עותו ולכן לא יועיל בזה ייסורין קלים שהם דוגמא להתרא' רק צריך לערות עליו ייסורין קשים או עוני לכל מראה השגחת יוצר הכל לטוב לו כדי שלא תאכלהו אש לא נופח של גיהנם כאמור כדאיתא בזוהר פ' פקודי דף רכ"ב וז"ל כל אינון דמענגי ענוג' דשבתא וזמני ומועדי אילין ד' דקיימי תחות האי חיותא קיימא לקבל ההוא נהר דינור ולא שבקי לאתוקדא ביה לכל אינון דמענגי ענוגייהו וכו' וההפך מובן כי מי שאינו מתנהג כראוי על שולחנו לא די שאינו מכפר עליו השולחן אלא תאכלהו אש לא נופח של גיהנם כאמור:

[כא] חביות של חרש שנתנו בהם שכר וכו' הנה הדין של כלי חרש כבר נת' למעלה בכל הצורך אמנם חזר והגיד כי הללו בעלי חביות הם מותרי' בהגעלה מאחר שהנחנו כי מה שחטא הוא בריבוי מאכל ומשתה ומאחר כי הבליע' של זה לא היה ע"י האור שהוא אש של עבירה כמעשה דרב עמרם ע"ה דנפק מניה עמודא דנורא לכן מספיק בהגעלה שירתיח חלבו ודמו בתענית ולא יוסיף לעשות עוד כדבר הרע זה או יהיה בעירוי ג' ימים דהפסקה לערות ולהתם חלאת ריבוי אכילה ושתיה כמו שעשו ישראל ע"י מרדכי ואסתר על שנהנו מסעודת הרשע:

[כב] כל הכלים אפי' של חרס וכו' הנה נת' למעלה כי ההפרש בין חמץ צונן לחמין ובין כלי ראשון לשני הוא כלי ראשון ושני בהם העין והלב תרי סרסורי דעבירה אמנם אפשר שנשתמש בהם בצונן דהיינו בראיה ובהרהור הלב בלבד או יהיה שנשתמש בהם בחמין כי בער בו היצר ועשה מעשה ולכן יאמר כי כל הכלים בכלל לא השני כלים הנז' בלבד אלא כל כלי שהוא אבר פרטי מן האיברים שבאדם אפילו של חרס היינו ענין אכילה ושתיה אשר יחזור לעפר שנשתמש ונהנה בהם חמץ של העון בצונן בשב ואל תעשה רק שנהנה בהם בדבר של איסור חמץ דהיינו במשהו שכן נצטוינו ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם הנה מותר להשתמש בהם מצה לפי כי ע"י כל המצות אשר יעשה האדם בדיק' וביעור וכיוצא ימצא לו הנאה מהם ומה גם שיהיה פועל שלימות למעלה ע"י כך כנ"ל וזה יהיה אפי' בחמין כלומר אע"ג שיהיה מוכרח להיות נידון בנפשו בגיהנם עליון בנהר דינור מ"מ לא יהיה לו נזק ממנו רק הנאה בלבד כמי שרוחץ בשרו במים חיים חוץ מבית שאור ובית חרוסת לפי כי זה הוא הרמז באותו הבית שבלב כמשחז"ל כי בלב שני חללים והשמאלי הוא משכן היצר כמ"ש חז"ל לב חכם לימינו זה יצה"ט

ולב כסיל לשמאלו זה יצה"ר זה בית שאור וחרוסת אעפ"י שלא נשתמש בהם חמץ מן העון אלא בצונן ר"ל בהרהור בלבד אסור להשתמש בהם מצה של מצוה בחמין כך אחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה ולכן מצה של מצוה אסור להניח בהם כמשחז"ל כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דאינו מוציא הקב"ה המצוה תמורת העבירה ולכן אם נתכוון אדם לעשות מצוה תמורת העון להוציא זה בזה אסור דאע"ג כי הקב"ה אינו מוציא אלו באלו מ"מ אסור מפני שמרגיל עצמו לחטא אבל בצונן להניח בהם מצה אפויה היינו מצוה הנעשית והוא רגיל לעשותם מותר אבל ללוש מחדש בהם אסור וכל זה האמור בלא הגעלה הוא גיהנם עליון נהר דינור אבל ע"י הגעלה זו שמקבל עונשו וכו' או יהיה ההגעלה הייסורין שמקבל עליו בעה"ז אבל ע"י הגעלת הייסורין אפילו בית שאור וחרוסת אעפ"י שחשב מחשבות רעות מותרים אם אינם של חרש כלומר בשאר העונות אבל כלי חרס שהוא רמז לאכילה ושתיה כנ"ל לא מהני הגעלה של הייסורין שהרי אחז"ל כלי חרש אינו יוצא מדי דופיו לעולם לפי שנראה בעיניו כי אין בידו עון כלל ולכן אפי' לא נשתמש בהם אלא בצונן שהוא בהרהור בלבד או בהתרשלות מלעשות מצוה לא ישתמש בהם מצה שהוא מצוה אלא בצונן לא יחשוב להוציא זה בזה כנזכר והאידנא נהוג. עלמא דלא לאשתמושי בפסחא אע"ג שנאמר ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין אין משתמשים במאני דפחרא עתיקי מאחר כי נתיישן בחטאו זה כל השנה הוא זולל וסובא אין ראוי להשתמש בהם לאכל לשבעה ולמכסה יין עתיק כמ"ש הרמב"ם ז"ל לא נצטוינו על השכרות של הוית:

[כג] כלי חרש המצופין בהיתוך זכוכית דהיינו כי אין זה מן הסוג שמרבים סעודתם בכל מקום ולכן אע"ג שהוא של חרש כי הוא רודף אחר האכילה למלאת רסן בטנו עכ"ז הוא מנופה ומכוסה מבני האדם הזוללים כעין זכוכית פעם נראה פעם נסתר דין אחד להם ככלי חרס מאחר שהוא רודף אחר המותרות:

[כד] כלי עץ נמי שאין בהם תורה כנ"ל דהיינו עץ חיים ולא מצוה רק מעשה עץ בעלמא המצופים בסמנים שהם מסויימים ע"י מדה טובה כההיא דר' ינאי שראה אדם משופע ביותר ובדקו במקרא גם במשנה ולא מצא בו זול' דרך ארץ וקרא עליו ושם דרך וכו' לא יועיל לצורך הפסח לשבר הקליפה ולכן דינם נמי ככלי חרס:

[כה] כל כלי השתיה וכו' בני אדם שעושים השתייה עיקר בין צלוחיות בין כוסות ר"ל לבין שהיא בסובאי יין הרבה או מעט כההיא דר"א ע"ה שהיה דורש ויצאו בני אדם אמר הללו בעלי חביות הללו בעלי צלוחיות בשטיפה סגי אין צריך סגופים בין שהם של זכוכית וכו', אע"פ שפעמים נותנים לחם חם עבירה שנאמר זכות יין ותירוש כיון שרוב

תשמישן אינו אלא בצונן ואין שם עון בקום עשה סגי בשטיפה לא הלכו בכל כלי מן האיברים אלא אחר רוב תשמישו:

[כו] כלי זכוכית וכו' כבר נתבאר שהוא ככלי חרס ככל חקותיו וככל משפטיו כנראה לחוש שהוא בולע ואם מעט הוא חמץ בפסח במשהו לכן אין משתמשים בהם בפסח כי אם בצונן כי אין הגעלה מועיל בהם כנ"ל: [כז] שפוד ישן שצלו בו עופות וכו' אע"ג כי בכל המתכות אחז"ל חם צריך ליבון כבר נתבטל החמץ שהיה במלח קודם הפסח ולכן העופות מותרים והיינו לסברת מ"ד שהחמץ בפסח אינו חוזר ונעור אבל למ"ד חוזר ונעור אסורין והענין כי הנה אחז"ל מלח ממון חסד אמנם חסד שעשה אדם זה היה בו ספק אם עשה אותו לענין איזו פנייה או סיבה מאחר כי כל ענין הפסח צריך לבטל כל דבר המעכב שלימות נפש האדם גם במלח זה של החסד כבר נתערב צד העון ולכן חוזר ונעור ולכן אותם העופות שהם דוגמא לבני אדם בעלי מצות כנ"ל הם נאסרים בפסח לפי כי אין להם נמצא השלימות הנמצא בחג הפסח לאיש הישראלי כדבר האמור לעיל:

סימן תנב

[א] הנה נתבאר למעלה כי ענין מה שאסרה התורה ענין החמץ משעה ששית ומעלה היינו על חטאת האדם אשר מעיקרא אדם הראשון לא עמד בשלותו שש שעות שנאמר ולא יתבוששו ואחז"ל לא בא עליהם ו' שעות ואחז"ל ישראל שבו על עון אבותם וירא העם כי בושש משה באו ו' שעות ולא בא ולכן חטאו ולכן נאסר החמץ משעה ששית כמו שבא הרמז בפסוק מפני שיבה תקום כנ"ל כי הנה נאמר וזכור את בוראך בימי בחורותך (קהלת יב) מיעוט רבים שני ימים ובא הרמז שלהם לשני ימים אשר היה העון יום א"ה ויום שחטא ישראל ולכן נאסרו שתי שעות קודם האיסור של תורה שעה חמשית באכילה ושעה ששית בהנאה כמו ששנינו אוכלין כל ד' ותולין כל חמש ושורפין בתחילת שש ולכן מאחר כי כן נאסר החמץ בשני שעות הללו לכן נמי יש ליזהר בענין ההגעלה דהיינו כי ההגעלה הרמז בה לענייניים הצריכים אל התשובה כנ"ל ולכן כאשר יעשה האדם התשובה בזמן הבחרות אז טוב לו ולכן צריך להזהר להגעיל קודם שעה חמשית שהוא זמן של הבחרות כאמור כדי שלא יצטרך לדקדק אם הכלים אשר חטא בהם הם האיברים כאמור כי צריך בשעת הבדיקה להיות בודק במעשיו בכל אבר ואבר שבו לתקן אותו ולעשות ביעור מן המעשים הרעים וזה יהיה בפרט כאשר עברו על האדם ימים ושנים כי נשתרש בחטא ובפרט אם לא הרגיש עד שבאו עליו היסורין כי אז צריך לפשפש במעשיו כמו שחז"ל דהיינו צריך להתבונן מה חטא באותו אבר שנתייסר בו מה שמץ

דבר נמצא בו ואז ישוב אל ה' וירחמהו אמנם אם הקדים התשובה בזמן הבחרות אז לא יצטרך לדקדק אם הכלים הם האיברים שלו הם בני יומן כי חטא בהם בזמן שעדיין לא הוה בר עונשין שהם עשרים שנה המכונה ליום א' כנזכר לעיל בפ' בימי בחורותך הם יום שהגיע לי"ד ויום שהגיע לכ' שנה וכן אם מגעיל הכלים מן האיברים שעשה סיגופים למרק עונותיו שבליעתן מועטת כגון שלא חטא באותו אבר רק שני פעמים עם הכלים שבליעתן מרובה שחטא יותר מדאי ועוד יהיה רמז כי דומה הכלים שבליעתן מועט שהם האיברים שנשתמש בהם באיסור הנאה בלבד לכלים האיברים שבליעתן מרובה שנשתמש בהם במעשה כי הנה נתבאר כי כלי ראשון ושני הם העינים והלב ואע"ג כי הם תרי סרסורי דעבירה העין רואה והלב חומד עכ"ז לא יהיה הפגם שעושים כלים הללו בערך האיברים שעשה בהם מעשה שאם לענין שראה ונתאוה לענין גזל וכיוצא אז הידים והרגלים הם עיקר מפני כי הם כלי המעשה וכן אם חמד רשע ענין נאוף לא יהיה ערך העין והלב שזה לאבר שנשתמש בו מעשה ולכן לכל צדדין הללו ימצא כי יש כלים שבליעתן מועטת מפני כי נשתמש בהם בענין חמידה והנאה בלבד וכן ימצא ג"כ כלים שבליעתן מן האיסור מרובה מפני שנהנו בענין המעשה וכן אם משהה הכלי ביורה בתוכם יותר מדאי או אם אינו משהה אותם כל כך הדוגמא לזה הוא בענין שהיית העון בידו ימים רבים או אם היה מזמן קרוב כי בודאי הוא הפרש גדול כי לכן אחז"ל אם ראית ח"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה שודאי עשה תשובה כנראה כי האיש הלבב גם שמגיע לידו עון תכף הוא עושה תשובה כדאיתא בזוהר פרשת ויקרא או הודע אליו חטאתו כי כאשר האדם חוטא ולא שת לבו לשוב ושואפת בעקיביו הקב"ה מביא עליו ייסורין כדי שיזכור העון ולכן כך יעשה כדי שלא יצטרך ליזהר שלא ינוחו המים מרתיחתן היינו בדבר האמור כי כאשר יחטא האדם ולא נתן אל לבו לשוב מביא עליו הקב"ה ייסורין שיהיה נכוה ברותחין כדי שירגיש ויעשה תשובה ולכן צריך בעוד שהמים רותחין והייסורין בגופו יעשה תשובה שאם נחו אלו המים הם הייסורין מגופו ולא הרגיש ועודינו לא ישוב בלי ספק כי ישובו לבא עליו הייסורין ושלא יכניס הכלים הם האיברים ליורה הוא הלב לחשוב סיבת העון עד שירתיחו המים מן הייסורין שהם שולטים בו אז יבין באיזה אבר חטא וכן כדי שלא יצטרך להגעיל היורה הגדולה שמגעילין בה תחילה וסוף יורה זו הוא הלב מפני כי הוא המרגיש ביסורין יותר מכל האיברים וכאשר הוא נטהר אז כל האיברים נטהרין וכמשחז"ל בפ' עקוב הלב מכל ואנוש הוא ולכן כאשר יעשה האדם תשובה בזמן הבחרות לא יצטרך לאחד מן הדקדוקים אלו כי גם שיעשה תשובה בדרך כלל תתקבל תשובתו מיד כאמור:

[ב] יש ליזהר מלהגעיל כלי בשר עם כלי חלב ביחד וכו' אין הרצון בכלים הללו לומר שהם שני מיני כלים אע"ג שכבר נתבאר כי הכלים הם רמז לאברי האדם אמנם אין הפרש באיברי' לומר כי יש מהם כלים של בשר ויש שנק' כלי חלב אין הענין כן אלא כענין שאנו רואים בחוש ממש כי הכלי אם ירצה האדם יבשל בו בשר ונקרא כלי בשר ואם ירצה לבשל בכלי זה חלב ויקרא כלי של חלב כמו כן הדוגמא באיברי האדם אם ירצה לבשל באבר שלו בשר דהיינו להיות כעסן או אכזרי או קמצן וכיוצא כי כל מדות הללו הם נמצאים מצד הדין שהוא סוד הבשר כנודע מן הזוהר פ' בהעלותך ואם ירצה יבשל באיבריו וירגיל אותם להיות רחמן ונדיב ומעביר על מדותיו והיינו החלב שהוא מצד הרחמים כנודע וכבר נת' בהקדמה כי משחז"ל הכבד כועס הטחול שוחק וכו' אין הרצון לומר כי לכך נבראו דאם כן למה יענש מי שהוא כעסן ואיך יאמר שחוק הכסיל מאחר שהוא מוכרח במעשיו אלא כי כונת חז"ל הוא הפך מן המובן להגיד כי אין יכולת לאדם לפטור עצמו מן הדין כי צורך גופו וקיומו נבראו וכל אחד מאבריו אלו יש להם לצורך לענין חיותו אבל מ"מ גם הכבד הוא סיב' אל הכעס והטחול הוא סיבה לשחוק אמנם הכל הם ברשות האדם אל כל אשר יחפוץ יטנו האבר שלו ולכן הוא אומר כי יש להזהר האדם מלהגעיל כלי בשר עם כלי חלב ביח' לפי כי כדרך שנאסר בשר בחלב לענין אכילה ולענין בישול ולענין הנאה מפני כי לא יתערב זה בזה כדאיתא בתיקונים ובזוהר פ' בראשית א"כ כאשר יעשה הגעלה שהוא לענין התשובה שנתעורר לעזוב אותם מנהגים הרעים שנ' בהם יעזוב רשע דרכו וכו' זה לא יתכן לתקן אותם בפעם אחת כי אין בו כמו שאר העונות כי כאשר הוא מתחרט מהם ומעיד עליו יודע תעלומות שלא לעשותם עוד מתקבל בתשובה כי המנהגים הרעים יותר רעים להיות שהם קלים והאדם דש אותם בעקביו ולכן צריך זמן עד אשר יוכל לתקן אותם כמ"ש הרמב"ם ז"ל מי שהוא כעסן צריך לנהוג בענין השפלות עד קצה האחרון עד שאח"כ יבא אל המיצוע וכן הכילי וכיוצא א"כ גם בדוגמא זו אם בא להגעיל אלו הכלים הם האיברי' לעשות תשובה צריך שלא יערב זה בזה לשוב בדרך כלל כמו העונו' ועוד כי מעיקרא אין לו לומר הרי נמצא בי מדה טובה וזה יהיה תיקון לאותה מדה הרעה אינו יכול לעשות כך אלא א"כ אחד מהם אינו בן יומו כלומר כי משחז"ל מי שיש לו מעשים רעים יחליפם במעשה הטוב אין אלו החילופים אלא במעשים הרעים שנזדמנו לו בדרך מקרה או אפי' במזיד רק שלא יהיו דברים ממנהגים הרעים כי איך יעלה על לב איש שיאמרו חז"ל תעשה מעשה טוב ותניח אותה מדה רעה בידך ולכן בא הודעה זו כי הדרך הנכונה לתשובה ממנהגים הרעים כך הוא כי כאשר האחד אינו בן יומו כלומר מום קבוע בו תמיד זאת ועוד אחרת

כי גם שנתן אל לבו ונתחרט על אותה מדה רעה אין יכול לתקן אותה בן יומו רק צריך להרגיל עצמו עד שיסיר אותה ממנו לגמרי כאמור:

[ג] לא יניח כלים הרבה וכו' גם ידקדק בענין התשובה באיברים שלו על כל דבר ודבר הוא לבדו לטוב לו לא יעשה תשובה סתם כי לא ידע אז ערך העון כדי להתחרט בלבו ולכן עצה טובה קמ"ל לא יניח כלים הרבה ויגעילם בחרטה יחד כנז':

[ד] אם מגעיל בצבת יגלגל הכלי וכו' הנה נת' למעלה כי עיקר התשובה בזמן הבחרות שנאמר וזכור את בוראך בימי בחורותך ולכן קדמו שתי שעות לאיסור החמץ קודם שעה שביעית שהם ימי שנותינו שבעי' שנה וכן נמי הוא ענין ההגעלה באותה שעה כי יחם לבבו לשוב אל ה' ולהתחרט חרטה גמורה איך הכעיס את בוראו אמנם אם זה האדם עשה תשובה מחמת יראת העונש עד אשר לא יבאו עליו ימי הרעה זה הוא דוגמא לצבת המחזיק בכלי כלומר לפי שנכנס היראה בלבו שמא יתפס במקרה הזמן בכלי אחד מן האיברים מפני כי הקב"ה מודד מדה כנגד מדה או מזקנים יתבונן שמתחסר מהם אחד מן החושים ולכן מפני יראה זו הבלתי שלימה יתפוס הכלי הוא האבר שנבלע בו החמץ של העון ומגעיל אותו ולכן מכניס אותו ליורה זה הלב כי יחם לבבו פן יקראהו אסון ולכן אע"ג כי מועיל תשובה זו מ"מ יגלגל הכלי כאשר יחם לבבו יחשוב נמי כי גלגל הוא שחוזר בעולם ויעשה צדקה שהוא עיקר לתשובה כמשחז"ל ועל ידי כך יגלגל ויחזיר כל כלי מאיבריו למוטב אם לענין העבירות אם לענין מדות רעות ואם לא יעשה כן במקום הצבת לא סליק דיקולא דמיא כלומר במקום אותה יראת העונש אינו עולה החרטה יפה וישאר בו אותה מדה רעה בצד מה:

[ה] אין מגעילין בחמי טבריא וכו' גם זה הענין הוא דוגמא לשב מיראה שכבר נת' דאף על גב שמתקבל בתשובה צריך לעשות הרחקות יתירות כנ"ל וגם כן העושה תשובה מיראת מאורעות הזמן אשר יראה בעיניו שהם דוגמא לחמי טבריה שהניח אותם הקב"ה אות לבני מרי שנ' זכר עשה לנפלאותיו כי החי יתן אל לבו לומר מה זאת עשה האלהים לדור המבול שנדונו ברותחין ע"י מים אלו ברותחין ומה גם אם היה טמוע בעון זה יתבונן כי ברותחין קלקלו וברותחין נדונו יאמר מי הקשה אליו וישלם ולכן יעשה תשובה מיראה ולכן יאמר אין מגעילין בחמי טברי' כי לא נכון לשוב בדרך זה לא מבעיא אם הוא בעל מעשה רע דהיינו שטמא הכלים שלו במעשה אלא אפי' כלי' שדינם בכלי שני דהרהורי עבירה שבלב לא נכון לעשות כן מפני כי אינם תולדת האש דידן כלומר כי התשובה המובחרת הוא כי יחם לבבו מניה וביה כי יאמר אוי שהכעסתי את יוצרי ואז כבולעו כך

פולטו כי בדרך שנבלע האיסור בו בדרך חימום בעצמו כך צריך שיפלוט אותו מעצמו ויעשה תשוב' ע"י תולד' האור אשר בער בלבו מעיקרא להרע גם עתה יבע' בלבו להטיב:
[ו] כלי גדול שאינו יכול להכניסו לתוך כלי אחר מחמת גודלו וכו' הנה נת' כי שני כלים מיוחדים הם הנקראים כלי ראשון ושני עינא ולבא להיות שהם תרי סרסורי דעבירה ולכן יאמר כלי גדול שאינו יכול להכניסו לתוך כלי אחר לרוב גודלו הוא העין או הלב לא יכול להכניס בסוג עם שאר הכלים הם האיברים לפי כי גדולים הם סרסורי עבירה כיצ' יעשה להרתיח אותם בהגעל' כי העין אינו ברשותו ותכף הלב חומד ולכן התקנה לזה מאחר כי העין עיקר שאם לא יראה בעיניו אין הלב חומד כלום ולכן עושה שפה לפיו מטיט כמו הבחור שראה בוביא שלו על המעין ולפי שנעור יצ"ה תיכף נדר לגלח שערו וכו' כך יעשה שפה לפיו בדיבור שמכניע את יצרו כי יאמר לו כמ"ש הבחור ליצרו מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך זכור כי עפר אתה ואל עפר תשוב:
או אם נאמר כי כלי גדול זה הוא הלשון שנ' לשון מדברת גדולות כי אין גדול ממנו בכל ערך האיברים כנודע מחז"ל ממשל מלך הפרסי בחלב הלביאה ולכן יאמר כלי גדול זה שאינו יכול להכניסו האדם בכלי אחר של האיברים להדמות לו להגעיל אותו לייחד אותו התקנה שלו הוא שיעשה שפה לפיו של טיט משחז"ל אמר הקב"ה ללשון אני בראתי לך שתי חומות אחת מהם השפתים לכן זכור יזכרנו עוד ענין השפה לפיו והיא של טיט כי עפר הוא כך יעשה עד שיתמלא היטב מרתיחת המים והיה בלבו כאש בוערת ויגעו המים אל בשפתו ומרתיחו כאמור או יקח אבן רותחת הוא היצר הנק' אבן שנ' והסירותי את לב האבן כי הרשעים מלאים חרטות או לפיד אש כי יבער בלבו אש של גיהנם כנ"ל וישליך לתוך היורה בקרב איש ולב עמוק בעוד שהוא רותח מן החרטה יזכור ללבו כל הדברים אלו ומתוך כך יעלו המים על שפתו כי נדון הוא ברותחין ושב ורפא לו כמדובר:
[ז] נוהגים לשטוף הכלי במים קרים וכו' הענין הוא כי הנה השב אל ה' כמו שנת' שצריך האדם לשים על לבו כל הדברים הרעים הבאי' על החוטא מן הרעים והמאורעות הרעות בעה"ז כי לכן יהיה סיבה כי ישבר הלב הזונה וישפוך כמים לבו נוכח פני ה' כי בכך ינצל מדין גיהנם כך מן הראוי הוא כי ישוב ויתן אל לבו מה רב טוב הצפון לבעלי תשובה כמשחז"ל מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד והיינו דוגמא לזה שטיפת הכלי היינו כל אבר ואבר ישטוף אותו במים קרים מאחר שהגעיל אותו ע"י הרהור כל העונשי' אשר מגיעים לאדם בכל אבר ואבר שבו חטא אח"כ ישטוף אותו במי' קרי' יחשוב בשכר הצפון לו וכד"א מים קרים על נפש עיפה הם בהשואה עם שמועה

טובה מארץ מרחק דהיינו הנהר היוצא מעדן להשקות את הגן כי שם על שפתו יושבי' הנשמות כל אחד מתעדן מאותם המים כדאיתא בזוהר פ' ויקהל בפ' והשביע בצחצחו' נפשך ע"ש:

סימן תנג

[א] הנה נתבאר למעלה כי דיני חג הפסח הם נחלקים לשלשה חלקים בענין הכולל והחלק הראשון נתבאר על הבתים ועל החצרות מענין הבדיקה והביעור אשר צותה התורה ולא יראה לך חמץ בכל גבולך וגם שאר לא ימצא בבתיכם וענין הביטול והחלק השני מעניני צורך טהרת הכלים כי זהו הרמז על טהרת איברי הגוף מן העון ועתה בא יבא ברנה ענין המאכל שהוא אחר הטהרה לקיים מש"ה סור מרע תחלה ואח"כ ועשה טוב והנה ענין מאכל זה הוא מבואר בזוהר פ' תצוה דף קפ"ג: וז"ל למלכא דהוה ליה בר יחידאי וחלש יומא חד הוה תאיב למיכל אמרו ייכול בריה דמלכא אסוותא דא ועד דייכול ליה לא ישתכח מיכלא ומזונא אחרא בביתא עבדו הכי כיון דאכל ההוא אסוותא אמר מכאן ולהלאה ייכול כל מה דאיהו תאיב ולא יכיל לנזקא ליה כך כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי עיקרא ורזא דמהימנותא אמר קב"ה יטעמון ישראל אסוותא ועד דיכלון אסוותא דא לא אתחזי להון מיכלא אחרא כיון דאכלו ההיא מצה דאיהי אסוותא למיעל ולמנדע ברזא דמהימנותא אמר קב"ה מכאן ולהלאה אתחזי לון חמץ וייכלון ליה וכו' ואלמלא הוו נטרי ישראל תרין סטרין דנהמי אלין לא הוו עיילין לדינא לעלמין ביומא דר"ה דאיהו יומא דדינא דלאו איהו אלא לאינון דלא נטלי מיכלא דאסוותא ושבקו לחסוות' אורייתא בגין מיכלא דחמץ עכ"ל לענייננו הנה מבואר מזה המאמר כי יש צורך גדול לאכילת מצה שהוא ענין רפואה לנפש האיש הישראלי ומלבד זה התועלת הנמצא בהווה בימי הפסח יש תועלת גדול מאכילת המצה לצורך יום ר"ה לענין הדין כאמור אמנם זה יהיה ענין צורך לנפש האדם כאמור אמנם יש צורך אחר יותר עליון הלא הוגד לך למעלה בענין הבדיקה והביעור מ"ש בזוהר פ' אמור ע"ש ולכן בא החיוב אל אכילת מצה מפני שהוא צורך לרפואת הנפש ולכן אלו דברים היוצאים בהם ידי חובת מצה בפסח והם חמשה מינים החטים והשעורים וכו' והיינו מטעם מ"ש במאמר הנזכר כי עיקר הרפואה זו לישראל הנה באה לפי כי בהיותם במצרים לא היו יודעים אחדות הקב"ה רזא דמהימנותא כי לכן אמר להם מרע"ה תחלת הכל וידעתם כי אני ה' אלהיכם כדאיתא בזוהר וז"ל דא פקודא קדמאה למנדע בכלל וכו' כוונת הזוהר לומר כי אין כוונת מרע"ה לבשר לישראל ומבטיח ואומר וידעתם כי אני ה' אלהיכם אלא

הוא ענין צווי והוא מצוה אחת ממנין המצות כמ"ש הרמב"ם ז"ל מצוה ראשונה לידע שיש שם אלוה ולכן חובה על איש הישראלי לאכול מחמש מינים אלו דווקא לפי כי אלו הם נרמזים בשמו הגדול כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רמ"ד. וז"ל ועשירית האיפה לקבל כ"י ובגין דאיהי נהמא לא אתפקד על נהמא דאיהו חטה ושעורה וכו' ממנא דעלמא וכו' אלא קב"ה עכ"ל גם פ' משפטים דף ק"ך: וז"ל ומסטרא דתבואות ה' מיני נהמא תבירין מכולהו ואינון חטה ושערה וכסמת שבולת שועל ושיפון אמתיל לון לישראל הה"ד קדש ישראל לה' ראשית תבואתה בה"א וכו' ועד דיתברירו מנייהו יו"ד דאיהו מעשר לא שרייי' על ה' דאיהו נהמא דה' מינין לקיימא אומאה כי יד על כס י"ה עכ"ל ולכן בא החיוב בה' מינים הללו בלבד אבל לא באורז ולא בשאר מיני קטנית מפני כי אלה של הקב"ה ואין ממונה עליהם שום מלאך והשתא לא תקשי לך ההיא דרב יהודה ע"ה כאשר ראה כי על פת לחם יפשע גבר וזרק אותה נתן עיניו והביא רעב דהיאך שבקיה לחסידותיה אמנם מפני כי הוא ידע כי הפת הוא בידו של הקב"ה לכן בראותו שזלזלו בו רע עליו המעשה וגם נלמד טעם אחר כי מעיקרא מפני מה לא מינה הקב"ה על ה' מינים הללו לא מלאך ולא שרף אלא הוא בכבודו ובעצמו ית' לפי כי שייך להיות בהם חימוץ משא"כ בשאר המינים אבל באלו הה' מינים אפשר שיתאחז בהם ס"א ולכן לא מינה עליהם הקב"ה שום שליח אלא הוא יתברך שלא לתת מקום לקליפה לשלוט ולכן מותר לעשות מאלו תבשיל האורז והדוחן וכו' כי אינם באים לידי חימוץ כאמור: [ב] העושה עיסה מן החטים מן האורז וכו' מאחר כי עיקר הדבר הוא להעביר ענין החמץ שהוא היצר המחטיא את האדם ולהכשיל כחו כדי שלא ירים ראש לקטרג על האדם ביום הדין ר"ה א"כ במה יודע כי כך הוא הרצון אם לא ע"י שיאכל האדם דברים שהם מחמיצים ויהיה נקי מן החימוץ ולכן אין אדם יוצא ידי חובתו אלא בדבר שהוא בא לידי חימוץ כמ"ש ר' יוחנן בן נורי במשנה אעפ"כ אינו יוצא ידי חובתו בזה אלא א"כ יש בו טעם דגן כי הוא העיקר וכאשר אל זה נביט כי העיקר הוא חמשה מינים הללו הם מאכל אדם העליון בכינוי הלחם אשר הוא אוכל לכן מוכרח הוא כי ימצא באכילה זו טעם דגן כאמור ויוצא ידי חובתו כי הנה תכלית כל הבדיקה והביעור וההגעלה הכל הוא לצורך האכילה והבן: [ג] אם לא בררו החטים מאכילת עכבר וכו' הנה נתבאר בזוהר פ' משפטים כי צריך לברר החטים מכל פיסול ועד דיתברר לא שרייא יו"ד על ה' ואינו מתקיים מש"ה כי יד על כס י"ה שר"ל מי"ד בניסן צריך שיהיה הכנה לחיבור שם י"ה וזה ימצא ע"י הבירור האמור וכן איתא פ' בלק דף קפ"ח: וז"ל שעורה איהו שיעור ה' דה"א אתר ידיע הוא בשיעורא דה"א חטה נקודה באמצעיתא דלית חולקא לסטרא אחרא דחובה תמן וכו'

אמר ר"א ודאי חטה הכי קרינן לה אבל חמינן בשבטים כלהו דלית בהו ח"ט ובה אית ח"ט וקרינן חט"ה אמר ינוקא ודאי הכי הוא דהא ח"ט שרייא סמיך לה וכו' אתון חברייא דלא שמשתון לר' שמעיה חסידא אמרין דבחמשת זיני דגן לא אית חולקא לסטרא אחרא ולאו הכי אלא כל מה דאתבלי בארעא לסטר אחרא אית ביה חולקא ומאן חולקא אית ליה מוץ דתדפנו רוה וכתיב כי רוח עברה בו ואיננו בגין דרוח קדשא מפזר ליה בכל סטרין דעלמא דלא ישתכח דא בנוקבא דכורא מאי הוא תבן וכו' ה' דגן בנקיו וכו' הנה מבואר מזה המאמר כמה צריך להזהר בענין בירור החטים אבל מ"מ אם לא בררו החטים מאכילת עכבר אע"ג שכבר נתבאר למעלה כי העכבר הוא קליפה גמורה מן השמנה שרצים מ"מ אין זה ענין שמתערב עם החטה רק שאכל קצת מן הקליפה שלה ואין כדאי ברוק שלו להחמיץ ולכן אין בכך כלום מן האיסור כי הנה נאמר על ס"א יתפרדו כל פועלי און מכל שכן הרוק שלו כי אין בו כדי להחמיץ והבן:

[ד] החטים שעושים מהם מצת מצוה טוב לשומרם שלא יפול עליהם מים משעת קצירה שנאמר ושמרתם את המצות דאע"ג שכבר נתבאר כי העיקר הוא לברר החטים מפני כי זה הוא רומז שמפריד הקליפה מן החטה שהיא הקדושה ועוד כי בזה גורם פירוד לס"א דכר ונוקבא שהם מוץ ותבן הנדבקים במטה כנז' במאמר דאינון ח"ט דחטה מ"מ יותר רע ומר הוא ענין המים שנאמר וכי יותן מים על זרע וכו' והענין מפני כי יש מים הרעים כמו ששנינו חכמים הזהרו בדבריכם שלא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים ונתבאר אצלי משנה זו כי בעבור החרבן גלו הנשמות הגדולות אל הקליפ' כנ"ל והם מים הרעים היינו מ"ש בזוהר בפ' ותשלך במצולות שם כי הם דכר ונוקבא שנקרא צל מות ולכן צריך ליזהר בחטה משעת קצירה ולפחות משעת טחינה כי אז נפרד ממנה הסובין והמורסן ובשעת הדחק מותר ליקח קמח מן השוק דאחזוקי איסורא לא מחזקינן:

[ה] האידנא כי אין מי שבקי בענין הלתית' הוא סוד מש"ה יקר מחכמים מכבוד סכלות מעט וכבר נת' אצלי בפי' קהלת שהוא אות א' דסמאל הוא הקדושה שבתוכו וזה המעורר ייחוד למעלה ולא אתנו יודע עד מה השיעור שלה לכן אסור ללתות בין חטים בין שעורים:

[ו] שקים שנותנים בהם קמח כל השנה וכו' הדוגמא לזה הממלאים רסן בטנם כל השנה הגם כי אין מצורף להם ענין של איסור באותה אכילה שלכן בא הדמיון אל הקמח שלא הוחזק בו דבר של איסור וחימוץ ועתה מכבסים אותה יפה הוא רמז לענין התשובה והכיבוס מן העון כמ"ד אם תכבסי בנתר אין מספיק ענין זה אלא צריך להתיר קודם הכיבוס כל התפירות דאע"ג שיעשה האדם תשובה מעולה על העונות ועל הפשעים

שעשה עדיין צריך לתת אל לבו לכל הדברים שהאדם דש בעקיביו כגון ריבוי המאכל ומשתה שלא לעשות מרזחין והיינו שיתיר כל התפירות קודם שנאמר התר אגודות מוטה וצריך לעשות זה בתחלה מפני כי העונות הקלים הם המעכבים את התשובה כמ"ש הרמב"ם ז"ל כ"ד דברים המעכבים את התשובה האוכל משעורה שאינה מספקת לבעליה וכו' כשמוליכים השקים שיש בהם קמח מן הריחים וכו' גם בזה יבא הדוגמא אל האדם שיהיה זהיר במעשיו אף על גב שיהיה עוסק בתורה דומה לישששכר שנשתבח לחמור שנאמר יששכר חמור גרם ויט שכמו לסבול עולה של תורה יהיה זהיר במאכל של שלכן נמשל לחמור לפי כי כל הדברים הרעי' נמשכי' מן המאכל כמ"ש חז"ל:

[ז] ולכן כשמוליך השק הוא כינוי לגוף האדם כנ"ל כי בו נכנס הקמח הוא המאכל שמוליך אותו מן הריחים כי זה מורה היות זה האדם בלעין מאותם שנאמר בהם שטו העם וכו' וטחנו בריחים כדאיתא בזוהר לכן אסור להוליך אותו על גבי בהמה שאין לה אוכף דאע"ג שזה היא דומיא של בהמה ע"ד משחז"ל אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ועושים עצמן כבהמה והיינו לסבול עולה של תורה כאמור אעפ"י כן אסור כך אחז"ל אסור לת"ח להרבות סעודתו בכל מקום וכו' אלא א"כ יש לה אוכף או עור עב דבר מפסיק ר"ל שיהיה נותן קצבה ושיעור למאכלו כמו ששנינו כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו' ובתורה אתה עמל וכו' ונאמר צדיק אוכל לשובע נפשו: [ה] נוהגים לנקר הריחים וכו' כבר נתבאר כי הריחים הוא מורה על ריבוי האכילה עד מקום שאוכל כמה פעמים בלתי שיעור וחז"ל אמרו בתחילה היו אש' אוכלים כתרנגולים שמנקרים באשפה ומשה תיקן להם שיאכלו ב"פ ביום שנאמר בערב תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם ולכן יאמר נוהגים לנקר הריחים לאותם המנקרים כתרנגולים מנהג יפה הוא למנוע מדה זו מפני כי פעמים נותן בהם תבואה לתותה שהוא ענין חמץ שלפעמים מתוך המאכל נעתק לעון ללתות החטה של הקדושה דהיינו עון שוגג או מזיד או יהיה שולחן שלא אמרו עליו ד"ת שנקרא שולחן מלא ריא צואה בלי מקום אמנם הקמח הנטחן הנמנע מן המאכל של הניקור שומרו לאחר הרגל לאכול אותו בשיעור זה אך ברגל אין ראוי לדקדק בזה שנאמר ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין כמשחז"ל:

[ט] צריך לטחון יום או יומים קודם הלישה וכו' כי מאחר שעדיין יש איזה קליפה מעורב שם הסובין והמורסן אע"ג שהם דקים ומתוקים מעט אמנם אם עדיין הם בחומם ע"י תערובת המים הרעים ממהר להחמיץ כמו כן הוא באדם הגשמי דאע"ג שפירש מכל צד ופנה של עון בין מאותם שהם במעשה בין אותם הקלים המדות הרעות עדיין לפרוש מן המחשבות הרעות שהם דבוקים בו כי תדרוש בלב ובראש ולכן צריך לפרוש מהם וזה

יהיה בתחילה יום או' יומים הוא כינוי על דעת וזכור את בוראך בימי בחורותך כי אח"כ ישאר סולת נקייה כך אחז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה וההרגל טבע שני ולכן צריך לפרוש מהם בתחילה ואז מתקבל לפניו יתברך בכל פרטיו:

הנה מאחר שנתבאר כל הצורך בכלים הללו בעניני אדם הגשמי ממנו נקח להבין בכלים העליונים והענין בדרך קצרה ע"ד שנתבאר בשני כלים שבאדם כלי ראשון וכלי שני שהם איברים מיוחדים אמנם כל הכלים הוא מורה על האיברים שבהם עושה כל צורכו ולכן נקראי' כלים שלו כך הוא הדבר למעלה דאע"ג שנתבאר כי השני כלים הם סוד שני שערים בהם אוהב ה' שערי ציון אמנם גם כל שאר האיברים הם נקראים כלים על דעת הנזכר לפי תשמישן ולכן ע"ד הנזכר באלו הכלים שנרמז בהם ענייני האדם כאמור כך הוא למעלה דומה בדומה ולכן המשכיל יבין מעצמו שאם באתי לפרש אותם יארך ביותר ולכן אשוב לפרש שני דינים האחרונים אחד הוא זה כשמוליכים השקים וכו' אם אמרנו כי בהמה זו הוא החמור איתא בברכות הרואה שרוכב על החמור יצפה לגאולה שנאמר גילי מאד וכו' הנה מלכך יבא לך עני ורוכב על חמור ואחז"ל כתיב וארו עם עננ שמיא וכו' זכו עם עננ שמיא לא זכו עני ורוכב על חמור ולכן אין מניחין השק של החטים עליו והיינו כנ"ל כי החטה רמז על ישראל בזמן הגאולה שיתבררו ויתלבנו כחטה ומאחר כי זכו אין ראוי שיבא הגואל על חמור שאין לו אוכף או עור עב מפני שמזיע וענין הקמח הוא סימן לישראל שהם בגלות שנאמר קחי רחים וטחני קמח וכאשר יצאו מן הגלות אשר הקב"ה תלה השק על פתחו וכבר נתבאר שהוא הממשלה שנתן לעשו וארבע מאות איש עמו על הפתח שלו שנאמר לשמור מזוזות פתחי לכן זה השק עשו שבתוכו הקמח ישראל בגלות אין מניחין אותו על חמור כנזכר מפני כי מזיע ומחמיץ הקמח לפי שהוא קליפה גמורה ויש בו יכולת להכניס צד חמוץ כ"ש אחר שנטהרו:

ומה גם לצורך עליון מפני כי תלה הקב"ה שק של עשו על פתחו אע"ג שנאמר אוהב ה' שערי ציון בגלות החיל הזה הקמח בתוכו כדאיתא בתיקונים באלין עשר קליפין אתלבש קב"ה בגין לנטרא להו לישראל אין להוליך אותו לעתיד כאשר הוא לצורך מצה על חמור כדאיתא פרשת תצא לית דרכא דמלכא ומטרוניתא למרכב על חמרא אלא על סוסוון הה"ד כי תרכב על סוסיך מרכבותיך ישועה דאין מזלזלין במלכותא למרכב מטרוניתא על חמרא וכו' אלא א"כ יש לה אוכף או עור עב תחת השק סוד הענין דאע"ג דאתמר כל עשר קליפין אתלבש קב"ה אל תחשוב שהוא בתוכם ממש אלא ע"י הפסק כדמיון אדם שילבש חלוק ועליו בגד והשק על הכל דמאחר כי כמה עולמות למעלה מתלבש בהם וסוף מתלבש בקליפה אלא א"כ לעולם אין נוגעים זה בזה ושמור כלל זה והיינו מה

שאסרו חז"ל לרכוב ע"ג גמל בלי אוכף משום חימום ודי למבין ואם כל בהמה טמאה דינם שוה ומובן הוא ע"ד האמור:

ואם בהמה זו נאמר שהוא רמז לבהמה הרבוצה על אלף הרים וכו' שהיא טהורה כך היה אומר כל זמן שהקמח היא כ"י כאמור היא בתוך השק כאמור אין נותנין הקמח זה ע"ג בהמה זו לפי שהיא רבוצה על אלף הרים שהם מאריהון דדינים כנודע מהזוהר והתיקונים שהנה נאמר ותנח התיבה דא כורסייא דדינא כנזכר בזוהר פרשת בהעלותך בחדש השביעי דא ר"ה על הרי ארט אלין סמכיהון דכורסייא מאריהון דדינין מאריהון דיבבא ויללא וכו' הנה אף על גב ששנינו בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה אין רשות לאדם לעורר מאריהון דדינין רק בר"ה אז תיבה זו כורסייא דדינא נחה על הרים אלו אמנה בפסח לא כן אין מניחין שק הקמח על בהמה זו הרבוצה על מאריהון דדינין כאמור אלא ע"י אוכף או עור עב הם בחינות אחרות כדאיתא בתיקונים והאם רובצת וכו' ביומין טבין וכן בפרשת פנחס ולכן אין מניחין שק של הקמח זה על בהמה זו אלא שיהיה לה אוכף או עור עב שהם בחינות שונות ואח"כ מניחין על הבהמה זו כאמור והיינו בזמן הזה אבל היא מזומנת למאכל הצדיקים לעתיד היא עצמה והבן:

נוהגין לנקר הריחים אותם שאמרו חז"ל שטוחנים מן לצדיקים לעתיד לבא בזמן הזה מנקרין אותם מפני כי ע"י הגלות נאמר קחי רחים וטחני קמח והם הריחים דסטרא אחרא כי שם מניחים חטה הלתותה אשר הקליפה נדבק בה בסוד ח"ט דחטה כנ"ל ולכן מנקרים הרחים של הקדושה שלא יהיה דבוק שם צד חימוץ כי סוד הרחים הם הנצחים כנודע מהזוהר והתיקונים לפי שנאמר ויגע בכף ירכו והרי שניהם נאסרו כנ"ל ואותו הקמח הנטחן אחר הניקור מניחין אותו לאחר הפסח כי בזה הוא הרמז למה שטוחנין הרחים העליונים לצדיקים לעתיד לבא ואז אוכלים אותו כאמור:

צריך לטחון החטים יום או יומים קודם הלישה וכו' הנה ענין הלישה הוא סוד הייחוד המוקרם על ידי הידים כי הנה ענין הטחינה הוא סוד הבירור כנ"ל כי תחילה צריך לברר הקדושה ולהוציא משם סטרא אחרא כדי שלא יהיה מעכב הייחוד כדאיתא פרשת תרומה כרוזא כריז צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה ואז לא אתייא אלא כמאן דמזדמנא למחמי ביקרא דמלכא כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה ויוצא והולך לו ולכן צריך להקדים ענין הטחינה אך אם יום או יומים יעמוד הוא בסוד יכין ובועז כי שניהם הבית נכון עליהם והם מכללות ששת ימי בראשית והם מסייעים שיש בהם ממש שושבינים דמטרוניתא ולכן אז כאשר תסיר השני קליפות מן הקמח הסובין והמורסן מתעוררים אל השני ימים לעזור לענין ואח"כ בא ענין הלישה שהוא ע"י השני ידים בסוד

מקדש ה' כוננו ידיך וכבר נתבאר אצלי סוד הלישה שהיה הכהן לש ושנינו שהיה הכהן עושה שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיט' במספר והתכלית לקיים מ"ש בזוהר פרשת פנחס בענין שמן כתית כי תדרשנו ימצא לך:

סימן תנד

[א] אנכי הגדתי והשמעתי במאמר הנ"ל מן הזוהר כי החטה צריך לברר אותה הדק הטיב כי הנה מוץ ותבן אשר בחטה הם שתי קליפות אמנם קליפות הללו הם חוצה לה כנראה בחוש וכמ"ש במאמר כי מלת חטה יש בה שני אותיות ח"ט שהם מורים על ס"א כי מפני כן לא היו שני אותיות אלו בשבטים לפי שהיו שבטי יה והם עדות לישראל שאין בהם סטרא אחרא בשם ישראל עליון אמנם בחטא אע"ג שהוא סטרא רמה דמהימנותא נמצאו כה מפני שהם סמוכים להם ר"ל שהם מוץ ותבן של חטה ואלו הם קליפות חיצוניות אמנם יש שתי קליפות אחרות יותר דקות הדבוקות עם סטרא דקדושה הלא המה הסובין והמורסן כי כן שנינו מראות נגעים שתים שהם ארבע שאת ובהרת וספחת היא נספחת לכאן ולכאן וכדאיתא בתיקונים ע"ש והנה כנגד קליפות הללו הנאחזים בסטרא דקדושה כך נמצא קליפות הנאחזים בעצם אדם הלא המה הנזכרים בזוהר פרשת בא דף מ"ב. וז"ל דלכל בר נש דאית ביה ד' יסודין ד' מלאכין נחתין עמיה מימינא וד' משמאלא ד' מימינא הם מגר"ן וד' משמאלא עון משחית אה וחימה וכו' הנה מבואר מן המאמר כי ד' קליפות הללו הם נדבקים בנפש האדם ולכן לפי כי כל התיקונים שאנו עושים בפסח אשר צוה ה' לעשות הכל הוא לצורך תיקון האדם אשר ע"י מצות הללו הוא יוצא עתה ליל הפסח מעבדות לחירות דהיינו מעבדות הקליפות הללו שהם נדבקים בו בנפשו כאשר יבא לקמן בע"ה והנה ע"י התיקון זה אשר נעשה לצורך האדם הגשמי למטה כן נעשה התיקון למעלה ג"כ לפי שבעונותינו השכינה גולה וסורה שנאמר למענכם שלחתי בבלה כמשחז"ל גלו לבבל שכינה עמהם עד גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר ושב ה' אלהיך וכו' ונאמר מי זה בא מאדום וכו לפי כי כן נאמר ובן כסיל תוגת אמו וכאשר ישראל מתקנים עצמם ע"י המצות נעשה גם התיקון למעלה והקליפות הם פורשים מן הקדושה ולכן אין יוצאין בפת סובין ולא בפת מורסן שהם שתי קליפות הדקות הנדבקות בקדושה דאע"ג כי מה שאמר אין יוצאים ידי חובתן פשוט הוא ידי חובת המצוה מ"מ דברי חכמים כגחלי אש והרצון בזה לרמוז כי אין יוצאים מן הגלות כי הנה נתבאר כי ע"י המצות מעשיות הנעשים בפסח האדם יוצא מגלות של הקליפות הללו וגם השכינה ועל זה נאמר לאמר לאסורים צאו ולאשר בחשך הגלו כדאיתא בזוהר ובתיקונים ולכן אין

יוצאין מזה הגלות של ס"א בלילה זה בשתים אלו בפת סובין ובפת מורסן כי הם מעכבים את הגאולה אבל לש הוא את העיסה בסובין ובמורסן שבה מפני כי הנה שתי קליפות הללו אינם בערך שתי קליפות החיצונות שהם מוץ ותבן שאין להם תקנה אמנם הללו הם נתקנים וזה דומה לסירכא שבריאה כל זמן שלא יצאה לחוץ לא נטרפה ויוצא במצה של סולת נקיה ביותר כדאיתא פ' פנחס דף רמ"ז. וז"ל סולת דיליה דא שכינתא תתאה נהורא דיליה סולת נקיה מסטרוי בלא פגימו דחשוכא ובלא תערובת חשוכא כלל דהכי אינון חשוכין עם נהורין כבר קדם מוץ ותבן ובחוביהון דישראל מתערבין חשוכין עם נהורין וכגוונא דדש בר נש תבואה ולבתר איהו בורר לה כבורר אוכל מגו פסולת כך ישראל צריך למעבד ברוחיהון כד אתערב בהון חשוכין ורזא דמלה זבחי אלהים רוח נשברה וכו' הרי מבואר מזה המאמר כי יוצא האדם ידי חובתו בסולת נקייה ביותר שהרי נתבאר שכל תכלית הכוונה הוא לברר הקדושה מכל הקליפות ולטהר נפש האדם ע"י המאכל זה כי הוא מרפא לנפש כמ"ש בזוהר אסוותא דאי מצה ואין אומרים אין זה לחם עוני מפני כי לחם עוני היינו הפרוסה כמשחז"ל מה העני זה דרכו בפרוסה כאשר יבא לקמן בע"ה: [ב] עיסת הכלבים, וכו' אשר חכמים הגידו כי ג' משמרות הוי הלילה משמרה ראשונה כלבים צועקים והענין נתבאר בפי' עין יעקב בע"ה והרצון כי הם צועקים לשאול הפרנסה מהקב"ה ע"ד מש"ה הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם והנה הפרנסה שלהם הוא מן התמצית היוצא מא"י כדאיתא פרשת בלק דף ר"ט. וז"ל ותאנא מבין סטרי חולקהון דממנן על כנענים ומצרים נפיק חד שביל דקיק דמתמן אתנגיד חולקא לאינון תתאי ומתמן מתפרש לכמה סטרין ודא קרינן ליה תמצית דנפיק מסטרא ארעא דישראל וע"ד עלמא כוליה מתמצית דא"י קא שתי מאן א"י הא אוקימנא ובין לעילא בין לתתא כל אינון עע"ג לא אתזנו אלא מההוא תמצית ולא תימא דאינון בלחודוי אלא אפי' אינון כתרין תתאין מההוא שתיין עכ"ל לענייננו והנה מבואר מזה המאמר כי הנה בתחילה נמשך השפע העליון אצל השרים העליונים ומבין סטרי חולקהון דממנן על עו"ג יוצא השפע משם ונמשך על התחתונים ולכן יאמר נא עיסת הכלבים הם הקליפות והשרים כי מזונם ופרנסתם נמשך להם מלמעלה כאמור בזמן שהרועים הם השרים העליונים דממנן על עו"ג אוכלים ממנה זה הוא מורה כי עדיין יש בה קדושה ואינה תמצית גמור והיינו סוד הפ' הכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רועים לא ידעו הבין ולכן כל זמן שנמצא בעסה זו קדושה שהרועים אוכלים ממנה יוצאים בה ואם לאו אין יוצאים בה לפי שאין זו משומרת לשם מצה ולכן בצאתה. לחוץ נפסלה:

[ג] ליכא בזמן הזה דידע למחלט כי מאחר שהמים הם מחמיצין העסה לפי שהם מים הרעים מצולות ים כנ"ל והיודע וזריז על ידי מעשיו הטובים יודע לברר ולהוציא קצת קדושה מאותם המים באופן שאין מחמיצין את העיסה בסוד מש"ה יקר מחכמ' מכבוד סכלות מעט ונאמר וראיתי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כדאיתא בזוהר כי הא דרב המנונא סבא ע"ה דהוה אמר פרקא דשטותא ובדחי חברייא ואח"כ פותח בתורה אבל בזמן הזה ליכא דידע למחלט ולא אתנו יודע עד מה השיעור זה ולכן כל מין חליטה אסור כי במקום שיש לתקן נמצא מקלקל וגורם חימוץ בעיסה ונדבקת שם הקליפה ביותר:

[ד] אין אדם יוצא במצה גזולה וכו' הנה נתבאר לך כי המצה נעשית אחר כמה דברים כי בתחילה צריך לברר מן החטה מוץ ותבן ואח"כ בירור אחר מסובין ומורסן ואח"כ צריכה שימור מן המים הרעים שלא תחמיץ כי ע"י כל תיקונים הללו אז היא ראויה למאכל אדם ונותן בו שלימות כנ"ל וגם היא אוכל אדם עליון בסוד הלחם אשר הוא אוכל ולכן כאשר גזל המצה נפש הוא אוכל ואפריש אתתא מבעלה והוא גוזל אביו ואמו ולכן חבר הוא לבעל משחית דאפריש אתתא מבעלה כדאיתא בזוהר ולכן אין יוצא ידי חובתו בגשמי במצה או לפי כי זה הוא מקלקל לעצמו ולזולת אמנם אם גזל חטים או קמח ועשאו מצה יוצא בה מפני כי עדיין החטים צריך תיקון והקמח ג"כ ומאחר שטרח והפריש שתי קליפות סובין ומורסן ממנה ועשה אותה מצה קנאה בשינוי זה מס"א ולכן גם בגשמי גאולה תהיה לו ויוצא ידי חובתו כי דמים הוא חייב בלבד כלומר כי הנה הגוזל החטה למעלה הוא ס"א כדאיתא בזוהר פרשת בראשית ופרשת תשא דף קצ"ד. וז"ל אית שמאלא לעילא בקדושה עילאה לאתערא רחימותא לאתקשרא סיהרא באתר קדישא לעיל לאתנהרא ואית שמאלא לתתא דאפריש רחימותא דלעילא ואפריש לה מלאנהרא בשמשא ולאתקרבא בהדיה ודא איהו סטרא דחוייא בישא וכו' הנה מבואר לך מזה המאמר כי נחש הקדמוני הוא מושך סיהרא קדישא שהיא בחינת חטה כנ"ל והוא גוזל אותה מלאתחברא בשמשא והיינו מוץ ותבן שבמלת חטה שמתדבקים בה כנ"ל ולכן נאמר כי יבער איש שדה או כרם זה האיש הנקרא אדם בליעל איש און ושלח את בעירו הנוקבא דיליה ובער בשדה אחר של הקדושה ואכל החטה מיטב שדהו דסטרא אחרא ישלם לפי כי מתן דמים הוא חייב ליתן ולכן נמי למטה בעולם הגשמי אם גזל חטה אז קמח אינו חייב רק מעות שהרי קנאם בשינוי לפי כי סטרא דקדושה משתנית ממה שהיה ואחר כך מתלבש בסטרא אחרא נמצא כי דמים לבד הוא חייב שנאמר תחת הנחשת אביא זהב וכו':

סימן תנה

[א] הנה כבר נתבאר למעלה היות החימוץ נמצא על ידי המים כנ"ל אמנם כל השנה נאכל החמץ רק בימי הפסח מטעם הנזכר בזוה"ק משל החולה שאמר לו הרופא שיאכל אותה הרפואה ובעוד שאוכל אותה ימי מספר לא יאכל דבר מנגד המזיק אותו כנ"ל והנה המים בלי ספק שהם טובים מאד אמנם נמצא בהם מים הרעים בגשמי כדאיתא בחולין ההוא בר שידה דאזל לאתויי מיא מנהרא אמרו ליה אמאי אתעכבת אמר להו עד דחלפו מים הרעים ומה גם למעלה אותם שהם במצולות ים כנ"ל והם מקטרגים על האדם וגם שהם מונעים הייחוד העליון כדאיתא פרשת תשא דף קצ"ד וז"ל אית ימינא לעילא בקדושה עילאה ואית ימינא לתתא דאיהו בס"א וכו' ולכן אע"ג שאנחנו זהירים בעיסה שלא תבא לידי חימוץ ג"כ צריך להיות נזהרים במים והיינו מ"ש אין לשון העיסה אלא במים שלנו מפני כי כאשר הם נעקרים ממקומם מן השורש שלהם אין בהם כח כל כך כמתחלה והענין מ"ש בזוהר פרשת נשא דף קכ"ה. וז"ל מים מרים המארירים אלין מי ימא דאינון מרירן מאי היא דא שמא קדישא בשעתא דאשתכח בדינא כדין אקרון מי המרים המארירים ובג"ד מיא דלתתא דימא כולהון מרירין ת"ח האי ימא קדישא כמה נהרין מתיקין עאלין בגווה ובגין דאיהי דינא דעלמא מימוי מרירן בגין דאחיד בה מותא לכל בני עלמא וכו' ולכן בא החיוב בכל מיני מים בין שהם מי בארות ומעיינות בין מי נהרות הכל הוא מטעם אחד אין לשים בהם עד שיעקרו אותם ממקום שורשם וישימו אותם בכלי שהוא מורה על סטרא דקדושה כי כל כלי משם קדוש הוא שלכן הצדיקים נקראים כלים שנאמר הברו נושאי כלי ה' ולכן שואבים אותם מבעוד יום או בין השמשות כי ע"י כן אין מחמם אותם חמים של השמש שהוא ס"ט שעליהם נאמר שמש וירח קדרו ואין לשים בהם עד שיעבור עליהם הלילה כולה לפי כי אז הוא שולט ס"א כנודע מהזוהר אמנם יכולים לשאוב יום א' לימים הרבה מפני כי הגורם הוא הלילה כאמור ואם הזמן חום יניחם במרתף שהוא קר כי לעולם במרתף נמצא הפך מן הזמן והנה זה יהיה כונת חז"ל במ"ש הביאני המלך למרתף גדול של יין זה סיני שנא' הביאני אל בית היין כי המרתף היה קר לקיים מש"ה מימינו אש דת למו ואם הזמן קר יניחם באויר כי המרתף חם וצריך להשכיר להכניסם לבית קודם שיזרח השמש ואפילו ביום המעונן וכן כך אחז"ל יומא דעיבא כוליה שמשא כי השמש הוא בחינת דין ומה גם הענן אמנם מן הטעם האמור גם שהמקום לא תבא עליו השמש כלל כגון תחת ארוב' צריך להכניס אותה לבית ועוד נמצא רמז לזה מ"ש בזוהר פ' תצא דף ר"פ וז"ל ר"מ הכי אנת נהיר בכל מארי הלכות וקבלות ימינך אשתקיין בגניזו כמבוע' דאשקי לאילנין תחות שרשיהון

וכו' ואנת אוף הכי כשמשא דאזלין תחות מבועין וכד מטי פורקנא תהא כשמשא דאזיל בקיץ לעילא ממבועין ויהון צוננין ברחמי דכד אנת תחותייהו אינון חמין בדינא:
[ב] י"א שהמים המכונסים בסיסט"ירנה מותר ללוש בהם סמוך לשאיבתן וזה יהיה מן הטעם האמור לפי כי אינם מחוברים עם השורש שלהם שהם מצולות ים ולכן מותר ללוש בהם מיהו אין להקל בדבר אם לא בשעת הדחק כי הנה כבר הורה זקן:
[ג] אין לשין במים חמין אפילו לא נתחממו אלא בחמה שהרי מן הטעם האמור אסור כדי שלא יתעורר הדין ויתגבר ס"א ואפילו שהוחמו בחמה שייך התעוררות אל הקליפה ולא במים הגרופים מדוד גדול שנחושתו עבה ומים שבתוכו פושרים כי הנה כבר נתעורר כח הדין משורשו ונאחז אח"כ הקליפה אפי' בשאין האש תחתיו מאחר שכבר נתעורר כח הדין כאמור ואם עבר ולש בין במים הללו בין במים שלא לנו אסור ויש חולקים ומתירים בלש במים שלא לנו:
וי"א דבשוגג מותר מאחר דליכא כוונה אין יכולת בקליפה להתאחז לפי כי העיקר לכל הדברים מענין המעשה הוא הכונה ולכן בשעת הדחק יש לסמוך עליהם:
[ד] מים שלא לנו שנתבטלו חד בתרי במים שלנו לשין בהם ואע"ג דאין מבטלין איסור לכתחילה שאני הכא כי הנה במים שלא לנו עצמן יש מתירין ללוש בהן כאמור:
[ה] נוהגין שלא ליתן מלח במצה ונכון הדבר לפי כי המלח הוא שורש הדין כאמור במאמר למעלה ומצטרף עם המים ונעשה בסוד מי המרים וממהר להחמיץ:
[ו] לש המצה בקצח ובשומשמין ובמיני תבלין וכו' הנה בענין זה נמצא שני דברים המונעים לעשות הדבר הזה ראשונה מפני כי הנה אלו הדברים הם מה דמידגן וקצת נוהגים בהם איסור לאוכלן ועוד מן הדא כי לחם עוני אמרה תורה וזו היא מצה עשירה ומכל מקום אין לתת בה תבלים מפני שהם חדים ומחממים את העיסה ואתי לידי חימוץ במהרה ומה גם מן הטעם האמור כי זו היא בכלל מצה עשירה ומכל מקום אין מצה זו נקראת לחם עוני כדבר האמור:

סימן תנו

[א] מפני כי ענין המצה בפסח הוא צורך גדול לרפואת נפש האדם שלכן נקרא אסוותא ומה גם מועיל למעלה כדאיתא בזוהר פ' תצא דף רפ"ב: וז"ל רעיא מהימנא מארי דפסחא בזמנא דשליט עלייהו ליל שימורים כלהו צריכים להיות שמורים ונטורים מחמץ ושאור בכל שהוא וכל מאכלים ומשקים כולהו נטירין ומאן דנטיר לון מחמץ ושאר גופיה נטיר איהו לתתא ונשמתיה לעילא ואתמר ביה לא יגורך רע בגין דהא אתעביד גופיה ונשמתיה

קדש קדשים ואיתמר ביצה"ר וכל זר לא יאכל קדש והזר הקרב יומת פסח דרוע' ימינא דאברהם כסף מזוקק מאן דערב ביה עופרת משקר ליה הכי מאן דערב חמץ או שאור כל שהוא במצה כאלו משקר חותמא דמלכא עכ"ל והנה מבואר מזה המאמר כמה צריך האדם לדקדק בענין המצה וכן שנינו שלש נשים עוסקות בבצק אחת לשה ואחת עורכת ואחת אופה ולכן שיערו חז"ל בעיסה שלא תהיה גדולה כדי שלא תבא לידי חימוץ ולכן נתנו בה שיעור חלה כדי שלא למעט משיעור זה ובשיעור זה יוכלו להתעסק בו ולשמרו מן החימוץ וקים להו לרבנן שאם שום אשה תקטף בידיה עיסה יותר עבה מזה השיעור קשה לה לשומרה מן החימוץ ובלי ספק כי מה ששנינו ג' נשים עוסקות בבצק לאו למימרא כי נשים דווקא ולא אנשים אלא שדיברו חכמים בהווה ואמנם סוד של ג' נשים דקתני הנה הובא בתיקונים ס"ט דף ק"ח וז"ל ואילין תלת טיפין שמענא דאינון לקבל תלת נשים דאתמר בהון חכמו' נשים בנתה ביתה דחד אופה וחד עורכת וחד מקטפת להה"א דאתמר בה ראשית עריסותיכם חלה ודא חלה דפסחא דאיהו סגולתא וכו' הרי מבואר מזה המאמר כי צריך להיות העיסה שיעור חלה ובדברי חז"ל כתוב לאמר בג' מדות ברא הקב"ה את העולם בחכמה בתבונה בדעת והם ז"ל אמרו אדה"ר חלתו של עולם היה ולכן בא הכינוי לג' נשים המתעסקות בבצק להוציא חלה הנז' וכבר הובא בתיקונים כי ג' נשים אלו הם ג' יודין דשם ס"ג והבן ולכן נמצא כי בא השיעור מכוון לזה הנזכר ולכן ראוי ליזהר בזה כי הוא ענין הנוגע בעצם אדם ובלי ספק כי המתכוין לזה נשמתו נעשית קדש קדשים כנז' במאמר מפני כי ע"י הכונה טובה נכללת נשמתו באותם הג' נשים העוסקות בבצק תמיד והיה קדש והנה שיעור חלה זו הובא בזוהר פרשת שלח לך דף קע"ד. וז"ל ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה וכו' פקודא דא להפריש חלה לכהן חל"ה הכי חושבניה מ"ג בצים וחומש ביצה חד מחמש ואית חומש חד מן חמשין דאיהו ן' ודא סימן מג"ן דאיהו מיכאל גבריאל נוריאל חלה שכינתא דבאתר דאלין מלאכין תמן אבהן תמן ובאתר דאבהן תמן שכינתא תמן עכ"ל והנה נתבאר השיעור במדה ואמנם משקל נמי הוא ת"ק דרהים לפי כי כן עץ החיים ת"ק אמה כמשחז"ל והבן:

[ב] אם לש יותר משיעור זה מותר בדיעבד וכו' מאחר שלמדנו מן המאמר כי שיעור זה הוא לצורך החלה והיינו לתועלת האדם שהוא נקרא חלתו של עולם ולכן הסברא נותן שאם לש יותר משיעור זה מותר לפי כי כך אחז"ל בפ' שור או כשב או עז כי יולד כי לפי שהבעל חי משעה שנולד נמצא בו כל השלימות שלו לא כך האדם שהוא גדל והולך וגדל כך שנינו בן ה' שנים למקרא בן י' שנים למשנה וכו' היינו מ"ש בזוהר פ' משפטים כיון שנולד אדם יש בו בחינת נפש זכה יתיר יהבין ליה רוח זכה יתיר יהבין ליה נשמה:

[ג] אף על פי שאין מודדין קמח בי"ט וכו' הנה הטעם שאסרו מדידת הקמח בי"ט היינו מן הטעם האמור למעלה כי הנה מאחר כי מדידה זו הוא לשיעור החלה והחלה הוא רמז לבריאת האדם שהוא שיעור חלה אמנם אח"כ הוא הולך וגדל בגוף ונפש ולכן ביום טוב ראוי לאסור המדידה לפי כי בחול כבר יש לאדם שיעור ומדה דהיינו בתחילה זמן הפעוטות הגדיל יותר מוכר בקרקעות הגדיל יותר חייב במצות ובלי ספק כי בכל הזמנים האלו כשם שהוא גדל בגופו כך הוא נגדל בחשיבות נפשו אמנם כל זה הוא בא לאדם בשיעור כפי שניו אבל ביום טוב ושבת ודאי שיש לאדם תוספת נפש כל אחד כפי בחינתו ואמנם אין לתוספת זה שיעור לפי כי כל אחד כפי מעשיו כך יבא לו תוספת נשמה כמו שאמרו חז"ל מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת וגם כן אין כל שבת ושבת שוים כי פעמים פוחת פעמים מוסיף ולכן אסור למדוד ביום טוב וכן הענין נמי למעלה כי הנה בזמן של חול בזמן התפילות יש שלימות לעולמות העליונים והם מתעלים למעלה כנודע מגינין בזכות התפילה אמנם כל אחד מן העולמות יש לו שיעור וקצבה אל השלימות שלו ואל העליה כי לא יגרע ממנה ולא יוסיף עליה אבל ביום טוב ושבת אין להם שיעור ומדה אם לענין השלימות שלהם אין לו שיעור ואם לעליית' אין להם שיעור ר"ל העולם שעולים לשם אין לו שיעור ומדה כלו' כי הנה השמים אלו כבר נתנו חז"ל בהם שיעור ומדה כל רקיע ת"ק שנה ובין כל אחד ואחד ת"ק שנה וכן אתה מונה עד רגלי החיות עד קרני החיות וכו' אמנם משם ומעלה אין שיעור ומדה ומה גם יותר למעלה וכאשר נעמיק בענין יותר גם ימצא הענין זה בשיעור קומה כביכול מה שאמרו חז"ל זה יהיה בימי החול אבל ביום טוב ושבת אין שם שיעור ומדה והנה תראה מ"ש ר"א ע"ה בסוד קו המדה וקנה המדה גם מ"ש פ' תרומה שיעור היריעות ל"ב לגו ד"ל מבחוץ כל ענייניים אלו אז תשכיל כי בי"ט ושבת אין שם מדה כלל אמנם בי"ט של פסח הוא המחלוקת שאין לשין עסה גדולה מעשרון מפני כי אע"ג דלענין הקרבן היה כמה עשרונות מ"מ בענין העסה שלש שהוא לצורך אכילה אין יתר מעשרון:

סימן תנז

[א] מפני שצריך לדקדק בשיעור העיסה וכו' הנה נת' למעלה כי כל השיעורים האלו אשר באו בענין הפרשת החלה הלא המה תיקון אל האדם הנקרא חלה כמשחז"ל למה נתנה מצות חלה לאשה לפי כי היא טמאה חלתו של עולם זה א"ה ולכן בא השיעור במדה ומשקל כי המדה היא מ"ג בצים וחומש דהיינו מג"ן כנזכר מן המאמר למעלה ומפני כי בזמן של הבריאה בא סמאל ורכב על נחש והתעו לאדם עד שאכל מעץ הדעת

לכן בא השיעור זה בענין המאכל מפני כי מאז כל אדם נמצא עמו סמאל כדאיתא פ' בא כנ"ל משמאלא ס"מ ועמיה ד' משחיתין משחית עון אף חמה ולכן בא השיעור זה מג"ן שהם המלאכים קדושים מסטרא דימינא להציל לו מרעתו והיינו משחז"ל במדה שאדם מודד בה מודדין לו הרי שהוא במדה וגם במשקל שהוא ת"ק בא התיקון זה לאדם שהיה ממלא העולם שהוא ת"ק שנה כמשחז"ל אחור וקדם צרתני ממזרח למערב ת"ק שנה ומאחר שלמדנו כי העיסה רמז לגוף האדם ולכן בא זה הדין בענין הגופני כי צריך לדקדק בשיעור החלה שלא יהיה בפחות כנ"ל שהיה במדת עשרון אמנם נמי צריך לדקדק בשיעור העיסה שלו להרבות בה כי מאחר שהרמז שלה הוא כנגד גוף האדם אין מן הראוי להרבות בה בענין החומר העכור כי כן הוא מרבה כח החמץ הוא היצר ובפרט בענין המאכל כמשחז"ל אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר ומוטב שימעט בעיסה כאמור כי הנה יאמרו החכמים כי החומר והצורה הם הדמיון שתי צרות דבוקות זו לזו כשזה נופל זה קם ולכן טוב לקרב העיסות יחד בשעת הפרשת חלה כי מאחר שנתבאר כי החלה הוא דוגמא לגוף האדם וכבר נודע כי אדם וחוה כאחד נבראו שנאמר ויברא ה' אלהים וכו' זכר ונקבה ברא אותם וממה שאמרו חז"ל א"ה היה חלתו של עולם בלי ספק כי על שניהם נאמר כי אדם ועזרו היו חלתו של עולם ולכן טוב לקרב העיסו' יחד בשעת הפרש' חלה מאחר כי הפרשת חלה הוא טוב לא"ה גם יהיה לאשתו חוה אשר הטתו ברוב לקחה והחטיאה אותו ולכן טוב לקרב העיסות יחד כדי שישקו זו בזו לפי כי אמרו חז"ל מאחר שחטא אדם פירש מאשתו ק"ל שנה ואח"כ קנא לאשתו שנא' והאדם ידע את חוה אשתו ויולד את שת הוא ענין החלה שהוא הטיפה שנולד ממנה ואם עיני השכל לך העמק הרחב בכל הדברים דאע"ג כי כל פירוש זה הוא אמיתי היינו לענין צורך האדם אבל לפי הנרצה שהוא ג"כ למעלה לא יתכן להעלות הפירוש על ספר רק כי מאחר שכבר הקדמתי למעלה מה ששנינו שלש נשים עוסקות בבצק שהוא הכונה בסוד חכמות בנתה ביתה לכן מזה תבין כי כל מה שנתבאר באדם התחתון הגשמי כך כדומה לזה הוא באדם העליון הרוחני ולכן חזר ואמר טוב לקרב העיסות יחד בשעת הפרשת חלה שישקו זו בזו היינו דשמא יש בהם שלא היה כשיעור נימא ביה מלתא והענין הוא משחז"ל בב"ר א"ד חוה פרצוף היתה וא"ד זנב היתה והנה למ"ד זנב היתה נמצא שלא היה בה כשיעור:

ואם אי איפשר להפריש חלה בעודה עיסה מפני המהירות יפרישנה מיד אחר אפיה והענין כי הנה הפרשת חלה בעוד שהיא עסה הרמז של ענין זה היינו כדי לתקן החיבור שנתחבר אדם עם עזרו שלא בעונתו אשר חז"ל הגידו לא הוה צריך קרא למימר אחר

ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו אלא ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם אלא להודיע מאיזה חטא קפץ עליו אותו רשע מתוך שראה מתעסקים זה בזה בדרך ארץ נתאוה לה ולכן זה שנאמר טוב לקרב העיסות שישקו זו לזו היינו תיקון לזה אבל אם אי איפשר להפריש חלה בעודה עיסה מפני המהירות שלא תחמיץ שהרי ר"א ע"ה כאשר היה מתחבר בביתו ומקדש את עצמו במותר לו היה ממהר ביותר ודומה כמי שכפאו שד יותר טוב יפרישנה אחר אפיה דהיינו התיקון לשעה שנתחבר אח"כ והאדם ידע את חוה אשתו כיצד שיתן כל המצות בסל והסל שמקיף אותם מצרפן לחלה וזה הדרך היותר נכון לענין התיקון כדבר האמור:

[ב] הלש עיסה בי"ט של פסח לא יקרא שם לחלה עד שתאפה מפני כי ע"י קריאת שם קנתה קדוש' ואיתא בזוהר ודבר דבר הרהור לא עביד מדי דיבור בקע אוירין ורקיעין וסליק לעילא ולכן לא יקרא שם לחלה עד שתאפה כי שם זה הוא מש"ה וקורא לך שם חדש דאלו עתה נקרא שם בשכמל"ו אבל לעתיד תהיה כאמה בתה וכדרך שנא' ומה תעשה לשמך הגדול כך וקורא לך שם חדש והיינו שם דשמע ישראל כדאיתא בתיקונים שאם יקרא לה שם אח"כ אינו רשאי לאפותה כדרך שנאמר בתחילה אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם לא כן יהיה לעתיד שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ואם יניחנה כך בעודה עיסה אע"ג שקרא לה שם החשיבות תחמיץ לפי כי עדין הקליפה בעולם וע"י כך מתעורר ס"א ומתאחז בסטרא דקדושה אף על גב שעשה כל התיקונים הנזכר ודחה הקליפה למטה חוזרת ומתעלית למעלה ומאחזת בקדושה ואינו רשאי לשורפה בי"ט מפני כי כבר נתבאר למעלה כי ס"א אין מתבערת לגמרי בזמן הזה רק לעתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ואז נאמר והיה בית יעקב אש וכו' ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולכן אין לו רשות בגשמי לשורפה בי"ט ואם שכח וקרא לה שם מאחר שקנתה לה קדושה כאמור יטילנה לצונן כי הנה נתבאר למעלה כי פסח הוא דרועא ימינא דאברהם ולכן כאשר יטילנה עיסה זו למים קרים אז ימצא לה יותר חשיבות בסוד משחז"ל בת היתה לאברהם ובכל שמה ולכן ע"י מים קרים דאברהם ימנע אותה מלהחמיץ לפי כי אברהם אתער בצפרא לאכפייא דינין שנא' וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו ואיתא בזוהר בפ' ואל זועם בכל יום כי מדת אל הוא החסד זועם בכל יום למאריהון דדינין ולכן לא תחמיץ מן הקליפה בודאי כדבר האמור וכן נמי זאת תורת האדם המתקן את גופו מן העונות היינו העיסה שלו הגוף לא יקרא לה שם מלמעלה כמשחז"ל מקום שבעלי תשובה עומדי' אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד ולא יתגאה במעשה הטוב עד שתאפה המצוה אשר יעשה אז ימצא כי החלה הוא הגוף שלו הוא

מתוקן שאם יקרא לה שם קודם לחשוב מחשבות לתקן עצמו ע"י קניית שם לעין כל אינו רשאי לאפות הוא ע"ד משחז"ל מחשבה מועלת לדברי תורה שאם אמר כך וכך אני אלמוד כך וכך מצות אני עושה אין מספיקים בידו עוד לעשותם לפי כי השטן מקטרגו ואם יניחנה כך בלי תיקון תחמיץ מצד העון שכבר נדבק בו ואינו רשאי לשורפה הקליפה לדחות אותה ממנו לגמרי עכ"ל לעתיד שנאמר והיה בית יעקב אש וכו' וכן בעצם אדם אינו רשאי להכניע החומר שלו עד בלי די כי ימצא מבטל ממנו התורה ואם שכח וקרא לה שם כי לא זכר ענין זה יטילנה לצונן הלימוד ואם מעט הוא וימנענה מלהחמיץ ע"י עון וזה הוא תיקון היותר נאות לצנן יצרו תמיד ולא יחטא:

סימן תנח

[א] כבר נתבאר למעלה כי מש"ה אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם למדו חז"ל שהוא ראשון קודם ז' ימי' הנא' בפ' שבעת ימי' שאר לא ימצא בבתיכם ומש"ה אך חלק כי חציו אסור הוא באכילת חמץ וכבר נתבאר הטעם למעל' כי זה הוא תיקון לחטא אדה"ר ואחריו דור המדבר שעליהם אמרו חז"ל שלשה לא עמדו בשלותן שש שעות אדה"ר שנא' ולא יתבוששו ישראל וירא העם כי בשש משה באו שש ולכן מאחר כי כבר נעשה ענין הבדיקה מבערב ונעשה הביעור ונתבטל החמץ הוא ס"א כאמור לעיל ולכן המנהג זה נכון הוא שלא ללוש מצות בערב פסח עד אחר שש שעות מפני כי כל זמן שעדיין לא נעשה הביעור לגמרי ועדיין היה מותר בהנאה מן התורה עדיין אין מתעורר סטרא דקדושה כי הרי נאמר פ' תרומה כי אפי' למעלה מלאכי השרת הם נדחקים מן ס"א ואינם מתייחדים במלכיהון עד שדוחים ס"א לחוץ לפי שנאמר עשה מלאכיו רוחות ולכן הם נדחקים מס"א שהיא רוח הטומאה אמנם לאחר שש שעות שהנה נתבטל החמץ לגמרי ראוי להתחיל סטרא דקדושה להתעורר ומה גם מטעם כי אז הוא זמן הקרבת קרבן פסח שהוא הכנעת ס"א כי כן הוא זכר לפסח מצרים ששחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים מפני כי היה אלוה שלהם כאשר אמרו חז"ל וכדאיתא בזוהר בכמה מקומות שזה הי' ביטול לע"ג שלכן נאמר ועצם לא תשברו בו כי היה המצרי רואה העצם בפי הכלב ונחתכין בני מעיו ולכן נהגו ללוש מצה זו אחר שש שעות ביום י"ד ומה גם מן הטעם האמור למעלה כי עתיד הקב"ה להביא יצר הרע ולשחטו בפני הכל בעצם היום הזה וכבר נתבאר נמי כי זה הוא השר של אדום כי כן נאמר כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום ולכן לעשות זכרון לזה גם אם חל י"ד להיות בשבת לשין המצה

זו בע"ש אחר ו' שעות לעשות סי' לכל הדברים האלו שנאמר זכר עשה לנפלאותיו אשר יעשה לעתיד:

סימן תנט

[א] הנה נתבאר למעלה כי התכלית של כל אלו הדברים הנזכרים ונעשים בפסח הוא כדי להכניע הקליפ' עתה בהווה כדי לייחד סטרא דקדושה ולא ימצא זר ביניהם ומה גם הוא הוראה על מה שעתיד להיות במהרה בזמן הגאולה ולכן יאמר אין לשין תחת השמש מפני כי להיות זה השמש ממהר החימוץ מפני שהוא נותן כח לס"א ואיתא בתיקון ח' דף כ' וז"ל בראשית שמים ירא שמים ירא בית דיליה דאיהו ראש בית דחיל ליה בביתיה דא הוא בראשית ואיהו וממנן דיליה לא דחילו מניה וחריבו ביתיה בית ראשון ובית שני ובגין דא וחפרה

הלבנה דאיהי נחש אשת זנונים ובושה החמה דאיהי גיהנם וכו' ובההוא זמנא דיתבני בניינא ע"י קב"ה לעילא ותתא אתמר בשכינתא עילאה ותתא והי' אור הלבנה וכו', ובגין דלא דחיל סמאל מן קב"ה דאיהו שמים ובת זוגי' לא דחילת מן שכינתי' דאיהו ארעיה אתמר בהון כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה הוא סמאל ובת זוגיה עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר היות שמש זה מסטרא דסמאל הקליפה ומה גם השמים אלו הם מכונים לסטרא אחרא ולכן מפני כי כל מגמתינו הוא עתה להכניע הקליפה כאמור ולכן אין לשין במקום השמש זה מפני כי נותן כח אל הקליפה הוא החמץ להחמיץ מיד וביום המעונן אסור אסור תחת כל אויר של הרקיע מפני כי זה הענן הוא מסטרא אחרא והיינו מעשה דרבי עקיבא כשהיה מתפלל ובא הענן והפסיק מיד הוציאו אותו להריגה ולכן רבא ביומא דעיבא לא מצלי דכתיב סכות בענן לך מעבור תפילה וכדאיתא בתיקונים ולכן תחת כל האויר אסור ללוש תחת הרקיע משום דיומא דעיבא כוליה שמשא לפי כי מצטרף העב שהוא מס"א עם השמש זה שהוא מסטרא אחרא נמי כאמור ומתגברת הקליפה ומחמיץ במהרה ולא יתקרב ללוש אצל התנור כי גם זה הוא הרמז לסטרא אחרא הוא גיהנם שנא' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם מפני כי חום התנור ממהר החימוץ: [ב] לא יניחו העיסה בלא עסק אפי' רגע אחד וכו' כי מפני שהתחיל התיקון בסטרא דקדושה מחצי היום ואילך לכן ראוי שלא להתעצל בענין העיסה כלל מפני כי העצלות הוא מסטרא אחרא כדאיתא בזוהר ובתיקונים וזה הוא סוד מש"ה גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית כאשר ביארתי בפירוש המגילה וכדאיתא בהיכלות פקודי כי כמה כיתות ממונים יש על כל הלומד בתורה ומה גם ההולך לעשות

מצוה להביא עצלות בלבו למנוע אותו מלמוד התורה ועשיית המצוה והיינו הטעם מ"ש הינוקא פ' בלק וז"ל השתא לאו עידנא לאמתנא אלא לאלקהא בקירטא אבנא בתר אבנא כדאיתא קולע באבן וכו' ולכן הצדיקים נק' גבורי כח עושי דברו כנזכר שם ולכן יזהר האדם שלא יניח העיסה אפילו רגע אחד דמאחר שהנחנו כי העיסה היא רמז לשכינה מטרוניתא לכן מאמר שהתחיל לתקן בה לא יניח אותה אפילו רגע אחד שלא ישלוט שם העצלות בסוד מתרפה במלאכתו מלאכת שמים ולכן כל זמן שמתעסקים בעיסה זו אפילו כל היום אינו מחמיץ כי אין שולט שם סטרא אחרא ושים לבך מ"ש בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ז. וז"ל בלולה בשמן כתית וכו' אמר ר' שמעון יאות אמרת אבל מאי כתית אלא רמז עילאה הוא דכיון דאיהו שמן מאי כתית אלא רמז הוא דקא רמיז לשמשא בנוקבא לאנגדא לגבה שמן כתית כדקא יאות לא הוי אלא כתית לאפקא מזתים דאינון שייפין דגופא ולא משכא ההוא נגידו מלעילא בכל שייפא ושייפא לא הוי אלא כתית וצדיק איהו דכתיש כתישין ואפיק מכל אינון שייפין עילאין דאינון זתים קדישין משח רבו בתיאובתא שלים לגבי נוקביה ואי לא כתיש לא יפוק ההוא משחא אלא בלא תיאובתא דשייפן וההוא נגידו לא אתהני מניה נוקבא ולא הוי כדקא יאות עד דתהא בלולה מיניה לאתהנאה מיניה עכ"ל ולכן אם הניחוהו בלא עסק שיעור מיל הוי חמץ ושיעור מיל הוי רביעית שעה וחלק מעשרים מן השעה ושולט בה הקליפה ומחמיץ אמנם אחר שנתעסק בבצק והתחיל לתקן בו בסוד שמן כתית כאמור ונתחמם בידים הוא מ"ש הינוק' פ' בלק דף קפ"ו: וז"ל ועשית בריחים וכו' לקבל דא חמש אצבען בידא דבר נש והבריח התיכון באמצעיתא רב ועילאה מכולא ביה קיימין שאר אחרנין ואינון חמש בריחים דאקרון חמש מאה שנין דאילנא דחיי אזיל בהו ובריתי קדישא אתער בחמש אצבען דידא ומלה תימא הוא על מה דאמרת וע"ד כל ברכאן דכהנא באצבען תליין פרישו דידא דמשה על דא הוה עכ"ל לענייננו ואם עיני שכל לך מכאן תראה ותדין כמה גורם המעשה אשר נעשה על יד האיש הישראל והנה מבואר מה מועיל מה שמתעסק בבצק בידים שהוא מתחמם בשלהובי דרחימותא ולכן אם יניחו הבצק בלא עסק דא מטרוניתא מיד יחמיץ כי הנה סטרא אחרא משתאה מבקש מקום להתאחז בסטרא דקדושה ולכן כאשר מוצא מקום מיד מתאחז משם לפי כי כן מעיקרא נתעורר מתוך שראה אותם עסוקים בדרך ארץ כנ"ל ואז בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא ואמר ואם התחילו בשתי עיסות כאחת הוא הדבר שנת' למעלה כי כמו שיש בסטרא דקדושה כך יש בס"א כי גם זה לעומת זה עשה האלהים ולכן יש עיסה טהורה והיא מסטרא דקדושה ויש שהיא מס"א שעליה נאמר משחז"ל עלובה העיסה שהנחתום מעיד עליה שהיא רעה שנא' כי יצר לב האדם

רע מנעוריו ולכן יאמר ואם התחילו בשתי עיסות כאחד הלא הם זה לעומת זה כאמור והחמיצה האחת כי זה מורה שהיא מסטרא אחרא שנתגבר בה לכן גם השנית אף על גב שהיא מסטרא דקדושה בידוע שהחמיצה מפני שנתגבר סטרא אתרא ואפילו אין בה סימני חימוץ היינו כי אין השליטה שלה בפרהסיא אבל כבר החמיצה ואם החמיצה עד שיש בה סדקים אפי' לא נתערבו הסדקי' אלא אחד הולך הנה ואחד הולך הנה הרי זה חימוץ גמור שהרי נאמר הנה ה' מצוה והכה את הבית הגדול רסיסים והקטן בקיעים והבן ולכן האוכלו חייב כרת מפני שהרי נק' מחמצת שהם אותיות מות כדאיתא פ' פנחס דף רנ"א:

וז"ל מחמצת מ"ט בגין דריחא דמותא אית תמן חמץ דכר מחמצת נוקבא רגליה יורדות מות ברישא ובסופה דתיבה תשכח לה ובגין דא מאן דאכיל חמץ בפסח איהי אקדימת ליה מותא בעלמא דין ובעלמא דאתי דכתיב ונכרתה הנפש ההיא וכו' ואם אין בו סדק אלא הכסיפו פניה כאדם שעמדו שערותיו פטור מן הכרת של עה"ב:

[ג] אם האשה שהיא לשה היא מקטפת וכו' הנה נתבאר למעלה כי שלש נשים הם עוסקות בבצק אחת לשה וכו' ולכן האשה שהיא לשה ומתקנת העיסה בסוד ויבן ה' את הצלע אם הוא מקטפת במים של החסד לא תקטף באותם המים שמצננת בהם ידיה מפני שהם מתחממים וממהרים להחמיץ את העיסה לפי דאית חסד ואית חסד כמ"ש חז"ל כתיב כי גדול עד שמים חסדך וכתיב כי גדול מעל שמים חסדך והיינו מש"ה יהי רקיע וכו' ויהי מבדיל בין מים למים ולכן יהיה לה כלי אחד מלא מים שתקטף בו שהנה נתבאר למעלה כי ע"י הידים בא החימום ואתער שלהובין דרחימותא וחיישינן מן החימוץ שלא יתעורר ס"א כאמור לפי שהוא חשוד על ג"ע ויבא לחמץ העיסה זו כמו שעשה אז בזמן הבריאה אשר בא על חוה והטיל בה זוהמא כנזכר למעלה: [ד] אם לש אחר זמן איסור חמץ וכו' מאחר כי כבר נתבאר כי כל מעשינו הם לתת רמז אל האדם לשוב אל ה' בזמן הבחרות כמש"ה מפני שיבה תקום קודם כנ"ל ולכן הלש אחר זמן האיסור לא שם אל לבו ולא דעת ולא תבונה לראות כי אחריו רדף לכן נתעורר ללוש ולתקן עיסה זו הוא הגוף ולרדות את יצרו הנקרא עיסה כנ"ל אחר זמן איסורו כי הנה עבר עליו שיעור ראשון שנתחייב בב"ד של מטה וגם עבר הזמן אשר נתחייב בב"ד של מעלה ולכן המים אלו שלש בהם לא ישפכם ר"ל מים זרים אלו עם שאר המים שהם של גהינם תחתון עם המים של נהר דינור שאלו רוחצים בהם הנשמות למטה ולמעלה הכל לא ישפכם אלא במקום מדרון ר"ל הנה אמר הכתוב אותי עזבו מקור מים חיים ונטמע באותם בארות נשברים שהמים שלהם מכונסים ולכן הם סרוחים ונטמא בהם העיסה

הוא הגוף שלו לכן מאחר שנטמע ונשתרש בחטא כמה שנים ובא לשפוך אלו המים זרים שלש בהם ע"י התשובה שנאמר שפכי כמים לבך זכור יזכור באותם מים שנדונים בהם הרשעים נהר דינור על ראש רשעים יחול בגהינם לכן ישפכם במקום מדרון ישפיל עצמו ביותר ויזהר מדרכי הגאוה כדי שלא יתקבצו במקום אחד ויחמיץ כלומר בתחילה יתבונן להיות זהיר לשוב אל ה' אע"ג שהמתין ונתאחר מלעשות תשובה בזמן הבחרות מ"מ יעשה תשובה עד שלא יתקבצו מים זרים של העונות אל מקום א' מיוחד זה הלב ויסגר ממנו דרך התשובה שהיא מים חיים ועוד אחר שישוב ישפיל עצמו ביותר ויעשה תשובה מאהבה עד שהעונות יהיו כזכיות כדי שלא יתקבצו אותם מים זרים העונות וילכו למקום אחר שאם עדין הם נחשבים כשגגות יבואו עליו ייסורין לכפר עליו ויחשוב כי התשובה אינה מצלת: [ה] עבר' ולשה תחת השמש וכו' כבר נתבאר לעיל כי השמש רומז לס"א שעליו נאמר וחפרה הלבנה ובושה החמה והוא שמחמץ העיסה החומר של בני האדם ומחטיא אותם ולכן אין לשין תחת השמש כדי שלא לעורר את הקליפה אמנם אם עבר ולש תחת השמש הפת מותרת והענין כי הנה חז"ל אמרו ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושי מצוה וכגון שבא לידו עבירה וניצול ממנה אמנם זה הענין יהיה במקרה ולא במתכוין שהרי אחז"ל לעולם לא יביא אדם עצמו לידי נסיון יתבונן מה שהגיע לדוד המלך עליו השלום שאמר בחנני ה' ונסני. ולכן אין ראוי לאדם ללוש ולתקן העיסה שלו הוא החומר תחת השמש הוא סטרא אחרא לעין כל עין קוץ וזה במעשה או בדיבור כענין דפלימו עליו השלום שהיה אומר תמיד גירא בעינא דשטנא לא נכון לומר כן כי הנה יראה מה הגיע מן הצער לאותו חסיד בעבור דיבור זה ומה הגיע לדוד המלך עליו השלום בעבור כן וכן נמי מוסב הענין למעלה כי אותה עיסה קדושה אם לש אותה אחר זמן האיסור לא ישפוך המים אלא במקום מדרון שיהיה שפל רוח כאמור:

[ו] ולכן יאמר אם העיסה זה החומר שלו הוא רך בטבעו לא יוסיף בה קמח אשר חז"ל הגידו יבא כל בשר מי שלבו רך כבשר וכן נמי אמרו למנצח על שושנים אלו ישראל שלבם רך כשושנים ולפי כי האדם צריך להחליף מעשה הרע במעשה הטוב כנ"ל מחז"ל ולכן הנמצא אתו העיסה רכה דהיינו כי מטבעו וסורו הוא רך החומר שלו לא יוסיף קמח כלומר כך אחז"ל הרחמני' חייהם אינם חיים ולכן אם ירצה לתת קמח ליבש הטבע שלו אשר לא טוב עשה אמנם יעשה עיסה קטנה מגיבול קשה כלומר יעשה החומר שלו באקראי בעלמא קשה ואכזרי מעט קט אך לא לעד מפני כי מדת האכזריות מדה רעה עד מאד כך אחז"ל ג' מדות טובות ביד אומה זו רחמנים וכו' אמנם יערבנ' עם העיסה

הגדולה הרכה כך הוא הרחמנות ורכות הלב וחי בהם או יהיה לצורך כדי שלא לרחם על הרשע כמשחז"ל:

עוד לאלוה מילין לצד עילאה ימלל אין לשין במקום השמש וכו' דאע"ג שנתבאר למעלה אותם ג' נשים שהם עוסקות בבצק הלוא לך לדעת כי זה התיקון אין עושין אותו במקום השמש שהנה נא' ויבן ה' אלהים את הצלע וכו' ואח"כ ויביאה אל האדם כי זה יהיה אח' הדין הקודם מ"ש טוב לקרב העיסות יחד וכו' שישקו זו בסוד מש"ה עקב ענוה ירא' ה' וזה יהיה בשע' של הפרשת חלה בלבד ואח"כ נעשה תיקון אחר לעיס' זו תחת השמש ולכן בדומה לזה בגשמי אין לשין אותה עיסה קדושה ואין מתעסקין בה תחת השמש הוא הנרצה בפ' מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעשה לתיקון מדה זו מאחר שיעמול בה תחת השמש ולכן כל כונת האדם יהיה בתורתו ובמעשיו אחר שנתקנה תחת השמש להעלות אותה לפי כי כאשר היא תחת השמש בסוד נקודה אין תיקון זה עושה על יד האדם אמנם אח"כ יתקן להעלות אותה למעלה מן השמש כדאיתא בזוהר פ' בלק בסוד גבורי כח עשי דברו וביום המעונן אסור תחת כל אויר הרקיע ולפי שנאמר עד אשר לא יבאו ימי הרעה משמע כי יש ימים אשר אין בהם חפץ ונקרא יום המעונן ע"ד שפירש הרשב"י פ' ויקהל במלת מעונן שר"ל כי נמצא מלת עון מעכב ולכן אז תחת כל אויר הרקי' אסור ר"ל כי הנה בכל זמן תיקון עיסה זו לא תהיה תחת השמש לגמרי אבל למעלה מעט שנא' ובזה הנערה באה כדאיתא פ' פקודי ע"ש אמנם ביום המעונן תחת כל אויר הרקי' אסור כי הרקיע הוא בסוד חי עלמין והאויר שתחתיו הוא עולם שלמטה ממנו וזה לפי כי למטה ס"א הם מעכבים כדאיתא פ' תרומה שהם מונעים הייחוד עליון ולכן הם דוחים הקליפה למטה כנ"ל וכד אתת לא אתת אלא כמאן דמזדמנת למחמי ביקר' דמלכ' והכרוז מכריז ואומר צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה וכדין ס"א לא ניחא לה ואתפרש ואזיל לה ואח"כ נעשה הייחוד ולא יתקרב ללוש ולתקן עסה זו אצל התנור דהיינו בעולם הבריאה לפי כי שם מאריהון דיבבא ויללא והיינו חום התנור ולא יניח העיסה אח"כ מלהתעסק בה כנזכר אמנם אין לשין תחת השמש לפי כי לא יתכן להיות מפנין ס"א המעכב או לפחות יהיה בענין שנאמר וישקף אבימלך וכו' וירא והנה יצחק משחק וכו' אמנם מ"מ אם עבר ולש תחת השמש ועשה מעשה הפת מותרת מפני כי הנה נמצא שם ייחוד בעולם היצירה ע"י מט"ט כנודע מן התיקונים שנאמר כי עוף השמים דא מט"ט יוליך את הקול וגו' ולכן הפת מותרת ונאכל בסוד הלחם שהוא אוכל: אם לש אחר זמן איסור חמץ וכו' דהיינו לאחר שנתפרש ס"א והלך לו כאמור אלו המים עם שאר המים וכו' הנה נתבאר למעלה אית חסד ואית חסד ולכן יש מים שנמשכים

מלמעלה מימי החסד עליון והמים שרוחצים בהם היינו חסד תחתון כי אלו הם שרוחצים בהם הכלי בסוד ואל זועם בכל יום כנ"ל כי הוא זועם למאריהון דדינים ואמנם יש מים אחרים עליונים שרוחצין זה הכלי כענין הטבילה הוא הדבר הנ"ל אם רחץ ה' צואת בנות ציון ואת ד"י ירושלם ידיח מקרבה כי יש רחיצה מבפנים שנא' ידיח מקרבה ויש שטיפ' מבחוץ שנאמר רחץ צואת וכו' וכל זה ברוח משפט לענין הפנימיות וברוח בער לצורך החיצוניות ולכן המים אלו ואלו לא ישפכם אלא במקום מדרון כדי שיהיו מתפשטים ונגרים למטה והיו מכניעין הקליפה שלא תחזור לעלות למעלה למנוע הייחוד כאמור והיינו מ"ש כדי שלא יתקבצו במקום אחד ויחמיץ שאם בחינת החסדים הללו עתה הם מתקבצים אל מקום א' הוא מקום מיוחד שהוא גנוז עם הקב"ה שנאמר הנה מקום אתי והבן ויחמיץ שיתאחז שם הקליפה:

עברה ולשה תחת השמש וכו' כבר נתבאר כי מאחר שנמצא ייחוד למטה אצל מט"ט לכן הפת מותר ואח"כ יחזור לתקן למעלה:

אם העיסה העליונה רכה ביותר לפי שהמשיך בה אותם המים הנ"ל נעשית רכה דהיינו שעתה מורה חלישות כא ח"ו ואיתא פרשת בשלח דף נ"א. וז"ל ויסע מלאך האלהים וכי יקרא הוא דמטרוניתא תזיל והיא תנח קרבא וכו' למלכא דאזדווג במטרוניתא עילאה חמא יקירו דילה וכו' אפקיד מלכא בידא כל זיינין דיליה כל אינון מארי מגיחי קרבא וכו' רומחין שייפין קשתין חיצין וחרבין בלסטראין קסטיראין כל אינון מגיחי קרבא עכ"ל ואמנם התחתונים ע"י מעשה הרע הם מחלישים כח עליון כביכול כמשחז"ל כשישראל זכאים מוסיפים כח וגבורה למעלה שנאמר תנו עז לאלהים וכאשר אין הם זכאין מחלישים כח עליון שנאמר צור ילדך תשי ולכן יאמר נא אם העיסה הנ"ל היא רכה כי מצד העון אותה עיסה שאחז"ל עלובה העיסה שהנחתום מעיד עליה שהיא רעה ולכן נעשה חלישות כח בעיסה הקדושה לא יוסיף בה קמח כלומר לא יעשה התיקון באופן זה להוסיף במדה עצמה קמח מניה וביה ע"י מעשה הטוב שיעשה אמנם היותר טוב לתקן בסגנון זה כמשחז"ל קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים ולכן יעשה עיסה קטנה יתקן נשמתו תחילה הנקרא' עיסה בערך השכינה ויעשה אותה גיבול קשה בשני פנים אם שיהיה קשה כנגד היצר אל יכשילהו בשום ענין וגם שיהיה קשה במעשה הטוב כדאיתא בזוהר פרשת בראשית דף ד'. זכאה איהו מאן דעאל כא בלא כיסופא וזכאה מאן דקאים בההוא עולם העליון תקיף בכולא עכ"ל:

והנה ממ"ש תקיף בכולא ממנו נבין שהרצון לומר על מ"ע ועל מל"ת ולכן ממנו נקח ליראה את ה' כי מה טוב לאדם כי בתחילה יחזק נפשו ויגבל עיסתו להיות בלולה במ"ע

חזקה ואח"כ יערבנה עם העיסה הרכה החלושה כנזכר ואז מה טוב לאדם ועליו נא' תנו עז לאלהים כדבר האמור:

סימן תס

[א] אין לשין מצת מצוה וכו' הנה נתבאר למעלה כי מצה זו שאנו אוכלים הוא ענין רפואה כמו שנותנין לחולה ובזה הוא נכנע יצר האדם כדמיון החלה שנותנים לו מכל האוכל אשר יאכל או משקה לענין רפואה כך המצות תרגומו מצותא שמתקוטטת עם ס"א ומכניע אותה ונתקן העון ואמנם ענין מצת מצוה זה ירמוז לטהרת הנפש וחשיבו' שלה ע"י מעשה המצוה ולכן בלי ספק כי אינו מן הראוי שיתערב זר לסייע בה בשעת מעשה ולא אופין אותה ע"י כותי ולא ע"י חרש שוטה וקטן לפי כי כל אלה שולט בהם יצר הרע ובלי ספק כי יגיע מחברתם נזק לנפש האדם ואם נאמר כי כונת מ"ש אין לשין וכו' הוא מפני דקים לן בא לטהר מסייעין אותו וכבר נתבאר למעלה כי זה הסיוע הוא ע"י איזו נשמה קדושה ולכן יאמר כי הנה זו שהוא של מצוה ר"ל הסיוע זה לא יתכן להיות ע"י כותי לפי שפעמים מתגלגל ע"י איזה מאכל ונכנס בקרב איש ולב עמוק ולכן אנו אומרים שלא עשאני גוי בכל יום וכן לא יהיה ע"י חש"ו שהם נשמות הנמצא בהם עונות אלא ע"י ישראל נשמה קדושה שמסייעת שם כנזכר מפני כי מעשה המצות הוא גורם הייחוד עליון כי אותיות מצוה הם אותיות מץ וה כנזכר לעיל ולכן אינה נעשית ע"י אחד מאלה:

והנה מפני כי צריך האדם לעשות ייחוד זה צריך להיות ע"י בן דעת שיהיה מתכוין לדבר מצוה כי על כל זה עלתה הסכמה כי מצות צריכות כונה ומה גם בענין המצה כאשר יבא לקמן ועדיין צריכים אנו למודעי מה נשתנה מצה זו מן האחרת להיות פוסל עכו"ם וחש"ו לא כן במצה האחרת והענין ית' לקמן באכילת האפיקומן כי שם ביתו:

[ב] הרא"ש היה משתדל בעשיית מצה זו וכו' וכן ראוי נהוג כל אדם וזה מטעם שהוא תיקון לנפש האדם והתנא אמר אם אין אני לי מי לי וכו' (משנה) סוד המשנה מיוסד על שני מיני מצות הללו ולכן נבאר סודם למעלה לאהבת הקיצור ויובן זה עם זה התועלת הנמצא לאדם עם השורש עליון והענין כי הנה שני מיני מצות הללו הם בסוד שני ההי"ן והנה שני מדות הללו כל תיקון האדם והמעשה אשר יעשה בתורה ומצוה נוגע אלהם והם מקבלים האדם בתשובה המדה האחת נק' אני והשנית נק' [מי] מש"ה אם עונות תשמור יה מי יעמוד ופירש בזוהר אם חובין סגיאו עד דמטו לאבא ואימא הא דרגא חד דניחו' לגביה דכל אסוותא בידיה מי ברא מי ירפא לך ולכן אמר התנא אם אין אני לי ר"ל

אם המדה הנקרא אני היינו אדנ"י הנזכר אין מקבלת אותי הנה המדה האחרת הנקרא' מי יועיל לי ודאי ולענין שלנו ירצה דאע"ג כי מן הראוי היה כי אפי' המצה האחרת לא יהיה מעשיה אלא ע"י עברי ויהיה בן דעת כדי שימצא סור מרע מס"א מכותים וגם לא יהיה ע"י חש"ו רק ע"י בן דעת אמנם מ"מ אם אין לי ע"י אותה מצה ונעשית ע"י אחר מכל אלו לא תפס מפני כי כן נמי איפשר להיות הייחוד למעלה בהצנע לכת כי כאשר הם מרגישים שמעלים הכלה לחופה הם נדחים והולכים להם כנ"ל אמנם מי לי ודאי מדה העליונה הנז' מי ירפא לך וזו היא מצת מצוה היא הנקרא' אסוותא כדאיתא בזוהר פרשת פנחס וז"ל מצה שמברחת ס"א מסה ומריבה והא מסה בסמך אלא תרגום מצה מצותא וזה אינו שייך אלא על מצת מצוה זו ולכן כדי להועיל להטיב צריכה שימור ולא יתעסק בה ולא יאפה אותה כותי ותהיה ע"י בן דעת כאמור כי ע"י כן נעשה הייחוד ע"י מלאכת מחשבת זו ואז מי ירפא לי ויהיה לאדם כפרה על עונותיו ושב ורפא לו:

[ג] הלש אחר זמן איסור החמץ וכו' הנה נתבאר למעלה כל דין מאלו לבדו ולכן נבאר את אלו הנשארים בדרך כלל והנה נתבאר כמה צריך האדם להיות זהיר לעשות תשובה בזמן הבחרות לקיים מש"ה וזכור את בוראך וכו' כי לכן שנינו אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחילת שש כי אלו השעות של יום י"ד הם זכרון לאדם כפי שניו לשוב לה' שנאמר ימי שנותינו בהם שבעים שנה לכן יקיים מפני שיבה תקום קודם שיגיע לזמן ששים ולכן ד' שעות הם בן מ' לבינה יתבונן לעשות תשובה ואם עבר ולא עשה לפחות תולין כל חמש בן נ' לזקנה ואם לאו שורפין בתחלת שש החמץ של העונות אמנם אם עבר האדם ולש עיסה הוא החומר באיזה צד שיהיה מן המעשה בלתי טהור שיש בו ספק שמא יבא לידי חימוץ מצד העון לכן כן יעשה מאחר שנתעורר אחר זמן איסור החמץ ועבר עליו ימי הרעה מן הזקנה לכן יאמר כל פירורין וכו' זה הוא ענין הוידוי שיאמר מפיו כל פירורין שיפלו בין בשעת לישה וכו' והענין הוא כאשר נתבאר למעלה ענין של הפירורין בב' פנים אם לענין הלימוד של תורה ואם לענין הטיפות בלי זרע כדאיתא בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ד. וז"ל אמר רעיא מהימנא מאן דמזלזל בפירורין דנהמא וזריק לון באתר דלא אצטריך כך מאן דמזלזל בפירורין דמוחא דאינון טיפין דזרע דזריק לון בארעא דאתמר בהון כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ כ"ש וכ"ש מאן דמזלזל בפירורין דנהמא דאורייתא ולכן אשר שם אל לבו לעשות תיקון קודם איסור החמץ יאמר קודם לישה מכל המעשה אשר יעשה האדם מענין לימוד התורה שיהיה זהיר מאותם פירורין וכן לענין עצמו כי החומר נקרא עיסה כנ"ל לכן יתקן עצמו להיות נזהר אל יכשל עוד בעון זה שיבטל אותם מעיקרא שיעשה להם תיקון קודם שיחמיצו

דהיינו קודם שיבא לידו חטא אם לענין הטיפות כבר אחז"ל שכר פרי הבטן שמשהין עצמן ע"ג הבטן וזה מועיל מאד לתיקון הטיפות ובלבד שישמור עצמו מהרהור רע ולענין הלימוד יהיה נזהר ג"כ שלא ישליך פירורין של תורה בענין רע ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון נמצא כאלו עע"ז כמשחז"ל וזה הוא חמץ גמור וכן יהיה נזהר מחילול השם כמ"ש היכי דמי חילול ה' כגון אנא וכו' ע"י כן נמצא מבטל החמץ של עון קודם שיחמיץ כי באופן זה שיעשה לא יצא חמץ של עון מתחת ידו לעולם:

[ד] אין עושין סריקין המצויירין וכו' אשר חז"ל הגידו כי אסור לאדם להסתכל בבגדי צבע האשה וכן נמי בצורות נאות וענין מעשה דר"ע קרן זוית הואי] וכל המהרהר ביום ובא לידי טומאה בלילה עבר על ואלהי מסכה לא תעשה לך וכדאיתא בזוהר פרשת קדושים אל תפנו אל האלילים אסיר לאסתכלא בגילולים ונשי עמן אשר על כן בא האיסור בגשמי ג"כ שלא לעשות סריקין המצויירין במצה הקדושה בנפש האדם שהיא חלק אלוה ממעל וכן בזוהר פ' ויצא דף קנ"ד: וז"ל קארי בחיל ואמר מאן מנכון דעאל ונפיק ואתתקף באילנא דחיי וכו' אסתמר מהרהורא בישא מהרהורא דמשקר באילנא דחיי וכו' הרהורא דהוא מסאב ההוא מקורא דיליה בגין דבההוא הרהורא סלקא ואחלף נפשא תחות נפשא וכו' ושם נא' דף קמ"ח. וז"ל אשת זנונים קשיטת גרמה בכמה תכשיטין כזונה מרחקא וכו' שערהא מתקנין סומקין כוורדא אנפהא חוורין וסומקין באודנהא תליין שיתא תיקונין וכו' פיה מתתקנא בפתיחו דקיק יאה בתיקונהא לישנא חדידא כחרבא שעיען מילהא דמשחא שפוותהא יאן סומקין כוורדא מתיקן בכל מתיקו דעלמא וכו' מה עבדת שבקת ליה נאים בערסא וסלקת לעילא ואלשינת עליה ונטלת רשו ונחתת וכו' ולכן אין ראוי לעשות ציור כלל אבל כל מה שעושים במסרק כדי שלא יתפח וכן מה שעושים שמנקבים המצה מותר היינו על ענין הרהור טוב במותר לו מכל מקום טוב לטהר בענין היינו כמו שהיה עשה ר' אליעזר מגלה טפח וכו' ודומה כמי שכפאו שד כנ"ל וכן כל השיעורים הנאמרים בסוטה:

[ה] אין עושים בפסח פת עבה דהיינו רמז על אכילה גסה דאע"ג שנאמר ושמחת בחגך ואחז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין מכל מקום מאחר שהנחנו כי כל ענייני הפסח הם ברמז לאדם לעורר לבו בתשובה ולכן מאחר שעשה כל התיקונים הנ"ל איך נתיר לו שיהיה נטמע במאכל ומשתה וזה הוא תחילת הקלקול לכל האדם ולכן לא הותר לעשות פת עבה דהיינו מרזחין לפי כי ריבוי המאכל הוא עצמו חטא וגורר עון ומה גם שהרי נתבאר למעלה כי אל והימים הם יומי דין וכמו ששנינו בארבעה פרקים העולם נידון בפסח וכו' ועוד יהיה בזה רמז שלא יהיה מצוי אצל ביתו כתרנגולים והיינו פת עבה

לפי כי הפת הוא רמז לאכילה שנאמר אכלה ומחתה פיה ולא תהיה עבה גסה ר"ל מרובה כאמור:

[ו] אין להקל במה שהחמירו הקדמונים והדבר מבואר:

[ז] אין ליתן בצים שלמים וכו' גם זה דבר מבואר הוא:

עוד תשוב ותראה מ"ש אין עושים סריקין המצויירין דהיינו לצייר בפת כמין חיה ועוף וכו' הנה זה הדין סובב על השתי מצות הנזכרים וכבר נתבאר כי אלו השתי מצות הם רומזים לשני אותיות שבשם שני ההי"ן והנה אמר אין עושין סריקין המצויירין כלומר כי אסור לצייר שם איזו צורה שיחשוב האדם התבונן כאשר התחיל הרשב"י האדרא רבה וז"ל פתח ואמר ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה ושם בסתר וענו כלם ואמרו אמן ועוד איתא פ' תרומה דף קס"ז: וז"ל אמר לון האי דאמינא דאתבריר הכא רזא דאדם באור דאיהו זרע ולבתר אתעביד מים ומגו אינון מים אתפשט רקיע דיוקנא דאדם כמה דאתערנא תינח כד אתעביד דא לגו מעוי דאתתא דהא לא אתצייר זרעא אלא בגו מעוי דנוקבא לאתפשטא בה דיוקנא דאדם והכי אי אלין ה' דרגין אינון דיוקנא דאדם באן אתר אתצייר ואתפשט האי דיוקנא בגו אינון מים אי תימא גו נוקבא הוו דא עלמא דאתי לאו הכי דהא לא אתצייר ציורא ודיוקנא עד דנפקו אתוון לבר ולבתר אתגלימו ותו דהא עלמא דאתי הוה אומנא דכתיב ויאמר אלהים וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי בעלמא דאתי שהוא בסוד ה' ראשונה כנודע לא נמצא שם צורה ולכן אמר בדין זה כי אסור לעשות סריקין המצויירין במצה דהיינו מצה העליונה גם כאשר נאמר כנגד המצה השנית נמי אסור כמו כן לצייר שם צורה והענין הוא מ"ש בזוהר פרשת תצוה דף קפ"ד: וז"ל תא חזי עלמא תתאה קיימא לקבלא תדיר והוא אקרי אבן טבא ועלמא עילאה לא יהיב ליה אלא כגוונא דאיהו קיימא אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא כדין הכי נהרין עלה מלעילא וכו' לכן אמר אין עושין במצוה זו סריקין המצויירין שהם דמות חיה ועוף לפי כי אין למעלה ציור של גשמות חלילה בפת העליונה ומה גם כאשר אנחנו מכנים הייחוד עליון בסוד של הלחם כד"א הלחם אשר הוא אוכל היינו לשכך את האוזן ומה גם משחז"ל לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלים אין לצייר בפת זו דבר גשמי חלילה שלכן אמר רבי אלעזר בן עזריה צאו ואמרו לרבי עקיבא טעיתה וכי מלאכי השרת אוכלים אבל כל שעושים אותו במסרק כדי שלא יתפח וכן מה שמנקבין המצות על ידי הידים העליונות הכל מותר ומ"מ טוב למהר לעשותם הוא הדבר הנזכר למעלה מ"ש בזוהר לאו עידנא לאמתנא אלא לאלקאה קירטא בתר קרטא כד"א קולע באבן וכו' כי כאשר נעשה התיקון של מטרוניתא והגיע השיעור שלה בסוד

עיסה אז אין להמתין לעשות הייחוד שלה אלא צריך זירוז להמשיך לה מאותם אבנים עליונים כי בהם נאמר ויקח דוד חמשה חלוקים אבנים מן הנחל כדאיתא בתיקונים וצריך להיות במהירות גדול כנזכר למעלה בסוד שמן כתית. כי הצדיק כתיש כתישין לאנגדא להאי כלה מההוא שמן עילאה לכן יאמר נא ומ"מ טוב למהר לעשותם קודם שיבואו לידי חימוץ:

אין עושים פת עבה וכו' עוד חזר והזהיר על ענין הייחו' אשר יעשה בתוך המועד שלא יהיה עב ר"ל זווג גס בשלימות דאע"ג כי בליל ראשון של פסח אנחנו אומרים הלל גמור מפני הייחוד הנעשה באותו הלילה משא"כ כל השנה שנא' ליל שימורים הוא לה' כדאיתא בזוהר אמנם זה היה לפי שעה באותה הלילה שנאמר להוציאם מארץ מצרים אבל משם ואילך אין עושים פת שהוא ייחוד המכונה אל האכילה לא יהיה בשלימות כמתחילה ואין אומרים הלל גמור כי אינו דומה לחג הסוכות כדאיתא בזוהר פ' אמור ע"ש אין להקל במה שהחמירו הקדמונים וכו' לפי כי כבר נתבאר כי בענין של פסח צריך לדקדק ביותר לפי שהוא מורה על ענין ההווה ועל העתיד כנ"ל:

סימן תסא

[א] אשר חכמים ז"ל הגידו בפ' כלם כתנו' יחמו כי כאשר הסכימו לעשות עגלי ירבעם כל אותה הלילה היו כתנור אימתי יהיה הבקר לעשות כונת' כי כן מתחמם האדם בקרבו לעשות העון כי יבער בקרבו האש וחום הטבעי מן הכבד לגמור הענין כפי התאוה שלו ואיתא בזוהר זמנא חדא לא אשתכח יצה"ר דעאלו ליה בגושפנקא דפרזלא וכבה אש של גהינם וכיון דשארו ליה שארו לאתחממא באשא דיצה"ר חזר להדליק אש של גהינם נמצא כי זה בזה תלוי ולכן יאמר כי תנור שאופים בו חמץ מן העון בקרב איש ולב עמוק אשר הוא דוגמא לתנור בוער באש של היצר שאופים בו החמץ ומתגברת הקליפה לכן כאשר מסכים האדם בלבו לשוב אל הקב"ה ע"י כי יבער בלבו אש של הקדושה היינו החרטה ומסכים להתענות ולהמעיט חלבו ודמו או שעשה סיגופים אחרים לתקן אשר עותו הנה אז כשהסיקוהו באחד מן הדרכים האמורים כדי לאפות בו מצה מכאן ואילך היינו עסק התורה ומעשה המצוה כנ"ל צריך ליזהר שילכו הגחלים על פני כלו כלומר דאע"ג כי החטא שחטא היה פרטי באב' אחד אח"כ כאשר יעשה ההסקה של התשובה צריך כי יבער ויחם לבבו ויעשה כל איבריו תבער' כי בערה בם אש ה' של החרטה ואין מספיק לו בלהבה וכן שנינו המוציא גחלת לר"ה חייב ושלהבת פטור לפי כי הלהבה אינו דבר של עיקר אע"ג כי יחם לבבו אין זה רק לפי שעה ולכן צריך שיהיה ענין תמידי

של עיקר דומיא של הגחלים וכדאיתא בזוהר פ' צו דף כ"ז: וז"ל פקודא לעשות העולה כמשפטה וכו' חמש אשין הוו נחתין על קרבנא אש אוכל ואינו שותה אש שותה ואינו אוכל אש אוכל ושותה אש אוכל לחים ויבשים אש אינו אוכל ואינו שותה עכ"ל ולכן צריך האדם להמשיך הגחלים הללו על כל אבר פרטי שלו ע"י החרטה והוידוי והתעני' דכמו שבולע ע"י גחלים כך פולט ע"י גחלים כלומר כי הנה בשעת חימום של העון אותה המחשבה רעה והתלהבות החום הטבעי נתעורר ונתפשט בכל איבריו ואין לומר כי מפני שחטא באבר אחד פרטי כגון שבועת שוא לשון הרע וכיוצא כי אותו אבר בלבד נפגם ע"י העון אינו כן הרי נאמר כי כל אשר יעשה אחת מכל התועבות וכו' ונטמאתם בם אדם חוטא באבר אחד וכל איבריו נטמאים כמשחז"ל ולכן כדרך שבולע איסור העון כל האיברים ע"י אותו התעוררות של החימום ע"י גחלי רתמים שנבלעו באותו האבר ושאר כל הגוף לא פלט כך יהיה פולט ע"י רשפי אש של הקדושה ע"י החרטה גם התענית וצריך שיהיו ניצוצות ניתזין ממנו כי יועיל כל זה לזולת וזה יהיה ע"י החרטה כי כאשר יהיה מתאנח מפני שהכעיס את בוראו אז הניצוצות של אותו אש פנימי מפליט ממנו כל דקדוקי הנאת העון וע"י כן יוצאים אותם ניצוצות הם הנשמות שנפלו בקליפה גם אינון דאזלין מתחרכין בתר קב"ה ושכינתיה כנזכר בתיקונים כצפר נודדת הילכך אם הסיקוהו כמה פעמים קודם הפסח אינו מספיק אלא א"כ כיון להתירו לצורך פסח כי הנה הדבר מוסכם כי מצות צריכות כונה ומה גם לענין של תיקון העון כי בלי ספק צריך כונה כדרך שנתכוון כאשר חטא כך צריך כונה טובה להתירו לצורך פסח דהיינו להכניע יצרו בזמן זה כי הוא צורך גדול לעצמו ולכל ישראל גם על העתיד, כי התשובה ממהרת את הגאולה כמשחז"ל ויש נוהגים להטיל קרקע חדש הרמז בזה יהיה מש"ה מזבח אדמה תעשה לי וכו' ואם מזבח אבנים תעשה לי וכו' ירצה כי כאשר האדם מתכוין לתקן מעשיו מהרהר תשובה בלבו ולפי שהיא מצוה מן התורה אמ' מזבח אדמה הוא הלב של אדמה תעשה לי כי להיות האדם נברא עפר מן האדמה אשר אררה ה' לכן נאמר אדם אין צדיק בארץ בעבור שנברא מן הארץ הנזכר ולכן אע"ג כי כלי חרש מן האדמה אינו יוצא מדי דפיו לעולם יש תקנה תעשה לי כלומר ע"י כן יש טענה כמשחז"ל אלמלא ג"פ אלו נתמוטטו רגליהם של ישראל ליום הדין שנאמר כי כחומר ביד היוצר כן אתם בידי וזש"ה זכור נא דרך בקשה כי כחומר עשיתני למה לא השגחת להוציא אותו אבן מתוכה ואל עפר תשיבני שנא' ואל עפר תשוב וע"י כן נא' והסירותי את לב האבן מבשרכם וכו' ולכן תעשה לי הסיבה של העון ואתה תשוב וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך כמשחז"ל כל הזובח יצרו מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב כל

הקרבנות שבתורה שנא' זבחי אלהים רוח נשברה וז"ש את וכו' אמנם ואם מזבח אבנים לבו יצוק כמו אבן לא תבנה אתהן גזית לא תאמר גדולה עבירה לשמה ותרצה לתקן אבן במקום אבן אין לי חפץ בדרך זה כאשר ביארתי במאמר בב"ר צפה הקב"ה במעשיהן של צדיקים ומעשיהם של רשעים וכו' אבל איני יודע באיזה מהן חפץ ת"ל וירא ה' את האור כי טוב ושם נאמר על עבירה לשמה שהם מעשיהן של רשעים ולכן עד"ז יאמר ויש נוהגין וכו' כי הנה מ"ש בתחיל' הוא התיקון לתנור שהוא דוגמא למזבח אבנים הנזכר לכן צריך כמה תנאים האמורים אך יש נוהגים נמי מנהגים טובים אחר כל אלה הדברים להטיל קרקע חדש שהוא דוגמא להטות היסודות של החומר שלו לדרך הישרה לחדש מעשים טובים והימים הראשונים יפלו ומנהג יפה הוא כך צריך לנהוג כל בעל תשובה:

[ב] טפקא של חרש חדשה וכו' כבר נתבאר כי זה יהיה מש"ה מזבח אדמה תעשה לי ולכן אם היא חדשה ועדין לא נבלע בו איסור של חמץ מן העון בענין הסקה בלבד בהשקפה אחת בין שהיה מבפני' או בחיצוניות מותר כדלקמן:

ועתה הנה מודיעך על ענין הנוגע למעלה כי מ"ש תנור שאופי' בו חמץ וכו' הוא הנזכר פ' במדבר וז"ל מדוע אמרו עמי רדנו מה רדנו לשון משנה הוא הרודה פת חמה אמרו ישראל הפת נבשלת בתנור וניטלת ממנו יכולה היא ליקבע בתנור עוד ואנו היינו בידו כתנור שנא' ותנור לו בירושלם עכל"ה הנה למדנו ממאמר זה כי התנור הוא כינוי לירושלם וכן נמי הוא כנגד ירושלם העליונה ולכן יאמר עתה תנור שאופים בו חמץ הוא הקליפה מצד העון לפי כי זאת ירושלם הגיע לה כדרך שהגיע לירושלם התחתונה הגשמית שנאמר כי ראתה גוים באו מקדשה כך הגיע לירושלם למעלה כדאיתא בתיקון ט' וז"ל בראשית ירא שבת דאיהי שכינתא דעלה אתמר מחלליה מות יומת דעאלו אויבים בחלל דילה דאיהו קדש קדשים ואתמר בהון את מקדש ה' טמא חלל ממלכה ושריה ושפחה עאלת באתרא דגבירתא דאיהי נשג"ז וסאיבת אתרהא דהיה לא נייחא וכו' ומאחר כי תנור זה ירושלם העליונה נתבאר כך מפני תוספת הדינים הנשפעים בה מלמעלה מפני מעשה הרע של התחתונים כדאיתא פרשת בחקותי דף קט"ו. וז"נ ויספתי לייסרה אתכם ויספתי אתן תוספת למאריהון דדינא על תוספת עכ"ל ובפרשת בלק שם נאמר ז"ל ואוניפנא מבוצינא קדישא כד איהי סלקת למלקט תפנוקין ועידונין ומומא אשתכח בישראל כדין מטי לה טיפת דם כחרדל ואתעדיאת ויתיבת עלה יומין במנין וכדין ס"מ אתער בקל תקיף וכו' הנה מכל אלו המאמרים מובן כי מעשה התחתונים גורם להיות ירושלם העליונה בסוד תנור מליאה גחלים מן הדין ומה גם להיות נאפה שם חמץ ס"א ולכן צריך ליזהר כשמסיקין אותו לטהרו על ידי אש העליונה סוד ה' מיני אש הנזכר אשר

הם שנראו בסנה למרע"ה כדאיתא בזוהר וכאשר מסיקין אותו ע"י אש זו לאפות בו מצה הוא סוד לחם בחינת ו' כנודע מן הזוהר שלכן נעשית מצוה שמורה על הייחוד שהוא נוטריקון מץ וה כנזכר לעיל צריך שילכו הגחלים עיקר ה' מיני אש הנזכר על פני כלו ואין מספיק הלהבה הוא סוד מ"ה בפ' אם רחץ ה' את צואת בנות (ישעיה ה') ציון שהוא כדרך האם שרוחצת צואת בניה ואת דמי ירושלים שנמשכים לה שנאמר ויספתי ליסרה אתכם שבע ידיח מקרבה וזה יהיה ברוח משפט זה יעקב וברוח בער זה יוסף שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה וכו' ולכן אין מספיק לטהר תנור זה על ידי להבה של יוסף לחוד אלא צריך גחלים אש דיעקב ג"כ ויהיו ניצוצות ניתזין הוא משחז"ל לאב ובנו שהיו פתוחין לאמצע פלטייא וראו חבילות של קוצים נכנסים נתייראו היה שם פיקח א"ל גץ אחד משלך ואחד משל בנך שורף אותם ולכן צריך שיהיו ניצוצות ניתזין לפי כי ע"י כך ג"כ יוצאים אותם ניצוצות שנפלו מעלמין קדמאין ונבלעו בתוך ס"א הילכך אם הסיקוהו כמה פעמים קודם הפסח אינו מספיק אלא א"כ נתכוון להתירו בפסח שהרי נתבאר כי הכל הולך אחר הכונה מלאכת מחשבת אסרה תורה ואע"ג כ' הסיק תנור זה באופן נאות מאחר שלא נעשה על כונת הפסח לא יועיל שצריך תרתי לטיבותא ראשונה צריך לעשות ביעור מן החמץ הוא הכנעת הקליפה ביותר וכן נח יעשה אפי' בשבת דאלו בשבת מתרחקת הקליפה מן הקדושה אבל אין לה הכנעה כמו בפסח כנ"ל ועוד נוסף ענין הייחוד אשר נעשה בפסח לא נעשה כן בכל המועדות ולא בניל השבת ולכן מאר שלא נתכוון לענין הפסח חנו חוששין שמא נא הלכו הגחלים על פני כולו כל זמן שלא כיון איפשר שלא נעשה הסק של הקליפה הדק היטב מפני שלא כיון לכך ויש נוהגים להטיל קרקע חדש ע"ש ויסדתיך בספירים וכן אחז"ל בפ' כיון חדשה למה נקרא שמה חדשה שעתיד הקב"ה לחדש אותה במהרה הקב"ה ומנהג יפה הוא וממהר האלהים לעשותה טפקא של חרש חדשה הרמז בזה יהיה למדה האחרונה מקום המזבח שהוא של חרש כדאיתא מזבח אדמה היה אדם ע"ד שאנו אומרים מזבח חדש בציון תכין לא שלא הסיקה מבפנים כד"א ואת דמי ירושלים ידיח מקרשה נא שנח מבחוץ שנאמר אם רחץ צואת בנות ציון שהוא מבחוץ מותר כיון שהאור של האש הנ"ל שולט תחתיה אעפ"י שאין השלהבת של יוסף עולה על גבה מרתח רתח ועבר עליו רוח קנאה ומתייחד עמה כי הפת נאפית מיד ואין שם חימוץ אין שם שהות כדי שיתעורר סטרא אחרא ויינק משם אבל צריך להסיק תחילה וכו' הנה בזה נתבאר לנו כלל גדול דהיינו סור מרע תחילה ואח"כ ועשה טוב לכן צריך להסיק תחילה באש הנזכר להעביר משם איזה צד של קליפה של חמץ בין תנור בין כוביא בין אלפס והם בחינות מתחלפות

במלכות שמים כפי הצורך וזה יהיה בלא מים אבל להדביקו תחילה הפת שהוא ענין ועשה טוב ואח"כ להפיק באש הנ"ל יש אוסרים כי תחילת התיקון הוא העברת החמץ ע"י האש כנזכר וטוב ליזהר בזה ויש מי שאומר שראוי למחות שלא יעשו חררות ברמץ לפי שעדין לא נטהר התנור כדבר האמור:

[ג] מצה שנאפת עד שאם פורסים אותה וכו' הנה נתבאר כי עיקר הייחוד הוא כאשר נעשה הפת כי נגמר התיקון שלה ולכן כאשר נמשכים ממנה חוטין עדיין לא נגמרה והעד כי בזמן של הבריאה כאשר נבראת חוה היתה מליאה רירין והפליגה הקב"ה ממנו כמשחז"ל עד שבנה אותה בנין שלם שנאמר ויבן ה' את הצלע לאשה ואח"כ ויביאה א האדם ולכן אם פורסים אותה ואין חוטים נמשכים ממנה נקרא אפויה ויוצאים בה:

[ד] יוצא אדם במצה שרויה שלא נימוחה וכו' הנה יגיד אם אהנו מעשיו של אדם זה לעשות ולתקן מצה העליונה שתהיה שרויה במימי החסד כמ"ש ר"א בפ' שמעו אל רודפי צדק הרודף אחר מדה הנקרא צדק לתקן אותה העיקר הוא הביטו אל אברהם אביכם שתעשו כמעשיו כי בת היתה לו ובכל שמה והיה מגדל אותה ע"י החסד כך תעשו לקיים מש"ה למען אשר יצוה את בניו ושמרו דרך ה' שלא יכנס לשם ערל וטמא ע"י שילמדו לעשות צדקה כי מדה זו היא צדק וע"י המיתוק נעשים צדקה ולייחד אותה עם המשפט זה יעקב וכן קיים אדם זה לעשות מצה זו שרויה במימי החסד יוצא בה ידי חובתו ע"י מעשה זה יוצא מעונו ונטהר נשמתו ובלבד שלא נימוחה וסוד הענין הוא מ"ש בזוהר פרשת אמור ואיש כי יקח את אחותו איש זה הקב"ה אחותו זו כ"י חסד הוא דפריש גזעין לפי שנאמר זכר ונקבה ברא אותם ואח"כ הפיל תרדמה על האדם ונסרס הקב"ה ואח"כ ויביאה אל האדם והנה כאשר היה הנסירה היתה בסוד נקודה קטנה כנזכר פרשת בלק בפ' אל תראוני שאני שחרחרת היא אות י' אבל לא נימוחה אבל אם בשלה ע"י האש לא טוב עשה לעורר מדת הגבורה חיישינן שלא תתאחז משם הקליפה ולכן אינו יוצא בה הוא מ"ש בזוהר פרשת אמור דף צ"ח וז"ל הולך תמים ופועל צדק מאן הוא אלא אלין אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא וכל חד פועל צדק אקרי והנה לאיש אשר אלה לו הוא נטהר באותם מים חיים כנזכר שם וז"ל הא אחקינית בי טבילה אתר דמיין נבעין וכל ריחין ובוסמין סחרני אינון מיין ליתי כלתי מטרוניתא דברי ועולמתהא ויתדכון בההוא אתר דאתקינית בההוא בי טבילה דמיין נבעין וכו' נמצינו למדים כי מי שאינו פועל צדק כי אינו פועל כראוי אינו נטהר באותם המים של הטבילה ולכן לא יצא ידי חובתו כאמור:

[ה] אם אפו חמץ עם מצה כלומר כי עדיין לא עשה הייחוד בשלימות לפי כי מצה הוא מורה כי עשה הייחוד שהרי אפה בתוך התנור היא מדה האחרונה מצה הוא הייחוד אמנם לא היה בשלימות לפי כי גם אפה באותו התנור חמץ לא נאסרה הפת ומה שעשה עשוי אם לא נגע בחמץ אבל אם נגע צריך נטילה מקום שנגע שורש הקליפה היינו אות אלף כנ"ל מקום שנגע אותם בחי' נדחית למטה אצל הקליפה והשאר מותר והבן:

נחזור לענין טפקא שהנחנו למעלה טפקא של חרש חדשה הנה זה בא הרמז אל החומר של בני אדם שמחדש אותו הקב"ה בכל יום תמיד בערך המלאכים שנאמר חדשים לבקרים גם מחדש אותנו הקב"ה מדי שנה בשנה כמשחז"ל בפ' לעם נולד כי עשה ומה גם שעתיד הקב"ה לחדש אותנו לעתיד ולפי כי דבר זה הוא נוהג תמיד ולעתיד יהיה זך ביותר לכן נמי בגשמי לא שנא היסק מבפנים או מבחוץ מותר מאחר כי אדם זה עשה היסק הוא התיקון ע"י כי יבער לבו על מה שעבר ועתה נעשה בריה חדשה ולכן נמי בהכי סגי ואין הפרש בזה אם עשה היסק זה מבפנים או מבחוץ הוא משחז"ל כתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתיב מכסה פשעיו לא יצליח ומסיק כאן דידעו ביה רבים כאן דלא ידעו ביה רבים ולכן בהיסק זה שנתחרט והתודה אשר חטא עליה לא שנא אם התודה מבפנים בהצנע ולא ידעו ביה רבים לא שנא מבחוץ ששב והתודה בפרהסייא לעין כל בכל ענין מותר וכן נמי לא שנא אם עשה היסק זה היא התשובה מבפנים היינו מלב ומנפש לא שנא מבחוץ שלא לשמה דהיינו מחמת יראה או באחת מכל הסיבות הכל מותר כי כך אמר ר"א בן עזריה לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ונאמר ויפתוהו בפיהם וכו' והוא רחום יכפר עון וכו' ולכן כיון שהאור שולט תחתיה של התורה והמצוה או של התשובה אעפ"י שאין שלהבת עונה על גבה כלומר אף על גב שהשלהבת של עסק התורה באופן זה או מעשה המצוה שאין בו שלימות הכונה אין שלהבת שלהם עולה על גבה למעלה כמש"ה רשפיה רשפי אש שלהבת (שיר ח) ר"ל כי רשפיה של תורה ומצוה הם רשפי אש לשרוף בהם היצר וס"א וגם השלהבת הוא פונה למעלה ועושה ייחוד לשם יה ע"י שלהובין דרחימותא שבין איש ואשה ובזה ליכא מפני חסרון השלימות וכן נמי השלהבת של כח התשובה שהוא שלהבת יה כאמור אינו עולה על גבה למעלה עם כל זה שנמצא חולשה בלימוד התורה והמצוה ומעשה התשובה מרתח רתח סוף כי יחם לבבו כאמור מתוך שלא לשמה בא לשמה וירתח בקרבו לימוד התורה ומעשה המצות וכח התשובה יתחמץ לבבו ודאי אח"כ והפת נאפית מיד ע"י התעוררות האחרון ואינו בא לידי חימוץ לפי כי התורה מגינה ומצלת ושנינו תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפורענות אבל צריך להסיק

תחילה הוא ענין החרטה כנ"ל שאם לא יעשה כן אין תורתו מועילה שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי וכו', וזה צריך לעשות בין תנור בין כוביא בין אלפס בכל אבר ואבר הנמצא בו אמנם אם יעשה בהפך מן הסגנון זה דהיינו להדביקו תחילה ואח"כ להסיק יש אוסרים כלומר עלתה ההסכמה כי צריך שיעשה הסקה בתחילה הוא ענין החרטה והוידוי עם התשובה אמנם בזה הקילו בדבר בין שיהיה בפנים או מבחוץ בין לשמה בין שלא לשמה כיון שהאור של התורה ותשובה תחתיה מותר אעפ"י שאין השלהבת עולה על גבה אמנם יש דרך אחרת אשר אם יעשה האדם אשר לא טוב עשה והוא אם רצה להדביקו תחילה זה הפת ע"י עסק התורה כד"א ולדבקה בו ואחר כך להסיק ולעשות חרטה ותשובה יש אוסרים כי כן היה רבן גמליאל אומר מי שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש וטוב ליזהר שלא לעשות כדבר הזה אע"ג דקיימא לן לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ויש אומרים שראוי למחות שלא יעשו חררות ברמץ כי הנה החררות הם פחות מן הפת כמו ששנינו ולא חררה על גבי גחלים ואמנם כבר נתבאר כי העיסה הרמז שלה הוא דוגמא לחומר והגוף של האדם ע"ד משחז"ל עלובה העיסה שנחתום מעיד עליה שהיא רעה והחומר זה העכור עודינו לא ישוב אם לא מיראה ממאורעות הזמן וכאב של הייסורין שנמשל לאש וע"י כן יבער בלבו אש החרטה ויעשה תשובה לשמה ולכן יש אומרים שלא יעשו אלו החררות היינו תקנת הגופים החלושים ע"ג הרמץ הוא מעט מן האש היינו מעט מן החרטה והתשובה כי כאשר יראה זה האדם כי כאשר יחשוב ביראת העונש ומאורעות הזמן והייסורין עדיין לא נשבר לבו בקרבו ולא נכנס בלבו אש התלהבות של התשובה אלא מעט קט דוגמא לרמץ ידע כי אין בזה כח לאפות העיסה של החומר להחזירו למוטב כי אין לבו נכוה בפושרין ולכן לעולם יתגבר האדם על יצרו והחומר שלו ע"י אש גדולה של החרטה והתשובה וזה יעשה בתחילה ויהיה חזק במעשיו לא ימוט לעולם וזה עיקר כאמור: מצה שנאפת עד שאם פורסים אותה אין חוטין נמשכים ממנה זה יהיה רמז למש"ה הוי מושכי העון בחבלי השוא העונות שהאדם דש בעקביו באותם כ"ד דברים שהם מעכבים את התשובה כמ"ש הרמב"ם ז"ל האוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה וכו' מאחר שהאדם זה הוא נזהר בחוטים הללו כמשחז"ל לעתיד נדמה היצר לרשעים כחוט על עיקר זה ומאחר כי האדם נזהר מן חוטים אלו יוצא ידי חובתו ונקה האיש זה מעון ותשובה גמורה תחשב: יוצא אדם במצה שרויה שלא נימוחה וכו' הנה נודע משחז"ל כי כל העונו' רובם ככולם הם נמשכים לאדם מצד הגאוה כמשחז"ל אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר ולכן אמרו חז"ל אם רואה אדם יצרו מתגבר עליו יזכור לו יום

המיתה שלכן יכנע לבבו הערל והיצר הולך לו ולכן אע"ג כי לענין התורה והמצוה נאמר ויגבה לבו בדרכי ה' מ"מ יוצא אדם ידי חובתו הוא העון כאמור ע"י מצה שרויה במים הוא ענין ההכנעה שיעשה בו בעצמו ואע"ג דאיכא למיחש פן יתמעט בעיניו כל כך עד שימעט בעיניו נמי לימוד התורה ומעשה המצות כי יאמר מה האדם ומה מעשיו מכל מקום אז טוב לו ויוצא ידי חובתו מש"ה תועבת ה' כל גבה לב מאחר שלא נימוח לגמרי ולכן משבח הכתוב מדה זו ואומר נבזה בעיניו נמאס ועכ"ז ואת יראי ה' יכבד מפני שהוא מחשיב מעשה התורה והמצוה מפני שלא נימוח לגמרי כאמור אבל אם בשלה על האש כי יאמר מה תהיה עבודתי ותורתי כי יחם לבבו אינו יוצא ידי חובתו בתורה ובמצוה אשר יעשה באחת מהנה כאמור:

אם אפו חמץ עם מצה כי הדוגמא לזה הוא כאשר האדם משתדל לעשות מצוה שהוא ענין מצה אמנם ועודינו לא ישוב בתשובה עכ"ז לא נאסרה אותה המצוה כך אחז"ל בפ' כי אתה תשלם לאיש כמעשהו אדם שיש בידו עשרה עונות ועשרה מצות ומבקש מן הקב"ה להוציא אלו באלו אין מקבלים ממנו כי אתה תשלם לאיש כמעשהו מטוב ועד רע הנה ראיה כי לא נפסלה המצוה כך אחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות אלא א"כ נגע בה חמץ לפי שעבירה מכבה מצוה ולכן צריכה נטילת מקום ע"ד מש"ה בלי מקום ואין מתקבלת המצוה עד שיעשה תשובה ותתראה לפני המקום ב"ה והשאר מותר ר"ל אף על גב שניטלה אותה מצוה דווקא אבל שאר המצות מותר וחי בהם לפני המקום ברוך הוא

סימן תסב

[א] כאשר נאמר מה נשתנה על מי פירות מפני מה אין מחמיצין לא כן המים שהם מחמיצין אז נבין מה ששנינו בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן כי הנה אינו אומר פירות האילנות למען דעת כי בא הרמז בזה על האדם הנק' עץ השדה עץ מאכל הוא כי הנה בעצרת נידון על עסק התורה עץ החיים אם לא עשה פרי גם בזמן הפסח נידון על התבואה של המצות כי הוא ענין הבדיקה והביעור ועל אכילת מצה הרפואה כנ"ל ואח"כ באו ימי הספירה כאשר יבא הביאור בע"ה הכל לתועלת האדם ולפי כי המעשה הוא הפרי של האדם לכן כל הנמצא אתו מעשים טובים שהם מי פירות הנכללים עמו בעיסה הוא החומר שלו אין מחמיצין אינו בא לידי חטא אמנם המים היוצאים מהפירו' היא התורה כי המעשה עיקר והמים הללו אין מחמיצין כי התורה מגינה ומצלה ובכן קונה האדם שם טוב כמים הנגרים כך אחז"ל

אצל אם יסתר איש במסתרים ואני לא. אראנו אם יסתר איש לעשות מצוה אני מודיע ומראה מעשיו לבריות ולכן אין מחמיצין כמשחז"ל הבא לטהר מסייעין אותו ומותר לאכול בפסח עיסה שנילושה במי פירות מאחר שנבלל החומר שלו בתורה ומצוה מותר לאכול דכתיב ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין גם עיסה שהוא החומר כנז' שנילושה ונבללה במי פירות של תורה ומצוה כנז' אפי' שהתה כל היום אע"ג ששנינו אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש כי צריך האדם באותם השעות שהם מכונים לחשבון השנים שלו כנ"ל לפשפש במעשיו שנא' וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבואו ימי הרעה אף עפ"כ מותר לאדם זה דבר זה אפי' שהה ולא פשפש במעשיו כל היום אבל אין יוצא בה ידי חובתו ולא יתכן להיות נטהר מן העון שהרי נאמר וחטאתי נגדי תמיד והטעם שלא יטהר מפני שהיא מצה עשירה ומאחר שהאדם מחזיק עצמו שהוא עשיר בתורה ובמצוה לא יפשפש במעשיו ונשאר רובץ על חטאתו וקרא כתיב לחם עוני דהיינו יום ענות אדם נפשו ולעולם יתראה בעצמו כאלו הוא עני כמשחז"ל אין עני אלא מן התורה ומן המצות וצריך לבדוק תמיד במעשיו להיות כי אדם אין צדיק וכו' ולא יחטא וזה אינו בודק לכן לא יצא כנז': [ב] מי פירות עם מים ממהרים להחמיץ וכו' יאמר נא ראה זה חדש אע"ג שמותר לאדם לאכול מצה של מי פירות דהיינו כנגד מעשה הטוב פרי צדיק מ"מ הלא לך לדעת כי מי פירות הללו מעשה המצות כאשר מצטרף עמהם מים עסק התורה שנא' הוי כל צמא לכו למים ממהרים להחמיץ משא"כ במי פירות לבדם כי הנה מעשה המצוה אע"ג שהוא מתעסק בה כל היום מותר לפי כי אין היצר מקטרג עליו אבל לפי שצריך להיות לחם עוני להכניע היצר ע"ד משחז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר לכן אינו יוצא ידי חובתו עד שיכניע יצרו כאמור אבל כאשר מצטרף הלימוד עם מעשה המצוה אשר לפי שכל האנושי יתראה בעיניו כי מעתה אין צורך להרגיז יצ"ט על יצה"ר בימים אלו מפני כי התורה נק' אבן והיצר נק' אבן ולכן עסק התורה מכניע אבן נגף של היצר לכן דע כי אינו כן אלא אדרבא ממהר להחמיץ כך אחז"ל כיון שנכנס באדם תורה נכנס בו ערמומית שנאמר אני חכמה שכנתי ערמה ולכן צריך ליזהר ביותר לפי כי חילול ה' כנגד הכל ואחז"ל היכי דמי חילול ה' כגון אנא דשקילנא בשר ולא יהיבנא דמי לאלתר וכיוצא נמצא כי זה הלמד תורה ממהר להחמיץ יותר משאר עיסה כך אחז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו ונמצא ש"ש מתחלל הלכך לא ילוש בהם כלו' כי בעבור כן נתבאר למעלה כי ליל י"ד אין מתחילין ללמוד לפי כי העיקר באותה שעה הוא הבדיקה והביעור ולא המדרש הוא עיקר אמנם אם לש בהם ולמד יאפה מיד יעשה הבדיקה תכף ומיד וכן נמי לענין

המשתף המעשה עם הלימוד כדי שלא יכשל בעון צריך כי בכל לילה יבדוק במעשיו כדי לשוב מהם שלכן אחז"ל אם ראית ת"ח שחטא אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה ולכן נמי בענין הגשמי התיקון הוא שיאפה מיד:

[ג] מותר ללוש ביין אע"פ שא"א לו בלא טיפת מים וכו' אשר חז"ל הגידו בפ' תרתי אני למשוך ביין את בשרי הם ד"ת אמנם זה הענין בשמחת י"ט נחלקו ר"א ור"י דכתיב חג לה' וכתיב מקרא קדש יהיה לכם ואחז"ל חלקהו חציו לה' בתורה וחציו לכם לשמחת יו"ט ולכן יגיד כי מותר ללוש ביין לבלול החומר שלו וגופו בין ביין כפי פשוטו כך נאמר ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר ויין ואחז"ל עכשיו אין שמחה בבשר כי אין מזבח רק השמחה ביין ולכן מיתר ומה גם ביין של ד"ת אע"פ שא"א לו בלא טיפת מים של אגדה כההיא דרבי אלעזר שהיה דורש כל היום ונמשך בדרשה ומוכרח הם המים שנופלים עליו בעת הבציר כאשר מתקבצים העם לשמוע ד"ת עכ"ז מותר וליכא למיחש שימנע משמחת י"ט ואף לכתחלה רגילים ליתן מים בתוך ד"ת נותנים דברי האגדה שמושכת לבו של אדם לקיים חציו לה' וזה בשעת הבציר כשמתקבצים באשכולות ת"ח לשמוע ד"ת מפי הזקן כך עושים בכונה להתיר ניצוק כדי שלא יתנסך היין במגע כותים והענין כי הנה כד סליק רשב"ל לפייס לרבינו על מה שדרש יוסי מעונאה שמעו זאת הכהנים וכו' ואקפד ר' א"ל צריכים אנו להחזיק טובה לא"ה שמכניסים ביומם לבתי קרקיסאות כדי שלא יבאו לידי קטטה ויוסי מעונא האמר מילי דאורייתא ואקפדת עליו ולכן יאמר כי ראוי לדרוש במילי דאגדה כדי למנוע העם שלא ילכו לבתי קרקיסאות של עכו"ם ומתנסך איש הישראלי הנקרא יין כמשחז"ל פ' נשא בפ' למאחרי' על היין אלו ישראל ועוד ירצה במאמרו דאע"ג דאסור ללמד תורה לכותי שנמשלה ליין והוא מנסך התורה לכתחלה רגילים ליתן מים דבר אגדה בתוך הדרשה כדי להתיר להם ניצוק כי הנה כמה מן הגדולים היו משיבים ד"ת למינים כדי שלא יאמרו שהאמת אתם והם מנסכים ד"ת ושנינו ודע מה שתשיב לאפיקורס ולכן מקיימים מש"ה ענה כסיל כאולתו פן יהיה חכם בעיניו ולכן אע"פ כן אין לחוש בזה שהרי נתבטלו המים אותה ההגדה אע"ג שמושכ' לב האדם כבר נתבטלה בערך יי היינו הלימוד כי כן ר"מ היה דורש שליש משלים שליש אגדה שליש דין ובהכי ליכא למיחש שימנע משמחת י"ט שהרי נתבטל קודם שלשו העיסה ותדע הוא שחייב בשמחת י"ט:

[ד] מי בצים ושאר משקים וכו' המובן מחז"ל כי ביצה הוא כינוי אל העדר האדם כמשחז"ל בפ' מן הארץ ההיא יצא אשור ז"ל אמרו אתמול אפרוח מפריח מעשים טובים ועכשיו מכונן כביצה ולכן הוא היה אומר מי בצים אע"ג כי בזמן הזה צריך האדם להיות

זהיר בכל דבריו לא מבעיא אם יש עמו מעשים רעים כי צריך לתת לבו כי כל המעשים אשר יעשה אותם האדם במועד הם בדרך רמז לעורר לב האדם לפשפש במעשיו ולבער אותם ולבטל אותם מלבו אלא גם כי האדם יהיה שלם בתורה ומצוה צריך להוסיף כנ"ל ולכן יאמר דאע"ג כי כך האמת שצריך האדם לחדש מעשים טובים כמשחז"ל מה יונה זו מחדשת גורן בכל חדש כך ישראל כי ע"י כך יהיה נעור על יצרו מ"מ אם אדם זה הדמיון שלו לביצה כההיא דר' ינאי שראה אדם משופע ביותר והיה ע"ה ולבסוף קרא עליה ושם דרך וכו' מפני שנמצא בו דרך ארץ ולכן גם זה נחשב בערך מי פירות ואין מחמיצין לפי כי הם מכלל למוד התורה לדעת מעשה המצות כי לא עם הארץ חסיד:

[ה] הלש עיסה במי פירות דהיינו כי אדם זה הורגל במעשה המצות ע"ד משחז"ל אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות והנה אדם זה לש עיסה שלו היינו הגוף שלו כנ"ל מוכלל תמיד במי פירות שהוא מעשה המצות כאמור והמים שלהם הוא התועלת הנרצה מהם שהוא שם טוב ולכן טוב לעשותה פחות משיעור עשרון כלומר חיישינן שלא יגיס את דעתו מפני כך ומאחר כי כבר נתבאר כי כל עוצם המעשים האלו שאנו עושים בפסח אשר צוה ה' לעשות הוא תיקון למה שחטא אדה"ר כנ"ל והנה כל עצמו של חטא אדה"ר לא נכשל בו אלא מפני שהגיס את דעתו ונוסף עוד מה שאמרו חז"ל בפ' גאות אדם תשפילנו זה אדה"ר שנתגאה ולא רצה לעשות תשובה הקב"ה א"ל ועתה והוא אמר פן אי אפשר וכן אחז"ל בפסוק אל תבואני רגל גאוה רגל שנתגאית על בוראה ולכן טוב לעשות עיסה זה הגוף שלו להיות ממעט עצמו שיהיה פחות מעשרון וכבר נתבאר למעלה כי שיעור עשרון ת"ק דרהים והוא רמז לשיעור הגוף של א"ה שהיה במדת חמש מאות שנה כמשחז"ל בפ' אחור וקדם צרתני כרחוק מזרח ממערב ואחר שחטא נתמעט שנאמר ותשת עלי כפיך ולכן היו שני האבות תק"ב שנה צא מהם ב' שני רעבון כמשחז"ל ולכן לפי שהאבות תקנו עון של א"ה כדאיתא בזוהר לכן היה מדת ימיהם ת"ק ולכן מה טוב לאדם למעט העיסה שלו החומר מעשרון שהוא ת"ק כדי שלא יתחייב בחלה והרמז בזה משחז"ל מפני מה נשים חייבות בחלה לפי כי האשה הביאה המיתה על א"ה שהיה חלתו של עולם כי החלה הוא רמז לנפש האדם ולכן אם אדם זה מתגאה ע"י מעשיו נמצא מתחייב בחלה ר"ל מתחייב מיתה בחלה שלו בנפשו כאמור:

[ו] חטה שנמצאת בדבש או ביין וכו' הנרצה בזה להודיע כי כמו שמעשה האדם הגשמי הוא פוגם בנפשו גם הוא פוגם למעלה כמשחז"ל בפ' הבונה בשמים מעלותיו וכו' למדינה שמיושבת על הספינות כל זמן שהם קשורות עומדת המדינה נתפרדו הספינות נפלה המדינה כך הבונה בשמים מעלותיו כל זמן שאגודתו על ארץ יסדה וכן נמי

יאמר חטה הנמצאת בדבש בדרך שמעשה בלתי טהור הוא פוגם למעלה כך במעשה הטוב מתרומם שמו של הקב"ה כי הנה נתבאר למעלה כי חטה הוא רמז לסטרא דקדוש. מלכות שמים שהוא מקדשת ומתעלית על ידי המעשים האלו הבדיקה והביעור וההגעלה כנ"ל עד מקום כי. מה שהיתה בחינת חטה נעשית אחר כך סולת נקיה מנופה בשלש עשרה נפה שלכן אנו אומרים הלל גמור בליל פסח כדי לכלול מדה זו בי"ג מדות עליונות של רחמים שהם מן המצר קראתי יה וכו' כדאיתא בזוהר באדרא רבה כדלקמן אמנם בתחילה היא בסוד חטה לפי כי אותיות ח"ט סמוך לה כדאיתא פרשת בלק כנ"ל ולכן יאמר חטה זו שנמצאת בדבש או ביין שהרמז בזה לומר כי נמצא באדם זה עון אשר חטא על ידי הלימוד שהוא דוגמא אל הדבש לפי שנאמר דבש מצאת אכול דייך כך אחז"ל בפ' ומתוקים מדבש אמר דוד לפני הקב"ה תאמר מפני שהם מתוקים מתוך כך כפרתי בהם ת"ל גם עבדך נזהר בהם וכן נמי היין על ידי הלימוד שנמשל ליין שמא הגיע לידו מן הטעות כענין שהגיע לרבי אלעזר שהיה יוצא חוץ לתחום בשבת לקיים מש"ה באהבתה תשגה תמיד ולכן חטה הנמצאת עם האדם סטרא דקדושה על ידי לימוד בדבש או ביין הגיע לו מן השגיאות כנ"ל או שהיה חומץ בענין עבירה לשמה בכל אחת מאלו מותר כי אין דבר זה נקרא חימוץ של עבירה ובלבד שלא יהיה מתערב בהם מים הוא ענין של מזיד כד"א המים הזדונים כי זה הוא מחמיץ ודאי כאמור:

[ז] יש לברר המלח קודם פסח מן החטים וכו' כי הנה המלח הוא הרמז למעשה הרע כמשחז"ל בפרשת אלה העולים מתל מלח אלו בני אדם שמעשיהם דומים למעשה סדום שהיתה תל מלח ולכן מי שיש בו מעשה רע דוגמא למעשה סדום שנזרעה מלח ראוי לברר אותו קודם הפסח מן החטים כי ריקנים שבישראל נמצא בהם תורה ומצות כי הימים האלה נזכרים ונעשים לתיקון של מעשים הרעים כנ"ל בפסוק וזכור את בוראך בימי בחורותיך קודם הפסח והוא דוגמא אל הבדיקה ואחר שבדק פשפש ומצא יברר מעשה הרע קודם פסח וישוב אל ה' וירחמהו לפי כי כשהמלח מתלחלח היינו כאשר מעשה הרע הורגל בו מתלחלח מתפשט ונכנס מעט מעט בחטה דאף על גב שיש עמו תורה ומצוה כאשר משתרש בחטא נכנס לאט לאט באותה תורה ומצוה ומאבד אותם ממנו כי יכנס החטא בלבו ויעזוב מנהגו כמעשה החסיד וסוף יאמר שוא עבוד אלהים ומתחמץ ומי יודע אם מתלחלח יותר ויהיה תוהה על הראשונות ובזה מתחמץ ודאי ונעשה חמץ גמור:

וכאשר אשוב בדרך ראשון לפרש הדברים על מה שנוגע למעלה כך היה אומר מי פירות שהם שבעה משקין שהם נמשכים מלמעלה כמ"ש בזוהר פרשת שמיני דף מ'. וז"ל רבי

אבא אמר מאתר חד נפקו יין ושמן דבש וחלב וכו' ועוד נתבאר לקמן בפ' אוהב יין ושמן לא יעשיר ת"ח שמן לכהני יין ללואי לא בגין דבעיין יין אלא מיין דמנטרא דאתי לסטרא דילהון לחברא כלא כחדא ולמחדי עלמין כולהו לאשתכחא בהן כולא ימינא ושמאלא כליל דא בדא וכו' ולכן מי פירות שמגיעים לעיסה זו כ"י אין מחמיצין ולא עבר זר בתוכם מאחר כי אין שם מים שהם גבורות גשמים אין ס"א יכולים להתאחז מהם ומותר לאכול בפסח בסוד הלחם אשר הוא אוכל עיסה זו כ"י שנילושה במי פירות שהם בחינת יין ושמן שהם ימינא ושמאלא לפי שנאמר שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני אפילו שהתה כל היום לפי שנאמר ברות ותקם בטרם יכיר איש את רעהו ושם נאמר במדרש בטרום כתיב בוא"ו מלמד שנשתהית שם שש שעות ושם נאמר כי נשתהית כלומר ולא היה לה ייחוד לפי כי אז היה בטרם יכיר איש את רעהו ולכן אין זה זמן תפילין וציצית עד שיראה חבירו מרחוק ד' אמות ויכירהו ואז הוא זמן תפילה אבל ותקם בטרם יכיר איש את רעהו ולא נזדווגה עם בועז לפי כי אז נאמר ויהי בבקר והנה היא לאה אמנם עיסה זו שהיא בסוד רחל אפילו נשתהית כל היום מותר לאכול ממנה כאמור אבל אינו יוצא בה ידי חובתו מפני שהיא עשירה וקרא כתיב לחם עוני והענין כי מצה עשירה הוא בסוד כאשר לבנה במלואה שהוא בסוד ה' על עשר נוטריקון עשירה ואז היא באשלמותא ופשוט הוא כי אז בהיותה בבחינה זו יש לה ענין אכילה שהוא ייחוד עליון בסוד אכלו רעים כדאיתא בזוהר פרשת ויקרא וקרא אמר לחם עוני כי הייחוד שהיה לה אז היה בהיותה חסירה בסוד המיעוט או יהיה סוד ימצא עשירה בסוד ייחוד עליון בעינן לחם עוני שהוא סוד האכילה בייחוד הכלה ועוד איפשר לומר כי מצה עשירה הוא בעולם העליון בסוד הייחוד של מי פירות כאמור וקרא אמר לחם עוני שיהיה הייחוד בעולם העשיה כנ"ל:

מי פירות עם מים ממהרים להחמיץ לפי כי המים הם בסוד גבורות גשמים וכאשר מתעורר מדת הגבורה אז נאחז משם ס"א ויונק ממנה הקליפה ולכן יאפה מיד כדי שיהיה נגמר הייחוד:

הלש במי פירות וכו' כדי שלא תתחייב בחלה לפי כי העשרון הוא מורה על מדה העשירית כאשר היא עולה למעלה ר"ל מתקבצים כל העשר מדות שלה ומתכונים לעלות למעלה להתייחד עם אות ו' הוא החתן כאשר הוא בשלימות בסוד ן' שהם חמשים שערי בינה המתפשטים במדות שלו וחיבור כל זה הוא מלת עשרון בנוטריקון והנה אז בעלותם אל בית ה' באצילות חייבת בחלה שהוא הסימן מג"ן כדאיתא בזוהר פרשת שלח לך כנ"ל ר"ל כי צריכה אל המרכבה שלה שהסימן שלהם מג"ן כדי להעלותה

למעלה וכדאיתא פרשת צו כי למה נבחרו תורים ובני יונה יותר מכל מין העוף לקרבן לפי שהם רמז לשני שרפים שמעלים הכסא למעלה ע"ש ולכן יאמר הדין כי צריך לעשות העיסה שנילושה במי פירות קטנה פחות מעשרון כדי שלא תהיה צריכה למרכבה שלה לסייע אותה בעלייתה למעלה מפני שכבר נילושה במי פירות שהם יין ושמן הנזכר בסוד ימין ושמאל כאמור וענין הוא מ"ש פרשת בלק דף קצ"א, וז"ל פתח ההוא ינוקא ואמר שחורה אני ונאוה אל תראוני שאני שחרחרת וכו' אבל בשעתא דאיהי גו רחימו סגיא לגבי רחימהא מגו דחיקו דרחימו דלא יכיל למסבל אזעירת גרמה בזעירו סגי עד דלא אתחזיאת מנה אלא זעירו דנקודה חדא ומאי איהי יוד כדין אתכסיאת מכל חילין ומשריין דילה וכו' כד אתאן גבורי כח וזכאי קשוט כביכול עושים להאי דבר ואנהירת זעיר זעיר ואהעבידת בדיוקנהא בשפירו דילה כמלקדמין עכ"ל לענייננו והנה הדבר מבואר מדברי המאמר כי מדה זו כאשר מתמעטת ונעשית בסוד י' אז הצדיקים גבורי כח הם יש יכולת בידם לבנות אותה כמלקדמין ולכן יאמר כי מאחר כי עיסה הנזכר לש אותה ע"י יין ושמן שהם בסוד שני זרועות ימין ושמאל כנ"ל שמן לכהני יין ללואי א"כ כאשר יעשה אותה בסוד עשרון תצטרך למרכבה שלה וחייבת בחלה ואין זה תכלית הרצון אלא להפטר מהם כמ"ש במאמר כדין אתכסיאת מכל חילין ומשריין דילה ולכן יעשה העיסה קטנה שהוא בסוד י' כאמור ואין צריכה עוד לחלה סוד המרכבה רק ע"י מעשה המצוה חוזרת לדיוקנהא כמלקדמין כמ"ש כי הצדיקים גבורי כח בונים אותה ע"י מעשיהם כמדובר:

או אם נאמר דמאחר שלש עיסה זו כ"י במי פירות ימין ושמאל צריך לעשות אותה קטנה כי זהו השבח שלה כנז' בזוהר כדי שתוכל לעלות למעלה כדאיתא פ' פנחס דף ר"ן וז"ל ואי תימ' כיון דאיהי נקוד' חדא איך יכיל לאחדא בנקודה זעירא אלא לגבי עילא כל מה דהוא מלה זעירא דא תושבחתא וכו' דאלו הות רברב' לא יכלין לאחדא בה כלל אבל כיון דאזעירת גרמה ואיהי נקודה חדא כדין אחדין בה וסלקין לה לעילא וכו' והנה התכלית שלא תתחייב בחלה הוא סוד מ"ש בזוהר פרשת בראשית דף א'. וז"ל וכמה דדיוקנא דברית אזדרע בארבעין ותרין זווגין ההוא זרעא כך אזדרע שמא גליפא מפרש במ"ב אתוון דעובדא דבראשית עכ"ל ואיפשר כי שיעור חלה הוא בסוד מ"ב זה והכולל ר"ל כי להיות' בסוד קטנה אינה חייבת להעלות מ"ב זה עד אח"כ שתגדיל ויהיה הייחוד בשלימות:

חטה שנמצאת בדבש וכו' מן הטעם הנ"ל כי אפילו הקליפה שבחטה מתמתקת ע"י המשקין ומתייחדת עמהם:

יש לברר המלח קודם הפסח מחטים וכו' כאשר נודע כי המלח הוא סוד הדין ולכן צריך לברר אותו ולחטים שלא יהיו בתוכו כי אין הרצון רק למתק החטה בסוד הימין וכאשר מתלחלח ונכנס בחטה הנמצא בה עדין ב' קליפות סובין ומורסן כנ"ל מתאחז ממנה הקליפה ומחמיץ לכן צריך לברר שהרי אפי' בעיסה אין מניחין מלח שלא לתת מקום לאחיזת החמץ כנ"ל: ובדרך הנ"ל כי החטה הוא ירמוז על הלימוד שלא לשמה ע"ד החטה שיש בתוכה סובין ומורסן והמלח הוא החסד כנ"ל לכן צריך לברר המלח הוא החסד שלא יהיה בו שום פניה ולא יתערב עם החטה זו שלא לשמה לפי שהמלח שהוא מעשה הטוב מתלחלח מתפשט ודאי ונכנס בחטה של הלימוד זה ונפסד גם החסד ומחמיץ הלימוד לפי שהוא שלא לשמה מגלה רעתו או יתרשל ג"כ מענין הלימוד ונפסד זה וזה כנ"ל:

וע"ד הנ"ל שהחטה היא כ"י והמלח הוא חסד שאדם עשה לכונן הכסא זה צריך לברר אותו מחטים והסיבה כשהמלח מתלחלח ונכנס בחטה בסוד הטיפה אם אינו מבורר מחמיץ החטה מתאחז הקליפה מן הטיפה שהוא סוד הקרי: ואם אמרנו שהמלח הוא מעשה הרע כנ"ל ירצה שצריך האדם לברר מעשיו לפי שמתלחלח מתפשט ונכנס בחטה סטרא דקדושה כנזכר פ' בלק וכד סליק למלקט עינוגין וכו' ומומא אשתכח בישר' מטי לגבה טיפה כחרדל וכו' ומתחמץ ע"י הקליפות שמתעורר כנזכר שם מיד ס"מ אתער בקל תקיף וכו' ויתאחז בקדושה ולכן צריך לברר המלח קודם הפסח כאמור:

סימן תסג

[א] הנה נת' למעלה כי התיקון של החטה הוא הטחינה כי בתחילה נעשה התיקון להעביר השני קליפות ממנה שהם מוץ ותבן כדאיתא בזוהר פ' משפטים הובא למעלה ואח"כ ע"י הטחינה מתברר פעם אחרת ומוציאים ממנה שני קליפות אחרות הם יותר דקות והם סובין ומורסן ואז נעשה סולת נקייה והנה כפי הנראה לעיני בשר לא טוב היה לחרוך השיבולת מפני כי א"א לברר הקליפות הללו ממנה כי גם שנאמר שישרף הקש והתבן אמנם השני קליפות פנימיות שהם סובין ומורסן אין נתקנים באופן זה ולכן יאמר לחרוך שני שבלים ביחד לא מבעיא אחת אחת כי נכון הדבר לעשותו ואין לחוש מפני הקליפות הנזכר אלא אפילו גם כן לחרוך שני שבולים יחד דאיכא למיחש משום ענין אחר שנראה כי לא יוכל לצאת ידי חובתו בזה מותר כי מאחר ששולט בהם האש בלי ספק כי תאכלם אש לארבעה קליפות הנזכר יחדיו ולא חיישינן נמי שמא יצאו מים מאחת לחברתה כי הנה אלו המים קדושים הם לפי שהם מי פירות נחשבין ואינם

מחמיצין והנמשל בזה הוא בעצם אדם להעביר ממנו כל הקליפות והם ארבעה דוגמא של חטה כנזכר פרשת משפטים כנ"ל וכדאיתא פרשת בא דף מ"ב כי כל אחד נלוים עמו ארבעה משחיתים ולכן התקנה לזה הוא לשרוף אותם באש כי יבער לבו בקרבו על מעשיו אשר לא טובים והעיקר שיהיה הבערה זו לצורך המדות הרעות כאמור למעלה ולכן יתבונן כי שורש המעשים הרעים שנים הם זה יצא ראשונה מדת הקנאה לפי כי כל הרעה אשר נהייתה בעולם מזמן הבריאה היה מסיבת הקנאה אם למעלה היה מסיבה שקטרגה הירח לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה אי איפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד ולכן נגזר עליה לכי ומעטי את עצמך וזה היה סיבה לכמה דברים כאשר יבא לקמן זאת ועוד אחרת כל מה שנהיה גם כן למטה מן הרעה בסיבת הקנאה כדאיתא בפר"א שהיה א"ה מסיב בג"ע והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומצננין לו יין ואז נתקנא בו ס"מ ורכב על הנחש והחטיא אותו הרי כמה רעה גרם הקנאה עד מקום שנאמר ורקב עצמות קנאה כך אחז"ל כל המקנא עצמותיו מרקיבין וכן נמי יש מדה אחרת וגדולה היא ענין הכעס כי נחשב לעובד עכו"ם כמשחז"ל ולכן דוגמא לזה יאמר נא מותר לחרוך שני שבולים יחד הם השני מדות הרעות אלו ולשרוף אותם באש החרטה כמשחז"ל בפ' וכראש שבולת ימלו על ענין הגאוה כשנכנס אדם לתוך שדהו גבוה גבוה מלקט והקנאה והכעס הם ענפים מן הגאוה לפי שהוא מתגאה מקנא בזולת ולכן נמי כועס ולכן מותר לחרוך ולשרוף אותם לפי כי סור מרע זה הוא עיקר ולא חיישינן שמא יצאו מים מאחת לחבירת' הוא מש"ה אל יקנא לבך בחטאי' כי אם ביראת ה' כל היום כך אחז"ל קנא שאם אין אדם מקנא אין נושא אשה ולא יבנה בית ומה גם צריך לקנאת ביראת ה' על התורה ועל המצות לעובר עליהם להנקם ממנו וגם צריך לקנאת להיות בוחר בדרכי ה' כמו ששנינו לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם ולכן אם אתה אומר לאדם שיתרחק משני מדות אלו עד קצה האחרון שיהיה שיעור כי תאכלם אש החרטה א"כ קס"ד דאיכא למיחש כי מענין ביטול הקנאה נפיק מניה חורבא כי מעתה לא יהיה מקנא האדם לעשות הדברים הצריכים אליו ולישוב העולם ונמצא הוא והעולם שמם ונוסף עוד אולי לא יהיה מקנא בענין יראת ה' ונמצא גורם רעה לעצמו גם לא יהיה כועס על עובר התורה והמצוה גם לא יזרוק מרה בתלמידים ולכן הוא אמר ולא חיישינן שמא יצאו מים מאחת לחבירתה היינו מים קרים ענין נחת רוח שלא יהיה כועס כלל ולא קנאה ולא חיישינן שמא ימשך ענין התרשלות מן הכעס דאף על גב כי מאד יפה ענין הקרירות והתרשלות שלא יהיה לכעוס ראוי לעקור מדת הכעס לגמרי ואין לחוש שמא ילמד האדם להקר עצמו נמי במדה האחרת של הקנאה שמא יתרשל ולא יקנח

ביראת ה' כנזכר ואין לחוש שמא יצא מים קרים מן הקנאה למדת הכעס ולא יעשן אפו על עובר על דת אין לחוש כלל מפני שהם מי פירות תולדות הנמשכים מפירות המצות ואין מחמיצין כלומר הנה שנינו מצוה גוררת מצוה אבל לעולם העושה מצוה לא יכשל בעבירה שנאמר שומר מצוה לא ידע דבר רע ולכן מי פירות של שני דברים טובים הללו אשר יעשה האדם לעקור ממנו מדת הכעס ומדת הקנאה חלילה שנחוש דילמא ימשך מזה דבר רע שיבא להתרשל מלכעוס על עובר עבירה או מלקנאת ביראת ה' אין מחמיצין ודאי כי לא יאונה. לצדיק כל און כאמור:

[ב] ומטעם זה עצמו התבשיל הנקרא ותיקא שהוא תבשיל העשוי משמן ומלח עם קמח וכו' דהיינו כי בא הרמז בזה לענין התערובת של מעשים טובים הוא השמן כמו שחז"ל והמלח שהוא רמז לצדקה מלח ממון חסד כי הנה קים לן העושה תשובה לא די בזה אלא צריך שירדוף אחר התשלום במעשה המצות שנא' סור מרע ועשה טוב ולכן בענין הפסח שבא הרמז בכל ענייניו לאדם החוטא לפשפש ולבדוק במעשיו לשוב אל ה' גם כן בא יבא ברנה הרמז לאדם כי ירדוף אחר מעשה המצות ולכן יאמר כי ותיקא זו דהיינו תבשיל שמבשל האדם ע"ד משחז"ל המבשל בע"ש יאכל בשבת כי זה הוא כינוי למעשה המצוה משמן ומלח כאמור אמנם הם מעורבים עם קמח כי הקמח דבר והפכו או ירמוז כי הוא טוחן בבית האסורים או לטובה שהוא מנוקה מעון ולכן בזה יבחן והוא שלא יהיה בו מים שלכן נאמר בגדעון הורד אותם אל המים ואצרפנו לך שם כלומר כי הנה המים הם מורים על השפלות כמשחז"ל מניחים מקום גבוה וכו' וכן נמי הם מסריחים ולכן ירמוז בזה אם מעשים טובים הללו אשר יעשה האדם לא ימצא בהם תערובת מן המים מדות הרעות הנזכר הגאוה והקנאה אז טוב לו אבל אם נתערב בהם מים ר"ל מאותו חלק שהם מסריחין דעת סרוחה מן הגאוה והקנאה דע שמחמיצים ויבא לידי חטא לפי כי אין אלו מי פירות כנזכר:

[ג] כרמל שמהבהבין אותו באור וטוחנין אותו וכו' גם זה הדין נמצא על דרך הראשון של השבלים אמנם יש הפרש ביניהם כי השבולת עדיין מעורב בה ארבעה קליפות שהם מוץ ותבן סובין ומורסן אמנם הכרמל כבר נמנעו ממנו השתי קליפות שהם מוץ ותבן רק נשאר בהם סובין ומורסן שני קליפות ואמר מהבהבין אותו באש כי יחם לבו של האדם כדי להפריש עצמו בזמן הזה אפילו מהקליפות הללו הנדבקים ברוח האדם לפי כי הימים החלה הם נזכרים ונעשים לענין התשובה כאמור ולכן יאמר אין מבשלים הקמח שלו במים כי הנה נתבאר כי המים יש בהם הוראה מדבר והפכו ולכן חיישינן שמא לא נקלה יפה בענין אש החרטה והתשובה ונמצא מחמיץ כאשר מבשלין אותו

על ידי האור של הייסורין יטיח דברים או יהיה כשמבשלים אותו ר"ל על ידי שנכלל במעשים טובים שמא יהיה מתגאה וכן כשמוללין הקדרות החדשות אין מבשלים בהם כלומר מפני כי זה האיש היה דוגמא לכלי חרש שהיה רודף אחר המותרות כנ"ל ואחז"ל כלי חרש מטמא מתוכו ומגבו מפני כי המאכל ומשתה הוא שורש לכל דברים הרעים כנ"ל כי אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר ולכן כלי חרש אין לו תקנה אלא שבירה כד"א רוח נשברה ישפיל עצמו וע"י כן נאמר רוח הולך ולא ישוב כי יצה"ר שהוא רוח ילך ממנו ולא ישוב ולפי כי זה האיש היה בו תרתי לריעותא אין בו תורה ולא מצוה לכן כן מוללין אותו שהוא דוגמא להעביר ממנו זוהמת העונות מה שנדבק בתוכו ע"י אכילה ושתיה כשמוללין אלו הקדרות החדשות ע"ש שחידשו מעשים טובים אין מבשלים בהם אלא מצה אפויה הם מצות הנהוגות שחזרו וטחנו אותה פעם בפעם לפי כי כאשר הורגל בעשיית המצות אין לחוש שיבא חטא על ידו כלל:

סימן תסד

[א] כך שנינו אין נותנין קמח לתוך החרוסת או לתוך החרדל ואם נתן יאכל מיד והנרצה מענין זה הוא הדוגמא אל האדם כאמור כי הנה הקמח הוא הדבר שכבר הוברר בירור אחר בירור ראשונה הוברר משני קליפות חזקות שהם מוץ ותבן ואחר כך הוברר מסובין ומורסן וכן בדומה לזה הוא האדם המברר מעשיו אשר לא טובים מן הרוח שלו כדאיתא בזוהר ועושה בהם ביעור כנ"ל ומקיים בל יראה ובל ימצא אמנם עדיין נשאר בבחינת קמח כי לא נאפה לשם מצה ולא נגמר עדיין התיקון שלו לפי כי הפורש מן האיסור ידמה למי שעמד מחולי כבד כי הוא צריך שמירה ביותר במאכלו וכיוצא כי אינו דומה לאיש הבריא שלא נפל למשכב כלל ולכן האיש הזה אשר נמשל לקמח אשר נטחן הדק הטיב צריך שמירה מעולה ולא יתערב עם עניינים שהם חדים הם המנהגים הרעים שהיה מתנהג בהם מתחלה קודם שנתחרט ועשה תשובה הלא המה קצת מכ"ד דברים המעכבים את התשובה אשר פירש הרמב"ם ז"ל ואם נתן לתוך החרדל יאכל מיד ר"ל אם באולי חזר לעשות איזה דבר רע מה יתקן אותו מיד על דרך משחז"ל אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה לפי כי ודאי עשה תשובה והיינו כוונת מ"ש יאכל מיד היינו אכילה רוחניית כד"א ויחזו את ה' ויאכלו וישתו הוא ענין התיקון שלו כי מפני שהאדם הצדיק הוא דוגמת של אכילה וכמשחז"ל פרשת פקודי למה משכן שני פעמים מלמד שהראה הקב"ה למשה משכן למעלה ומזבח בנוי והמלאך מקריב עליו נשמות הצדיקים וכדאיתא בזוהר כי בכל לילה היא עולה הנשמה למעלה בסוד קרבן כמו שאמר

הכתוב מי יעלה בהר ה' וכו' ולכן אע"פ שחטא באחד מן העונות הראשונים בשוגג לא מפני כך מתבטל התשובה שעשה אלא יאכל מיד באותה הלילה בסוד קרבן כאמור מאחר שפשפש במעשיו ועשה תשובה אבל בשאר מיני טיבולים כיון שאינם חדים כמו החרדל ודאי החמיץ וצריך לשורפו וכו' והרמז בזה הוא לאותם הדברים הדקים מאד ואינם חדים לפי שאין האדם מרגיש בהם לעשות מהם תשובה שהם עבירות שהאדם דש בעקביו הם כ"ד דברים שפירש הרמב"ם ז"ל שהעושה אותם אי אפשר לשוב מהם מפני כי אינם נחשבים לפניו לחטא ולכן יאמר צריך לשורפו אם הוא אחר זמן איסור חמץ הם זמנים הנ"ל כמה זמנים שנתנו לענין התשובה הוא מה ששנינו לא בדק ליל י"ד יבדוק יום י"ד לא בדק יבדוק בתוך המועד לא בדק יבדוק לאחר המועד שנאמר וזכור את בוראך בימי בחורותך וכו' לכן צריך תכף לשרוף אותם כאשר ימצא אותו העון כי לא ידע האדם את עתו לכן צריך כי יחם לבבו תכף וישוב אל ה' קודם שימנע ממנו דרך התשובה כאמור כי אלו דברים מונעים התשובה או ימות בלא עתו ח"ו לכן ישוב כנז':

סימן תסה

[א] הנה נתבאר למעלה כי השני קליפות אשר הם יותר פנימיים הם סובין ומורסין אשר הם דבקים בחטה אמנם צריך להבין סוד הדבר כי אלו הקליפות יש בהם רמז לעולמות אשר הם נאחזים בסטרא דקדושה והם ניזונים ומתפרנסים ממנה וזהו הסוד מ"ש פרשת בלק כי אותיות ח"ט הם סמוכים לאות ה' שהוא הקדושה ולכן השתי קליפות הדקות שהם סובין ומורסן לרוב הדקות שלהם הם מאכל לעוף הם המלאכים הנק' עוף כמשחז"ל בפ' ועוף יעופף על הארץ והרמז שלהם יהיה בעולם היצירה שהוא עולם המלאכים כנודע דאלו התבן הוא מאכל בהמה בסוד העשיה אבל המורסן להיות מאכל לעופות נמצא בו צד מן הקדושה יותר בסוד ואתה מחיה את כולם ולהיות בו קדושה הוא מאכל לעופות אמנם זה המאכל צריך להיות נשמר מן החימוץ כי הנה כבר נתבאר למעלה כי להיות זמן זה צריך שימור ביותר ולכן אין שורין מורסן לתרנגולים והדוגמא להם הם בעלי מצות כדאיתא בהקדמת התיקונים וכנ"ל לפי כי שמא יכנס שם מים הרעים כי סוף סוף הוא קליפה ולכן אין שורין בשום פנים לפי כי ס"א מתעורר והוא מתגבר על סטרא דקדושה ויונק משם ולא חולטין כי הנה נת' למעלה כי החליטה הוא סוד התעוררות ע"י אש הקדושה שנאמר רשפיה רשפי אש שלהבת יה וע"י כן הוא נעשה הייחוד העליון אבל האידנא לא ידעי למחלט ונמצא מתקלקל כי הנה כאשר נעשה התעוררות אז מתעורר נמי סטרא אחרא ולפי שאין יודעים למנוע אותו ובא לידי חימוץ

כי הקליפה נאחזת משם ולכן נאסר כנ"ל וכן מטעם זה אין האשה שפה על בשרה מורסן אע"ג שלא תתן לתוכו מים מ"מ נאסר מפני כי האשה עליונה מזיעה לתת לתחתונים ולא סגי בלאו הכי להשפיע לכל העולמות ואתי לידי חימוץ שיקחו זה החיצונים ולכן אסור: [ג] אם שפשפו מורסן באווז לח ממים וכו' הנה נתבאר כי המורסן הוא אחד מן הקליפות הדקות ונמצא בו צד מן הקדושה ולכן כל זמן שלא נתערבו בו מים אין שולט בו צד חימוץ והאווז הוא מותר כי הם בסוד עולם המלאכים הקדושים הנקרא עוף כנ"ל אבל אם האווז לח ממים יש מי שאומר שהאווז אסור מפני כי הנה נת' למעלה כי המים יש בהם דבר והפכו וכדאיתא בס"ד אית מיין טבין ומיין בישין וכן בדברי חז"ל מים הרעים והנה נתבאר בזוהר פרשת תרומה כי סטרא אחרא דחקין מינה לעילא לפי שהם רוח שנאמר עשה מלאכיו רוחות והם רוח הטומאה וכו' ולכן האווז שהוא בסוד המלאכים שנאמר ועוף יעופף כאשר מתערב בו קצת לחות ממים הרעים נמשך התאחזות הקליפה שם כאמור והנה זאת תורת האדם כבר נת' למעלה כי העוף הוא מורה על שלימות הנמצא באדם כמשחז"ל מן הארץ ההיא יצא אשור אתמול אפרוח והיום מכונן כביצה ובתיקונים פירש עופא אית ליה גדפין לפרחא בהון אלין פקודין דעשה נמצא כי בשני דינים אלו של תרנגול ואווז הכל הולך אל מקום אחד שהם בחינת עופות אמנם כאשר נשים לב על מעשה התרנגול הנה הוא נמשל אל לב של האדם כמש"ה או מי נתן לשכוי בינה וכן נמי התרנגול נקרא גבר כנזכר למעלה הרי כי נמשל לאדם והוא בלב והדוגמא לומר כי החי יתן אל לבו שלא יערב בעצמו סובין מן הקליפה ואע"ג כי דבר קל הוא מ"מ אתי למיסרך ומה גם לענין האווז אשר חז"ל הגידו הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה שנא' חכמות בחוץ תרנה ולכן בא המשל זה לאיש החכם אם באולי שפשף מורסן מן הקליפה בחכמתו או בענין הלימוד עצמו או בענין המעשה אשר לא טוב עשה יש מי שאומר שהוא אסור ומפסיד בחכמה וכך אחז"ל כיון שנכנס באדם דבר של ליצנות יוצא כנגדו דבר תורה ומכל שכן אם הוא לומד בספרים החיצונים שהרי הוא עובר על מש"ה הרחק מעליה דרכך ואתי למסרך ואף על גב כי דין זה של האווז הוא מעשה שהיה מ"מ שורש של הדין לא יעדר מלהיות לו שורש למעלה והוא כדבר האמור:

סימן תסו

[א] אשר נתבאר למעלה כי החטה הוא הדמיון אל עסק התורה שהחטה כ"ב אותיות ולכן יאמר לא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי המכה דהיינו כמש"ה גרסה נפשי לתאבה ואחז"ל לא אמר טחנה כי הוא לימוד בלתי שלם ולכן עצה טובה קמ"לן דאע"ג כי חז"ל

אמרו לגריס אניש ובתר כן ליסבר שנאמר גרסה נפשי ולא כתיב טחנה אמנם כך אחז"ל אשריו לאיש שבא ללמוד בטהרה בלי עון אמנם אין ראוי לאדם ללמוד בתורה והוא עדיין ברשעו שהרי נאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי ואיתא בזוהר כי הלומד בתורה ואח"כ יחטא כמה כיתות מלאכים משחיתים יורדים ומטמאים אותה תורה שלמד ולכן יאמר לא ילעוס אדם חטים של תורה ויניח על גבי המכה של העון כי נמצא בזה תרתי לריעותא ראשונה כי אינו לומד תורה כראוי בלתי הבנה ועוד זאת שהוא למד והוא עדיין רובץ על העון אמנם שים לבך שהרוק מחמיץ נהי כי בענין הלימוד שאין בו הבנה כבר למדונו חז"ל שיכול לעשות כן ממה שנאמר גרסה ולא כתיב טחנה אבל בענין העון כולי עלמא מודו שהרוק מחמיץ כי אותו הלימוד מטמאין אותו כאמור מפני כי הוא עומד ברשעו וחז"ל אמרו אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות אמר ליה אביי דידי ודידך מאי א"ל אינו דומה הבל שאין בו חטא להבל שיש בו חטא הרי כי הרוק של האדם מחמיץ. ואם כה נאמר כי החטים הוא מעשה הצדקה דהיינו חטים כפי פשוטו כי זה תיקון אל העון שנאמר וחטיך בצדקה פרוק וכו' והיינו כי האיש הלזה כאשר נודע אליו גדולת מעשיו הטוב ומה גם מעשה הצדקה כמשחז"ל מה ראה שלמה שהפריש מעשה הצדקה לחוד לפי שהיא שקולה כנגד כל המצות כי אפילו רשע מקביל פני שכינה שנאמר וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר ולכן יאמר נא לא ילעוס אדם חטים וכו' כלומר אע"ג כי חז"ל אמרו אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות שנאמר כי בתחבולות תעשה לך מלחמה אמנם זה יהיה בכל זמן דהיינו הקדמה כדי שאח"כ יתגבר על יצרו ויעשה תשובה כנ"ל למעלה ממש"ה ותשועה ברב יועץ היא עצת התשובה אבל בזמן הפסח כי האדם מצווה ועומד לעשות ביעור וביטול לכל עון שבידו והוא עובר עליהם בבל יראה ובל ימצא לא ילעוס אדם חטים אל יחשוב לתת מעשה המצוה והצדקה שהם חטים כאמור על המכה היינו מכה פנימית בחלל הנפש שיאמר ע"י כן יהיה נקי מן העון אינו כן מפני שהרוק מחמיץ כלו' שהרי אפילו הדיבור שמוציא מפיו מחמיץ ונאחז ממנו הקליפה שנ' ולא יראה בך ערות דבר ואיך ינקה מן המעשה ע"י המצות:

[ב] הנותן שעורים לבהמתו וכו' היינו מש"ה וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה ואחז"ל אלו בני אדם שהם ערומים ביראה ועושים עצמן כבהמה ולכן יאמר כי אם באולי אדם השלם זה שעשה עצמו כבהמה האכיל את עצמו שעורים הוא משז"ל העוסק במשנה מדה שנותנים עליה שכר ולעולם הוי רץ למשנה לפי כי כאשר הם אמרו שהתלמוד עיקר אז הניחו המשנה לכן חזרו ואמרו ולעולם הוי רץ למשנה יותר

מן התלמוד אמנם אדם זה לא הבין דרך ה' וראה מה שחז"ל הרי שנכשל אדם בעבירה שחייב עלי' מיתה מה יעשה ויחיה אם למוד לקרוא פרק א' יקרא שנים לכן חשב כי למוד המשנה עיקר ולא הלך אחר החטה שהוא התלמוד שיוצא ממנו הלכה ברורה ויוצא הדין לאורה אלא היה לומד במשנה בלבד אוכל לשובע נפשו ובא הדמיון לשעורים כמש"ה שש השעורים האלה נתן לי היינו שית סדרי משנה כדאיתא בתיקונים ואחז"ל אין הגליות מתקבצות אלא בזכות המשניות שנאמר גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם אמנם נמצא שנותן שעורים אלו ג"כ לפני בהמתו הם זרע בהמה הנא' בישראל ומזכה אותם אמנם יזהר אם מצא בהם ריר צריך לבערם היינו מה ששנינו היה שונה והפסיק ממשנתו ואמר מה נאה אילן זה ה"ז מתחייב בנפשו ועוד אחז"ל הפוסק ד"ת על דברים בטלים מאכילים אותו שרשי רתמים שנאמר הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם ולכן זה מכונה אל ריר לפי שהם דברים בלתי צריכים ולכן צריך לבער אותם כי עון גדול הם בידו ויצא שכרו בהפסדו כמשחז"ל:

[ג] שק מלא קמח שנתלחלח מזיעת החומה וכו' הדמיון זה בא ג"כ ללמד לאדם דעת שיהיה מדקדק במעשיו דאע"ג שהוא למד בתורה ככל האיפשר צריך לדקדק יותר עצמו מפני שנאמר וסביביו נסערה מאד ולכן יאמר שק שהוא מלא קמח ע"ד מ"ש ההוא ספדנא במ"ק כי צנא דמלי ספרי כך בדומה לזה אדם שהוא שק מלא תורה אמנם נתלחלח מזיעת החומה כי הנה הצדיקים נקראים חומה שנאמר חומה היו עלינו סביב כמשחז"ל אמנם אחז"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו כדתנא ליה ההוא סבא לאביי ואמרו חז"ל בפ' ואת הצפוני זה יצ"ה שצפון בלבו של אדם ארחיק מעליכם כי הפליא לעשות מניח א"ה ואינו מתגרה אלא בישראל ובת"ח יותר מן הכל ולכן איש השלם אשר הזיע יצרו עליו מסיבת החומה של הצדקות שהיה בו באיזו מחשבה רעה כמ"ש באותם שהלכו למלחמת מדין כשאמר להם מרע"ה קרבן זה למה א"ל איפשר שלא הזיע יצה"ר ולכן י"א מותר לפי כי דבר זה אינו מחמיץ כך אחז"ל מחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה ויש אוסרים ע"ד משחז"ל אדם חשוב שאני וכמשחז"ל הרהורי עבירה קשין מעבירה ולפי כי בכל הדברים יגעים הנתקנים בפסח צריכים שימור ביותר לכן בלי ספק כי הלכה כי"א כי צריך האדם החשוב להזהר מן המחשבות רעות אע"ג שאחז"ל ג' דברי אין אדם נצול מהם בכל יום וכו' יזהר לפי שעשה רושם בנפש האדם ביותר כדאיתא פ' ויצא מן הזוהר ע"ש:

[ד] נפלו מים על הקמח או נתלחלח השק וכו' הנה נתבאר למעלה כי שני מיני מים הם האחד מסטרא דקדושה שנאמר בהם אותי עזבו מקור מים חיים ויש מים הרעים שנאמר

ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם ולכן יאמר כי כאשר נפלו מים על הקמח כי הנה הדמיון בא על עסק התורה כנ"ל ולפי כי אין אותה התורה שלמד בה נקיה מן העון לכן נקרא קמח כנ"ל כי כינוי קמח הוא יורה כי יש בתוכו מורסן או סובין וזה מורה על לימוד האדם שלא נטהר מעונו ולא עשה תשובה אלא מתהלך באשמיו ולמד בתורה או עקב נמצא בו שמץ דבר דהיינו שנתלחלח השק הוא הגוף של זה העוסק בתורה נתלחלח ר"ל הזיע מסיבת עון או הרהור רע לכן יעשה תקנה לדבר באופן זה כי יאחז בידו כל המקום המלוחלח היינו משחז"ל רואה אם ייסורין באים עליו יפשפש במעשיו לעשות תקנה כנגד האבר שחטא בו וכנזכר לעיל ממ"ש בזוהר כי כן צריך להיות התיקון במקום שחטא דאל"כ אין לו תקנה לעולם ולכן יאחז צדיק דרכו בידו באותו האבר כמשחז"ל היכי דמי בעל תשובה באותו פ' באותו מקום וכו' ואמר יאחז בידו ר"ל שיעשה כך עודינו בכחו עד אשר לא יבאו וכו' כך יאחז כל המקום המלוחלח מצד השק ע"ד שיריק כל הקמח שבשק ותשאר אותה התורה שילמוד טהורה ונקייה מן החימוץ של העון ואם א"א לו לעשות כן ר"ל כי לא יכול לעשות תשובה גמורה באופן לטהר המחשבה ירקד הקמח והשאר מותר ר"ל כך יעשה לתקן ענין הלימוד שלו מכאן ולהבא שאם היה בידו איזה עון מקודם יעשה ממנו תשובה והשאר הוא איסור נוסף אשר נפל עליו מן המים הרעים מאיזה עון או מהרהור רע מחדש מאחר שהיה בדרך מקרה בלתי טהור מותר אינו פוסל הלימוד שילמוד ואין זה מעכב תשובתו ודווקא כשהוא מלוחלח דהיינו כי באותו זמן יש לו תקנה ע"ד משחז"ל אם ראית ת"ח שחטא ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי ודאי עשה תשובה אכל אם נתייבש הלחלוחית של העבירה שנשתרש בחטא פעם בפעם אינו מועיל באופן זה דלא מהני ניקוד דמפריך ומתערב עם השאר כלומר אותם דברים הרעים הדקים שעשה עון עקיבי שהוא דש בהם הם מתערבים עם העונות הקודמים הגדולים וסותמים פתח החשובה בפניו לפי כי כך היא המדה כמ"ש הרמב"ם ז"ל ולכן אם נתייבש בפסח אסור להשהותו לפי כי הנה נמצא לו בזה איסור נוסף אע"ג כי בכל שעה צריך האדם לפשפש במעשיו ולעשות מהם תשובה מ"מ יותר חיוב נמצא על האדם לשוב בזמן הפסח כנ"ל ולא יעבור בבל יראה ובל ימצא:

[ה] הטל ומי רגלים וכו' היינו משחז"ל עמך ישראל אין מקבלים לא רוב טובה ולא רוב רעה לפי כי ע"י רוב הטובה אז משתרר גם השתרר היצר וארי נוהם מתוך קופה של בשר ובהפך מזה ג"כ כמש"ה פן אורש וגנבתי ותפשתי שם אלהי ולכן בא הדמיון אל האדם בשני הבחינות הנז' כי הטל הוא רוב הטובה שנאמר אהיה כטל לישראל וכו' כטל חרמון שיורד וכו' כי שם צוה ה' את הברכה הנה הוא מחמיץ ונמשך האדם לחטא ע"י רוב

הטובה כאמור וההפך מזה שהוא לענין הרעה הפך ממש"ה היקום אשר ברגליהם ומה גם אם נמצא בו עון עקיבי שהיה דש בעקב וכן מי הפה ענין של רכילות ושבועת שוא ונבלות הפה ואפי' דברים בטלים מחמיצין שכן כתיב אל תרבו תדברו גבוה גבוה לפי כי נעתק ממנו דבר יותר חמור יצא עתק מפיכם. וכן נמי מי העין לפי כי העין רואה והלב חומד ונאמר ועין נואף שמרה נשף כך אמרו חז"ל בפ' טוב מראה עינים כי הראיה באשה יותר מן המעשה גם החוטם הוא משחז"ל לא תנאף לא תהנה אף מריח של בשמים של איסור ומה גם האוזן שנאמר לא תשא שמע שוא ושמיעת קול באשה ערוה ושמיעת דברי נבלות ודברים בטלים כמשחז"ל דברים רבים כהמה כמה וכמה מן העונות נמצא באיברים מרבה להכיל וכלם מחמיצין ולכן צריך לבער כל מדות רעות אלו כנזכר:

[ו] קמח שנפל עליו דלף וכו' הנה נתבאר, כי הקמח הרמז אל הלימוד אשר נמצא עמו עון לפי כי לא נעשה סולת נקייה כנ"ל ואמנם לימוד זה שנפל עליו דלף היינו הפיתוי שמפתה היצר לאדם להחטיא אותו כד"א דלף טורד ביום סגריר וכו' וכבר אחז"ל כי אשה רעה זו הדמיון הוא על היצר ולכן יאמר נא דאע"ג כי היצר הוא דלף טורד כל היום וחשב האדם מחשבות פסולות לא אתי לידי חימוץ לעבור עבירה מאחר שהוא מתעסק בלימוד התורה מפני כי התורה בעידנא דעסק בה מגינה ומצלה והוא שיהיה הדלף טורד בלא הפסק כלומר ולא עשה מעשה אמנם יאפנו מיד כשיפסק כי יעשה רושם הלימוד באדם ולכן מיד כאשר ילך ממנו זה ההרהור יתקן מעשיו ע"י התשובה והחרטה כי יחם לבבו כי זה הוא כינוי לאפיית הקמח כי יתקן את אשר עותו וע"י כך נמצא כי אותו הקמח של הלימוד שהוא למד יהיה מתוקן מכאן ואילך כי אם אינו אופה אותו תכף הנה כאשר פוסק הלימוד מתגבר עליו היצר ומחמיץ אותו בלי ספק ולכן צריך להיות זהיר כי תכף יאפה אותו כאמור ואם אינו יודע ר"ל אם מסופק הוא בזה אם הדלף טורד אם לאו אסור כי הנה חז"ל אמרו ג' דברים אין אדם ניצול מהם בכל יום אבק לשון הרע והרהורי עבירה וכו' והנה הדלף טורד הנז' משמע כי בו ביום מהרהר כמה פעמים אבל אם הוא ספק אצלו אם הדלף טורד או לאו דהיינו שהוא כספק אם באה לו אותה מחשבת פיגול כמה פעמים אם היה המחשבה רק בפעם אחת בלבד היה לו כך מכל מקום אסור אותו הלימוד עד כי יתקן מעשיו כי אין חילוק בין רב למעט בענין מחשבה רעה לכן יטהר מחשבותיו ונרצה לו:

סימן תסז

[א] הנה נתבאר למעלה כי יש הפרש בין דמיון הקמח לדמיון הדגן כי הרמז של הקמח הוא מורה על היות באדם קצת מן העון דוגמא של הקמח שמעורב בהם הסובין והמורסן אבל הדגן הוא מורה על היות באדם עון על שלשים ועל רבעים דוגמא של הדגן כי עדיין יש בו בירור ואחר אשר נטחן הדק היטב עדיין מוציאין ממנו סובין ומורסן ולכן יאמר דגן שנטבע בנהר או שנפל עליו מים היינו משחז"ל שלשה דברים הם מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו וכו' והרשות והנה אלו הם השני דברים כי הנהר הוא המלכות כמשחז"ל שנאמר הנה ה' מעלה את מי הנהר מלך אשור והמים הוא היצר כנ"ל בחינת מים הרעים והנה שנים אלו מונעים את האדם מלעסוק בתורה כמו שנתבאר אצלי פרשת קדושים במאמר למלך שאמר לבנו צא לפרקמטיא א"ל מתיירא אני מן הפרטין ומן הלסטים וכו' כי הם המלכות והיצר ולכן אם באולי זה האדם אלה הדברים מנעו ממנו לימוד התורה שהוא הדגן הנזכר וזה הגיע לו לפי כי שמץ דבר נמצא בו מן העון כאמור שאל"כ היה הנה שנינו כל המקבל עליו עול תורה פורקין ממנו עול מלכות אמנם הכא במאי עסקינן שיש בידו עון ולכן אין תפילתו ותורתו רצויים לפניו ית' ולכן כשם שאסור לאכלו ר"ל ללמוד בתורה בסגנון זה שנאמר ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי וגו' ולכן אסור לאכלו החמץ זה היינו ללמוד בתורה ועודינו ברשעו היינו החמץ בידו כך אסור לקיימו החמץ הוא העון לפי כי הנה נתבאר למעלה כי בזמן הפסח מתחייב האדם לעשות תשובה והמשאיר אצלו החמץ שהוא העון עובר עליו בבל יראה ובל ימצא כנ"ל אלא מוכרו לישראל ומודיעו כדי שיאכלנו קודם הפסח כלומר זה הדגן הוא הלימוד אע"ג שאסור לאוכלו ולקיימו כאמור מ"מ יש לו למוכרו לישראל היינו ללמוד תורה לישראל ובעבור זכות זה מתגבר על יצרו ואין זה מכלל שהוא אסור בהנאה ומודיעו כדי שיאכלנו קודם הפסח דהיינו כדי שיהיה זכור באותו הלימוד שלא יפסיד אותו אלא יאכלנו קודם הפסח ובכלל הדבר הזה הנה הוא נמי אוכל ממנו כי אין התכלית רק כי לא ישאיר מן החמץ בפסח שהיא העון אלא ישוב אל ה' וירחמהו ואם מכרו לכותי קודם הפסח הוא הדבר שנתבאר למעלה מ"ש בזוהר כי הלמד בתורה ואחר כך מדבר נבלות הפה הוא גורם לכמה מלאכי חבלה שהם באים ומטמאין את התורה שלמד ולכן בא הרמז בזה לאדם שמסר הקמח שלו היא התורה שלמד ויגע בה וטחן אותה הדק הטיב ואח"כ מכר אותה בשאט בנפש לכותי ע"י מעשיו ודבריו טמא אותה כאמור ולכן זאת העצה הנכונה שיעשה שימכור מעט מעט לכל א' דהיינו כי ילמד עצמו למעט הדיבור עם כל א' וא' כי ברוב דברים לא יחדל פשע ואע"ג שאינו מדבר

נבלות הפה וליצנות הואיל והוא מדבר דברים בטלים עושה פגם גדול שנאמר הוגעתם ה' בדבריכם והיינו מש"ה ולהג הרבה יגיעת בשר והמשכיל יבין ולכן ימעט עם כל א' וא' מן הדיבור כדי שיכלה קודם הפסח כי הרגל על כל דבר שלטון ובכן ימצא כי נקה מעון קודם הפסח שאם לא יעשה תיקון זה רק עדיין אותו הדגן של תורה הוא טמוע בעכו"ם יחזור וימכרנו לישראל לפי כי כך היא המדה דאע"ג כי ע"י דיבור רע האדם מטמא התורה שלומד וגם התפלה שמתפלל נפסלת אחרי שובו גאולה תהיה לו ונטהרת תורתו וחוזר ולוקח אותה מיד מלאכי חבלה וכן כל התפילות פסולות שהתפלל כאשר ישוב ומתפלל תפילה אחרת בכונה טובה אז חוזרים כל אותם התפלות פסולות ועולות נגד פני עליון כדאיתא בזוהר פ' פקודי ע"ש: [ב] דגן זה שנטבע בנהר או שנפל עליו מים וכו' הנה למדנו מחז"ל כי יש הפרש בין הנעשה בפרהסייא לאותו אשר יעשה האדם בינו לבין קונו בסתר שנאמר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה ולכן יאמר נא כי דגן זה הוא הלימוד שנטבע בנהר הוא המלכות או שנפל עליו מים הרעים כי נתגבר עליו היצר כל זה מיירי שלא נתבקע על ידו בפרהסייא לפי כי המעשה הרע שעשה הי' בסתר ולא נתפרסם העון אע"פ כי בצד מה אז טוב לו דלא מפרסם חטאו דכתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה מ"מ לענין זה לא יש הפרש כלל אע"פ שלא נתבקע כי לא נתפרסם זה החטא אשר עשה אסור בענין הפסח והטעם כיון דמינח נייחי אתי לידי חימוץ כלומר כי הנה הרשות והיצר הם פועלים פתגם הרעה לאט לאט וסוף דאתו לידי חימוץ ויעשה נאצות גדולות וכבר המשילו הכתוב בתחילה הלך ואח"כ נעשה אורח ואח"כ נעשה בע"ה: או נמי יהיה כונת מ"ש מונח נייחי כלומר כי כאשר יחטא האדם ע"י עון איזה מהם אינו בא עליו ייסורין תכף כדי שיכנע וישוב אל הקב"ה רק אדרבא נהפוך הוא כי מאז אשר יחטא יהיה בריא אולם מהיום ההוא והלאה כמש"ה אשר לא נעשה פתגם הרעה מהרה על כן מלא לב אדם וכו' ועודנו לא ישוב ולכן אתי לידי חימוץ ויתמיד ברשעו:

[ג] חטים שבאו בספינה אם הם יבשים וכו' הנה בא הדמיון של אדם זה לספינה לפי כי הים הולך וסוער עליו ממאורעות הזמן אם הם יבשות וקשות ולא נמצא על זה האדם אחת משתי' רעות הנ"ל מי הנהר העצומים והרבים עול מלכות דהיינו מש"ה והיה לאכול וגם לא נפלו עליו מים זרים מן היצר כי לא נודע לנו למה באו עליו הייסורין זולת כי ראינו בחוש כי היה למד תורה הם החטים שבאו בספינה שהוא גוף האדם כנזכר המעותד לכל מאורעות הזמן אם הם יבשות מן העוני יבש מן המזון כד"א עלו זה בנגב ארץ הנגב נתתני כמשחז"ל או שהוא בעל ייסורים כד"א אם לא בכיתי לקשה יום ונאמר ועבר בה נקש' ורעב ולא נשתנו מראיו כמשחז"ל אין חיה רעה שולטת באדם אלא א"כ נשתנין

צורתו שנאמר נמשל כבהמות נדמו אך זה לא נשתנו מראיו כי עדיין הוא עוסק בתורה אחזוקי איסור לא מחזקינן חזקה שהוא אדם כשר ואין לנו לומר דמאחר שאנו רואים ייסורין ועוני באים עליו צריך לפשפש במעשיו ולכן נימא ליה מלתא אין הדבר כן נהי כי חז"ל אמרו אם רואה אדם ייסורין באים עליו יפשפש במעשיו אמת הדבר כי ראוי לאדם עצמו לחוש לזה ולפשפש במעשיו אבל אין רשות לבני אדם לומר ודאי כי הוא חוטא מאחר כי באים עליו אלו הייסורין אין ראוי לחשוב כך לפי כי כן למדונו חז"ל אם ראית בן אדם שבאו עליו ייסורין לא יאמר לו כדרך שאמרו רעי איוב זכור נא מי הוא נקי אבד וכו' ואלו לא היה בו עון לא הביא עליו הקב"ה אלו הייסורין לא נכון לומר כך כי מי יודע אם לסיב' אחרת באו עליו הייסורין ואחזוקי איסור לא מחזקינן והאי דאמרי רבנן לר"י לעיין מר במיליה דלא חשיד קב"ה למעבד דינא בלא דינא כבר פי' רש"י ז"ל שהם היו יודעים שלא היה נותן שיבשא לאריסיה כנזכר שם: [ד] שנה שרבו בה גשמים וכו' מאחר כי הנחנו כי כל הדיני' הנוגעים לחג הפסח הענין שלהם הוא כי ה' משמים השקיף על בני אדם כדי לתת מקום להחזיר אותם למוטב ע"י כמה מצות שנתן לנו בכל הפרטים שבהם דלכן נמי בענין זה אל יפלא בעיניך כי יבא זה הדין רמז להשקפת הקב"ה על האדם הגשמי להריק עליו ברכה שהנה שנינו בד' פרקים העולם נידון בפסח על התבואה וזה נמי ע"ד משחז"ל במס' ר"ה הרי שהיו ישראל זכאי' וגזר הקב"ה בר"ה גשמי השנה מרובים וכו' כך יאמר נא שנה שרבו בה גשמים שבא ההשפעה על האדם ורוב טובה עד בלי די לפי שכבר הקדים הדין בענין בן אדם שהוא נקשה ורעב ובעל ייסורין מהו הדין שלו ואחריו ימשוך ההפך מזה מי שבא עליו רוב טובה עד כי ירדו על הערימות שבשדות כלומר הבלתי שלמים עד שהיו קצת מן השיבולים אשר על הערימות מעלים צמחים הוא משחז"ל בפ' וכראש שבולת ימלו שהם הבעלי גאוה לכן קצת מן השבולים הם העליונים מהם לרוב השפע והטובה כאדם זה העולה צמחים הם טובות אשר צמח בלבותם אשר על כן קס"ד כי לאיש אשר אלה לו עושר וכבוד לרוב יש לומר על הסתם כי אשר לא טוב עשה מפני כי כך אחז"ל אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר ונאמר וישמן ישורון ויבעט א"כ נקטינן כי זה יהיה כלל גדול כי לאיש אשר אלה לו צריך לומר לו לחפש במעשיו ולפשפש הדק הטיב ויעשה תשובה דלא סגי בלאו הכי לבלתי יחטא ולכן יאמר נא כי אין הדבר, כן אלא אין חוששים לסתם חטים של אותה השנה וכל אדם הוא בחזקת כשרות עד שנודע לו אשר חטא או נודע לעין כל עד שיתחייבו להוכיח אותו וכאשר חטא אז יעשה תשובה כפי התנאים אשר נתבאר למעלה:

[ה] דגן שבמחובר שנתייבש לגמרי וכו' אשר חכמים זכרונם לברכה הגידו האומר אין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו אמנם צריך האדם לעשות המצות ולעסוק בתורה וכך אחז"ל בפסוק אשריכם זורעי על כל מים אשריכם ישראל בזמן שהם עוסקים בתורה ובגמילות חסדים כי. אז יצרם מסור בידם ולכן יאמר הדין דגן דהיינו לימוד התורה שבמחובר דהיינו כי תמיד מחובר בתורה ולומד בה שלכן נקרא חבר אלא שנתייבש לגמרי ר"ל כי הוא כילי ואין בו לחלוחית של מצוה כלל לפי כי יאמר אין לו אלא תורה ואינו צריך ליניקה כלומר כי אין זה הנבלות והכילות שבא לו מתחילתו דאלו מתחילה היה עושה מצוה רק אח"כ נמשך לדרך רעה זו והיינו הטענה שהוא אומר שאינו צריך עוד ליניקה או יהיה כי זה שנעשה כך מואס במצות שנתייבש כל כך אין זה מחמת חסרון כיס כי אינו צריך ליניקה מן הזול' כלל ואינו נצרך לבריות אלא כי כך נעשה סורו רע כל כך כמאן דמנח בכדא דמי כאדם שמופקד אצלו איזה ממון ואין לו רשות ליקח מהם לפי שהם נתונים תוך כלי של מדה צרורים שם ומקבל חימוץ אם נפלו גשמים והענין הוא אשר נתבאר למעלה בדיני ההגעלה כי מה שאומרים חז"ל כלי חרש אינו יוצא מדי דופיו לעולם היינו ע"ה שאין בו לא תורה ולא מצוה ולכן יאמר כי מאחר שאדם זה נשתרש בו מדת הכיליות עד מקום שמאס המצות מלעשותם א"כ מעתה זה הדגן שהוא לימוד התורה אינו מועיל לו כלל כמאן דמנח בכדא דמי הוא הנמשל לע"ה שאין בו תורה כאמור כי כן האומר אין לו אלא תורה אפי' תורה אין לו וכבר עלתה ההסכמה מחז"ל בזה דאע"ג שהוא מלמד תורה לזולת ואזיל אינהו ועבור אין לו חלק באותם מצות כלל ובכן ימתק המשל שאמר כמאן דמנח בכדא דמי כלו' ואין לומר כיון שזה מלמד תורה והתלמידים עושים מצות לכן יהיה לו חלק עמהם קמ"ל כי אינו כן ולכן עוד רעה אחרת תמצא לו כי הוא מקבל חימוץ אם נפלו עליו גשמי' ר"ל אע"ג כי חז"ל אמרו שהתורה בעידנא דעסיק בה מגינה ומצלה מן החטא לא כן הוא האדם הזה אלא מקבל חימוץ מן העון אם ירדו עליו גשמים ר"ל אם מגיע לו איזה נכסים מהשמים יגבה לבו תכף ויחטא לפי כי עסק התורה באופן זה לא יציל מן החטא:

[ו] חטים שנמצאו בהם מבוקעות וכו' הנה כבר נתבאר למעלה כי ענין הביקוע הוא רמז להיות העון מפורסם ונודע לעין כל ולכן יאמר חטים שהוא לימוד התורה כאשר נתבאר למעלה והנה לימוד זה נמצא עמו עון ואדם הלומד שהוא עון מפורסם ונודעה חטאתו אשר חטא עליה ולכן ימצא הפרש באדם זה הוא אשר חז"ל הקשו כתיב מכסה פשעיו לא יצליח וכתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה ל"ק כאן דידעי ביה רבים כאן דלא ידעי ביה רבים א"כ כאן בעבירות שבין אדם למקום כאן בעבירות שבין אדם לחבירו ולכן בא

המשל זה אל החטים המבוקעות לרמוז על שני הצדדין הנזכר ולכן יש הפרש ביניהם כי אותם שהם מבוקעות הרמז שלהם הוא על העונות ועל הפשעים המפורסמים לעין כל או יהיה הרמז שלהם על עבירות שבין אדם לחבירו אלו ודאי שהם אסורות וצריך לשרוף אותם כנודע כי יחם לבבו ויתחרט וישוב מהם לעין כל שנאמר מכסה פשעיו לא יצליח אמנם אותם שאינם מבוקעות היינו הרמז על העונות שלא ידעו בהם בני האדם והם מאותם עבירות שבין אדם למקום מותר מאחר שהוא למד בתורה אע"ג כי עדין לא עשה תשובה מהם מאחר כי לא נתפרסם לעין כל שהוא חוטא מותר לו לעסוק בתורה אף על גב כי נמצא בידו עון אשר חטא מפני שהדבר מצוי שבשעת גשמים עליונית הגדיש ותחתיתו מתחמץ ומתבקע הלא זה הדבר האמור כי ענין ירידת הגשם הוא כינוי אל רוב המזונות וההשפעה והעושר וכבוד הנמצא מלמעלה למטה ולכן עליונית הגדיש ותחתיתו מתחמץ ומתבקע והרמז בזה לשני דברים רעים אשר הם נמשכים מרוב הטובה והעושר ראשונה הוא עליונית הגדיש ר"ל כי מרוב הטובה היצר מתגבר על האדם ומכניס הגאוה בלבו ומחטיאו והרמז בזה עליונית הגדיש הוא רמות רוחא הנמצא בו שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך כך אחז"ל בפ' וכראש שבולת ימלו למי שנכנס בשדה העליונה והגבוה הוא מלקט ולכן עליונית הגדיש שהוא הגאוה שנתעלה מחמיץ ודאי מאחר שנכנס היצר בקרב איש ולב עמוק ורם לבבו ודאי הוא שיחטא כנזכר וכן נמי תחתיתו הוא הרמז לקצה האחרון של העוני כד"א אם לא בכיתי לקשה יום כמאמר החכם ריש ועושר אל תתן לי פן אשבע וכחשתי וכו' ופן אורש וגנבתי ותפשתי שם אלהי ולכן בשני קצוות אלו מתחמץ ומתבקע כי לא די שהאדם מעותד לחטא באחת מהנה אלא ג"כ החטא שלו הוא מפורסם לעין כל מזדון לבו ובענין הגנבה הוא עון שבין אדם לחבירו אמנם אמצעיתו אין המים זרים נוגעים בו לפי כי כן האד' הבינוני שהוא ממוצע במדות שלו והם בינוניות אין חטא בא על ידו כמ"ש הרמב"ם ז"ל כי זו הדרך נקרא דרך ישרה שעליה נאמר ושמרו דרך ה' הם המדות הממוצעו' הבינוניו' ולכן אע"ג כי ירד עליו של אדם זה גשמי ברכה ועושר אין זה החמיץ ובודאי לא יחטא כאמור:

[ז] ישראל שיש לו בורות מליאות חטים וכו' והנה דמיון בורות אלו דבר ידברו בראשונה על ענין התורה היינו משחז"ל למה נק' שמו בארה לפי שהיה בארה של תורה וכה"א שתה מים מבורך והנה יאמר נא ישראל שיש לו בורות מלאות חטים כי זה יהיה הדוגמא שלו לומר כי יש לו תורה הרבה כמה בורות מלאים תורה מקרא משנה תלמוד אגדות תוספתות אשר על כן הוא מתייירא מיראת ה' שמא יש בקרקעית הבור זה ובקירותיה חטים מבוקעות היינו מפני כי קרקעית הבור הוא העוני שממנו נמשך לידי חטא כנ"ל

והוא לא ידע ואשם או יהיה הרמז מ"ש בקרקעית הבור דוגמא למעשה דר' פדת ור"ל דהוו מהגי בתורה והוה נפיק לבר מתחומא דשבתא לקיים מש"ה באהבת' תשגה תמיד ולכן השלם זה הוא חושש כי להיות שהגיע לקרקעית זה הבור של תורה בענין שהיה מעיין בעומקה של הלכה שמא עשה אחת מהנה ונמצא בזה חטים מבוקעות כי מה שעשה היה לעין כל והם לא יבינו בו כי מתוך שלבו הוגה בתורה עשה כך ונמצא ש"ש מתחלל וכן מתייירא שמא בקירות הבור מלחות הבור הוא מ"ש חז"ל היכי דמי חילול ה' כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין או דשקיל בשרא ולא יהיב דמי לאלתר וכן כיוצא מדברים הללו כי הדמיון שלהם ידמה לחטים מבוקעות שהוא ענין מפורסם לעין כל על כל אלו הדברים שהוא חושש להם הלמד בתורה מאחר שאינו ברור אצלו שיש שם חמץ ענין עון אשר חטא בביטול בעלמא סגי ויהיה נזהר מכאן ולהבא כאמור:

[ח] דבש של כותי אין מחזיקין בו איסור וכו' הנה נתבאר לעיל על ענין ההיא טיקלא דעשיקת נשמתין מפני מעשה של התחתונים אמנם מ"מ כאשר יוצאת אותה הנשמה העשוקה מן הטיקלא לא תצא כצאת העבדים אלא מוציאה משם איזו נשמה מחסידי אדם הראשון כדאיתא פרשת משפטים בפסוק עת אשר שלט האדם באדם לרע לו ולכן יאמר דבש של כותי היינו הדמיון לשני אלו הצדדין הנזכרים כלומר כי אותה הנפש של איש הישראלי נקרא דבש לפי כי כל ישראל הם בעלי דת ונתן לנו תורה אמנם הוא מכוו' לדבש של כותי להיות שנעשקה מההוא טיקלא והוא שלה כעת בהווה ולכן יאמר שהוא מותר כלומר אע"ג שנעשק בס"א מפני העון שהוא מחמיץ אין בה איסור מעתה לפי כי הנה עתה אשר נעשה בפסח כמה מצות בתחתונים שישראל עסוקים בהם בלי ספק שתצא משם ומותר לה לחזור למקומה הראשון דהיינו לישראל התחתונים שהם חייבים בראיה שנאמר שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך ומה גם מותר גם לנשמה זו לעלות ולראות את פני ה' וכן נמי משמע לאותה נשמה אשר היא דבש של כותים מחסידי אומות העולם שהיא יוצאה עתה מחדש מתוך סטרא אחרא עם הנשמה הקדושה גם כן אין בה איסור עוד ונטהרה (ונכנסה לתוך של הקדושה כי אחזוקי איסור לא מחזקינן ומותר לאוכלו בפסח זה וזה כדרך שמתקרבים הנשמות קדושות על גבי המזבח העליון ע"י המלאך בסוד קרבני לחמי לאשי. וכן אתה דורש בענין התורה והתפלה והמצוה אשר יעשה אותם האדם ואח"כ הוא מפסיד אותם מפני העון אשר חטא ע"ד הנ"ל כי הנה התורה והתפלה הם נפסלים ע"י דיבור רע ונבלות הפה כנ"ל מכ"ש שהם נפסלים ע"י מעשה הרע וכן נמי המצוה תאבד ע"י מעשה הרע כמשחז"ל עבירה מכבה מצוה

ולכן יאמר דבש של כותים כל אחת מהנה נקרא דבש ע"ש שנא' ומתוקים מדבש וע"י מעשה הרע של התחתונים נעשה של כותים מותר אחזוקי איסור לא מחזיקינן ועתה יחזור כל דבר למקומו לסטרא דקדושה ומותר לאכלו כלומר אע"ג דכתיב כי כל שאור וכל דבש לא תקריבו ממנו וכו' זה יהיה מה שאסרה התורה בדבר זה בגשמי לפי כי לא נודע אם נתקנו אותם הנשמות של שאר מצד העון ושל דבש הנעשקות אין מקריבין ממנו במעשה אבל כל צדדין אלו הם אכילה רוחנית במחשבה טהורה בלבד איפשר יעשה רושם למעלה ומה גם בזמן הפסח כי נמצא הכנעה גדולה לס"א כנ"ל:

[ט] תבשיל שנתבשל ונמצאו בו שעורים או חטים מבוקעות וכו' הנה הדין זה הוא סמוך לדין הקודם אשר הגיד על ענין הדבש של כותים שהוא מותר לאכול כי הנה נתבאר כי ירמוז על הנשמות גם על ענין תורה ומצות דאע"ג שהיה נמצא בהם צד עון הם מותרים באכילה כנז' ולכן חזר והגיד על ענין המאכל כי התבשיל שנתבשל ר"ל שכבר הגיעו אותם נשמות ע"י תורה ומצוה למעלה רמה להיות במדרגת תבשיל שהוכשר למאכל אדם עליון כביכול ונמצאו בו חטים או שעורים דהיינו כי באותה התורה שהיה למד בה הרמז שלה בערך חטים או שעורים כי חטה הוא בסוד תלמוד כנ"ל שעורים סוד המשנה שיעור ו' סדרים כנ"ל אמנם בא הדוגמא זו להם מפני כי נמצא בהם עון אשר חטא דוגמת סובין או מורסן אשר נמצא דבק בחטה ושעורה ולכן יאמר כי הנה נמצא באותו תבשיל חטים או שעורים כנזכר אם נתבקעו ממש דהיינו שאותו העון הנמצא באדם זה היה מפורסם לעין כל וידעו בו רבים הרי כל התבשיל אסור אין ראוי להיות נאכל למעלה מאחר כי נמצא בו עון מפורסם לכן אין מתקבלת אותה נשמה ולא תורה ומצוה של החוטא זה כנ"ל ואם לא נתבקעו ממש ר"ל כי לא ידעו בו רבים באותו העון והוא כסוי חטאה התבשיל מותר ואינו נדחה מפני כך אמנם אותם חטים או שעורים שהם החטאות והעונות הנמצאי' בזה האדם שורפים אותם כלומר מאחר כי אדם זה מקיים המצוה כאשר צוה ה' אין ביעור חמץ אלא שריפה לכן נמי זה יהיה לו דוגמא של הקרבן כי היה שם אש של גבוה לאכול אותו וכן נמי בזה הנדון אש של הקדושה מתעורר לשרוף כל אותם המקטרגי' שנבראו מן אותם העונות וכדאיתא פ' צו חמשה מיני אש הם וכו' ונרצה לו לכפר עליו:

[י] תרנגולת מבושלת שנמצא בה בפסח חטה מבוקעת מותר למוכרה לעכו"ם וכו' גם זה הדין הוא סמוך למעלה שמדבר על ענין הנשמות הנעשו' בחינת מאכל למעלה וכן לענין התורה והמצוה כאמור ולכן יאמר תרנגולת מבושלת וכו' כי הנה נתבאר למעלה כי הדמיון של העוף בא אל האדם שהוא בעל מצוה ע"ד משחז"ל באשור אתמול אפרוח

מפריח מעשים טובים והיום ביצה וכן בתיקונים אפרוחים דאית להו גדפין לפרחא בהון וכן נמי מצינו שנקרא התרנגול גבר שנאמר לגבר אשר דרכו נסתרה כמשחז"ל ולכן התרנגול דוגמ' לאדם שנמצא בו מצות ואמר שהיה מבושל כלומר רגיל במצות והיה בו לחלוחית מן הצדקה ונמצא בו בפסח חטה מבוקעת שהוא עון מפורס' כנ"ל לעין כל מותר למוכרה לגוי שאינה נמכרת יותר ביוקר בשביל החטה שנמצאת בתוכה הענין הוא כי הנה חז"ל הגידו עבירה מכבה מצוה ואיתא בזוהר פרשת נשא דף קכ"ג: וז"ל וכל מאן דפגים עובדוי פגים דיוקניה וכו' ובההוא אתר דשרי ההוא חשך כמה מלאכי חבלה דאתקריאו נחשים ועקרבים מתקרבין ליה ויהבין ליה כמה נשיכין ואלין אינון ייסורים ואי אית ליה ממונא דעובדין טבין דעביד אתמעטון מיניה ואיך אתמעטון מיניה אלא כל זכות דנחית ליה מלעילא יהיב ליה לאנין מלאכי חבלה ובטלין מניה ייסורין וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי אדם החוטא נותן מן המעשים טובים שעשה לסטרא אחרא למלאכי חבלה כדי להעביר ממנו הייסורין ולכן יאמר מותר למכרה לכותי ואף על גב כי לפירוש הנראה הנה נמצא לאדם זה הנאה מזה הזכות שהוא נותן לסטרא אחרא ויש לו איסור מלעשות כך ולכן הוא אמר כי הנה אינה נמכרת יותר ביוקר בשביל החטה הנמצאת בתוכה כלומר כי מאחר כי המצוה זו הוא נתן כדי להנצל מהייסורין א"כ אין לו בזה ריוח לאסור עליו כי אין לו בזה זולת שמבריח מעליו הנזק והייסורין ואין זה נקרא הרוחה שמוכר אותה יותר למצוה רק נתן אותה לגמרי לבעבור שידחה מעליו הייסורין ולכן הוא מותר לעשות כך אע"ג כי לא זכר לעשות תשובה קודם הפסח ועבר על החמץ של העון בבל יראה ובל ימצא חזר ואמר ואם נמצאת ביום שמיני של פסח וכו' כלו' כי מאחר שקיים אדם זה הביעור והביטול הכל כאשר צוה ה' קודם הפסח אמנם אח"כ הגיע לידו איזה חטא הוא החטה הנזכר מותר להשהות אותה עד אחר הפסח אז יעשה תשובה ואין בו עין אם באולי באותו יום לא נתן אל לבו לשוב אל ה' ע"ד אם ת"ח חטא ביום יעשה תשובה בלילה:

[יא] אם נמצאת חטה מבוקעת בעסה וכו' הנה נתבאר לעיל כי כינוי עסה הוא חוזר לגוף האדם ואמנם אמר אם נמצאת חטה מבוקעת שהוא עון מפורסם כנזכר ותכלית כונת כינוי העסה ר"ל שהעון הוא בעצם אדם מעון פושעי ישראל בגופן או דבר גדול מענין חילול ה' לכן יסיר ממנה כדי נטילת מקום הוא הדבר אשר חז"ל הגידו אם רואה אדם יצרו מתגבר עליו ילך למקום אחר וילבש שחורים וכו' וכן אחז"ל ד' דברים מקרעין גזר דין של אדם שינוי מקום שנאמר לך לך מארצך וכו' ולכן יאמר כי אדם זה צריך נטילת מקום ישנה מקומו וילך למקום אחר והשאר מותר היא מ"ש ילבש שחורים ויעשה מה

שלבו חפץ ויש מי שאוסר כל העסה היינו לפי כי יש פירוש אחר כמ"ש ויעשה מה שלבו חפץ כי הנה לפי הסברא יעשה מה שלבו חפץ ר"ל אע"ג שיעבור עבירה כפי' רש"י ז"ל אמנם לסברא אחרת כי מש"ה ייעשה מה שלבו חפץ היינו לומר כי בודאי לא יוסיף עוד נחטא מאחר כי נכנע כל כך והיינו מ"ש בחלוקה זו ויש מי שאוסר כל העסה וראוי לחוש לדבריו אם לא במקום הפסד מרובה לפי כי היצר הוא דוחק עליו להכשיל אותו אז במקום הדחק שהשעה דחוקה כאמור:

[יב] אם מלגו תרנגול ואח"כ מצאו במים גרעין וכו' כבר נתבאר למעלה כי דוגמת התרנגול הוא לאיש רודף צדקה וחסד בעל מצות מה גם אם קול לו קול אליו לעשות קברניט לדבר מצוה אם מלגו אותו וכו' הענין הוא מ"ש בזוהר בפסוק אם שלמים וכן רבים וכו' כי כל הנשמות הם צריכים לעשות טבילה בנהר דינור קודם שנכנסות בג"ע ואמנם יש נשמה כי כאשר נכנסת שם לטבול אינה יכולה לעלות והיא טובעת בנהר ע"ש ולכן על כיוצא בזה הוא אומר אם מלגו תרנגול זה בעל מעשה ונכנס באותם המים חמין של נהר דינור ונמצא באותם מים גרעין חטה בקועה היינו עון מפורסם מכל אשר יעשה האדם לחטא בהנה אז אסור התרנגול כלומר כי הוא אסור וקשור שם ולא יוכל לעלות מן הנהר ונמצא כי גם כן הוא אסור באכילה דאלו כאשר היה יוצא מן הנהר ירצה לקרבן אשה בסוד קרבני לחמי ומאחר כי נאסר שם ולא יצא הוא ג"כ אסור באכילה עליונה כי זה בזה תלוי:

אם נמצאת חטה בקועה או לחם חמץ בכלי של מים ואין בו כדי ליתן טעם וכו' הוא הענין מ"ש בזוהר פרשת בהעלותך דף קכ"ג. וז"ל נשמתין דאינון מסטרא דרחמי ואינון רחמנים מארי חנא וחסדא לא צריכים לדכאה במים פושרים כבינוניים וכו' אבל צדיקים גמורים בצונן דעלייהו אתמר כל הנותן ריוח בין הדבקים מצננים ליה גיהנם וכו' ולכן הוא אומר אם נמצאת חטה בקועה עון מפורסם כנ"ל או לחם חמץ עון שבין אדם למקום בכלי של מים שנכנס לטבול בהם ואין בו באותו עון כדי ליתן טעם כי זה הוא מאותם דקדוקים שאדם דש בעקביו שסותמים התשובה אם בשלו וכו' או יהיה בכלי של מים ר"ל כי אדם זה הוא כלי שעשה חסד הנמשל למים או ד"ת אם אין בעונות אלו בנותן טעם לא למדו ממנו לפי שהמים צוננים והזכות עמדה לו ובשלו באותם המים תבשיל או לשו עסה מותר כלומר אע"ג כי נמצא באותם המים שהוא החסד או המצות אשר יעשה אותם האדם זה צד של חמץ של עון שבשלו בו תבשיל הוא ענין המעשה או לשו בו בעון זה עסה הוא הגוף שנכלל בו העון ביותר עכ"ז מותר כי הנה מאחר שהם דברים קלים אע"ג שהיו מפורסמים כגון אוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה וכיוצא ולא

למדו ממנו לעשות אין זה מעכב הוא מותר ויעלה לקרבן אשה ויש מי שאוסר אם הוא בתוך הפסח דמאחר כי זה מן הצריך לפשפש האדם במעשיו אסור: [יג] אם הגעילו יורה מחומצת וכו' הנה נתבאר למעלה בענין ההגעלה כי הכלים הרמז שלהם לגופות בני האדם אשר יבא להם הטהרה ע"י מים חמין של החרטה כי יחם לבבו כנ"ל ולכן יאמר נא אם הגעילו יורה מחומצת כי דמיון זה הוא מכוון אל האדם אשר נמצא בו עון של חמץ וכבר נטהר ע"י הוידוי והחרטה כי יבער בקרבו אש העון אמנם יורה זו היתה בת יומא עשה תשובה באותו יום י"ד על ידי הביעור והביטול כנ"ל ועדיין לא הורגל בענין התשובה וירדו המים לבור הפסח כלומר כי נמצא בו עון בתוך הפסח ולא השלים תשובתו כראוי כי העון נקרא בור כמש"ה לחצוב להם בורות אסור לשתות מימיו בפסח כי נפסלה אותה התשובה:

[יד] אם נמצאת חטה מבוקעת בתרנגול קודם מליחה וכו' ירצה כי אם באולי ימצא באדם שהוא בעל מעשה הנמשל לתרנגול כנ"ל ימצא בו עין מפורסם דוגמת חטה המבוקעת כנ"ל יש הפרש בזה אם היה קודם מליחה כלומר בזמן הבחרות כד"א והמלח לא המלחת די בשטיפה ומה גם אם היה קודם עשרים שעדיין אין מענישים בב"ד של מעלה מכ"ש אם לא היה מחוייב במצות על כל הצדדין אלו מספיק השטיפה כדין הצדיקים שהם נטהרים במים קרים ואם אחר מליחה דהיינו אחר זמנים אלו די בקליפה ר"ל צריך ייסורין שהם מקלפים העור ואם כה נאמר כי המליחה הוא מלח ממון חסד קודם מליחה יהיה בענין מ"ע כי זה האדם היה מתעצל במצות דהיינו בלי מליחה לפי דקיים לן מליח הרי הוא כרותח ולכן קודם מליחה ר"ל בצונן מתעצל במעשה המצות די בשטיפה ע"ד משחז"ל עבר אדם על מ"ע ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו שנאמר שובו בנים שובבים ואם לאחר מליחה דאע"ג שהיה עושה מצות עכ"ז בא לידי עבירה הנז' די בקליפה הם הייסורין כאמור וטהר ויש מחמירים לומר שמעמיק כל סביבותיה כלומר אינו מספיק הייסורין לאותו אבר שחטא בו בלבד אלא מעמיק צריך ייסורין קשין ע"ד ועמוק מראה מן העור וזה יהיה כל סביבותיה בכל האיברים ר"ל בכל גופו וחותך באותו בשר המת ומשליך כמ"ש ר' ישמעאל דורש בד' חלוקי כפרה עבר כריתות ומיתות ב"ד ייסורין ממרקים ואם נמלחו עמה תרנגולות אחרות אם באולי למדו ממנו מפני שהיה העון מפורסם כאמור קולף את כולם ג"כ כולם צריכים ייסורין למרק העון כאמור:

[טו] תרנגולת שנמצא בה חטה מבוקעת בתוך הפסח והיא צלויה אשר יגיד בדין זה כי האדם שהוא בעל מצות הנמשל לתרנגול כנ"ל לאחר שהיתה צלויה כי חם לבו בקרבו על מעשיו ונתחרט מהם כמדובר שנמצא בה חטה מבוקעת היינו חטא מפורסם כאמור

וזה היה בפסח ודבר זה לאו דווקא כי בא להגיד כי עשה עבירה בפסח אלא הענין הוא שנמצא בה חטה מבוקעת ענין מציאה ר"ל כי אחר שעשה בדיקה וחיפוש על מעשיו וביטל החמץ כל צד עון הנמצא אתו אח"כ נמצא ר"ל שזכר איזה עון אשר עשה מתחילה דוגמת חטה מבוקעת כנזכר וזה נזכר בתוך הפסח לכן חותך מקום פעפועו ע"ד מש"ה ואל תקרב אל פתח ביתה הוא המקום שלה כלומר לפי אומד הדעת של המחשבה של העבירה כך צריך להתרחק ממנה באותו אבר שחטא בו שהוא מפעפע צריך לחתוך אותו ע"י ייסורין מכוערין ויש אוסרים את כולה כלומר דאע"ג כי נמצאו באדם זה כמה מצות כלם נאסרו שהרי אחז"ל עבירה מכבה מצוה ובזה העון ימצא כי כל האיברים שלו הם אסורים כדאיתא בתיקונים לאמר לאסורים צאו הם האיברים שהם אסורים ע"י העון ונעשה פגם באותה תשובה שעשה לפי שכשמהפכים השפוד אותה החרטה הטעם מתפשט בכל האיברים ומתהפכים מאותה תשובה שעשה ויש מי שאוסר כל התרנגולות הצלויות עמה הם האנשים הלומדים ממעשיו לעשות כמוהו אע"ג כי הם בעלי מצות שלכן הם נמשלים לתרנגולים בעלי כנפים עכ"ז מאחר שהם צלוים עם אותו שמצא העבירה ולמדו ממנו והם נוגעות זו בזו במעשיהם ולכן ע"י היפוך השפוד כאשר יזכור אותה העבירה חיישינן שלא יתהפך לבבו לעשות אותה כי יאמר אחטא ואשוב שמא הנגע זה מתפשט מזה לזה ויעשו גם הם כמוהו ולכן נאסרות כולם כי לא תועיל אותה התשובה בהם אם לא שיעשו כלם כראוי בלתי היפוך כלל לא האדם עצמו ולא הלומדים ממנו כדבר האמור:

[טז] חטה או שעורה וכו' הנה נת' כי העוף הוא בעל מצות כמ"ש בתיקונים אפרוחים אלין אינון בפיקודין דאית להו גדפין למפרח בהון ונמצא בו חטה או שעורה הם מין החמץ שהם מכונים למיני העון כנ"ל שעדיין לא נתקן כי הוא מעורב בארבעה קליפות כנ"ל ומ"ש בזפק לרמוז שהעון זה הוא בענין המאכל שאכל דברים האסורים או מענין הגזל דחמיר טפי מפני שהוא עון שבין אדם לחבירו ואחז"ל כ"ד חטאות סדר יחזקאל ומכלם לא חתם אלא בגזל שנא' והנה הכתי כפי אל בצעך שלכן נאמר בעוף והסיר, את מוראתו בנוצתה מפני שאוכל גזל בזפק והנה עדיין זה הגזל הוא נמצא בזפק כי לא נתעכל מפני כי עדיין הוא בעין לפי דקס"ד כי כאשר ירצה האדם לעשות תשובה יהיה צריך להחזיר כל אותם הדברים שהם עדיין בעין כי יאמר נהי שכן שנינו הגזלנין שהחזירו אין מקבלים מהם הני מילי היכא שנבלע הגזל ועתה אינו קיים אבל אם בעיניו עמד הגזל קס"ד לומר מאחר שרוצה לעשות תשובה צריך להחזיר אותם הדברים לבעליהן כדי שתתקבל תשובתו ולכן יאמר דמאחר שנמצאו אחר שהבהבו באור היינו

אחר החרטה והוידוי כי חם לבו בקרבו ועשה תשובה מותר הגזל כי הנה העושה תשובה מהגזל אע"ג שנמצא בידו דברים שהם עומדים בעין כמשחז"ל מעשה באחד שרצה לעשות תשובה אמרה לו אשתו ריקה אפי' אבנט שאתה חוגר אינו שלך ונמנע מן התשובה באותה שעה אמרו הגזלנין שבקשו להחזיר אין מקבלין מידן ולכן הדין כך הוא כי זה התרנגול וכו' לאחר שהבהבו באור חרטה ותשובה הוא מותר הגזל עצמו והחטה והשעורה צריך לשרפם כלו' נהי שהם מותרים לו אמנם איך יתכן להשתמש באותם הדברים בפני כל האדם ומכ"ש בפני בעליהן ולכן צריך לשורפם כלו' למוכרם וכיוצא ולא יראו החוצה דלא חשיבי כמעוכלים מאחר שהם בעין אבל אין צריך להחזירם כדבר האמור:

סימן תסח

[א] אחר אשר הנחנו למעלה כי ענין של השתי בדיקות אשר נעשים ליל י"ד ויום י"ד הם צורך גדול על הכלל ועל הפרט כי הנה אע"פ שהחטא שחטא אדה"ר נתקן כאשר קרבנו הקב"ה לפני הר סיני אמנם אח"כ חזר ונתקלקל ע"י מעשה העגל כנ"ל אשר על כך הוצרך להיות שתי בדיקות והם על הכלל ועל הפרט והנה לאחר שנעשים השתי בדיקות כראוי הנה נכנעת הקליפה אשר נתגברה ע"י חטא אדה"ר ומעשה ישראל אמנם אותה הקליפה אשר נתגברה בזמן חטא אדה"ר היה הפגם בסוד הזכר בסוד עץ הדעת כמשמעו כנ"ל שם נתאחז הרע אמנם אע"ג כי עיקר הפגם מאז היה בסוד הזכר שבקדושה שלכן מתחייב כי תגבורת הקליפה יהיה ג"כ בדכור' שבקליפה אמנם עכ"ז נמשך העון זה בסוד הנקבה של הקדושה מפני כי היא כלולה בסוד הזכר שנא' זכר ונקבה בראם אשר על כן נתגברה הנקבה שבקליפה מפני שהיא ג"כ כלולה בסוד הדכורא שבקליפה כדאיתא בזוהר פ' ויצא הובא למעלה וז"ל ס"מ דכורא נוקבא אתכלילת בגויה כמה דאיהו בסטרא דקדושה וכו' וכן נמי כאשר ישראל שבו על עון אביהם במעשה העגל כדאיתא בפ' והמה כאדם עברו ברית וכו' אמנם ההפרש היה כי החטא שעשו ישראל עיקר הפגם היה בסוד הנקבה שבקדושה שנאמר עשה לנו אלהים כדאיתא בזוהר פ' תשא דף קצ"ג: וז"ל ועל דא בני רחימאי כיון דאלהים בעו ובסטרא דאלהים אתבני עובדא אלהים קדישא אימא דאחידת תדיר בדרועא דמלכא וסליקת רצועה לא הות תמן עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי העון של מעשה העגל היה בסטרא דנוקבא הנק' אלהים אמנם הגיע נמי בעולם הזכר כדאיתא פ' תשא דף קצ"ב: וז"ל בעוד דאיהו לקח מידם אינהו הוו עבדי חרשייהו ומלחשי בפומייהו ומשכי זעיר רוחא לתתא מן ס"א ומשכו תרין רוחין כחדא

חד מן דכר וחד מן נוקבא דכר אתלבש בדיוקנא דשור נוקבא בדיונקא דחמור תרוויהו הוו כלילן כחדא עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר שהעגל היה כליל משני מדות שבקליפה מזכר עד נקבה והיה דוגמא של חטא אדה"ר בהשואה אחת רק כי בעון אדה"ר היה הפגם בזכר ונכלל שם בחינת הנקבה וההפך היה בעון העגל כי העון עצמו היה בסוד הנקבה והיא כלולה בסוד הזכר ולכן כך היה התגבורת של הקליפה ולכן בא הצווי בעניין ביעור החמץ לילה ויום כנגד שני מדות אלו וגם כי העיקר הוא הביעור של הלילה מפני דאע"ג כי בעון אדה"ר הי' תגבורת של הזכר שבקליפה עיקר רק כי הנקבה שבקליפה כלולה בו בסוד האשה עולה עמו כמו שהוא בסטרא דקדושה מ"מ אחר העון של ישראל אנן אזלינן כי אחרון הכביד וזה היה בסוד הנקבה רק שהזכר נכלל עמה כדבר האמור ולכן הביעור של לילה עיקר ואח"כ בא יבא הביעור של היום לתקן ג"כ מה שנעשה ביום מעשה העגל בסוד הזכר שהוא נכלל עם הנקבה כנ"ל ומניה משתמע התיקון דסטרא דקדושה מפני כי כאשר זה נופל זה קם כמו ש"ה אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי ולכן בא זמן הבדיקה בתחלה בלילה כדי לתקן הכלה הכלול' ולבדוק בה מאות' חמשה דמים טמאי' הנמצאי' בה דאע"ג כי אין שם טומאה ועדיין הם דמים טהורים מפני כי משם הם יונקים החיצונים בסופם הם נקראים טמאים על שם סופן ולכן כאשר פסקו הדמים האשה העליונה צריכה בדיקה כדאיתא בזוהר הובא למעלה וצורך הענין הוא כדי להוריד בה הארה העליונה שלכן בזמן המקדש כאשר היה פוסק הדם מן האשה הגשמית התחתונה היתה טובלת לשבעה כך אחז"ל מפני מה ניתנה מילה לשמנה כדי שיהיו אביו ואמו שמחים אבל מפני צער הנימול אין אומרים שהשמחה במעונו וכן הוא הענין למעלה אבל מפני הגלות או לעוצם חרבן היא צריכה האשה הגשמית לספור שבעה ימים נקיים ואפי' ראתה טיפת דם כחרדל כאשר נתבאר למעלה הברייתא בנות ישראל החמירו על עצמן אפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליה ז' ימים נקיים מן הטעם הנז' בזוהר פ' בלק בפ' אל תראוני שאני שחרחרת וז"ל וכד איהי סלקא למלקט כיסופין ועינוגין ואשתכח מומא בישראל לתתא כדין מטי לגבה טיפת דם כחרדל וכו' כנ"ל ולכן צריך ג"כ בדיקה ביום שהרי שתי בדיקות צריכה האשה לעשות כנ"ל ולכן מתחייב מכל סיבות הללו שלא לעשות מלאכה יום י"ד לאחר חצות מפני כי אז נכנע ס"א זה פעמים ויצאה לה מכל מקומות של הקדושה לפי כי המעשים שעושים ישראל למטה כך הם גורמים למעלה כדאיתא בזוהר ומפורש למעלה ומאחר שכבר הוציאו הקליפה לחוץ אין ראוי לתת לה מקום לחזור להדבק בסטרא דקדושה וכן לא יעשה כי הנה המלאכה הוא לתת מקום לס"א להכנס לפנים אצל הקדושה גם להתערב עמה וליינק ממנה אשר על כן

נאסרה המלאכה בשבת ולכן איש אשר יעשה מלאכה יום י"ד אחר חצות לרצונו דהיינו כי כבר נעשו שתי הבדיקות והוציאו הקליפה לחוץ ונתבער החמץ והתחיל אור הקדושה להתגבר ולהתנוצץ וזה האיש העושה מלאכה באותה שעה מחצות ומעלה הוא מקלקל כל התיקון אשר נעשה מתחלה מפני כי הקליפה חוזר ומתגבר ומתעלה להתאחז מן הקדושה ולכן משמתין אותו כי ע"י כן נתקן הדבר כי האיש החוטא זה הוא נמסר ביד הקליפה והם נאחזים ממנו כי כן הוא מורה מלת שמתא שמת אחד וענין זה הוא דוגמא של יוה"ך כי כדי שישראל יהיו נמלטים מן הקטרוג מוסרים לסטרא אחרא אותם רשעים אשר נכתבו למיתה כדאיתא פ' אמור דף צ"ט וז"ל תנן רשו אתמסר להההוא ממונה ב"ד לאנעלא פתחא על בי דינא עד דיגזרון דינא על כל מה דאיהו תבע ולית רשו לב"ד לדחייא ליה בגין כי אני ה' אוהב משפט ואיהו בעי דעלמא יתקיים בדינא ולמנדע דאית דין ואית דיין בהאי גוונא שוי קב"ה קמיה להאי דאיהו תבע דינא קמיה מלכא על כל בני עלמא ובהאי יומא אתייהיב ליה רשו לכסאה פתחא דמלכא וסיהרא אתחפייא לגו עד דיתגזר על כל בני עלמא עכ"ל הרי נת' ממאמר זה כי ס"א הוא תובע הדין עד שימסרו בידו ב"ד של מעלה הרשעים המחוייבים וזה הענין הוא להורות לכל באי העולם כי ה' אוהב משפט ולא יהיו נסמכין לומר אלהינו מרחם ותכלית הענין הוא כדי שלא יהיה מקטרג על כל ישראל וכן הוא הסיבה בנ"ד כי האיש הלזה אשר חטא ועשה מלאכה ביום י"ד אחר חצות גרם בחטאו להעיר את סטרא אחרא אשר חזרו ונתחזקו בחטאו כאמור ולכן התיקון לזה הוא כי משמתין אותו וע"י כך נמצא כי הוא נדחה חוץ מסטרא דקדושה ונמסר ברשות ס"א והם נאחזים ממנו ובלי ספק כי יש להם הנאה ממנו והיינו מצד מעשיו לפי כי כך אחז"ל עבירה מכבה מצוה והיינו לפי שעה אמנם אם אין מתירין לו הוא ענין אחר יתבאר בדיני נידוי וחרם בע"ה והנה על פי הדברים האלה אשר נתבאר כי גדול הוא הפגם שעשה למעלה העושה מלאכה ולכן אפי' העושה בחנם אסור מפני שהוא נותן כח גדול לס"א שהיא מתגברת ועולה להתערב עם ס"א דקדושה אמנם מ"מ יש חילוק בזמן שהוא בשכר לכאשר הוא בחנם לפי כי כאשר הוא בשכר הוא ממשיך שפע מלמעלה אליו באותה מלאכה ונמצא כי כאשר מתאחז אותו החיצון מס"א ועולה למעלה לא די שהוא נאחז משם אלא כי ג"כ הוא יונק אותו השכר מן השפע העליון שהמשיך אליו והוא דבר קשה מפני כי הנה נודע כי האדם הגשמי כאשר יעבור על אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה אז הוא פוגם למעלה עד מקום ששם שורש נשמתו ואז הקליפה לוקחת ג"כ אותו השכר הוא השפע אשר המשיך עליו מלמעלה ג"כ ולכן משמתין אותו ומוציאין אותו לחוץ מן הקדושה כדי שלא יעשה ס"א פגם גדול כאמור

וגם לוקח השפע ההוא הנמשך דהוייא תרתי לריעותא אבל בזמן שהוא עושה בחינם ואין שם שכר מאחר שאין המשכת שפע מלמעלה אליו נמצא כי כאשר הוא עושה אותה מלאכה איהו דאפסיד אנפשיה ולכן הוא אסור אבל אין מענישים אותו כאמור ויש מי שאוסר אפי' ע"י כותי ויש מי שמתיר הענין הוא לסברת מ"ד כי הוא אסור אפי' ע"י כותי לפי כי מאחר דקים לן שלוחו של אדם כמותו א"כ כאשר הכותי עושה מלאכה של ישראל היה נמשך בו כח להמשיך מן האור עליון ע"י המלאכה וכן להפך כאשר יעשה המלאכה האסורה יהיה בו כח להמשיך לס"א ולהעלות אותה למעלה ע"י הכח הנמסר בידו מן האיש הישראלי וביותר מפני שהוא כותי והם נדבקים עמו ויש מי שמתיר מפני כי הכותי אינו נעשה שליח ולכן מעולם לא יתכן להיות נמשך כח של איש הישראלי בו ולכן כאשר יעשה המלאכה של ישראל אינו מעלה ומוריד ואע"ג שהוא תהיה לאיש הישראלי אין בו כח לעשות בו פגם כלל:

[ב] בד"א בעושי מלאכה להשתכר וכו' כבר נתבאר כי ענין השכר הוא המשכת אור מלמעלה שלכן הוא חמור ענין שכר שכיר ביותר שנאמר ולא תבא עליו השמש מפני כי על ידי השכר שנוטל הוא נמשך השפע הנשפע עליו מלמעל' מבעל הבית העליון ואיתא בזוהר פרשת תצא דף רע"ה. וז"ל פתח ר"מ ואמר פקודא בתר דא לתת שכר שכיר בזמנו הה"ד ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש מארי מתיבתאן עילאי ותתאי שמעו מטטרו"ן איהו שכר שכיר מחי עלמין שליח דיליה לקבלא ח"י ברכאן דצלותא בכל יומא תלת זמנין וע"ד ביומו תתן שכרו דא צלותא דמנחה דאי עבר יומו בטל קרבנו כי עני הוא ודאי עני הוא בגלותא לית ליה מדיליה אלא מה דיהבינן ליה בגלותא וכו' והנה מבואר מזה המאמר כי יש שכר לשכיר זה מט"ט לקבלא ח"י ברכאן דצלותא ועל עיקר זה הוא ענין העושה מלאכה בשכר כי הנה העושה מלאכה להשתכר ע"י אותה המלאכה נמצא שהוא ממשיך אור עליון עליו ולא תקשי לך מדי מן המאמר הנזכר כי השכיר שהוא מט"ט השכר שלו הוא לקבלא ח"י ברכאן דצלותא נמצא כי השכר של מט"ט הוא בא לו מלמטה דאיכא למימר שאני מט"ט מפני כי מעיקרא הוא היה בארץ הלזו ומפני כך נתמנה להיות מקבל התפילות שכר טרחו:

אמנם עיקר הדבר הוא כי זה שמט"ט מקבל התפלות של התחתונים הוא ענין הכנה לעשות פעולה שלו כי לא פורש בזה המאמר השכר שלו אמנם הפעולה שלו נת' בתיקונים בהקדמה וז"ל כי עוף השמים דא מט"ט יוליך את הקול קול דק"ש קול דצלותא ואיתא בתיקונים מט"ט על ידיה מתייחדין צדיק וצדק בשית יומין דחול הנה מבואר כי זה ייחוד הוא יעשה מט"ט בכל יום ולכן הוא שכיר מצדיק ח"י עלמין והתפלה הוא

התעוררות העולה מן התחתונים אצלו ולכן הוא עובד עבודתו עדי ערב אמנם השכר שלו נמשך עליו מלמעלה וכבר נתבאר כי מט"ט מעשיו גרמו לו כל זה כדאיתא בפ"רא אמר מט"ט תופר מנעלים הייתי ועל כל תפירה ותפירה הייתי מייחד שמו של הקב"ה ולכן הקב"ה מדד לו במדתו והעלהו למעלה ונהפך בשרו ללפידי אש כאשר מפורש שם והוא מייחד שמו של הקב"ה בכל יום והייחוד נעשה על ידו כנזכר והשכר שלו הנמשך עליו מלמעלה כי שם הם מתלבשים צדיק וצדק בסוד כי שמי בקרבו והם מתייחדים על ידו נמצינו למדים כי לעולם ועד השכר הוא מלמעלה של השכיר זה מט"ט אור הנמשך עליו מלמעלה כדבר האמור ולכן העושה מלאכה להשתכר ימצא בו דין זה כל הכתוב לעיל שאם עשה מלאכה אחר חצות וכו' אם יעשה להשתכר. ואם הוא בחנם אסור אבל מתקן הוא את כליו כי אדרבא זה הענין הוא בהפך מן הנז' מפני כי הוא גורם תיקון נוסף בסטרא דקדושה וסימן וככלה תעדה כליה ובכן מתקן נפשו וכן מי שכותב ספרים לעצמו דרך לימודו מותר כי גם זה הוא מענין תיקון נוסף בסטרא דקדושה בסוד תורה שבכתב ולכן מותר וזה הוא דומיא של ערב שבת דאע"ג כי לאחר המנחה אסור לעשות מלאכה הכותב ספרים לעצמו מותר מטעם זה לפי שהוא מוסיף האדם לשבת אבל העושה בשכר אין בזה ענין למוד מפני כי זה עושה בעבור השכר שהוא משתכר ונמצא שהוא עושה פגם מפני כי אחר המנחה כבר התחיל התיקון של השבת כנז' שם וכן נמי הוא הסיבה בענין הלימוד שילמוד בע"פ מפני שהוא כותב לעצמו אדרבא ממשיך הארה ולכן מותר: [ג] קודם חצות מקום שנהגו לעשות מלאכה עושים וכו' הנה הדבר הזה הוא מבואר מעצמו כי הדבר נודע מאחר שמותר בעשיית מלאכה והם ברצון עצמן אסרו עליהם לעשות מלאכה נמצא כי הם קיימו וקבלו עליהם הקדושה העליונה ונעשה כל היום קדש לה' אמנם במקום שנהגו לעשות מלאכה קודם חצות עושים מפני כי עדיין חול הוא ואף ע"ג שנעשית הבדיקה בלילה עדיין לא נכנעה הקליפה לגמרי דאף על גב שהבדיקה של הלילה הכונה הוא כדי להכניע הנקבה של הקליפה עדיין אינה נכנעת לגמרי מפני כי כבר נת' כי כמו שהזכר אשר בקליפה אדם בליעל הוא נכלל עם הנקבה כמו כן הנקבה היא נכללת עם הזכר כדאיתא פ' ויצא וז"ל ס"מ נוקבא אתכלילא בכותי נמצא כי אפי' הנקבה. עדיין לא נכנעה לגמרי עד שנעשה הבדיקה של היום ולכן תקנו חז"ל ענין הביטול בלשון תרגום כל חמירא דאיכא ברשותי וכו' כדי לשבר ולהכניע הכח של ס"א והוא ע"ד מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קכ"ט: וז"ל ובכל קדושה דשכינתא אתייא לאו איהו אלא בעשרה דכתיב ונקדשתי בתוך בני ישראל בני ישראל אינון לשון הקדש ודאי ולא כותים דאית לון לישן אחרא ואי תימא הא קדושה דקדישתא דאיהו

תרגום אמאי לאו איהו ביחיד ת"ח קדושתהא דא לאו איהו כשא' קדושאן דאנן משלשין אבל קדושתא דא סלקא בכל סטרין לעילא ותתא ובכל סטרי מהימנותא ותברא מנעולין וגושפנקאן דפרזלא וקליפין בישין לאסתלקא יקרא דקב"ה על כולא ואנן בעינן למימר לה בלישנא דס"א ולאתבא בחילא תקיף אמן יהא שמיה רבא מברך בגין דיתבר חילא דסטרא אחרא ויסתלק יקרא דקדוש ברוך הוא על כולא עכ"ל למדנו ממאמר זה היות כל דברי קדושה שהתקינו חז"ל בלשון תרגום אין הענין כאשר יחשבו כי הרצון בזה הוא תיקון כדי להבין הענין אל ההמון שהיו בבבל מדברים ויודעים בלשון תרגום אף על גב דלכאורה כך נראה אבל אם היה הענין כך אינו מספיק כדי לשנות הלשון הקדוש ולומר הענין בלשון תרגום רק יאמרו בלשון הקדש ויפורש להם דלא גרע מקריאת המגילה כי אפילו מי שאינו מבין לשון הקדש יוצא בה ידי חובתו ולא תקנו לכותב' בלשון תרגום כדי שיבינו ההמון במקרא ולכן תדע ותשכל ממוצא דבר זה שעיקר הדבר לומר זה הענין בלשון תרגום הוא כדי להכניע ס"א בענין תיקון של הקדיש הנתקן בלשון תרגום לתברא מנעולין וגושפנקן דפרזלא וקלפין בישין לאסתלק יקרא דקב"ה על כולא ובכן נלמד מזה כי מאחר שעדין לא נעשה ביטול זה אע"ג כי כבר נעשית הבדיקה כראוי עדין לא הורע כחה של ס"א ולא נתבטלה מאותו מקום ולכן הכל תלוי אחר המקום ולכן מקום שנהגו לעשות מלאכה עושים מפני כי כן נמי באותו המקום השורש שלו שלמעלה עדיין לא הוציאו משם ס"א ולכן מותר לעשות שם מלאכה כדבר האמור:

[ד] ההולך ממקום שעושים למקום שאינם עושים וכו' מאחר שהנחנו כי כל המקומות והמושבות התחתונים כנגדן למעלה כי זה יהיה כונת משחז"ל בפ' בארץ לא ישב אדם שם כל מקום שגזר א"ה להיות ישוב נתיישב וכו' כי זה הוא מורה על חכמ' יתירה הנמצאת בו כי בודאי לא על חינם גזר על מקום אחד להיות שם יישוב לא כן גזר על מקום אחר ודאי לא עשה הדבר הזה בדרך מקרה בהזדמן כי מאחר שאמר הקב"ה למלאכי השרת האדם זה חכמתו מרובה משלכם ואח"כ נטלו הקב"ה והחזירו על כל העולם (מאמר) כמשחז"ל בלי ספק כי המקום שראוי להיות שם יישוב לכן גזר עליו יישוב לא כן בשאר המקומות ולכן מתחייב מזה היות כל מקום של יישוב כך הוא השורש שלו למעלה ולכן ההולך ממקום שעושים למקום שאינם עושים לא יעשה בישוב מפני כי הנה מקום אשר הלך לשם אין עושים מלאכה וכבר נמשכה עליהם הקדושה מלמעלה ונמצא כי אותו העושה שם מלאכה הוא עושה פגם באותו המקום כי הנה כבר נתקדש קצת על פי הדברים הנ"ל וזה הוא חוזר ומכניס ס"א לשם ואף על גב שהוא יחיד והפגם שהוא עשה לעצמו הוא עושה אל המקום אשר יהיה מיוחד לו למעלה כי הנה

כבר נתבאר כי כדרך שנמצא מקום למעלה לכללות לרבים כמו כן נמצא מקום מיוחד לפרטים היחידים ולכן זה הפוגם הוא עושה רושם במקום ההוא שלו אמנם מ"מ אינו רשאי לעשות ביישוב שהוא מקום מוכן להשראת הקדושה וזה מפני המחלוקת ר"ל כי כבר נודע איך ס"א הם מארי קטטה ומחלוקת עם סטרא דקדושה אבל עושה הוא במדבר לפי כי שם הוא מקום הקליפה ואין שם קדושה כדאיתא פ' תצוה דף קפ"ג: וז"ל פתח ההוא סבא ואמר ובמדבר אשר ראית וכו' קב"ה דבר לון לישראל במדברא מדברא תקיפא כמה דכתיב נחש שרף ועקרב ומדברא דאיהו תקיף מכל מדברין דעלמא וכו' מדברא איהו אתר ושולטנו דסמאל חייבא דאיהו דיליה ממש עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי המדבר הוא מקום ס"מ ס"א ולכן מותר לו לעשות שם מלאכה במקומו. ההולך ממקום שאין עושי' למקו' שעושים דהיינו כי כבר המשיך עליו הקדושה מלמעלה מפני כי כל אותו המקום בכלל ניתוסף שם כח הקדושה ולכן אע"ג שהלך למקום שעושים מלאכה ולא ניתוסף שם קדושה עדיין נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ואע"ג שהאדם רשאי בשלו מפני שהוא בעל בחירה מ"מ להיות שהוא עושה פגם אל המקום שיצא משם אם יעשה מלאכה לכן נאסר ואעפ"י כן לא יתראה בפניהם שהוא בטל מפני איסור מה ששנינו לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת לפי כי אם הוא משנה אז ס"א הוא מתקנא בו ומתגרה בו עמוד והתבונן מה הגיע לאיוב על שהיה מעלה עולות ולא עשה קרבן שיהיה לו חלק ממנו כי מצא מקום להתגרות בו כדאיתא בזוהר פרשת בשלח עד מקום שהביא עליו כל הרעות הכתובות בספר:

[ח] אפילו במקום שנהגו לעשות וכו' יש להבין בדין זה אשר נראה שהוא חומרא יתירה שלא להתחיל מלאכה בי"ד אעפ"י שהוא יכול לגומרה קודם חצות והרי אחז"ל פותק אדם מים לגינתו וכו' והנה כי מתחיל במלאכה קודם השבת ואע"ג שנמשך בשבת ומשקה הגנה מותר הן אמת כי התם אינו עושה מלאכת מעשה בשבת ובזה הוא עושה מלאכה אמנם מ"מ אינו דומה קדושת שבת לקדושת י"ד כלל ולכן נראה שהוא דבר חמור מאד אמנם כאשר נתבונן הענין יהיה בהפך כי השבת לרוב הקדושה שלו לכן גם אם יהיה נעשה בו איזו מלאכה מעצמה כנזכר או תבשיל שנשאר על גבי האש כל זה וכיוצא בזה אינו יכול לעשות פגם בקדושה של שבת מפני כי גדולה היא וכבר נדחית הקליפה למטה משעה שקדש היום לגמרי אבל קדוש' זו אינה זולת הכנה בעלמא שאנו עושים ליל י"ד ויום י"ד כדי שבליל פסח יהיה נעשה הייחוד למעלה והכנה זו מועילה לאותה שעה וגם אות היא לבית ישראל שעתיד הקב"ה להעביר הקליפה לגמרי שנאמר ורוח הטומאה אעביר מן הארץ ולכן אין מתחילין המלאכה אלא אם הוא יכול לגומרה

קודם חצות אלא שלש אומניות בלבד החייטים והספרים והכובסים מפני כי כל מלאכות הללו הם לצורך המועד והם מכלל ויבא הביתה לעשות מלאכתו דמספקא לרבנן אם הוא מכלל הט"ל מלאכות ומש"ה והמלאכה היתה דים לא כן או איפכא ולכן שים לבך כי ממה שהותר מלאכות הללו שהם לצורך המועד מזה נלמוד כי יש נמי מלאכה אחרת שהוא ענין התחלה לפי שהט"ל מלאכות הם להוריד הטל עליון שנאמר כטל חרמון שיורד על הררי ציון ומלאכה זו הוא התחלה והיא נמי לצורך המועד העברת השער וכיבוס בגדים והתפירה והבן אבל שאר מלאכות אומניות אם התחיל בהם קודם י"ד הוא שיגמור עד חצות:

[ו] מושיבין שובכים לתרנגולים בי"ד כבר הנחתי למעלה כי תרנגול הוא כינוי לאיש רודף צדקה חזרן במצות כי כן כינוי התרנגול הוא גבר כמשחז"ל בפ' לגבר אשר דרכו נסתרה והוא מעורר לבני האדם לעבוד את ה' אשר על כן עושים בו כפרה בערב יוה"ך כאשר ית' במקומו ואיתא בהקדמת התיקונים כי אפרוחים הם בפיקודין דעש' ולכן יאמר נא מושיבין שובכין לתרנגולים בי"ד דהיינו לתקן מקום שיעמדו התרנגולים והתרנגולות היינו מש"ה כי יקרא קן צפור לפניך בדרך אפרוחים וכו' איתא בהקדמת התיקונים דף כ': וז"ל זכאה איהו מארי מתיבתהא מארי מדרש מארי תורה דגם צפור מצאה בית בית דנשמעין ביה פתגמי אורייתא דבאתר דאית תמן תורה דאיהו עמודא דאמצעיתא גם צפור מצאה בית תמן ובגין דא אוקמוה רבנן כל בית שאין נשמעין בו דברי תורה לסוף תחרב ואלין דנשמעין דברי תורה בהון אתקריאו בצים אפרוחים בנים בצים מארי מקרא אפרוחים מארי משנה בנים מארי קבלה עלייהו אתמר והאם רובצת על האפרוחים או על הבצים וכו' הנה נלמד מזה המאמר על ענין שובכין הנזכר שהם בתים והם מוכנים לצורך הלימוד והענין כי יאמר דאע"ג כי למעלה נתבאר כי בלילה קודם הביעור אין קובעים מדרש ואפי' מי שיש לו עת ללמוד הוא נדחה עד שיעשה הביעור כאשר נתבאר הטעם למעלה שנאמר עת לעשות לה' הפרו תורתך שר"ל בזמן שימצא איזה ענין של תיקון לעשות לה' דהיינו כי המדה הנקרא עת הם מתקנים אותה כדי להיות ראויה להתחבר ולהתייחד לה' אע"ג כי הפרו תורתך שפיר דמי והיינו הטעם עצמו משחז"ל שהנביא היה רשאי לעקור איזה דבר מן התורה הוראת שעה כמו אליהו בהר הכרמל וכו' ולאן יאמר נא אע"ג כי בלילה אינו רשאי ללמוד תורה עד שיעשה הביעור כאמור אמנם ביום לא כן הוא מושיבין שובכין דהיינו קביעות בתים ומושבות רבים וזה יהיה לתרנגולים הם בני אדם דאית לון גדפין מן המצות והיינו ע"ד הנ"ל כי אם באולי לא עשה תשובה גמורה התקנה לאדם זה הוא לעשות מצות בריבוי כאשר נתבאר אצל כי

בתחבולות תעשה לך מלחמ' אשר חז"ל הגידו אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצות עינים רמות והיו לטוטפות בין עיניך ולכן יאמר כי הנה מה טוב יהיה לאדם להושיט ממקום מוכן לעשיית המצות ומה גם מקום קבוע ללמוד בו תורה כמו ששנינו יהי ביתך בית ועד לחכמים וכל זה מצוה מן המובחר לעשות אותו בי"ד להרבות בתורה ובמצוה כי כל זה מועיל מאד להכנעת הקליפ' מן הכלל של העולמות עליונים ומה גם מן הפרט מן האדם הגשמי לדחות הקליפה ממקומו העליון ולדחות אותה מגופו ולטהר נשמתו ומה גם כי זה יהיה הכנה נמי למה שעתיד להיות בזמן של הגאולה לפי כי כן עתידה להיות ע"י שני דברים אלו תורה ומצות שנאמר ציון במשפט תפדה הוא עסק התורה הוא עשיית הדין ושביה בצדקה וע"י כן יהיה סיוע לבנין שני בתי ישראל ובמהרה בימינו ולכן נמי מושיבין שובכין ודירות נאות לבני האדם למעלה כנ"ל כמה מדורין אית להו לצדיקייא וכמה עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש: [ז] תרנגולת שישבה על הבצים וכו' הנה נתבאר למעלה מ"ש בהקדמת התיקונים בפ' והאם רובצת כי כל הקובע עת ללימוד השכינה יושבת עמו בקבע שנאמר והאם רובצת על האפרוחים או על הבצים ולכו יאמר נא תרנגולת שישבה על הבצים דהיינו כנוי לת"ח ע"ד משחז"ל שנמשלו לנשים ועושים גבורה כאנשים שנא' החרש והמסגר וכו' הכל גבורי' עשה מלחמ' והנה יאמר כי אדם זה אע"ג כי עת הקביעות אשר יעשה ללמוד בו תורה הוא מקרא כינוי לבצים כנ"ל והאם רובצת על הבצים ושנינו העוסק במקרא מדה שאינה מדה וכו' עכ"ז זה האדם הנמשל לתרנגולת שישבה על הבצים דהיינו שהיה לו עת קבוע ללימוד שלו דהיינו שנים או שלשה ימים כי מפני כך האם העליונה ג"כ שהיא דוגמא אל התרנגולת כנזכר שנאמר והאם רובצת וכו' על אדם זה שיש לו קביעות בלימוד התורה ואח"כ מתה דהיינו ענין הסתלקות כנודע מן המוחש כי הרוח תשוב למעלה כלומר כי אדם זה הניח העת של הקביעות שהיה לומד בו וקורא אפי' מקרא כי ע"י כן נמצא כי גם התרנגולת שהיא אם העליונה עזבה אותו ופנה למעלה מ"מ מושיבין אחרת תחתיה כדי שלא יפסדו הבצים גם חז"ל כינו השכינה לתרנגולת ובילקוט ז"ל עתה אקום וכו' כל זמן שהיא מוכפשת באפר כהדא תרנגולתא דמנערא גדפהא מן קטמא והענין הוא מה שנת' למעלה כי הנה לעת ערב אין ללמוד בעת ההוא תורה ואפילו מי שיש לו עת קבוע ללמוד והרי ע"י כך נמצא כי נסתלק מן, הלימוד מן אותו הקביעות או כי הניח אדם זה אותו העת של הקביעות מדעתו ובחירתו הרעה בין כך ובין כך מושיבין אחרת תחתיה היינו שיחזור ללמוד כדרכו מכאן ואילך כי עתה הימצא צורך אל הלימוד ביותר מן הטעם הנ"ל על, הכלל ועל הפרט ועל העתיד לכן ראוי לחזור וללמוד באותו עת שהיה קובע

ללמוד בו מטעם זה שלא יפסדו הבצים כי נמצא שמאבד זכותו הקודם הוא עת הקבוע ללמוד בו תורה ואף על גב שהוא עת קבוע למקרא דוגמא אל הבצים כנזכר לא יניח הקביעות כאמור: [ה] גורפין זבל מתחת רגלי בהמה וכו' אשר חכמים ז"ל הגידו בפ' מן הבהמה עם הדומה לבהמה אלו עמי הארץ ולכן יאמר נא כי להיות שבזמן הזה הוא מוכן ומזומן לשבר כח סטרא אחרא ולדחות אותה למטה לבלתי יהיה להם לה מיני עשבים אחיזה בסטרא דקדושה לכן ע"י כל הדברים אשר נעשים עתה בי"ד בענין הביעור וכיוצא לכן ימצא כי גורפין זבל מתחת רגלי בהמה כי אפי' אותם העונות אשר נעשו ע"י בני האדם הדומים לבהמה צא תאמר לו מפני כי כאשר סטרא דקדושה היא מתגברת אז הם דוחים לס"א ומוציאין אותה לחוץ כדאיתא פרשת תרומה בדד ישב מחוץ למחנה מושבו ולא נעלם מעין הקורא משחז"ל בפ' בהמות בהררי אלף שהיא בהמה אחת רבוצה על אלף הרים והם מגדלים או מיני בהמות והיא אוכלת אותם והנה בזוהר פי' ענין בהמה זו בדברי הינוקא פרשת בלק ושאר מקומות כנ"ל אין להאריך בזה אמנם ירצה במאמרו כי ע"י מעשה הגשמיים הוא מתעורר כח העליון לפעול כל המצטרך כד"א תנו עז לאלהים על ישראל גאותו ולפי כי כן נעשה למעלה כי כאשר מתעורר סטרא דימינא כח הקדושה אז נדחה ס"א הוא הזבל והושפל למטה תחת רגלי בהמה העליונה לפי כי הרגלים שלה מגיעים עד עולם העשיה לכן בדומה לזה נעשה למטה ולכן הדין הוא כי גורפין זבל מתחת רגלי בהמה הגשמית כדבר האמור:

[ט] הזבל שבחצר לא יוציאנו אלא יסלקנו לצדדים וכו' הנה בזה יגיד ענין גדול והקדמה נודעת כי הנה כאשר אנחנו עושים כל התיקונים אלו וכיוצא בהם כדי להכניע הקליפה ולדחות אותה לחוץ מהקדושה אין הענין לבער אותה לגמרי מכל וכל כי זה לא יתכן להיות בזמן הזה עד לעתיד שנאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ונאמר בלע המות לנצח אמנם כל אלו המעשים אשר אנחנו עושים היינו דוגמא למה שעתיד להיות וימצא בזה שני תועלות גדולות ראשונה הוא כדי לדחות כח הקליפה ולהוריד אותה למטה וזה יהיה לפי שעה ואין זה בהתמדה וזאת שנית כי השורש של סטרא אחרא הנשאר למעלה אינו יכול ליינק וליקח מן השפע העליון זולת כדי חיותו דבר מועט באופן שלא יתבטל מציאותו שהוא ענין אוכל נפש שנעשה בי"ט כאשר יבא לקמן בעזרת ה' ולכן אמר בתחילה גורפין זבל מתחת רגלי בהמה דהיינו שהקליפות נפרדות ומתרחקות מתחת רגלי בהמה הנ"ל אמנם עדיין לא הוציא אותה לחוץ ולכן יאמר נא כי הזבל היינו ס"א שבחצר העליון לא יוציאנו לחוץ היינו מש"ה אשרי תבחר ותקרב ישכון חציריך וכבר נתבאר במקומו שאלו השני חצרות הרמז שלהם לשני עולמות תחתונים לפי כי העולם

העליון הוא נקרא בית אמנם למטה ממנו הם נקראים חצרות וכנגדן באו למטה שתי חצרות והם עזרת הנשים ועזרת ישראל ועזרת הכהנים ולכן יאמר נא אשרי תבחר ותקרב ישכון חציריך באלו השני עולמות ואינו שוכן למטה בחצר התחתון אשר לעומתו הוא עזרת הנשים שהיתה לאורך קל"ה אמה לפי כי כך אחז"ל דעתן של נשים קל"ה ולכן יאמר נא כי הזבל שבחצר לא יוציאנו שזה כבר נתבאר כי אין סטרא אחרא מתבטל לגמרי עד לעתיד לבא אין יכולת להוציאו משם לחוץ לגמרי רק כל אחד מחלק סטרא אחרא הוא נשאר בעולם שלו אמנם הוא נפרד מסטרא דקדושה והוא עומד שם ליינק כדי שלא ימחה ויתבטל ולכן יסלקנו לצדדין אמנם אם נתרבה בחצר יוציאנו לאשפה כי הנה נתבאר כי התכלית שמניחים הזבל הוא הקליפה בחצר עצמו באותו העולם היינו מפני כי צריך ליינק מהקדושה אמנם היניקה צריך להיות כפי המצטרך להם להחיות עצמן בלבד ולכן אם נתרבה בחצר באותו עולם סטרא אחרא ומבקש להתעלות וליינק מן השפע היורד מלמעלה יותר מדאי מכדי חייו אז מוציאין אותו לאשפה במקום שהיא לילית הרשעה הנקרא אשפה מטונפת כדאיתא פרשת תצא ושם יתפרנס מן המותרות שהם יוצאים מסטרא דקדושה ונמשכים לאשפה ומשם יונקים כפי רצונם זאת ועוד אחרת ואם נתרבה כלומר נתגדל לפי כי סטרא אחרא הוא בסוד נהירו דקיק כדאיתא בזוהר והנה על ידי כל אלה התיקונים שאנחנו עושים והבדיקות אע"ג כי עשו בנה הגדול וסטרא דקדושה בנה הקטן חוזר זה להיות כמתחילה ומתמעט סטרא אחרא ולכן אם נתרבה וחזר להיות גדול ע"י איזה מעשה של התחתונים עכ"ז אין בזה יכולת אל עון הפרטי של היחיד לעשות פגם בתיקון זה אלא עכ"פ מוציאין אותה לחוץ כדאיתא בזוהר פרשת תולדות דף קמ"ב. וז"ל ועתה בני שמע בקולי וכו' בההוא זמנא ערב פסח הוה ובעי יצר הרע לאתבערא ולשלטאה סיהרא רזא דמהימנותא עכ"ל ומפני כן גם לענין התחתון הגשמי אם נתרבה הזבל הקליפה בחצר הקדושה מוציאין אותו לאשפה כנזכר:

[י] מוליכים ומביאים כלים מבית האומן וכו' הנה מן מאמר הנזכר מובן כי גם עתה מלבד שאנחנו עושים מעשים להכניע סטרא אחרא אמנם ג"כ אנחנו גורמים לשלטאה סטרא דקדושה רזא דמהימנותא ולכן מוליכים ומביאין כלים מבית האומן כי בזה ימצא ענין של תיקון במדות העליונות שהם דוגמת כלים לאדם העליון גם אם לא יהיה כלים לצורך מלבוש שהם דוגמא לאיברים של אדם אלא כלים בעלמא שהם לצורך אכילה וכיוצא מ"מ הם צורך עליון דכתיב וככלה תעדה. כליה ולכן מביאין אותם מבית האומן מפני כי כן האדם הוא אומן לתקן המדות עליונות כדרך שעשה למעלה כמשחז"ל ואהי' אצלו אמון אומן הוא הענין מ"ש בזוהר פרשת בלק דף ר"ט. וז"ל תאנא מסטרא דאימא

כד איהי מתעטרא נפקין בעטרהא אלף וחמש מאה סטרי גליפין בתכשיטהא וכו' כד מזדווג מלכא במטרוניתא סלקא עטרא דא ואתיישבת ברישא דמטרוניתא וכו' כדין אימא בלחישו נגיד מתנן עילאין ושדר וקבע לון בההוא עטרא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי אימא עילאה היא המתקנת למטרוניתא ונותנת לה מלבושים נאים ונותנת לה עטרה מקובעת באבנים טובות שנאמר צאנה וראינה בנות ציון וכו' בעטרה שעטרה לו אמו אמנם דוגמא לענין

זה הוא גורם האדם ע"י מעשיו הטובים למעלה והכי איתא פרשת אמור דף צ"א. וז"ל ר"ש הכי אמר בשעתא דמתכנשי חבריא בהאי ליליא לגביה ניתי לתקנא תכשיטי כלה בגין דאשתכח למחר בתכשיטהא ותיקונהא לגבי מלכא כדקא יאות וכו' אשתכח דמלכא עילאה ומטרוניתא וחברייא מדוריהון כחדא ולא מתפרשאן לעלמין הה"ד ה' מי יגור באהלך וכו' הולך תמים ופועל צדק מאן הוא אלא אלין אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא וכו' הנה למדנו ממאמרים אלו היות אימא עילאה מלבשת למטרוניתא ונותנת לה כלים יקרים וכן נמי זאת תורת האדם שע"י מעשיו עושה כלים נאים ומלבושים למעלה ולכן נמי בא הדין זה למטה בגשמי שמוליכין כלים ומביאין מבית האומן כל היום אע"פ שאינם לצורך המועד מפני כי כן נעשה למעלה שמביאין כלים מלמעלה לכלה ומוליכים מלמטה מבית האומן פועל צדק בכל יום כאמור:

סימן תסט

[א] הנה בענין זה צריך להבין בתחילה אם ענין הקרבן הוא גדול מענין האכילה שאוכל האדם הבהמה או ענין האכילה הוא יותר מעולה מן הקרבן ויש צדדין לכאן ולכאן דאע"ג שהקרבן נראה לחוש שהוא נעשה קדש הבהמה כלה לא כך באכילה אמנם כאשר נתבונן הטיב יש צד לומר כי האכילה יותר משובחת מפני כי תהפך הבהמה ותתעלה בערך האדם ובערך זה איפשר שתתעלה ביותר דאלו בקרבן תתעלה הבהמה ותתקדש לעלות בשורש שלה ולא יותר אמנם כאשר תתעלה באדם ע"י כן הרוח תשוב למקום רוח האדם שהוא יותר עליון אמנם ענין זה יובן מה שצוה הקב"ה ואמר איש אשר ישחט וכו' ואל פתח אהל מועד לא יביאנו דם יחשב לאיש ההוא וכו' ואחר שאסר הכתוב עליהם אכילת בשר זולת ע"י זריקת הדם במזבח וכו' חזר והתיר להם הכתוב בשר תאוה מהו כן אמנם הענין הוא משחז"ל כי מה שאסר להם הקב"ה אכילת הבשר מפני כי בתחילה היו נוחרין ואוכלים או מטעם מש"ה למען אשר לא יזבחו עוד זבחיהם לשעירים ולכן

נאסר עליהם אכילת הבשר זולת ע"י שיקריב אותו אל פתח אהל מועד עד שיהיה כערך קרבן ואח"כ התיר להם בשר תאוה והענין כי הנה אמת הדבר כי הקרבת הקרבן הוא יותר חשוב מענין של האכילה והוא מסיבות ידועות והוא כי אינו דומה ענין הקרבן לענין של האכילה לא מבעיא האכילה שהיא בלתי כונה טובה כי האוכל אותה הוא חוטא על הנפש ולא מבעיא שאינו עושה תיקון לבהמה כלל אלא שהוא עושה פגם בנפשו ולכן אחז"ל ע"ה אסור לאכול בשר מפני כי הכח הבהמי הנמצא בבהמה הוא מתערב בו בנפשו ומטמטם את לבו מן התורה והעבודה אמנם גם אם האוכל הבשר הוא ת"ח כלומר כי הוא אוכל הבשר בכונה טובה עד מקום שיחזור אותו הבשר חלק ממנו ונעשה בעל חי מדבר מ"מ לא נודע ערך וחשיבות אותו נפש האדם האוכל הבשר מאיזה מקום הוא מחצב נשמתו ושמא הוא גדול מחלק הבהמה כי לכן אמר החכם מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה וכו' כלומר כי זה הוא הספק שיש להסתפק בענין זה התיקון כאשר נאכל הבשר של בעל חי ע"י החי המדבר ימצא זה הספק מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה מלת היא ר"ל מספקא לן אם תעלה במעלה רמה לפי כי היא למעלה מעיקרא או אם השורש שלה יהיה בערך נפש הבהמה ואם באולי אכל הבהמה שלא בכונה טובה ימצא כי במקום שהיה לו לתקן אותה קלקל וימצא זו רוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ נפש האדם יורדת היא עמה למטה לארץ וגם אם אכל הבשר בכונה טובה לא ימלט מלהיות נדחה חלק מן הבשר ויהיה מן המותרות ונמצא שהוא למטה לארץ לא כן הוא בענין הקרבן שהוא מזדכך ע"י ישראל במעמדם ולויים בשירם וכהנים בכונתם הטובה ומה גם שהמלאך היה רובץ עליו ואוכל אותו ואפי' קרבן יחיד כנודע מן הזוהר ואפי' הדשן היוצא ממנו אינו דומה אל המותר אשר הוא יוצא ע"י מאכל אדם ונוסף עוד מן השבח פגם הדם של הקרבן היה נזרק על גבי המזבח ונתקן ע"י כן משא"כ בענין מאכל אדם וזש"ה כי תאוה נפשך לאכול בשר (דברים י"ב) דהיינו לתקן הבהמה להעלות אותה אל מדרגת בעל חי מדבר חזר ואמר בכל אות נפשך תאכל בשר כלומר להזהיר שיהיה בתאות הנפש הטהורה כי ע"י המחשבה יהיה נתקן כאמור רק חזק לבלתי אכול הדם שלא תדמה שתוכל לתקן אותו כדרך שנתקן הבשר מפני כי הדם הוא הנפש ואין בך כח לתקן אותו ולכן נהפוך הוא כי מזיק הנפש שלך וז"ש ונפש הבהמה היורדת היא וכו' כי נפש האדם משתתפ' ויורד' עמה למטה לארץ ולכן ימצא שיש יתרון בענין הקרבן ומפני כך מקריב הבהמה בתחיל' כדי שתחול עלי' הקדושה ע"י הדיבור ולכן אין ראוי לומר על שום בהמה בין חיה בין שחוט' בשר זה לפסח מפני כי אחר שקרא עליו שם של קדושה יש במשמע שהוקדש לקרבן פסח ואע"ג כי לא היתה

כונת האומר לכך מ"מ השומע יבין שאדם זה הקדישו מחיים לקרבן פסח ונמצא כאוכל קדשים בחוץ לעיני השומעים את דבריו ועובר על מש"ה והייתם נקיים מה' ומישראל אלא יאמר בשר זה לי"ט לשואלי' אותו דבר אך אין מוכרח לומר כך אבל מותר לומר חטים עליה דבר נש וכד יפרוק בר נש לבריה מידא דההוא מותא אלו לפסח וכן בכל דבר שהוא חוץ לבשר:

סימן תע

[א] הנה בענין עינוי הבכורות מלבד כי החיוב בזה הוא על הנס שעשה הקב"ה בזמן שעבר שהרג כל בכור במצרים שלכן כל בכור מתענה בכל זמן בין בכור מאב בין בכור מאם מפני כי היה הנס במצרים שהרג הקב"ה כל בכור מאב ואם ואמנם ג"ז מכוון לכל זמן שראוי להתענות הבכור זמן הזה מטעם מ"ש בזוהר פ' בראשית בהקדמה דף י"ד. וז"ל פקוד' תליסר למעבד פורקנא לבריה לקשר' ליה בחיי' דתרין ממנן נינהו חד דחיים וחד דמות' וקיימין פריק ליה ולא יכיל לשלטאה עליה וכו' ועל דא בההוא פורקנא אתקיים דא דחיים ואתחלש ההוא דמותא עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי בכור נמצאים עליו שני ממונים א' של חיים וא' של מות וע"י הפדיון נמלט מן המות ונוסף עוד כי ע"י הפדיון נחלש הממונה של המות והנה בזמן מצרי' נא' וה' הכה כל בכור וכו' ואחז"ל כל מקום שנא' וה' ר"ל הוא ובית דינו הרי כי בזה הזמן חזר ונתעורר הממונה על המות של הבכורות ולכן מן הראוי הוא לבכור להתענות בע"פ מפני כי אז מתעורר הקליפה בעבור הביעור ומצא להתגבר מפני כי הוא הבכור בן השנואה כדאיתא פ' פנחס דף רנ"א:

וז"ל ובגין דאיהו בכור ורב. כל ממנן כתיב וה' הכה כל בכור עכ"ל לענייננו ולכן כאשר הבכור מתענה ומחליש החומר שלו הוא מתיש כחו של אותו ממונה כאמור וגם זה הוא מורה על העתיד כי הנה הקב"ה עתיד להעביר הקליפה מן העולם כאשר הובא למעלה מענין שחיטת קרבן פסח בי"ד בניסן ויש מי שאומר שאפי' בכורה נקבה מתענה והטעם לפי כי כן נמי מתו הנקבות הבכורות במצרים כמשז"ל בפ' לא יכבה בלילה נרה זו בתיה בת פרעה טעמה כי טוב סחרה לפי שהצילה למשה הנקרא טוב לכן לא יכבה בלילה נרה כאשר כבה נר הבכורות שמתו לא כבה נרה הוא הנפש שנקרא נר ה' נשמת אדם ואמנם גם מן הטעם הנ"ל ראוי לנקבות להתענות בע"פ לפי כי כבר נת' איך ס"א הם דכר ונוקבא כאשר הובא למעלה באורך ולכן כדרך שהזכרים הבכורות הם מתענים להכניע ולהחליש כח הזכר של ס"א שהוא בכור כל ממנן כמו כן כאשר

מתענות הנקבות הבכורות ע"י כך הם מכניעים ומחלישים כח הנקבה שבקליפה לילית הרשעה ונעשה ליל שימורים:
אמנם יש נוהגים שהם מתענים בעד בניהם ובנותיהם בזמן שהם קטנים עדיין ואין בזה סמך כלל אלא א"כ הם עושים מטעם אסטניס שהוא מתענג כאשר יבא לקמן:
[ב] אם חל ערב פסח בשבת וכו' הן אמת כי מן הטעם האמור של מכת בכורות אין מתענים כלל מפני כי רחוק שהוא מכת בכורות היה ליל ט"ו בניסן ועתה הוא מוקדם ביותר ג' ימים ואין נשאר בזה ענין זכרון לאותו הנס אמנם לענין אותו הטעם כאמור שהעיקר הוא כדי להכניע ס"א ולהחליש כח החומר שהוא מצד הקליפה ובזה ימצא שנחלש ג"כ ס"א נכון הדבר להתענות אע"ג שהוא מוקדם אמנם מ"מ יותר טוב יהיה להתענות ביום הו' כי קרוב הוא יותר ומה גם כי הארת השבת כבר התחיל להתנוצץ יעיר בבקר של יום השישי כנודע שלכן הוא זמן קריאת הפ' שמו"ת בבקר ואין לחוש לפי שנכנס בשבת והוא מתענה לפי כי אין תענית זה כמו תעני' יחיד שמתענה עד צאת הככבים רק כאשר יצא מב"ה תכף הוא אוכל ונמצא הכנעה גדולה לס"א באופן זה מכל הצדדין בעבור קדושה שבה:
[ג] האסטניס מתענ' בע"פ וכו' להיות כי אנחנו מצווים לעשות המצוה בשמחה כמש"ה תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב כי הם ב' דברים בשמחה ר"ל שלא יעשה המצות כאנגריי' ובטוב לבב כד"א וטוב לב משתה תמיד והנה ענין אכילת מצה היא מ"ע מן התורה בליל ט"ו בניסן כמ"ש הרמב"ם ז"ל אמנם הוא יוצא י"ח בכזית מצה אמנם לפי כי יש חיוב ג"כ באכילת כזית של המוציא ושאר אכילות כאשר יבא לקמן בע"ה ולכן האסטניס שהוא מקולקל במעיו מתענה בע"פ כדי שיאכל מצה לתיאבון ועוד יש טעם אחר כאשר יבא לקמן:
אמנם טוב הדבר להיות מתענה בכור ואם אין שם בכור מתענה גדול הבית מפני כי כך עשה הקב"ה בזמן שעשה מכת בכורות כמשחז"ל בפ' כי אין בית אשר אין שם מת כי אם היה שם בכור מ"מ היה ניגף אם אין שם בכור לא מהאב ולא מהאב היה ניגף גדול הבית הנקרא בכור שנ' וישימהו לבכו':

סימן תעא

[א] הנה בזה הדין ימצא עזר וסיוע אל הקדמה הנזכר למעלה שעיקר המעשה אשר צוה ה' לעשות בכל ענייני הפסח הוא לצורך תיקון של החטא שעשה אדה"ר בענין המחשבה וגם במעשה ומה גם לענין הבדיקה והביעור אשר הצריכו חז"ל הכל הולך

אל מקום אחד אשר ע"כ בא הדין זה כי אסור לאכול פת דהיינו מצה משעה עשירית ולמעלה והענין כי הנה כבר נתבאר מחז"ל כי האוכל מצה בע"פ כבועל ארוסתו בבית חמיו וענין זה הוא אע"ג שעדיין החמץ מותר באכילה והטעם לזה יהיה מפני כי כבר התחיל התיקון מתחילת הלילה לפי כי כאשר נעשה ענין הבדיקה ליל י"ד כבר התחילה ההכנעה לסטרא אחרא ע"י ביטול החמץ בכל הצדדין בין מענין הנוגע בעצם אדם שהוא מכניע הקליפה מן המקומות העליונים והעולמות ומועיל ג"כ לסטרא דקדושה שמתגבר והולך בעצם אדם וכן נמי למעלה מפני כי כן אחז"ל אמלאה החרבה אם יאמר לך אדם קיסרין וירושלים שניהם חריבות או בנויות אל תאמן אלא כשזה נופל זה קם נמצא כי שני דברים הם הנעשים תמיד לעולם בנושא אחד כי כאשר נכנעה ס"א אז סטרא דקדושה מתגברת ועולה בלי ספק ולכן מתחלת ליל י"ד אשר נעשה הבדיקה והביטול התחיל להיות נחלש ס"א והתחיל סטרא דקדושה להתגבר ולכן בתחילת יום י"ד כי אז התחיל להכנע ס"א סטרא דדכורא גם ס"ד שהוא בבחינ' הזכר התחיל להתגבר אמנם עדיין לא נשלם התיקון מפני כי ס"א עדיין לא נכנעה לגמרי מפני כי עדיין צריך אל הביטול שעתיד לעשות קודם שעה ששית אשר אז היה התגבורת שלה מזמן חטא אדה"ר ונתגבר יותר מזמן העגל כנ"ל ומפני כך עדיין לא נגמר התיקון של סטרא דקדושה ולכן אסור לאכול מצה שהוא ענין התיקון של סטרא דקדושה בסוד הלחם אשר הוא אוכל ואיתא בויקרא מן הזוהר ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי הכלה עליונה בזמן שהיא מתקשטת אין ראוי להכנס בעלה אצלה ולכן אחז"ל האוכל מצה בע"פ כבועל ארוסתו בבית חמיו כי עדיין צריכה תיקון ואח"כ תבא אצל בעלה כדאיתא בזוהר פ' בראשית ויבן ה' את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה מכאן שהאב והאם עושים לכלה הצורך וכל התיקון שלה ואח"כ ויביאה אל האדם להזדווג עמה ולכן להיות כי ביום י"ד עדיין לא נגמר צורך התיקון שלה ולכן בא הדוגמא זו האוכל מצה בע"פ כבועל ארוסתו בבית חמיו אבל יותר קשה הדבר הזה האוכל מצה משעה עשירית ומעלה מפני כי אז היה זמן חטא של א"ה כמשחז"ל בב"ר ואמנם זה החטא היה מפורסם שאכל מעץ הדעת ועבר על הצווי אמנם גם נמצא אתו עון הוא אשר חז"ל הגידו בב"ר וז"ל והנחש היה ערום לא הוה צריך קרא למימר אלא ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור אלא להודיעך מאיזה חטא קפץ עליו אותו רשע מתוך שראה אותם עסוקים בד"א נתקנא בהם הנה מבואר מזה המאמר שהיו עוסקים בד"א באותה שעה והנה חז"ל כינוי זה העסק וחשבו אותו לחט' כמ"ש מאיזה חטא קפץ עליו וזה לפי כי לא נכון לאדם לשמש מטתו ביום כמשחז"ל בפ' והלילה אמר הורה גבר לילה ניתן להריון אמנם ביום בוזה דרכיו ימות ולפי כי כבר נתבאר למעלה

כי אכילת מצה הוא הרמז אל הייחוד העליון בדרך כינוי כד"א אכלה ומחתה פיה לכן ביום אסור לאכול מצה משעה י' ומעלה. כדי לתקן העון ראשון האמור היינו כדי לאכול מצה לתיאבון הוא הייחוד כדבר האמור:

אבל אוכל מעט פירות מפני כי הפירות או ירקות אין זה חשיב אכילה והיינו מ"ש ר"ח לא בעניותי אכלי' ירקא ולא בעתירותי אכלית ירקא לא בעניותי אכלית ירקא משום דגריר ולא בעתירותי אכלית ירקא מ"ט באתר דליעול ירקא ליעול בשרא וכווריו עכ"ל ובלי ספק כי כל בן דעת לא יתרצה בנגלה מזה המאמר לפי כי האיש השלם לא ענין הנראה מספר ומה גם התלמוד השלם כי כונתם להעיר האדם על ענין שלימות ומה גם כי חז"ל אמרו באתר דלית ירקא אסור לת"ח לדור שם ואיך יחלוק ר"ח על דבר המוסכם גם שהיה עושה לדעתו למה יכתב אם לא להודיע חידוש אמנם כונת סיפור זה להורות את בני ישראל בדרך נסתר על משחז"ל בפ' ולהג הרבה יגיעת בשר כי אסור לאדם ללמוד חוץ מכ"ד ס"ת והיינו מ"ש ר"ח ע"ה לא בעניותי היינו בזמן שלא היה לו זמן קביעות של תורה ללמוד שנקרא עניות כמשחז"ל אין עני אלא מן התורה אפי' באותו זמן לא אכלית ירקא שלימוד נקרא אכילה שנאמר לכו לחמי בלחמי ירקא הם הספרים שהם חוץ מהתורה כי הכל הם כירק עשב דגריר לבא לאלעזר ולא להועיל רק שנגרר אחריהם ועובר על מש"ה אל תקרב אל פתח ביתה ולא בעתירותי בזמן שהיה לי ללמוד שהייתי עשיר בתורה כמו שחז"ל בפ' עשיר ורש נפגשו עשיר בתורה ורש בתורה לא אכלית ירקא לא למדתי באותם ספרים מחכמות חיצוניות דבאתרא דליעול ירקא וימשך לב האדם אחריהם והם גורמים ביטול תורה ליעול בשרא וכווריו תורה ואגדה: אמנם עוד לאלוה מילין בזה המאמר לצד עילאה ימלל והענין יובן עם מה שנאמר בהגדה שבכל הלילות אנו אוכלים שאר ירקות כי הנה אחר שהנחתי כי כל ענין אכילה הסוד שלה הוא פועל ענין ייחוד למעלה ע"ד מש"ה אכלה ומחתה פיה ולכן יהיה ענין אכילת ירק זה ענין ייחוד שהוא תמידי רק שאינו בתכלית השלימות מפני כי השפע נמשך מן הששׁ קצוות לכלה ולפי כי הוא תמידי לכן ת"ח אסור לדור במקום שאין שם ירק נמצא אמנם הלחם הוא סוד טל העליון היורד דרך קו האמצעי כד"א מים קרים על נפש עיפה (משלי כה) והיינו כונת משחז"ל האי פיתא מזונותא דלבא דראוי להבין למה הפליגו בענין ואמרו מצינו בתורה בנביאים בכתובים דהאי פיתא מזוניתא דלבא אמנם כונתם לרמוז החשיבות של הלחם מאין מוצאו ובאיזה דרך נמשך השפע עד שמגיע אצל נקודה הפנימית הוא סוד הלב כנודע דהיינו כי בא דרך קו האמצעי שהוא בתורה ונמשך בנביאים גם בכתובים עד שמגיע ללב ולכן יאמר רב חסדא לא בעניותי אכלית ירקא מפני כי מאחר שהמאכל

הוא רמז לייחוד העליון וכפי המעשה אשר יעשה אדם הגשמי כך הוא מעורר למעלה ולכן לא בעניותי אכלית ירקא רק הייתי סומך על הלחם אשר הוא אוכל לקיים מש"ה ארץ אשר לא במשכנות תאכל בה לחם וירקא מגרר גריר והלב נחלש ובעתירותי לא אכלית ירקא מ"ט באתר דליעול ירקא ללב ליעול בשרא בסוד ובשר מבשרי (קהלת י"ב) ולהג הרבה יגיעת בשר וכוורי להמשיך הארה עליונה מעינא פקיחא שנאמר בה הנה עין ה' אל יראיו אל המיחלים לחסדו כשמו כן הוא רב חסדא ונמשך דרך הבשר החי חי העולמים והחי יתן אל לבו ולכן מן הטעם זה האדם אוכל פירות או ירקות מעט לרמז זה אבל לא ימלא כרסו מהם כדי שיהיה תאב לאכילה כנז' ויין מעט לא ישתה דמסעד סעיד והוא מזון ללב שנאמר ויין ישמח לבב אנוש ונאמר ויבא לו יין וישת אבל אם רצה לשתות יין הרבה שותה מפני כי היין סוד הגבורות וכאשר הם מתעוררים ומתרבים כדי שלא יתאחז מהם הקליפות חוזרים להתעלות למעלה בסוד אור חוזר וזה הוא סיבה אל הייחוד והיינו מ"ש מפני כשהוא הרבה הוא גורר תאות המאכל שהוא הייחוד הנעשה באותה הלילה כנ"ל:

[ב] וקודם שעה עשירית מותר לאכול מצה עשירה דאע"ג שהאכילה הוא מורה ייחוד כנז' אמנם לא ראי זה כראי זה לפי כי המצה עשירה היא עשויה מיין ושמן שהוא מורה על ייחוד עליון אתר דנפקין מיניה וזה הייחוד אינו נפסק לעולם שהוא בסוד אכלו רעים כמ"ש הרשב"י ע"ה מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעייא ואיתא בזוהר פ' שמיני דף ל"ט. ז"ל ר' אבא אמר יין ושמן דבש וחלב מאתר חד נפקו ועוד דף מ"ח ז"ל שלמה מלכא צוח ע"ד ואמר אוהב יין ושמן לא יעשיר דהא עותרא אחרא אזדמנא ליה למהוי ביה חולקא לעלמא דאתי אתר דיין ושמן שריין וכו' אם התחיל לאכול דינו כשבתות וי"ט כאשר יתבאר במקומו אמנם ישראל הכשרים לא יעשו הדבר הזה חלילה:

סימן תעב

[א] אשר חז"ל הגידו בענין השבת כאשר האדם הולך לביתו וימצא שולחנו ערוך מבעוד יום וכו' שני מלאכים המלוים לאדם וכו' מלאך טוב אומר כך יהיה לשבת הבאה ומשם נלמד לענין זה ואיתא בזוהר פ' עקב דף רע"ב. וז"ל ובשבת צריך בכל מלוי לאתוספא מחול על הקדש בין במאכליו ובמשתיו בין בלבושיו ובין בהסיבתיה דצריך לתקנא ליה מסיבה שפירא בכמה כרים וכסתות מרקמין מכל מה דאית בביתיה כמאן דתקין חופה לכלה וכו' בגוונא דצריך לקבלא גבירתא בכמה נהורין דשרגין בשבת ובכמה ענוגין ולבושין שפירין וביתא מתקנא בכמה מאני דתיקונא בהסיבה יפה לכל חד וחד ובהאי

חדוה ותיקונא גרמין דאשתארת שפחה בישא בחשוכא ברעבון בבכיה בהספד בלבושין אוכמין כארמלתא בלא בעלה וכו' הנה מבואר מזה המאמר כמה צריך האדם להיות זהיר בכבוד יום טוב בכל הדברים ואמנם ענין מ"ש לאכול מיד היינו מפני כי האכילה בלילה זו הוא מצוה בכל הדברים כנודע מדברי הרמב"ם ז"ל ולכן אמר אף אם הוא בב"ה יקום כך אחז"ל המצוה חביבה בשעתה ומה גם מפני שמצוה למהר לאכול כדי שלא ישנו התינוקות כי הנה התינוקות הם מכונים אל הרגלים שנאמר יוצאי ירך יעקב ומפני כי ס"א נגעה ברגלים של יעקב צריך להיות קל ברגליו ללכת תכף לסעודה לתקן מה שנא' כי נגע בכף ירך יעקב ולכן נופל בהם השינה תכף כך אמרו חז"ל שינה אחת משששים במיתה ואיתא בזוהר פ' ויחי עד שתין נשמי הם של חיים מכאן ואילך הם בסוד המיתה ולכן ראוי למהר לאכול דהיינו כדי לעורר הייחוד למעלה ע"י המעשים אשר נעשים בלילה הזה וביותר אם נמצא באותה האכילה כונות טובות כי הנה הכל מודים כי מצות צריכות כונה: [ג] הנה ענין ההסיבה לא נעלם מעין הקורא כי זה הוא זכר לענני כבוד שהיו ישראל מסובים בתוכם והולכים ומה גם כי זה מורה על העתיד שחז"ל עתידים הצדיקים להיות מסובין בג"ע ואוכלים באותה סעודה והקב"ה מסיב עמהם ואמנם הענין הוא דרך חירות להורות ולהודיע כי ישראל הם בני חורין בלילה הזאת לפי כי ההוא יובלא עילאה אפי' יתהון לחירות ותב' גושפנקן דפרזלא וקלפין בישין ולכן ענין הסיבה זו לא יהיה על גביו ולא על פניו ולא על ימינו אלא על צד שמאל להורות על ההוא דרגא דאפיק יתהון לחירות שהוא מצד השמאל ר"ל מן הקו של השמאל ומה גם יורה ענין של ההסיבה שהוא מיתוק אל בחינת הדינים הנמשכים מצד השמאל ולפי כי עיקר המיתוק והתיקון הוא במדה האחרונה לכן יהיה כל ענין התיקון בישיבה לפי כי כן כל הדברים שהם מעלמא דנוקבא הם מיושב ושל הזכר הם מעומד כדאיתא בזוהר פ' אמור:

[ד] אשה אינה צריכה הסיבה מפני הטעם האמור כי הנה כל התיקון זה הוא חוזר לה ולכן אינה צריכה הסיבה שהרי נעשה בה כל התיקון הצריך לה אלא א"כ היא אשה חשובה כי זה הוא מורה היות האשה עליונה בחשיבות הזכר לפי כי כן הוא מוכרח להיות בלילה זו כי נמצא לה חשיבות גדול ולכן צריכה הסיבה להורות כי גם היא מקבלת מלמעלה בערך הזכר ולכן נמצא בה כח לכפות הדינים הנאחזים ממנה ולדחות אותם ואינה צריכה סיוע בימים הראשונים מצד הזכר כלל:

[ה] בן אצל אביו צריך הסיבה כי הנה נתבאר כי לעתיד הצדיקים מסיבים בג"ע והקב"ה מסיב עמהם וישראל הם בנים ולכן צריך הסיבה להורות על העתיד כי כן הם עתידים להיות מסיבים לפני הקב"ה בג"ע ונוסף עוד כדי לרמוז כי הבן הקדוש בלילה הזה הוא

מסיב לפי שהוא בן חורין והענין מ"ש בזוהר פ' לך לך דף צ"ו. וז"ל פתח ואמר אשרך ארץ שמלכך בן חורין וכו' מהו בן חורין כדאיתא יובל היא קדש תהיה לכם וכו' ואי תימא בן חורין ולא כתוב בן חירות הכי הוא ודאי בן חירות מבעי ליה אלא במתניתא סתימאה דילן תנינא כד מתחברין יוד בה"א כדין כתיב ונהר יוצא מעדן וכו' ולא תימא כד מתחבראן אלא מתחבראן ודאי ובגיני כך בן חורין כתיב וכו' הנה מבואר מזה המאמר איך ת"ת נקרא בן חורין אמנם זה הענין הוא מתקיים לפרקים אבל בליל פסח ודאי הוא בן חורין מאחר שגומרין עליו את ההלל ולכן הבן הגשמי אע"ג שהוא אצל אביו צריך הסיבה לפי כי כן יהיה לעתיד ישראל מסובין לפני אבינו שבשמים ומתענגים באותה סעודה ומה גם כי כן הוא הדוגמא למעלה כמדובר וזה אפי' רבו מובהק מפני כי כן נמי כדוגמא זו הוא למעלה שנאמר מה שמו ומה שם בנו כי תדע ר"ל מה שמו הוא חכמה עילאה מלמד תורה למ"ה בנו ת"ת ישראל ובדוגמא זו נמי כאשר ישראל הם מסובין בג"ע לפני הקב"ה אז הוא מלמד אותם תורה והוא רבו מובהק וזהו סוד הפ' כי בן הייתי לאבי וכו' הנה מורה היו' בן חורין ולכן זכר בזה אב ואם כי בן הייתי לאבי וג"כ רך ויחיד לפני אמי שלכן נק' ב"ח והרי הוא מסיב ביניהם גם ויורני ויאמר לי יתמוך דברי לבך הנה שהוא רבו מובהק ולכן בגשמי נמי אפי' רבו מובהק צריך הסיבה וכאשר אינו רבו מובהק צריך ליתן לו רשות מפני כי כן נמצא הפרש בין זה לזה לפי כי הדוגמא של בן אצל אביו הוא בזמן שת"ת ישראל הוא בסוד ו' במלוי אות יו"ד אז אע"ג שהוא רבו מובהק מאחר כי הבן אצל אביו צריך הסיבה כדי שיהיה נוטה לצד שמאל מפני שהוא בסוד בינה העילאה אמנם בזמן שהוא בבחינת תלמיד והוא יושב לפני רבו בסוד אות ו' של שם הויה אין צריך אז הסיבה להיות נוטה לצד שמאל מפני שהוא תלמיד ועדין אין בו מציאות לעלות אצל רבו מובהק בסוד יוד רק הוא תקוע אצל אות ה' ואם רבו נותן לו רשות נעשה דוגמא שמסמיך אותו אלא שהסמכה נעשית ע"י שלשה ורשות זה אין שם שלשה והיינו לפי שהוא לפי שעה והבן ולכן אז הוא ראוי תלמיד זה להיות מסיב לצד שמאל כאמור ות"ח שהוא מופלג בדורו היינו ת"ת שהוא תלמיד של חכם העליון אמנם הוא מופלג בדורו לפי שעלה בסוד הזקנה וקנה חכמה עליונה ביותר מי שהוא יושב לפניו הוא נחשב בסוד הצדיק שהוא תלמיד לפניו ולכן חשוב כרבו שהוא בסוד חכמה העליונה ואע"ג שלא למד ממנו כלום חשוב כרבו שלכן הוא נקרא תלמיד חכם שנאמר ה' אלהים נתן לי לשון לימודים ואינו צריך הסיבה ופשוט הוא שאם נותן לו רשות מסיב לפי כי כל ענין הסיבה הוא כדי למתק את הדין ולהגביר מדת החסד כנזכר:

[ו] השמש המשרת לפני השולחן והוא בסוד שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך כדאיתא פ' פקודי ולכן השמש צריך הסיבה לא מבעיא כאשר אוכל עמהם אלא אפי' עומד ומשמש עליהם לפי כי כן צריך להטעים לשמש והדוגמא לזה הוא מפני כי כן נמי מאותו השפע של הסעודה עליונה הוא טועם השמש עליון לפי כי כן אפילו בעולם הבריאה מגיע מאותו השפע של הייחוד העליון אשר נעשה בעולם האצילות כנודע:

[ז] כל מי שצריך הסיבה וכו' מפני כי הנחנו כבר כי סוד האכילה הוא ענין ייחוד המכונה בסוד האכילה כד"א הלח' אשר הוא אוכל ונאמר אכלה ומחתה פיה ואמנם ענין האכילה בליל פסח נשתנית לטובה כי צריכה הסיבה להורות כי זה הייחוד הנעשה בליל פסח הוא בשלימות גדול לא נעשה כך בשום זמן והוא סוד הפ' ליל שמורים הוא לה' כלומר כי הייחוד הנעשה בכל לילה בכל פעם הוא בסוד ליל אין בו ענין שלימות אות ה' אחרונה אמנם הוא הלילה הזה לה' כלומר הייחוד הנעשה בליל פסח הוא הלילה הוא בשלימות ולכן נקרא לילה בתוספת אות ה' כאשר ית' יותר לקמן ולכן כל מי שצריך הסיבה שהוא מורה על ענין הייחוד של שלימות כנזכר והוא אכל או שתה בלא הסיבה לא יצא וצריך לחזור לאכול ולשתות בהסיבה מפני כי מעשה של התחתונים הוא מעורר כח העליון כאמור ואיתא בזוהר פ' אמור דף צ"ו. וז"ל בגיני כך בי"ד מתקני גרמייהו ומבערי חמץ מבינייהו ועיילי ברשותא קדישא וכדין מתעטרי חתן וכלה בעטרוי דאימא עילאה ובעי בר נש לאחזאה גרמיה דאיהו בר חורין וזה יהיה ע"י הסיבה כאמור:

[ה] אשר חכמים ז"ל הגידו כי ארבע כוסות של ליל פסח הם רומזים אל דבר והפכו כי הנה הם כנגד ארבע כוסות הנאמרים בפרעה וכוס פרעה בידי וכו' והנה הם כנגד ארבעה גאולות שנא' וגאלתי והצלתי וכו' והם כנגד ארבע כוסות התרעלה שעתיד הקב"ה להשקות לרשעים והנה מזה מתחייב כי צריך לשתות ארבעה כוסות על הסדר מפני כי כן ארבע גאולות שנאמרו בתורה הם מפורדים בפסוקים והפורעניות שנתן הקב"ה למצרים נמי הם היו כל אחד בפני עצמו ולכן אם שתאן זה אחר זה שלא כסדר לא יצא ואמנם כבר הנחתי למעלה כי כל המעשים אשר נעשים ליל הפסח אע"ג שנתנו חז"ל בהם טעם על מה שעבר גם נמצא בהם הרמז על מה שעתיד להיות ואיתא בזוהר פ' אמור דף צ"ה: וז"ל אמר רבי יוסי הני ארבע כסי דההוא ליליא אמאי אמר ר' אבא הא אוקמוה חברייא לקבל ארבע גאולות אבל שפיר הוא בספרא דרב ייבא סבא דקאמר הואיל וזווגא קדישא אשתכח בהאי ליליא זווגא הוא בארבע קשרין דאינון ארבע דרגין ולא מתפרשי דא מן דא כד זווגא דא אשתכח ואנן בחדוותא דילהון אתערנא בגין דהא זכינא בהו דמאן דאחיד בדא זכי בכולא עכ"ל והנה מבואר מזה המאמר הייחוד הנעשה

בליל פסח מארבע גאולות ואנחנו זוכים בזה אמנם דוגמא של זה יהיה גם לעתיד ביתר שאת ומה גם יהיה בין לענין הייחוד עליון ובין לענין הגאולה שלנו וכדאיתא פ' פנחס דף רנ"ב. וז"ל אלין ארבע גאולות עתידין למהוי לקבל ארבע כוסות דפסח בגין דישראל מפוזרין בארבע פנות עלמא ואינון דיהון רחוקין אקדימו לרנ"ו ותנינן לשתין ותליתאין לשיתין ושית ורביעאין לע"ב ופורקנין אלין יהון בארבע חיון בשם הויה דרכיב עלייהו וכו' מבואר מזה המאמר היות הגאולה העתידה להיות בארבע פעמים והם נרמזים בשם ולכן מתחייב מזה אם שתה ארבע כוסות כאחת או ששתאן שלא כסדר לא יצא מאחר שנתבאר כי הרמז של כוסות אלו בשם הויה לכן צריך להיות על הסדר לפי שהם רומזים לארבע אותיות הויה כסדר ולכן אם שתה אותם שלא כסדרן פוגם ומחליף האותיות ולכן לא יצא:

[ט] שיעור הכוס רביעית וכו' הנה סוד הרביעית נתבאר בזוהר ובתיקונים והרמז שלו לאות יוד או לאות ה' שנאמר רביעית ההין וכנ"ל אמנם זה יובן עם מ"ש בזוהר בפ' שתו ושכרו דודים שהוא לתתא ויקרא דף ד' ז"ל אמר ליה רבי אלעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא אמר ליה יאות שאלת דא אתר עילאה דאינון באחדותא בחדוותא דלא מתפרשן לעלמין אלין אקרון רעים וכו' שתו ושכרו דודים אלין אינון לתתא אקרון דודים ת"ח באינון עילאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה מ"ט מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא ובגין דתמן שרייא חמרא דמנטרא כתיב בהו אכילה ובאינון תתאי דבעיין שקיו כתוב בהו שתייה דהא כל נטיען שקיו בעיין מנחלא דעמיקא וכו' הנה מבואר מזה המאמר כי גרבי דחמרא הם למעלה והם בסוד שם י"ה וצריך שימזגנו כדאיתא בזוהר פ' תרומה ויבא לו יין דארמי ביה מיא והנכון שישתה הכל או רובו של כוס ותבונן מ"ש בזוהר פ' שמיני דף מ'. וז"ל ת"ח ישראל קדישין כל חיי עלמא דירתין כולא תליין בההוא עלמא דאתי בגין דאיהו חיין דכולא לעילא ותתא והוא אתר דיין דמנטר' שארי ואקרי יין ומתמן נפקין חיין וקדושה לכלא ויין דישראל בגין יין דישראל אחרא ודא בדא תלייא דהא ישראל לעילא ביה נטיל חיין וכו' ועל דא לא תימא דדא הוא בלחודוי אלא כל מה דעבדי ישראל לתתא כלא הוא כעין דוגמא דלעילא כ"ש יין דקאי באתר עילאה דוגמא דיין דמנטרא בגין כך ישראל שתיין יין דישראל דאתעביד כדקא חזי בקדושה כגוונא דישראל לעילא דשתי ואשתרשא ואתברכא בההוא יין עילאה קדישא וכו' ומאחר שנתבאר במאמר כי כל מה שעושים ישראל למטה כך נעשה למעלה וישראל עליון שותה יין זה ומתברך וכו' איך לא ישתה רוב הכוס איש הישראלי: [י] מי שאינו שותה יין וכו' הנה נתבאר מן הזוהר כי כל הדברים שהאדם עושה מן המצות לעשות תיקון לו

לעצמו לשלימות איבריו הגשמיים ומה גם לתיקון נפשו ומה גם לעורר הייחוד למעלה וכל זה נתבאר למעלה באורך וג נתבאר במאמר הקודם כמה הוא חשיבות היין שהוא סוד יין המשומר בענביו וישראל עליון שותה אותו ומתברך בו גם נתבאר במאמר הקודם ז"ל ואנן בחדוותא דילהון אתערנא בגין דהא זכינא בהו דמאן דאחיד בדא זכי בכולא ולכן ראוי לאדם אף על גב שהיין מזיקו או שונאו לדחוק עצמו ולשתות אז טוב לו כאמור אמנם כד לקיים המצוה כאשר צוני ה' אלהי יכוין ששותה כדי לקיים מצות ארבע כוסות וסוף הכבוד לבא:

יא] מצוה לחזר אחר יין אדום דאף על גב כי חיוב ד' כוסות הם כנגד ארבע גאולות שעתיד הקדוש ברוך הוא לגאול את ישראל כאמור אמנם שצריך להיות יין אדום היינו כי בזה יהיה רמז למה שעתיד הקדוש ברוך הוא להשקות ארבע כוסות התרעלה לכותיים ולפי כי בא גם כן רמז לענין הגאולה כנ"ל:

[יב] לכן יוצאין ביין מבושל אשר חז"ל הגידו שהגאולה נמשלה לבציר כאשר הוא שלא בעונתו נפסד אמנם עתה הנה נעשה יין וגם מבושל ובקונדיטון נמי והם דין רפה ונודע כי עכו"ם נמשלו ליין כדאיתא בשיר השירים רבה כי טובים דודיך מיין משבעים אומות אמנם גם ישראל נמשלו ליין כדאיתא שם וכן איתא פ' נשא בפ' למאחרים על היין אלו ישראל כי יתן בכוס עינו שנותנים עיניהם בממון של ישראל לקחת ממונם:

[יג] ולכן אפי' עני המתפרנס מן הצדקה ימכור מלבושו או ילוה או ישכיר עצמו בשביל יין לד' כוסות שהרי מובן שלכן לא ישלטו בו רשעים כי מלבד משאחז"ל כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה חוץ מהוצאת ימים טובים וכו' ואין מעצור לה' למלאת חסרונו אמנם עוד זאת יהיה סיבה להשלים את נפשו ע"י כך ויזכה לזמן של הגאולה לכמה טיבה כפולה:

[יד] גם הנשים חייבות בד' כוסות אע"ג דקים לן אין פוסקין לאשה יינות ומכ"ש בריבוי שהרי נשים ניוול הוא לה מכ"ש ד' וכל שכן כי העיקר הוא בזמן שאין בעלה עמה ועתה צריכה לשתות אפי' אין לה בעל אמנם הענין הוא כי מה שנמנע היין מן האשה להיות כי האשה מצד הדין בסוד אות ה' אחרונה מנורת זהב כולה כנודע מהזוהר והעיקר מפני שדעתה קלה אמנם ליל פסח נגאלו ישראל בזכות הנשים ואומרים הלל גמור להשלים לה הדעת והתיקון שלה הוא ע"י יין עליון המשמח אלהים ואנשים ומה גם כי בעלה עמה ונעשה הייחוד ע"י אכילה ושתיה בסוד אכלו רעים שתו ושכרו דודים ולכן האשה הגשמית חייבת בכל מצות הנהוגות בלילה הזה:

[טו] תינוקות שהגיעו לחינוך מצוה ליתן לכל א' כוסו לפניו מפני כי כן נמי תינוקות עליונים נמשך להם מיין המשומר בענביו כי אימא עילאה עד הוד אתפשטת לפי כי בסוד ן' שערי בינה היתה הגאולה וגם מפני שהתינוקות הם בסוד ד' כוסות הללו כי כן הם סוד ד' גאולות כנ"ל מהזוהר ואין להאריך: [טז] מצוה. לחלק לתינוקות וכו' לפי כי התינוקות עליונים אין בהם אכילה רק הם מסייעי' לדבר מצוה והם שושבינין דילה ולכן עתה מקדימין להם ענין אכילה קליות ואגוזים כדי שישאלו ולכן יצדק בהם לומר מה נשתנה והבן:

סימן תעג

[א] מה שהוצרך להיות כוס ראשון מעומד אע"ג שאינו בשבת הנה הדבר מבואר מדברי מורי הרב זלה"ה ומה גם שם נאמר הכונה שצריך לכוין בו אמנם יש לתת טוב טעם על דרך הנ"ל שד' כוסות הללו הם רמז לד' גאולות גם נתבאר למעלה שמורה על העתיד ולכן יובן הענין עם משחז"ל כי ב' תלמידים משל ר' שינו עטיפתם בשעת השמד פגע בהם סרדיוט א' וכו' א"ל ג' שאלות אני שואל מכם כתוב א' אומר כי שם אשב לשפוט את כל הגוים וכתוב אחר אומר לכן חכו לי ביום קומי לעד וכו' בתחילה הוא יושב ומעיין בדין שלהם ואח"כ דן אותם בעמידה ולכן מאחר שלמדנו מחז"ל כי ד' כוסות אלו הרמז בהם הוא שהקב"ה עתיד להשקות ד' כוסות התרעלה למצרים ולכן צריך זה הכוס להיות מעומד להגיד כי ישר ה' ולאחר שהוא דן אותם מיושב אח"כ משקה אותם כוס התרעלה מעומד ולכן מטעם זה גם שאח"כ אנו שותים כוסות האחרים מיושב אין בזה קפידה לפי שכך הוא הקב"ה דן אותם מיושב לעע"ג רק כי אח"כ נעשה ספקליטור שלהם ומשקה אותם מעומד ומאחר שכבר נרמז ענין זה שאח"כ הוא עומד להפרע מהם מעומד כמו שהוא ביום ראשון מעומד לכן אח"כ אין צריך עוד להיות מעומד מפני כי ע"י שהם מיושב הוא מורה על עיקר הדין שעתיד הקב"ה לדון אותם מיושב שנאמר כי שם אשב לשפוט את כל העמים כנזכר וזהו טעם הכוס של יין כי הנה כוס בגי' אלהים והיינו מש"ה כי אלהים שופט והיין בתוכו רמז לדין שנעשה בהם שנאמר כי כוס ביד ה' ויין חמר ולכן צריך לחזר אחר יין אדום כנ"ל לקיים מש"ה אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי ארץ ולכן מקדש על כוס זה מפני כי כן עם ישראל יהיו כלם קדושים שנאמר והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו ומטעם זה ראוי להיות כוס זה מעומד מפני כי כן לעתיד כל איש הישראלי עתיד להיות כמלאך ה' כדאיתא בזוהר כד"א ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה והוא ענין כולל ולפי כי המלאכים אין להם קפיצים הם

עומדים שנאמר ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה ונאמר וכל צבא השמים עומדים ג"כ הוא נקרא מעומד ומברך שהחיינו ויש טעם נוסף מפני כי כן אז בא יבא זמן התחייה ולכן טוב להודות לה' שהחיינו והגיענו לזמן הזה לראות הנקמה לישמעאלים ומתקיים מש"ה יודע בגוים נקמת דם עבדיך השפוך ונאמר כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון ואם חל מוצאי שבת אומר יקנה"ז ואם שכח ולא הבדיל עד שהתחיל ההגדה וכו' מאחר שכבר אמר הקידוש וברך שהחיינו אע"ג ששכח להבדיל גומר ההגדה שמספר בשבחו של מקום ומה גם כי שם נאמר מתחילה עע"ג היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו דהיינו המבדיל בין ישראל לעכו"ם ואח"כ יבדיל:

[ב] שותה בהסיבה כאמור לעיל הטעם ואינו מברך אחריו מפני כי עדיין צריך לשתות כוס ב' ודעתו עליו אמנם יותר טוב כאשר יברך על כוס ראשון יכוין לפטור את כוס ב' מן הברכה ולא יסיר דעתו לדבר שיחת חולין: [ג] אם ירצה לשתות כמה כוסות הרשות בידו וכו' מפני כי כן שנינו בין הכוסות הללו אם רצה לשתות שותה והטעם מפני כי כבר נתבאר למעלה כי ד' כוסות הללו הם נרמזים בשם הויה והכוסות הם על הסדר של האותיות נמצא כי שני כוסות הראשונים הם נרמזים בב' אותיות י"ה לכן מפני כי ב' אותיות הללו הם שם בפני עצמו אחד מן השמות שאינם נמחקים ואינו דומה לאותיות ו"ה האחרונות שבשם שאינה שם ולכן שנינו בין ג' לד' לא ישתה כדי שלא להראות ענין פירוד ח"ו ולפי שהם סוד חתן וכלה כדלקמן אמנם אותיות י"ה אע"ג שישתה ביניהם אין ביניהם פירוד כלל והסוד מ"ש רשב"י ע"ה דלא מתפרשאן ולכן אם רצה לשתות ישתה ומ"מ אין ראוי לשתות בין ראשון לב' שהרי נתבאר שראוי לכוין בכוס ראשון לפטור את הב' ולכן אין להפסיק ויזהר שלא לשתות אלא לצורך גדול כדי שלא ישתכר וימנע מלעשות הסדר וקריאת ההגדה:

עוד ימצא טוב טעם בזה עם הנ"ל כי ענין כוסות הללו הנראה בהם הוא ב' דברים ראשונה הם רמז לד' גאולות של ישראל וזאת שנית כנגד ד' כוסות התרעלה שעתיד הקב"ה להשקות לכנענים ולכן יזהר שלא להפסיק בין ב' הכוסות אלו כדי שלא להפסיק ענין הגאולה של ישראל וכן נמי מסיבה אחרת אין ראוי להפסיק בין אלו הכוסות כדי שלא יפסוק במפלתם ע"ד משחז"ל מפני מה עשרת בני המן אינם אריח על גבי לבינה כדי שלא יהיה ריוח במפלתן של רשעים כמו כן אין להפסיק בין אלו הכוסות שלא יהיה הספק במפלתם של רשעים:

[ד] מביאים לפני ב"ה קערה שיש בה ג' מצות וכו' איתא בזוהר פרשת ויצא דף קכ"ב. וז"ל ונאספו שמה כל העדרים ונאספו שמה העדרים לא כתיב אלא כל העדרים משריין

קדישין לעילא ומשריין קדישין לתתא אלין בשירין ותושבחן לעילא ואלין בצלותין ובעותין לתתא אלין ואלין מיד וגללו את האבן מעל פי הבאר מגנדרין לה מעברין לה מן קודשא ואסתליק מן דינא מיד והשקו את הצאן נטלי מלאכי עילאי לעילא וישראל לתתא עכ"ל הנה מבואר מזה המאמר כי המעשה שישראל עושים למטה כמו כן נמי תכף עושה כך למעלה בעולם המלאכים עד מקום שהם מעבירים תוקף הדין ומתגברים החסדים ובכן הוא נראה סטרא אחרא מלמעלה לגמרי ולכן ראוי לעשות הכנה את כל אלה הדברים מצה וחרוסת ומרור וכו' הכל לתוך הקערה כדי לעשות מעשה והנה נתבאר למעלה כי המצה הסגולה שלה הוא להבריח המזיקין כדאיתא בזוהר פרשת פנחס כי מלת מצה תרגום שלה מצותא שהוא ענין מלחמה ולכן מזה הטעם מה טוב לאדם להניח מצה אחת ערוכה בכל ושמורה לתלות אותה בתוך הבית נגד המזוזה כי יהיה לו סעד להבריח המזיקין מן הבית ולא ישלט ס"א שם והנה ענין שני תבשילים שהם אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה כבר אחז"ל כי מש"ה וקח לי משם שני גדיי עזים טובים כי זה היה ליל פסח וכאשר אמר יצחק דע כי בלילה זו נפתחים אוצרות טללים טובים ולכן אמרה רבקה ליעקב להביא ב' גדיי עזים דאע"ג כי העז הוא חשוב כמשחז"ל מפני מה הללו חצופין והכבשים מכוסין וכו' וזה מורה השם שלהם עצמו לשון עז שהוא עזות והם בחינת דינים מגולים ועזים וחצופים ולכן נאמר גדיי עזים טובים דמשמע טובים שהם מסטרא דקדושה ומה גם אע"ג שהם דינים עזים נעשים טובים שהם מתמתקין ואמנם הבשר שהוא כנגד הקרבן של פסח הוא יהיה צלי אש אך לא מטעם צלי פסח מצרים לפי כי פסח מצרים היה למה שעשה שפטים הקב"ה באלהי מצרים ולכן היה מקחו מבעשור ונשחט בין הערבים ביום י"ד כנ"ל אמנם פסח דורות זכר עיקר הכונה שלו הוא לענין תועלת בהווה לפי כי ע"י כן נעשה ייחוד גדול למעלה כמש"ה שם ופסח ה' על הפתח היינו פתח עליון כדאיתא בזוהר בסוד אוהב ה' שערי ציון ומה גם שהוא מורה על מה שעתיד שהקב"ה שוחט יצה"ר לפני הצדיקים והרשעים כמשחז"ל וכבר נתבאר למעלה כי יצ"ה זה סמאל ואמנם ענין החגיגה הוא מורה כנגד המילה שעשו ישראל במצרים כי שם היה דם פסח ודם מילה וכשם שבמצרים נעשה העברת הערלה ונגלה סטרא דקדושה, ע"י המילה כך יהיה בזמן הזה הכנעת סטרא אחרא ותגבורת סטרא דימינא נמצא כי גם בזה הזמן ע"י המעשה זה של הבשר צלי אש יהיה בית יעקב אש לאתערא שצהובין דרחימו בית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו לענין הביצה נמצא ב' דברים הכנעת הקליפה ותגבורת הקדושה כי לסיבה זו היו ב' גדיי' כאמור דאע"ג שהם דינים עזים מ"מ הם טהורים וז"ש טובים

והיינו משחז"ל טובים לך טובים לבניך כי בהם מתכפרים ביוה"ך ומזה תבין כי הכל הולך אל מקום אחד ואמנם היות הבשר האחד צלי והאחד מבושל כדי להורות שהאחד הוא יותר ממותק מחבירו ולכן האחד שהוא עז ביותר צריך להיות צלי כי כח אש של הקדושה שולט בו וממתק אותו דוגמא של האש של המזבח שהיה ממתק ומתקן הבשר של הקרבן והאש הוא שלוק ע"י מימי החסד וכנגד אלו היו הב' שעירים של יוה"ך האחד שהוא ממותק היה לה' והיותר קשה לעזאזל לשון נופל על הלשון אמנם בבליים היו אוכלים אותו לפי כי יש בהם כח למתק אותו חי מפני כי הקליפה הקשה ביותר נמצאת בבבל כדאיתא בזוהר כי שם נמצאת הקליפה שנאמר וימצאו בקעה ולפי כי הבבליים למודים הם להכניע תוקף קליפה זו בהתמדה לכן נמי נמצא בהם כח למתק את זה והיינו מה ששנינו הבבליים אוכלים אותו מפני שדעתן יפה כלומר לפי כי כל הקליפות והדינים הם נאחזים מצד הרע של עץ הדעת טוב ורע ולכך הללו דעתן יפה כלומר מסטרא דטוב ולכן נמצא בהם כח למתק אותו כי על האמת היינו הך מפני כי סוף סוף בב' דינים אלו הם בסוד זכר ונקבה שבהם נאחזים ס"מ ונחש זכר ונקבה דס"א ונודע הוא כי הקליפה היושבת בבבל היא הנקבה וגם השעיר שהיו שולחים למדבר היה ג"כ בסוד הנקבה כאשר מתבאר בזוהר פרשת אחרי מות ע"ש ולכן נמצא כח בבבליים לאכול אותו ולתקנו בסוד האכילה מאחר שהושלך מן הסלע כי נעשה כמצותו ובכן הוא מנהג יפה להיות ביצה וזרוע כי הנה הביצה בסוד מדה אחרונה ומתבשלת ע"י המים לקיים מש"ה מים קרים על נפש עיפה והבשר זרוע לקיים מש"ה וזרוע ה' על מי נגלתה היינו מ"י של אלהים ובכן זרוע זה יהיה מש"ה יראה זרע וכגנה זרועיה תצמיח וע"י כן נאמר ויחם בשר הילד זש"ה ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש עם הילד הב' שימלוך תחתיו ובדברי חז"ל כתוב לאמר שמדבר ביוסף הצדיק עם בנימן והבן כל זה:

[ה] אלו ירקות שיוצא י"ח הוא הדבר שביארתי בפ' טוב ארוחת ירק ואהבה שם וכו' שהרצון לשבח אותה ארוחה ומשאת שבאה לכלה הכלולה מצד ת"ת ישראל המכונה בסוד ירק מפני שלוקח במנין יר"ק אורות מלמעל' היינו י"ש עולמו' דאינון תחות עלמא דאתי כדאיתא פ' תרומה ומאותו האור הוא נמשך למטה ונתן הפ' טוב טעם מפני כי אהבה שם ר"ל המדה אחרונה על ידי מה שקבלה ארוחה זו נקרא אהבה מפני דירית תרין עטרין ההוא ברא קדישא שהם סוד י"ש עולמות ומהם אחסין לכלה חלק שלה ולכן יותר טוב ארוחה ומתנה זו משום אבוס הוא סוד הגבורה אע"ג שנמתק לפי כי ושנאה בו כי סטרא אחרא שהוא סוד השנאה אשה שנואה יש לה הנאה שהוא יונק משם וכן נמי יאמר טוב לצדיקים בני האדם ארוחה ומתנה של ירק משחז"ל עתיד הקב"ה לתת לכל

הצדיקים י"ש עולמות מפני כי ואהבה שם שנאמר להנחיל אהבי יש הוא מ"ש בזוהר בסבא דמשפטים כמשפט הבנות יעשה לה כי כאשר נכנס הקב"ה בהיכל אהבה ושם נמצא אותה נשמה של הצדיק מחבק לה ונשיק לה וכו' כאשר נתבאר אצלי שלכן אנו אומרים בא"י הבוחר בעמו ישראל באהבה הרי מ"ש ואהבה שם אצל אותם יש עולמות נמצא לצדיק אהבה עם הקב"ה בהיכל אהבה ולכן זה יהיה טוב משור אבוס כלומר כי הנה הפ' אמר לא תחסום שור בדישו ר"ל בזמן שמדת הדין שולט אז אין לחסום אותה עד שתעשה את שלה אמנם יש צדיקים שכחם יפה ויכולים לדחות אותה ואפי' באותה שעה ואלו הם משובחים לפני הקב"ה כדאיתא בזוהר ולכן יאמר מהיכן הגיע לצדיק מעלה זו ליירש יש עולמות מסיבת שור אבוס שהיה מכניע שור זה ואובס אותו שלא יזיק ואע"ג כי ושנאה מתאחזת בו בצדיק ושונא אותו ומבקש להמיתו וזה ע"ד מ"ש בזוהר יששכר חמור גרם לפי שהיה עוסק בתורה אע"ג שהקליפה זה חמור היה עולה בגרם המעלות היה מכניע אותו ומוריד אותו להיות רובץ בין המשפתים ולכן ישראל נתנו לו שכר טורחו ולכן באה מצוה זו ליל פסח לאכול ירק שהוא דבר המועיל למעלה ומה גם רמז לבני האדם כנזכר ואמנם הם ה' מיני ירק חזרת עולשין וכו' הם שורש השור כנזכר ויוצאין בקלח שלהם מפני כי כן קל"ח בהיפוך הוא חקל כי הוא בתיקון שלו והוא חלק כד"א חלק ה' עמו כמשחז"ל הנשמות הם חלק אלוה ממעל ובעלין שלהם הם רמז לרוחות וכן נמי קלח הוא מורה על עולם העליון הנקרא חקל ואמנם העלין שמורה על הרוח הוא סוד עולם המלאכים כד"א עשה מלאכיו רוחות אבל אין יוצאין בשורש שלהם לפי שהשורש הוא עליון ואין צריך תיקון שהוא אכילה ולעיסה כאשר יבא לקמן אמנם יש הפרש שבעלין אין יוצאין בהם אא"כ הם לחין מפני שבעולם המלאכים צריך שיהיו מסטרא דימינא סוד המים והלחות להיות נשפעים מאור זה אבל לא יבשים שהוא שם מסטרא אחרא שהוא יבש דאל אחר אסתרס ולא עביד פירין אבל בקלחים יוצאים בין לחים בין יבשים מפני כי בבריאה לא יש שם תערובת קליפה כל ואע"ג שהוא יבש כי השיב אחור ימינו מ"מ אותו חקל קדוש הוא ונמשך שם אור הקדושה ונתקן אבל לא כבושים ולא שלוקים ולא מבושלי' כי כל זה הוא מורה על בחינות דין גמור שנעשה ע"י רתיחה והכבוש הוא יותר דין לפי דקים לן מליח הרי הוא כרותח וכלם מצטרפין לכזית מפני כי עיקר המשכת שפע העליון הוא ע"י הצדיק איתא פרשת עקב דף רע"ב וז"ל ופירורין בכזית אינון בצדיק דאיהו כתיש כתישו מאינון זתים וכו' ואמנם הצדיק הוא מושך השפע אצלו מלמעלה מן הקצוות עליונים בתחילה כדאיתא פרשת פנחס דף רמ"ז וז"ל בלולה בשמן כתית וכו' אמר ר"ש יאות אמרת אבל מאי כתית אלא רזא עילאה איהו

דכיון דאיהו שמן מאי כתית אלא רמז הוא דקא רמיז לשמשא בנוקבא לאנגדא לגבה שמן כתית כדקא יאות לה לא הוי אלא כתית לאפקא מזתים דאינון שייפין דגופא ולאמשכא ההוא נגידו מלעילא בכל שייפא ושייפא לא הוי אלא כתית וצדיק איהו דכתיש כתישין ואפיק מכל אינון שייפין עילאין דאינון זתין קדישין משח רבו בתיאובתא שלים לגבי נוקביה ואי לא כתיש לא יפוק ההוה משחא אלא בלא תיאובתא דשייפין וההוא נגידו לא אתהני מניה נוקבא ולא הוי כדקא יאות עד דתהא בלולה מיניה לאתהנאה מיניה עכ"ל והנה מבואר מן המאמר הטעם שמצטריפין לכזית שהוא שיעור שלהם שהם זתים והם מצטרפין ונמשכים בכזית האחרון הוא הצדיק כנז' להמשיך השפע לכלה ונמשך משם למטה השפע אחר שנגמר הייחוד עליון כאמור ועיקר המצוה בחזרת והטעם לפי כי החזרת אמרו חז"ל תחילתה מתוק ובסופה מרה כך המצריים סוד הקליפה בתחילת נאמר וחלק משמן חכה והחזיקה בו ונשקה לו וכו' ואחריתה מרה כלענה וכו' אמנם לענין דידן יהיה הטעם משחז"ל תמר עדיין במרירותה עומדת ובקשו חכמים למתקה ולא יכלו וכי תימא מאחר כי חז"ל לא יכלו למתק אותה אם כן כיצד נוכל אנחנו להמתיק אותה הענין הוא כי חז"ל בקשו להמתיק אותה לגמרי עד שלא תצטרך עוד מיתוק ולא יכלו אבל אנחנו ממתקים אותה בלילה זו בלבד ועוד נמצא טוב טעם בחזרת לפי כי מלת חזרת בגי' תרי"ה והענין כי הנה מצות עשה הם בסוד הזכר ומל"ת בסוד הנקבה כדאיתא בזוהר וכללות שניהם הם תרי"ג מצות ולכן בא הרמז בזה כי חזרת היא בסוד תרי"ג ונוסף עוד שני כוללים לחיבור שניהם ולכן בזה באה עיקר המצוה ומה גם כי חזרת מורה על חזרת פנים בפנים חתן וכלה בתרי"ג הנזכרים.

[ו] ענין הנטילה לצורך שבעה משקין הנה הוא מבואר מן הזוהר ואין צריך לברך לפי כי מימי החסד הם נמשכין ויורדים מעצמן והמשקין הם מצד הרחמים ועתיד הקב"ה להמשיך מהם בג"ע לפני מלך המשיח כדאיתא בילקוט קומי אורי ע"ש ואיתא בזוהר פרשת משפטים דף קנ"א. וז"ל מה ירק גדל על, כל מים וכו' אמנם הכרפס הוא עולה בג"י שי"ן והרמז בא בזה על אות ש' של תפילין של תלת רישין וכמ"ש ר' אליעזר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך אלו תפילין שבראש ואיתא בזוהר פרשת פנחס דנפקא ליה לפי כי ראשי תיבות אלו שם ה' נקרא הם שין והנה מאחר כי כן אנו בטוחים בענין סגולת התפילין כי עמי הארץ הם מתייראים מהם לכן באה המצוה זו לטבל הכרפס בחומץ כי ימצא בזה שני תועלות ראשונה הא דאמרן ויראו ממך כי הנה החומץ הוא כינוי לרשע כד"א מעול וחומץ כי ע"י כותים שהם דוגמא אל החומץ על ידי טיבול זה שבו הרמז אל התפילין לכן הם נכנעים ולא יעשו רעה ומה גם כי כן הבלתי הגונים הם

מכונים אל החומץ כדאמרינן בעלמא חומץ בן יין גם זה מתמתק בלילה הזה ע"י מעשינו ע"ד משחז"ל בארבע מינים שבלולב כי החלק של אישי הזמן שהן דוגמא לערבה שאין בה לא טעם ולא ריח כך הם אין בהם לא תורה ולא מצוה ולכן צוה ה' לאגוד אותה עם שאר המינים לטוב להם כך בא ענין זה של טיבול הכרפס בחומץ כי גם אותו בן רשע שמעשיו דומים לחומץ הוא נתקן ולפי כי הלילה הזה כל מעשינו הם רמז אל הגאולה העתידה לבא במהרה ונמצא בהם ג"כ רמז אל הפורענות של ישמעאלים ולכן יהיה זה הטיבול בחומץ רמז אל הפורענות שיבא לכותים שיהיה להם הגאולה כחומץ לשינים וגם הוא תיקון לבלתי הגונים כי כן אחז"ל בן דוד בא בדור שכולו חייב וכבר הבטיח אותנו הקדוש ברוך הוא שעתידים ישראל לעשות תשובה באחרית הימים כמ"ש הרמב"ם ז"ל שנאמר ושבת עד ה' אלהיך וכו' ולפי כי הצדיקים הם מועטים כמשחז"ל צפה הקב"ה שהצדיקים הם מועטים עמד ושתלן בכל דור ודור לכן יקח מהכרפס פחות מכזית רמז לצדיקים שהם ממעטים עצמן והם מדוכים בייסורין כזית גם מברך בפה"א לפי כי כן לעתיד תצא האדמה מן הקללה שנאמר ארורה האדמה ואז יהי פסת בר בארץ: ויקח המצה האמצעית וכו' איתא בתיקונים ס"ט דף ק"ח. וז"ל ואלין תלת טיפין שמענא דאינון לקבל ג' נשים דאתמר בהון חכמות נשים בנתה ביתה דחד אופה וחד עורכת וחד מקטפת להההיא דאתמר בפ' ראשית עריסותכם חלה ודא חלה דפסח דאיהי סגולתא איהי טיפה קדמאה ומינה אזדריקו ג' טיפין ואינון ג' יודין וכו' ולקבל ג' טיפין אלין תקינו תלת מצות בפסח חד מצה דלעילא לברכא עלה המוציא ב' לחם משנה ג' לחם עוני בלא מלחא דהא כתיב על כל קרבנך תקריב מלח כגון דאיהי מצה פרוסה כגוונא דפריס פריסת מלכותך עד דתהא שלימה לא צריך לקרבא עלה מלח דאיהו חולם. ומאי ניהו חולם אמצעי דכולהו תלת עכ"ל והנה ממאמר זה ממנו נקח להבין מהו כונת בציעת מצה אמצעית והענין כי הנה בא הרמז במצות הללו לארבע מלכיות שנאמר כי לחמנו הם והנה נתבאר מן הזוהר כי מצה רמז למסה ומריבה שמבריח סטרא אחרא וכן נמי יהיה כי מכניע את, המלכיות ומפני כי המלכיות הם ארבעה והמצות שלשה לכן הם בוצעים אחת לשנים והם נעשו ארבע ולפי כי העיקר הם שני מלכיות אדום וישמעאל והם נחשבים לגלות אחד לכן היא מצה אחת ונחלקת לשנים ולפי כי כך אחז"ל אם ראית סוס פרסי בארץ ישראל צפה לרגליו של משיח וכדאיתא בזוהר פ' שלח לך לכן בא הרמז בזה כד"א פרס פריסת מלכותך ומפני כי העוני של ישראל הוא סימן לגאולה כדאיתא פ' בהעלותך שנא' ואת עם עני תושיע ולכן דרכו של עני בפרוסה אמנם לפי שענין הגאולה הוא למקוטעין ארבע פעמים כנז' במאמר לעיל פ' פנחס וכן פ' ויחי בפ'

יהי דן נחש עלי דרך וכו' ולכן המצה זו בוצעין אותה ונעשית ד' ואמנם חציה מועיל עתה כי ימלט עני משוע מגלות המר הזה וחציה לאפיקומן לעתיד ואת עם עני תושיע ובא הרמז ג"כ לשני כרכים שעתיד הקב"ה לעקור אותם על יד תרין משיחין כדאיתא פ' פנחס חד אעבר רומי זעירא וחד אעבר רומי רבתא ולכן יגביה הקערה כי הנה הקערה הוא ענין קרע כדאיתא פרשת נשא ושם נאמר שהקערה רמז למלכות בית דוד שמלכו בכיפה דוגמא לקערה ולכן יגביה הקערה אשר בה המצות שהם רמז אל הגאולה כלומר זאת הקערה שהוא רמז למלכות בית דוד שמלכו בכיפה שנקרע בעונותינו שנא' קרע ה' את ממלכות ישראל ממך ויאמר הא לחמא עניא וכו' כלומר כי מפני העון נשתעבדו ישראל במצרים לפי שאמרו נהיה כמצריים ובתחלה נאמר לא יוכלו המצריים לאכול עם העברים לחם ואח"כ אכלו לחם מגואל כדאיתא בזוהר פרשת שמות כי לכן שלטו המצרים בישראל וכן נמי מפני העון עדיין אנו טמועים בגלות החיל הזה וז"ש מה נשתנה הלילה הזה הוא הגלות הדומה ללילה כמשז"ל ואז יצוה להסירה מעל השולחן כלומר כי זה הוא רמז למלכות בית דוד שנתן לו הקב"ה מתנה השולחן כמשחז"ל ובעונותינו נסתלק והיינו מה שישאלו התינוקות מה נשתנה מה זה היה לנו אולי יהיה סיבה אל התשובה ויחיש הגאולה:

[ז] ולכן מוזגין כוס שני מיד והענין כפי הפשט מפני כבר נתבאר שמאחר שהרמב"ם ז"ל כתב שיאמר ברכה על כוס וכוס ולא כך היא המסקנא לכן יכוין בכוס ראשון לפטור כוס שני כנ"ל ולכן אין לשתות בין זה לזה ולא לדבר ומיד מוזגין כוס שני ולפי כי הכוסות אלו ילוה להם שם הויה כי בו סוד הגאולה כנז' ולכן ימצא כי שני כוסות ראשונים שהם רמוזים בשני אותיות י"ה אין להפריש ביניהם כנ"ל והם חשובים כאחד לפי כי כן שם יה הוא משבעה שמות שאינם נמחקים כנ"ל ואז שואלים התינוקות ואם אין שם תינוק אז אשה שואל לעצמה מטעם מש"ה לא ידעתי נפשי שמתני אמנם ראוי להגיד לאשה כי בזכות נשים כשרות נגאלו ישראל ממצרים וכן בזכותן נגאלין לעתיד כמשחז"ל בפסוק זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ואפי' ת"ח שואלים זה לזה לפי כי העיקר הוא להעיר הלב על כל הדברים הנזכר מה נשתנה גלות זה שארך קיצו וכשאומר עבדים היינו לפרעה מחזיר הקערה כי בזה הוא משיב לענין הגלות כי לפי שחטא ישראל הגיע להם בענין גלות ישראל במצרים נמי שגאל הקב"ה לישראל משם כך עתיד להחזיר מלכות בית דוד שהוא רמז לקערה זו שנקרע ועתיד לחזור ולהיות עיקר ולשלוט בכיפה בים וביבשה שנא' וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ ולכן כשיגיע לומר מצה זו יגביה אותה להראות אותה למסובין יכירו וידעו שעתיד לעשות הקב"ה למלך המשיח מה

שהבטיח בפ' הנ' ישכיל עבדי וכו' כמשחז"ל ובילקוט קומי אורי ז"ל הנה ישכיל עבדי ירום מאברהם שנאמר הרימותי ידי אל ה' ונשא ממשה דכתיב ביה כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגבה ממלאכי השרת דכתיב בהם וגביהם וגובה להם וזה יהיה כדי שתתחבב המצוה בעיניו רמז לתשובה הנקרא מצה שנאמר כי המצוה הזאת וכו' וכן יגביה את המרור להורות כי המרור הוא ירמוז לעתיד שיהיה מתוק לנו וסופו מר לרשעים וכשיגיע ללפיכך אנחנו חייבים וכו' וחותם ברוך גאל ישראל מפני כי כן אנו מברכים להקב"ה על הטובות שעתיד לעשות עמנו לפי כי בזה ישמח ה' במעשיו אבל אין אנו מברכים על הפורענות שעתיד להגיע לרשעים לפי שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים כמשחז"ל שלכן לא נאמר כי טוב במלחמת יהושפט אמנם אנחנו מודים ומברכים שמו שגאל אותנו לכבוד שמו ולא לנו ואחז"ל יאמרו גאולי ה' ולא גאולי מ"ה וז"ש אתה ה' גאל ישראל:

סימן תעד

[א] הנה נת' למעלה כי הכוסות אלו בהם הרמז אל הגאולה העתידה ומה גם הם רומזים לארבע כוסות התרעלה שעתיד הקדוש ברוך הוא להשרית לכותים ולכן אין להפסיק ביניהם וכאשר שותה כוס שני אין לברך עליו מן הטעם הנ"ל כי הנה השני כוסות בהם הרמז לשני אותיות י"ה ולפי כי הם שם בפני עצמו אין מברך עליו לפי שכבר ברך בכוס ראשון שהוא אות י' וכנגד מה שירמזו בהם על פורעניות רשעים אין ראוי לברך רק בכוס ראשון מפני כי הנה הובא הרמז אשר בתחלה גאלנו ה' וקדשנו בתורתו ובמצותיו ונפרע לנו מצרינו וכן נמי יהיה לעתיד שמו של הקדוש ב"ה מתקדש בנו לעין כל שנ' והתגדלתי והתקדשתי לעיני גוים רבים אמנם באמצעות אלו אין לברך כך אחז"ל בפ' על אדום אשליך נעלי למלך שנכנס לפונדק אכל ושתה ולא שלף נעלו וכן לשני ולשלישי א"ל תדעו מפני מה לפי שהיה לפני טורח עדיין אבל בגאולה אחרונה. שאין אחריה שיעבוד נא' אשליך נעלי לפי כי וירא מנוחה כי טוב והנה מברכים על המזון לפי לעתיד נאמר יהי פסת בר בארץ וכו' ואין מברכין על כוס רביעי לפי שאנו אומרים שפוך חמתך על הגוים וכו' והרי אין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים כאמור ואין מברכין על הגפן כי אם אחר כוס רביעי מפני כי בזמן הזה היה הגפן תקלה בעולם מזמן אדם הראשון ונח כמשחז"ל ועשרת השבטים ושבט יהודה ובנימין שנאמר גם אלה ביין שגו וכו' אמנם לעתיד יהיה שמחה כמשחז"ל לפי כי בלע המות לנצח ואין בו עוד צורך לנחם אבלים ולכן נקרא עסיס שנאמר יטפו ההרים עסיס הוא מש"ה כרם היה לשלמה וכו' ומאתים לנוטרים וכו' עסיס בגי' מאתים ולכן מברכין עליו לבסוף:

סימן תעה

[א] הנה נודע כי גלות מצרים הוא כנגד ארבע גליות וכן נמי גאולת מצרים הוא לעומת ארבע גאולות כדאיתא פרשת ויקהל דף ר"ו וז"ל ובג"ד בעי לאחזאה פורקנא דאית בה ארבע גאולות ורזא הכא בשעתא דנפקא שכינתא בגלותא דמצרים תבעה מקב"ה דיפרוק לה השתא ארבע זמנין דאינון ד' גאולות לקבל ד' גליות בגין דתהא בת חורין ולא תהא מחתרכא וכו' ולכן נאמר ד' גאולות במצרים ואילו זכו ישראל לא היה עוד גלות ולא גאולה ולא היה צריך להיות מצה פרוסה כלל אמנם מה שהיה ענין של לחם עוני במצרים היה לסיבה שלא היה להם פורה כמשחז"ל אין עני אלא מ התורה אמנם אחר כך בא הענין של לחם עוני להורות על הגליות והחרבן כמש"ה ושברתי את גאון עוזכם. והשימותי את מקדשיכם וכן נמי הוא יורה על הגאולה העתידה שנא' הנה מלכך יבא לך עני ומפני כי כן נאמר וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתי ואחז"ל זכו עם ענני שמיא לא זכו עני ורוכב על חמור ולכן בא החיוב להיות מצה אחת שלימה עם הפרוסה וכן נמי אחז"ל בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב ולכן אע"ג שהוא יום טוב או שחל להיות בשבת אין שם לחם משנה אמנם מאחר כי על האמת הם תרין משיחין לכן יהיה הפרוסה כנגד משיח בן אפרים כי אין המלכות שלו שלם אלא לזמן מועט לכן הוא הפרוסה ומה גם כי יש גם כן ממשלה לחד דעמיה הוא משוח מלחמה כמ"ש פ' נשא לפני אפרים ובנימן ומנשה וכו' לכן נרמז בפרוסה ועוד מטעם כי בימיו תפשוט מלכות פרס בארץ כדאיתא פ' שלח לך ואמנם השלימה כנגד המלך דוד כי המלכות שלו שלם ובימיו נמצא השלימות בעולם כמשחז"ל אלה תולדות השמים מלא ואלה תולדות פרץ והשאר חסרים לומר כי בימי מ"ה יחזור העולם על מלואו כבראשונה ובלע המות לנצח ואחז"ל עשרה דברים מתחדשים בימיו ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם ולכן על נטילה זו מברכים שעתיד הקב"ה. לטהר אותנו שנא' וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ועל רוב הטובה מברכים המוציא לחם דמשמע שעתיד להוציא לחם שנאמר יהי פסת בר בארץ ומברך על אכילת מצה והוא לשון מסה ומריבה כנ"ל לפי כן משיח בן אפרים עתיד לעשות מצה ומריבה ולשפוך דם רשעים כמשחז"ל בפ' ידין בגוים מלא גויות וכו', מנחל בדרך ישתה כאשר נתבאר אצלי בפי' התורה וצריך שיהיה שיעור כזית לכל אחד כי כן נאמר ואני כזית רענן דאלו עד עתה עלה זית טרף בפיה הוא בן דוד כדאיתא בזוהר פ' שלח לך ואמרה מזונותי מרורים כזית מידך ולא מיד בשר ודם ולא כן היה רק השביעני במרומים אך לעתיד יהיה כזית שלם ויהיה שיעור לכל אחד מיד הקב"ה וכן נאמר ואני כזית רענן וכן נאמר ושנים זתים עליה זה אהרן ודוד שנמשחו ולכן

יאכל שניהם יחדיו לפי כי כן השני גואלים מחוברים שנאמר אתה בן אדם וכו' עץ אחד לאפרים וכו' ועץ אחד ליהודה וכו' והיו לאחדים בידך ולא יחצו עוד לשתי ממלכות ומה גם כי הכהונה מחובר להם אמנם יטבל אותם במלח דאע"ג כי אין בהם מלח היינו מפני כי נתחסר ברית מלח של המלכות וברית כהונת עולם אמנם עתה מטבל במלח מפני כי כן המלכות ערוכה בכל ושמורה לדוד שנא' לעולם אשמור לו חסדי ומה גם הכהונה קיימת לאהרן ואח"כ יקח כזית מרור וישקענו כלו בחרוסת כבר נתבאר כי המרור הוא לטוב לנו מפני שהוא מתוק ר"ל חסא דחס רחמנא עלן וסופו מר לרשעים ולכן לא ישהנו בחרוסת שלא יבטל טעם מרירותו כי מוכרח הוא הדין שיעשה ואינו מתבטל לעולם וכבר נודע סוד של חרוסת דהיינו רו"ת ס"ח והם שני הפכים הנזכר רות הוא רמז לדין והפורענות שמגיע לרשעים כד"א כי רוחה בשמים חרבי וכו' והנחמה לישראל ח"ס כמו שהיה במצרים ופסחתי עליכם דחס רחמנא עלן ולפריקינן שנאמר וחמלתי עליהם וכו' ולכן צריך לברך על אכילת מרור דאע"ג כי אין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים לא כן באלו שפשטו ידם בזבול וביותר שכבר נתמלאת סאתם ולכן מברך על אכילת מרור כד"א וחרבי תאכל בשר ויאכלנו בלא הסיבה מפני כי אז עדיין לא נשלם הגאולה וההסיבה מורה דרך חירות ועדיין לא נשלם כך אחז"ל עתיד הקב"ה להוליך לישראל בעננ כבוד כמו בזמן מצרים מסובים עוד ירמוז המרור למש"ה בחרב ימותו כל חטאי עמי שלכן מרור בגי' מות להורות כי אז מתקיים מש"ה וברותי מכם המורדים והפושעים בי והם בני תשעה מדות ממזרים שהם מדרבנן ואח"כ נוטל מצה שלישית שמורה על הגאולה זו מגלות רביעי שהרי האחרת שנחלקה לשנים הרמז שלה לשני גליות ולפי שגלות יון לא היה גלות שלימה כמשחז"ל יונתי בגלות יון שהיה ההיכל בנוי והיו מקריבין תורים ובני יונה אמנם השלישית היא כנגד גאולה זו ולכן היא נשארת שלימה לפי כי אין אחריה עוד גלות ובוצע ממנה כזית כנגד אות ד' כי משם סוד הגאולה כדלקמן וכורכה עם המרור להורות על הפורענות העתיד לבא עליהם כאמור ומה גם כמשחז"ל בפ' והנה עלה זית טרף בפיה אמרה היונה זו כ"י מר מזית מיד הקב"ה ולא מתוקים מיד האדם לפי כי סוף הזית נעשה מתוק וכן לענין השמן לכן הביאה עלה זית והרמז לבן דוד שנאמר ואני כזית רענן כי בימיו מתקיים כנ"ל ולכן נמי אנו כורכים הלחם עם המרור לומר כי כל זמן זה הוא מר לנו עד לעתיד שיהיה מיד הקב"ה שנאמר יהי פסת בר בארץ בזמן בן דוד וטובלת בחרוסת לפי כי כן יש באותו זמן דין לכותים והצלה לישראל כנ"ל ואומר זכר למקדש כהלל כי סימן לגאולה ולבנין ב"ה הוא העוני כהלל לקיים מש"ה על מצות ומרורים יאכלוהו ואוכלם ביחד בהסיבה לפי כי בזמן הגאולה העתידה עתיד הקדוש

ברוך הוא להסיב לישראל בעניי כבוד כמשחז"ל לכן נמי מסיב הקב"ה עה הצדיקים בג"ע ולכן משברך על אכילת מצה לא יפסיק לפי כי כן אין הפסק מזמן של הגאולה לכל השבחים האמורים ולכן ברכת אכילת מצה וברכת מרור מועילין גם לזה מפני כי כל אלה הדברים סמוכים זה לזה הגאולה שלנו והנקמה שלהם שהיא עתידה להיות ברשעים והדברים שעתידים להיות מתחדשים כמשחז"ל י' דברים מתחדשים לימות המשיח כאשר יבא בע"ה:

[ב] והנה נתבאר למעלה כי הירק הוא רמז לענין השכר הצפון לצדיקים שהוא י"ש בגי' ירק כמשחז"ל עתיד להנחיל הקב"ה לכל צדיק יש עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ואמנם המרור הרמז שלו לענין הנקמה שעתיד לעשות הקב"ה בפושעי ישראל והוא מכלה ט' מיני ממזרים מדרבנן והעונש על כותים ג"כ שלכן מרור בג' מות אמנם אות ת' נחלקת לשנים אות ר' אחת הוא מורה רשע כמ"ש הנהו דרדקי ר' רשע צ' צדיק ולכן אחת הרמז שלה להפרע מרשעי ישראל ואות ר' האחרת על כותים רשעי עע"ג מות ירעם ולכן אם אין לו ירקות לטיבול ראשון שהוא בחומץ שמורה כי השכר ההוא מקהה את שיניהם כמש"ה הנה עבדי יאכלו והם ירעבו ירונו והם יזעקו מכאב לב מאחר שיש לו מרור שהוא הפורענות הנזכר יברך עליו בטיבול ראשון בפה"א ועל אכילת מרור הברכה ראשונה היינו כי לעתיד בטלה אותה קללה שנאמר ארורה האדמה ונא' יהי פסת בר בארץ וכו' והוא מכלל השכר של הצדיקים הנרמז בירק וברכה שניה על אכילת מרור כי כן שנינו מברכין על הרעה מעין הטובה ואין לך רעה שהיא טובה כזו ואיתא פ' בראשית ה' מינים הם ענקים גבורים רפאים וכו' וכנגד אלו בא הרמז בה' מיני מרור ששנינו אלו דברים שאדם יוצא בהם ידי חובתו בפסח בחזר' ובעולשין וכו' דעתיד קב"ה לאעברא יתהון מעלמא ולכן בטיבול השני יטבלנו המרור בחרוסת שמורה מות על רשעים וחס עלן רחמנא ואמנם יאכלנו בלא ברכה שאין הקב"ה מבקש שימות אפי' אחד מישראל כמשחז"ל ונאמר חי אני אם אחפוץ במות הרשע ויאכל בלא הסיבה לפי כי עדיין לא הגיע זמן שהקב"ה מסיב עם הצדיק כנ"ל:

[ג] בלע מצה יצא וכו' מאחר כי כבר הנחנו כי המצה הוא רמז אל הגאולה ולכן אע"ג כי מן הראוי הוא ללעוס אותה בלב שלם בל"ב שינים עד אשר דק כדי לברר ענין גאול' שנאמר וברותי מכם ומה גם כי הוא מורה על ייחוד עליון הנקרא אכילה שנ' הלחם אשר הוא אוכל ונוסף עוד בסוד אכלו רעים עכ"ז אם בלע מצה יצא מאחר כי כבר הורה על ענין הגאולה אבל אם בלע מרור לא יצא מפני כי כבר נתבאר כי המרור מורה מות על רשעי ישראל ועל כותיים ולכן נהי כי לענין פושעי ישראל איפשר שיעשו תשובה כנ"ל

ואין הקב"ה מדקדק עמהם שלכן אם בלע מצה יצא להורות כי אין צורך לדקדק בענין הגאולה בכל האיפשר ולכן לא הי' צריך לעיסת המרור אבל ומה לעשות כי הוא דין בעע"ג לא יוכלו מלט ולכן צריך להיות ע"י לעיסה הדק הטיב עד כי יתפרדו כל פועלי און דטעם מרור בעינן וליכא כי ענין ההבלעה הוא מורה ג"כ כי בלע המות לנצח וזה אינו רק לישראל אבל לכותים באה הנקמה והמיתה שנאמר בהם כי הנער בן ק' שנה ימות כמשחז"ל כתיב בלע המות לנצח וכתיב כי הנער בן ק' שנה ימות לא קשיא כאן לע"ג ולכן לא יצא ואפי' אם בלע מצה ומרור כאחד שמורה על הגאולה ועל הנקמה הבאים כאחד אעפ"י כן לא יצא ידי מרור רק יצא ידי מצה מפני דאע"ג שהגאולה באה בהבלעה ר"ל כאחת מ"מ סוף כי לא יגרע דבר מכל הדברים אשר חז"ל הגידו אמנם ידי מרור לא יצא מפני שהנקמה הוא דבר מוכרח כדאיתא במדרש קומי אורי כשהקב"ה בא לנחם לכ"י אמרה להקב"ה איני מתנחמת עד שתראני נקמה באותם שהיו מחרפים אותי וכו' ואם כרכם בסיב ואכלו אף ידי מצה לא יצא דאע"ג כי לענין הוראה של הגאולה אין זה מעכב מאחר שכבר יש שם מצה מכל מקום הוראת הייחוד עליון צריך שתהיה המצה לחוד מפורסמת והא ליתי ולכן לא יצא והיינו מ"ש לפי שאין דרך אכילה בכך היינו בסוד הלחם אשר הוא אוכל דמשמע מינה תרתי אחת כי צריך שיהיה ניכר שהוא לחם וגם שיהיה בדרך אכילה ולא בהבלעה ולכן בענין ההבלעה מותר אבל מוכרח שיהיה ניכר שהוא יותר מאכילת פרס שנא' טוב מראה עינים וכו' כי הראיה יותר ממעשה כמשחז"ל: [ד] אכל מצה בלא כונה וכו' והנה כאשר המוסכם הוא כי מצות צריכות כונה לכן היה מקום לומר כי בסגנון זה לא יצא ידי חובתו מאחר שאנסוהו עו"ג או ליסטים אמנם מפני כי כבר הוא ידע שהלילה זה פסח הוא שהוא מורה על ענין הגאולה העתידה ושהוא חייב באכילת מצה כי זה מורה על ענין הייחוד הנעשה בלילה זה שהוא מורה על זמן העתיד שמתקדש שמו של הקב"ה יצא אבל אם הוא סבור שהוא חול כי אין בזה ידיעה כלל על ענין הגאולה או שאין יודע כי זו מצה כי בזה אין היכר שעתיד להתקדש שמו של הקב"ה ע"י כך לא יצא מפני כי אין שם כונה טובה כלל:

[ה] אכל כזית מצה בשעה שהוא נכפה בעת שטותו ודאי כי לא יועיל לו כלום כי זה יותר גרוע מאדם אשר נמצא בו דעת אמנם לא היה מתכוין לעשות מצוה שנאמר גם בלא דעת נפש לא טוב ולא יוכל להמשיך הארות עליונות ע"י מעשיו אדרבה מוסיף כח בסטרא אחרא שהוא זקן וכסיל ולכן צריך לאכול אחר שנתרפא והיה בו דעת להמשיך במצה סוד הדעת לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהיה פטור מכל המצות והגם שלא

הזיק לא הועיל ואותה אכילה לא עשתה רושם למעלה ולא כלום ולא היה שם הוראה לא על ההווה ולא על מה שעתיד להיות:

[ו] אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית וכו' מאחר שהנחנו כי שיעור כזית הוא מן התורה שהענין הוא כי מאחר שחז"ל אמרו כל התורה שמותיו של הקב"ה ומפני כי שמו של הקב"ה הויה נמצא כי שיעור כזית הוא אות י' והוא מן התורה אמנם עדיין ראוי לבאר מהו מן התורה וגם כי כל השיעורים הם מן התורה אמנם ראוי להודיע הדבר ברמז כי הנה חז"ל אמרו נובלת חכמה של מעלה תורה ואיתא בזוהר פרשת שמות אכלו רעים לעילא הנה למדנו ממאמר זה כי סוד האכילה הוא למעלה בסוד הלחם אשר הוא אוכל ר"ל המדה הנקרא הוא הלחם שלו עליה נאמר מאשר שמנה לחמו (בראשית מט) והמדה הנק' והוא משפיע ויתן מעדני מלך עליון הנקרא מלך העולם אמנם שיעור האכילה הוא כזית בסוד אות י' והוא עיקר האכילה בסוד אכלו רעים מ"מ אות יוד במלואה ימצא בה שני חצאים ולכן אם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית יצא שהרי מצטרפין ובלבד שלא ישהה בין אכילה לחברתה יותר מאכילת פרס מפני כי אין נשלם הצירוף של אות יו"ד ונמצא כי לא נשלם תכלית צורך האכילה שאם אין כזית שלם שהוא בחינת אות יוד אין נקרא אכילה שלימה ואין מתקיים אכלו רעים ואכילת פרס שהם סוד ג' בצים בשיעור נה"י בסוד והאם רובצת על הבצים ולכן פחות מג' כלבוד דמי כאשר יתבאר בדין הסיבה וכאשר אוכל במיתון אין מתקיים שמן כתית לאמשכא ההוא נגידו מזתים עילאין כנ"ל והבן:

[ז] מפני שנאמר ליל שימורים הוא לה' לכן אין חיוב אכילת מצה רק לילה ראשונה בלבד כי אז זמן הגאולה העתידה ומה גם עתה למעלה גם לכל איש ישראל גאולה תהיה לו כנ"ל לכן חייב אדם לראות בעצמו כאלו הוא יצא ממצרים בפועל אך בכח יצא ודאי ואף בלילה הראשון יוצא בכזית דאף על גב כי יש ארבע זתים שראוי לאכול ראשון של מצה שני דהמוציא שלישית כריכה דהלל רביעי של אפיקומן מכל מקים יוצא בכזית אחד כדלקמן:

סימן תעו

[א] הנה נתבאר למעלה ענין אכילת קדשים מהו הרצון לזה צריך להיות נזהר האדם מאד מפני כי כן ענין הקרבן הוא יותר מענין האכילה דאע"ג כי המאכל שאוכל האדם הבשר הוא מתקן בזה גוף הבהמה ומעלה אותה ממדריגת בעל חי לבחי' בע"ח מדבר כנ"ל בענין פ' כי תאוה נפשך לאכול בשר כי נפש האדם להיות שהיא טהורה לכן תתאוה

לאכול בשר לפרקים כדי לתקן אותו כנ"ל אבל ענין הקרבן יותר מתקן הבהמה כנ"ל ומה גם כי בענין הקרבן היה יורד המלאך כדמות ארי על גבי המזבח ואוכל הקרבן כמשחז"ל ולכן להיות ענין זה חמור מאד לכן ראוי להזהר מקום שנהגו שלא לאכול צלי בלילי פסחים אין לאכול כלל גזרה שמא יאמרו בשר פסח הוא והכתוב הזהיר והייתם נקיים מה' ומישראל וכבר נתבאר בזוהר כי הדיבור של איש הישראלי הוא עושה רושם בקע רקיעין וסלק לעילא שלכן נאסר הדיבור של חול בשבת שנאמר ודבר דבר ובכל מקום אסור לאכול שה צלוי כלו כאחד בלילה זה מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ וע"י מעשה זה הוא גורם כי כן למעלה נאחז סטרא אחרא במלכות בית דוד כי בה הוא נרמז בחינת שה כדאיתא בזוהר פ' פנחס דף רמ"ח. וז"ל ז' כבשים אינון ז' יומין בני שנה כנוי דסיהרא דאקרי שנה וכו' הנה מבואר מן המאמר כי שה הוא נרמז שם ולכן ימצא כי האוכל אותו צלוי בלילה הזה מתעורר אותה אש זרה ומתאחז במדה הנקרא שה ונאחזים ממנו סטרא אחרא מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ לפי כי האש שעל המזבח היה אוכל ושורף סטרא אחרא אש זרה כדאיתא בזוהר שלכן היה מותר להבעיר אש במקדש בשבת ולפי שנראה כאוכל קדשים בחוץ מתגבר אותה אש זרה ושולט בקדושה ומתאחז בעצם אדם ואם היה מחותך או שהיה חסר ממנו אבר או שלק בו והוא מחובר כי כל אחת מהנה הוא ענין חסרון וכן לא יעשה בסטרא דקדושה ה"ז מותר דליכא למימר שהוא קדשים משום הקריבהו נא ולכן אין לחוש שלא יתאחז משם סטרא אחרא מאחר כי אין צד להתאחז כי ליל המשומר הוא שנאמר ליל שימורים הוא לה': [ב] אפי' בשר עגל ועוף כל דבר שטעון שחיטה אסור לאכול צלי ובזה יצדק הטעם הנזכר כי מפני שהאש של המזבח היה מכלה אש זרה וכאשר נעשה דבר מה דוגמא של הקרבן בחוץ מתעורר אש זרה ונאחז בקדושה ומאחר כי אפי' עוף היה קרב אסור לאכול צלי שהרי מתעורר אש זרה כאמור שהרי כבר נאמר דחיישינן למראית העין כמשחז"ל הרשעים תחשכנה עיניהם מראות כאשר נתבאר המאמר זה לעיל ומאחר שנהגו שלא לאכול צלי בכל ענין הדומה לזה נאסר ואין להקל בדבר מאחר דליכא מצוה:

סימן תעז

[א] הנה נתבאר כי בליל פסח אנו מצווים לאכול ד' זתים א' כזית של המוציא כזית של מצה כזית של הכריכה כזית של אפיקומן והרמז שלהם לד' גאולות הנזכר במצרים והצלתי ולקחתי וגאלתי והוצאתי ואמרו חז"ל מלבא לקחת לו גוי וכו' ע"ב אותיות לומר כי בשמו גאלם שהוא ע"ב ולכן אלו הד' זתים הם רומזים לזה כי הנה שיעור כזית הוא

מורה על אות ד' כנ"ל וד' זתים הם נרמזים בד' יודין ע"ב כנודע והנה אנחנו אוכלים זתים אלו לרמוז כי גאולה זו היא שקולה כנגד כל הגאולות וכן נמי זמן הגלות היה ד' פעמים כמו גלות מצרים ולכן נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ולפי כי כל אות יו"ד היא כפולה כי במלוי יו"ד הוא כ' לכן בא הרמז בזתים אלו על גאולה העתידה ומה גם הוא מורה על הסעודה שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד כמשחז"ל בפ' עורי צפון וכו' והצדיקים אומרים יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו והקב"ה מסיב עמהם ולכן צריך לאכול אותו בהסיבה והנה הסעודה זו יש בה דוגמא לבשר הפסח אותה בהמה שהיא רבוצה על אלף הרים והם מגדלים לה מיני בהמות ואוכלת שנאמר וכל חית השדה ישחקו שם ויש נמצא ג"כ בשם עוף היינו זיז שדי שנאמר וזיז שדי עמדי וכן נמצא בשר של דגים הוא לויתן ולפי כי סעודה זו העיקר שלה הוא סודות התורה שעתיד לומר הקב"ה שלא שמעתם אזן מעולם כדאיתא בזוהר לכן נאכל על השבע רמז כמשחז"ל י' מיני רעבון באו לעולם וכו' ואחד לעתיד לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע דבר ה' והנה רעב זה אז הלך לו ומשביעין עצמן מדברי תורה ולכן עתה הוא נאכל על השבע אמנם אין טעון ברכה לפי כי הברכה הוא לקנות אותו המאכל כמשחז"ל כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב והארץ נתן לבני אדם ומסיק ל"ק כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה אמנם דברים הבאים בסעודה זו כבר זכו בהם ישראל מאז כמשחז"ל מי שלא אכל נבלות וטרפות יאכל בשר אותה בהמה מי שלא אכל עוף טמא יאכל זיז שדי מי שלא אכל דג טמא יאכל בשר לוייתן א"כ כבר הם קנויים אלו הדברים לצדיקים ולכן אין טעון ברכה אמנם יהיה זהיר לאכול קודם חצות כך אחז"ל לילה שרדף אאע"ה אחר המלכים נחלק לד' משמרות חלק למצרים חלק לגדעון חלק לחזקיהו חלק לעתיד ואתיא במדרש שתי לילות נתנו לרחל ושתי לילות ללאה לילו של פרעה ולילו של סנחריב ללאה לילו של גדעון ולילו של מרדכי לרחל שנאמר בלילה ההוא נדדה שנת המלך והנראה מזה המאמר כי חצי לילה הראשון ללאה וחצי האחרון הוא לרחל אמנם כשנתבונן בלשון מ"ש נתן נתן ר"ל במתנה והבן ולכן להורות כי תחילת הגאולה שהוא העיקר הוא ע"י בניה של רחל כמ"ש פ' נשא בפ' לפני אפרים ובנימן ומנשה עוררה את גבורתך וכו' לכן נאכל קודם חצות ומה גם לשלם לה השכר מה שהיתה תחת המטה משיבה דבר ליעקב כדי שלא תתבייש אחותה לכן בא הרמז בה לתת כזית תחת המפה וכן הגואל גנוז הוא בקן צפור ועתיד להגלות במהרה בימינו:

[ב] אחז"ל לאחר שאוכלים בסעודה אומרים לאברהם טול הכוס וברך וכו' ולכן הדין מחייב אם שכח ולא אכל אפיקומן וכו' אם נזכר קודם שבירך בפה"ג יטול ידיו ויברך

המוציא כי כן אז יהי פסת בר בארץ ומלת המוציא משמע שעתיד להוציא כמשחז"ל ויאכל אפיקומן מפני כי גם סעודה זו היא מכלל הגאולה כאמור אמנם אם לא נזכר עד אחר שבירך בפה"ג לא יאכל אפיקומן שהרי אחר הסעודה שאוכלים הצדיקים לעתיד הם מברכים בפה"ג ואין שם עוד סעודה כנזכר:

ומענין השימור מן המים כבר נתבאר למעלה כי הענין הוא שהחטה רמז לשני דברים אם לענין הלימוד שהם כ"ב אותיות של תורה כמנין חטה וצריך שימור מהמים הזדונים של היצר לא ישלוט על האדם יחמיץ ויהיה סיבה לטמא התורה ח"ו להיות כי ת"ח אין צריך התראה ושגגות נחשב לו כזדונות כמשחז"ל בפ' והגד לעמי פשעם וכו' ואמנם זה השיעור יהיה משעת קצירה שקצר אשר זרע והוא חייב במצות אמנם יש נוהגים לעשות שימור משעת לישה כי זה יהיה אפילו עשה תשובה לבסוף ונשמר מכל דבר רע ג"כ מועיל לו: ועוד יש רמז בחטה לענין המדה הנק' חטה והנה להיות כי היא אות ה' אמנם אותיות ח"ט קרובים לה ומתאחזים בה כדאיתא פ' בלק לכן צריכה שימור וזה יהיה משעת קצירה הוא תחילת התיקון דעבדי לה אינון מחצדי חקלא אמנם היותר צורך הוא משעת לישה וכבר נתבאר למעלה סוד מה שהיה הכהן עושה שלש מאות שיפה ות"ק בעיטה מאותה שעה צריכה שימור מן החיצונים שלא יהיה מתערב בה מאותם מים הרעים שנאמר ליל שימורים הוא לה' והנה לענין הנוגע בעצם אדם יכול לסמוך על אותה מצה שאכל בתחלה אבל במקום שמשמרים אותה משעת קצירה שהוא מתחלה לא מהני ליה באותה אכילה דסבירא ליה שהסעודה לעתיד יהיה לצדיקים גמורים אבל אם עשה תשובה בסוף ימיו דהיינו משעת לישה כנזכר לא מהני אלא ע"י גלגול שמגלגל העיסה כאשר יבא במקומו ולענין הנוגע ג"כ למעלה מאחר דקים לן במשנה ג' נשים עוסקות בבצק ואיתא בתיקונים אלין תלת טיפין דאזדריקו מאתר עילאה והם תלת יודין א"כ יש לסמוך על אותה מצה שאכל מתחילה שהוא בסוד אותם ג' יודין הנזכר כי בלי ספק כאשר ג' טיפין אלו נמשכים ממילא משמע שעולה טיפה אחרת מלמטה לעומתם אבל כפי הנוהגים לשמור אותה משעת קצירה כאמור אפי' נזכר אחר ההלל דהיינו הלל גמור שכבר נשלמה אות ה' זו בי"ג מדות של רחמים הנזכר בכלל צריך ליטול ידיו ויברך המוציא דמשמע שהוא עתיד להוציא לחם כנזכר כי אז בלחם אין שם פיסולת וקליפה כמו בחטה אלא לחם נקי ואוכל אפיקומן שהוא רמז לאות יו"ד אחרונה כי היא שלימות כל הסדר שנאמר אכלו רעים:

סימן תעח

[א] מאחר אשר הנחנו כי אכילת אפיקומן הוא יורה על ענין הסעודה אשר יעשה הקב"ה לצדיקי' לעתיד ולכן אין ראוי לאכול אחר אפיקומן כלום מפני כי אחר הסעודה זו בא שכר עה"ב וכבר אחז"ל עה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם והם נהנים מזיו השכינה ולכן אין ראוי לאכול שום דבר אבל לשתות מים מותר דאע"ג שאמרו חז"ל אין בו אכילה ושתיה היינו שתיית יין שכן נאמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים וזה כבר נתקיים בשתיית הכוסות אמנם לענין שתיית מים מצינו כינוי להקב"ה שאמר אותי עזבו מקור מים חיים ולכן מותר כל מידי שהוא בדרך שתיית המים:

[ב] מי שישן בתוך הסעודה והקיץ אינו חוזר לאכול וכו' הנה חז"ל הגידו כי השינה א' משששים במיתה וכבר נתבאר כי אחר התחייה נכנסים בתענוג עה"ב ואין שם אכילה ולכן גם בזה הגשמי כיון שישן והקיץ אינו חוזר לאכול ואע"ג דקיימא לן כי אחר התחיה עולם כמנהגו נוהג רק כי אין עוד מיתה שנאמר בלע המות לנצח לא תקשי לך האי מפני כי תחייה אחרת יש לבסוף כדאיתא בזוהר פ' לך לך ולכן נמצא חילוק בענין השינה בני חבורה שישנו מקצתן וכו' הנה יש הפרש בשני פנים האחד הוא כי פרש בין כולם למקצתן וחילוק שני בין נרדמו או נתנמנמו כי הנה כאשר קצת מהחבורה ישנו ולא כולם אז הוא מורה על זמן התחייה הראשונה ושם נאמר ורבים מישיני אדמת עפר יקיצי אלה לחיי עולם וכו' ולכן אע"פ שישנו וחזרו ונעורו חוזרים ואוכלים לפי כי כן נמי אחר התחייה נמצא אכילה ושתיה כאמור ולכן אם נרדמו כלם ונעורו לא יאכלו מפני כי שינה זו מורה על המיתה האחרונה. כי כאשר יעורו משנתם וחיים נכנסים לעה"ב ואין שם עוד אכילה ולכן גם כן בזה לא יאכלו אמנם נתנמנמו כלם שמורה על תחייה ראשונה ולפי שהם צדיקים נקרא המיתה להם נתנתנמו להורות כי אין שולט בהם מיתה ולכן יאכלו לפי כי כן נמי באותו זמן יש אכילה ושתיה כאמור:

סימן תעט

[א] הנה ביארנו למעלה ענין הכוסות שאנו שותין לילה זו כי הדוגמא להם הוא רמז לארבע גאולות של ישראל וגם רומזים לארבע כוסות התרעלה שעתיד להשקות הקב"ה לעוע"ג כמשחז"ל ולכן על כוס שלישי מברך ברכת המזון מפני שהרמז של כוס זה גלות שלישי של יון ולכן מברך עליו כי לאו דוקא על הגאולה הוא מברך אלא מפני כי בזמן של מלכות יון היה ההיכל בנוי והיו מקריבין קרבנות כמו שאמרו חכמינו ז"ל יונתי כיון

שהיה המזבח בנוי ומקריבין עליו תורים ובני יונה ולכן בא בזה ברכת המזון זכר למה שנתבאר למעלה כי ענין של אפיקומן הוא זכר לאותה סעודה שעתיד לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעתיד ולכן אחר הסעודה נותנים הכוס לאברהם לברך וכו' ולכן נמי בא בזה הברכה באחרונה, והוא ע"י כוס של יין אמנם לא יברך אחר כוס זה מפני כי צריך להמשיך הארה ושפע ממנו לצורך כוס רביעי כדלקמן וכבר נתבאר כי כן צריך לכוין כאשר מברך על כוס זה לפטור כוס רביעי ולא ישתה יין בינו לכוס רביעי לפי שאין ראוי להפסיק ביניהם כי הנה נתבאר כי ארבע כוסות אלו הם הרמז בשם הויה כי בו סוד הגאולה ולכן היו ארבע גאולות כנגד ארבע אותיות שבשם גם בהם נפרע מהקליפה כדאיתא בזוהר פרשת שופטים וז"ל פקודא דא לדון בסייף לדון בחנק לדון בסקילה וכו' למאן לסמאל וכו' הה"ד כי רוחה בשמים חרבי הנה על אדום תרד י' רישא דחרבא ה' ה' תרין פיפיות דילה ו' גופא דחרבא הנה נתבאר כי גם בכוסות אלו יש רמז לפורענות שעתיד לבא על רשעים כנ"ל ולכן מכל מקום אין ראוי להפסיק בין הכוסות הללו כדי שלא יפסק מהם הפורענית שלכן תכף מתחילין שפוך חמתך על הגוים וכו' והעיקר לפי שהם כנגד חתן וכלה כנ"ל ולכן אסור להפסיק ביניהם כלל:

סימן תפ

[א] הנה כבר נת' למעלה שמתחיל ואומר שפוך חמתך וכו' ואח"כ אומר לא לנו והענין הוא משחז"ל שמדבר בענין גוג ומגוג ואנו אומרים כי לא לנו יעשה הקב"ה אלא לתת כבוד לשמו כמו ש"ה והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וכו' ואח"כ אומר הלל הגדול כי כמו שמתחילה ברא הקב"ה העולם בחסד וזן אותם כ"ו דורות שלא היו ראוים וכל זה בעבור ישראל שעתידים לקבל התורה ומה גם עתה שראוי לעשות לנו ניסים שהרי נמצא בנו תורה ומצות ולפי שהוא בחר בנו נמצא שחוזר לו הכבוד ואח"כ אומר נשמת כל חי והעיקר בכל דברי השבחים אלו לרמוז לתכלית השלימות אשר נמצא בלילה זה לכל איש ישראל בערך יום השבת כשאומרים ישראל נשמת כל חי כמו שמבואר בזוהר פרשת תרומה ומה גם למעלה ניתוסף שלימות בלילה זה כנ"ל כמו שניתוסף למעלה בחינת רוח ונשמה בגאולת מצרים שלכן היתה הגאולה כך ניתוסף ליל פסח בכל שנה ולכן ניתוסף לכל איש הישראלי ולכן גאולה תהיה לנשמתו ע"י כל המעשים אלו שנאמר לאמר לאסורים צאו כנ"ל והוא ג"כ הוראה על מה שעתיד להיות ולכן מסיים בה הכי יהללוך ה' כל מעשיך שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' וכו' ולכן חותם מלך מהולל בתשבחות ושותה כוס זה בהסיבה כי כן

ישראל מסובים לפני הקב"ה בג"ע כנ"ל ולא יברך בתחילה כי הנה נתבאר שצריך לכוין בכוס ג' להיות פוטר כוס רביעי ויש רמז בדבר דמאחר שנתבאר כי בזה רמז לפורענות שעתיד לבא על גוג ומגוג ואחז"ל אין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים ואם שתה בלא הסיבה צריך לשתות פעם אחרת להורות כי גאולה זו אין אחריה שעבוד ולכן צריך לברך מפני שהסיח דעתו מלשתות עוד ובנראה שלא היה בדעתו לענין זה ואמנם מברך אח"כ על הגפן דאלו בכל הכסות אלו אין לברך אחריהם מפני כי סוף אף כי היין בוגד ואבד כמה דורות מזמן א"ה ונח וכו' אמנם לעתיד לא יהיה עוד תקלה ממנו שלכן משתנה שמו שנאמר יטפו ההרים עסיס ולכן ראוי לברך אחריו כי זה הוא בסוד יין המשומר בענביו המשמח אלהים ואנשים:

סימן תפא

[א] כבר נתבאר למעלה כי ענין שתייה היינו ע"ד מש"ה שתו ושכרו דודים ואף על גב כי חז"ל אמרו עה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה הענין הוא על שתיית היין הגשמי כי זה הוא ענין שתיה סתם כדאיתא בזוהר מאן דאית ליה. גרבי דחמרא אכילה בעיא כי בעה"ב הוא יין המשומר בענביו ואמנם לשתות יין מותר מפני כי אחז"ל אותם אלף שנים שעתיד הקב"ה לחדש עולמו מה הצדיקים עושים הקב"ה עושה להם כנפים והם טסים על פני המים וכו' ולולי שהשורש של המים העליונים אינו נפסק ונוהג תמיד לא היה בעה"ז מים ולכן מותר לשתות מים:

[ב] החיוב של סיפור יציאת מצרים והניסים שעשה לנו אע"ג שהוא מובן הוא מסכום המצות המחוייבות לעשות ליל פסח מכל מקום יש טעם לדבר משחז"ל שהשכינה הולכת מבית לבית ומקשיב אותו הסיפור והשבח שאומר איש הישראלי ושמח אז מלבישים עז וכבוד להקדוש ברוך הוא כביכול:

סימן תפב

[א] אשר נתבאר למעלה בענין המצות כי לענין השמירה יש שהוא נשמר משעת קצירה שהרמז הוא בסוד אדם הצדיק גמור שלא חטא ויש שנשמר משעת לישה דהיינו לבסוף ומה גם מורה למעלה היות נשמרת השכינה מן הגלות שהם הקליפות ע"י אותם הצדיקים הנקראים מחקלי חצדא או יהיה השימור לבסוף בסוד נערה המאורסה ולכן מי שאין לו מצה משומרת כי לא שם אל לבו לתקן למעלה ולכן גם נפשו לא מטוהרה ואינה משומרת מסטרא אחרא רק כזית בסוד הנפש בלבד אינו אוכל אותה התוספות אלא לבסוף שבא

עד קצו לפי כי בזה הוא מורה על שלימות האחרון התכליתי ולכן אינו טועם אחריו כלום שהנה נתבאר כי זה הוא מורה על עה"ב כי אין בו אכילה ושתיה אמנם אין אנו נוהגים כך אלא הראוי הוא לעשות הכל על הסדר כדי שלא לערבב הכחות עליונים ואם אין מצה משעת קצירה לעשות כל זה הסדר אחת לאחת יעשה כפי אשר תשיג ידו כי הנה מאחר כי אין שם צד חימוץ כל מצה שמברך עליה ועושה הסדר הנה הוא גורם ע"י ענין זה לעורר הבחינות העליונים ולפעול פעולתם כדאיתא בזוהר כי כל מעשה הנעשה למטה הוא מעורר שורשו למעלה לפעול כמעשה התחתונים כנ"ל ולכן מטעם זה אין לשנות הסדר באיזה אופן שיהיה לפי שהוא עשה פגם למעלה ומריע לעצמו בשורש נשמתו ואין זה תיקון אלא קלקול כפי האמת:

סימן תפג

[א] התקנה זו היא מוכרחת בעצמה מאחר שאין לו יין כלל לכן מקדש על הפת כדרך שמקדש ליל שבת על הפת בזמן שאין לו יין לקידוש ואמנם אם נמצא שם שום משקה זולת היין מאחר שהוא חמר מדינה ראוי לברך עליו ואמנם אין מועיל במקום היין לעורר כן למעלה לפי כי כל דבר ודבר הוא מעורר השורש שלו ולא יספיק הכונה לעורר אל שורש זולתו ולכן ראוי לחזר אחר יין עכ"פ היכא דאפשר ולא יסמוך על דבר זולתו כנזכר וכאשר אפשר לו ע"י יין אז כסדר הזה ולא יפחות מהדברים האחרים כל אחד במקומו לפי כי כל דבר מאלו עושה רושם למעלה ומה גם בנפש אדם כאשר נתבאר באורך ודבר פשוט הוא כי כל מעשה המצות הוא עושה רושם בעצם אדם שלכן נוסח הברכה תיקנו חז"ל אשר קדשנו במצותיו כנ"ל:

סימן תפד

[א] הנה נתבאר למעלה בענין הביעור מי שיש לו בתים הרבה והוא צריך לעשות ביעור בכלם כי הנה איש הישראלי איפשר להיות לו כמה בתים אם לענין הכולל שהוא כנגד העולמות כי כן יש לאדם מקום שם כמשחז"ל עתיד הקב"ה לתת לכל צדיק י"ש עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ועוד יש לכל אחד בפרט מדור בכל עולם מאחר שיש לאדם בחינת נפש רוח ונשמה וכל חלק מאלו הוא בא מעולם אחר כנודע מן הזוהר והתיקונים כי חלק הנפש הוא מעולם העשיה וחלק הרוח בא מעולם היצירה וחלק הנשמה נמשך מעולם הבריאה א"כ כל חלק מאלו מוכרח הוא שיהיה לו בית מושב שם במקומו וכן נמי יהיה לו בית בג"ע הארץ אשר לכן מתחייב שיש לאדם כמה בתים ולכן ימצא דין

בגשמי מי שרוצה לברך בהרבה בתים מברך ברישא בביתיה וכו' נמי ימצא באופן אחר הוא משחז"ל כל המלמד תורה בעה"ז זוכה ומלמד לעה"ב וכן נמי כאשר הצדיק נפטר מן העולם מוליכי' אותו מישיבה לישיבה ללמד תורה שנאמר ילכו מחיל אל חיל וכו' ולכן ימצא כי האדם בעי לברוכי בתרי או בתלת בתי אם לענין העולמות שהוא הולך לשם להניח ברכה ושפע בכל אותם המקומות ואם לענין הלימוד שצריך ללכת ממקום למקום ומשמיע תלמודו שם הרי נאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך גם בענין ההווה לא יגרע דבר מאחת מאלה כאשר תעלה הנפש למעלה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה כדאיתא בזוהר כי נפש האדם בוקעת אוירין ורקיעין ועולה למעלה ולכן בלי ספק כי ע"י מעשה המצות אלו איש הישראלי ניתוסף בו הארות גדולות ולכן כאשה הוא יישן כל תוספת האדם חוזר לשורש שלה ומשאיר שפע וברכה בכל המקומות אשר הוא שם וכן היא המדה בכל מקום שהולך למעלה כמש"ה ותשובתו הרמתה כי שם ביתו ושם שפט את ישראל כי שם הוא יעשה הארה גדולה ע"י אור חוזר מלמטה למעלה וממשיך ברכות גדולות למעלה כמש"ה ברכות לראש צדיק וכדאיתא פרשת עקר דף רע"א. וז"ל וע"ד אצטרך בר נש לשואה רעותיה ברזא דברכאן בגין דיתברכון אבהן ובגין כלא כחדא ומאן דמברך לקודשא בריך הוא מתברך ונטיל חולקיה מאינון ברכאן בקדמיתא דכל עלמא לתתא כיון דשמא דקודשא בריך הוא מתברך מתמן נחית ושרא על רישיה חולקא קדמאה וכו':

סימן תפה

[א] איתא בזוהר פרשת יתרו דף צ"א. וז"ל פקודא לאומאה בשמיה באורח קשוט ומאן דאומי שבועה הוא כליל גרמיה באינון ז' דרגין עילאין דשמא דקב"ה אתכליל בהו והא שיתא אינון איהו בר נש דאומי אומאה דקשוט כליל גרמיה בהו והוא שביעאה לקיימא שמא קדישא בדוכתיה וע"ד כתיב ובשמו תשבע ומאן דאומי אומאה לשקרא ולמגנא גרים להוא אתר דלא יתקיים בדוכתיה וכו' שבועה לקיימא דרגא דלתתא רזא דשמא קדישא וכו' הנה נלמד מזה המאמר כי כאשר נשבע שלא לאכול מצה סתם אז הוא מצוה לקיים השבועה ולכן אסור לאכול מצה בליל פסח אמנם אם אמר שבועה שלא לאכול מצה בליל פסח הרי זה נשבע להרע לבטל את המצוה ולכן לוקה משום שבועת שוא ואוכל מצה בליל פסח שהוא מצות עשה מן התורה ויובן מדקדוק הלשון מ"ש דאומי אומאה לשקרא ולמגנא כי מלת למגנא הוא זה שנשבע על דבר שאין יכול לקיימו שהרי הוא מושבע מסיני לקיים המצות ולכן לוקה ואוכל כאמור:

סימן תפו

[א] ליל א' של פסח גומרין ההלל בציבור וכו' איתא בזוהר פרשת אמור דף צ"ה וז"ל בגיני כך בד' עשר מתקני גרמייהו ומעברי חמץ מביניייהו ועיילי ברשותא קדישא וכדין מתעטרי חתן וכלה בעטרוי דאימא עילאה ובעי בר נש לאחזאה גרמיה דאיהו בר חורין וכו', וע"ד אשתני ליליא דא משאר ליליון ובעינן למעבד שמא בכולא ולמחדי בהאי ליליא בגין דחדוותא הוא לעילא ותתא וכו' בג"כ בהאי ליליא דזווגא אשתכח וישראל אתקשרו בההוא חדוותא עבדינן שלימו וכו' ע"ד חדוותא דכלה ושלימו דהינא בגין ההוא חולקא דאתקשרו ביה וכו' והנה נתבאר מזה המאמר כי צ"ל הלל גמור בליל פסח וזה יהיה בבית הכנסת מעומד כי מה שאנו אומרים בבית אין זה הלל גמור כלל ומה גם שהוא נאמר למקוטעין ולא יתכן לומר הלל מיושב מכ"ש הלל גמור וצריך לומר אותו בברכה תחילה וסוף כי בזה נקרא הלל גמור וצריך לקרא אותו בנעימה כן אחז"ל הקורא בלא נעימה קרי עליה גם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים בל יחיו בהם ולכן מי שאינו עושה כך פוגם שמחה העליונה כמ"ש במאמר ונפשו לא חיה שנאמר לא יחיו בהם ח"ו וכן בי"ט שני בב' י"ט של גליות כדי להוסיף שמחה למעלה:

סימן תפז

[א] גומרין ההלל בברכה כנ"ל שהנה קריאת ההלל הוא לתת שלימות לכ"י שהלל בגימטריא עולה אדנ"י ולכן צריך לברך להמשיך לה מלמעלה אורות העליונים ואח"כ נמשך לה י"ג מדות של רחמים כשהוא אומר מן המצר קראתי יה ואז נכנעים הקליפות לגמרי הוא משחז"ל מפני מה קורין הלל זה מפני כמה דברים א' הוא מילוט הצדיקים מגיהנם שנאמר אנא ה' מלטה נפשי ונודע מן הזוהר שהצדיקים צדיק וצדק הם ונמלטים מהקליפה שהיא גיהנם אשה רעה דאתקש לגהינם כמשחז"ל ולכן ההפסקה בו מעין ק"ש והנה בק"ש הענין הוא כי יש בק"ש ד' פרשות ואינם סמוכות בתורה זו לזו ולכן יש רשות להפסיק ביניהם מ"מ שאלת שלום אינו נקרא הפסק מפני כי שמו של הקב"ה שלום ונאמר ויקרא לו ה' שלום וכן הענין בהלל כי שאלת שלום אינו נקרא הפסק שהרי ממשיך מדת השלום אל ההלל אז טוב לו ובמקומו מתבאר הכל ואיתא בספר יצירה עשר ולא תשע ולכן בהלל אפילו י' קורין כאחד: [ג] מוציאין ב' ספרים בראשון קורין ה' גברי הוא מ"ש בזוהר פ' תרומה ה' פעמים אור כתיב במעשה בראשית:

ואין מזכירין גשם מכאן ואילך כך אחז"ל אמר יאע"ה הלילה הזה אוצרות טללים נפתחים בא ואברכך לפני ה' ולכן אומר מוריד הט"ל שהוא המשכת אור ושפע משם הויה מג' אותיות יו"ד ה"א וא"ו שהם טל בגי' לאות ה' האחרונה:

סימן תפח

[א] איתא במדרש כשיצאו ישראל ממצרים א"ל מרע"ה ספרו בכל לילה ולילה כי ביום חמשים נותן לכם הקב"ה את התורה ולכן ראוי להזהר ביותר בספירה כי הוא מועיל מאד לתיקון נפש האדם ואיתא בזוהר פ' אמור דף צ"ז: וז"ל וספרתם לכם וכו' אבל ת"ח כד הוו ישראל במצרים הוו ברשותא אחרא והוו אחידן במסאבותא כאתתא דא כד היא יתבא ביומי דמסאבותא בתר דאתגזרו עלו בחולקא קדישא דאקרי ברית כיון דאתחדו ביה פסק מסאבות' מנייהו כדא אתתא כד פסקו מנה דמי מסאבותא בתר דאתפסקו מינה מה כתיב וספרה לה ז' ימים אוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדישא פסקה מסאבותא מנייהו ואמר קרא מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא וספרתם לכם לכם דייקא כד"א וספרה לה וכו' בגין לאתדכאה במיין עילאין קדישין ולבתר למיתי לאתחברא ביה במלכא ולקבלא אורייתא כתיב וספרה לה ז' ימים אוף הכא ז' שבתות אמאי ז' שבתות בגין למזכי לאתדכאה במיין דההוא נהר וכו' וההוא נהר שבע שבתות נפקו מניה וע"ד ז' שבתות ודאי למזכי ביה וכמה דאתתא דכיו דילה בלילה לאשתמשא בבעל' כך כתיב וברדת הטל על המחנה לילה וכו' ואימתי נחת האי טלא כד קריבו ישראל לטורא דסיני כדין נחית ההוא טלא בשלימו ואתדכו ואתפסקא זוהמתן מנייהו ואתחברו ביה במלכא וקבילו אורייתא וכו' ת"ח כל בר נש דלא מני חושבנא דא אינון ז' שבתות תמימות למזכי לדכיות' דא לא אקרי טהור ולאו בכללא דטהור הוא ולאו הוא כדאי למהוי ליה חולקא באורייתא וכו' ושם נאמר למה ספירה זו לאנשי' ולא לנשים ולמה הוא מעומד וז"ל ובגין דאלין יומין יומין דעלמא דדכורא לא אתמסר חושבנא דא אלא לגברי בלחודייהו וע"ד חושבנא דא בעמידה איהו ומילין דעלמא תתאה בישיבה ולא בעמידה ורזא דא צלותא דעמידה וצלותא דמיושב עכ"ל ומאחר שעיקר הספירה צריך להיות בלילה:

לכן אם טעו ביום המעונן וברכו על ספירת העומר צריך לחזור ולספור כשתחשך כי אז הוא זמן הטהרה כאמור זמן הבדיקה לאשת חיל:

[ד] להיות ענין הספירה זו מן התירה לכן צריך ליזהר מאד בה ולפי כי בין השמשות הוא ספק לילה לכן מי ששאל אותו חבירו בין השמשות כמה ימי הספירה לא יאמר לו כך וכך כדי שיוכל לברך אח"כ כאשר יספור אמנם אם הוא מבע"י מאחר שהוא יום

ודאי אין בכך כלום כבר נתבאר למעלה מ"ש בזוהר כל בר נש דלא מני חושבנא דא אינון ז' שבתות תמימות למזכי לדכיותא דא לא אקרי טהור ולאו בכללא דטהור הוא ולאו הוא כדאי למהוי ליה חולקא באורייתא והנה מכלל מאמר זה נלמוד ב' עניינים ראשונה מאחר שאומר דלא מני חושבנא אינון ז' שבעת שבתות תמימות למדנו מזה כי צריך להיות מונה כל יום ויום ע"י ברכה כדי שיהיו ז' שבתות תמימות ולכן אם שכח ולא ברך בא' מן הימים אין יכול לספור עוד ע"י ברכה ואין נקרא תמימות ומה גם אע"ג שספר תחילה עם הציבור ואח"כ לא ברך הרי נאבד ממנו הספירה ע"י ברכה ואין נקרא תמימות:

[ט] ליל שבת וליל י"ט מברכים וסופרים וכו' הנה ענין זה הוא ענין הנוגע לצורך הציבור אמנם הירא את דבר ה' יתבונן לברך ולספור אחר שיראה ג' ככבים קטנים כי אז הוא לילה גמור וכבר נתבאר כי ספירה זו היא תיקון לנפש האדם ובכל שנה ונוסף הארה בנפשו:

[י] ענין איסור החדש נלמד הטעם ממ"ש בזוהר פ' אמור דף צ"ז פקודא דא לקרבא קרבן העומר קרבנא דא כולא איהו בדבקותא עילא ותתא מטרוניתא וכהנא כחדא אזלין עומר רא מקרבין ישראל בדכיותא דילהון וההוא קרבנא איהו מן שעורים ודא אתקריב למיעל רחימו בין אתתא ובעלה אשת זונים אתרחקת גרמה מבדיקו דלא יכלת למיקם על גבה אשת חיל קריבת גרמה לקרבנא ע"י דכהנא רבא ודאי טהורה היא ונקתה ונזרעה זרע ואוסיפת חילא ורחימו לגבי בעלה אשת זונים עדקת מן מקדשא דלא למקרב לגביה דאלמלא בההוא זמנא דאשת חיל אבדיקת לגרמה. אתקריבת לגבה אתאבידת מעלמא וע"ד לא בעא לקרבא אל מקדשא וערקא מניה ואשתארו ישראל זכאין בלא ערבוביא אחרא לגבי רזא דמהימנותא רזא דסתרא דא תרתין אחתן וכד ארחת דא לגבי דא בבדיקו דילה צבתה בטנה ונפלה ירכה דהא בדיקו דאשת חיל סמא דמותא לאשת זונים וכו' הנה מבואר מזה גודל התועלת הנמצא ע"י קרבן העומר ולכן היה שעורים בקרבן הסוטה וזה היה אחר הבדיקה של החמץ והביטול דס"א ולכן נאסר החדש מן התורה עד שמקריבים העומר מפני כי החדש מורה שהארץ הוציאה דבר חדש ולא נכון להיות זה עד אחר הקרבת הקרבן כי הנה נאמר כי לאחר שנקתה אז ונזרעה זרע כאמור:

סימן תפט

[א] אחר שנתבאר כי כל ענין חג הפסח הוא סובב על ב' קוטבים הא' הוא הרחקת הנזק להכניע ס"א ולהוציא אותה מחוץ כל סטרא דקדושה בכמה דברים שהתקינו

חז"ל ולעשות יש מהם בענין הכלים ומהם בענין הבתים ומהם בעצם אדם בענין של האכילה כנ"ל ולכן גם בזה הענין שהוא הקריאה בתורה אשר התקינו חז"ל בימי הפסח הם מיוסדים על ענין זה והיינו הסי' שנתנו חז"ל בנועם דבריהם להעיר לב האדם לתקן מעשיו זה יצא ראשונה הסי' משך תורא הוא משחז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש ולפי כי עיקר העון הנמצא ביד ישראל הוא מעשה העגל כנ"ל לפי שנתערב חטא א"ה לכן זה העון היה הגורם הראשון לכל הדברים הרעים לכן בא הכינוי לשור הנזכר וזה הוא לענין הכולל ממנו נקח לפרטים להיות האדם מושך יצרו כי הוא נמשל לעגל לתורה ולעבודה אמנם בענין זה עצמו נמצא טעמה להליץ טוב על ישראל ולכן נתקן לקרות פ' זו וזה נלמד ממשחז"ל למטרונה שיצא עליה שם רע וכו' בדק המלך ולא מצא ממש מה עשה המלך עשה סעודה גדולה והושיב האיש ההוא בראש המסובין להודיע שאין שם ממש כך בדק הקב"ה כי ישראל מוצלי' מאותו עון שלכן נאמר אלה אלהיך ולא אלהינו להודיע שהגרים עשו אותו ולכן עשה שיהיה שור ראש לכל הקרבנות והיינו לענין סור מרע שתקנו פ' זו ואמנם גם יש בזה הסי' צורך לענין ועשה טוב הוא מ"ש בזוהר פ' פנחס דף ר"ן:

וז"ל מאי משכו כמאן דמשיך מאתר משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין יומין עילאי שס"ו כחושבן מש"כו יומין תתאי זמנין דאינון שס"ה ובזמנא דאתנהירת סיהרא באשלמותא סליקו למהוי אינון יומין שס"ה כחושבן מש"כו חסר חד משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין למהוי כלהו כחדא בחיבורא חדא וכו' הנה מבואר מזה המאמר התועלת הנמצא לסטרא דקדושה בקריאה זו ולכן תיקנו חז"ל הסי' בלשון תרגום להורות הכנעה לס"א ע"ד הנ"ל כענין כל חמירא הנתקן בלשון תרגום ולפי כי לשון תרגום מאיס איהו כדאיתא בזוהר פ' וירא ולכן מתעוררים מלאכי השרת לדחות הקליפה כדאיתא פ' תרומה כנ"ל ולפי שנאמר וימירו את כבודם בתבנית שור הרי נתחלף ע"י המעשים אשר נעשו בזמן הפסח לענין אחר כנ"ל ועוד נתנו סי' קדש בכספא כלומר כי הנה כל עיקר העון הנמצא בישראל היה לפי שנאמר וישמן ישורון ויבעט ולכן בסי' זה תדע למה נאמר וגם קדש היה בארץ לפי כי וכסף הרבתי לה ולכן יש לאדם להחליף במעשה הטוב ולהיות מקדש עצמו איש הישראלי ע"י הכסף ע"ד משחז"ל כסף מטהר ממזרים אמנם זהו מ"ש בזוהר פ' תרומה דף קכ"ח וז"ל אשתדלותא דאורייתא כל מאן דבעי זכי בה אשתדלותא דקב"ה למנדע ליה כל מאן דבעי זכי ביה בלא אגרא כלל אבל אשתדלותא דקב"ה דקיימא בעובדא אסיר לנטלא ליה במגנא ובריקנייא בגין דלא זכו בההוא עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא דקדושה אלא באגר שלים בספרא דחרשי וכו' כל מאן

דבעי לאשתדלא לאעברא מניה רוח מסאבא ולאכפייא רוחא אחרא ההוא עובדא דבעי לאשתדל' ביה בעי למקניה ליה באגרא שלים בכל מה דיבעון מניה וכו' הנה למדנו מזה המאמר כי ענין מעשה המצוה אשר הוא נקנה בכסף מלא הוא גורם ב' דברים ראשונה הוא מכניע ס"א ומתרחק ממנו ונוסף עוד כי הוא מתקדש ע"י המעשה ולכן חז"ל נתנו סי' לדבר זה קדש בכספא ר"ל כי ע"י מתן דמים גורם ייחוד עליון כענין המקדש בכסף גם האדם מתקדש ע"י כסף שנותן במעשה המצוה כנזכר וע"י כן כללות ישראל זוכים שנא' קדש ישראל לה' ונוסף עוד במעשה הצדקה שנאמר אם כסף תלוה וע"י ציון תפדה ושביה בצדקה:

ועוד נתנו סי' פסל במדברא כלומר כמו שמתחילה פסלו הדיבור של אנכי ולא יהיה לך ע"י הדיבור שאמרו קום עשה לנו אלהים אחד שנתקדשו לשמים שנאמר וקדשתם אח"כ פסלו הכל במדבר ע"י דיבור ולכן צריך להיות זהיר האדם אפי' בדיבור דחול כמשחז"ל מאי ואומר וכי תימא במילי דעלמא לא ת"ל ודעת שפתי ברור מללו ולכן יאמר דאע"ג שמקיים האדם כל הנזכר ונתקדש ע"י לימוד התורה בפה ומעשה המצוה בכסף מלא אחר כלותו מעשות כל אלה הוא פוגם הכל אם מדבר דיבור רע שנאמר ולרשע אמר ה' מה לך לספר חקי וכו' ואיתא בזוהר פ' פקודי המטנף פיו ע"י דיבור כמה מלאכי חבלה יורדים ומטמאים אותו ומטמאים תורתו ולכן מזכירים חז"ל בסי' זה פסל במדברא כאמור ולכן בא הסימן אח"כ שלח בוכרא ר"ל כי שנא שלח אמר ה' אותו והבכור שבאדם יצה"ר הנמצא בו ראשון משעה שנולד שנאמר לפתח חטאת רובץ וכאשר כך יעשה האיש הישראלי הקב"ה מודד לו כך מדה כנגד מדה כי שנא שלח אמר ה' את הבכור בן השנואה כדאיתא בזוהר פ' אמור דף ע"ב. וז"ל כי כלתו היא כלה ממש דכתיב אתי מלבנון כלה ותאמר מה תתן לי תבא אלי השתא כלה בעיי' תכשיטהא ויאמר אנכי אשלח גדי עזים למלכא דהוה ליה ברא מאמהו חדא ואזיל בהיכליה דמלכא אמר מכאן ולהלאה אשדר ואתרך לברא דאמהו מהיכלא דילי כך נמי הכא אנכי אשלח גדי עזים וכו' הנה הדבר מבואר כי יגרש ה' ישמעאל בן השפחה מארץ ישראל ואח"כ יוציא מן הגלות המר הזה לישראל שהם בן בכור ודאי שנאמר בני בכורי ישראל הנה נתבאר ענין הפרשיות ולענין ההפטרה היתה עלי הענין הוא לפי שגאולה תהיה בפסח כדאיתא פ' משפטים ונאמר כימי צאתך מארץ מצרים וכו' ואח"כ בא ענין התחיה לכן מפטירין בתחיית מתי יחזקאל כי זה הוא לאות לבני ישראל על ענין התחיה שנאמר לכן אני פותח את קברותיכם עמי והעליתי אתכם אל אדמת ישראל:

סימן תצ

[א] הנה ענין ההבדלה במקומו מתבאר ואמנם ענין ההבדלה הוא תיקון לחטא א"ה שנתבאר למעלה שחטא במעשה בעץ הדעת וחטא ג"כ במחשבה כנזכר בזוהר הובא למעלה ולפי כי ישראל שבו על עון אבותם כמשחז"ל בפ' והמה כאדם עברו ברית לכן תיקנו חז"ל כי בברכה זו שאנו שואלים מהקב"ה דעת יהיה לטובה וצריך להבדיל בין משבת לי"ט ומן י"ט לחה"מ לפי שכמו שביום השבת ניתוסף האדם נפש יתירה כך ניתוסף בו קדושה בי"ט עכ"פ וכדאיתא בתיקונים דף י"ז. וז"ל וביומא דשבתא וחדשא וזמנא אתפתחת לקבלא רוחין ובוסמין ולירתא נפשין לבנייהו וכו' הנה מבואר מזה כי גם בי"ט יש נפש יתירה גם בזוהר פרשת פנחס דף רמ"ב. ז"ל האי איהי נשמה יתירה לכל ישראל בשבת ויומין טבין עכ"ל ולכן צריך להקביל פנים דלא גרע מר"ח שנאמר מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מ"מ יש לדרוש מלת מדוע מדלא קאמר למה היינו לרמוז כי כן נמי במועד חייב להקביל כי מלת מדוע היינו אותיות מועד אמנם בלי ספק כי יש הפרש גדול בין זה לזה והוא בערך העליות של העולמות כך יהיה התוספת ולכן מ"מ צריך להבדיל אמנם בראש חדש התוספת הוא מועט וגם כי הוא בשעת המוסף בלבד כאשר יבא במקומו ולכן אין צודק לומר בו הבדלה ומה גם כי עיקר ההבדלה היינו כדי להמשיך מאותו תוספת על העולמות גם על האדם כאשר יתברך במקומו בע"ה ולכן אין לומר הבדלה בר"ח אמנם בשבת וי"ט צריך להבדיל לפי שהנה נודע כי האדם ע"י חטאו מסתלק ממנו הנשמה כנ"ל ולא ישאר בו זולת חלק הנפש אמנם מ"מ אין לומר כי החוטא יחשב לישמעאלי דלא ראי זה כראי זה לפי כי הנפש של איש הישראלי נמשך מחלק הקדושה זמש"ה הן כל הנפשות לי הנה (יחזקאל י"ח) שהפ' קשה כי מי לא ידע הדבר הזה ומלת הן תפל מבלי מלח אמנם כונת הפ' להגיד כי אתו השבח הנזכר בישראל הן עם לבדד ישכון אשר חז"ל אמרו כי כמו שאותיות הן נפרדות ואין להם בן זוג כך ישראל אין להם בן זוג ולכן יאמר כי שבח של מלת הן הנמצא בנפש הישראלי אע"ג שחוטאין לי הנה כנפש האב שלא חטא כנפש הבן החוטא היינו כונת חז"ל כמאמר' אע"ג שחטא ישראל שנאמר בני משחיתים אפי' עע"ז משא"כ בנפש של ישמעאלי ולכן כאשר מסתלק תוספת זה מאיש הישראלי כל א' כפי ערכו צריך להבדיל ואע"ג כי נסתלק ממנו בלי עון מ"מ הוא העדר ולכן צריכא למימר כי יש קדושה חמורה מחבירתה וכמו שהבדיל הקב"ה ביניהם דלא ראי זה כראי זה כך הבדיל בענין קדושת הגוף של ישראל בחלק הנשמה ורוח ונפש שנתן בהם שאינו דומה הניתן להם בי"ט לאשר נתן בהם בחול ולא הניתן בהם בשבת כערך הניתן להם בי"ט ואח"כ

חוזר ומבדיל על הכוס בבית לפי כי ההבדלה ראשונה הענין על הסתלקות תוספת הרוח הנמצא בו המשותף עם הסתלקות הקדושה ואח"כ הבדלה על הכוס להגיד כי עיקר ההבדלה כדי להמשיך מאותו התוספת על ימי החול או על י"ט גם על האדם כאשר יבא בדיני השבת בע"ה גם להגיד כי עיקר ההבדלה הוא יום הדין הגדול שנאמר כי כוס ביד ה' וכו' אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי ארץ (תלים ע"ה) וסמיך ליה ואני אגיד לעולם דבר זה מעכשיו אמנם יש הפרש כי במוצאי שבת שמסתלק מן האדם נפש יתירה אומר ברכה על הבשמים להשאיר קצת הארה על האדם ועל העולמות אמנם בי"ט אין באותו תוספת כדאי להשאיר ממנו רק אם הוא י"ט הרי נמצא תוספת ולכן אין לברך על הבשמים ולענין ברכת מאורי האש דבר פשוט הוא לפי שבשבת מסתלקים אותם ממונים עליונים הנקרא מאורי אש ושולטים ממונים הנקרא מאורי אור כדאיתא בזוהר ולכן כשחוזרים במ"ש מברכים מאורי האש וזכר לדבר צפרני הידים ימין כדאיתא פ' ויקהל אבל בי"ט אין מסתלקים ולכן מבערים אש ולכן אין לברך מאורי האש:

[ב] ולפי שצריך לומר הבדלה בתפילה מטעם הנ"ל ולכן י"ט שחל להיות מ"ש אומר ותודיענו באתה בחרתנו כנזכר:

סימן תצב

[א] זה הדין יהיה לאותם המתענים בציבור אבל ליחיד הרוצה להתענות אחר המועד ימים רצופים או שני וחמישי ושני אינו צריך להמתין עד שיעבור ניסן ותשרי שיחיד בכל שעה שירצה להתענות הרשות בידו ואין אומרים לאדם המתן מלעשות תשובה כי לא ידע האדם את עתו אבל לענין המתענים בציבור אין ראוי להם לעשות כן ואיתא בזוהר פ' בהעלותך דף קנ"ב. וז"ל פקודא למעבד פסח שני וכו' אי רזא דפסח רזא דמהימנותא דישראל עאלין בה שלטא בניסן וכדין איהו זמנא לחדווא איך עאלין אלין דלא יכילו או דאסתאבו למעבד בירחא תניינא דהא אעבר זמנא אלא כיון דכ"י מתעטרא בעטרהא בניסן לא אעדיאת כתרהא ועטראה מנה ל' יומין וכל אינון תלתין יומין מן יומא דנפקו ישראל מפסח יתבא מטרוניתא בעטרהא וכל חילהא בחדווא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי יש שמחה גדולה למעלה בכל חדש ניסן ומה גם ממנו נקח לחדש תשרי ולכן ראוי לעשות תענית ציבור בו ולא לקראת פרשת ויחל אמנם היחיד כי אין מעשיו מפורסמים והוא עושה תיקון הגם שיתענה בניסן אין עשה העדר למעלה ומתקן נפשו ונרצה לו:

סימן תצג

[א] הנה נת' למעלה מענין הספירה של ימי העומר כי כן צוה מרע"ה לישראל להיות מונים מלילה שיצאו ממצרים אמר להם תספרו מ"ט יום וביום החמשים הקדוש ברוך הוא הוא נותן לכם את התורה אמנם לענין מה שנוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר מנהג זה חדש הוא בקרב ישראל מפני כי המה ראו שלא היו מסתפרים בימים הללו חשבו בדעתם כי עיקר הדבר הוא מפני האבל לפי כי אז מתו כ"ד אלף תלמידים דרבי עקיבא ע"ה אמנם ליודעי חן אשר כל דבריהם הם עושים לטעם וסיבה אמיתי' עיקרית ועליונה מה שאין מסתפרים בימים הללו אינו מפני האבל זה אלא מטעם וסוד גדול והענין כי נתבאר למעלה כי בליל פסח אמר אדם הראשון לבניו הנה הלילה הזאת עתידים ישראל לעשות זבחים לכן באו ועשו קרבנות ובו ביום הקריב כל אחד מהם קרבן ולפי שלא נתקבל הקרבן של קין נתקנא באחיו והרג אותו בעצרת והיינו חמשים יום וזהו לסברת ר"א כי בניסן נברא העולם אמנם אחז"ל בין לדברי ר"א ובין לדברי ר' יהושע כי בתשרי נברא העולם לא עשה הבל בעולם אלא חמשים יום ואמנם כבר פירש הרב האלהי מורי ז"ל כי אי אפשר שנחלקו במציאות ר' אליעזר ור' יצחק אלא מר אמר חדא בבריאת הנפשות ומר מדבר בבריאת העולם והאדם ושניהם צדקו יחדיו נמצא כי לעולם הימים שבין פסח לעצרת הוא ענין הנוגע לנפשות אמנם לא דברו בו הראשונים להיות כי אין ראוי לגלות סודו ורוב ההמון אין מקיימין הדבר וכבר אחז"ל אם רוב הציבור יכולים לעמוד בו מוטב ואם לאו לאו הרי נאמר ואותי אתם קובעים הגוי כלו ואם לאו לאו ואמנם מעולם לא נעלם מעין השרידים שלומדים בזוהר כי אין הטעם של העומר וספירתו מפני תלמידי נ' עקיבא וכדי שלא להוציאך חלק התבונן מ"ש בזוהר פ' נשא דף קכ"ז: וז"ל אבל האי נזיר בגין דאתפרש מהאי סטרא אקרי קדוש ולא טהור בג"כ כתיב כל ימי נדר נזרו וגו' אשר יזיר לה' קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו משום האי דכתיב שער רישיה כעמר נקא דבהאי דמי לגוונא דלעילא אמר רב יהודה בר רב בשערי ממש אשתמודע דאיהו קדישא דכתיב קוצותיו תלתלים תאני ר"ש אלמלא ידעי בני נשא מאי קאמרי בהאי שערא וברזא דיליה הוו אשתמודען למאריהון כמה דאיהו ברזא דחכמתא עילאה וכו' ואיתא באדרא רבה דף קל"ו וז"ל מחללא תניינא נפקי חמשין מבועין ואתמשכן שערי מאינון מבועין במשיכותא ואתעבדן תילין דתליין וכו' ועתה הנני מודיעך כי מאלו חמשין מבועין נמשכין כל הנשמו' של ישראל כל אחד משער כפי שורש נשמתו ומפני כי כך אחז"ל חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכלם נתנו למשה חוץ מאחת שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים. ולכן אחז"ל שקול משה כנגד כל ישראל

ונודע מן התיקונים כי שורש מרע"ה הוא הבל לכן היה רעה צאן ונתקנו הימים שחיה הבל חמשים יום ונתנה תורה על ידו ולפי כי בליל פסח אמרנו הלל גמור ואז נמשך השפע של י"ג מדות רחמים שמתחילין מפ' מן המצר קראתי יה וכו' כנזכר באדרא רבא כן משם ואילך נמשכים בחמשים שערי בינה למטה באותם שבע שבתות כנ"ל ומשם אנו ממשיכים הארה עליונה כל איש ישראל כל א' כפי שורש נשמתו כאמור וזה יהיה ע"י צינורות של השערות עליונים שכנגדם אנו מגדלים השערות באותם הימים ולכן אין אנו מסתפרים באלו הימים כדי להמשיך עלינו אור עליון מאותם השערים דוגמא אל הנזיר שנאמר בו כל ימי נזרו קדוש הוא לאלהיו ואל תתמה איך מאחר כי מזמן ארע"ה היה הדבר זה למה לא נתגלה התבונן כמ"ש על ענין אותיות מצנפך שכחום וחזרו וייסדום כי לרוב הגלות או לעוצם חרבן נסתם סודות התורה ונעלמה מעיני כל חי אמנם מזמן הרשב"י התחילה להתגלות החכמה בהסכמה אלהית ומה גם עתה ואיתא בזוהר פ' פנחס דף רל"א. דבר יום ביומו מהו אלא הני תרי יומין דר"ה אמאי ב' יומין בגין דאינון תרי בי דינא וכו' ועל דא לא הוו ידעי בבלאי רזא דיבבא ויללותא דתרווייהו אצטריכי וכו' ואנן ידעי ועבדינן תרווייהו וכלא נפק לאורח קשוט הנה מבואר מדברי המאמר כי הבבליים להיות שלא היו יודעים היו עושים תרועה ושברים מספק והרשב"י ובני א"י שהיו יודעים היו עושים שתיהם דהכי אצטריך ומכאן אבין לכמה ענייניים אל יהיו בעיניך כחדשים אלא כי מפני צרת הגלות נחעלמו הדברים כאמור ועתה נתנו להתגלות ואם מעט הם בערך הצורך אמנם יש מקוה לישראל ישוב ירחמנו ישלח לנו מורה צדק להגיד את דבר ה' ואע"ג כי בזוהר נאמר טעם אחר לענין זה כאשר תתבונן אותו הטעם אינו זולת לענין מ"ט ימי הספירה אמנם אינו מדבר על ענין התספורת וגדל השער ושם נאמר פ' אמור דף צ"ז וז"ל פקודא דא לספור העומר הא אוקימנא ורזא דא ישראל אע"ג דאתדכו למעבד פסח נפקו ממסאבו ולא הוו דכיון ושלימים כדקא חזי וכו' כאתתא דנפקא ממסאבו וכיון דנפקת מתמן ולהלאה וספרה לה וכו' כך ישראל כד נפקו ממצרים וכו' ואיתא בזוהר פ' אמור דף ע"ט. וז"ל ותאנא כד בעת אתתא לאתדכאה בעייא לספרא ההוא שערא דרבי ביומי דאיהי מסאבא ושם נאמר כי ישראל נמשלו כאתתא דנפקא ממסאבו וכו' הרי למדנו כי צריך לגדל פרע באותם הימים עד תשלום שבעה שבועות ועוד שם נאמר המאמר הקודם זה לשונו תא חזי כל בר נש דלא מני חושבנא דא אינון שבע שבתות תמימות למזכי לדכיותא דא לא אקרי טהור ולאו בכללא דטהור הוא ולאו הוא כדאי למהוי ליה חולקא באורייתא וכו' הנה מבואר מדברי המאמר כי כל זה מדבר על מספר הימים כי המשלים השבעה שבתות נקרא טהור אמנם ענין גדל פרע

נקרא קדוש כנז' הרי בימים אלו האדם זוכה לשני מדרגות טהור וקדוש ולכן אע"ג כי יש נוהגים להסתפר בל"ג לעומר אין אנו מסתפרים שהרי נת' כי אותם הנוהגים להסתפר הוא מן הטעם עצמו שאין מסתפרים בימי האבל לפי כי מתו תלמידי ר' עקיבא ואז פסקו מלמות ולכן מסתפרים אבל אנחנו אין אנו מגדלים שער מפני אבל זה אלא מטעם הנז' כדי להתקדש בקדושה עליונה שמפסח ועד עצרת היא רבה והולכת עד יום מתן תורה ולכן אין אנו מסתפרים עד עצרת עד ולא עד בכלל שהרי נת' מחז"ל כי מ"ט שערים נגלו למרע"ה שנא' ותחסרהו מעט מאלהים ולכן אנו מסתפרים קודם יום אחד והם מ"ח ימים ויש בזה סוד גדול אין ראוי לגלות משום כבוד אלהים הסתר דבר ובצירוף יום ראשון דפסח הם מ"ט ימים ואמנם בזה ימצא דאף על גב שחל עצרת באחד בשבת אנו מסתפרים יום הששי דהיינו מ"ח ימים לפי כי כך הוא האמת ואין צורך לנו לומר שאנו מסתפרים מפני כבוד השבת כאמור:

סימן תצד

[א] יש טוב טעם למה אנו קוראים לחג זה חג השבועות הוא משאחז"ל כי נשבע הקב"ה לישראל שאינו ממיר אותם להם נשבעו לו שאין ממירים אותו ובילקוט וישם באגנות וכו' הן נשבעו לו שנאמר לעברך בברית ה' אלהיך ובאלתו והוא נשבע להם שנאמר ואשבע לך ואבא בברית עמך ולפי כי שבועות אלו היו קודם מ"ת לכן לזכר זה הוא נקרא חג השבועות ולא לאותו הדור בלבד היה ענין זאת השבועה אלא לכל הדורות הבאים עד סוף העולם שנאמר כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום ועוד יש טעם בזה מ"ש בזוהר פ' אמור דף צ"ו וז"ל פקודא בתר דא למעבד חג שבועות דכתיב ועשית חג שבועות לה' אלהיך שבועות על דעאלו ישראל לרזא דחמשין יומין דאינון שבעה שבועות וקרבנא דעומר אתבטל יצר הרע דערקת מאשת חיל וכד תמן לא אתקריב מתדבקי ישראל בקב"ה ומתבטל מעילא ומתתא ובג"כ אקרי כגוונא דא עצרת דאיתא בי' ביטול יצה"ר ועל דא לא כתיב בי' חטאת כשאר זמנין דכתיב בהו חטאת לה' וכדין כל נהורין אתכנשו לאשת חיל ובג"כ עצרת שבועות ולא כתיב כמה אינון אלא בכל אתר דאתמר סתם שמא גרים דאינון מן שבע וכתיב שבעה שבועת תספור לך אמאי כתיב שבועות בלחודוי אלא הכי איצטריך שבועו' סתם לאכללא עילא ותתא דהא בכל אתר דאלין מתערין אלין אוף הכי מתערי עמהון וכו' נמצינו למדים כי שם שבועות הוא מורה על שלימות הנמצא ביום זה בכל המדרגו' שהם שבע' שבעה ולענין סוד התפל' מתבא' ממה שאמר בזוהר פ' פנחס דף רנ"ה. וז"ל וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה'

אתון אינון בכורים דשכינתא ובעובדין דילכון איהו אתחדשת וכו' קמיה קב"ה ובגין דא והקרבתם מנחה חדשה לה' בצלותין דאינון באתר דקרבנין באן קרבנין דצלותין איהי מתחדשת בשבועותיכם דהיינו שבועות דביה מתן תורה ואתקרי חמשים יום לעומר וביה שבעה שבועות מסטרא דההוא דאתמר ביה שבע ביום הללתיך ואיהי מלכות כלה כלילא משבעה ספיראן כלילא בבינה דאיהי אתפשטת בחמש ספיראן לחמשין יסוד כל כלול מאלין חמשין כל"ה ר"ל ה' כלילא מחמשים כולהו נבלעים בגו חמשים חכמה דאיהי יו"ד עילאה מובלעת בגו חמשין ה' זמנין עשר ה' בינה י' חכמה עשר זמנין ה' היינו חמשין בחושבן כ"ל ובחושבן י"ם ואיהי ים התורה מקורא דילה כתר דלית ליה סוף שאר ספירן אתקריאו על שמה שבעת ימים וכו' ואיתא בזוהר פרשת אמור דף צ"ז. וז"ל ומאן דמטי טהור להאי יומא וחושבנא לא אתאביד מניה כד מטי להאי ליליא לבעי ליה למלעי באורייתא ולאתחברא בה ולנטרא דכיו עילאה דמטי עליה בההוא ליליא ואתדכי ואוליפנא דאורייתא דבעי ליה למלעי בהאי ליליא בגין דיתדכון כחדא ממבועא דנחלא עמיקא לבתר בהאי יומא ליתי תורה שבכתב ויתחבר בהו וישתכחון כחדא בזווגא חד לעילא כדין מכרזי עליה ואמרי ואני זאת בריתי וכו' ועל דא חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא והוו לעאן באורוייתא ואמרי ניתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין וכו' והנה כמה תועלת ימצא למי שאינו יישן ליל שבועות והוא עוסק בתורה כל הלילה עד אור הבקר זה יצא ראשנה כי הוא מתקן את נפשו מאיזה חטאת האדם כי אדם אין צדיק בארץ אשר לא יחטא ומאחר כי אינו יישן אינו שולט עליו סטרא אחרא השורה בכל לילה על האדם ומטמא את ידיו ועוד כי לכן הוא גורם זווג עליון כנזכר בזוהר פרשת אמור במאמר הנזכר דף צ"ח. וז"ל והוא ליליא כנסת ישראל אתעטרת עלייהו ואתיית לאזדוונא ביה במלכא ותרווייהו מעטרי על רישייהו דאינון דזכאן להכי ר"ש הכי אמר בשעתא דמתכנפי חברייא בהאי ליליא לגבה ניתי לתקנא תכשיטי כלה בגין דתשתכח למחר בתכשיטהא ותיקונהא לגבי מלכא כדקא יאות זכאה חולקהון דחברייא כד יתבע מלכא למטרוניתא מאן תקין תכשיטהא ואנהיר עטרהא ושוי תיקונהא ולית לך בעלמא מאן דידע לתקנא תכשיטי כלה אלא חברייא זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי ת"ח חברייא מתקני בהאי ליליא תכשיטהא לכלה ומעטרי לה בעטרהא לגבי מלכא ומאן מתקן ליה למלכא בהאי ליליא לאשתכחא בה בכלה לאזדווגא במטרוניתא נהרא קדישא עמיקא דכל נהרין אימא עילאה הה"ד צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה וגו' לבתר דאתקינת ליה למלכא אעטרת ליה אתיית לדכאה למטרוניתא ולאינן דמשתכחי גבה למלכא דהוה ליה בר יחידאי וכו' לבתר עאלת לבי כלה חמאת עולמתהא

דקא מתקני עטרהא ולבושהא ותכשיטהא לתקנא לה אמרה לון הא אתקינית בי טבילה אתר דמיין נבעין דעמי לבתר תקינו לה לתכשיטהא אלבישו לה לבושהא אעטרו לה בעטרהא למח' כד ייתי ברי לאזדווגא במטרוניתא יתקין היכלא לכולהו וישתכח מדוריה בהו כחדא כך מלכא קדישא ומטרוניתא וחברייא מדוריהון כחדא ולא מתפרשאן לעלמין הה"ד ה' מי יגור באהלך וכו' הולך תמים ופועל צדק מאן הוא אלא אלין אינון דמתקנין למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא וכל חד פועל צדק אקרי עכ"ל והנה מבואר מן המאמר שהלומד בתורה ליל חג השבועות הוא גורם יחוד העליון ואמנם התורה שצריך ללמוד מתחילת הלילה עד חצות תורה נביאים וכתובים כנזכר בזוהר והיינו ג"פ ראשונים וג"פ אחרונים והכל מבואר בדברי מורי הרב האלהיי זלה"ה וכל זה לתקן החתן אמנם לתיקון המטרונא שהוא מחצות עד הבקר צריך ללמוד בתורה שבע"פ ולא במשנה שהיא השפחה כנודע גם זה מבואר פרשת אמור דף צ"ח. וז"ל בשבועות להקריב שתי הלחם וכו' דהאי איהו נהמא דאורייתא דאתמר ביה לכו לחמו בלחמי ה"א מן המוציא לחם מן הארץ והאי איהו מאכל אדם דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א זאת התורה אדם עומר שעורים מאכל בעירן דאינון חיות הקדש דמנהון צריך לקרבא הה"ד מן הבהמה אלים מנגחים במתניתין באלין פשטין מן הבקר פרים מנגחין במתניתין בתוקפא יתיר וכו' אדם אתם מארי קבלה ומארי מדות אינון מסטרא דאלנא דחיי שאר עמא דאלנא דטוב ורע איסור והיתר ובגין דאמן הבהמה מאכל דילהון עומר לחם שעורים וימד ו' שעורים וישת עליה אורייתא דבעל פה בששה סדרי משנה אבל אלין דאילנא דחיי דאינון אדם אורייתא דילהון נהמא דקב"ה הה"ד לכו לחמו בלחמי דהיינו שתי הלחם וכו' ועוד מפורש הדבר בזוהר פרשת בראשית דף ח'. וז"ל ר"ש הוה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחברת בבעלה דתנינן כל אינון חברייא דבני היכלא דכלה אצטריכו בההוא ליליא דכלה אזדמנת למהוי ליומא אחרא גו חופה בבעלה למהוי עמה כל ההוא ליליא למחדי עמה בתיקונא דאיהי אתתקנת למלעי באורייי' מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים ובדרשות דקראי וברזי דאורייתא בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטהא ואיהי ועולמהא עאלת וקיימת על רישיהון ואתתקנת בהו וחדאת בהו כל ההוא ליליא וליומא אחרא לא עאלת לחופה אלא בהדייהו ואלין אינון בני חופתא וכיון דעאלת לחופה קב"ה שאיל עלייהו ומברך לון ומעטר לון בעטרה' דכלה זכאה חולקהון וכו' והנה בפי' אתמר כי צריך לקראת תורה נביאים וכתובים והוא בתחילה כאמור בתחילת הלילה עד חצות ומשם ואילך צריך ללמוד ברזי אורייתא עד אור הבקר וקודם שיאור היום חצי שעה צריך לטבול במים חיים כמ"ש במאמר הנ"ל אמרה לון

דא אתקינית בי טבילה אתר דמיין נבעין דעמי וזה הענין צריך ללומדים בתורה באותה הליל' כמ"ש לדכאה למטרונית' ולאינון דמשתכחין עמה ולפי כי המעשה גדול לכן כל א' מהלומדים נקרא פועל צדק כנזכר והשכר שלו גדול ראשונה שנקרא מבני חופתא דמלכא וזאת שנית שזוכה לתורה ולדורותיו כמ"ש ר"ש ניתי לאחסנא ירותת אורייתא לן ולבנן בתרין עלמין כדין מכריזין ואני זאת בריתי וכו' לא ימושו מפיך ומפי זרעך וכו' ועוד נמצא שכר טוב לעוסקים בתורה בלילה זו שהוא בטוח כל השנה כנז' דף ט' ז"ל תיבו ונחדש תיקון דכלה בהאי ליליא דכל מאן דאשתתף בהדא בהאי ליליא יהא נטיר לעילא ותתא ויפוק שתא בשלם עלייהו כתיב חונה מלאך ה' וכו' טעמו וראו כי טוב ה' והנה ממאמר זה ממנו נקח ללמוד כי כל מעשה האיש הישראלי עשה רושם. גדול למעלה ובתיקון כ' ז"ל ובשבועות יפקון בזכותא דמשה דאיהו מתן תורה רחמי וביה כנשר יעיר קנו ירושלם שכינתא בההוא זמנא שופר מהופך אתהפך ממשלה דאומין וישראל דאינון מזרע' דאתמר בי' קטונתי אסתלק בימינא אסתלקו מגלותא בגין דמוליך לימין משה דדרגיה עמודא דאמצעיתא דאיהי שבועות וביה מאריך טרחא קב"ה דאיהו ארך אפים מאריך לבינוניים לקיימא וברחמים גדולים אקבצך וביה יתקין על ידא דההוא דאתייהיב אורייתא על ידוי בשבועות ולכן נקטינן כי הלומד בתורה בלילה זו באמת נקרא פועל צדק עם השכינה ועם ישראל להוציא אותם מגלות החיל הזה ובלי ספק שכרו גדול ולכן ראוי שלא לדבר דברים בטלים ולא יהיה מעלה עשן אפילו כל שהוא כי אז יעשן אף ה' וגורם כיבוי למעשה הטוב ומה גם למעלה הוא הנרצה בתחילת הביאור כי כל ענין מעשה המצות הוא סובב על שלשה אופני קדש זה יצאה ראשונה כי הוא מועיל בנפש האדם שלכן נתן הקב"ה מניין המצות למנין איברי האדם שהתכלית כדי להחיות נשמתו לאור באור החיים ומה גם לזכות לזמן התחייה להחיות גופו שלם בלתי חסרון לא יהיה מכלל מש"ה וחסרון לא יכול להמנות מי שנתחסר באחד מאיבריו לא יוכל לזמן התחייה להחיות גופו שלם בלתי חסרון במחיצת הצדיקים רק הוא בעל מום ולהיות כי בריאת האדם הוא מורכב מכל העולמות כנ"ל בצלם דמות תבניתו ולכן נמי מתחייב כי על ידי מעשיו מתעורר אור העליון הממציא הכל ומאיר לכל ברואיו ומשפיע עליהם וזהו השלימות ע"ד משחז"ל יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק ולהאיר על כל ברואיו ולהשפיע טובות עליהם בלתי הפסק כדי שיהיו חיים וקיימים שנא' ואתה מחיה את כולם וזהו כענין מ"ש ישמעאל בני ברכני וכו' ומזה מובן כי העושה מצוה כתקנה בכונה טובה עליו נאמר מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך וכו' נגד בני אדם ר"ל כנגד בני אדם חלק א' יתן לעושה שקול כנגד בני אדם ע"ד מ"ש חז"ל כל העולם לא

נברא אלא בשביל זה שנא' כי זה כל האדם מאותם ברכות העליונות שנמשכים בעבורו יחולו על ראשו תחילה שנא' ברכות לראש צדיק כנז' בזוהר פרשת עקב ועליהם האדם חיו "יחיה "הגוף "והנשמה "הם יחדיו באור החיים:

תמו הלכות פסח: